

Proband

Karen Isaksdatter Tonning. Tjenestepike. Født 1809 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Døpt 07.05.1809 i Vågå (OP).¹ Flyttet 02.10.1831 fra Vågå (OP) til Lade, Strinda (ST). Levde 1839 på Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Flyttet 1850 fra Nesna (NO) til Rana (Mo) (NO). Levde 1851 i Hemne (ST). Levde 1854 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde mellom 1865 og 1875 i Trondheim (ST).

Karen var datter til Isak Petter Johansen Tonning og Sigri Nielsdatter. Foreldrene var ikke gift.

«7. Maj. Sigri Nielsd. med Unkarl Isak Johansen.

Derres uægte Barn: Karen Beg[gles 1ste [leiermål?]]».

Det ble ikke oppgitt bopel for noen av foreldrene da hun ble døpt.

Faddere var Lars Haugen og Qvinde, [lensmann] Anders Trosdahl, Eli Øyen og Sigris Olsdatter.

Hun ble konfirmert 17.04.1825 i hovedkirken i Vågå.

Konfirmantene var tydeligvis inndelt i tre klasser, Karen er innført blandt konfirmantene i «3. Klasse»:

«Kari Isaksdr. Øjen Døbt 7de Mai 1809».

Moren hadde giftet seg med Knut Olsen i 1816 og bodde på en husmannsplass under Nordre Snerle. Karen bodde vel derfor hos sine besteforeldre på husmannsplassen under Øye når hun ble konfirmert.

Karen flyttet fra Vågå til Lade sogn i Strinda,prestegjeld 02.10.1831, 22 år gammel for å ta tjeneste.

Det oppgis at hun da oppholdt seg på Reitgjerdet. Hun er ikke innført som utflyttet i Vågå, men utflytningslistene der er mangelfulle.

Det er verdt å merke seg at Reitgjerdet – senere beryktet som en psykiatrisk klinikk – først var en pleiestiftelse for spedalske etablert i 1860-årene, 30 år etter at Karin kom til Reitgjerdet.

Karen var fadder når hennes morbror, Niels Nielsen Øyen og hans hustru, Randi, døde sin datter Nicoline Serine i Trondheims domkirke i 1836.

Hennes første barn ble født 11.12.1836 og døpt 01.01.1837 i Lade kirke:

«Ingebor Serina, datter av pike Karen Isaksdr i Bakkestrand og tjener Lars Pedersen i Trondheim».

«Begge første Leiermaal. Opgivet af Moderen»

Blant fadderne finner vi «Serina Øjen!» og «snekkermeister Øjen i Trondheim». Dette var hennes morbror, Hans Nielsen Øyen, og hans hustru, Serina.

At hun var fadder ved Niels Nielsen Øyens barnedåp samtidig som Hans Nielsen Øyer med hustru var faddere ved hennes barns dåp, viser med all tydelighet at de var slekt og at Niels og Hans var hennes mors brødre!

Det oppgis i kirkeboken for Bakklandet at Anna Johanna var hennes 2. barn utenfor ekteskapet [«2 leiermaal»].

Karen er ikke funnet som gift i Bakke 1840-50 eller Lade 1840-47.'

Hun flyttet imidlertid ikke tilbake til Vågå, men må ha flyttet til Næsne, for 08.05.1850 flyttet hun derfra til Mo «for at tjene».

Datteren Ingebor Serine ble konfirmert i Hemne prestegjeld, Vinje sogn (ST) 02.11.1851. Hun giftet seg med «Gaardbruger og byxelmannd» Andreas Knutsen, Stamnesø i Hemn..

Det er vel trolig at Karen og datteren Anna Johanna også bodde i Hemne i 1851!

I 1854 har hun nok flyttet tilbake til Bakke sogn, da datteren Anna Johanna blir konfirmert der det året.

i 1865 har hun flyttet til Trondheim.

I folketellingen der året finner vi «Karen Thonig» som ugift »Tjeneste Pige» i Throndhjem. Hun oppgis å være født i «Wage Gulbrandsdalen» og er 54 år gammel. Karen tjener hos

Niels P. Myhre, 64 år gammel, født i Trondhiem, og hans hustru

Karen Myhre, også 64 år gammel, født i Gulbrandsdalen.

De bor i gård nr. 5 i Mælene hvor familien holder 2 kuer, 2 får og sår 6 tønner poteter.

20.05.1868 flyttet Karen til familien Myhres nye adresse i Østergade.

Nils Peter Myhre døde 26.06.1868 og ble begravet fra Domkirken 02.07.1868.

Ved folketellingen i 1875 bor Niels P. Myhres enke, Karin Myhre, født i 1803, i Mellem-Ihlen nr. 12, Trondheim.

Karen «Tanning» bor sammen med henne som «Tyende» og ugift «Tjenestepige», født i 1810.

Det fremgår nå at begge er født i Vaage, så de må ha kjent hverandre fra yngre år!

Mellomila er en gate og område ved bydelen Ila i Trondheim som strekker seg fra Østre Ila til Ilsvikveien, og som en delvis parallellgate til Nedre Ila og Skolegata. Gaten er første gang nevnt med navn i 1793, og navnet kommer trolig av området mellom Ilevollen og Nedre Ila.

Karen Myhre døde 28.06.1882 og ble begravet 3. juli.

¹ Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 165.

Det er vel trolig at Karen da måtte flytte fra leiligheten, men jeg har ikke funnet hvor. Hun er ikke registrert som utflyttet fra Ilen og jeg kan ikke se at hun har flyttet til sin datter i Strømmen på Inderøya.

Karen er ikke funnet som død i Ilen sogn før 1895 eller i folketellingen i 1891.

Karen er ikke funnet i 1900-tellingen, så da er hun antagelig død..

(Far I:1, Mor I:2)

Ugift med **Johan Arnt Møller**.² Jekteskipper. Født 16.11.1815 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Døpt 19.05.1816 i Viklem kirke, Ørland (ST).³ Levde 1865 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde 1875 i Trondheim (ST). Død 30.08.1893 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Begravet 05.09.1893 i Bakke, Strinda (ST).⁴

Johan Arnts foreldre var
Jacob Torbersen Møller/Høyvaag (ca. 1764-1830) og
Anne Ellendsdatter Schancke (1809-1786) fra Røros.

I kirkebok for Ørlandet finnes Johan Arent Meier, født 16.11.1815 på Høyvåg i Stjørna som sønn til Jacob Torbergsen Høevaagen:

1816 - Bededag [5. søndag etter Påske] i Viklem kirke:

«Døbt Jacob Torbergsen Høevaagens, og ægtefellens Børn: Johan Arent Meier».

Faddere var Ane Brekstad, Kiersten Høevaag, Andreas ibm, Gabriel ibm og Christopher Raak.

Det oppgis i kirkeboken for Bakklandet i Trondheim at Anna Johanna var hans første barn utenfor ekteskapet [1 leiermaal].

De ble ikke gift, for Johan Arnt giftet seg 01.01.1845 i Bakke kirke med pike Johanna Isabella Refsnes fra Bjørnør. Han oppgis da å være ugift arbeider, 29 år gammel og født i Bjørnør som sønn til Jacob Høvaag. Men i en annen kirkebok for samme tidsrom og sogn oppgis han å være jekteskipper og født i Ørlandet som sønn til strandsitter Jacob Møller.

Johan Arnt kalles sjøfarende i 1846, men jekteskipper i 1850 og 1854.

I 1865 er familien bosatt i Nedre Bakklandets Nygade nr. 5.

Ved folketellingen i 1875 bor familien hos «Sjøfarende og Huseier» Ole Myhre i Kirkeslätten, gard nr. 1730, Trondheim.

Johan Arnt er «Sjøfarende». Forøvrig består familien av hans hustru, Johanna, datteren Jakobia - gift Düwel - og sønnen Johannes som er ugift handelsbetjent. Datteren Jakobia «Forsørgeres av Faderen» og har barna Fredrik, født i 1873, og Fritjof, født i 1875, begge født i Trondheim.

Johan Arnt døde 30.08.1893 i Bakke sogn (Trondheim) av «Mortus Briglit».

Han ble begravet 5. september i Strinda sogn og jordfestet 15. september.
«Johan Arnt Møller, fhv. skipper. ... ved (svigersønnen) Retsbye(?) Duwels ....; Gift».
Fødested oppgis til Vøyen, Skjørn sogn i Bjugn prestegjeld.

Ved sin død bodde han i Nedre Møllenberggate 35A.⁵

Barn:

Anna Johanna Møller. Født 20.10.1839 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Døpt 17.11.1839 i Bakke, Strinda (ST).⁶ Levde 1851 i Hemne (ST). Levde mellom 1854 og 1873 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde 1928 i Trondheim (ST). Død 31.08.1928 i Leinstrand, Melhus (ST).

I kirkebok for Bakklandet finner vi at Anna Johanna er uekte barn av
ungkar Johan Arnt Møller – 1 leiermaal – og pike Karen Isaksdatter Øyen – 2 leiermaal.

Faddere ved hennes dåp var Helena Halseth, Randi Myhre, Bereth Lie, Erik Sivertsen, Sigesmund Lange og Johannes Grøndal.

Hennes mor tok tjeneste flere steder i 1850-årene og det må kunne antas at Anne Johanne fulgte med til Nesna og Mo i Rana, til Hemne i Sør-Trøndelag og tilbake til Bakklandet.

Hun ble konfirmert i Bakke sogn 29.04.1854.

² Kirkebok Strinda prestegjeld, Bakkell sogn nr. 2, 1798-1817. Kronologisk liste 1811, folio 155a.

³ Kirkebok Ørlandet nr. 3: «Døpt», kort 7/8, folio ikke oppgitt.

⁴ Ministerialbok Bakklandet (Bakke) nr. 604A19, 1893-1900: «E. Døde», folio 161.. Klokkerbok Bakklandet nr. 604C06 - 1886-97: «E. Døde», folio 189.

⁵ Folketellingen for Bakklandet i 1865. Folketellingen for 1601 Trondheim i 1875.

⁶ Kirkebok Strinda Bakke nr. 3: «Fødte», 1839, side 29, nr. 54.

Hennes foreldre oppgav å være «Jægdeskipper Johan Arnt Møller og h: Karen f. Øien».

Folketellingen i 1865 viser at «Anna Møller» nå er 27 år gammel. Hun losjerer som «Tjenestepige» hos bankmannen Hans Henrich Schmidt i Nedre Bakklandets Nordre gate 2.

- Hans Henrich er 66 år gammel og født i Thronhjøm. Han gjør «Forretninger i Norges Bank».
- Hans hustru, Marie Sophie, født Wilthagen, er 59 år gammel og også født i Thronhjøm.

Presteattesten for Anna som ble fremlagt når hun giftet seg var datert 01.12.1873, antagelig ved det tidspunkt hun kom til Strømmen fra Strinda. Det oppgis at hun er datter til «Jægteskipper» Johan Arnt Møller.

I 1875, 1890 og i 1900 finner vi Anna Johanna Aas på Strømmen i Inderøy, født 1839 i Trondhjøm, og gift med «Handelsmand og Gaardeier» Peter Aas.

Etter at hennes mann døde, flyttet Anna til Trondheim i 1906 for å bo hos sin datter Lovise (Lova), gift med Ingvald Kvenild. Familien bodde i Nedre Møllenbergs gate 62 fra omkring 1908. Her bodde også hennes sønner Olaf og Julius i perioder.

Utskrift fra folketellingen i 1910 for Trondheim kjøpstad:

Husstandsmedlemmer:

Anna Aas - Født 20.10.1839 i Trondhjøm - Enke - Husmoderens mor - Losjerende.

Lova Kvenlid - Født 24.10.1875 i Inderøen - Gift husmor -

Forsørjes av manden i Amerika m. fhv. brand & livsf. agent

Leiv Kvenlid - Født 14.05.1896 i Trondhjøm - Ugift sønn.

Ingegerd Kvenild - Født 02.10.1898 i Trondhjøm - Ugift datter.

Brynjulf Kvenild - Født 09.01.1900 i Trondhjøm - Ugift sønn.

Birgit Kvenild - Født 09.04.1903 i Trondhjøm - Ugift datter.

Bjarne Holtermann - Født 29.01.1891 i Folden - Enslig losjerende - Ugift -
Tekniker fors. distriktslæge.

Leilighet:

Bakbygning - 1ste etasje - Husleie kr. 372.

Bosted (hus/gård/tomt):

Nedre Møllenberggate 62 - Vaaningshus -

5 personlister - 29 tilstedeværende og 29 hjemmehørende personer.

Fra 1917 nevnes igjen kun moren sammen med datteren i adressebøkene. Man kan nå følge henne på denne adressen til 1928, det året hun døde.

Anna bodde hos sin datter til hun døde ved et tilfelling opphold på Hegstadmo i Leinstrand 31.08.1928, ifølge dødsfallsprotokoll hos Trondheim byfogd.

Innførsel i Trondheim byfogds dødsfallsprotokoll:

«September 1928 nr. 35 - Død 31/8 - [Innført i dødsfallsprotokollen] 20. September:

Enkefru Anna Johanna Aas, bopel Nedre Møllenberg 62, døde ifl indberetning fra Strinda og Selbu skifteret, avgåt ved døden under midlertidig opphold på Hegstadmo i Leinstrand den 31 august 1928, 89 år gl.

Avdødes mand, Kjøpmand Peter Aas er død på Inderøen i 1905. De avdøde etterlater sig følgende fellesbarn:

1. Datter Lova, g. m. Ingvald Kvenild. Hustruen bor i Nedre Møllenberg 62 Thjem. Manden opholder sig i Amerika.

2. Søn Ingvald Aas, Portland, Oregon, U. S. Amerika.

Avdødes datter, fru Lova Kvenild har oplyst, at avdøde intet etterlater til skifte. Hun har siden 1906 vært underholdt i huset hos sin datter.»⁷

Generasjon I

I:1 f

Isak Petter Johansen Tonning. Soldat. Født 1786 på Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Døpt 03.10.1786 i Nedre Stryn, Indvig (SF).⁸ Levde 1801 på Hammerstad, Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Levde 1808 i Vågå (OP). Levde 1809 i Bergen (HO). Død 20.08.1813 på Lasarettet, Bergen (HO). Begravet 24.08.1813 på Assistents

⁷ Kirkebok Strinda prestegjeld nr. 5, Bakkelandet (Bakke) sogn, 1851-60, «Konfirmerte», folio 189, nr. 21. Folketellingen for 1601 Thronhjøm i 1865. Kirkebok for Inderøy. Folketellingene for 1729 Inderøy i 1875 og 1900. Folketellingen i 1910 for Trondheim kjøpstad. Trondhjøms Adressebok for 1908-09, 1913 og 1916. Trondheim byfogd: Dødsfallsprotokoll 3L14, 1928-30, side 24.

⁸ Kirkebok Innvik prestegjeld, Nedre Stryn sogn nr.1, 1750-1816, «Fødte Drengbørn 1786», folio 122b, nr. 33.

kirkegården Fredens Bolig, Bergen (HO).⁹

Isak Petter var sønn til Johan Isaksson Hafström/Tonning og Karen Jensdatter.

Han ble døpt i Stryn i 1786:

«No. 33 - d. 3 Oct: Isaach Petter. Parent Johan Isaachsen Havstrøm og Karen Jensd:

Teft: Peder Tonning, Jacob Thode Broch, Johan Petter Broch, Mad: Tonning, Jomfru Remche».

I folketellingen for 1801 er han oppført sammen med sin mor på Hammerstad, en husmannsplass under gården Tonning i Stryn, 16 år gammel. Hans far, fellbereder Johan Isakson Hafström [Tonning], hadde allerede reist til Vågå og tatt losji som inderst på gården Snerle. Vi finner ham i 1801-tellingen for Snerle hvor det oppgis at «konen ere i nordfiord».

I en militær-rulle fra Stryn er det innført at «Isak Johansen Tonning» har «Reist til Vaage med sine foreldre».

Etter at Isak kom til Vågå, vet vi ikke så mye om ham, da det ikke finnes skriftlige kilder i dette tidsrommet. Han nevnes imidlertid i stamrullene for Gudbrandsdalen to ganger:

Før 1808:

Isak Johansen fra Bergen stift, under Sørum/Ulleberg/Trædet legd, rode 5 side 83B.

Mellom 1808 og 1813:

«Isak Johansen soldat i Bergen», denne gang under Øy legd, rode 9 side 114A.

Isak oppføres som barnefar ved dåpen av to barn i løpet av kort tid i 1809. I begge tilfelle oppgis moren å hete Sigri Nielsdatter.

Ved datteren Karens dåp 07.05.1809 oppgis:

«4 Maj. Sigri Nielsd. med Unkarl Isak Johansen

derres uægte Barn: Karen Beg[g]les 1ste [leiermål?]

Faddere var Lars Haugen og Qvinde, [lensmann] Anders Trosdahl, Eli Øyen og Sigri Olsdatter.

Det ble ikke oppgitt bopel for noen av foreldrene da hun ble døpt

(Kirkebok Vågå nr. 1, «Døbte», folio 165).

Ved sønnen Ivers dåp 30.07.1809 oppgis:

«30. Juli. Sigri Nielsd. med Soldat Isak Johansen

Derres uægte Iver fød 16 Juni Haagenstad Lægd begges andet Lejermaal».

Faddere var Paal Ru[s]tbrækken, Jacob og Kari Snærles, Anne Olsdatter

(Kirkebok Vågå nr. 1, «Døbte», folio 166).

Vi har her å gjøre med to kvinner som tilfeldigvis har samme navn.

Den sistnevnte Sigri kan identifiseres i folketellingen fra 1801:

«Amt: Christians - Prestegjeld: Waage - Sogn: Waage - Gård: Haagenstad

Fornavn: Sigri - Etternavn: Nielsdr - Husstandsstilling: Besvangret pige - Alder: 26»

Sigri ble konfirmert 1. søndag etter Trefoldighet (15. august) i 1790, 14 år gammel.

19.11.1822 inngås ekteskap mellom

«Enkemand Rasmus Johannesen Sandboe» - 53 år ifølge klokkeboken - og

«Pike Sigri Nielsdr Haagenstad Ejet» - 48 år ifølge klokkeboken.

Forlovere var Erik Lundevangen (alt. Wangen) og Hans Skjellum

(Kirkebok nr. 3, «Copulerede», folio 406, nr. 25).

Rustbrekka var en husmannsplass under Haagenstad

Sigri Nilsdotter Rustbrekken døde i 1861, 87 år gammel.

Den yngre Sigri fra husmannsplassen [Bersvendstugu] under [Holungs-]Øyen er mor til Karin.

1. Karin ble rimeligvis født før Iver, og presten angir at begge foreldrene har begått sine første leiermål.

2. Når Iver døpes oppgis at begge foreldrene har begått annen gangs leiermål. Dette passer vel overens med at den eldre Sigri - som må ha vært mor til Iver - tydeligvis hadde begått leiermål tidligere, hun var svanger ifølge folketellingen i 1801.

3. Ingen av faddrene er de samme når barna døpes, samtidig som en av fadderne ved den yngre Sigri's dåp er fra Øyen.

4. «Kari Isaksdr. Øjen Døbt 7de Mai 1809» ble konfirmert 17.04.1825 (Kirkebok nr. 3, folio 489. nr. 27).

5. Isaks far, Johan «Feldbereder», var fadder da Niels Hansen Bersvendstuen og Kari Bersvendsdatter, foreldrene til den yngre Sigrid, døpte sønnen Ole i 1800 og datteren Kari i 1803.

6. Det ble avholdt skifte etter Kari Bersvendsdatter, mormor til Karen, mellom 23.06.1823 og 01.07.1824. Her anføres bl. a.:

«5 - Ældste Datter Sigrie Nielsdatter, er Død og har efterladt sig følgende Børn:

a. Uægte Datter Karie Isaksdatter avlet udenfor ægteskab.

b - ældste Søn Ole Knudsen. 7 Aar gammel avlet i ægteskab med Knud Olsen.

c - Datteren Karie Knudsdatter ligeledes.»

⁹ Kirkebok Korskirken, Bergen - Klokkebok A 1a, 1809-32: «Lig begravne paa Ashestents Kirkegaarden Fredens Bolig kaldet», side 16.

Isak kan ikke ha vært blandt de første puljene som ble utkommandert i krigen, alternativt må han ha kommet tilbake før krigen var slutt. Mange ble imidlertid ikke dimittert før ved juletider, andre var ute helt til 1811. Muligens var han bare «hjemmom» en svipptur? Et annet spørsmål er hvorfor han i 1813 hadde kommet til Bergenhus når han hørte til under det Opplandske regiment. Navnet hans er ført i militærrullene fra Stryn helt til 1813, i 1809 oppgis han å være ved Livkompaniet.

Isak ble syk og døde på lasarettet i Bergen 20.08.1813. Han ble begravet på kirkegården «Fredens bolig» 24. august [Rode og nummer: 15R55]:

«Musqveter ved 1te Depot Div: Ungkarl Isach Johanesen Tonning død paa Lazarettet d: 20 Aug.»

Føde-Sted: Nordfjord - FødeAar: 1785 - Alder: 28 A.

«Fredens bolig» er idag et parkområde på Stølen i Bergen og ligger rett nord for Krohnengen skole. Navnet skriver seg fra «assistenskirkegården» [hjelpekirkegården] for Korskirkenes landsogn (Sandviken) som ble anlagt i 1809. Svenske krigsfanger ble sendt fra Østlandet for å delta i opparbeidelsen av kirkegården som hadde plass til 2200 graver. Kirkegården var i bruk til 1928, og ble formelt nedlagt som gravplass i 1968.

Sønnen Iver ble antagelig boende på den lille plassen Nørre Rustbrekka der de i 1865 fødte opp 1 ku, 11 sauer og 3 geiter. De sådde ½ tønne bygg og ½ tønne blandkorn.

Tradisjonen forteller at han, etter at han ble konfirmert, var noen år i Trondheim, der han blant annet gikk i malerlære. Dette prøvde han seg også på etter at han kom tilbake til Vågå, men gikk lei og begynte som rokkedreier, noe han senere livberget seg på.

Han hadde et godt håndlag og det var ikke den ting han ikke prøvde seg på. Han var bl. a. en flink smed og treskjærer. Et minne etter ham som sto i Brekkemorkjè lenge, var noen furutrær som han hadde knyttet sammen to og to, disse har blitt avtegnet og skildret i Aftenposten.¹⁰

(Barn Proband, Far II:1, Mor II:2)

Ugift med neste ane.

Barn:

Karen Isaksdatter Tonning. Født 1809 på Bersvendstuen, Holungøy, Vågå (OP). Døpt 07.05.1809 i Vågå (OP).¹¹ Levde 1839 på Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde 1851 i Hemne (ST). Levde 1854 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde mellom 1865 og 1875 i Trondheim (ST). (Se Proband).

I:2 m

Sigri Nielsdatter Øyen/Snerle. Født 1786 på Bersvendstuen, Holungøy, Vågå (OP). Døpt 24.09.1786 i Vågå (OP).¹² Levde 1809 på Bersvendstuen, Holungøy, Vågå (OP). Død 31.05.1822 på Snerle, Vågå (OP). Begravet 08.06.1822 i Vågå (OP).¹³

Sigris foreldre var Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen og Kari Bersvendsdatter.

Hun ble født i 1786 og døpt 15. søndag etter trefoldighet:

«15 T: Niels Hansens P: Sigrie».

Faddere var Hans Baken, Ole Snerle, Karie ibm, Marit Hougen og Simen ...

Hun ble konfirmert i 1800, 15 år gammel:

«Antagne af M. M. Remhardt paa Waage 17 S p Trin: 1800.

Sigri Nielsd. 15».

Ved folketellingen i 1801 var Sigri 14 år gammel og bodde hjemme hos sine foreldre på en husmannsplass [Bersvendstuen] under gården Øy i Vågå.

Sigri fikk datteren Karin utenfor ekteskap i 1809:

«4 Maj. Sigri Nielsd. med Unkarl Isak Johansen
derres uægte Barn: Karen Beg[g]les 1ste [leiermål?].»

Faddere var Lars Haugen og Qvinde, [lensmann] Anders Trosdahl, Eli Øyen og Sigri Olsdatter.

Det ble ikke oppgitt bopel for noen av foreldrene da hun ble døpt (Kirkebok Vågå nr. 1, «Døbte», folio 165).

Sigri giftet seg 03.12.1816:

«U: K: Knut Olsen nordre Snerle Eje - 29 år Gammel.

Sigri Nielsdr Øys Eje - 30 år Gammel».

Forlovere: Anders Olsen Svendstad Eje og Lars Enneßen Hougen [Jon Olesen i klokkeboka]

¹⁰ Folketellingen for 1447 Indvig i 1801. Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Kirkebok Vågå nr. 1, «Døbte», folio 165 og 166. Notater fra Kjell Vangen, Fagernes.

¹¹ Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 165.

¹² Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 85.

¹³ Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde Qvindekjøn», folio 209, nr. 29.

(Kirkebok Vågå nr. 3, «Copulerede», folio 376, nr. 4).

De fikk datteren Kari, født 12.05.1817:

«Barnets fulde Navn - Kari.

Forældrene - Huusfolk: Knud Olsen og H: Sigri Nielsdr. Snerle Eje»

Faddere var Jacob Gulbrandsen Snerle, Gulbrand Jonsen ..., Bergsvend Nielsen Øys Eje [bror til Sigril], Ingbjør Olsdatter Snerle Eje og Kari Olsdatter (Kirkebok nr. 3, «Fødte Qvindekjøn», folio 37, nr. 44).

«Sigri Nielsdr Snerle Eie» døde 31.05.1822 og ble begravet 08.06.1822, 37 år gammel.¹⁴

(Barn Proband, Far II:3, Mor II:4)

Ugift med forrige ane.

Generasjon II

II:1 ff

Johan Isakson Hafstrøm/Tonning. Fellbereder. Født omkring 1747. Levde 1786 på Hammerstad, Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Levde 1800 i Vågå (OP). Levde 1801 på Snerle, Vågå (OP). Levde 1811 på Brænde Plads, Holungøy, Vågå (OP). Død 16.03.1830 på Brænde Plads, Holungøy, Vågå (OP). Begravet 24.03.1830 i Vågå (OP).¹⁵

I «årbok for Gudbrandsdalen» 1949 står det et stykke om Johan som Reiar'n. I dette stykket fortelles det om at hans kone var født i Fredrikshald og det sies der at hun fikk ikke lov til å spørre ham om hverken hjemsted eller alder.

Johan er oppført i «Kompanirulle for Nordre Nordenfjeldske kompani» i 1796:

«Johan Isaksen Tonning født 1747 (ej avtjent).»

Ved folketellingen i 1801 ble Johan oppgitt å være 50 år, da han døde i 1830 oppgis hans alder til 82 år.

Det er ukjent hvor Johan og Karen Jensdatter ble gift, men det var i alle fall ikke i Halden-sognene som Karen antagelig kom fra.

Johan kaller seg Johan Isakson Hafstrøm, så det er mulig at han kom fra Sverige. Siden han hadde sagt til Karen at hun aldri måtte spørre etter navnet hans eller hvor han kom fra, er det mulig at han hadde desertert fra hæren, eller gjort noe annet straffbart.

Han må ha kommet til Stryn før 1786, for da blir sønnen Isak født.

I 1800 har Johan flyttet til Vågå. «Johan Feldbereder» er da fadder når Niels Hansen og Kari Bersvendsdatter døver sønnen Ole. Johans sønn, Isak Petter Johansen Tonning, får i 1809 datteren Karen Isaksdatter Tonning utenfor ekteskap med Sigril Nielsdatter, eldste datteren til Niels Hansen og Kari Bersvendsdatter!

Folketellingen for 1801 viser at han hadde losji på gården Snerle:

«Amt: Christians - Prestegjeld: Waage - Sogn: Waage - Gård: Snerle.

Fornavn: Johan

Etternavn: Isacsen

Husstandsstilling: Inderst

Alder: 50

Sivilstand: Gift lte gang konen ere i nordfiord

Yrke: Feldbereder».

Hans hustru sammen med deres sønn, Isak, bodde fortsatt på Hammerstad, en husmannsplass under gården Tonning i Stryn.

Johan - som senere kalte seg Tonning - ble vide kjent for sine ferdigheter som skinnmaker. Han var også en dyktig håndverker til allslags annet arbeid.

Fellbereder var i Danmark og Norge betegnelsen på en skinner som semsket skinn og sydde klær av skinnen. I annen halvdel av 1600-tallet overtok fellberederen helt dette arbeidet, som tidligere var blitt utført av skinneren. Fagets glanstid var 1700-årene; etter 1800 gikk semskede skinnklær atter av mote, først i byene, senere også på bygdene. Forleddet «fell-» (av tysk Fell) betyr helt allment «skinn med hårene på». Yrkesbetegnelsen «fellbereder» blir likevel ofte blandet sammen med betegnelsene skinnfellmaker og karduanbereder.

I arkivet på Hamar har Kjell Vangen, Fagernes, funnet et forlik mellom flere gårdbrukere og Johan Tonning, angående en plass han hadde ryddet seg, datert Bjørnstad 19.10.1811:

«Tosten Sandboe og Ole Guttormsen Sandboe og Jens Tronhus på Sørems vegne mødte tillige med Feldbereder

---

¹⁴ Kirkebok Vågå nr. 1: «Confimerede», folio 221. Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Berit Øyen Støyyva.

¹⁵ Kirkebok Vågå nr. 4: «Begravede og Dødfødte», folio 230, nr. 31

Johan Tonning, Blev indført følgende forlig betreffende Tonning paa Brænde Plads ved Hollongen. Beliggende paa Sandboes og Sørems fælles skov. Saaledes Tosten Sandboe med de flere lod - ejere bevilger at Johan Tonning som i sin og konens levetid maa bruge og beboe husene som han har opført tilige med den Jord som han har ryddet og opdyrket ved hans hustru. Mod at betale aarlig leje 1 Riksdaler i avgift til hver af Søndre Sandboes og Sørems opsiddere. Dog gives ham ingen rettighed til at benytte hverken havning til sine Kreatur under Sørum og Søndre Sandboes mark. Eller at avvirke noget udi samme skov, uden gaardens opsidderes særskilte tilladelse forbinder Johan Tonning i alle dele at efterkomme førbemælte vilkaar».

Johan døde i 1830:

«Kirkeaaet 1829/30: No. 31.

Den opgivne Dødsdag: 16: Marts.

Begravelses Datum: 24: Marts.

Den Begravedes Fulde Navn og Stand: Feldtbereder Johan Tonning.

Alder: 82.

Opholdsted: Holengsøien.»

O. Rygh skrev følgende om Holungssøien i «Norske Gaardnavne»:

12. Holungssøien søndre, også kun kalt Øi.

Hulungghæn nevnes i 1497 (DN III 1006) som Sætergrænd, Hollingsøen i 1723.

«Har Navn efter en Bæk Holungen; Bækkenavne ere undertiden Hankjønsord, medens Navne paa Vandløb ellers regelmæssig have Hunkjønsform.»

I 1811 hadde Johan ryddet «Brænde Plads» ved Holongen. Holungssøien, som oppgis som oppholdssted når han dør i 1830, lå ifølge O. Rygh også ved bekken Holungen. Dette passer vel overens med beliggenheten til «Brænde Plads». Johan bodde derfor rimeligvis på denne plassen resten av sitt liv. Antagelig døde også hans hustru, Kari, på den samme plassen i 1826 som «Inderst Kone», 70 år gammel. Bosted oppgis å være «Øi Ejet», og Holungssøien ble som nevnt av O. Rygh ofte kalt «Øi».¹⁶

(Barn I:1)

Gift med neste ane.

Barn:

Isak Petter Johansen Tonning. Født 1786 på Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Døpt 03.10.1786 i Nedre Stryn, Indvig (SF).¹⁷ Levde 1801 på Hammerstad, Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Levde 1808 i Vågå (OP). Levde 1809 i Bergen (HO). Død 20.08.1813 på Lasarettet, Bergen (HO). Begravet 24.08.1813 på Assistents kirkegården Fredens Bolig, Bergen (HO).¹⁸ (Se I:1).

II:2 fm

Karen Jensdatter. Født omkring 1755. Levde 1801 på Hammerstad, Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Levde 1811 på Brænde Plads, Holungssøy, Vågå (OP). Død 28.12.1826 på Brænde Plads, Holungssøy, Vågå (OP). Begravet 06.01.1827 i Vågå (OP).¹⁹

Karen kom antagelig fra Tistedalen eller Halden. Man tror at hennes foreldre var Jens Mortensen og Karina Eriksdatter fra Tistedalen. Karens dåp er ikke funnet innført i kirkeboken for Idd, men denne mangler innførsler for året 1755, så det er mulig at Karen ble født det året.

I 1754 får Jens og Karina datteren Johanne:

«Nr. 9 - d. 22de Februarii. Jens Mortensens og Karine Erichsdatters B: Døbt Kaldet Johanne.

Fadd: Hans Jervig, Peder Hansen, Christen Andersen, Marte Svendsdatter og Anne Johnsdatter»

(Kirkebok Idd nr. 1, «Ægte barn for Aar 1754, folio 34, nr. 9).

Karen har sagt at de var meget fattige og det er rimelig å tro at de bodde i en av de usle hyttene som lå på begge sider langs Tistedalsfossen, og at faren arbeidet ved et av sagbrukene.

Hun hadde flere søsken, men bare Karen selv og søsteren Marte levde etter at de ble voksne.

Ved folketellingen i 1801 bodde Karen sammen med sin sønn, Isak, på Hammerstad, en husmannsplass under gården Tonning i Stryn:

«Amt: Nordre Bergenhuus - Prestegjeld: Indvig - Sogn: Ned Stryn - Gård: Hammerstad.

Fornavn: Kari - Etternavn: Jensdtr - Husstandsstilling: Huus kone - Alder: 48 - Sivilstand: Givt

¹⁶ Folketellingen i 1801, 0515 Waages sogn under Christians Amt, folio 529b.. Notater fra Kjell Vangen, Fagernes. Årbok for Gudbrandsdalen 1949

¹⁷ Kirkebok Innvik prestegjeld, Nedre Stryn sogn nr.1, 1750-1816, «Fødte Drengbørn 1786», folio 122b, nr. 33.

¹⁸ Kirkebok Korskirken, Bergen - Klokkerbok A 1a, 1809-32: «Lig begravne paa Ashestents Kirkegaarden Fredens Bolig kaldet», side 16.

¹⁹ Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde og begravede», folio 227, nr. 5

Yrke: Mandens opholds sted viedes ikke.

Fornavn: Isach - Etternavn: Johannesen - Husstandsstilling: Hendes søn - Alder: 16 - Sivilstand: Ugivt».

Det var antagelig Karen som døde i 1826, 70 år gammel:

«Kirkeåret 1826/27: No. 5.

Dødsdagen: 28. December.

Begravelses-Dagen: 6. Januar.

Den Dødes For- og Til-Navn: Kari Jensdr. Øi Ejet.

Stand, Haandtering og Opholdssted: Inderst Kone.

Alder: 70».

O. Rygh skrev om Holungsøien i «Norske Gaardnavne» at Holungsøien søndre, også ble kalt Øi. «Øi Ejet» er derfor rimeligvis en husmannsplass under Holungsøien, antagelig «Brænde Plads».²⁰

(Barn I:1)

Gift med forrige ane.

II:3 mf

Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen. Husmann med jord. Født omkring 1761. Levde mellom 1786 og 1823 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP).

Fra M. Høgåsens artikkel «Tradisjonen held seg lenge» under avsnittet «Meir om Bersveinstugu»:

«4) Det kom ein kvamver, Nils Hansson Slåen opp gjennom Ottadalen og selde sild og salt. Han vart g. m. yngste jenta i Bersveinstugun. "Nils var ei kjempe som ikkje mange ville ta i hop att med når dei ein gong hadde kjent klørne hans."»

En person som kommer fra Kvam, blir gjerne kalt «kvamvær». Kvamværsvitser er et kjent begrep i Gudbrandsdalen, som kjennetegnes med slagferdigheten og de ofte avvæpnende kommentarene som avslutter det hele.

«Slåen» er muligens identisk med «Slaastuen» som vi finner under Froen prestegjeld og Qvam sogn i 1801-tellingen. Alternativt var det en husmannsplass under gården Weikle [Weechle i 1801]. Dessverre gikk store deler av embetsarkivet for Fron tapt ved en prestegardsbrann i 1806.

Ungkar Niels Hansen ble trolovet med Pige Kari Bersvendsdatter 30.04.1786. Forlovere var Frich Wold og Endre Lien. De ble «ægteviet» 21.06.1786.

Ved folketellingen i 1801 bodde Niels på en husmannsplass under Øy [Holungsøy] i Vågå (Husmannsplass med jord), og var 40 år gammel. Hans kone Kari var også 40 år. Barna Sigri (14 år), Beret (12 år), Bersvend (10 år), Hans (8 år), Niels (6 år) og Ole (1 år) bodde hos sine foreldre. På plassen bodde også «konens stemor» Sigri Ericsdatter som var 75 år gammel og enke etter 1. ekteskap. Videre en ungar Hans Pedersen, ugift og 36 år gammel, han oppgis å være «Inderst og vandfør».

O. Rygh skrev om Holungsøien i «Norske Gaardnavne» at Holungsøien søndre også ble kalt «Øi».²¹

(Barn I:2)

Gift 21.06.1786 i Vågå (OP) med²² neste ane.

Barn:

Sigri Nielsdatter Øyen/Snerle. Født 1786 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Døpt 24.09.1786 i Vågå (OP).²³ Levde 1809 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 31.05.1822 på Snerle, Vågå (OP). Begravet 08.06.1822 i Vågå (OP).²⁴ (Se I:2).

Bersvend Nielsen Øyen. Smed. Født 1792 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP).²⁵ Død 07.10.1880 til Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet 02.11.1880 i Vågå (OP).²⁶

Bersvends foreldre var Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen og Kari Bersvendsdatter.

Ha ble født i 1792 og døpt 18. søndag etter trefoldighet:

1792: «18 T W[aage] Niels Øyns Db [Drengbarn] Bersvend».

²⁰ Folketellingen i 1801, 1447P Innvik prestegjeld, Nedre Stryn sogn, folio 546a. Notater fra Kjell Vangen, Fagernes.

²¹ Folketellingen i 1801, 0515 Waages sogn under Christians Amt, folio 530a.. M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 219-20. Berit Øyen Støyva.

²² Kirkebok Vågå nr. 1: «Trolovede og Ægteviede», folio 113a.

²³ Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 85.

²⁴ Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde Qvindekjøn», folio 209, nr. 29.

²⁵ Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 94b.

²⁶ Kirkebok Vågå prestegjeld nr. 7, 1872-86, Døde og begravede, folio 404, nr. 55.

Faddere var Synne og Einer Snerle, Elin, Rønnow og Ragnild Hallangøen (Kirkebok nr. 1, folio 94b.

Ved folketellingen i 1801 var Bersvend 10år gammel og bodde hjemme hos sine foreldre på en husmannsplass [Bersvendstuen] under gården Øy i Vågå.

Ved samme folketelling var hans hustru, Anne, 8 år. Hun var datter til Ole Olsen (51 år i 1801) og Marit Bottelsdatter (49 år i 1801). Hennes far var husmand med jord. De bodde, som Bersvends familie, på en husmannsplass under Øy.

Bersvend giftet seg med Anne Olsdatter 27.04.1819 i Vågå kirke:²⁷ «No.

Brudgommens Navn, Alder, Haandtering og Opholdssted.

U. K. Bersvend Nielsen Øy Eje, 27 Aar Gammel.

Brudens Navn, Alder, Haandtering.

Anna Olsdr. Blæbhus(?) Eje, 27 Aar Gl:

Hvem Forloverne.

Joen Blæshus og Knud Olssen Suneli Ejet.

Vielsesdagen.

27de April

Om forrettet i Kirken eller hjemme, og i fidste Tilfælde Bevillingens Datum.

W[aage] K[irke].»

Anne og Bersvend hadde barna (minst):

1821: Hans.

1824: Sigri.

1826: Ole.

Ved folketellingen i 1865 bodde Bersvend og hans hustru, Anne Olsdatter, fortsatt på Bersvendstuen sammen med familien til deres eldste sønn, Hans.

Han var føderådsmann og smed. Bersvend og Anne oppgis begge å være 73 år gamle.

Sønnen Hans var 45 år gammel, født ca. 1825, og er oppført som husmand med jord.

«Kreaturhold den 31te December 1865.

Heste: 1 - Stort Kvæg: 2 - Faar: 20 - Gjeder: 2

Udsæd i Aaret 1865.

Byg: ½ tn. - Blandkorn: 1 tn. - Poteter: 1½ tn.»

Bersvend døde i 1880.

«Nr.

56

Den opvisne Døbsbog: 1880.

7de October

Begravelses-Datum: 1880.

2de Novbr

Den Begravedes Fulde Navn og Stand.

Husmand Bersvend Nielsen Øiseie

Alder.

80 Aar f. 1792

Opholdssted.

Bersvendstuen under Øi - Vaage»²⁸

Hans Nielsen Øyen. Født 1794 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 1842. Snekkermester.

Hans foreldre var Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen og Kari Bersvendsdatter.

Hun ble født i 1794 og døpt 12. søndag etter trefoldighet:

1794: «12 T W[aage] Niels Øyns Db - Hans».

Faddere Hans Baken, Jacob S..., Elin Øjen, Elin Klognes, B.. Haldøn (Kirkebok nr. 1, folio 124b.

Ved folketellingen i 1801 var Hans 8 år gammel og bodde hjemme hos sine foreldre på en husmannsplass [Bersvendstuen] under gården Øy i Vågå.

Hans og hans bror, Niels, flyttet til Trondheim og ble snekkermestere, mens deres eldste bror overtok Bersvendstuen.

Hans giftet seg med Serine Sannes i Domkirken i Trondheim i 1824.

«No.

²⁷ Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 94b. Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Berit Øyen Støyva.

²⁸ Kirkebok Vågå nr. 3: «Copulerede», folio 387, nr. 15. Folketellingen 1865. Vågå prestegjeld, Tellingskrets 2 Vaage Faste Skole, side 64.

62

Vielsesdag

1824 - 18 Nov

Brudgommens Navn og Stand - Brudens navn

Hans Øyen, Ungkarl og Jomfrue Serine Sannes

Brudgommens Føde- og Opholdssted

Gulbrandsdalen og opholder sig i Trhem

Brudens Opholdssted

Fød i Trhm

De Viedes Alder

21 Aar - 22 Aar

Brudgommens Faders Navn

Niels Hansen

Brudens Faders Navn

Ole Sannes

Forlovernes Navne og Opholdssted

Snektermester Hans Øyen og Vurderingsmand Christopher Falols(?)

Tillysningsdagene

10 Octb, 17 do, 24 do

Naar haft de naturlige Kopper eller vaccineret. Attest derom.

Brudgommen naturlige Kopper iflg Attest, Bruden Vaccineret efter Attest fra Form???».

Hans døde av tæring 27.05.1842:

«No.

82

Den opgivne Dødsdag.

1842 27d May

Begravelses-Datum.

2den Juni

Den Begravedes fulde Navn og Stand.

Snektermester Hans Øyen.

Alder.

50

Opholdssted.

Pr??sens gade

*Om død af smitsom Sygdom, og da hvilken, eller ved ulykkelig Hendelse.

Tæring»

Ved folketellingen i 1865 bor hans enke med to døtre i Kongens gate 48 i Trondheim.

«Enkemadame Randi Øyen - Væverske - Enke - 66 - Strindens Thinglag - Luterske

Nicoline Serine Øyen - Ærnærer sig med Haandarbeide - Ugift - 30 - Trondhjem - Do

Regine Bergitte Øyen - Ligesaa - Ugift - 27 - Ligesaa - Do».

29

Niels Nielsen Øyen. Snekkermester. Født 1797 til Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP).

Niels foreldre var Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen og Kari Bersvendsdatter.

Hun ble født i 1797 og døpt 1. advent.

1797: «1 Ad W[aage] Niels Øjns Db - Niels».

Faddere var Ole Østrem, Es.. Hansen, Hans Hougen, Gunhild Woslet (Kirkebok nr. 1, folio 131a).

Ved folketellingen i 1801 var Bersvend 6år gammel og bodde hjemme hos sine foreldre på en husmannsplass [Bersvendstuen] under gården Øy i Vågå.

Niels og hans bror, Hans, flyttet til Trondheim og ble snekkermestere, mens deres eldste bror overtok Bersvendstuen.

Niels giftet seg med Randi Thorsdatter i Domkirken i Trondheim i 1825.

«No.

34

Vielsesdag

1825 - 9 Jun

²⁹ Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 124b. Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 13, 1821-31, «Ægteviiede», folio 281. nr. 62. Folketellingen 1865. Trondheim kjøpstad, spesialliste 702, side 1453, Kongens gate 48. Berit Øyen Støyva.

Brudgommens Navn og Stand - Brudens navn
 Niels Øyen, Snekkermester og Pigen Randi Thorsdatter
 Brudgommens Føde- og Opholdssted
 Fød i Waage Prestegjeld og opholder sig i Trondhjem
 Brudens Opholdssted
 Fød i Trondheim
 De Viedes Alder
 27 Aar - 25 Aar
 Brudgommens Faders Navn
 Niels Hansen Øyen
 Brudens Faders Navn
 Thore Risvold
 Forlovernes Navne og Opholdssted
 Snekkermester Hans Øyen og Vurderingsmand Christopher Falols(?)
 Tillysningsdagene
 23 May, 29 do., 5 Juni
 Naar haft de naturlige Kopper eller vaccineret. Attest derom.
 Begge naturlige Kopper iflg Attest»

Niels og Randi døper sin datter Nicoline Serine i 1836. Blandt fadderne finner vi «Pigen Karen Øyen» (født 1809), datter til Sigri Nielsdatter, søster til barnets far, Niels Øyen:

No.
 55
 Den opgivne FødselsDatum
 15 Januari 1836
 DaabsDatum
 21de Februari
 Barnets Fulde Navn.
 Nicoline Serine
 Om ægte eller uægte født.
 Ægte
 Dets Forældres fulde Navn, borgelige Stilling og Opholdssted.
 Snekker mester Niels Øyen og Randi Øyen (uleselig oppholdssted)
 Faddernes Navne.
 Begge Forældrene, Pigen Karen Øyer og Snekker Even Walseth»³⁰

II:4 mm

Kari Bersvendsdatter. Født 1760 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Døpt 22.06.1760 i Vågå (OP).³¹ Død 07.03.1822 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet 25.03.1822 i Vågå (OP).³²

Kari var datter til Bersvend Hansen Bersvendstuen og Ingelev Olsdatter Klonen.

Hun ble født i 1760:

«Dom 2 a Trin. W[aage]: Bergsvend Øjens Pb. Kari».

Faddere var Svend Øjen, Knud Nielsen, Guri Myrom, Kari Klognæs og Synne Neset. Moren ble intrudusert 7. søndag etter trefoldighet.

Kari og Niels hadde følgende barn (minst):

1786: Sigri, konfirmert i 1800, 15 år gammel.
 1791: Beret, konfirmert på Øye i 1805, 15 år gammel.
 1792: Bersvend, konfirmert på Øye i 1809, 16 år gammel.
 1794: Hans, konfirmert på Øye i 1809, 15 år gammel.
 1797: Niels, 6 år ved folketellingen i 1801.
 1800: Ole, gift 13.01.1835 med Tholine Jonsdatter Præststulen og flyttet dit.
 1803: Kari, ugift i 1823.

1791: Let [Laetåre - 4. søndag i fasten] «it Nils Øins p. Bereth».

Faddere var Syver Snerle, Thord Øjns Qde, Ingri og Marit Øjn (Kirkebok nr. 1, folio 92).

1792: «18 T W[aage] Niels Øyns Db [Drengbarn] Bersvend».

³⁰ Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 131a. Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 13, 1821-31, «Ægteviede», folio 284. nr. 34. Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 15, 1831-39, «A Døbte», folio 93. nr. 55. Berit Øyen Støyva.

³¹ Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 40b.

³² Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde Qvindekjøn», folio 211, nr. 11.

Faddere var Synne og Einer Snerle, Elin, Rønnow og Ragnild Hallangøen (Kirkebok nr. 1, folio 94b.

1794: «12 T W[aage] Niels Øyns Db - Hans».

Faddere Hans Baken, Jacob S..., Elin Øjen, Elin Klognes, B.. Haldøn (Kirkebok nr. 1, folio 124b).

1797: «1 Ad W[aage] Niels Øjns Db - Niels».

Faddere var Ole Østrem, Es.. Hansen, Hans Hougen, Gunhild Woslet (Kirkebok nr. 1, folio 131)a.

1800: «4 S p T: W. S. [Waage Sogn] Niels Øiens Gb. Ole.»

Faddere var Johan Feldbereder, Lars Øyen, Thord [Gulbrandsen, 29 år i 1801] Snerle, Ingri [Jacobsdatter, 30 år i 1801] Snerle, Elie Øyen.

«Lægd med Rasmus Øye» (Kirkebok nr. 1, folio 136).

1803: «2de Pasc[edag] Niels Hollongsøens Pb - Kari».

Faddere var Johan Feltbereder, Jacob Snerle, Syver Øien, Karie Siden..., Imbiør Ulvang.

«F. d. 6de April» (Kirkebok nr. 1, folio 141).

Ved folketellingen i 1801 oppgis Kari å være 40 år gammel og at hun bodde på en husmannsplass under Øy [Holungsøy] i Vågå. Hennes stemor, Sigri Ericsdatter, bodde også på plassen. Hun var 75 år gammel og enke etter 1. ekteskap.

Det er usikkert om stemorens etternavn skal være Ericsdatter eller Christophersdatter som hun kalles da hun forlover seg med Bersvend i 1753.

«Kari Bergsvendsdatter Øje» døde i 1822, 63 år gammel.

Skifte etter Kari ble avholdt på «Hollongsøyen» i Vågå med begynnelse 23.06.1823. En avskrift fra kortregisteret i Riksarkivet viser:

«Gift med: Niels Hansen

Barn:

1. Bersvend - Myndig.

2. Hans - Myndig.

3. Niels - Myndig.

4. Ole - 23 år.

5. Sigrie + hendis barn:

a. Karie Isaksd. (utenfor Ægteskab)

Brutto: Spd. 209-2-7.

Netto: Spd. 191-3-16.

Jbr(?) boets eiendomshuse paa pl. Bersvendstuen tax for 100 Spd.»

Teksten i skifteprotokollen er noe vanskelig å tyde.

«1825. - Hollongsøyen i Waage.

Aar 1823, den 23de Juny, blev en Registerings og Vurderingsforretning foretaget og afholdt paa Pladsen Hollongsøyen, under Gaarden Øye i Waage Tinglaug, for at opskrive, og vurdere hvad Midler, og Formue den her for nogen Tid siden ved Døden afgangne Kone Karie Bersvend Datter kan have efterladt Sig, alt i Hensigt til at paa følgende lovligt Arveskifte imellem Den, igienlevende Enkemand Niels Hansen paa den ene Side, og deres i lovligt ægteskab sammenavlede Børn og Arvinger paa den anden Side, hvilke sidst af Navn og Alder bleve og gives at være som følger:

1. Ældste Søn Bersvend Nielsen fuldmyndig og tilstæde.

2. Anden Søn Hans Nielsen fuldmyndig, er bosiddende som Snikkermæster i Trondhiem.

3 - Niels Nielsen fuldmyndig, og tilstæde.

4 - Ole Nielsen 23 Aar gammel tilstæde.

5 - Ældste Datter Sigrie Nielsdatter, er Død og har efterladt sig følgende Børn:

a. Uægte Datter Karie Isaksdatter avlet udenfor ægteskab.

b - ældste Søn Ole Knudsen. 7 Aar gammel avlet i ægteskab med Knud Olsen.

c - Datteren Karie Knudsdatter ligeledes.

6. Anden Datter Bereth Nielsdatter, gift med Snikkermæster Even Matias Valseth opholdende sig i Trondhjem.

7 - Tredie Datter Marie Nielsdr ugift.»

«Som Vurderings og Laugrettesmænd ved denne Forretning var tilstæde Knud Flokestad og Lars Erichsen Haugen.

Paa den fraværende Hans Nielsens Vegne mødte Niels Nielsen, og for Datteren Berit Niels Datters Mands Vegme Johan Feltbereder samt for den umyndige Datter Karie Nielsdr som Verge og i Egenskab af K... for den mindreaarige Ole Nielsen mødte Jens Tranhuus.

Enkemanden Niels Hansen var ved Forretningen tilstæde, tilligemed Grundejeren Simen Øye;

Den første sagde, at da hans ældste Søn Bersvend Nielsen er kommet i Forvaring(?) med den sulgt(?) om Pladsen Bersvendstuens Besiddelse, og Brug, Sin og Hustruens levetid, og Niels Hansen har opledt samme før ham, Saa vil han i sin alderdom have Sig Føderaad af Pladsen betinget sin Levetid saaledes»

«Aar 1824, Torsdagen den 1te Julj, blev dette Skifte til endelig slutning foretaget paa Pladsen Bersvendstuen i Waage Tinglaug, ifølgende udstedt, behørig bekiendtgjort Plakat, i Oververvelse af Skiftevidnerne Jvar Snerle och Arne Hermansen Snerlehaugen.

....».

«Tilsammen Skifteomkostninger - - - 15.3.23

Naar da fra Boets Indtegt - - - 209.2.7

Dragen fremførste Udgiffters Beløb - - - 15.3.23.

Da bliver i Behold - - - 193.3.8.

14 Agershus Skifte ... tilkommer 1 pro Cento Afgift med - - - 1.4.16

Altsaa igien til Arv - - - 191.3.16.

Deraf tilfalder de anmeldte Børn og Børnebørn følgende : -

1 - Sønnen Bersvend Nielsen en Broderlod - - - 34.4.7 3/11

2 - Sønnen Hans Nielsen en Broderlod - - - 34.4.7 3/11

3 - Sønnen Niels Nielsen en Broderlod - - - 34.4.7 3/11

4 - Sønnen Ole Nielsen en Broderlod - - - 34.4.7 3/11

5 - Datteren Sigrie Nielsdrs Børn nemlig:

a - Sønnen Ole Knudsen - - - 8.3.13 9/11

b - Datteren Karen Isaksdatter - - - 4.1.18 10/11

c - Karie Knudsdatter - - - 4.1.18 10/11

6 - Datteren Beret Nielsdatter med Mand Even Wolseth - - - 17.2.3 9/11

7 - Datteren Karie Nielsdatter do - - - 17.2.3 9/11

Gjør foranførte Arvinger - - - 191.3.16.»

«Ballancerer med Jndtægten - - - 209.2.7.

Til Formyndere for indbemeldte Umyndige, beskikkes herved:

- for Datteren Karie Nielsdr Manden Jens Tranhuus,

for Datterdatteren Karen Isaksdr Manden Svend Syversen Klonæs, og

for Datterbørnene Ole Knudsen og Karie Knudsd Manden Tord Gulbrandsen Molkse,

hvilke paalægges at drage tilbørlig Omfang for disse deres Myndtlingers midler, saaledes som Loven byder, og de i sin Tiid agter at forsvare. Den første af disse Verger haver at ... de forfaldne Arvemidler med 1ste prioritet i Jordegods; men et 2de sidst, gjøre Arvemidlerne i Hende for, at anvendes til Myndtlingenes Forned..ader - -

Saaledes at være preseret bekræfter med Hand og Sigl. (Sign).»³³

(Barn I:2, Far III:7, Mor III:8)

Gift 21.06.1786 i Vågå (OP) med³⁴ forrige ane.

Generasjon III

III:7 mm f

Bersvend Hansen Bersvendstuen. Født omkring 1728 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Levde 1753 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 1800 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...01.1800 i Vågå (OP).³⁵

Bersvend var sønn til Hans Bersvendsen på Holungsøy.

Han var soldat da han ble trolovet med Enke «Ingelef» Olsdatter «d. 8. Julü» 1752.

Forlovere var Siver og Ole Hollougsøn. De ble «ægteviet 7. Nov.»

M. Høgåsen skriver om Bersvend i artikkelen «Tradisjonen held seg lenge»:

«Eg har sett mange dokument som er oppsette av Bersvein, og han var ein såre penneføør mann i ei tid da få kunne skrive. Han må ha vore i skule ein stad.»

Takk være informasjon i brev fra Mette Vårdal har jeg kunnet nøste opp en spennende del av min slektshistorie som omfatter Vågå og deler av Gudbrandsdalen

Mette Vårdal:

«Informasjonen om at Bersvein Hansen overtok plassen Holungsøyen etter sin bestefar med samme navn stammer fra en artikkel i årbok for Gudbrandsdalen (1964 s 216 - 221). Dessverre er påstandene svært dårlig dokumentert, og opplysningene motstridende.»

Hun har nå publisert en artikkel om Bersvend:

«Bersvein Hansen, en husmann og hans nettverk»

Innledning:

«Over 100 etterlatte dokumenter etter husmannen Bersvein Hansen og hans familie i Bersveinstuen i Vågå er

³³ Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Skifteprotokoll Nordre Gudbrandsdalen nr. 6 (tidligere nr. 10), 1824-43, folio 25b-28a. M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 219-20. Berit Øyen Støyyva.

³⁴ Kirkebok Vågå nr. 1: «Trolovede og Ægteviiede», folio 113a.

³⁵ Kirkebok Vågå nr. 1: «Begravede», folio 198b.

utgangspunktet for denne studien av en husmanns nettverk i andre halvdel av 1700-tallet. Med kunnskap og initiativ hadde han kontakt med både husmenn, bønder og embetsmenn. Bersvein Hansen skaffet seg kunnskap om å sette opp dokumenter og juridiske prosesser, og var en tid skrivehjelp for sorenskriveren. Dokumentene viser at det på individnivå var stort handlingsrom for relasjoner på tvers av sosiale, kulturelle og økonomiske forskjeller.»

Fra M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge».

«Sak mellom husbond og husmenn.

Mange år etterpå kom eg til å granske ei rettsak frå nedi Holungsøyom. Det galdt Bersveinstugu. Den hadde fyrst lege under ein Snerle-gard, men så hadde plassen på ein eller annan måte kome under Knut Øy på Vågå. Denne Knut'n var ein hardfant og komen frå Taulstad. No hadde kanskje ikkje husmannen vore underdanig nok, for han vart no utkasta, og det vart ei langvarig sak mellom husbond og husmand som gjekk i åra 1754-57 like til Oberhofretten i København. Og der hende det rare at husmannen vart saka. Det var ført mange vitne frå baa sider, og mellom vitna var nemnt Henning Finsson Kveen, 47 år i 1754. Altså fødd 1707.

....

Men attende til Bersveinstugu au no med det same. Den som åtte beste minnet nede i Holungsøyom den tid, var Hans Tordstugun. Eg gjorde meg mang ein tur nedover åt honom. Han var glad han fekk tala ved nokon, og han åtte forteljargleda, og attpå til var han ordhag som få. Det var reine forteljekunsta han presterte. Har du høyrte om nokor trette om Bersveinstugu, spurde eg. Å jau, eg skal meine det, sa han. Det var ei fæl greie han kom borti, husmannen der, og han til å leggje ut. Han var husmann under Knut Øy, men ville ikkje gå husmann åt Øy, men åt Snerle der han etter gamalt høyrde til. Han Knut Øy fekk da kasta ut mannen i Bersveinstugu, og det såg ille ut. Kjerringa sat i vegkanten og gret da sakene vart hivde ut, og lensmannsseglet kom på døra. Da kom det ein finn-tøkje farande vegen. Ho sette seg atmed ho Ingeleiv, så heitte husmannskjerringa. Å gråt ikkje du, kjerring, sa finn-tøkja. Døkk skal nok koma inn att i Bersveinstugun, og ætta skal sitja lenge der i garde. Men ætta hans Knut skal ikkje bli sitjande lenge på Øy.

Ho fekk trøyst, ho Ingeleiv. Gryta vart hengjande i skjeringe i tryu år, tru du meg! Og ho gjekk like åt Høgsteretten i Kjøbenhavn, denne saka, hunne han Hans fortelja.

Her hadde vi ein tradisjon som gjekk 200 år attende og som viste seg å vera sann.

I saka vart det vitna at gamle Bersvein, far til husmannen, hadde rudt Bersveinplassen "av rå rot". [dette er feil, det var hans farfar som det vises til her] Det var eit uttrykk som var jamfare brukt den tida.»

Mer om informasjonen fra Mette Vårdal.

«I artikkelen er det referert til en rettsak mellom husmannen i Holungsøyen og bonden Knut Øy som gikk i 1754 - 1757. Det står at det var sønnen til Bersvein Hansen (den eldre, som hadde ryddet plassen) som førte saken. og det står at det var barnebarnet Bersvein Hansen som førte saken. Det er med andre ord ikke så lett å bli klok på.

Jeg har ikke søkt gjennom alle rettsprotokollene, men har fått bekreftet at saken er referert, den starter i protokollene omtrent midt på høyre side av folio 255a i tingbok nr. 6, 1752-1755 for Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri. Her er det altså Bersvein Hansen som det er referert til. Det styrker utsagnet om at det var barnebarnet som overtok plassen.»

«Når det gjelder stedsnavn, så er det ikke konsekvent i kildene. Holungsøyen er et skogområde øst for sentrum i Vågå. Her var det flere gårder som hadde eierinteresse, Knut Øy fra gården Øy var bare en av dem. På tidlig 1700-tall må Bersvend Hansen d.e. ha vært en tidlig nyrødder i Holungsøyen. På denne tiden var det ikke mange som ryddet seg nye plasser, og ofte gjorde de det uten avtaler. På 1750-tallet kom de første lovene om husmenn, og et av kravene var skriftlige kontrakter mellom bonde og husmann. Dette kan ha vært den direkte foranledningen til tvisten mellom Knut Øy og Bersvend Hansen.

Det som kompliserer er at Holungsøyen (enten hele området, eller bare den delen som lå under gården Øy) også er kalt Øy, Øyen eller Øyeseiet.

I 1750 var det kommet flere husmenn i Holungsøyen. Bersveinstuen er altså en av disse, og trolig en av de eldste. Plassen ligger nede ved elven på et relativt flatt område. Under "Storofsen" i 1789 ble hele gården satt under vann og det var store ødeleggelser. Bersvein Hansen var en av de som var med og førte takseringene etter flommen, har jeg fått opplyst (skal ligge i avskrift i arkivet etter Ivar Kleiven her i Vågå). Bersveinstuen, plassen om ikke husene, står der i dag også. Nå er det campingplass og under flommen i sommer (2011) ble husene igjen satt under vann. Etter det jeg har fått opplyst har etterslekten etter Bersveinstuen endret navnet til Bergnord og flere bor fortsatt i Vågå.

Bonden Knut Øy var ellers kjent for å være hard mot sine husmenn. Bonden Torstein Håkenstad (som i retten hadde støttet Bersvein Hansen) hadde en gang sagt dette direkte til Knut Øy. Da hadde han blitt sint og stevnet Håkenstad for retten for ærekrenking. De to bøndene hadde stadig rettstvister gående, Håkenstad var en annen gård som også hadde rettigheter i Holungsøyen. Håkenstad virket ellers som bygdeprocurator, og Bersvein Hansen som selv var kyndig med rettsaker og juridiske dokument, ser ut til å ha samarbeidet med ham og var bl.a. i Kristiania i ærend for Håkenstad rundt 1760. Dette kommer frem i brevmateriale jeg har etter presten i Vågå Johan Storm og i dokumenter i gårdsarkivet på Håkenstad.»

Storofsen er navnet på flommen som rammet innlandet i Norge fra 20. til 24. juli 1789. Flommen skyldtes sen snøsmelting, regnvær og sterk varme, også i fjellet. Ulykker skjedde på Nordmøre, Gauldalen, Østerdalen, Romerike, Gudbrandsdalen, Valdres, Numedal og Sandsvær. De største skadene skjedde i Gudbrandsdalen, i Vågå og Fron. 72 mennesker omkom, hvorav 61 var fra Gudbrandsdalen. 1523 gårdsbruk ble skadet.

Gudbrandsdalslågen fylte hele dalbunnen. Mjøsa ble nesten helt dekt av trær og avfall, og det tok to år før

innsjøen var ren igjen. De to dagene flommen var verst, var vannstanden opptil syv meter over det normale. Befolkningen fikk liten hjelp av myndighetene grunnet dårlig informasjon om katastrofen.

Fra «lokalhistorie.no» om

«Den juridiske utviklingen; et overblikk» - «Husmannslovgivningen frem til 1814».

Før 1750

Husmannsvesenet var lite regulert før midten av 1700-tallet. Til da var det kapittel 5 om kontraktsinngåelser i Christian den Vs Norske lov man tok som utgangspunkt i forbindelse med tvister om husmannsavtaler. Denne krevde ingen skriftlig kontrakt. Det er flere mulige årsaker til at husmannsvesenet var så svakt regulert. En forklaring var at husmennene utgjorde en så liten del av befolkningen før 1700-tallet at det ikke ble ansett som nødvendig å ha egen lovgivning for dem. En annen årsak var, i følge Prestesæter, at staten unngikk å regulere husmannsvesenet fordi den heller så at det ble ryddet eller skilt ut nye gårder. Dette ville gi nye matrikulerte bruk, og dermed øke statens skatteinntekter. Husmannsplasser ville ikke øke statens skatteinntekter på den måten fordi de var en del av den matrikulerte gården.

Før midten av 1700-tallet var først og fremst skatteforordningene som fikk innvirkning på hvordan husmannsvesenet utviklet seg. I skattebrevet fra 1671 slås det fast at «de Huusmend som boer paa Leylendings Grund oc Eyendomb, hvor Leylendingen skatter oc schylder, at komme Leylendingen till hielp oc ey widre schatte til os [dvs kongen]». Dette var et administrativt trekk, men setningen slår med dette fast at gårdbrukeren hadde primært husbondansvar for sine husmenn (leilending i denne forbindelse er nok ensbetydende med gårdbruker, enten han eide eller leide gården). Primært husbondansvar innebar en husbonds rett til vederlag for det han hadde lagt ut for sine folk. Denne tolkningen støttes av arkivoversikten over Amtregnskapene i Rentekammeret ca 1660-1690, der det står at det er «vanleg å rekne med at denne føresegna fekk mykje å seie for utviklinga av husmannsvesenet». Rigmor Frimannslund Holmsen mente at «i de ordene ligger faktisk gjemt en del av husmannens senere avgift til bonden. I og med denne forordningen kom lovgivningen til å legge grunnlaget for det sterke avhengighetsforholdet som husmannen kom i til bonden som eide plassen hans, bonden som altså nu blir husmannens husbonde.» Sølvi Sogner er enig i denne tolkningen, og Knut Dørum mener dette skattebrevet spilte en sentral rolle i utviklingen av husmannens underordnede posisjon. I følge Dørum medførte dette at «husmannsplasser skulle [...] ikke være særskilt skyldsatt eller være et eget matrikulert bruk, men inngå som en del av gården den tilhørte.»

Utover 1700-tallet ble myndighetene gradvis mer positivt innstilt til husmannsvesenet. En innså at selv om det ikke var store skatteinntekter å få fra husmennene, støttet husmannsvesenet opp under befolkningsveksten, som igjen ville sikre landet flere soldater og arbeidere til både jordbruket og den grynende industrien, noe som var viktig for landets stilling utad. På lang sikt håpet staten å få skatteinntekter fra plassene. Husmannsvesenet åpnet også muligheter for livberging, noe som var viktig for å motvirke den økende fattigdommen. Sistnevnte kom til å bli en viktig drivkraft i arbeidet med reguleringene av husmannsvesenet. Den første forordningen som tok for seg husmannsvesenet direkte var forordningen 9.10.1750. Den var et resultat av embetsmenns bekymring over fattigdom blant husmenn. Det ble hevdet i samtiden at mangelen på skriftlig kontrakt lett kunne føre til at husmennene ble kastet fra plassen. Skjedde det, ville de ofte være nødt til å vende seg fattigkassen for hjelp, noe som betydde økte utgifter for det offentlige.

Forordningen av 9 oktober 1750

Forordningen. 9.10.1750 slo fast at alle husmenn skulle ha skriftlig kontrakt og at de skulle ha livstidsfeste, forutsatt at pliktene som avtalen slo fast ble oppfylt. Husmannsenker fikk sitte på plassen til de giftet seg på nytt. I kontrakten skulle plassen beskrives og bygselsummen oppgis dvs. innfestingssummen som ble betalt ved overtakingen av plassen. Kontrakten skulle også tinglyses.

Forordningen av 9.oktober.1752

Ifølge generalprokurør Stampe møtte Forordningen av 9.10.1750 massiv motstand fra jordeierne. Det var spesielt punktet om livstidsfeste for husmenn som skapte brudulje. I følge ham hadde «Jordeierne, som ikke vilde være den Tvang underkastede, næsten overalt opsagde Huusmændene, og selv brugte Jorden, hvorover der indløbe Klager».

I forordningen av 1752 fikk jordeierne gjennomslag for mange av sine klager. Den viktigste endringen var at husmenn ble delt i tre kategorier avhengig av lokalisering av plassen og festetid; utmarkshusmenn, innmarkshusmenn og strandsittere. Utmarkshusmenn; som selv ryddet plassen, skulle ha livstidsfeste og tinglyst kontrakt. Innmarkshusmenn; som hadde plasser i gårdens innmark og nærområde som ofte ikke behøvde ryddes. Disse stod svakere etter Forordningen av 1752 fordi de mistet livstidsfeste, og behov for kontrakt ble det ikke sagt noe om. Strandsittere var husmenn som bygslet jord ved sjøen og ofte hadde småhandel og fiske som sin viktigste inntekt. I Forordningen av 1752 er det uklart om de skulle behandles som utmarkshusmenn, men det ser ut til at det var vanlig at de forhandlet seg frem til kontrakt og at de eide husene selv. Forordning av 1752 slo fast den tidligere praksisen med at gårdens skyld ikke skulle øke ved rydding og etablering av nye husmannsplasser, uavhengig av om de var i utmark eller innmark.

Saken blir første gang behandlet hos sorenskriveren 20.03.1753 (Tingbok Nord-Gudbrandsdal nr. 6 1752-55, folio 142a-143b). Teksten er vanskelig å lese, men ifølge senere dom på lagtinget er et sammendrag av innholdet:

«Efterat Citanten Bersvend Hansen, boende paa Pladsen Hollingsøen, havde indstevnet samme Pladses Ejere Knud Povelsen Øy, med Paastand at Knud Øy, for de af Ham oppebaaren Bygslepenge og efter den skeede Accord, skulle meddele ham Bygselseddel for Hans Lives Tid; men Knud Øy derfor ved UnderRettens Dom den 20 Martu 1753 er bleven frikiendt.»

Saken ble gjenopptatt 08.05.1753 (folio 256a) og ble senere behandlet et antall ganger hos sorenskriveren i 1754. Jeg har foreløpig funnet at den har blitt behandlet 16. juni (folio 277a), 15. juli (folio 303b), 2. september (folio

328a), uten dato (folio 338b) og 3. oktober (folio 352b).

Saken ble derefter ført i lagmannsretten.

18.06.1755.

«Procurator Gregers Lund Æskede igien udi Rette paa Bersvend Hansens wegne Sagen contra Knud Øy og paastoed Dom, efter den Demonstration, som forhen er giort.

For Knud Øy mødte Procurator Peder Andersen, som sagde, han har i følge denne Høi Respective Rettens seeneste Eragtning tilholdt Knud Øy at forskaffe inden denne Tid enten de originale Documenter han agter i denne Sag hos sig at betiene, eller og en Gienpart af Hvis for HiemRetten udi den forhen ommeldte imellom Ham og Bersvend Hansen svævende Aasteds Sag, hvori de samme skal være producerede, paa det han som vedbørlig kunde see Sagen til Endskap Befordret; Derpaa har han og under 20de Maji Afviget med en expresse fra Knud Øy; som arrivefede den 31 Dito, udi Hans Brev faaet en Gienpart af det i den anmeldte Sag passerede, dog ikkun paa slet Papir og uden nogen Verification, Hvorfore Comparenten, der ikke saae, af saadant Documente i Lavtings-Retten sig at kunde Benytte, af fordigede Expressen med Brev til Knud Øy, det Han Documentet i fornøden Stand maatte see hertil Lavtinget Comparenten tilstillet, Saadant er ikke endnu skeed, ligesom og Comparenten med Manden Povel Bjørnstad, som i disse dage har været her paa Lavtinget haver faaet Brev under 10de Anjus var hemkommen til Vaage. Han saae sig derfor tiltvunget endnu at forlange Anstand med Sagen til næste Lavting, paa det Knud Øys Beviisligheder forinden Dom fældes, udi Retten Kand indkomme.

Lund sagde, at denne Høi Respective Ret for Længst Har erfarit at Knud Øy ikke har andet Øiemerke, med at gjøre denne Sag uendelig, Thi Han har jo unfastad i 2de Aar ikke frembragt andet end som Begieringer om Tidsættelser, hvilket han og er Bleven indvilget dog seenæste Lavting med Paalæg at fremkomme med de paaberaabte Documenter til denne Tiid, følgelig er der nu lige saa liden anledning til den forlangte Anstand, som det er i sig selv vist, at Knud Øy har haft meer end 3 a 4 dobbel Tid til at fremkomme med det Han agter fornøden: Knud Øy, sagde Lund, har med alt dette ikke andet Øyemerke, med ved denne Sags Opholdelse at Bebyrde Citanten med flere Processer om den paastevnte Plads for UnderRetten, deels i Henseende til at erhverrke udkastelse Dom og deels at bemæktige Sig Pladsens Avl og Afgræde med videre, som Ærkiendt. Han kunde da ikke andet, med kraftigste maader protestere imod den forlangte Anstand, som med og strider tvertimod Rettens seeneste Lavting givne Eragtning, og derimod paastaar Dom i Sagen. Andersen vedblev sit forrige. ->

«Eragtet: Knud Povelsen Øy blev seneste Lavting ved Eragtning paalagte til dette Ting Sagen paa sin Side til Doms at afgjøre, hvortil han haver haft meere med Tid nok, saavel som og at forsyne Sig med de Ham da at gjøre denne Sag uendelig thi han har jo unfastad i 2de Aar ikke frembragt andet end som manglende Documenter, for derefter Sagen til Doms at afgjøre, og da Han nu paa samme Grund, som den Tid, begierer Sagens videre Anstand, saa Kand ei retten skiønnes, med at jo Knud Øy den eene Tid efter den anden er først i sin Begiering, og derfor ei Kand Klage over Rettens Overiiligt, efterdi Sagen Haver Henstaaet i 6 Lavting, og samme fra Citantens Side for Lang Tid Siden til Doms er afgjort, hvorfor videre Anstand ei Kand Bevilges, men Procurator Andersen paalægges Sagen fra Knud Øys Side til Doms og endelig Slutning at procedere. -

Andersen derpaa med Reservation af Knud Øys Ret og Anke i alle maader, i hørsomst følge den ergangne Rettens Eragtning maatte Begiere sig til Sagens endelige Procedur, saavit Ham .mmelig, til den Ende indlevenrede Han da 1: De paa ankede HiemRettes Act og Dom af 20 Martii 1753, af Hvilken Han forlangede oplyst Bersven Hansens Stevnemaal for HiemRetten af 9 Febr næst forhen, anført fra Pag: 2 til 8: Dernæst Pag: 14, 15 og 16 de af Bersvend Hansen førte Widner, og endelig Doms Afsigten Pag: 20, 21 og 22.

For det 2de fremlagte Han og et efter Bersven Hansens Indstevning paa Tolstad Tingsted optaget Tingvidne den 15 Septbris 1753, af hvilket han forlangede oplyst de første widners Forklaringer fra Pag: 9 til 12, hvorefter han allerydmygst forestillede, at ud af Bersvend Hans Stevnemaal, udi Doms Acten af 9 Janv: 1753 erfares, det Bersvend Hansen da Haver paastevnet at Knud Øy skulle være forbunden efter Forening at Bøxle ham BersvendPladsen Kaldet for de 60 rdr Han Ham forhen Havde leveret; mens af de Widner han til til Sagens Beskrivning haver ført, hvis Forklaring, som forhen allegeret udi Acten Findes, ikke det Knud Øy nogen sinde have forbundet sig at Bøgsle Bersvend Hansen Pladsen, men vel derimod, da Bersvend Hansen Sk...ed Knud Øy kunde blive eniig om den aarlige Afgift eller saa kaldet Huusleje, at da Knud Øy bøed Ham tilbage de udbetalte 60 rdr, som Han ikke vilde annamme, altsaa formeente Comparenten intet Widere følgelig det i denne Sag a prima Instantia skeede Anlæg kand vorde at paakiende, med Blot Hvad enten Knud Øy skal være pligtig at Bøxle sin eiende Plads og Jord til Citanten der, efter Widnernes Forklaring haver viist sig uvillig at betale den Leie deraf Han meener med Billighed at tilkomme, eller om Bersvend Hansen bør tage tilbage de Knud Øy aviside 60 rdr, det sidste meente Comparenten maae vel blive det Rette, da ingen endelig Forening om Bøxling imellem Parterne er skeed thi refererde Han sig til Knud Øys Contrastevnemaal i denne Sag og hvis af Doms Acten allegeret er, samt paastoed Dom til Hiemttings dommens Stadfæstelse med fyldest skadeslos opretning for ContraCitanten, af Citanten at nyde for de ham ved denne Sag baade ved denne høie Ret og Hiemretten forvoldte Omkostninger; .gde eller videre, at siden Citanten Bersven Hansen har efter det indkomme og Producerede TingsWidner»

«Formeld, bemøiet sig med at forebringe den Ubetydelige og Sagen uvedkommende Omstændighet, at pladsen, der omtvistes, skulle ligge langt fra Gaarden Øy, og at samme af Hans Forfæder war oprøddet; Saa maatte Han derimod allerydmygst bede af denne Høie Ret betragtet, at ligesom den paaberaabnde Rødnings Ret ingen Grund af Loven Haver, da Pladsen Hollingsøen er beliggende paa Gaarden Snerles virkelige Eiendom, har og vidnerne Ive Sandboe, Ole Snerle, Ole og Erich AndersSønner, samt Peder Saugstuen under forhen allegerede deres Forklaringer Udi Tingsvidnet, udsagt at denn omtwistede Plads er Knud Øys Eiendom, den han sig ved Gaarden Snerles Afhandling

haver Forbeholden, u..sted Gaarden beliggende tilligemed andre flere Pladser Gaarden Snerle tilhørende. Comparenten vedblev da oven gjorde Paastand og undloed Sagen under Dom med Reservation som for anført.

Lund bad allene Retten Betragte Citantens LavtingsStevning, de indgivne Documenter i dennes rette Indhold tilligemed den paa Citanten Side forhen gjorde Demonstration og Paastand, da Han ingenlunde paatvivler, at jo samme til intet gjør den forestilling og Formeening, som ContraCitanten nu har ladet fremføre, Dom i alle dens Ubevislige Puncter og deele af Bersven Hansen modsiges, hvorfor og Comparenten Haabede at siden Knud Øy har opholdt Sagen og derved bragt Citanten i store Omkostninger, at samme og ved endelig Dom af denne Høi Respective Ret vorder paaskiønnet: Saaledes han, i Relation af Stevnemaalet og forhen formerede Paastand indloed Sagen under Dom ->

«Avsagt: Bersvend Hansen Har med Knud Øys til sin Forfader den gamle Bersvend Hansen udgivne Bøxseddell af 11te Martu 1751 beviist, det bemelte Hans Bestefader den gamle Bersvend Hansen af raae Rod og i Wild Mark har oprøddet Pladsen Høllingsøen; Saa er og af widernes Forklaring at uddrage, at Citanten eller Forældre maae Have opbygget Pladsens Huse og Ham eller Dem samme at være tilhørende, efterdi Knud Øy har sagt, at Han wilde betale Bersvend Hansen for Husene paa Pladsen efter deres værdi. Videre oplyser Vidnerne saavel som Knud Øys Beviis af 1752, at bemelte Knud Øy af Citanten Haver modtaget 60 rd: med Vilkaar og under saadan Accord at Han for samme Penge skulle meddeele Ham Bøxseddell paa Pladsen Hollingsøen, men efter at samme Accord var sluttet, er Først bleven ventileret om Pladsens aarlige Afgift, hvilken Knud Øy paastaaer skulle blive 6 rdr som Citanten sagde var for meget og Bøed 4 rdr., - Foruden un at den Kongl: allenaadigste Forordning af 29 April 1752 dels 4de artl: Forskriver Hvorledes Huusmænd, der af raae Roed Har opryddet og Bebygget Pladse i Udmarken derpaa skal Hontineres; Saa befaler og lovens 5te Sags 1 Cap: 1te og 2 artl: at alle frivillig indgaede Contracter skal Holdes; J Hvis følge Knud Povelsen Øy tilpligtes, imod de oppebaarne 60 rdr., at meddeele Bersvend Hansen Bøxseddell for sin Livs Tid paa Pladsen Høllingsøen, og det i saadan Form, som han agter, følgelig Lov og Forordninger at tilsvare og være bekiendt. Imidlertid, saa som ei noget vist imellem Parterne er Besluttet angaaende den aarlige Afgift; saa bør, efter uvillige Mænds Sigelse, og i Confideration af den derfor betalte anseelige Bøxel, fastsættes, om noget og Hvor meget i Aarlig Afgift deraf skal betales, og saadant i Bøxseddelen indføres. Processens Omkostning for Begge Retter betaler Knud Øy til Citanten med = 20 rdr og til Justitz-Cassen 4 rdr, som udreedes bør 6 uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Execution efter Loven. Saaledes frafalles den indstevnte Sorenskrivers Dom.»

Saken om husmannen Bersvends bygslingsrett ble anket helt opp til «Højeste Ret» hvor han vant. Tydeligvis ble sorenskriverens behandlig av saken i lavere rett kritisert, slik at denne, sammen med bonden Knud Povelsen Øy, måtte dekke Bersvends omkostninger!

Lagmannsdomstolen, eller lagtinget som det også kaltes, må ikke forveksles med middelalderens lagting som kan føres tilbake til slutten av 1100-tallet. Fra midten på 1500-tallet ble det bygd opp et hierarkisk rettsapparat. Sorenskriverembetet ble opprettet i 1591, og etter hvert ble lagtinget ankeinstans for underdomstolene. En dom i lagtinget kunne frem til 1797 ankes inn for Overhoffretten. I 1797 ble overhoffretten, rådstuerettene og lagtingene erstattet av stiftoverretten.

«Anno 1759 den 23de Februarii blev i Continuation af samme Aars Hellig 3 Konger Lavting, Retten igjen sat og betient paa fornævnte Lille Hverven i Overværelse af før indførte 8 Lavrettesmænd,

hvor da udi Christen Nielsen Mosendslettens Sag contra Sr Jrgens blev saalaedes afsagt Dom: ContraCitanten Sr Povel Jrgens Hans nu havende ...»

...

«Udi Sagen imellem Bersven Hansen og Knud Øy blev afsagt følgende Dom:

Efterat Citanten Bersvend Hansen, boende paa Pladsen Hollingsøen, havde indstevnet samme Pladses Ejere Knud Povelsen Øy, med Paastand at Knud Øy, for de af Ham oppebaaren Bygslpenge og efter den skeede Accord, skulle meddele ham Bygseddell for Hans Lives Tid; men Knud Øy derfor ved UnderRetten's Dom den 20 Martu 1753 er bleven frikiendt; Har atter meldte Knud Øy, uagtet paa denne Dom, ved Lavtingsstevning af 21 Julii samme aar blev appelleret, og til næste Lavting samme derefter indstevnt til Underkiendelse, alligevel anlagt Sag mod Bersvend Hansen og indstevnet Ham for Sorenskriveren at Lide Dom til udkastelse, hvilken Sag er begyndt for Retten den 28 Febr: 1754 og sluttet ved Dom den 20 Martii 1755, ja uagtet af LavtingsRetten's Attest af 10 Augusti 1754 imidlertid er indkommen til Beviis, at Hoved Sagen, nemlig om Bersvend Hansen skulle have Bygseddell eller ikke, stoed under Ventilation til forventende Paadømme for Lavtinget, er dog ikke Desmindre med denne Sag fortaret, og Bersvend Hansen af Sorenskriveren, paa Grund af fornævnte paaankede UnderRetten's Dom i Hoved Sagen, tildømt at fravige Pladsen under udkastelse. Da nu meerbemeldte UnderRetten's Dom i Hoved Sagen af alle Høiere Retter, fra LavtingsRetten til Højeste Ret inclusive, derhen er Blevet forændret, at Knud Øy skal meddele Bersvend Hansen Bygseddell for sin Livs Tid paa Pladsen Hollingsøen, Saa falder det og af Sig selv, at UnderRetten's i Denne Sag fældede Dom, til Udkastelse derfra, bliver af ingen Kraft, og derfor i et og alt hermed underkiendes, og tilsidesættes. Denne Indstevnings Bekostninger, Hvilke saavel Sorenskriver Carsten Handrids, i at forfare med Sagen til doms, som Knud Øy med dens Anlæg og Forfølgelse saaledes utidig har aftvunget Citanten Bersvend Hansen, som derpaa var nødsaget at appelere for at see Sig for Execution befriet, bør da Een for Begge og Begge for Een, erstate ham med 16 Rdr, og desuden bøde til Justitz Cassen 4 rdr, som udreedes bør Sex Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Execution og Adfærd efter Loven.»

Etter at Ingelev døde i 1761 giftet Bersvend seg igjen 17.04.1764. I kirkeboken oppgis det at hans andre hustru het Sigri Christophersdatter. De ble trolovet 18.11.1763:

«d: 18 Nov:

Enkem: Bergsvend Hansen

Pige Sigri Christophersdatter

Caut: Ole Iversen(?), Ole Simensß:

Ægtev: d: 14 Apr:»

(Kirkebok Vågå nr. 1 - 1739-1810: «Trolovede 1763-1765», side 107.

I folketellingen i 1801 oppgis imidlertid at hun het Sigri Ericsdatter. Når hun begraves i 1809 oppgis ikke hennes etternavn.

Fra artikkelen «Tradisjonen held seg lenge» av M. Høgåsen:

«Bersvein gifte seg oppatt med Sigrid Eiriksdotter f. 1726 d. 1809. Ho var husmor lenge, og alle ferdmenn kjende vel ho Sigrid, ei snill og beinksam kjerring, er det sagt. Og alt ho spann og batt til mange!»

Bersvend Hansen døde i året 1800, 72 år gammel. Han ble begravet i januar det året.

I folketellingen fra 1801 oppgis at Sigri Ericsdatter, stemor til Kari Bersvendsdatter, bodde på Øye.

Sigri Holongøyen døde i 1809, 84 år gammel, og ble begravet i juli det året (Kirkebok nr. 1, folio 107 og 202).³⁶

(Barn II:4, Far IV:13, Mor IV:14)

Gift 07.11.1752 i Vågå (OP) med³⁷ neste ane.

Barn:

Kari Bersvendsdatter. Født 1760 på Bersvendstuen, Holungøy, Vågå (OP). Døpt 22.06.1760 i Vågå (OP).³⁸

Død 07.03.1822 på Bersvendstuen, Holungøy, Vågå (OP). Begravet 25.03.1822 i Vågå (OP).³⁹ (Se II:4).

III:8 mm m

Ingelev Olsdatter Klonas. Født omkring 1716 på Klonas, Vågå (OP). Død 1761 på Bersvendstuen, Holungøy, Vågå (OP). Begravet ...08.1761 i Vågå (OP).⁴⁰

Den eldste kirkeboken fra Vågå prestegjeld begynner i 1739. Ingelevs fødsel og konfirmasjon er derfor ikke tilgjengelig via kirkebøkene.

Ifølge M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i «Årbok for Gudbrandsdalen», 1964, side 219, var hennes foreldre «Ola Sveinsson Klonas og Eli Øysteinsdatter fra Kvarberg».

Det styrkes vel også av at Svend Klognes var fadder da Ingelev og Bersvend døpte datteren Synne i 1756.

Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen – farfars mormors farfar til Ingelev Olsdatter Klonas var identisk med hennes morfars farfar farfars far.

«Ingelef» var første gang gift med Erich Endresen.

De ble trolovet 15.04.1747 og «ægteviet» 13.06.1747. Forlovere var Ole [Endresen] Rusnæs og Erik Bachin [Bakken] (Kirkebok nr. 1, folio 101).

«Erik Endreßen» døde i 1748, 46 år gammel, og ble begravet «In Januario» det året (Kirkebok nr. 1, folio 185).

Hennes andre mann, Bersvend, førte i perioden 1753-55 sak mot eieren av gården Holingsøy som Bersvendplassen tilhørte, først i tingsretten, så for lagmannsretten. Saken ble avgjort i høyesteretten i København i Bersvends favør.

I et rettsmøte i tingretten 15.07.1754 fremgår det at noen av lagrettemennene var i slekt med Bersvend og hans familie.

«Siver Snerle sagte at være i 3de Led Beslægtiged til Bersvend Hansens Hudstrue. Ole Theigen siger at være til Hans Bersvendsen i 3de og 4de Led Beslægtiged og Jacob Østrem forklarede at være i 3de Led beslægtet til Bersvend Hansens Hudstrue. Povel Bolstad deretter og at Hans Hudstrue var(?) til Bersvend Hansens Hudstrue J 3de Led beslægtiget.»

Å være beslektet i 3. ledd innebær at de var tremeninger.

Det betyr at Siver Snerle, Jacob Østrem og Povel Bolstads hustru alle var tremeninger til Bersvends hustru.

Felles forfedre på Austrem var Endre Andersen og Barbro Jakobsdatter fra Sørem:

³⁶ Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 216-221. Brev fra Mette Vårdal. Mette Vårdal: «Bersvein Hansen, en husmann og hans nettverk» (Heimen, Universitetsforlaget (årgang 58, nr. 1-2021, side 54-66). Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

³⁷ Kirkebok Vågå nr. 1: «Trolovede og Ægteviede», folio 103a.

³⁸ Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 40b.

³⁹ Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde Qvindekjøn», folio 211, nr. 11.

⁴⁰ Kirkebok Vågå nr. 1: «Begravede», folio 188b.

Sønnen Jakob Endresen Austrem -> Åse Jakobsdatter Austrem -> Syver Gulbrandsen Snerle.
Sønnen Svend Endresen Austrem/Klones -> Ole Svensen Klones -> Ingelev Olsdatter Klones.

Det er trolig at også Jakob Østrem nevnt ovenfor var barnebarn til Jakob Endresen Austrem.

Et sjeleregister fra 1736 må være den endelige bekreftelsen på at «vår» Ingelev kom fra Klognes. Vi finner da såvel hennes første mann – Erich – som Ingelev på Klognes, Erich som tjener og Ingelev som datter!

Erich Endreßen - 35 år - Antaget til Guds Bord i 1718 - Læser lidet i Bog -
Hvor meget i Catech: -> K[an]d maadelig ud[en]jad - Tiener
Ingelef Olsdatter - 19 år - Antaget til Guds Bord i 1733 - Læser noget i Bog -
Hvor meget i Catech: -> 5 P: i Catech: - Datter skichelig.

Etter at Erich døde i 1748 giftet Ingelev giftet seg annen gang med soldat Bersvend Hansen 08.07.1752.
Forlovere var Siver og Ole Hollougsøn. De ble «ægteviet 7. Nov.»

Ingelev og Bersvend hadde følgende barn (minst):

1753: Ragnhild, konfirmert i 1767, 14 år gammel, gift med Knut Pålson Skårvangen.

1754: Ellen [Eli], konfirmert i 1767, 13 år gammel, gift med Jakup Knutsen Drogen.

1757: Synne [Synnøve], gift til en plass under Formo med Ola Hansen. Hun tjente lenge på Formo.

1760: Kari, gift med Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen, døde i 1822 på Holungsøy.

1753. «1. søndag i Fasten. W: Bersvend Holl:øens Pb. Ragnild».

Faddere var Erik .ak., Svend Holl:øen, Gunild Neßet, Mari Holl:øen og Synne Hansdatter
(Kirkebok nr. 1, folio 28).

1754. «Dom 15 W: Bersvend H:øens P. Ellen».

Faddere var Simon Tordsen, Østen Bakin [Bakken], Hans Ellefsen, Maren Holl:øen og Gunild Næset
(Kirkebok nr. 1, folio 31).

1756. «Dom 1 Adv. W: Bersvend Hansens Pb: Synne».

Faddere var Svend [Olsen] Klognæs, Ole H.øen, Imbjør Myrom, Gunild Næset og Marit ibm
(Kirkebok nr. 1, folio 35).

Fra artikkelen «Tradisjonen held seg lenge» av M. Høgåsen:

«Ein son [til Eli på Drogen] Bersvein f. 1789 tente på Ringerike. Fekk i løn m. a. ei tunne korn som han bar på ryggen frå Ringerike til Drogen. Da rugga eg så stødt så, sa han sjølv når han fortalde om det.»

Det ble avholdt ett rettsmøte med dom i Oplands Lagmannsrett 29.06.1761 i en gjeldsstrid mellom Bersvend og hans hustru på den ene side og Kari Jonsdatter Rudsnes som var enke etter en bror til hennes første mann:

«Udj Sagen imellem Bersvend Hansen Hollingsøen og Kari Jonsdaatter Rudsnes blev saaledes aflagt Dom.

Sagsøgeren a prima In Stantia Bersvend Hansen Hollingsøen har, til at oplyse sit Krav hos Enken Kari Jonsdaatter Rudsnes for 76 rdr 14 β: fremlagt hans Hustrue Engelev Olsdaatters forrige Mand afgangne Erich Endresøns Optegning paa medeel Hans Debitorer, hvoriblant Hans Broder Ole Endresen Rudsnes, som var bemeldte Enkes Mand findes Specificeret at have været Ham schyldig berørte Summa 76 rdr 14 β:; Dernæst med Widnerne Jon Jonsen og Svend Olsen Klønnes bewiist, at den producerede Optegning er skreven af bemeldte Jon Jonsen, efter atgangne Erich Endresens egen Optegning, i Overwærelse af Ole Endresen Rudsnes, som dertil Kaldet af bemeldte Engelev Olsdaatter, og da ikke har kundet benægte at være skyldig bemeldte Penge, som Han stoed anført for. Efter Tosten Haagenstads Widnesbyrd har ogsaa bemeldte Ole Rudsnes skicket Bud til Bersvend Hansen, efterat Han var kommen i Ægteskab med forndovnte Erich Endresens Enke, og ladet hilse ham, at han ingen Trette vilde have med Ham, men betale i Mindelighed hvis han var ham skyldig, som han derfor sagde, paa Widnets Tilspørgelse, skulle være med en 60 Rdr, ligesom og Widnet Østen Sandnesses Forklaring oplyser Ole Rudsneses egen Tilstaaelse om denne paastevnte Gields Rigtighed til Hans afgangne Broder Erich Endresen. Det er derfor ingen Tvifl om, at jo afgangne Ole Endresen Rudsnes har været en Debitor af Hans Broder Erich Endresen, som Bersvend Hansens Formand i Ægteskabet, og efter ald Rimelighed for den paastevnte Summa, Hvilket end ogsaa Kand uddrages af Ole Rudsneses egne Ord paa sit ydderste hvor Han og gjør Forklaring om Summens Rigtighed, som har været dem imellem, endskiønt derhos ogsaa, hvorledes samme, paa 2½ rdr nær, var til Bersvend bliven betalt. Men naar herimod consereres

1. Hvorledes Bersvend Hansen udi SkifteRetten efter Ole Rudsnes den 20 Maii 1757 har fremlagt den selvsamme Designation, hvorpaa dette Krav er grundet, med saadan Forklaring at af Hans hele derefter tilgodehavende Capital restede ikkum 10 rdr 3 ort 14 β:; efter Ole Rudsneses Ham for denne Rest meddeelte Beviis af 8 Januarii 1757.

2. At Vidnet Svend Olsen Klønnes forklarer paa Ole Rudsneses vegne, eengang til Bersvend Hansen at have betalt 10 rdr.

3. At Enken Kari Rudsnes har ladet erbyde sin Eed paa, at Hun eengang i Bersvend Hansens eget Huus paa dette Krav til Ham har betalt 14 rdr, og endelig

4de: At afgangne Ole Rudsnes paa sin Sygeseng, nogle Timer før Han døde har Declareret at have betalt paa denne Giæld til Bersvend Hansen 70 rdr i Penge og 3 Souger, saa at derpaa da ikkum restede 2½ rdr, efter Widnerne Halvor Biønnersen og Erland Steenersen Haugens Forklaring, som den Syge Kaldede til sig, for at høre derpaa;

Saa Kand alt dette ikke andet, medgive saa vis og fast Formodning om, denne Giæld, før afgangne Ole Rudsneses

Død /: except de tilstaaede 2½ rdr /: at være afbetalt, at den fremlagte Regning eller løse Optegning, uden Debtors Underskrift og Tilstaaelse eller videre Bewiis derfor, ikke for noget fuldkommen Bewiis eller Hjemmel for Kravets Rigtighet kand blive at ansee, men det erægtes og Hermed Kiendes for Ret:

At naar Bersvend Hansen Hollingsøen med Hustru Engelev Olsdaatter, hver for sig, og Begge, efter Lovlig given Varsel til Kari Jonsdaatter Rudsnes, og, om Hun igien er gift, tillige til Hendes Mand, til næste Ting, Hvortil efter denne Doms Forkyndelse Kand stevnes; aflægger Deres Eed paa, at intet af de 76 rdr 14 β:, som afgangne Ole Rudsnes har været skyldig til Hans Broder Erich Endresen, til den er bleven betalt, videre end de 2½ rdr dem blev tilstaaet paa Skiftet efter Ole Rudsnes, og at de ellers dette paastevnte Krav endnu virkelig have tilgode, da bør Kari Jonsdatter Rudsnes samme Penge 76 rdr 14 β: til Bersvend Hansen Hollingsøen betale sex Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Lovens Tvang, samt i Processens Omkostning for denne Ret 16 rdr og til JustitzCaßen 4 rdr. Men skulle Bersvend Hansen Hollingsøen og Hustrue Engelev Olsdaatter ikke trøste sig til, saadan Eed at aflægge, da bør Kari Rudsnes for dette Søgemaal Fri at være, og de til hende betale Processens Omkostning for denne Ret med 16 rdr og til JustitzCaßen 4 rdr som efterkommes 6de Uges Dag efter Dommens lovlige Forkyndelse under Execution efter Loven.

Hvad angaaer Kari Rudsneses Contra Søgemaal mod Bersvend Hansen, under foregivende at Han skal have skrevet eller ladet skrive Hendes Salig Mands Navn under et Bewiis for 10 rdr 3 ort 14 β:, som han paa Skiftet efter Ham har fordret; da som Bersvend Hansen intet Søgemaal derefter i denne Sag har anlagt, kand Bevisets Rigtighet eller Urigtighed ikke heller nu blive paakiendt.»

Ingelev Olsdatter døde i 1761, 45 år gammel, og ble begravet i august det året.⁴¹

(Barn II:4, Far IV:15, Mor IV:16)

Gift 07.11.1752 i Vågå (OP) med⁴² forrige ane.

Generasjon IV

IV:13 mm ff

Hans Bersvendsen. Født omkring 1706 i Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Levde 1752 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 1784 i Vågå (OP). Begravet ...04.1784 i Vågå (OP).⁴³

Hans var sønn til Bersvend Hansen og Synne Larsdatter på Bersvendstuen.

Hans var 46 år gammel ved skiftet etter sin mor 09.01.1752.

Det er ikke trolig at han overtok plassen, men at hans sønn, Bersvend Hansen den yngre, arvet den av sin farfar og navnebror.

Sønnen Bersvend førte i perioden 1753-55 sak mot eieren av gården Holingsøy som Bersvendplassen tilhørte, først i tingsretten, så for lagmannsretten. Saken ble avgjort i høyesteretten i København i sønnens favør.

I et rettsmøte i tingretten 15.07.1754 fremgår det at noen av lagrettemennene var i slekt med Bersvend og hans familie.

«Siver Snerle sagte at være i 3d Led Beslægtiget til Bersvend Hansens Hudstrue. Ole Theigen siger at være til Hans Bersvendsen i 3de og 4de Led Beslægtiget og Jacob Østrem forklarede at være i 3de Led beslægtet til Bersvend Hansens Hudstrue. Povel Bolstad deretter og at Hans Hudstrue var(?) til Bersvend Hansens Hudstrue J 3de Led beslægtiget.»

Dette må bety at Ole Teigen både var tremening og firmening til Hans.

«Inderst» Hans Bersvendsen døde i 1784 og ble begravet i april det året, 79 år gammel.⁴⁴

(Barn III:7, Far V:25, Mor V:26)

Gift med neste ane.

Barn:

Bersvend Hansen Bersvendstuen. Født omkring 1728 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Levde 1753 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 1800 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...01.1800 i Vågå (OP).⁴⁵ (Se III:7).

⁴¹ Kirkebok Vågå - Sjeleregister - 1736, folio 8 og 15. Lagtingsprotokoll nr. 7 for Oplandene - 1752-65 - folio 561-62. Engebret Hougén: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 334. M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 219. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

⁴² Kirkebok Vågå nr. 1: «Trolovede og Ægteviede», folio 103a.

⁴³ Kirkebok Vågå nr. 1, 1739-1810: «Døde og begravede», 1782-86, side 194b.

⁴⁴ M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 219. Brev fra Mette Vårdal.

IV:14 mm fm**Ragnhild ???.**

Ifølge Ole Martinus Høgåsen var Hans gift med Ragnhild.

Ragnhild og Hans hadde følgende barn (minst):

Ca. 1728: Bersvend Hansen, gift 1. med Ingelet Olsdatter,

2. med Sigri Christophersdatter, døde i 1800 på Bersvendsstuen.

1743: Ole.

1743: «BarneDaab Dom Cant[áte]»

«Døbt Hans Bersvendsens Barn Kaldet Ole».

Faddere var Jacob Steenfinsbøe, Amund og Kari Harilstad, Mari og Eldri Biølstad

(Kirkebok Vågå nr. 1 - Kronologisk liste: «BarneDaab», folio 9).

Det er mulig at Ole ble døpt i Heidalen – et anneks til Vågå på den tiden – da flere faddere kom fra gårder i Heidalen.

Andre opplysninger (bl.a. etterlatte dokumenter etter Bersvein Hansen) tyder på at familien hadde kontakt med personer i Heidalen.⁴⁶

(Barn III:7)

Gift med forrige ane.

IV:15 mm mf

Ole Svendsen Klonas. Født omkring 1685 på Klonas, Vågå (OP). Levde 1749 på Klonas, Vågå (OP). Død 1765 på Klonas, Vågå (OP). Begravet ...01.1765 i Vågå (OP).⁴⁷

Om det er korrekt at Ole døde i 1765, 80 år gammel, må han være født ca. 1685.

Hans foreldre var Svend Endresen Austrem/Klonas (~1649 - 1691) og

Kari Amundsdatter (nevnt 1717).

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for «Vaage Præstegield»:

«Nommer

52.

Gaardenes Navne:

Klougnes.

Opsidernes Tall:

Een

Proprietairs og Bøxel-raadige:

Opsidderen Ole Svensen 1½ Hude og

Hans Jacob Smith 1 hud 18 mark fisk med Bøxel over alt.

Huusmands Pladser:

Tvende, Hvoraf den Eene Saaer 1 skp: og

den anden ½ skp: Byg.

Skoug og Sæter:

Skoug til Brendevad og gierdefang Sampt lidt til Huustømmer.

Setter, goed haf-lotter paa Kloghøe.

Qvern og Fiskerie

Qvarn, hvorpaa kand Mahles til Huus Behof.

Fiskerie i Almindingen af liden importance,

Een Sag herefter ved Almindingen skal Taxeres.

Situation og Beleilighed:

I Baglien, Tungvunden, Jordartten vaadlendt og grundlendt

og ellers paa endeet Hans Jorder tagir skade af Elven.

Sæd:

Rug 2 tønner - Buig 4 tønner 6 Settinger.

Høe-Auvling:

33 Læs.

Heste og Creature:

Hæster - 3 og ett føel

⁴⁵ Kirkebok Vågå nr. 1: «Begravede», folio 198b.

⁴⁶ M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 219.

⁴⁷ Kirkebok Vågå nr. 1, folio 190a.

Nød [naut], store og små - 14 st.

Souver - 20 st.

Gieder - 3 st.

Taxt efter Gamle Matricul:

2 Hude 6 Skind 18 f: fisk

Aftaget:

6 Skind»

Den eldste kirkeboken fra Vågå begynner først i 1739. Heldigvis finnes det et sjeleregister som presten skrev i 1736 og som minner noe om en svensk «Förhørsprotokoll». Følgende er her oppført under gården Klognes:

Svend Olßen - 21 år - Antaget til Guds Bord i 1731 - Læser Nøgenlunde-

K[an]d meest Cath: - Søn Skichelig.

Ingelef Olsdatter - 19 år - Antaget til Guds Bord i 1733 - Læser noget i Bog -

5 P i Catech: - Datter skichelig.

Kari Olsdatter - 15 år - Læser vel - K[an]d sia Catech: - Datter Lærvillig.

Østen Olßen - 11 år - Begynder at stave - Bordl. M[orgen]: og Aft[en]: bønner - Søn skichelig.

Erich Endreßen - 35 år - Antaget til Guds Bord i 1718 - Læser lidet i Bog -

Hvor meget i Catech: -> K[an]d maadelig ud[en]ad: - Tiener
[senere gift med datteren Ingelev].

Jon Olßen - 15 år - K[an]d intet - [Catech:]: neppe Fader vor - Tiener, er taabelig.

Marith Andersdatter - 14 år - Læser vel i Bog - K[an]d meest Catech: - H: M: barn skichelig.

Randj Andersdatter - 14 år - Kand intet - [Catech:] Neppe bordles: - Tiener traanem.

På Helle har en dette arveavkald i 1749:

«Jeg undertegnede Ole Øvre Øegaarden tilstaar og hermed for alle witterlig gjør at Hans Hansøn Helde paa sin moder broders veigne Erich Jonssøn helde, haver betalt mig min hustru Ingeborg Tiøstelsdatter Hendes tilfaldende Fæderne og Møderne Arv, som Erich Helde haver weret Formyndet for, dend Summa 91 rd. 12 s. med sine fulde Renter, for hvilket For'mynderskab jeg hermed bemelte Hans Helde fuldkomen (tacher) og dette afkald meddeler, tachende for god betaling saasom jeg intet hos Hans Helde, som formynder herefter haver at fordre.

Toldstad d. 28 febr. 1749 - Ole Øvre Øegaarden (sign)

Till Vitterlighed - Ole Klognes Østen Qvarberg.

Test. N. Hauritz.

Bakside:

(Public)eret paa det allmindelige waar-Skatteting, som holtes paa Toldstad ... me(d men)ige Allmue og udi Indg. Protocollen Extraheret, samt udi skiøde bogen indført.

Det er trolig at det er Ole som ble begravet i januar 1765, 80 år gammel.⁴⁸

(Barn III:8, Far V:29, Mor V:30)

Gift omkring 1715 i Vågå (OP) med neste ane.

Barn:

Ingelev Olsdatter Klones. Født omkring 1716 på Klones, Vågå (OP). Død 1761 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...08.1761 i Vågå (OP).⁴⁹ (Se III:8).

IV:16 mm mm

Eli Østensdatter Kvarberg Uppigard. Født omkring 1683 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Levde 1725 på Klones, Vågå (OP).

Eli var datter til Østen Erichsen Kongslis/Sygaard/Kvarberg Uppigard (~1639 - 1685) og Ingeleiv Jacobsdatter Valbjør (<1666 - 1697).

Hun og Ole hadde følgende barn (minst):

Ca. 1715: Svend, 21 år i 1736, gift 1755 med Barbara Larsdatter Hjeltnes [Hjeltar],
døde i november 1758, 43 år og 43 uker gammel,
skifte avholdt på Klones 08.01.1759.

Ca. 1716: Ingelev, 19 år i 1736,
gift I i 1747 med Erich Endressen,

II i 1752 med Bersvend Hansen Bersvendstuen, døde i 1761, 45 år gammel.

Ca. 1721: Kari, 15 år i 1736, gift i 1747 med Imbert (Engelbret) Jonsen Storrvik.

Ca. 1725: Østen, 11 år i 1736. ⁵⁰

⁴⁸ Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, 108 Gudbrandsdalen Vaage Præstegield, folio 48. Sjeleregister Vågå 1736. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 334. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 95. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

⁴⁹ Kirkebok Vågå nr. 1: «Begravede», folio 188b.

(Barn III:8, Far V:31, Mor V:32)

Gift omkring 1715 i Vågå (OP) med forrige ane.

Generasjon V

V:25 mm ff f

Bersvend Hansen Bersvendstuen. Født omkring 1669. Død 1752 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...02.1752 i Vågå (OP).⁵¹

O. Rygh skrev om Holungsøyen i «Norske Gaardnavne» at Holungsøyen søndre også ble kalt Øi.

Når det gjelder stedsnavn, så er det ikke konsekvent i kildene. Holungsøyen er et skogområde øst for sentrum i Vågå. Her var det flere gårder som hadde eierinteresse, Knut Øy fra gården Øy var bare en av dem. På tidlig 1700-tall må Bersvend Hansen d.e. ha vært en tidlig nyrytter i Holungsøyen. På denne tiden var det ikke mange som ryddet seg nye plasser, og ofte gjorde de det uten avtaler.

I 1750 var det kommet flere husmenn i Holungsøyen. Bersveinstuen er altså en av disse, og trolig en av de eldste. Plassen ligger nede ved elven på et relativt flatt område.

Ifølge en dom i lagretten for Oplandene datert 18.06.1755 var det denne eldre Bersvend som ryddet husmannsplassen «Bersvendstuen» under Holungsøy «af raae Rod og i Wild Mark». Det var hans barnebarn, Bersvend Hansen d. y., som hadde gått til rettsak mot bonden Knud Povelsen på Øy som plassen nå tilhørte. Saken hadde gått helt opp til Høyesterett i København, og barnebarnet gikk seirende ut av striden!

«Avsagt: Bersvend Hansen Har med Knud Øys til sin Forfader den gamle Bersvend Hansen udgivne Bøxelseddel af 11te Martu 1751 beviist, det bemelte Hans Bestefader den gamle Bersvend Hansen af raae Rod og i Wild Mark har oprøddet Pladsen Høllingsøen; Saa er og af widnernes Forklaring at uddrage, at Citanten eller Forældre maae Have opbygget Pladsens Huse og Ham eller Dem samme at være tilhørende, efterdi Knud Øy har sagt, at Han wilde betale Bersvend Hansen for Husene paa Pladsen efter deres værdi. ....»

Bersvend ble begravet i februar 1752, 83 år gammel.⁵²

(Barn IV:13)

Gift med neste ane.

Barn:

Hans Bersvendsen. Født omkring 1706 i Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Levde 1752 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 1784 i Vågå (OP). Begravet ...04.1784 i Vågå (OP).⁵³ (Se IV:13).

V:26 mm ff m

Synne Larsdatter. Født omkring 1676. Død 1751 i Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...09.1751 i Vågå (OP).⁵⁴

Synne og Bersvend hadde følgende barn (minst):

Ca. 1706: Hans.

Ca. 1711: Kari, ugift i 1751.

Ca. 1717: Gunnild, gift med Ole Næshet, døde i desember 1780, 63 år gammel.

Synne døde i september 1751, 75 år gammel.

Skifte ble avholdt fra 09.01.1752 og ble avsluttet i juni samme år etter at også hennes mann var død:

«Carsten Haurids Sorenskriver over Nordre Guldbrandsdahlen Giøre Vitterligt at Anno 1752 den 9 Januarj blev Arve Skifte holden og føretagen paa Gaarden Pladsen Hollongøen i Waage Præstegield Belliggende eftter afgagne Synnef Larsdatter emellem Hendes efterladte mand Velægte Bersvend Hansen der formedelt sin høie Alderdom og med førende Svaghed opgiver sit Halve Boe til Skifte og deeling imellem Deres tills. Avlede og ... i livs værende 3 Børn nafnl.

Hans Bersvendsen 46 Aar gammel Boende under Gaarden Øy

2. Kari Bersvendsdatter ugift 40 Aar og

3de Gunnild Bersvendsdatter gift med den Velagte Dannemand Ole Næshet

⁵⁰ Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

⁵¹ Kirkebok Vågå nr. 1. Døde og begravede, folio 186a.

⁵² Brev fra Mette Vårdal.

⁵³ Kirkebok Vågå nr. 1, 1739-1810: «Døde og begravede», 1782-86, side 194b.

⁵⁴ Kirkebok Vågå nr. 1. Døde og begravede, folio 186a.

hvilcke Arvinger alle vare tilstæde.

...»

«Anno 1752 den Juni blev skiftte atter foretagen paa Pladsen Hoelingsøen i Vaage Præstegield belliggende efter Afgl. Synnef Larsdatter overværende sambtlige Arvinger og de 2de velagte Dannemend Siver Snerle og Povel Bolstad. Da blev angiven og forevist hvad Datteren Kari Bersvendsdaatter har bekommet udi Hemgave der blev Taxeret nemlig

...»

«Og som den gl. Bersvend Hansen for nogen kort tiid siden er Afgl. saa bliver Arvingerne Forrenede om som og forhen war Aftalts at Sønnen Hans Bersvendsen nyder hvis hand sig Efterladt haver dog paa Condition at Hand icke faar meere Arvende de forhend Bekommen 26 rd og Lægger saa til boets beste og ... hielp til Søsteren Kari Bersvendsdatters Resterende Arv Lod Godz Videre underretning Anbelangende Boets Indtægt og Formue blev icke af Encken eller wed kommende givet i nogen maade Giort. Summa Indgield 121 rd 2 sh 6 ort. Herimod blev angeviste og Forklaret at være følgende Boets skyld og udgield

1 Kari Bersvendsdatters efter Haandskrift som tilstaaes 20 rd.

2 Knud Øy Resterende ...

...»

«.. naar fra forskreven Boets Formue og Indtægt 121 rd 2 sh 6 ord - afgaar den Specificerede og Forklarede udgield 43 rd 2 sh 6 ort.

Bliver igien Boets beholdne Formue 78 rd. - som fordeles Arvingerne imellem til følgende lovlig Arv og deeling. Sønnen Hans Bersvendsens tilfaldne fæderne og møderne arv er en Broder Lod 26 rd.

[Datt]eren Kari Bersvendsdatter tilfaldende Fæderne og møderne arv Lod en Søster Lod som bliver Ligesaa 26 rd.

Datteren Gunild Bersvendsdatters Arv beløber ligesaa 26 rd

Summa Udgiel og Ballance med Boets Indtegt 121 rd 2 sh 6 ort.

...»

«Til formynderen for den umyndige Mari Bersvendsdatter anordnes Svogeren Velagte Ole Næhset der hermed Erindres at Paasee den umyndigtes Beste og Saaledes at ... som Hand i sin tiid agter at tilsvare naa.arven(?) en gang.uden... skal og boland(?) Aarl. Rigtighed Lov O...g heden at A... Saaledes paa Arve tomten Forretet Tilgaaet og Pacheret Bekræfter under Haand og Signether

Actum Anno Die.. A Loco ut Supra». ⁵⁵

(Barn IV:13)

Gift med forrige ane.

V:29 mm mf f

Svend Endresen Austrem/Klones. Født omkring 1649 på Austrem, Vågå (OP). Levde 1666 på Austrem, Vågå (OP). Død 1691 på Klones, Vågå (OP).

Svend var av «Listætta» fra Austrem.

Hans foreldre var Endre Andersen Austrem (~1615 - 1671) og Barbro Jacobsdatter fra Sjørem (<1625 - 1679).

Prestenes manntall fra 1666 viser at Svend da var 17 år og bodde hjemme hos sine foreldre:

«Gaard.

Num. 41 - Østrum schylder 2 huder och 10 schind.

Opsidder.

Ammun Andersøn - 66 aar. Bruger 1 hud och 5 schind.

Sønner.

Anders Ammunsøn - 21 aar.

Tienisted.

Jffer Knudsøn 21 aar - Sold.

Lars Erichsøn - 7 aar.

Endre Andersøn 51 aar. Bruger ochsaa 1 hud och 5 schind.

Sønner.

Anders Endresøn - 25 aar.

Jacob Endresøn - 21 aar.

Sigwerd Endresøn - 16 aar.

Sven Endresøn - 17 aar.

Husmend.

Poffuel Olsøn 31 aar.»

Svend var lagrettemann, det viser et arveskifte 09.05.1690 på Helden:

«Hendrich Jacobsen Smidt Soerenskrif(fuer) i Gudbrandtzdalen sambt Christen Fillingssøe og Suend Klognes

⁵⁵ Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2, 1752-54, Vaage præstegield, folio 32b-34a.

ædssoren Laugrættes Mænd i waage Præstegield (giøre witterlig) at Anno Christj 1690 den 9. maij blev arve Skifte holden paa Helden her ibid. efter Erich Jonssen og Gunild Rolfsdtr. Sambtlig deris begier, medens di oplod den ganske boe til skifte imellem deris børn nemblig :

Jon Erichs. og Torre Erichsd.,
hosværende bunde lenszmanden Tosten Kleppe med flere godt folch. Aftog da faderen først til sig og sin Quinde fire støcher Kooe 8 Søfer 1 gammel blach hest og et guldblachet hesteføl . . .
Summa boens formue udi Penge anslagen til 230 rdl. 20 ort 45? sk.
Summa bortskyldig gield 55 rdl.»

Det ble avholdt skifte etter Svend 23.10.1691.

Skifteprotokollen er ulselig på sidene som omfatter skiftet etter Svend. Et skiftekort viser et sammendrag av skiftet.

Boet eide 1½ hud i gården. Bruttoformuen var 93 rd. 16 sh., nettoformuen 56 rd. 2 ort 8 sh.⁵⁶

(Barn IV:15, Far VI:57, Mor VI:58)

Gift omkring 1675 i Vågå (OP) med neste ane.

Barn:

Ole Svendsen Kloner. Født omkring 1685 på Kloner, Vågå (OP). Levde 1749 på Kloner, Vågå (OP). Død 1765 på Kloner, Vågå (OP). Begravet ...01.1765 i Vågå (OP).⁵⁷ (Se IV:15).

V:30 mm mf m

Kari Amundsdatter. Levde omkring 1685. Levde 1717 på Kloner, Vågå (OP).

Det er mulig at Kari var datter til Amund Trondsen som arvet og overtok Årnes i Fåvang. Han ble født ca. 1622, da han var bruker på Årnes i 1665, 43 år gammel.

Kari og Svend hadde følgende barn (minst):

Ca. 1685: Ole, gift med Eli Østensdatter Kvarberg.

Barbro.

Etter at Svend døde giftet Kari seg 2. gang med Johannes Jakobsen.

De hadde ingen barn, og skiftet 30.04.1717 med barna i hennes første ekteskap mens de fortsatt levde.

«Anno 1717 d: 30 Aprilis war paa Klognes J Waage Sogen efter Karri Amundsd: og Johannes Jaqobß: Begier som Hafuer brugt Gaarden Klognes tilsammen, at opschrifue Registere og Wordere Huus derf findes, først til at udtage Hendes 2de Børns indestaaende Fæderene Arf efter et Skieftte bref af Dato d: 23 Octobr: 1691 som er paa Sønnen Oluf Suendsens Fæderne Arfue paardt 18 Rdl 3 ort 10 sh: og Datteren Barbroe Suendsd: Fæderens Arfue part som er 9 Rdl 1 ort 17 sh: og siden at udleges den anden Formue til den anden Boedt schyldig gield, Hosuerrende af Laugrett at Lauridz Rudzes og Anders Stranden, Er da først udtagen af Boen til Karri Amundsd: 2de Børns indestaaende Fæderne Arf efter forbemelte schieftte Bref udi Deris formyndere Jacob Østremis Søn Endre Jacobß: Østremis Hosuerrelse som er nu forordnet til Barbroe Suendsd: formyndere, og Hand Hafuer sig saaledes ved Hendes Arfue pandt at forholde at den iche forringes Mens Heller forbedres som Hand afterhende at tilbuare efter Louens forrestigende Vaar Hun blifer»

«fuldmyndig, Og Sønnen Oluf Suendsen som er gieft hafr Anammet self sind Fæderne Arf udi egen foruarring, Er saa den Øfrige Boe og Formue fremkommen som er Registeredt Worderet og udi Penge Andblagen med = 9 Skind Jordegodz udi gaarden Klønnes uden Bøxel som er Taxceret, og bedrager sig tilsammens til Penge

--- --- --- 158 Rdr 3 ort 19 ß:

Herimod Andgifues Bordschyldig Gield til

Hans Velæruerdighed Her Arnolis u. Definne Sogne Præst til Lombs Meenighed efter Hans indlefuerede PantteBref af Dato = 1706 d; 20 Novembr: som Hand hafr Ofuerschrefne Jordegodz med Huis Anden Løbbøre di var eyende udj Pandt for

--- --- --- 80 Rdr huorpaa 1717 d: 17 Febr: er betaldt Herpaa 26 Rdr.

Rester saa paa Capitallen 54 Rdr som Oluf Suendsen Klognes J desse Dager hafuer af sinne Penger betaldt, Huorimod Hand her J Boen fordrer sin betaling efter forermelte PantteBref

--- --- --- 54 Rdr

Jacob Jacobß: Schmidt fordrer efter et Panttebref af Dato 1716 d: 21 Decembr:

--- --- --- 60 Rdr

Johannes Jacobß, fordrer tiennesteløn

⁵⁶ Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 202. Skiftekort, Nordre Gudbrandsdal sorenskriveri, 1690-1719, side 6921. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 334. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 86-87 og 120. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

⁵⁷ Kirkebok Vågå nr. 1, folio 190a.

--- --- --- 3 Rdr

Summa Bordtschuldig giæld som er Panttebrefuer og tiennesteløn som bedrager sig tilsammens Penge

--- --- --- 117 Rdr

Blifuer saa igien af Formuen Naar Ofuerschifne Pantt og tiennesteløn fradrages til Penge

--- --- --- 41 Rdr 3 ort 19 ß:

Herimod Andgifues anden bordtschuldig giæld som bedrager sig til Penge

--- --- --- 83 Rdl 3 ort 14 ß:

Er Gielden saa Offuer den igienblifuende Formue, Naar Panttet og tiennesteløn er forud af Boen tagedt

--- --- --- 41 Rdr 3 ort 19 ß:

Saa det kommer allene paa huer Dallers Fordring 2 Ordt, Er saa iche Videre underretning giordt uden at endHuer som Hafr her at Krefue Anammeet sidt strax udi egen foruarring, Huilchedt er giordt udleg til Endhuer saasom brefuet aldt uduißeer og forklarrer,»

Det var et fallitbu. Gjelda var 41 rd. 3 ort og 19 shilling større enn formuen.⁵⁸

(Barn IV:15)

Gift omkring 1675 i Vågå (OP) med forrige ane.

V:31 mm mm f

Østen Erichsen Kongsli Sygard/Kvarberg Uppigard. Født omkring 1639 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Levde 1666 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Død 1685 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP).

Østen var sønn til Erich Johannessen Kongsli Sygard (~1600 - ~1676) og
Guri Svendsdatter (- 1636 - ~1670).

Han var bruker på Uppigard Kvarberg senest fra 1666.

Eier og bruker på Kvarberg i 1645 og 1647 var Jacob Lauritsen. Matrikkelen skiller ikke mellom Nigard og Uppigard Kvarberg:

«Koppskatten» i 1645 viser for «Quarberg» i «Vaage Sougen»:

«Jacob Quarberg Hans H:

Carlfolch - 2

Quindfolch - 4

[Skatt:] ½ Dr 16 ß».

Skattematrikkelen fra 1647 viser for Kvarberg:

«Jacob Quarberg - 4 h.

Bøgger des besiddere selff».

Det betales 6½ dr. i skatt.

Kontribusjon til Jonsok og Mikkelsmesse i 1660 viser

«Laurits Quarberg - 4 Hdr - 12 dr [skatt]

Aff 1 Hud i forhøiese 1 ortt [skatt]

Bøger deß Besider selff».

Jordeboken fra 1660-61 viser bl. a. at Suend Erichsen, bosatt på Kongsli i Fron og bror til Østen, eide 4 huder i Kvarberg. Samtidig eide Laurits Kvarberg 1 hud 4 skinn og 1 fetl. i gården.

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa

huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriße egen angifulse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Froens Sougen»

«Erich Kongsli Jndberger i Randkleff i Ringebu 3 Hdr.

Suend Erichß i Quarberig paa Vaage - 4 Hdr.»

....

«Østen Forbrigt bruger ibm: - ½ shd.

Item Jndbringer i Onde - 1½ Hdr.

udj Kiøvrumb paa Leßøe - 5 shd.

Wdj Sønder Byrre - 1 Hd.

udj Kadselrud - 1 Hd.

udi Schalgaard paa Leßøe 1 Hd.»

«Vaage Sougen

Hans Fillingsøe bruger ibm: - 2 Hdr 4 shd 1 fet.

....

⁵⁸ Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 3 Nord-Gudbrandsdal, 1690-1719, Vaage præstegield, folio 188a-188b. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 334. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen III, side 119-120. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

Peder Valberig bruger ibm: - 5 Hdr 4 shd.
 Item Jndberger udj Sandboe - 1 Hd 1 shd
 Noch udj Thøndell paa Leßøe - 3 shd.
 och udj Guttu i Ringeboe - ½ shd.
 Jacob Valberig Jndbringer i Fillingsøe - 5½ shd 1 fetl.

.....

Laurits Quarberig bruger ibm: 1 Hd 4 shd 1 fetl.»

Som vist nedenfor oppgis Østen i 1666 å bruke 4 huder i Øffre Kvarberg mens Larß Jacobsøn – sønn til brukeren i 1647 – også bruker 4 huder i Nedre Kvarberg.

Om dette ikke er en feilskrift må skylda for Nedre Kvarberg ha blitt høynet i 1660-årene.

Sogneprestenes 2. manntall fra 1666 viser for Kvarberg:

«Richtig Mandtall

Offwer Mandkønnet i Waagesogn vnder Tolff aar
 och deroffuer med Deris Nauffne och Paaboende
 Gaarder etc. effter angiffvende forfattet
 d. 15 July anno 1666.»

Prestenes manntall fra 1666 viser for nedre og øvre Kvarberg:

«Gaard.

Num. 12.

Neder Quarberg schyld - 4 Huder.

Engeland derhoß – 8 schind.

Opsidder.

Larß Jacobsøn 52 aar.

Sønner

Jacob Larsøn 6 aar.

Tienisted.

Iffr Knudsøn 31 aar.

Ole H 12 aar.

Hanß Erichsøn 10 aar.

Gaard.

Num. 13.

Øffre Quarberg schyld – 4 Huder.

Opsidder.

Østen Erichsøn 27 aar.

Tienisted.

Jon H 30 aar.

Ole Olsøn 12 aar.»

I 1668 har Kvarberg en skyld på 4 huder. Østen eier gården selv.

Kvarberg hadde i 1668 6 hester og 35 naut. «Engen er god, kand Rødis, Schoug till gaardes Brug, Setter som Nest till forne, Meldis.»"

02.08.1672 ble det på «Øffre Qvarberig» satt opp et «Kjøbebreff» hvoretter «Østen Quarberig» løser ut sine brødre Oluff og Johannes. Dokumentet ble opplest på tinget i Vågå 09.04.1674.

Østen Quarberig lod oplæsse en Kjøbebreff paa En Huud och Bøxsel och en Broder Lod i en Schind ... Kongslis Arffue Godtz och Ni Shd. En Fet: hans Kjøbegodtz, som hand Ham bleff haffr. Item paa ½ shd: af en Broder Lod i 1 shd:som Johannes Erichß: ham bleff haffr huilchit Østen dem till ... haffr Avtald, till widere aff dem selff bekrefted med Paffuell(?) ... Loduer och Jan Lidstad Dat: d: 2 Aug 1671.»

Østen døde antagelig i 1685.

Det ble avholdt skifte etter Østen 17.11.1685:

«Anno 1685 d: 17 Novemb: Var beramt Arfueschifte paa Quarberg, efter Sl: Østen Erichß: mellem hans Hustru Ingelef Jacobsd: och deris 7 Børn

Erich, Peder och Jacob Østenß: Sampt Anne, Gorro, Ragnild och Elli Østensd:

Ofrv: For: Lensmand och Lauritz Quarberg,

Hvor Enchen da Begierende at Skifte motte opsettis nogen Thid, eftersom endeell af Børnene er smaae och U-myndig, och hafr ingen Forstand at Anamme Deris Levfuedeell(?), och giøre Sig den till nogen nøtte ellers belofr Moderen na..sten at strebe med dem saaledis at Boen iche schall forringis mens heller forbedris, som hun i sin Thid achter at suare till, och derfor nu iche vill lade Boen Registrere eller Vurdere, mens paastaae ingen Skifte imod hindies villie bør schee, mens till videre beroe.»⁵⁹

⁵⁹ Skattematrikkelen av 1647, Gulbrandsdalens fogderi, Vågå sogn, folio 31. Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 197. Matikkell etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage

(Barn IV:16, Far VI:61, Mor VI:62)

Gift med neste ane.

Barn:

Eli Østensdatter Kvarberg Uppigard. Født omkring 1683 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Levde 1725 på Klones, Vågå (OP). (Se IV:16).

V:32 mm mm m

Ingeleiv Jacobsdatter Valbjør. Levde 1666 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Død 1697.

Ingeleiv var datter til Jacob Gunnarsen Fellese/Valbjør (~1612 - ~1682) og Eli Pedersdatter Valbjør (~1615 - >1697).

Hun og Øystein hadde følgende barn (minst):

Ca. 1674: Eirik, døde i 1751.

Ca. 1675: Peder.

Jakob, døde i 1697.

Ca. 1680: Anne, døde i 1769.

Guri.

Ragnhild, døde i 1735.

Ca. 1683: Eli, gift med Ola Svendsen Klones.

Ingeleiv døde antagelig i 1697.

Det ble avholdt skifte etter henne og hennes tidligere avdøde mann 09.11.1697:

«Ao = 97 d = 9 Novembr: Hollis Skifte paa Quarberg J Waage Sogen efter Sl: Østen Erichsß: og Hans Sl: Hustrue Ingelef Jacobsd: og imellem Deris 6 efterlatte Børn Nemlig,

Erich og Peder Østenß: samt Anne, Guri, Ragnild og Elli Østensd:

Ofwverende Fogden Hr. Loedt Coldevins Fuldmectig Helle Jul, og af Laugrettet Hans Qvarberg og Jan Holden, Er da fremkommen til schifte som er Registeret Wurderet og J Penge anslagen til

--- --- --- 367 Rdr 2 ort 12 ß:

Derimod angifvis Boedschyldig Gield til

--- --- --- 26 Rdr.

blifr saa igen til Schifte

--- --- --- 341 Rdr 2 ort 12 ß:

Deraf Hver Broder Lod

--- --- --- 85 Rdr 2 ort 2 ß: [1 Rdr = 6 ort = 96 shilling].

Item Hver Søster Lod

--- --- --- 42 Rdr 2 ort 26½ ß:

Berettes at vere

Odelseigende J Qvarberg 4 Huder, og J Walberg 6 skinn

som Børnene vil bruge tilsammen, og Om Løßøren er Samptlig Deris begier at alting maa vere tilsammen, nu som tilforne, og Broderen som er ved Gaarden skal svare En Hver af dem Deris Anpart, baade udi Løst og Fast naar di blifr Fuldmyndige heller Behøfuer den.»⁶⁰

(Barn IV:16, Far VI:63, Mor VI:64)

Gift med forrige ane.

Generasjon VI

VI:57 mm mf ff

Endre Andersen Austrem. Født omkring 1615 i Vågå (OP). Levde 1635 på Austrem, Vågå (OP). Død trolig omkring 1666 på Austrem, Vågå (OP).

Endres foreldre var Anders Arnesen Austrem (~1565 - < 1624) og Ragnild.

Hennes far het antagelig Hans eller Endre og hun levde på Austrem fra 1615 til 1634.

sogn, folio 73b. Tingbok Gudbrandsdal - I 8 Nord-Gudbrandsdal 1671-71, folio 10b-11a. Skifteprotokoll Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2, 1673-88, Vaage præstegield, folio 142b. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 28. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 122-124, 232.

⁶⁰ Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. I 3 Nord-Gudbrandsdal, 1690-1719, Vaage præstegield, folio 39b-40a. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 28. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 122-124, 232.

Hans bror, Amund, er ført som bruker av Nordigard Austrem fra 1635. Det er imidlertid trolig at han brukte gården sammen med sin bror, Endre. Deres mor brukte gården i frem til og med 1634.

Landskatt til Martini 1635 viser:

«6. Læg - Amund Østring - 1 Dr.».

Unionsskatten (landskatt) til jul 1637 viser:

«Amund Østring» - 5 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

Unionsskatt mikkelsmesse i 1640 viser.

6. Legh - Amund Østring» - 12 Dr [i skatt innen legd med 12 leilendinger].

En legd betegner et antall (nabo)gårder på landet som i fellesskap var pålagt visse forpliktelser overfor kongen, hans representanter eller samfunnet forøvrig. Blant annet var utskrivningen av soldater til den første, norske hæren (1628) basert på et legdssystem. Hver soldatlegd skulle stille og holde (utstyre) en soldat.

Gårdene hadde tilsammen en viss skatteplikt. Normalt dannet fire fullgårder, åtte halvgårder, 16 ødegårder eller kombinasjoner som i sum hadde tilsvarende forpliktelser en legd. Blant legdsforpliktelsene var også underhold av fattiglemmer.

«Koppskatten» i 1645 viser for Austrem i «Vaage Sougen»:

«Amund Østrim Hans Hustrue

Endre ibm Hans Hustrue

Carlfolch - 1

Quindfolch - 3

[Skatt:] ½ Dr 16 ß».

Skattematrikkelen av 1647 viser for Austrem:

«Guldbrandtzdallen fougderies» – «Waaege Sougen Heelle gaarder»

«Amund Østring – 3 h.»

Han betaler 6 dlr. i skatt.

Bøgger des besiddere selff med sine lodtzeigere.»

Odelstorboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31) er bevart. Den viser for Austrem i Vågå:

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goetz Allmuen sammesteds er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadholders Befalling forfattet Anno 1657.»

«Waage Soenn»

«Amund Østrem bruger jbidem 1 hud 5 schind.

Endre Østrem bruger jbidem 1 hud 5 schind.»

Kontribusjonen til jonsok og mikkelsmesse i 1660 viser:

«Amund Østring - 3 Hdr - [skatt:] 12 Dr - Bøgger des besider med sin Lodtzeiger».

Jordeboken fra 1660-61 viser at brødrene Endre og Amund driver halve gården hver.

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa

huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifueise, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Vaage Sougen

Hans Fillingsøe bruger ibm: - 2 Hdr 4 shd 1 fet.»

....

«Peder Valberig bruger ibm: - 5 Hdr 4 shd.

Item Jndberger udj Sandboe - 1 Hd 1 shd

Noch udj Thøndell paa Leßøe - 3 shd.

och udj Guttu i Ringeboe - ½ shd.

Jacob Valberig Jndbringer i Fillingsøe - 5½ shd 1 fetl.»

.....

«Laurits Quarberig bruger ibm: 1 Hd 4 shd 1 fetl.»

.....

«Endre Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.

Amund Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.»

Sogneprestenes manntall fra 1666 viser for Austrem:

«Richtig Mandtall

Offwer Mandkønnet i Waagesogn vnder Tolff aar

och deroffuer med Deris Nauffne och Paaboende
Gaarder etc. effter angiffvende forfattet
d. 15 July anno 1666.»

Prestenes manntall fra 1666 viser for Østrem:

«Gaard.

Num. 41 - Østrum schylder 2 huder och 10 schind.

Opsidder.

Ammun Andersøn - 66 aar. Bruger 1 hud och 5 schind.

Sønner.

Anders Ammunsøn - 21 aar.

Tienisted.

Jffer Knudsøn 21 aar - Sold.

Lars Erichsøn - 7 aar.

Endre Andersøn 51 aar. Bruger ochsaa 1 hud och 5 schind.

Sønner.

Anders Endresøn - 25 aar.

Jacob Endresøn - 21 aar.

Sigwerd Endresøn - 16 aar.

Sven Endresøn - 17 aar.

Husmend.

Poffuel Olsøn 31 aar.»

I 1668 har har sønnen Anders overtatt Endres halvdel i Austrem. Trolig er Endre død.

«Østrem Ammund och Anders 2½ Hud 4 Skind

Besiderniß Egedt,»

Austrem hadde i 1668 8 hester og 40 naut. Utseden var 14 tønner.

Landskylda var en årlig leie som en leilending betalte til jordeieren. I eldre tid var landskyld samtidig den faste målestokk for jordeiendom, ved kjøp, salg og arveskifte, og til dels ved beskatning.

Landskylda skulle betales innen julaften Den var sjelden uttrykt i penger, i regelen i forskjellige vareslag, «landskyldspecies». Det var et stort antall av dem, men de viktigste var korn eller mel, smør, huder og fisk. Fisk dominerte i Nord-Norge, smør i Trøndelag og på Vestlandet, huder på Agder og i fjellbygdene på Østlandet, korn og mel over resten av Østlandet. I størstedelen av 1600-årene ble 1 skippund mel regnet lik 2 huder, 1 laup smør eller 2 våger fisk.

En fetling er huden eller skinnnet på en dyrefot. som landskyldenhet brukt i betydningen et kvart kalveskinn. (Norsk historisk leksikon).

Landskyld i Gudbrandsdalen: 1 hud = 12 kalveskinn = 48 fetlinger.

Det ble avholdt skifte etter Endre 19.10.1671:

«Anno 1671 d:= 19 Octob: Offuer ett Arffueschifte paa = Østrem i Vaage Sogen effter Sl: Endre Anderßsen, Jmellems hans effterlatte Hustru Barbo Jacobsdaater och Deris 4 Børn, Naffnlig

Jacob, Suend og Siff Endresønner, Sambt Rønno Endersdatter, alle Fuldmyndigoch tilstedeverende.

Offuerværende aff Laugrettes, Knud Hollbøe och Ljans Stade med Kong: Maytz: Fogede Fuldmechtig Jens Suendsen, med fleere got Folk.

Ehr frembuist till Registrering och Vurdering effterflgs:

...»

«...

Setter Kiørvillens med Fode och ...haler giener, will Moderen selff bytte sine Børn imellem, Mens Affgrøden will Hun beholde Avchiff sin Liffstiid,

Berettis at vere OdelsEigende her i Østrem med Bøxell och ald Herlighed En Huud och Femb schind Odelsgodtz, Som Moderen vill beholde Avschifte och Avlyst sin Liffstiid.

Summa Boens Formue udj Penge Ahnslagen till

--- --- --- 142½ Rdr 2 β

Hvilchit Moderen altsammeles affstaar nu sine Børn till schifte saa deraff falder paa en Broder Lod

--- --- --- 40½ Rdr 21 β

Och Søsterens Lod

--- --- --- 20 Rdr 1 ort 10½ β

Hvilchen Arff dj ehr sambtøcht om, at maae forbliffue Her i Boen hos Jacob och hand siden at Louve huer sin part effterßen det her findis Registrerit och Vurderit.»⁶¹

⁶¹ Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 12). Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 31). Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .136. Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 182. Rosstjeneste

(Barn V:29, Far VII:113, Mor VII:114)

Gift omkring 1639 i Vågå (OP) med neste ane.

Barn:

Svend Endresen Austrem/Klones. Født omkring 1649 på Austrem, Vågå (OP). Levde 1666 på Austrem, Vågå (OP). Død 1691 på Klones, Vågå (OP). (Se V:29).

VI:58 mm mf fm

Barbro Jacobsdatter. Levde 1625. Levde 1641 på Austrem, Vågå (OP). Død 1679 på Austrem, Vågå (OP).

Barbro var datter til Jacob [Nielsen?] Sørem (<1610 - ~1634) og en datter til Eirik Jonsen Helle.

Hun og Endre hadde følgende barn (minst):

Ca. 1641: Anders, 25 år i 1666, uten barn, død før 1671.

Ca. 1645: Jacob, 21 år i 1666, overtok gården, gift med Randi Knudsdatter Søndre Råstad, levde i 1712.

Ca. 1649: Svend, 17 år i 1666, gift med Kari Amundsdatter, døde på Klones i 1691.

Ca. 1650: Sigwerd, 16 år i 1666, ikke nevnt etter 1679.

Rønnoug, nevnes i 1671 og 1679.

Barbro døde antagelig på Austrem i 1679.

Det ble avholdt skifte etter Barbro Jacobsdatter på Østrem 17.05.1679:

«Forschreffne Dag Skiffte paa Østrem effter Sl: Barbo Jacobsd: Jmellem hindis 4 Børn,

Jacob, Suend och Siffr Endreß: sambt Rønne Endresd:

Offerv: Lensmanden och aff Laugrettes Thiøstell Kleppe och Steener Stochestad, med fleere got Folch.

Forregiffuis da at vere Odelseigende her i

Østrem En Huud och Femb Skind Godtz,

Deraff En Broder Lod - 4 shd. 3 fet[ling]: och Søsterens Lod - 2 shd: 1½ fet:

bliifr saa tiloffuers - 1½ fetl:

Ahnslagen For ...

deraff Huer Broder - ½ Dlr och Søsteren En Ort -

Siden ehr den gandsche Boe och Formue Richtig Registerit, Vurdeerit och i Penge - Ahnslagen till

--- --- 246 Dr 3 ortt 4 B

Avdj huilchen Løßøre Arff Brøderne gjør Deris Søster Jeffngod med Sig saa der falder paa Huer Lod till Penge

--- --- 61½ Dr 16 B.

Dertill strax er giort vaslig(?), saa huer Anamme de sit udj egne Aalørbell(?), om ald det beschaffenhed

Skifftebreffuet videre schall forklare, etc».⁶²

(Barn V:29, Far VII:115, Mor VII:116)

Gift omkring 1639 i Vågå (OP) med forrige ane.

VI:61 mm mm ff

Erich Johannessen Kongsli Sygard. Født omkring 1600. Levde fra 1632 til 1661 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Død trolig før 1668 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP).

Erich var sønn til Johannes Erichsen (- 1600 - <1632) fra Hjelle i Ringebu og

Siri Østensdatter (levde 1600) fra Forbrigid på Kvam i Nord-Fron.

Hans far brukte Kongsli [tidligere kalt «Li»] Sygard fram til 1630.

Erich overtok Sygard Kongsli i Sødorp, Nord-Fron, senest fra 1632.

1632: Landskatt til Martini:

«8. Læg - Erich Kongs Liidtt - 9 ort».

1634: Landskatt til Martini:

«8. Læg - Erich Kongsliid - 5 ort».

1638: Unionsskatt jonsok:

1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 16a-16b). «GulbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .136. Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 202. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 75b. Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Waage prestegjeld, folio 240b-241a. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 332-34. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 81, 120.

⁶² Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2 Nord-Gudbrandsdal, 1673-88, Waage prestegjeld, folio 86b. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 332-34. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 81, 120.

«8. Læg - Erich Kongslid» - 5 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

1640: Unionsskatt til mikkelsmesse:

«8. Læggh - Erich Kongslid» - 10 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

En legd betegner et antall (nabo)gårder på landet som i fellesskap var pålagt visse forpliktelser overfor kongen, hans representanter eller samfunnet forøvrig. Blant annet var utskrivningen av soldater til den første, norske hæren (1628) basert på et legdssystem. Hver soldatlegd skulle stille og holde (utstyre) en soldat.

Gårdene hadde tilsammen en viss skatteplikt. Normalt dannet fire fullgårder, åtte halvgårder, 16 ødegårder eller kombinasjoner som i sum hadde tilsvarende forpliktelser en legd. Blant legdsforpliktelsene var også underhold av fattiglemmer.

«Koppeskatten» i 1645 viser for Kongslid i «Froens Sougen»:

«Erich Kongslj Hans Hustrue

Carlfolch - 3

Quindfolch - 2

[Skatt:] 1 Dr 8 ß

Olluff ibm: Hans Hustrue

Carlfolch - 3

Quindfolch - 3

½ Dr 16 ß».

Skattematrikkelen av 1647 viser for Kongslid:

«Guldbrandtzdallen fougderies» – «Froens Sougen Heelle gaarder»

«Erich Kongslj – 6 huder

Bøgger laugmanden Otte Mougensen.»

Han betaler 9 dr. i skatt.

«Olluff jbm. – 6 huder

Bøgger laugmanden Otte Mougensen.»

Han betaler også 9 dr. i skatt.

I 1653 har «Laugmanden paa Hedemarchen» bygselretten til gården.

Gudbrandsdalens jordebok over gods som tilhører andre len, kanonier, prebender, geistlige, adel og andre utenbygds, 1. august 1653: Fron sogn.

«Efttersom Jeg haffuer bekommet hr: stadholders min gunstig herre och hosßbondz befahling at forschaffe Rigtig forteignelse wnder min hand, paa huis goedz her i Guldbrandzdals fougderie er beliggende som giffuer deris Landschyld och Rettigheed til nogen andre Lehne, saauelsom ochsaa Canonier och Prebender eller andre forlæninger baade geistlig och werdzlig: Da er sligt wnderdanigst at effter komme, aff meenige almue paa tinget oplæst och angiffuet som følger, Dog hos dennd: som ei er hoesteignet endten det er Canoni goedz eller Prebende, er aarsagen at Leilendingen iche er beuist endten det er deris Oedell eller forleening.

Froens Sogen - Heelegaarder».

«Erich Kongslj 6 h, bögger Laugmanden paa Hedemarchen».

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31) er bevart. Den viser for Kongslid i Fron:

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammesteds er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadholders Befalling forfattet Anno 1657.»

«Froenn Sogenn»

«Erich Kongslj Jndberger udj Rangleff i Ringeboe 3 huder, Kiöbegodtz

Suend Erichßen Kongslj Jndberger udj Quarberig paa Waage 4 huder, Kiöbegodtz».

I 1658 hadde Sygard Kongslid 4 hester, 30 naut, 14 geiter, 30 sauer og 1 gris.

Kontribusjonen til jonsok og mikkelsmesse i 1660 viser:

«Erich Kongslj - 6 Hdr - [skatt:] 12 Dr

aff 3 Hdr i forhøielse - [skatt:] 3 ortt

Bøger Laugmanden i Oplandene».

Jordeboken fra 1660-61 viser at Erich eide 3 huder i Randkleff i Ringebo og at sønnen Suend eide 4 huder i [Sygard] Kvarberg i Vågå.

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa

huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifueuse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Froens Sougen»

«Erich Kongsli Jndberger i Randkleff i Ringebu 3 Hdr.
Suend Erichß i Quarberig paa Vaage - 4 Hdr.»

....

«Østen Forbrigt bruger ibm: - ½ shd.

Item Jndbringer i Onde - 1½ Hdr.

udj Kiøvrumb paa Leßøe - 5 shd.

Wdj Sønder Byrre - 1 Hd.

udj Kadselrud - 1 Hd.

udi Schalgaard paa Leßøe 1 Hd.»

Landkommisjonen av 1661 ble nedsatt av Kongen og skulle registrere all jordeiendom i Norge samt fremme forslag til en ny matrikkel, dvs. en fortegnelse over jordeiendommene, eierne og/eller brukerne og eiendommenes skatteskyld.

I denne jordeboken oppføres at «Erich Kongsli paa Froen» også eier Uppigard Kvarberg med skyld 4 huder.

Manntallet for Fron i 1666 har kommet bort. Fogdenes manntall for Gudbrandsdalen er heller ikke tilgjengelig.

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Kongsli Sygard i 1668 viser at sønnen Olle har overtatt gården. Trolig er Erich død.

I 1668 har Kongsli-gårdene en skyld på 6 huder hver. Det er Opplandske lagstol som eier gårdene. Begge har humlehage i 1668, og begge har kvern i 1668 og 1723.

Sygarde Kongsli hadde i 1668 7 hester og 30 naut. Utseden var 27 såld.

I 1723 har gårdene en sag, der de sammen kan skjære bord til husnytte. Kongsligårdene setrer på Lisetra i 1668.

Det var et en rettssak på Kongsli 14.04.1671 som var reist av «Joergen Hilde paa Doberg» på vegne av sin kone og svigerinne mot svigerfaren og hans sønner Johannes og Østen vedrørende de kjøpesummer som var gått ut av fellesboet ved kjøpet av Kvarberg og Sandbu. Partene ble imidlertid forlikte. Av forliket går det fram at Erik Kongsli's hustru Guri Sveinsdatter da var død.

«Anno 1671 d: 14 Aprilis Rettergang paa Kongetlj. Offuerværende hans Kong: Mayts: Foget med Bunde Lendsmanden och aff Lougrettes effterschreffe tilneffndt Retten at betienne Nemblig Peder Kielland Lauridts Gynse

----

Lod da Jørgen Hilde paa Dobere i Rette legge en Rigens Citotian? aff Dato AggersHuus d: 10 Decemb: 70. Huorimod hand i Rette fordrer sin Verfader Erich Kongsslj med sine thuende Verbrøder Johannes och Østen Erichßønner, for hand paa sin Husrues och versøsteres weigne iche nød nogen væderlaug, for dj Penger af»

«fællit.. ehr avsgiffuen for Quarberigs og Sandboes affstaaelse, Item for dj Penger der bleff vedgiffuen for Johannes der hans verschreffuen till soldot med meere etc. Ehr dj da herom bliffuen bleffuen forenit, Att Olluf, Johannes och Østen, bliffuer at giffue ham for denne hans Søgning, saauell sin for huis Hand paa Hans Hustrues ... kand effter sin Verfaders død tilholde, aff det hand Haffde i Behold som ey schifte bleff Avdj=g... eller Nøyagtig svare till Sixten Rixdaller, och dem till Sl: Mortensdag = førstkommende at forfalle, huoraff Oluff schall betalle ham til Firre Rixfl sg huer aff dj andere Thuende till Sex Rixdaller. Och dereffter schall Jørgen Hielde iche videre her paa Arffuetaffen haffuer at ... for Løßøre Arff, effter hans Sl: Vermoder eller hans Verfader naas hand ved Døden Affgaar... dj bleff Haandeaugt och fuldkommen forenit Lige som indført ehr.»

Erich døde antagelig på Sygarde Kongsli i 1676.

Det ble avholdt skifte på Kongsli 03.08.1676:

«Anno 1676 d: 3de Aug: Offr et Arffueschifte paa Kongsli efter Sl: Erich Johanßen, Jmellem Hans 6 Børn Oluff, Suend, Johannes och Østen Erichsønner, sambt Rønne og Karij Erichsd: Offrvarende Hans Kong: Maytz: Fogits och aff Laugrettes Øffind Vechle och Thollich Theie, med flere got Folch.

Haffr da alle Søschine varrit tilsteede, undentagen Karij och giffuet Oluff Huer for Sig Haand paa, at dj ehr well forenit, om huis .il.ge der fanttis effter den Sl: Mandens Død, saa dj intted videre derpaa Haffr at talle i nogen maader, och derfor sig videre schifte de..g wille indgaa end huar tilfore och Forrettes, af dj nu selff indbyrdis haffr giort Sig imellem, =>⁶³

⁶³ Koppeskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 28). Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 23). Stattholderarkivet. D IX, pakke 31 «Gudbrandsdalens jordebok over gods som tilhører andre len, kanonier, prebender, geistlige, adel og andre utenbygds», Froens Sogen, side .56. Stattholderarkivet D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Froenns Sogenn», side .145. Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 176. Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 12a og 14a). Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn, folio 163a. Matrikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Froens Sougen, Sodorpe Annex, folio 190a. Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2 Nord-Gudbrandsdal, 1673-88, Vaage præstegield, folio 39b. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 139, 225, 233, 235. Einar Hovdhaugen: Gardar og slekter i Fron, bind II,

(Barn V:31, Far VII:121, Mor VII:122)

Gift med neste ane.

Barn:

Østen Erichsen Kongsli Sygard/Kvarberg Uppigard. Født omkring 1639 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Levde 1666 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Død 1685 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). (Se V:31).

VI:62 mm mm fm

Guri Svendsdatter. Levde 1636 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Død 1670 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP).

Guri var først gift med Sjur Steinarsen Vistad. De hadde sønnen:
Sjur.

Guri og Erich hadde følgende barn (minst):

Ca. 1636: Oluf, bygslet gården etter sin far, gift med Rønnaug Amundsdatter Tune.

Suend, døde på Kongsli, Ruste, i 1692.

Johannes, gift med Tore Ivarsdatter, døde på Sandbu, Ruste, i 1678.

Ca. 1639: Østen, gift med Ingeleiv Jakobsdatter Valbjør, døde i 1685.

Rønne, på Sogstad i 1670, døde i 1691.

Kari, gift med Ole Torgjersen Rudi.

Sønnen Suend eide ifølge odelsboken fra 1660-61 4 huder i [Sygard] Kvarberg.

Datteren Kari og Ole Torgjersen var nestsøskenbarn og fikk kongeløyve til giftemålet 30.05.1691. Samtidig fikk de «Tilgivelse for Leiemaal». Noen år senere ble det skrevet testamente, datert 24.04.1697. De fikk kongelig stadfestelse 22. juli samme år. Der sto det «at Halvor Jonsen og Mari Amundsdatter overdrager gaarden Hage i Fron, da de var barnløse, til hendes broderdatters mand Oluf Olufsen Rudi».

Guri døde antagelig på Sygard Kongsli i 1670.

Skifte ble avholdt på Kongsli 11.05.1670:

«Forshreffne Dag Skifte paa Kongsli Ib: eftter affgangen Si: Gurrj Suendsdatter Jmellem hindis etterlatte Mand Erich Johanßen, och Deris 6 Børn Naffnlig

Olluff, Suend, Johannidz och Østen Erichsønner Sambt Rønne och Karrj Erichsdøtterer alle fuldmyndig och tilstedeverende, sambt

Hindis Søn Siff Siffuerßen Afflede med Hindis forige Mand Si: Siff Steenerßen Wigstad, Offuerverende Fogden Lensmanden och aff Laugrettes, Oluff Lunde och Hans Boye Forregiffuis och Berettis da at Rønne Sogstad som først bleff giftt fich i Hiemgaffue eftterschreffne Nemblig.»

«6 Kiør a: 3½ Rdr er --- 21 Dr

20 Søffr a: 1½ ort er --- 7½ Dr

...

[I brevmargen tilsammen verdier for] 108 Rdr 12 β.»

«Hvorimod dj andre eftter Richtig affuerregning endnu Rester paa Deris Hiemgaffue Nemblig:

Johannes Sandboe - 5 dr 2½ ort

Østen Quarberig - 13 Dr 12 β

Oluff Kongsli - 14 Dr 3½ ort

Suend Kongsli - 12 Dr 12 β

Karrj Hielde - 5 Dr 1½ ort

Siff Rudj ... honnum eftter Moderen kand tilfalde, naar den gandsche Buens Formue Summeris.

Rester Honnem paa sin Mødrene Arff naar dj - 51 Rdr 3 β tagit

Hand tilfore haffe faat till Penge - 14 Rdr 1 ort 22 β =>

[I brevmargen] «65 Rdr 2 ort 10 β»

«Gaff i Thiende forleeden Høst 5 Quarter Korn dereffter schulle Affgrøden were 11 tqr [tønner] 1 q: [kvart] a: - 1½ Dr er

--- --- --- 16 Rd 3¼ β

Summa paa denne Ringe Boets Formue udj

Penge Ahnslagen till

--- --- --- 82 Rdr 1 β

Der imod Ahngiffuis Boet schyldig Gield som følger,

...

Summa Boet schyldig Gield

--- --- --- 23 Rdr 2½ ß

Bliffr saa igien till Penge

--- --- --- 58 Rdr 1 ort 13 ß

Deraff den Halffue paart forfalden v... Hans Kong: Maytz: som Andrager sig till Penge

--- --- --- 29 Rdr 18½ ß

Huer till strax er giort v..., som breffuet widere schall J forklare».64

(Barn V:31)

Gift med forrige ane.

VI:63 mm mm mf

Jacob Gunnarsen Fellese/Valbjør. Født omkring 1612. Levde 1645 på Valbjør, Vågå (OP). Død omkring 1682 på Valbjør, Vågå (OP).

Jacob var sønn til Gunnar Fellese som brukte gården mellom 1610 og 1643.

Han overtok Valbjør etter sin svigerfar, Peder Trondsen Valbjør, etter at de nok hadde brukt gården sammen i et antall år.

I kopskattemanntallet i 1645 står han sammen med sin svigerfar Peder Trondsen, og hadde antagelig allerede da overtatt det meste daglige arbeidet.

«Peder Valberg Hans Hustru

Jacob ibm Hans Hustru

Carlfolch 2

Quindfolch 1

[Skatt:] ½ Dr 8 ß».

Kun hans svigerfar nevnes ved skattemanntallet i 1647.

Jacob eide 5½ skinn 1 fetling i Fellese i 1657 og 1660-61.

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31) er bevart. Den viser for Valbjør i Vågå:

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammestetz er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadtholders Befalling forfattet Anno 1657.»

«Waage Soenn»

«Jacob Walberig bruger jbidem ½ hud

- Jtem Jndberger udj Fillingsøe sammestetz 5½ schind 1 fetling».

En fetling er huden eller skinn på en dyrefot. Som landskyldenhet brukt i betydningen et kvart kalveskinn.

Jordeboken fra 1660-61 viser at Jacob eide 5½ skinn 1 fetling i Fellese.

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa

huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifuelse, Huar epter den paabudene Contribution er Oporit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Vaage Sougen

Hans Fillingsøe bruger ibm: - 2 Hdr 4 shd 1 fet.»

....

«Peder Valberig bruger ibm: - 5 Hdr 4 shd.

Item Jndberger udj Sandboe - 1 Hd 1 shd

Noch udj Thøndell paa Leßøe - 3 shd.

och udj Guttu i Ringeboe - ½ shd.

Jacob Valberig Jndbringer i Fillingsøe - 5½ shd 1 fetl.»

....

«Laurits Quarberig bruger ibm: 1 Hd 4 shd 1 fetl.»

....

«Endre Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.

Amund Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.»

Hans far, Gunnar Fellese, eide i 1624 3 huder med bygsel i Fellingså og 1 skinn i Bjølverud på Lesja.

⁶⁴ Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Vaage præstegield, folio 111a-112a. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 139, 225, 233, 235. Einar Hovdhaugen: Garder og slekter i Fron, bind II, Nord-Fron, side 137.

«Richtig Mandtall

Offwer Mandkønnet i Waagesogn vnder Tolff aar
och deroffuer med Deris Nauffne och Paaboende
Gaarder etc. effter angiffvende forfattet
d. 15 July anno 1666.»

Prestenes manntall fra 1666 viser for Valbjør:

«Gaard.

Num. 14 - Walberg schylder 6 Huder.

Opsidder.

Jacob Gundersøn 54 aar.

Sønner.

Tron Jacobsøn 25 aar.

Gunder Jacobsøn 22 aar.

Jffer Jacobsøn 16 aar.

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Valbjør i 1668 viser at Jacob fortsatt hadde gården.

Walberig Jachob - 6 Huder deraf Besideren 5 Huder 5 schind med Bøxell offuer det mesre Christer Lundz Røros(?)

Valberg hadde i 1668 7 hester og 50 naut. Utseden var 13 tønner.

Landskylda var en årlig leie som en leilending betalte til jordeieren. I eldre tid var landskyld samtidig den faste målestokk for jordeiendom, ved kjøp, salg og arveskifte, og til dels ved beskatning.

Landskylda skulle betales innen julaften Den var sjelden uttrykt i penger, i regelen i forskjellige vareslag, «landskylds-species». Det var et stort antall av dem, men de viktigste var korn eller mel, smør, huder og fisk. Fisk dominerte i Nord-Norge, smør i Trøndelag og på Vestlandet, huder på Agder og i fjellbygdene på Østlandet, korn og mel over resten av Østlandet. I størstedelen av 1600-årene ble 1 skippund mel regnet lik 2 huder, 1 laup smør eller 2 våger fisk.

En fetling er huden eller skinnen på en dyrefot. som landskyldenhet brukt i betydningen et kvart kalveskinn Norsk historisk leksikon).

Landskyld i Gudbrandsdalen: 1 hud = 12 kalveskinn = 48 fetlinger.

Jacob døde antagelig på Valbjør i 1682.

Det ble holdt skifte etter ham 20.02.1682. Det fremgår her at skiftet mellom mor og barn skulle utstå inntil videre:

«Anno i 1682 d: 20 Feb: war berammit Skiffte paa Walberg i Waage Sogen effter Sl: Jacob Gunderß: Jmellem Hans effterlatte Hustrue Elli Pedersdr: och Deris 4 Børn Thron Gunder Ifr och Sifr Jacobß: Sambt Ingelef Elße och Anne Jacobsd: Ofrvar Lensmanden Thord Kleppe och af Laugrettes Erich Helden och Christen Lillingsae,

Forregiftr da Moderen med Hindies Børn, at dj gierne ville nuede Boen u-schiff och u-ligt, balenge(?) dj til s..nneles bruger gaarden, Thi schulle nu huer tage sit blef det alt forringe. Moderen beholt at bruge gaarden med Begier derfor dett maae blifue som det nu er till alle Børn blifr myndig och kand Vide deris at forrestaae, Huorfor effter sambtlig Deris Begiering till videre Derunder stillit iberoe.»⁶⁵

(Barn V:32, Far VII:125)

Gift omkring 1635 i Vågå (OP) med neste ane.

Barn:

Ingeleiv Jacobsdatter Valbjør. Levde 1666 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Død 1697. (Se V:32).

VI:64 mm mm mm

Eli Pedersdatter Valbjør. Født omkring 1615. Levde 1666 på Valbjør, Vågå (OP). Død etter 1697.

Eli var datter til Peder Trondsen Valbjør (~1580 - >1672) og

Anne Ivarsdatter Sandbu (~1591 - >1645).

Hennes farforeldre var Trond Erichsen Bjølstad/Valbjør (~1550 - ~1638) og

Eline Michelsdatter [Munk] (~1560 - >1620).

Hennes morforeldre var Ivar Aasmundsen Sandbu (~1544 - ~1633) og

Rønnoug [Lodvarsdatter Slette?] (døde ~1596).

⁶⁵ Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 11). Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .135. Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 197. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 73a. Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2 Nord-Gudbrandsdal, 1673-88, Waage præstegjeld, folio 109b. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 28. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 232.

Eli og Jakob hadde følgende barn (minst):
 Ingeleiv, gift med Østen Erichsen Kongsli/Kvarberg, døde i 1697.
 Else, ugift.
 Ca. 1641: Trond, 25 år i 1666, døde omkring 1722.
 Ca. 1644: Gunder, 22 år i 1666.
 1650: Iffuer, 16 år i 1666.
 Sjugurd, til Øverøy.
 Anne, levde i 1717 på Bøje i Skjåk.

10.05.1697 skiftet Eli med de 6 barna som fortsatt levde.

«Anno 1697 dj= 10 May var efter begier paa Valborg, imeedlertid Elli Pedersd: Lod schifte og Deelle sin Boe og Formue imellem sinne 6 Børn, Nemlig Thron, Ifr, og Sifr Jacobß: sampt Sl: Ingelef Qwarborg /: som Arfvis af sinne Børn:/ Des Ligeste Elße og Anne Jacobsd: Alle fuldmyndige og tilsteedeverende, Ofwerverende Af Laugrets Oluf Stranden og Aslach Wistdal,

Aflag da Moderen først 1 Koe og en Seng som Hun Liger saa, og en Agger som dj Holder ... Agger, og dermed indggaf sig til sin Søn Thron som blife ved Gaarden, og opgaf ald den Øfrige Boe til schifte imellem sinne Børn, Er da fremkommen til schifte, som er Registreret vurderet og J Penge anslagen til

- 258 Rdhr 8 sh:

Her foruden berettes at Deris Sl: Søster Ingelef Qvarberg hafr faet i Hiemgafve som bedrager sig til

- 65 Rdhr 2 ort 8 sh:

Kommer det saa paa enHvers Lod af di fem Søschine eftersom brødrene gjør Deris Søster Hiem gade med sig udi Løstaaen til Penge

- 57 Rdhr 2 ort 11 sh.

og det Deris Sl: Søster Hafuer faet mere en som Dem, Det hafr alle Søschine forundt den Sl: Qvindis Arfwinger, og iche begierer naaen wederlaue derfor.

Berettes at vere Odels Eyende Heri Gaarden Walberg Firre Huder og Siuf Skind Odelsgodz, Hvoraf Samptlig Søschine Hafuer forundt Deris Broder Thron Deris Loder J det enne Skind, Saa en Kommer paa en Broder En Hud Et Skind og Thoe Reblinger, og paa hver Søsters Lod 6 Schind 3 Reblinger, Og Tron er efter Loven forornet til sinne Søsterers Formyndere,»⁶⁶

(Barn V:32, Far VII:127, Mor VII:128)

Gift omkring 1635 i Vågå (OP) med forrige ane.

Generasjon VII

VII:113 mm mf ff f

Anders Arnesen Austrem. Født mellom 1560 og 1570 i Vågå (OP). Levde fra 1610 til 1622 på Austrem, Vågå (OP). Død før 1624 på Austrem, Vågå (OP).

Anders var sønn til Arne Andersen Berge.

Manntall på Landskatten av Gudbrandsdalens fogderi til St. Martini [11.11] 1610:

«Waaghe sogenn»

«Leilendinge beregnidt thi udj Leg tilsammen, giffuer udj schatt thj daller».

«Anders Ostrim

Johnn Rottim

Oluff Knagerud

Anders Prestegaard

Suend Harrelstad

Chrestenn Ellingsbøe

Elluff Ecker

Annonn Foxstad

Stemenn Riode

Amonn Krucke, 10 daler».

Anders føres også blandt leilendinger ved landsskatten i 1612, 1618, 1620 og 1622.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg

⁶⁶ Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 3 Nord-Gudbrandsdal, 1690-1719, Vaage præstegield, folio 34b-35a. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen bind III, side 28. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 232.

brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgoods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenghe och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sikh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönn dernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Woge Sogenn»

«Anders Østerim,

½ daller foring,

4 schind Wisöre,

8 alb. leding.

Bonndens Odell

4 huder der samestedz,

3 schind i Prestegaard paa Lom.»

I 1622 oppgis at hans hustru, Ragnhild, eier 3 skinn i Prestegiord på Lom.

I 1624 er Anders død. Hans hustru, Ragnhild, er ført i odelsmantallet dette året.⁶⁷

(Barn VI:57, Far VIII:225)

Gift omkring 1599 i Vågå (OP) med neste ane.

Barn:

Endre Andersen Austrem. Født omkring 1615 i Vågå (OP). Levde 1635 på Austrem, Vågå (OP). Død trolig omkring 1666 på Austrem, Vågå (OP). (Se VI:57).

VII:114 mm mf ff m

Ragnhild Hansdatter/Endresdatter. Levde fra 1615 til 1634 på Austrem, Vågå (OP).

Ragnhild og Anders hadde følgende barn (minst):

Ca. 1615: Endre, gift med Barbro Jacobsdatter Søre. skifte avholdt 19.10.1671.

Amund, skifte avholdt 19.10.1671 samtidig med skiftet etter hans bror.

Landskatten til Martini i 1622 viser:

«Ragnild Østrim eiger i Prestegiord paa Lom 3 schind

Derfor giffued Penninge - 1 Dr.»

I 1624 er Anders død. Hans hustru har overtatt gården.

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Waage Præstegieldt» – viser:

«Gulbrandtzdals

Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Waage Præstegieldt».

Jordeigendes Bønder»

«Ragnild Østrim

J fornefnte Østrim 4 hudder. Böxel

J Prestegiord paa Lum 3 skind.».

De 3 skinn Ragnhild eide i «Prestegiord» i 1622 og 1624 må være hennes manns foreldrearv da 3 skinn i samme gård i 1624 eies av Anders bror, Svend.

Ragnhild er så bruker av Austrem frem til og med 1634.

1627: Landskatt 4 terminer:

«9. Læg - Ragnild Østring» - 13 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

Jul 1628 og påske 1629 - Landskatt:

«9. [leg] - Ragnild Øsrem» - 30 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

1630: Landskatt 14 dager etter Martini:

⁶⁷ Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Fron sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 237). Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 174. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 330-31.

«6. læg - Ragnild Østring - 3 Dr».

1632: Landskatt til Martini:

«6. Læg - Ragnild Østring - 9 ort».

1634: Landskatt til Martini:

«6. Læg - Ragnild Østring - 1 Dr».

I 1635 er sønnen Amund oppført som bruker av Austrem.⁶⁸

(Barn VI:57)

Gift omkring 1599 i Vågå (OP) med forrige ane.

VII:115 mm mf fm f

Jacob [Nielsen?] Sørem. Levde 1610 på Sørum, Vågå (OP). Død omkring 1634 på Sørum, Vågå (OP).

Jacob ser ut til å være født på Sørem, for i 1560 heter brukeren, Niels, et navn som brukes senere i etterslekta til Jacob.

Engebret Hougen skriver i:«Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, side 80:

«Det vert høve til å drøfte spørsmålet om opphavet hans seinare. Førabels skal ein berre peike på det underlege samsvaret i namnebruken, Jakob Gunnarsson Valbjørg, Gunnar Lodvarsson fra Slette, som kom åt Staurust, sonen hans heitte Hans, Jakob Valbjørg hadde óg ein bror, Hans. Dessutan har vi ein Gunnar på Fellese med sonen Hans. Alle var på lag jamnaldringar. Jakob Sørem hadde sonen Jon, f. ikr 1610/15. På Snerle var det ein Jakob Jonsson f 1603, med sonen Jon f. 1645, og det var noko ættesamband mellom Slette og Snerle.»

Jeg kan ikke se at Hougen tar dette tema opp igjen senere i boken.

Han brukte Sørem senest fra 1610.

Manntall på Landskatten av Gudbrandsdalens fogderi til St. Martini [11.11] 1610:

Waaghe sogenn

«Leilendinge beregnidt thi udj Leg tilsammen, giffuer udj schatt thj daller».

«Jörgenn Lunde

Oluff Nerøe

Erich Nerøe

Johnn Haagenstad

Suend Blesbom

Johans Blesbom

Sigward Sued

Johnn Offuerøe

Oluff Offuerøe

Jacob Sörum,

10 daler».

«Jacob Sörum» er også oppført som leilending i 1612, 1618, 1620 og 1622.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj förnefte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Streng och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sikh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligen deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönnernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Woge Sogenn»

«Jacob Sörum,

½ daller foring,

4 schind visöre,

8 alb. leding.

⁶⁸ Landskatt Martini 1622. A Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 62, legg 2, litra 1, ffolio 11b). Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 182.

Bondens Odell er

1 hud i Staroust paa Lom».

Gunnar Staurust eide samtidig 1 hud og Anders Ilstad i Fron 1 hud 9 skinn i Staurust.

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Waage Præstegieldt» – viser:

«Gulbrandtzdals

Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Waage Præstegieldt.

Jordeigendes Bønder».

«Jackop Sørum med sin Broder Powel

J Stourust paa Lum 1 huud».

Øvrige eiere i Stourust i 1624 var:

Hans Størust med 2 Brødre och 4 Systre J fornefte Størust 1 huud. Böxel

Knud Størust J samme Stourust 1 hud. Böxel

Anders Jlldstadt J Størust paa Lum 1 huud

Sylfest Kaalswold J Stourust Jbidem [Lum] 1½ skind.

1627: Landskatt 4 terminer:

«4. Læg - Jacob Sørum» - 10 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

Jul 1628 og påske 1629 - Landskatt:

«4. [leg] - Jacob Sørum» - 30 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

1630: Landskatt 14 dager etter Martini:

«3. læg - Jacob Sørum - 3 dr».

1632: Landskatt til Martini:

«3. Læg - Jacob Sørum - 11 ort».

1634: Landskatt til Martini:

«3. Læg - Jacob Sørem - 5 ort».

I 1635 er antagelig Jacob død, for nå bruker sønnen Joenn Sørem.

1635: Landskatt til Martini:

«3 Læg - Joenn Sørum - 5 ort».

1637: Unionskatt (landskatt) jul:

«Joenn Sørrem» - 5 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

«Koppskatten» i 1645 viser for Sørem i «Vaage Sougen»:

«Jon Sørumb Hans Hustru - Carlfolch 2 - Quindfolch 4 - [Skatt:] 1 Dr 16 ß».

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse i 1660 viser:

«John Sørum - 3 Huder - [skatt:] 12 Dr - Cronne Goedz»⁶⁹

(Barn VI:58)

Gift omkring 1610 med neste ane.

Barn:

Barbro Jacobsdatter. Levde 1625. Levde 1641 på Austrem, Vågå (OP). Død 1679 på Austrem, Vågå (OP).
(Se VI:58).

VII:116 mm mf fm m

Kari[?] Eiriksdatter Helle. Født omkring 1590. Levde 1613 på Helle, Vågå (OP).

Kari(?) var datter til Erik Jonsen Helle (<1549 - <1610).

Hennes farforeldre var Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen (~1515 - <1573) og

Anne Eiriksdatter Glømmen (~1515 - <1601).

Hun og Jacob hadde følgende barn (minst):

Joen, overtok Sørem, døde i 1665.

Ca. 1613: Niels, døde barnløs i 1667.

Endre.

⁶⁹ Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 237). Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 172 Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17. februar 1615 [Gudbrandsdalens odelsjordebok]: «Woge Sogenn». Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rostjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 183. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 80.

Sigrid, gift med Amund Andersen Austrem.
 Kjersti, gift med Eirik Eilivsen, Sylte i Kvikne.
 Barbro, gift md Endre Andersen Austrem.
 Eldri, gift med Kristen Kristensen, Steinfinnsbø i Heidal.⁷⁰
 (Barn VI:58, Far VIII:231)

Gift omkring 1610 med forrige ane.

VII:121 mm mm ff f

Johannes Erichsen Hjelle/Kongsli. Levde 1600. Levde 1630 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Død før 1632 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP).

Johannes var sønn til Erich Finnsen Hjelle på Fåvang, Ringebu (død ~1630), og er antagelig født der.

Han brukte Sygard Kongsli – tidligere «Li» – på Kvikne, Fron, i 1610.

Gårdens opprinnelige navn er uten tvil «Li». Og i bygdemålet er det vel det mest vanlige navnet på gården den dag i dag. Først på 1500-tallet finner vi at gården skrives «Li». Ifølge «Gardrer og slekter i Fron» slår navneformen «Kongsli» fullstendig gjennom i dokument og matrikler fra slutten av 1500-tallet, men jeg finner den nye navneformen først i 1630.

Det må være «vår» Johannes som er nevnt i 3. legd i 1610.

Manntall på Landskatten av Gudbrandsdalens fogderi til St. Martini [11.11] 1610:

«Fronn sogn»

«Leilendinge beregnidt thi udj Leg tilsammen, giffuer udj schatt thj daller».

«Laurids Lunde

Thorger Bøe

John Bryng(?)

Johannes Lid [senere Kongsli!]

Jacob Lid

Erland Sulte

Abraham Sulte

Stener Thune

Mogens Harvestad

10 daler».

1630: Landskatt 14 dager etter Martini:

«8. læg - Johannes Kongsliid - 2½ Dr».

I 1632 er det hans sønn, Erich, som bruker gården, så Johannes er nå antagelig død.

Navneformen Kongsli har skapt grunnlag for en viss spekulativ tradisjon omkring navnet. Allerede Hiorthøy forteller om at det er tradisjon at Kongsli har vært hestehavn for hestene til Dale-Gudbrand, og derav navnet. Li hadde sikkert eksistert som gård i hundrevis av år den gang Dale-Gudbrand levde.

Dale-Gudbrand er en person som opptrer i Olav den helliges saga i Snorres Heimskringla. Han skal ha bodd på gården Hundorp i Gudbrandsdalen på 1000-tallet, og skal ha vært en av de mektigste menn i Gudbrandsdalen på den tiden, med rang som herse.

Trolig har Oluf Rygh rett når han tror navnet må være oppstått ved at gården i lang tid var i kongens eie.

«Li» er et ubundet naturnavn, noe som, på samme måte som for «Lo», språklig plasserer gården blandt de eldste typer av gårdsnavn. Lo og Li er de to gårdene på nordsiden av Vinstra som helt sikkert går tilbake til forhistorisk tid. Li har hatt et stort gårdsområde. Selv etter at Li ble delt i 2 gårder en gang i mellomalderen, hører Li-gårdene til de største gårdene i Gudbrandsdalen. I 1604 består Li av 2 helgårder.

I 1668 har Kongsli-gårdene en skyld på 6 huder hver. Det er Opplandske lagstol som eier gårdene. Begge har humlehage i 1668, og begge har kvern i 1668 og 1723. I 1723 har gårdene en sag, der de sammen kan skjære bord til husnytte. Kongsligårdene setrer på Lisetra i 1668.⁷¹

(Barn VI:61, Far VIII:241)

Gift med neste ane.

Barn:

Erich Johannessen Kongsli Sygard. Født omkring 1600. Levde fra 1632 til 1661 på Sygard, Kongsli, Sødorp,

⁷⁰ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 80-81.

⁷¹ Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Fron sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 233). Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 104. Einar Hovdhaugen: Gardar og slekter i Fron, bind II, Nord-Fron, side 128-129.

Nord-Fron (OP). Død trolig før 1668 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). (Se VI:61).

VII:122 mm mm ff m

Siri Østensdatter Forbrigd. Levde 1600 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP).

Siri var datter til Østen [Olavsen] Forbrigd (- 1608 - ~1635) og
Marthe (- 1600 - 1645 -).

Hun og Johannes hadde følgende barn (minst):

Ca. 1600: Erich, gift med Guri Svendsdatter, døde i 1676.

(Barn VI:61, Far VIII:243, Mor VIII:244)

Gift med forrige ane.

VII:125 mm mm mf f

Gunnar Fellese. Levde 1574. Levde 1610 på Fellese, Vågå (OP). Død omkring 1643 på Fellese, Vågå (OP).

Gunnar hadde følgende barn (minst):

Ca. 1591: Hans, overtok Fellese, døde i 1675.

Ca. 1612: Jacob, gift med Eli Pedersdatter Valbjør, døde ca. 1682 på Valbjør.

«Asbjørnn Felinnsø», den tidligere brukeren på Fellese, var 04.05.1591 med på å forsegle hyllingsdokumentet fra allmuen i Vågå på Vågå tingstue til den unge Christian IV. Hans segl viser bokstavene «A A».

«Gunder Fieldenßø (Fieldeeßø?) var så 29.05.1610 blant de tolv bøndene i Vågå som forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «G H».

Dette viser at det neppe var noe slektskap mellom Asbjørn og Gunnar Fellese.

Manntall på Landskatten av Gudbrandsdalens fogderi til St. Martini [11.11] 1610:

«Waaghe sogenn»

«Leilendinge beregnidt thi udj Leg tilsammen, giffuer udj schatt thj daller».

«Arne Klungneß

Brönnold Welde

Johnn Welde

Her Christopher Sunde

Gunder Fillensöe

Arne Starwig

Oluff Starwig

Niels Starwig

Peder Sandnes

Johnn Sandnes, 10 daler».

Han føres også blandt leilendinger ved landsskatten i 1612, 1618, 1620 og 1622.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestetts war Allernaadigste Heris Strenghe och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschylt foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönnernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Woge Sogenn»

«Guner Fillensöe,

½ daller foring,

4 schind visöre,

8 alb. leding.

Bondens odell med sin Medeigners

2½ huder i Fillensöe,

3 huder i Hoie, ½ hud i Hoxuoldt,

1 schind i Birkehoug.»

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Waage Præstegieldt» – viser:

«Gulbrandtzdals

Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifttliche Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Waage Præstegieldt.

Jordeigendes Bønder».

«Gunder Fellentzts Øe

J bemeldte Fellenzöe 3 hudder. Böxel

J Biöluerud paa Leßöe 1 skind».

Lensregnskapene i Riksarkivet viser at Østen så brukte Forbrigd frem til 1643.

1627: Landskatt 4 terminer:

«Gunder Fillensøe er eigendis

ibm - 3 Huder

udj Biølfuerud - 1 schind

[tilsammen] 3 Huder 1 schind

deraff giffuer

Penninge - 4½ ort 3 β.»

Jul 1628 og påske 1629 - Landskatt:

«[2. leg] Gunder Fillingsøe» - 30 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

1630: Landskatt 14 dager etter Martini:

«2. læg - Guner Fillensøe - 3 Dr».

1632: Landskatt til Martini:

«Guner Fellinsøe aff 3 Huder - Penninge 9 ort».

1634: Landskatt til Martini:

«Guner Fillensøe Aff 4 Huder - Penninge 1½ Dr:».

Unionsskatt (landskatt) til jul 1637 viser:

«Gunder Fillingsøe aff 4 Huder - Penge 3 ortt».

Unionsskatt (landskatt) Jul 1641 viser:

«Gunner Fillingsøe aff 4 Huder - 1½ Dr.».

Unionskatten til Jonsok 1643 viser:

«Waage Sougen - Odelseigende

Her Christen Mulle

aff - 2½ schipphd 3½ Lispd och 2 Hud

Penge - 2½ Dr 1 ort 2 β.

Thord Biølstad

aff - 5½ Huder 4 schind

Penge - 2 Dr 18 β.

Thrud Sandnes

aff - 4 Huder

Penge - 1½ Dr.

Peder Walberg

aff - 6½ Huder ½ Shd

Penge - 2 Dr 7½ β.

Gunder Fillingsøe

aff - 4 Huder

Penge - 1½ Dr».

Gunnar døde antagelig i 1643.

Til Martini det året er sønnen Hans ført bland leilendinger som bruker av Fellese:

[5. leg] «Hans Fillingsøe» - 20 dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

«Koppskatten» i 1645 viser for Fillingsøe i Waage Sougen:

«Lensmand Hans Fillingsøe Hans H:

Carlfolch 4

Quindfolch 4

[skatt:] 1 Dr 1 ort».

Skattematrikkelen av 1647 viser for Fellingsøe:

«Gulbrandtzdallen fougderies» – «Waaege Sougen Heelle gaarder»

«Hans Fellingsøe – 4 h.

Bøgger bunden med sine medarffuinger.»

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31) er bevart. Den viser for Austrem i Vågå:

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammestetz er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadtholders Befalling forfattet Anno 1657.

Waage Soenn

Hans Fillingsøe bruger jbidem 2 huder 4 schind 1 fetling».

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse i 1660 viser:

«Hans Fillingsøe - 5½ Huder - [skatt:] 12 Dr.
aff 2½ Hd i forhøielse - [skatt:] 2½ ortt
Bøger Bunden Sielff».

Jordeboken fra 1660-61 viser at Hans eide 2 huder 4 skinn og en fetling i Fellese.

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa

huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifuelse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Vaage Sougen

Hans Fillingsøe bruger ibm: - 2 Hdr 4 shd 1 fet.»

....

«Peder Valberig bruger ibm: - 5 Hdr 4 shd.

Item Jndberger udj Sandboe - 1 Hd 1 shd

Noch udj Thøndell paa Leßøe - 3 shd.

och udj Guttu i Ringeboe - ½ shd.

Jacob Valberig Jndbringer i Fillingsøe - 5½ shd 1 fetl.»

.....

«Laurits Quarberig bruger ibm: 1 Hd 4 shd 1 fetl.»

.....

«Endre Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.

Amund Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.»

Hans far, Gunnar Fellese, eide i 1624 3 huder med bygsel i Fellingså og 1 skinn i Bjølverud på Lesja.

Matrikkelen fra 1668 viser for Fellese:

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 i 1668 viser for Fellese:

«Filingsøe Hanß – 5 Huder, deraff Besideren 2 Huder 10 schind med Bøkell offuer 5½ Hud, 18 fetlinger Kongens, Ragnild Klombstad 2 Schind, Presteboelet – 1 Hud,
Gården hadde 7 hester og 46 naut. Utseden var 14 tønner.»

Landskylda var en årlig leie som en leilending betalte til jordeieren. I eldre tid var landskyld samtidig den faste målestokk for jordeiendom, ved kjøp, salg og arveskifte, og til dels ved beskatning.

Landskylda skulle betales innen julaften Den var sjelden uttrykt i penger, i regelen i forskjellige vareslag, «landskylds-species». Det var et stort antall av dem, men de viktigste var korn eller mel, smør, huder og fisk. Fisk dominerte i Nord-Norge, smør i Trøndelag og på Vestlandet, huder på Agder og i fjellbygdene på Østlandet, korn og mel over resten av Østlandet. I størstedelen av 1600-årene ble 1 skippund mel regnet lik 2 huder, 1 laup smør eller 2 våger fisk.

En fetling er huden eller skinnen på en dyrefot. som landskyldenhet brukt i betydningen et kvart kalveskinn Norsk historisk leksikon).

Landskyld i Gudbrandsdalen: 1 hud = 12 kalveskinn = 48 fetlinger.⁷²

(Barn VI:63)

⁷² Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 172. Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rostjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 182. Landskatt til 4 teminer 1627. 1 Gudbrandsdalen, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 82, legg 5, litra 1, bilde 244). Koppsskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 11). Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 30). Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .135. Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 181. Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 16a-16b). Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 68b. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 28. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltinger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 118 Allmuen i Vågå (1591), side 140 og 233, segl 9, og 341 Allmuen i Vågå (1610), side 304 og 421, segl 10. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom», side 25.

Gift

Barn:

Jacob Gunnarsen Fellese/Valbjør. Født omkring 1612. Levde 1645 på Valbjør, Vågå (OP). Død omkring 1682 på Valbjør, Vågå (OP). (Se VI:63).

VII:127 mm mm mm f

Peder Trondsen Valbjør. Født omkring 1580. Levde fra 1624 til 1672 på Valbjør, Vågå (OP).

Peder var sønn til Trond Erichsen Bjølstad/Valbjør (~1550 - ~1638) og

Eline Michelsdatter [Munk] (~1560 - >1620).

Hans farforeldre var Erich Trondsden Tynnøl (~1510 - ~1595) og

Tora Øysteinsdatter [Bratt] (~1510 - <1606).

Hans morfar var Michel Lauritsen Blaker [Munk] (~1540 - ~1625).

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Waage Præstegieldt» – bekrefter opplysningene i skiftet etter hans far Trond Erichsen Bjølstad:

«Gulbrandtzdals

Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Waage Præstegieldt.

Jordeigendes Bønder».

Peder Waldbjør

J bemeldte Waldbiør 4 hudder».

«Erik Blossom» bygsler Melbø, Romedal, hvor han eier 3 huder og 1 hud i Semb, Biri.

«Gunnild Trondsdr. paa Waldbiør» eide 1 hud i Gonnstad, Romedal, ½ hud i Helle, Vaage og
1½ skinn i Eggerode (Heggerud?).

«Powel Harildstad» (Fron) eide 1 hud i Gudstad, Romedal, 3 skinn i Heggeraa, Fron, og
½ hud i Hellem, Vaage.

Landskatten til 4 terminer i 1627 viser:

«Peder Waalberig eiger ibm 4 Huder deraff giffued Penninge 1½ Dr.».

Peder betalte garnisjonsskatt i 1629, men ingen sølvskatt i 1630.

1630: Landskatt 14 dager etter Martini viser:

«2. læg - Peder Valberig - 3 Dr».

1632: Landskatt til Martini viser:

«Peder Walberig aff 4 Huder - Penninge 3 Dr».

1634: Landskatt til Martini viser:

«Peder Walberig Aff 4 Huder - Penninge 1½ Dr».

1637: Unionskatt (landskatt) til jul viser:

«Peder Waldberig aff 4 Huder - Penge 3 ortt».

1640: Unionskatt mikkelsmesse:

«Peder Walberig Aff 4 Huder - Penge - 1½ Dr.».

Unionskatten til Jonsok 1643 viser:

«Waage Sougen - Odelseigende

Her Christen Mulle

aff - 2½ schipphd 3½ Lispd och 2 Hud

Penge - 2½ Dr 1 ort 2 ß.

Thord Biølstad

aff - 5½ Huder 4 schind

Penge - 2 Dr 18 ß.

Thrud Sandnes

aff - 4 Huder

Penge - 1½ Dr.

Peder Walberg

aff - 6½ Huder ½ Shd

Penge - 2 Dr 7½ ß.

Gunder Fillingsøe

aff - 4 Huder

Penge - 1½ Dr».

I koppskattemanntallet i 1645 står han sammen med svigersønnen Jakob, som antagelig allerede da må ha tatt over

det meste daglige arbeidet.

«Peder Valberg Hans Hustru
Jacob ibm Hans Hustru
Carlfolch 2
Quindfolch 1
[Skatt:] ½ Dr 8 ß».

Skattematrikkelen av 1647 viser for Valbjør:

«Guldbrandtzdallen fougderies» – «Waaege Sougen – Heelle gaarder»

«Peder Walberg – 5 h.
Bøgger bunden selff.»
Han betaler 8 dr. i skatt.

Peder betalte i 1650 rosstjenesteskatt av 1 hud 3 skinn jord, og dertil eide han 4 huder 3 skinn skattefritt.

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31) er bevart. Den viser for Valbjør i Vågå:

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammstedz er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadholders Befalling forfattet Anno 1657.»

Waage Soenn».

Peder Walberig bruker jbidem 4 huder 1 schind, Oudell 3 huder 10 schind, pandtt 3 schind
- Jtem Jndberger udj Sandboe paa Waage 1 hud 1 schind
- udj Thøndell paa Læßöe Jndberger 4 schind
- udj Guttu paa Ringeboe Jndberger ½ schind
Jacob Walberig bruker jbidem ½ hud
- Jtem Jndberger udj Fillingsöe sammstedtz 5½ schind 1 fetling».

1660: «Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse:

«Peder Walberig - 6 Hdr: - [skatt:] 12 Dr
aff 3 Hdr i forhøielse - [skatt:] 3 ortt - Bøger bunden Sielff».

I 1660 hadde Peder økt andelen i Valbjør til 5 huder 4 skinn og eide ellers det samme som i 1657, mens sønnen Jakob nå bare eide jorda i Fellese.

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa

huiß Oudels Goeds Almuen sammstedts er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriße egen angifuelse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nembliq den Halfue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Vaage Sougen

Hans Fillingsøe bruker ibm: - 2 Hdr 4 shd 1 fet.»

....

«Peder Valberig bruker ibm: - 5 Hdr 4 shd.

Item Jndberger udj Sandboe - 1 Hd 1 shd

Noch udj Thøndell paa Leßöe - 3 shd.

och udj Guttu i Ringeboe - ½ shd.

Jacob Valberig Jndbringer i Fillingsøe - 5½ shd 1 fetl.»

.....

«Laurits Quarberig bruker ibm: 1 Hd 4 shd 1 fetl.»

.....

«Endre Østreng bruker ibm: - 1 Hd 5 shd.

Amund Østreng bruker ibm: - 1 Hd 5 shd.»

Peder nevnes ikke i senere skattelister, og er også utelatt i manntallet fra 1666.

Han levda imidlertid fortsatt 25.10.1672 da han møtte i til en arvesak i retten.

E. A. Thomle i «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», NST II (1929- 1930), side 100:

«Men i 1672 hadde Peder Valbjør en sak med Laurits Kvarberg, som forlangte, at Peder Valbjør skulle fremvise rigtighet for arven etter "hustru Barbara" i Stavanger. Men svigersønnen Jacob Gundersen møtte og svarte at hans svigerfar for sin høye alders skyld ikke kunne møte.

Laurits Kvarberg var gift med en av Tord Torstensens døtre fra Øvre Kvarberg og var således derigjennem også en arving etter hustru Barbara Tronddatter i Stavanger.»

Det er ikke korrekt at svigersønnen møtte for ham, han møtte selv i retten! Dette korrigerer Thomle selv i en senere artikkel.

E. A. Thomle - «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen.

En berigtigelse og et tillæg», NST II (1929-1930), side 260-61:

«Ved en Rigens Stevning av 24. janr. 1672 hadde nemlig Laurits Kvarberg til et ting paa Valbjørg 25. oktbr. s. a. indstevnet Peder Valbjørg og cornsorter, nemlig hans søstre Gunhild Øverøi og Ingierd Harildstad, fordi de ikke hadde holdt skifte efter sine salige foreldre, og fremlagde en dom av 2. april 1657 vedkommende 1½ hud i Melby i Romedal paa Hedemarken.»

«Anno 1672 d = 5 Octob= Ehr Retten offer forregaaende Rigens Citation Administrerit paa Walberig i Waage Sogen Jmellem Lauridtz Quarberig paa den eene Side och Peder Walberig et Consort: paa den anden Side. Offuerværende Hans Kong: Mayt: Fogit med Bunde Lensmanden och aff Lougretten offerschreffne tilneffende tilneffnit Retten at betienne Nemblig,

Jacob Suore, Thorbiørn Suorre, Arne Sniele, Roland Suarre,
Jørgen Holleln, och Guldbrand Hallen.

«Lod Lauridtz Qarberig da aann(?) en Hans Høy-Excell: Her Stadtholder Gylden Løffures Rigens Steffning i Rette fordre Peder Walberig, Gunhild Øffrøi och Ingier Harildstad, forenede tiltalle till dom for dj iche schall haffue holdt Riktig Arffueschiffte effter deris Sl. foreldre samme Steffning Dat. Aggershuus d: 24 Januarj 1672.

Effter opshriffen(?) ehr Steffningen Lest for Ingrij Harildstad d: 25 Aug: och paa Walberig sambt Øffrøi d 13 Sept: nestaffuigte,

Her imod och till at suare møtte i Rette Jndsteffnedtte Peder Walberig, sambt Siffr Øffrøi och Hans Hustrue, mens paa Ingier Harildstads vægne møtte ingen Rette effter hun nogle ganger bleff paakalet.

Lauridtz Quarberig lod oplæse en Domb .Wdsteed Aff schriffueren Hr Christian Hanßen W.. paa Thingstue paa Lomb d: 2 Aprilis 1657. anhgaaende 1½ Huud godtz i Mellbye i Rommedall paa Heedemarken.»

E. A. Thomle i «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen» (fortsatt):

«Peder Valbjørg og Sivert Øverøi og hans hustru møtte i retten og forklarte at deres salig far Trond Valbjørg efter sin hustrus død i Iver Sandu og Jacob (Samuelson) [må være Jakop Lauritsen] Kvarbergs overvær i aaret 1620 holdt skifte med sine barn, hvorved hver bror fik en brorlod og hver søster en søsterlod, og endog han levde 19 aar derefter (han opgis i saken død 1638) efterlot han sig intet ved sin død.

Odelsgodset skiftet han samme tid mellem sine barn, og enhver fik sit saaledes:

1. Peder fik 3½ hud i Valbjørg.
2. Erik fik 1 hud i Sem i Biri og 2½ hud i Melby i Romedal.
3. Ingjerd og 4. Gunhild fik 1 hud i Hellen i Vaage, ½ hud i Gaustad i Romedal og 3 skinn i Heggerud. -

½ hud i Valbjørg beholdt faren sin livstid. Derav fik de to døtre ved hans død 3 skind, som restet i deres lod, og de øvrige 3 skind i Valbjørg deltes saaledes, at hver søn fik 1 skind og hver datter ½ skind.»

«Herimod suarer Peder Wallberig med Gunnild Øffrøi, at deris Fader Sl: Thron Walberig, effter sin Hustrues Død udj Jiffr Sandboe och Jacob Quarberigs offuerværelse, jn Anno 1620, Schiffte och Bytte sine Børn imellem, Broder till Broder Lod och Søster till Søster Lod effter Lovenn ald Lostøre Arff, baade effter hans Sl. Hustrue och Sig enddog hand Leffuede paa 19 Aars tiid derefter, Saa effter hans død vaar aldeelis inted at Schiffte.

Belangende Odelsgodtzet, da schifte hand det samme Tiid selff sine Børn imellem, saa huer fich sit paa effterschreffne Steeder Nemblig,

Peder i Walberig, Halfierde [3½] Huuders [Walbjør]
Erich

i Semb paa Birre En Huud

i Melbye i Rommedall paa Hedemarken Halffthredie [2½] Huuder

Jnggier och Gunnild

i Helden [i Vågå] En Huud

i Guttestad [Gaustad] i Rommedall Thoe Huuder och

i Heggerud Thre Schind

Bleff saa Adschiffit i Faderens Liffstiid till hans frembtarff En Halff Huud her i Walberig En Halff Huud, deraff for:nnde Søsteres som dj Rester paa forindførde Deris Lod three Schind, och aff dj Øffrige three Schind falder paa en Broder Lod Kuschild och huer Søster Lod 1½ Schind.»

E. A. Thomle i «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen» (fortsatt):

«Laurits Kvarberg svarte hertil «at hans værfader Erik» ikke hadde faat rettighet av mere end 2 huder i Melby, og rettigheten av den øvrige ½ hud i Melby vilde Laurits Melby ikke betale, fordi han var misholdt paa "det skifte paa Blaker".»

«Herimod suarer Lauridtz Quarberig at hans værfader Erich iche haffde nogen tiid faaet Rettighed for videre end Thuende [2] Huuder i Melbye paa Heedemarken: och den Øffrige ½ Huud ville Jørgen Mellbye iche betalle Landschuld for, mens forregaff, at være mißholden paa det schifte paa Blager, och derfor ville beholde forn: ½ Huud som Erich tilfalt.»

E. A. Thomle i «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen» (fortsatt):

«Herav framgår det formodentlig med sikkerhet, at Laurits Jacobsen Kvarberg har vært gift med en datter til Erik Trondsen på Valbjør og ikke med en datter til Tord Torstensen Øvre Kvarberg. Men hans arverett etter Hustru

Barbara i Stavanger er likevel riktig nok, da Hustru Barbara formentlig var søster til Erik Trondsen på Valbjør, som var farfar til Laurits Kvarbergs værfar.

Det framgår også herav, at Gunhild Trondsdatter Valbjør var gift med Sivert Iversen Sandbu, som på skiftet etter sin far i 1635 fikk Øverøi i Vågå. Sivert og hans kone var begge døde før 1687, da det 2. april det året ble holdt skifte etter dem på Øverøi. De hadde 2 sønner og 4 døtre.

At Trond Eriksen Valbjør har vært gift med Eli Michelsdatter Blaker [Munk], er sikkert nok. Derfra hadde vel også Trond Eriksen fått 1 hud i Blaker i Lom, som han eide i 1610, og som senere vel er innløst av odelsmannen på Blaker, da han ikke eier noe i Blaker ved skiftet i 1620. Også 2½ hud i Melby og ½ Hud i Gaustad i Romedal må være kommet i Trond Valbjørs eie gjennom giftemålet med Eline Michelsdatter, som på skiftet etter sine foreldre 27.03.1620 fikk 3 huder i Gaustad og 2½ hud i Melby i Romedal og en gårdspart i Heggerud i Fron. Den Laurits Melby som nevnes i prosessen må vistnok være Eli Michelsdatters bror Lauritz Michelsen [Munch] på Gaustad i Romedal.»⁷³

(Barn VI:64, Far VIII:253, Mor VIII:254)

Gift omkring 1614 med neste ane.

Barn:

Eli Pedersdatter Valbjør. Født omkring 1615. Levde 1666 på Valbjør, Vågå (OP). Død etter 1697. (Se VI:64).

VII:128 mm mm mm m

Anne Ivarsdatter Sandbu. Født omkring 1591. Levde fra 1624 til 1645 på Valbjør, Vågå (OP).

Anne var datter til Ivar Aasmundsen Sandbu (~1544 - ~1634) og
Rønnoug [Lodvarsdatter Slette?] (døde ~1596).

Hennes farforeldre var Aasmund Iversen Harildstad (~1500 - ~1565) og
Synnøve Ivarsdatter Sandbu (~1510 - ~1585).

Hun og Peder hadde følgende barn (minst):

Ca. 1615: Eli, fikk Valbjør, gift med Jakob Gunnarsen Fellese/Valbjør, død etter 1697.

Ca. 1620: Rønnaug, gift med Lauritz Olsen, Nerøy.⁷⁴

(Barn VI:64, Far VIII:255, Mor VIII:256)

Gift omkring 1614 med forrige ane.

Generasjon VIII

VIII:225 mm mf ff ff

Arne Andersen Berge. Levde 1565 på Berge, Follebu, Gausdal (OP).

Arne var sønn til Anders Arnesen Berge (~1480 - >1518).

Arnes to sønner var:

Svend, til Harildstad, Heidal, gift med en kvinne fra Østerli? da han i 1624 eier bl. a.

¼ hud i Jørstad, Fåberg, 1¼ hud i Østerli, Gausdal og
8 skinn i Søndre Bø.

Ca. 1565: Anders, bruker på Austrem i fra 1610 til 1622,

gift ca. 1599 med Ragnhild, trolig Hansdatter eller Endresdatter, døde før 1624.

Han nevnes ikke i diplomer som siteres i biografien til hans far. At han ikke nevnes i disse diplomer er i og for seg ikke avgjørende, da disse kun behandler tretten om Kruke og derfor også begrenser seg til å nevne de personer som fikk parter i denne gård og slektskapsforholdet mellom disse.

⁷³ Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rostjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 182. Landskatt til 4 terminer 1627. 1 Gudbrandsdalen, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 82, legg 5, litra 1, bilde 244). Unionsskatt 1643. 13 Gudbrandsdalen, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 158, legg 4, bilde 11). Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen fogderi, Waage Sougen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 1, bilde 6). Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 30). Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .135. Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 182). Tingbok Nord-Gudbrandsdal nr. 9 - 1772, folio 19b-21a. E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 100. E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen - En berigtigelse og et tillæg», side 260-61. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 26-28. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom», side 231-232.

⁷⁴ E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 99-100. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen I, side 136. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom», side 231-232.

Vi har følgende utrykte diplom fra Riksarkivet datert 28.06.1632 på Vaalen tingstue, å bygge på:

«Vi efftersreffne, Christen Torsen, Peder Østerliid, Tostenn Fierdromb Mads Krogbøll Peder Wallen och Joenn i Berge, Sorene Laug-Rettismenne vdi Gudsdall Prestegiell ii Guldbrandsdallen. Sampt Mouritz Jensøn Tingschriffuer samestads. Gjør alle witterligtt Att Anno 1632 denn 28. Junij, waare wii Effter louglig sttueffning paa Wollen Tingstuffue, Offuer werende Erlig wellagt og forstandig Mand Hanns Eggertssønn, Kong. Maijttts fougid Offuer Gullbrandsdallen Fougderij.

Kom for Rette Erlig och forstandig Mannd Suenn Haralldstad aff Hedalen paa Waage och Amund Østering ibd. paa alle deris sødschendes och med-Arffuingers wegne, som waar aff Enn broderlag -

Desligeste Guttorm Andersøn paa Berge Her wdj Gudsdall paa sin eigen, och alle sinne sødschendes wegne som ehr aff den anden brodergreen.

Item, Erich Hoffumb møtte och tillstede paa sinne branns (sic) wegne, som haffde Aatt Anders Berges søster wed Naffn Bodellid Erlanndsdatter.

Huilcke med frii willge och Weberaad Hoff och sinnd Giorde och sambtøckt dennomb Imellemb Ett ewigtt warennde Arffue schiffte och odalls bytte Offuer deres Thillfellges haffuende gods och eigendomb....»

Av det videre innhold kan meddeles at:

«Guttorm Anderssen og hans søskende skulde ha 4 huder i Berge og 10 skinn i Kvikstad på Fron,

Erik Hoffuom som haffde Enn søster, hanns barnn- skulde ha 2 huder i Harilstad (Heidal) ½ hud i Kruke i Heidal og ½ hud i Grimstad, Skjåk.

Amund Andersøn på Østering (d. e. Austrem i Vågå) og hans søskendes samt Svend Harildstad skulde ha 4 huder i Austrem, 2 huder i Harilstad, ½ hud i Kruke, ½ hud i Prestgard, Skjåk og 20 skinn i Kvikstad på Fron. Dertil skulde Svend Harildstad og hans medarvinger ha en engeplass i Fåberg ved navn Bondisvolden, der ingen landskyld hadde, fordi de hadde fått ringere gods på sin lodd enn de andre».

Da Svend Harildstad - og Amund Andersen Austrem og hans søsken - nevnes som tilhørende samme brorgren, men dog hver for sig, har de ikke vært brødre, og da Svend Harildstads to sønner het Arne og Amund, derimot ingen Anders, blir det klart at Svend Harildstad må ha tilhørt slektleddet før Amund Andersen, og da må han ha vært dennes farbror og søn til Arne Andersen.

Det samme forhold har vi med Guttorm Andersen på Berge og hans søsken - samt Bodil Erlandsdatter, Erik Houms hustru.

Det felles bindeledd mellom disse to «brødergrener» kan da bare være Anders Arnesen, se Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), tabell II, side 292.

Det kan synes merkelig at Tora Amundsatter gift med Ole Tjøstelsen Melby ikke også er part i saken, men grunnen til det må være at hun ikke på sin arvepart har fått gods i noen av de gårder striden gjalt, bortsett fra ½ hud i Kruke. Men den hadde hun jo skilt sig fra.⁷⁵

(Barn VII:113, Far IX:449)

Gift

Barn:

Anders Arnesen Austrem. Født mellom 1560 og 1570 i Vågå (OP). Levde fra 1610 til 1622 på Austrem, Vågå (OP). Død før 1624 på Austrem, Vågå (OP). (Se VII:113).

VIII:231 mm mf fm mf

Eirik Jonsen Helle. Født før 1549. Død før 1610 på Helle, Vågå (OP).

Helle er en gammel slektsgard med utsikt over Vågåvatnet, Navnet er et gammelt vin-navn (Hellvin), som betyr «hallengende eng».

Eirik var sønn til Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen (~1515 - <1573) og

Anne Eiriksdatter Glømmen (~1515 - >1601).

Hans farfar var Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533) og

hans morforeldre Eirik Olsen Glømmen (død >1528) og

Gjøda Finnsdatter Glømmen (~1493 - >1557).

Han må være født senest ca. 1548, da han må ha vært fullmyndig i 1573 da han sammen med sin yngre bror, Eystein, tok opp tingvitne om åseteretten til Tynnøl.

Han døde antagelig før 1610, for da brukte sønnen John gården.

Vi vet ikke hva hans hustru het, men den eldste sønnen ga sine to første døtre navnene Gyda og Kari. Den yngste at disse fikk navn etter sin mormor, så hans hustru het antagelig Gyda.

Han hadde følgende barn (minst):

Ca. 1585: John, brukte Helle. døde før 1656.

⁷⁵ Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 292, 319, 327-29.

Ca. 1585: Anne, gift 1. gang ca. 1605 med Knut Evsteinsen Nordigard Ingelshus på Dovre,
2. gang med Niels Jørgensen «Engelshus», levde i 1645.

Ca. 1585-90: Ingebjørg, gift før 1637 med Knut Olsen Sygard Storvik, levde i 1664.

Ca. 1590: Kari(?), gift ca. 1610 med Jakop Sørem, trolig Nilsen.

Engebret Hougen fikk et brev fra Per Bø Landheim i Follebu med et dokument som han skulle ta avskrift av slik at det ble leselig:

«Dokumentet var svært godt halde vedlike. Der var berre somme skadda stadar som var noko vanskeleg å tyde. Men skrifta var klår og grei, som ein kunne vente når lagmannen Berrel Mule sjølv hadde skrivi det. Per Bø Landheim har vore så gild å samtykke i at dokumentet vert gjort kjend, noko ein lyt vera svert takksam for, ettersom det for meg var ein sensasjon om ein kalla noko for det. Ein skal ikkje ta med heile dokumentet her, berre så mykje som trengst for å klårgjera saka. Elles viser ein til det som Ola Vigerust og eg har skrive i "Gudbrandsdølen" om dette 12. og 14. september, 5, 9. og 31. oktober 1953. I dokumentet gjer lagmannen kjend at»:

«Anno Chritj 1615 Snt Martini Afften paa Laugtinget vdj Hammer ...

War shicket for Rette Jørgenn Trunndsønn paa sinn Moders Johanne Joensgaardt i Øier sogenn i Gulbrandtzdallenn hindes wegne ...».

Johanne Jonsgard hadde stevnet

«Oluff Glommen, John Weestad, Erich Hiellen, Jonn Hellen,
Ragnild Brede, Giertrud Lequam och Ingeborrigh Lauckan»

fordi hun som enke etter Trond Glømmen ikke fikk den retten som tilkom henne etter skifte som ble holdt etter Jon Trondsson Glømmen 23.08.1601. Det fine med dokumentet er at skiftet her er tatt inn ord for ord og nevner arvingene som var tilstede:

Eirik Jonsson på Hellen i Vågå, Eystein Jonsson på "Wettestad i Ringeboe Sogenn", Finn Jonsson på Hjelle i Ringebo, Oluf og Trond Jonssøner på Glømmen i Øyer og søstrene Ingebjørg, Ragnhild og Gjertrud Jonsdøtre for å skifte arven etter

«vores salige affgagne Fader Jonn Thrundsønn, saavel och paa huis goeds som voris kiere Moder Anne Erichsdotter eigendis er, effterdj hun er enn gandske gammel och udleffuen quinde, och er kommen i barndoms vanmagt ...»

Det gods som skulle skiftes var 4 huder i Hellen, Vågå, 3 huder i Kvamme, Lom, 2½ hud i Hjelle, Fåvang, 3 huder 9 skinn i Glømmen, 8 skinn i garden Sogge (antagelig) i Romsdal, ½ hud i Laukam-øygarden i Øyer, ½ hud i Enge øygaard, 1 hud i Sør-Bjørke øygaard, 4 skinn i Bjørke, ½ hud i Vikar, ½ hud i Rokvam og 3 skinn i Ringdal.⁷⁶
(Barn VII:116, Far IX:461, Mor IX:462)

Gift

Barn:

Kari[?] Eiriksdatter Helle. Født omkring 1590. Levde 1613 på Helle, Vågå (OP). (Se VII:116).

VIII:241 mm mm ff ff

Erich Finnsen Hjelle. Levde fra 1615 til 1629 på Hjelle, Fåvang, Ringebo (OP). Død før 1630 på Hjelle, Fåvang, Ringebo (OP).

Erich var sønn til Finn Jonsen Hjelle som døde før 1615.

Hans farforeldre var Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen (~1515 - <1573) og
Anne Eiriksdatter Glømmen (~1515 - >1601).

Erich overtok Hjelle i Fåvang, Ringebo, etter sin far senest i 1615.

Han hadde følgende barn (minst):

Johannes, gift med Siri Østensdatter Forbrigd.

En «Haldor Hielde» brukte Hjelle i 1610, mens hans far brukte gården i 1612.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

«Gulbrandtzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefte Gulbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre

⁷⁶ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 77-81.

och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj böndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Ringeboe Sogen»:

«Erich Hielde,

½ daller foring,

8 alb. leding.

Bondens Odell er

3 huder i Hielde,

3 schind i Lakom paa Tretten».

Erich Hielde er så ført som leilending i 1618.

«8. Lægh

Allf Backe

Elling Torßgaardt

Semeng Stenumgard

Erich Borgenn

Laße Tordgiord

Joen Bradstad

Erich Hielde

Thrud Syltte

Olluff Jbidem

Rolff Öffstegaardt,

10 dr».

Han er også ført som leilending i 1620 og 1622.

Det er usikkert hvor lenge Erich levde.

I jordeboken fra 1624 er en «Oluff Hielle», muligens en av hans sønner, ført som eier av 8 skinn i Hjelle. I 1615 eide Erich 3 huder i Hjelle. Jeg har ikke funnet hvem som nå eide de øvrige 2 huder og 4 skinn (1 [ku]hud = 12 [kalve]skinn).

Samtidig er Erich fortsatt oppført som leilending på Hjelle mellom 1624 og 1629.

I 1630 er Joenn og Østen ført som leilendinger på gården, i 1632 og 1634 Joenn og Niels.

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Ringeboe Sougen» – viser:

«Gulbrandtzdals

Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Ringeboe Sougen»

«Jordeigendes Bønder»

«Oluff Hielle

J bemeldte Hielle 8 skind».

1624: Landskatt Martini:

«5 Læg - Erik Hjelde» - 13 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

1627: Landskatt 4 terminer: 1:

«5. Læg - Erich Hielde» - 10 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

Landskatt jul 1628 og påske 1629:

«5. [leg] - Erik Hielde» - 30 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

1630: Landskatt 14 dager etter Martini:

«1. Læg - Joenn och Østen Hielde - 2 Dr.»

1632: Landskatt til Martini:

«1. Læg - Joenn och Niels Hielde» - 9 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

1634: Landskatt til Martini:

«1 Læg - Joenn och Niels Hielde - 1 Dr.».⁷⁷

(Barn VII:121, Far IX:481)

Gift

Barn:

Johannes Erichsen Hjelle/Kongsli. Levde 1600. Levde 1630 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP).

Død før 1632 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). (Se VII:121).

⁷⁷ Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 168. Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rostjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Ringeboe Sougen», side 199. fogderi.Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 104.

VIII:243 mm mm ff mf

Østen [Olavsen] Forbrigd. Levde 1609 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP). Død omkring 1635 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP).

Østen bygslet Forbrigd på Kvam fra 1609 etter Oluf Torsteinsen, som høyst sannsynlig var hans far.

Han eide jord i Skålgård på Kjørem i Lesja.

Det har blitt gitt ulike «bud» om hvor Østen kom fra.

Engebret Hougen skriver i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, side 154:

«... Einar Torsteinsson Skålgård-Nørstebø, f. ikr. 1575/80, som 14. februar 1600 makeskifta med riddaren Peder Ivarsson til Fritzø som fekk Einars odelsgard Hunder i Øyer, 3 huder, mot 3 huder i «Kjørrem» i Lesja. Opphavet kjenner ein ikkje, men truleg var han son åt ein Torstein Kjørem, for ein mann som utan tvil var brorsonen hans, Øystein Olsson Forbrigd i Kvam, åtte jord i Skålgård, og Kjørem vart nytta som namn på alle gardane i grenda i den tida. Einar må såleis alt på førehand ha ått noko jord i Skålgård eller Nørstebø.»

Om dette er korrekt bør Østens patronymicon være Olavsen.

E. A. Thomle har hevdet i «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 100-101:

«Ogsaa den Østen Forbrigd, der i 1609 bygslet 5 huder i Forbrigd i Fron, "akgl. Maj følger", kan muligens være en søn av Østen Eriksen paa Rudi. Han var død før 1635, da enken Marthe sat som leilendig paa Forbrigd, som hun i 1641 avstod til sønnen Osten Østensen, der døde på Forbrigd i 1695 og som var gift med Marte Heggen.»

Imot dette taler et skifte omtalt av Engebret Hougen i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, side 31:

Etter at Østen [Eystein] Erichsen Rudi døde kort før 1608, giftet hans enke, Synnøve [Signe] Guttormsdatter, seg 2. gang med Eiliv Lauritsen fra Graffer i Lom. Blandt dokument fra Grafer som nå er i Statsarkivet på Hamar finnes også et skifte datert 14.11.1608, mellom Eiliv Lauritsen på Rudi og hans stebarn: Rønnaug, Anne og Eirik, salig Eystein Eiriksens etterlevende barn. Tilstede var Tord og Guttorm Bratt som formyndere og farbrødre til barna, likeså «Ellef Lauritzens hustru Signe».

Eiliv sat på Rudi til 1624, men i 1625 hadde han kommet til Graffer som han brukte til 1644. Synnøve døde på Graffer i 1657.

Dette avkrefter at Østen Forbrigd skulle kunne ha vært en sønn til Østen Eriksen på Rudi!

«Loduor Sletter» var trolig svigerfar til Østens far Olav. Han var på Vågå tingstue 04.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Vågå tingstue da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Hans segl inneholder initialene «L G».

«Oluff Forbrydt» var 16.05.1591 samtidig med og forseglet motsvarende fullmakter fra Fron. Hans segl inneholder initialene «[.] T», antagelig «O T» da første bokstav ser ut til å være øvre del av en «O».

25.05.1610 var «Estenn Forbrigt» blant de tolv bøndene i Fron som forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «Ø O».

Østens patronymikon begynner med «O». Samtidig er seglene til Lodvar, Olav og Østen såvidt like - begge har to hakker eller sliuler (til korntresking) (?) i kors innenfor nær identiske skjold - at det er grunn til å tro at vi taler om far og sønn.

Lensregnskapene i Riksarkivet viser at Østen brukte Forbrigd fra 1610 til 1634.

Manntall på Landskatten av Gudbrandsdalens fogderi til St. Martini [11.11] 1610:

«Fronn sogn»

«Leilendinge beregnidt thi udj Leg tilsammen, giffuer udj schatt thj daller.»

«Engelbrit Harrelstad

Amon Harrelstad

Raßmus Oßmundstad

Otter Grubbe

Knud Grubbe

Engebrit Skeboe

Johannes Sigstad

Lauridzs Thege

Esten Forbrygt

Johnn Wig, 10 daler».

Østen føres også blandt leilendinger i 1612, 1618, 1620 og 1622.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbønderne, som wdj fornefte Gulbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenghe och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sikh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj böndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Fron Sogenn»

«Østenn Farbreitt,
½ daller foring,
4 schind wisöre,
8 alb. leding.

Bonden hans Odell er

1 hud 2 schind i Schalgaardt,
6 schind i Prestegaard paa Lomb,
2 schind i Lille Kleffstad och
3 schind i Gutte.»

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Fron Sougen» – viser:

«Gulbrandtzdals

Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Fron Sougen

Jordeigendes Bønder»

«Østen Faarbrigd

- J Helle paa Woger 1 huud
- J Kiörim paa Leßöe ½ huud
- J Lille Kleffstad i Quam 2 schind
- J Guttu i Ringeboe 3 skind».

Østen betalte landskatt frem til 1634.

1627: Landskatt 4 terminer:

«2. Læg. - Østenn Forbrett» - 10 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

Landskatt jul 1628 og påske 1629:

«2 [leg] - Østen Forbrigd» - 15 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

1630: Landskatt 14 dager etter Martini:

«12. Læg - Østen Forbrett - 2½ Dr».

1632: Landskatt til Martini:

«12. Læg - Østen Forbrett - 1½ ort».

1634: Landskatt til Martini:

«12. Læg - Østen Forbrett - 5 ort».

Han døde antagelig i 1635.

Senest fra 1637 føres hans enke, Marthe, som bruker av Forbrigd.⁷⁸

(Barn VII:122, Far IX:485, Mor IX:486)

Gift med neste ane.

Barn:

Siri Østensdatter Forbrigd. Levde 1600 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). (Se VII:122).

VIII:244 mm mm ff mm

Marthe Forbrigd . Levde 1600. Levde fra 1608 til 1645 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP).

Det er mulig at Marthe var datter til Østen Jonsen Helle/Vestad og Marit Vestad, slik det hevdes på noen internett-sider. Jeg har imidlertid ikke funnet noe bevis for dette eller at noe jordegods på Forbrigd skulle kunne

⁷⁸ Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Fron sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 233). Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 171 Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste. Odelsjordebøker for Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Fron Sougen», side 191. E. A. Thomle i N.S.T. II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 100-101. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III (1974), side 31, 154. Einar Hovdehaugen: Gardar og slekter i Fron, nr. 2 Nord Fron, side 496. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 118 Allmuen i Vågå (1591), side 140 og 233, segl 3 - 119 Allmuen i Fron (1591), side 141 og 233, segl 9 - 342 Allmuen i Fron (1610), side 305 og 421, segl 12.

stamme fra Østen eller Marit Vestad.

Marthe og Øystein hadde følgende barn (minst):

Østen, gift med Marte Simensdatter Heggen, døde i 1693 på Forbrigd.

Siri, gift med Johannes Erichsen Hjelle/Kongsli.

Senest fra 1637 føres Marthe som bruker av Forbrigd. Øystein er nå død.

Unionsskatt (landskatt) til jul 1637 viser:

«Marte Forbrett» - 4 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

1640: Unionsskatt mikkelsmesse:

«12 Legh Marte Forbrett» - 8 Dr. [i skatt innen legd med 8 betalende leilendinger].

Koppskatten i 1645 viser:

«Enchen Forbrecht

Carlfolch 2 – Quindfolch 4 – [skatt] ½ Dr 8 β».

Skattematrikkelen av 1647 viser at sønnen Østen nå har overtatt Forbrigd:

«Guldbrandtzdallen fougderies» – «Froenns Sougen – Heelle gaarder»

«Østen Forbrecht – 5 huder

Croenegoedtz.»

Han betaler 7½ dr. i skatt.

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (A Stattholderarkivet D IX 31) er bevart. Den viser for Forbrigt i Fron:

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammestetz er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadtholders Befalling forfattet Anno 1657.

«Froenn Sogenn»

«Østen Forbrit bruger i Liden Kleffstad 1 schind

- Item Jndberger udj Scholgaard paa Læßøe 1 hud

- udj Kaßlerud paa Sydorp 1 hud

- udj Byrre sammestetz 1 hud

- udj Onde paa Froen 1½ hud [-8 schind-], pandtt

- udj Øffuer stoe 1 hud 8 schind, pandtt».

I 1658 hadde Forbrigd 4 hester, 19 naut, 7 geiter, 17 sauer og 5 griser.

Han betaler også «Kontribusjon» til Jonsok og Mikkelsmesse i 1660, men slipper å betale skatt.

«Cronnens allene - Østen Forbrigt – 5 Huder – aff 2 Hdr i ophøielse -
Brendt for effter tings Vindes Liidelße»

Kontribusjonen til jonsok og mikkelsmesse i 1660 viser:

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa

huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epeter deriß egen angifuelse, Huar epeter den paabudene Contribution er Opborit, epeter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Froens Sougen»

«Erich Kongsli Jndberger i Randkleff i Ringeby 3 Hdr.

Suend Erichß i Quarberig paa Vaage – 4 Hdr.»

....

«Østen Forbrigt bruger ibm: – ½ shd.

Item Jndbringer i Onde – 1½ Hdr.

udj Kiøvrumb paa Leßøe – 5 shd.

Wdj Sønder Byrre – 1 Hd.

udj Kadselrud – 1 Hd.

udi Schalgaard paa Leßøe – 1 Hd.»

Manntallet for Fron i 1666 har kommet bort. Fogdenes manntail for Gudbrandsdalen er heller ikke tilgjengelig.

I matrikkelforarbeidet fra 1668 har Forbrigd en skyld på 20 alner vadmél, 6 skinn og 18 merker fisk. Det motsvarer 5 huder.

Landskylda var en årlig leie som en leilending betalte til jordeieren. I eldre tid var landskyld samtidig den faste målestokk for jordeiendom, ved kjøp, salg og arveskifte, og til dels ved beskatning.

Landskylda skulle betales innen julaften Den var sjelden uttrykt i penger, i regelen i forskjellige vareslag, «landskyldspecies». Det var et stort antall av dem, men de viktigste var korn eller mel, smør, huder og fisk. Fisk

dominerte i Nord-Norge, smør i Trøndelag og på Vestlandet, huder på Agder og i fjellbygdene på Østlandet, korn og mel over resten av Østlandet. I størstedelen av 1600-årene ble 1 skippund mel regnet lik 2 huder, 1 laup smør eller 2 våger fisk.

En fetling er huden eller skinn på en dyrefot. som landskyldenhet brukt i betydningen et kvart kalveskinn (Norsk historisk leksikon).

Landskyld i Gudbrandsdalen: 1 hud = 12 kalveskinn = 48 fetlinger.

Gården er kongens eiendom, han slo til seg erkebispegodset ved reformasjonen. Vetl-Klevstad med skyld 2 skinn brukes i 1668 under Forbrigd, av dette eier Østen på Forbrigd ½ skinn og Halvor Bilben 1½ skinn. Forbrigd har kvern og setrer på Tjønnsetra.

Gården hadde 5 hester og 32 naut. Utseden var 12 tønner bygg.

I 1670 er Forbrigd solgt av Gyldenløve, muligens på kongens vegne, til assessor Niels Toller. Østen kjøpte så Forbrigd av Niels Toller i 1674 (rimeligvis feilaktig skrevet 1764 i Einar Hovdehaugen: Gardar og slekter i Fron, nr. 2 Nord Fron, side 496).

Han er nevnt som gjestgiver i 1684.

Østen Østensen er død i 1694.

Ved skiftet etter Østen besto dødsboet av hele 18 huder, 3 skinn 3 1/5 fetling. Det er en uvanlig stor samling gods på bondehender. Godset fordeler seg slik:

Forbrigd: 5 huder.

Pantegods: Korstad 3 huder, Ånne 1 hud 6 skinn, Leine 1 hud 3 skinn og Byre 1 hud.

Kjøpegods: Brudal 6 skinn, Enge i Gausdal 1 hud 9 skinn, Olstad i Gausdal 2 huder og Kampen 3 skinn.

Arvegods: Houm i Gausdal 4 skinn 3 1/5 fetling og Kjorum på Lesja 1 hud 4 skinn.

En kan merke seg at pantegods og kjøpegods utgjør en stor del av av godset. Inntrykket er at man her har å gjøre med en bevisst jordsamler.⁷⁹

(Barn VII:122)

Gift med forrige ane.

VIII:253 mm mm mm ff

Trond Erichsen Bjølstad/Valbjør. Født omkring 1550 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Levde 1610 på Valbjør, Vågå (OP). Død omkring 1638 på Valbjør, Vågå (OP).

Trond var sønn til Erich Trondsen Tynnøl (~1510 - ~1595) og

Tora Østensdatter [Bratt] (~1510 - <1606).

Hans farfar var Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533) og

hans morforeldre var Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - ~1545) og

Tora Tordsdatter Tjerne (~1485 - ~1525).

E. A. Thomle har i en artikkel i Norsk Slektshistorisk Tidsskrift, bind II. s. 99 o. fr. gitt følgende opplysninger på grunnlag av dokument som finnes på Bjølstad:

«Den næstældste søn [til Erich Trondsen Tynnøl og Tore Østensdatter Bratt] Trond Eriksen fik 4 huder i Valbjørg i Vaage, 1 hud i Hellen sammesteds og 1 hud i Sem i Biri.»

29.05.1610 var «Thrunnd Valdbierig» blant de tolv bøndene i Vågå som forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «T E».

Landskatten til Martini i 1610 viser:

«Waaghe sogenn

Oudals Bønder»

«Thrund Walberrig haffuer till Jndkumst

Jordeguodzs wdj Walberig – 4 huder

Wdj Heldeng paa Waaghe – 1 Hud

Wdj Semb paa Byhri – 1 Hud

Wdj Blacker paa Lumb – 1 Hud

Er – 7 huder.

Der aff giffued Kongl: Maitz: thend fierde part, som er

⁷⁹ Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 28). Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 24). Stattholderarkivet 1557-1771. 31 Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Froennis Sogenn», side .147. E. A. Thomle i N.S.T. II (1929-30): Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 176. Matikkell etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Froens Sougen, Quamb Annex, folio 210a. «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 100-101. Einar Hovdehaugen: Gardar og slekter i Fron, nr. 2 Nord Fron, side 495-496.

Penninge – 2½ daler ½ ort.»

Han føres også i skattemanntallene for 1612, 1618, 1620 og 1622.

Register og manttall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

«Guldbrandzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarlignenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregning Wdj böndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Woge Sogenn».

«Thrud Walberig,

½ daller foring,

4 schind visöre,

8 alb. leding.

Bonden er eigende i

Valberig 4 huder,

vdj Helden 1 hud,

vdj Ouden i Romsdallen 1 hud och

vdj Siemb paa Byre 1 hud.»

Videre fra E. A. Thomles artikkel:

«I 1620 eide han foruten Valbjørg 1 hud i Hellen i Vaage, 1 hud i Lene i Fron, 3 huder i Melby i Romedal paa Hedemarken og 2 huder i Gaustad, tilsammen 11 huder.

Han døde paa Valbjørg i 1638, men skifte efter ham holdtes der 1620 (på Valbjørg) i hans levende live, da sønnen Peder (Per) Trondsen fik 3½ hud i Valbjørg, sønnen Erik 1 hud i Sem på Biri, 2½ hud i Melby i Romedal, døtrene Inger og Gunhild tils. 1 hud i Hellen i Vaage, 2 huder i Gaustad i Romedal og 3 skind i Heggerud paa Fron. 3 skind i Valbjørg skulde desuten komme de to døtre tilgode.

Hvem Trond Eriksen var gift med vites ikke. Men det er vel sandsynlig at hans svigerfar har hat navnet Per eller Peder. Hans ældste søn het Per, og da hans 2de søn Erik Trondsen er opkaldt efter farfaren, er det vel heller ingen tvil om, at den ældste søn har faat sit navn efter morfaren. Det er derfor ikke umulig at Trond Eriksen har været gift med en datter av Per Østensen Bratt, med hvilken slekt familien paa Valbjørg allerede tidligere var forbundet.»

Thomle's antagelse om at Trond var gift med en datter av Per Østensen Bratt, stemmer ikke. Allerede i 1927 påpekte S. H. Finne-Grønn i artikkelen «Munk'erne av Gudbrandsdalen» i N.S.T. at

«A. Eline Michelsdatter [Munk] var gift til Valbjørg i Vaage og fik i 1620 2 huder i Gaustad og 2½ hud i Melby i Romedal og en gaardpart i Fron».

E. A. Thomle - «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen.

En berigtigelse og et tillæg», side 260-61:

«At Trond Eriksen Valbjør har vært gift med Eli Michelsdatter Blaker [Munk], er sikkert nok. Derfra hadde vel også Trond Eriksen fått 1 hud i Blaker i Lom, som han eide i 1610, og som senere vel er innløst av odelsmannen på Blaker, da han ikke eier noe i Blaker ved skiftet i 1620. Også 2½ hud i Melby og ½ Hud i Gaustad i Romedal må være kommet i Trond Valbjørs eie gjennom giftemålet med Eline Michelsdatter, som på skiftet etter sine foreldre 27.03.1620 fikk 3 huder i Gaustad og 2½ hud i Melby i Romedal og en gårdspart i Heggerud i Fron.»⁸⁰

(Barn VII:127, Far IX:505, Mor IX:506)

Gift omkring 1580 med neste ane.

Barn:

Peder Trondsen Valbjør. Født omkring 1580. Levde fra 1624 til 1672 på Valbjør, Vågå (OP). (Se VII:127).

⁸⁰ Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 236). Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 172. [Gudbrandsdalens odelsjordebok]: «Woge Sogenn». S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 12. E. A. Thomle i NST II (1929-1930): Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen, side 99. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 26. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 341 Allmuen i Vågå (1610), side 304 og 421, segl 7. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom», side 231.

VIII:254 mm mm mm fm

Eline Michelsdatter [Munk]. Født omkring 1560 på Blakar, Lom (OP). Død etter 1620 på Valbjør, Vågå (OP).

Eline var datter til Michel Lauritzen Blakar [Munk] (~1540 - ~1625).

Hennes farforeldre var Lauritz Henningsen Blakar [Munk] (~1505 - 1565) og Gunhild (levde 1525).

I skiftet etter hennes foreldre i 1620 arvet Eline 2 huder i Gaustad, 2½ hud i Melby i Romedal og en gårdspart i Fron.

Eline og Trond hadde følgende barn (minst):

Ca. 1580: Peder, gift med Anne Ivarsdatter Sandbu, døde før 1666.

Ca. 1595: Ingjerd, gift ca. 1618 med Povel Iversen Sandbu, døde før 1678 på Nigard Harildstad, Kvikne i Nord-Fron.

Ca. 1595-60: Erich, til Blesum, døde før 1665.

Ca. 1600: Gunhild, antagelig gift med Syver Iversen, også på Sandbu, døde før 1687 på Øverøy.⁸¹

(Barn VII:127, Far IX:507)

Gift omkring 1580 med forrige ane.

VIII:255 mm mm mm mf

Ivar Aasmundsen Sandbu. Født omkring 1544 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Flyttet omkring 1596 fra Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP) til Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1634 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP).

Ivar var sønn til Aasmund Iversen Harildstad (~1500 - ~1565) og Synnøve Ivarsdatter Sandbu (~1510 - ~1585).

Hans morforeldre var Ivar Gunnarsen Sandbu (~1445 - <1515) og Kari Paalsdatter Alme (~1445 - ~1520).

Fra Ivar Kleivens «I Gamle Daagaa», side 304:

«Han [Aasmund] ha 3 Synni og ei Dotter, den eine Son heitte Iva og fekk baade Sambu og Haarelsta paa Lag 1570. Saamaa-eins som Far'n budde han Iva Ommonson ou for de meste paa Haarelsta ; fyst unkring 1600 tok han se fast Busta paa Sambu. Taa eit Brev aat 'om fraa Statholdar Jørgen Friis kan ein sjaa, at han Iva Ommonson va Les'mann i 1607, Utskrifte er "til Konning. Majt.s Lehnsmandt udi Vaage i Gulbrandsdallen".»

Ivar var gift to ganger. Hans første hustru het Rønnaug og var antagelig datter til Lodvar Slette.

Han giftet seg igjen ca. 1597, det er sannsynlig at hans andre hustru het Kari Olsdatter.

De hadde følgende barn (minst):

Ca. 1598: Rønnaug d. y., født på Sandbu, Uppigard Søre, Vågåmo, gift med Jon Eirixsen Helle, døde 1659 på Helle.

Ca. 1605: Marit, gift med Ola Toresen Nigard Lunde, død før 1668.

Ca. 1610: Ole, født på Sandbu, Uppigard Søre, Vågåmo, døde før 1692 på Sandbu, Uppigard Søre, Vågåmo.

Ca. 1610: Tore, skal ha vært gift med Johannes Eirixsen Nordigard Sandbu i Fron, død omkring 1706.

Ca. 1610-15: Sønnøve, født på Sandbu, Uppigard Søre i Vågåmo, gift med Amund Steinarsen Nigard Sør-Sandbu, død ca. 1676 på Sandbu.

I Norsk Historisk Kjeldeskriftinstitutt er det en avskrift av et diplom fra 01.04.1588 som Jon Harildstad eide og som ble innlånt 19.09.1939.

Diplomet inneholder et omfattende skifteforlik som ble avholdt på Steig i Sør-Fron og hvor det ble skiftet jordeiendommer som besto av hele 44 huder 4½ skinn, og det er trolig det største jordeie som har blitt skiftet samtidig i Gudbrandsdalen. Eiendommene – som hadde vært eid av Gjesling-ætta på Sandbu i Vågå i minst to slektsledd tidligere – ble nå delt mellom etterslekten etter de tre søstrene: Synnøve Ivarsdatter Sandbu, Gunhild Torsteinsdatter Nørstegard og en søster som ikke er navngitt.

«Wy effterschreffne Thiøstell Baardsønn til Blegin laugmandt y Oplanden Moses Stubb Paa Stey kong. Mattz Fougit offuer Gulbrandtzdallen, Knudt Alme Suend Steyberig, Peder Stocke, Iffuer Segulstadt, Mogens Haffuerstadt Och Joenn Thoxenn Svorne laugrettis mendt y Froens Prestegield y forne Gulbrandtzdallen kiendis Och gjør Witterligt for alle Wdj thette Wort obne breff Att Aar, MDLXXXVij thendt Første Aprillis, Paa forne Stey ther Sammestedtz.

Wore vy Offuer Enn Wenlig forligelsze Och arffue skiffte Emellom Thiøstill Och Iffuer Aasmundtzsønner Och theris Søster Karin Aasmundtzdaather Saa Och Paa theris Broders vegner Niels Aasmundsøns Bevilning Jaa Och Samtycke Sampt alle theris medarffuinger Paa thend Enne,

⁸¹ S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 12. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 26-27.

Endt Thore Giordsøn Paa Hans quindis Giøde Thorgierdtzdaather Och hindis Medarffuingers wegnne Paa thend andenn Side

Om Rett Jorde Bythe Oeh arffueskiffte thenum Emellom Paa begge Siider Som Naagen thiid lang Effther theris forældre paa theris Møderne Side haffuer werit wskiffit Och Ey Heller att were thenum Emellom gangit Breff eller Segell Saa the Paa enthenn Siider wijte theris Anparter Huilcke Huer burde Aat fylge. Eller Att were thill faldenn Daa effterdj Samme Arffue goudtz naagen thiidlang haffuer werit wskiiffit Och Huer aff thenum Ey wiste Sin Anpart, haffuer werit Venighed thenum Emellom Om samme goudtz Och Paa thedt Att thedt Engang kunde komme Vnnder En goud Venlighed Och arffueskiffte, Giorde the Sig Sielff Inbyrdis, Med Woris thillegelse, Enn Venlig forligelse och Jorde bythe Emellom Wdj Saa Maade,

att forne Thiøstell, Iffuer, Niels, Och Karinn, medt Alle theris Medarffuinge, Arffueliggenn thillfalt Vdj theris Skiffte Paa theris loed Och Anpart thuende Hoffuet Boll, Med theris Medfylgendis Jorder Som Wor thuende Søster Parther, fordj the Erffde theris Moder Søster Wed Naffn Gundell Thostensdaather Som Er Disze Effther fylgendis jorder

Bierche Fem Huder Nørstegaard Sex huder Sandbo halff fierde hud Øe thre huder
Hollenn En hudt Løckienn thre Huder Renshus En halff hud Galle Halff thredig hud
Lunde Enn halff hud Røsim siu skind Hougstad Enn halff hudt Sollim tho Huder
Handsem halff anden Hud

Huilcke forne thuende Søster Parther, forne Thiøstell Aasmund sønn hans Brødre Och Søster, Med theris Medarffuinger schulle Effther thenne dag frelszelign haffue Nyde Bruge Och Beholde Vnder thenum Och theris Arffuinge thill Euerdelige Eye, Medt Alle the Herligheder Och Eyedeler som ther Nu thilligr Och aff Aarildtz thiid thilligit haffuer. Inthet Vndir thagendis Vdj naagen Maade,

Ther emoedt bleff forne Thore Paa hans Hustruis forne Giøde Thorgierdtsdaathers Wegnne Som Er komme Aff thend thredig Søster Och hindis Medarffuinger thill skiffit Paa theris Loedt Och Anpart Ett hoffuedt boell Med Sinne Medfylgendis Jorder Som er

Alme Fem Huder, Hegenn En Hudt Qualle firre huder Handsem halffandenn hud
Quiderød ni skindt Backe tho huder Reffshelle Och Grøflestad halff-femthe skindt
Røsim thu skindt

Huilcke forne Jorde Parther forne Thore och Hans Quinde thenum Och theris Medarffuinge: skulle frelszeligen haffue Nyde Bruge Och Beholde thill Euerdelige Eye Med alle Sinne Rettighed: Och thilligelszer Som thill forne Jorder Nu ligge Och aff Aridz thiid thil liggit haffuer Jnthe Wnder thagendis naagen Maade.

Och her vdoffuer Bleffue forne Medarffuinger Well Och Venligenn forligte, Och thoge Huer Andenn y hand ther med Thackendis hin Andenn for gott Skiiffte Effter Som Huer Paa Sin loed Och Anpart Wor thillfaldenn Effther theris Egit Goude Nøye Och Samtycke. End Beuiliget forne Arffuinger Samplighen Att ther Som Her Effther kunde findis Naagit goudtz Som burde Att haffue kommit thill Samme Skiffte Were Sig Enthenn att were glembt eller wdj Andre Maade Were Bort Kommit Som icke Nu opregnit Er:

Thaa skulle the Alle Huer Effther Sin Anpart were Om Att Jndløsz Samme goudtz Och Sidenn thedt Att Skiffte Paa Alle Sider. Sammeledis ther Som Sig Saa skede. Att naagen aff thenum mistet Naaget aff Sin loed Och Anpart Som [thenum] Nu retteliggenn thill skiffit Er Eller thed kand hende wfrelst Att Bliffue. Thaa skall alle the Andre medarffuinger for huis Brøst ther findis were forpligtig Att Wederlege thenum Som wfrelst Bliffue fore aff theris Loedt och Anpart Jemt gott goudtz vdi begge Maade Huer nu Er thill skiffit Inden halfft aars dag ther Nest Effther Och Wdj alle Maade Holde huer Anden Skadis løsz Att Saa Wbrødeligen Holdis Skall wed alle Sinne pungter Och Article Som forschruitt staar.

Thill ydermere widnisbyrd haffuer wij hengt Woris Zignetter Her Neden vnder.

Datum vt Supra.»

(8 hengende vokssegl i bretten. Nr. 3 er borte. Original på skinn).

I en avskriftsbok etter Ivar Kleiven er det gjengitt et diplom som ikke er kjent fra andre kilder, og som viser at det ble foretatt en omarbeidning av skiftet etter protester fra datteren Anne:

«24 okt 1598. Hans Glad og lagret fra Ringebu og Fron paa Listad Ting i Fron, ...

Kom udi Rette Anne Asmundsdatter og fremlagde en R. Stevning, som ho stemde Brødrene sine Nils, Tjøstel og Iver Asmunds. med til at svare te fyst, at Tjøstol som no bur paa Nørstegard, hadde trøngt ho fraa den Garden og som ho hadde budt paa i 29 Aar, rødt upp Garden, bygd og vølt um paa det bedste.

Den tidi ho kom der, vilde ingen utav Brørom ha Nørstegaard som sin arvelot, og no lout ho med Folk og Fe og Buskap fara upp i ville Skog og Mork og lide stor Skade,

Dette paastod Tjøstol var ikke saa og at han ikke hadde trengt ho fraa med urett, og la fram ein 6 Mans dom fraa Listad Tingstugu 8/3 98 lydandes at efterdi han Tj. var ein Bror og Besteman i forn Nørstgard og heile tide sidte før site (?) paa Øidegarde og Utgarder og ikkje nogaa Hugubøle aatte te Aasæte honom tedømt. Vidare etter di Semjun i godt Folks yviverande som er gaatt imilom dei derte at ho i Tid var lovleg tesagt, saa var Aasete honom teldømt. Og um Ryddungje og Byggingi hennar trudde han heller ho hadde let Garden øydast og forfalle og aabodt hadde ho heller ikke gjort som ho burde etter Aarmaale hennar de han prova med eit 6 Mans Brev Dagset Nørstegard 10/8 98. Likesaa førde ho Tetal aat honom for 1 Hud Skyld ho ha kjøpt av syster sin (fire søstre er med blyant skrevet til i avskriften: ? mor-) i Nørstgard og som han no vil forholde hende. Herpaa svara han og minde

... (resten er borte av denne siden. men så kommer et nytt avsnitt:)

Saa blef her opregnit aldt der is goudtz –

først thue huder i Harilstad efter fader derris –

efter Moder Deris faldt alt dette efterskrevne godtz som var:

Bjerce 5 huder, Sullem 2 huder Løkren 3 huder, Øye 3 huder, Quinderudt ½ hud.

Lunde ½ hud Renshus ½ hud 3 skindt, og

efter moder Søster tilfaldt Disse 3 brødre –

først Udi Nørstegaardt 6 huder. Udi Sandbu 4½ hud. Galde 2 huder. Hollen 1 hudt.

Høystad ½ hudt. udi Røisem 9 skindt, og udi Reinshus 4½ skind .t.

Saa efter thilholt giensuar och denne Sags Legelighed Och offer de brefue som Udi rette lagdes skal forene (d. e. fornevnte) Anne Amundtzdotter igen Annamme Aff forskreffne Sine Brødre i Alle huis peninger som hun haffer giiffuidt sin Modersøster for forskrevne hudt skyldt udi Nørstegaard och efter Lang Akurdering och forhallig blev hende tilloddet efter hendes eget valg och begjæring efter fader och moder 2 hele huder 2 huder ij Sullem paa Lumb Liggendis och half fjerde schindt i Røisem der Sammestads.»

Ivar var den yngste av brødrene, men han er den vi finner mest om. Han kunne skrive og førte regnskap, og det finnes flere skriv fra før 1600 fra hans hånd. Han var lagrettesmann, lensmann var han også en tid. Han hadde tydeligvis kunnskap om loven, så folk har søkt hans råd.

Han ble sittende med begge de to store gårdene, Sandbu og Harildstad. Sandbu med en part av Skjedsvoll var på 5 huder, men av disse eide hans mor bare 3½ hud. Det har derfor blitt skiftet ut jord i et eldre ledd. Harildstad med Sperstad var på 5 huder, og av disse eide hans far 2 huder. Da hans far hadde en søster, må en tro at hun hadde fått en hud. Det blir da igjen 2 huder i smålotter på andre hender, og disse ble for det meste samlet av sønnen Paal Harildstad.

Ivar bodde på Harildstad i 1585. Han hadde da vært kirkeverge i 3 år. Hans bror Tjøstolv var på Melby. De to brødrene var kirkeverger i de følgende årene, i 1586, 1587 og 1588. I kvitteringen for denne tiden er det nevnt utlegg «for en ny kirke at opbygge». Det kan derfor se ut til at Ivar har stått for kirkebyggingen i Kvikne før han flyttet til Sandbu. Dit har han kommet i 1596 eller noe tidligere, for i et diplom fra det året (i samlingen etter Jon Harildstad) står det at «Iver Asmundsen Sandbu» vinner en sak om Skedsmo i Ase (Ose?) i Vågå.

Overlærer Per Berg, Hamar, skriver i «Omkring jordskiftet på Steig 1588» i N.S.T. XV (1955-56), side 82.:

«Ivar Sandbu var gift to ganger, – fyrste kona hans heitte Rønnoug, den andre Kari. Hr. Hougen meiner at den fyrste kona "uten tvil het Rønnoug Sjugurdsdatter" (N.S.T. XIII, s. 308). Enn om han var gift med Rønnoug Lodvarsdatter Slette? Ein lyt mest tru det etter det som ligg føre i Harildstadarkivet. I dei notatane Ivar Harildstad har ført over det han hadde ståande ute, står det: "Anders Boerstad 1 dr. som Lodver Slette Lonthe hannom och fech Iffuer Harildstad for:n dall paa bytte effter Sallig Lodvers død."»

I Riksarkivet i Oslo er den en avskrift av et brev fra Sandbu. Det er skrevet på Øy tingstue 23.03.1626:

«Knut Holbø, Ole Valle, Thore Sandbu, Guttorm Hammer, Anders Viste og Ole Øverøy, lagrettesmann i Vågå gjør vitterlig at de bedagede menn Iver og Stener Sandbu avgav forklaringer til etterretning for deres efterkommere om deres odelsgårde, gården Sandbu. Det var oprindelig en gård, der beregnedes til 10 huder innbefattet Heimdal fiskevann samt Skjedsvold. Den mann som allene eiet Sandbu [d.e. Søre-Sandbu] het Gunnar Iverson. Han efterlot to sønner, Amund og Iver Gunnarsønner, som skiftet i to gårder. Amund hadde en søn, Gunnar, som hadde en datter Gunhild, som var Steners mor. Iver Gunnarson hadde en datter Synnøve og hun var «Iver Sandboes Moder som Endnu lever og besidder Sandboe.»

Det var selvfølgelig ikke Synnøve Iversdatter som fortsatt levde i 1626, men sønnen Iver.

I 1607 var Ivar lensmann i Vågå, et ombud han trolig da hadde hatt noen år. Han bodde på Harildstad til ca. 1600. Da flyttet han til Sandbu og leide bort Harildstad til sin slektning, Amund Engebretsen Fougner. Hans mor var fra Uppistugun Harildstad, og datter til hans søskenbarn.

Landskatten til Martini i 1610 viser:

«Waaghe sogenn

Oudals Bønder»

«Jffuer Sandböe haffuer till Jndkumst

Jordeguodzs udj Sandböe – 5 huder

Vdj Öffueröe paa Waaghe – 3 huder

Vdj Harrildstad paa Quickenn – 3 huder 3 schind

Vdj Ongstad ibidem – ½ hud

Vdj Lund paa Lumb – ½ hud

Vdj Huole paa Lesböe – 3 schind

Vdj Guttoff i Ringeböe – 3 schind

Vdj Skiedzswold paa Waaghe – ½ hud

Er – 13 huder 3 schind.

Der aff tilkommer Kongl: Maitz: thend fierde part, som er 4½ daler 1½ mark 6 β.»

Ivar var med og skrev stadfesting på et brev om Vik i Kvam 25.04.1611. Han møtte på tinget i 1626 og var lagrettesmann så sent som i 1631, da han 5. november satt sitt segl under et brev på Øy tingstue i en sak om Rottem.

Landskatten til Martini i 1612 viser:

«Waage sogenn

Oudals Bönnder»

«Jffuer Sandbo haffuer thill Jndkombst Jordeguotzs

Wdj Sandbo i Vaage sogen – 5 huder

Wdi Øe i Waage sogenn – 3 huder

Wdj Harrilstad i Fronn sogenn – 2 huder

Wdj Onngstad i Fronn sogenn – 1 hud

Wdj Lunde paa Lumb – ½ hud

Wdj Huolle i Lesböe sogenn – 3 schind

Wdj Gutloff i Riingesogen – 3 schindt

Ehr tilsammen – 12 huder.

Derudaff Tillkommer Konng Mayttzs enn fierde part beregnet wdj peninge 4½ dlr.»

Det meste av dette store gods på 44 huder 4½ skinn finner man samlet på noen få hender i odelsmantallet fra 1615, det første brukbare man har. Selvfølgelig kan man ikke vente å finne alle gårdene, det har rimeligvis funnet sted makeskifter og salg i de mange år mellom 1558 og 1615. Det blir heller ikke nevnt i hvilket prestegjeld gårdene lå, hvilket i noen tilfelle gjør det vanskelig å vite hvilken gård det gjelder, f.eks. Lunde (Lund i Skjåk?), Sollim (Suleim i Lom?), Handsem (Harsheim i Bøverdalen?), Qualle, Bakke og Græfflestad (Grøvelstad i Skjåk?). Røsim må være Røssum i Kvam og ikke Røiseim i Bøverdalen.

De eierne man kan være sikker på i 1615 er disse:

Erland Tofte i Fron:

5 huder i Bjørke, 2 huder i Sandbu,

3 huder i «løckienn», dvs. Lykre i Skjåk,

½ hud i Haugstad, Ringebo,

½ hud i Kvitrud, Venabygd (3 skinn vantar).

Tjóstolv Nørstegard i Fron:

6 huder i Nørstegard, 1½ hud i Holen (økt med ½ hud),

½ hud i Renshus, 2 huder i Galde, Lom,

(1½ hud mindre, men Trond Olufsen Aukrust eide samme år 1 hud).

Ivar Sandbu i Vågå:

3 huder i «Øie», (Øverøy i Vågå),

½ hud i Lunde, «Lom» o.m.m.

Paul Alme i Fron med sine medeiere:

5 huder i Alme.

Alme var på den tid to bruk. Det andre hadde i 1588 lagrettemann Knut Alme, og i 1615 var det Endre Hågå på Lesja som eide det.

I tillegg til ovennevnte eide selvfølgelig Ivar Sandbu jord fra farsætta, dvs. Sandbu i Vågå og jord i Harildstad, Kvikstad og Gutu. Erland Tofte eide jord i Tune, Vikle, «Wolle ødegrd? og Børkhage i Gausdal.

Ivar var i 1615 den største jordeieren i Vågå. Det var bare få i hele Gudbrandsdalen som eide mer: Mikkel Blakar, Rike-Erland Tofte og Endre Hågå i Lesja, mens Trond Aukrust eide like mye, 12 huder.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgoods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgoods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

«Guldbrandzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenghe och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschylt foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnet Wdj böndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Woge Sogenn»

«Juer Sandboe

½ daller foring,

8 alb. leding,

4 schind visöre.

Bondens Odell er

5 huder i samme gaard,

vdj Øe 3 huder, vdj Haraldstad paa Froenn 2 huder,

vdj Ongstad 1 hud, vdj Lunde paa Lomb ½ hud,

3 schind i Hollen paa Leßö och vdj Gutte i Ringeboe 3 schind.»

Skatten var 10 daler. Han hadde det samme i 1611.

I 1624 er noe ombyttet. Da oppgis det at han eide 3½ hud og hadde 1 hud i pant i Sandbu, men råde bygsla for 5 huder. Jorda i Øverøy og Harildstad var uendret, men nå eide han 1 hud i Skjedsvoll, 1 hud 4 skinn i «Wiigstad», 3 skinn i Liden (Lium) i Gausdal og ½ hud i Lund, Lom. Noe må være skrevet feil her, for i en skatteliste fra 1620 står det «Wuengstad» «på Fron» i stedet for «Wiigstad», og det skal nok være Ångstad, som han arvet en part i i disse årene.

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Waage Præstegieldt» – viser:

«Gulbrandtzdals

Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerbhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Waage Præstegieldt.

Jordeigendes Bønder

Jffuer Sandboe ehr Eigendes

J bemeldte Sandbo 3½ hudder. Böxel aff 5 huder

Noch pantegoeds ibidem 1 huud.

J Skeedswold 1 huud. Böxel

J Øffre Øe 3 hudder. Böxel

J Horelstad paa Fron 2 hudder. Böxel

J Wngstad 1 huud 4 skind. Böxel

J Liden i Gudsdal 3 skind

J Lund paa Lumb ½ huud. Böxel».

Landskatt 4 terminer i 1627 viser for Sandbu:

«Waage Soggenn - Jordeigende och pantebønder».

....

«Iffuer Sanndboe er Eigendis

ibd - 4½ Huder

wdj Skidsuold - 1 Hud

wdj Øffuerøe - 3 Huder

wdj Haralldstad paa Fron 2 Huder

wdj Weegstad - 1 Hud 4 schind

i Lekomb - 3 schind

wdj Lund paa Lom - ½ Hud --- [Sum:] 12½ Huder 1 schind

deraff giffued

Penninge - 10 Dr 21 β».

Landskatt jul 1628 og påske 1629:

«Iffuer Sandboe Aff - 12 Huder 3 schind - Penge - 6 Dr ½ ortt».

Han slapp forholdsvis rimelig fra sølvskatten i 1630, bare 70 lodd, mens f.eks. svigersønnen Jakop Kvarberg ga 150 lodd, likeledes Ola Valle og Ola Slette, 125 lodd. Ellers er det spesielt for Ivar at han i alle skattelister og andre steder hvor han nevnes sammen med andre, alltid står som første mann blandt bøndene, også etter den tid da han var lensmann.

1630: Landskatt 14 dager etter Martini:

«Iffuer Sanndboe aff 11 hud: 2 schind - Penninge 8 Dr 1½ ortt».

1632: Landskatt Martini:

«Iffuer Sanndboe aff 13½ Huder Gods - Penninge 10 Dr ½ ortt».

1633: Landskatt Martini:

«Iffuer Sandboe aff 12 Huder 3 schind - Pendinge - 10 Dr 9 β».

Siste gang Ivar betaler skatt av Sandbu er ved landskatten til Martini i 1634:

«Vaage Soggenn - Odels och Pantegodz

...

Iffuer Sandboe Aff 12 Huder - 3 schind

Penning - 5 Dr 9 β».

I følge et «Epitaphium» (en minnetavle) I Follidal kirke døde Iver på Lesja i 1634 og ble begravet der. Han var da 90 år gammel.

Det ble avholdt skifte etter Iffuer Sandboe 11 og 12 januar 1635 (Original iHarildstadarkivet, avskrift i RA).

Der møtte alle hans barn opp, 3 sønner og 7 døtre. Den 3. datteren var Anne Walberig, hun arvet 1 hud i Sandbu. Der nevnes også deres mor og stemor, Karen Sandboe.

Fra 1635 hadde sønnen Siffuer overtatt gården.

1635: Landskatt Martini:

«Siffuer Sandbo aff 3½ Huder 5½ schind - Penninge - 5½ ort 10½ ß».

1637: Unionsskatt (landskatt) jul:

«Siffuer Sandboe aff 3½ Huder 5½ Schind - Penge - 3 ort».

1640: Unionsskatt mikkelsmesse:

«Siffuer Sandboe Aff 3½ Huder 5½ Schind - Penge - 1 Dr 1½ ort 10½ ß».

Engebret Hougen drar følgende sluttatts når det gjelder de arveforhold som omtales her:

«Kva er no meininga med «theris forældre paa theris Mødrenne side»? At dette diplommet gjeld Ivar Amundsson Sandbu og syskena hans, er heilt visst, for det fyrste var det Jon Harildstad som hadde diplommet, dessutan åtte Ivar Sandbu på ein prikk så mykje i «Øe» som fall på ættegreina hans. men no har me hans eigne ord for at mor hans var Synnøve Ivarsdotter, i 1626, og då må Gunhild Torsteinsdotter, som dei ervde, berre ha vore halvsystemer åt Synnøve. Når så Ivar og Steinar i vitnemåla sine i 1626 ikkje nemner at Synnøve hadde nokon syster, må ein rekne med at mor hennar Gyda Torgjersdotter og har vore halvsystemer åt Synnøve, og fullsystemer åt Gunhild. Ei stadfesting på det får ein av at Pål Alme, som utan tvil har vore son åt Gyda Torgjersdotter og Tore Gyrdsen, kalla sønene sine Karl, Torstein og Tore. Ein Pål var det visst og, for på Listad levde i 1675 Tore Pålsson, som åtte 1 hud 8 skinn i Alme saman med Pål Pålsson. i 1624 åtte Karl og Torstein Alme 1 hud 8 skinn kvar i garden, resten, ein brorlut, hadde futen Lars Gram på Steig i pant.

Tore er oppkalling etter farfar, Torstein etter farmors morfar, og Karl venteleg etter morfar som me ikkje kjenner.

Me laut og freiste å verta klår over det rettslege grunnlaget for at Tjøstolv, Ivar, Nils og Kari skulle ha to systerluter, medan Gyda Torgjersdotter berre fekk ein. I 1588 var det enno landslova åt kong Magnus Lagabøter som galdt. Men nokon paragraf i denne lova som samsvarar heilt med dette skiftespursmålet, finn ein ikkje. Det går og fram tå det at ein måtte ha saka fram for lagmann, fut og 6 lagrettesmenn, at ho har vore vanskeleg å løyse, ikkje så mykje av di det har vore ufred mellom ervingane - at det hadde vore "uenighed" mellom dei kan like mykje ha grunn i at ein ikkje visste kva som var rett - men av di arvebolken i landslova ikkje hadde klåre reglar i dette høve.

Så mykje tykkjest å vera klårt: Mor åt Gyda Torgjersdotter må vera avliden føre fullsystemera Gunhild Torsteinsdotter, medan halvsystemera Synnøve Ivarsdotter då enno har vore i live, og difor var det berre borna hennar som hadde arverett etter Gunhild. Men elles må alt godset ha vore arv etter mor deira. Det er den einaste moglege tyding når det står «forældre paa mødrene side».

Gunhild Torsteinsdotter må vera den same kvinna som ho som etter to innlånte diplom i Riksarkivet, 20. november 1514 fekk Hamarbispens tilgjeving for leiermål med "en fadder og frende" Jens Kolbjørnsson, og seinare var gift med ein Hallvard og med honom hadde sonen Pål Hallvardsson, som i 1547 skreiv åt henne frå Hjelmsøy i Finnmark om farsarven sin. Her står det tilmed Gunhild Torsteinsdotter Bjerke. Bjørke var og ein tå dei gardane som i 1588 kom til skiftes, og Pål Hallvardsson må såleis vera død utan livservingar.

Kven var så denne Torstein, far åt Gunhild og systemera, som hadde enkje gift med Ivar Gunnarsson Uppigard-Sør-Sandbu? Å byggje bru over siste delen tå 1500-åra er svært vanskeleg, då papir kom i bruk i den tida i staden for pergament. Det vart snart øydelagt. Mange diplom frå den tida er ikkje funne fram og avskrivne, men ligg enno på gardane. Dei få skattemanntal ein har, er og lite nyttbare. Mange nemner berre garden, men ikkje brukar og eigar. Det vert då berre gisning dette, men ein må tenkje på mag. Torstein Olsson, sokneprest i Fron, 2. presten etter reformasjonen, som forpakta kongetienda på Fron i åra 1557-61 og døydde føre 1564. Han må ha vore ein mann med handelsvet, ein som ikkje var nøgd med berre presteembetet. Forpakinga tå kongetienda har utan tvil gjeve han gode innkomer og kunne og ha gjeve høve til å slå til seg gardar. Det var no eit overlag stort gods som vart skifta, og ein må rekne med at det hadde drygt mange år frå arven fall til skiftet vart gjort i 1588. Ein kunne og nemne sume som laut ha hatt samband med ætta utan at det er råd å seia korleis det har vore: Gunhild Nestegiordt (Nørstegard), Tostenn Alme, Gjord Kjørstad og Giord Odenn står i skattelista frå 1557.»⁸²

(Barn VII:128, Far IX:509, Mor IX:510)

Gift med neste ane.

Barn:

Anne Ivarsdatter Sandbu. Født omkring 1591. Levde fra 1624 til 1645 på Valbjør, Vågå (OP). (Se VII:128).

⁸² „Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 235). Landskatt Mkkeklsmessei 1612. 25 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 5, litra 1, bilde 226). Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17. februar 1615 [Gudbrandsdalens odelsjordebok]: «Fron Soggenn». Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 181. Landskatt til 4 terminer 1627. 1 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 82, legg 5, litra 1, bilde 243). Landskatt Marini 1634. A Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 119, legg 5, litra 1, bilde 217). Ivar Kleiven: «I Gamle Daagaa, Forteljing og Bygda-Minne fraa Vaagaa» (1907-08, side 303-04. E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakalde familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 99-100. Engebret Hougen: Dørlaringen og Gudbrandsdal Historielag I, side 135. Engebret Hougen: «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen, (Harildstad-Sandbu-ætten)», NST XII (1949-50), side 225-245. Engebret Hougen: «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen. Tillegg og rettelser», NST XII (1949-50), side 409-414. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 68, 109-114, 133-135. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 176 (rettelser til bind I). Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T XV (1955-56), side 82. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47-48.

VIII:256 mm mm mm mm

Rønnoug Lodvarsdatter Slette. Død omkring 1596 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP).

Rønnoug var trolig datter til Lodvar [Gunnarsen?] Slette (<1560 - ~1602).

Ivar og Rønnoug hadde følgende barn (minst):

Ca. 1591: Anne, gift med Peder Trondsen Valbjør.

Ca. 1593: Kari, gift med Knut Olsen Nordigard Kleppe.

Ca. 1594: Rønnaug d. e., gift med Jacob Lauritsen Nigard Kvarberg.

Ca. 1595: Syver [Sjugurd], gift med Gunhild Trondsdatter Valbjør, døde 1675 på Øverøy, Vågå.

Ca. 1596: Paal, gift med Inger Trondsdatter Valbjør, døde ca. 1664 på Nigard Harildstad i Kvikne, Nord-Fron.

Rønnoug døde ca. 1596, kort tid etter at femte barnet ble født.⁸³

(Barn VII:128, Far IX:511)

Gift med forrige ane.

Generasjon IX

IX:449 mm mf ff ff f

Anders Arnesen Harildstad. Født omkring 1480. Levde mellom 1518 og 1528 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP).

Anders var sønn til Arne Sigurdsen Kleppe [List] (~1440 - >1497).

Han fikk ved skiftet med sin fetter – Jon Andersson – i 1518 gårdene Harildstad, Austrem og Berge.

Forøvrig vet vi ikke mer om Anders enn at han hadde 3 sønner:

Erland.

Amund.

Arne.

Sønnen Amund hadde datteren Thore som ble gift med den i N.S.T.XII. s 412 nevnte søn av Tjøstel Amundsen Nørstegård, Ole Tjøstelson Melby i Kvikne, men hvem hun hadde 3 døtre.

Sønnen Arne nevnes ikke i diplomer som siteres her. At han ikke nevnes i disse diplomer er i og for sig ikke avgjørende, da disse kun behandler tretten om Kruke og derfor også begrenser sig til å nevne de personer som fikk parter i denne gård og slektskapsforholdet mellom disse.

17.01.1518 kunngjør Guttorm Eindridsen Bjølstad, Østen Guttormsen (hans sønn), Per Arnesen og Arne Vidleiksen (Snerle), lagrettesmenn på Bjølstad, at Jon Andersen Kleppe (~1460 - ~1550) og Anders skiftet arven etter sine fedre (DN VIII 495):

«Ollom monnom them som thette breff se eller høyre kennes wi efftherskriffne Gwtorm Endridsson Østhen Gwtormsson Per Arnesson och Arne Widlecsson sworne lagrettis men paa Woghe [qwede gudz oc sine] ath wi worum pa Biørstad som ligghe i Hedal sancti Antonij dagh sogom och hørdom ath forde Jon Andhersson och adherde Andhers Arnesson skiffthet iordegossz segh i millom ath forde Jon Andhersson skwille haffwe Klepp och Heckenne och Dalenne och Røthem och Ellinghssbø jtem skwille adherde Andherss Arnesson haffwe ther i moth i ghen Haralstadh och Awssthrem och Bergh i Gawsdal sokn i saa sanheth ath enghen aff them skal bøthe eller bwrth selie iordhe gossz i fraa erffwingom effther thenne dagh. Tiil ytthermere bewissningh och sanning hei(n)ge wi wor insigle nedhen for thette breff skriffwett waar paa Biørstad sancti Antonij dagh anno dominj m d xvij etc.»

Sammendrag:

Fire Lagrettemænd pa Vaage erkjende, at de vare paa Bjölstad i Hedalen, da Jon Andersson og Anders Arnesson skiftede sit Jordegods mellem sig.

Deres foreldre, Anders og Arne Sigurdsønner, har altså åpenbart ikke foretatt noe skifte etter sine foreldre, men levet sandrektig på Kleppe.

Ved skiftet i 1518 fikk Jon Andersson Kleppe med Hekken og Dalene, Rotten på Lalm og Ellingsbø i Heidal, mens Anders fikk Harildstad i Heidal, Austrem i Vågå og Berge i Follebu. De forpliktet sig samtidig til ikke å bytte eller selge noe av godset.

Dette ser jo nærmest ut til at de to fettere har skiftet gods etter sine felles besteforeldre, Sigurd Torsteinson [List] og hans hustru.

Det vi vet om Rottem er at en Ivar Petersen 21.01.1367 på Øy i Vågå solgte 1 øresbol mindre enn 2 kyrleier i gården til en Erland Eysteinsen. 30.03.1437 erkjente Sigrd Steinfinnsdatter på kirkevolden i Vågå å ha solgt halve Rottem i Lalm til en Baard Olavson, foruten at hun ga ham 2 kyrleier i gården Stade i samme sogn. Det er tenkelig

⁸³ E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 99-100. Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 82.

at denne Baard alt har fått den annen halvdel i arv tidligere.

Gården var imidlertid til 19.02.1475 i Henning Guttormsen [Munk]s eie. Da solgte han på Ringsaker, hele gården, og fikk betaling. Kjøper var Sigurd Dagfinnsen, og Gunnar Ivarsen (Sandbu) var vidne (DN IX 161, DN VIII 300 og DN VIII 399) – originaler på Kruke.

Det er av dette klart at Sigurd Torsteinsen [List], som neppe levde etter 1470 – han døde iallfall før 1480 – ikke kan ha vært eier av Rottem, som først sønnen Anders kan ha erhvervet. Den omstendighet at Sigurd Dagfinnsen medforseglet overenskomsten mellom Sigurd Lists barn og fru Magnhild Oddsdatter i 1480, tyder på at det har vært en nærmere forbindelse. Sannsynligvis har Anders Sigurdsen vært Sigurd Dagfinnsens svigersønn.

Anders har sikkert bosatt sig på Harildstad i Heidal, for brukeren der i 1528 het Andres, og Austrem og Berge har han bygslet bort.

På Austrem i Vågå var det samme år en enke som het Margrethe, og på Berge i Follebu het brukeren Engebret.

«Mandtal paa Vaage

Andres Horetad 1 lod sølff».

Fra O. Gygh: «Norske Gaardnavne:

«183. Harildstad. Udt. hå'rællsta.

a Haraldzstaudum (DN III 165) 1336, i Haraldstadum (DN. III 496) 1427, i Haralstathom (sønste) (DN VIII 362) 1449, Haralstadh (DN VIII 492) 1518, Horestad 1520, Harrildstadt 1578, Harellstadt 1594, Harrildstad 1668, Harildstad (2 Gaarde) 1723.

Haraldsstaðir, af Mandsnavnet Harald (Haraldr).»⁸⁴

(Barn VIII:225, Far X:897)

Gift

Barn:

Arne Andersen Berge. Levde 1565 på Berge, Follebu, Gausdal (OP). (Se VIII:225).

IX:461 mm mf fm mf f

Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen. Født omkring 1515. Død før 1573 på Helle, Vågå (OP).

Jon var sønn til Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533).

Han brukte Helle i Vågå.

Engebret Hougen fant følgende diplom datert 25.11.1573 i en pakke med 50 gamle skiftebrev, skjøter og andre diplomer fra Helle i Vågå:

«For alle thennom som thette breff hender for att komme sender Asbiøn Atzersin, Lauritz Ingelbritsin, Baar Suendzin, Arvid Henningzin, Tore Eriehzin oe Knud j øen suorne lagrette mend paa Vaage oe Lums prestegeld quide gud os Signe, kundigt giørende att wy Vorum paa waare rette woben ting aar 1573 den 25 novembris ij Waage os anden dag ephther paa Lum Offuer wærendes Ærlig oe velfornumstig suend Peder Suendzin kong. matt. fogit y gulbrandz dallen.

Frankom for os Erieh Jonszin Boendis paa Hellene y forneffe waage gield, og Østen Jonszin hans broder Bepørgendis thenn menige mand som samme tid ting søgt hagde om der war naagen mand eller Suend wng eller først aff the gamle ther Haffde naagin sinde Hørt der Jonn Tronnszønn deris ffader haffde vnt eller tilladit Torir Tønøl som ær enn aff the yngste theris ffader brøder Naagit gotz, partt eller naagin del j Tønøll Till Huileket wy suarede alle sam drecktige att som os witterligt ær wdj ret gudsz sandhet der wy Haffue aldri hørt eller der aff naagit visst foruden der som wy met leffuendis røst wille bestaa, imellom thennom brødre oc brødre børn saadan enn venlig tale haffue werit Torir at skulle bliffue sidendis en tid lang oc saa vige huer til sine som retferdigt ær.

Til ytermere stadfesting setter wy waare Indsegle her neden faar som sereffuit ær ephther den samme aar oc dag wt supr.»

Engebret Hougen fikk et brev fra Per Bø Landheim i Follebu med et dokument som han skulle ta avskrift av slik at det ble leselig:

«Dokumentet var svært godt halde vedlike. Der var berre somme skadda stadar som var noko vanskeleg å tyde. Men skrifta var klår og grei, som ein kunne vente når lagmannen Berrel Mule sjølv hadde skrivi det. Per Bø Landheim har vore så gild å samtykke i at dokumentet vert gjort kjend, noko ein lyt vera svert takksam for, ettersom det for meg var ein sensasjon om ein kalla noko for det. Ein skal ikkje ta med heile dokumentet her, berre så mykje som trengst for å klårgjera saka. Elles viser ein til det som Ola Vigerust og eg har skrive i "Gudbrandsdølen" om dette 12. og 14. september, 5, 9. og 31. oktober 1953. I dokumentet gjer lagmannen kjend att»:

«Anno Chritj 1615 Snt Martini Afften paa Laugtinget vdj Hammer ...

War shicket for Rette Jørgenn Trunndsønn paa sinn Moders Johanne Joensgaardt i Øier sogenn i Gulbrandtzdallenn hinded wegne ...».

⁸⁴ Gjengjerd av Gudbrandsdallenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 53-54). Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 292, 319 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 82.

Johanne Jonsgard hadde stevnet

«Oluff Glommen, John Weestad, Erich Hiellen, Jonn Hellen,
Ragnild Brede, Giertrud Lequam och Ingeborrigh Lauckan»

fordi hun som enke etter Trond Glømmen ikke fikk den retten som tilkom henne etter skifte som ble holdt etter Jon Trondsson Glømmen 23.08.1601. Det fine med dokumentet er at skiftet her er tatt inn ord for ord og nevner arvingene som var tilstede:

Eirik Jonsson på Hellen i Vågå, Eystein Jonsson på "Wettestad i Ringeboe Sogenn", Finn Jonsson på Hjelle i Ringebu, Oluf og Trond Jonssøner på Glømmen i Øyer og søstrene Ingebjørg, Ragnhild og Gjertrud Jonsdøtre for å skifte arven etter

«vores salige affgagne Fader Jonn Thrundsønn, saavel och paa huis goeds som voris kiere Moder Anne Erichsdotter eigendis er, effterdj hun er enn gandske gammel och udleffuen quinde, och er kommen i barndoms vanmagt ...»

Det gods som skulle skiftes var 4 huder i Hellen, Vågå, 3 huder i Kvamme, Lom, 2½ hud i Hjelle, Fåvang, 3 huder 9 skinn i Glømmen, 8 skinn i garden Sogge (antagelig) i Romsdal, ½ hud i Laukam-øygarden i Øyer, ½ hud i Enge øygaard, 1 hud i Sør-Bjørke øygaard, 4 skinn i Bjørke, ½ hud i Vikar, ½ hud i Rokvam og 3 skinn i Ringdal.

Når man holder dette dokumentet sammen med diplomtet frå Helle av 25.11.1573 ser man at denne Jon Trondsen Glømmen, som døde før 23.08.1601, må ha vært identisk med den Jon Trondsen som sammen med broren Erich Trondsen på Bjølstad tok Valbjørg tilbake på odel fra Henning Lauritzsen Blakar [Munk] i 1558.⁸⁵

(Barn VIII:231, Far X:921)

Gift med neste ane.

Barn:

Østen Jonsen Helle/Vestad. Født omkring 1535 på Helle, Vågå (OP). Levde 1601 på Vestad, Ringebu (OP). Død før 1611 på Vestad, Ringebu (OP).

Østen var sønn til Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen (~1515 - <1573) og

Anne Eiriksdatter Glømmen (~1515 - >1601).

Hans farfar var Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533) og

hans morforeldre Eirik Olsen Glømmen (død >1528) og

Gjøda Finnsdatter Glømmen (~1493 - >1557).

Østen bodde på Vestad i Ringebu i 1601.

Engebret Hougen fikk et brev fra Per Bø Landheim i Follebu med et dokument som han skulle ta avskrift av slik at det ble leselig:

«Dokumentet var svært godt halde vedlike. Der var berre somme skadda stadar som var noko vanskeleg å tyde. Men skrifta var klår og grei, som ein kunne vente når lagmannen Berrel Mule sjølv hadde skrivi det. Per Bø Landheim har vore så gild å samtykke i at dokumentet vert gjort kjend, noko ein lyt vera svert takksam for, ettersom det for meg var ein sensasjon om ein kalla noko for det. Ein skal ikkje ta med heile dokumentet her, berre så mykje som trengst for å klårgjera saka. Elles viser ein til det som Ola Vigerust og eg har skrive i "Gudbrandsdølen" om dette 12. og 14. september, 5, 9. og 31. oktober 1953. I dokumentet gjer lagmannen kjend at»:

«Anno Chritj 1615 Snt Martini Afften paa Laugtinget vdi Hammer ...

War shicket for Rette Jørgenn Trunndsønn paa sinn Moders Johanne Joensgaardt i Øier sogenn i Gulbrandtzdallenn hindes wegne ...».

Johanne Jonsgard hadde stevnet

«Oluff Glommen, John Weestad, Erich Hiellen, Jonn Hellen,
Ragnild Brede, Giertrud Lequam och Ingeborrigh Lauckan»

fordi hun som enke etter Trond Glømmen ikke fikk den retten som tilkom henne etter skifte som ble holdt etter Jon Trondsson Glømmen 23.08.1601. Det fine med dokumentet er at skiftet her er tatt inn ord for ord og nevner arvingene som var tilstede:

Eirik Jonsson på Hellen i Vågå, Eystein Jonsson på "Wettestad i Ringeboe Sogenn", Finn Jonsson på Hjelle i Ringebu, Oluf og Trond Jonssøner på Glømmen i Øyer og søstrene Ingebjørg, Ragnhild og Gjertrud Jonsdøtre for å skifte arven etter

«vores salige affgagne Fader Jonn Thrundsønn, saavel och paa huis goeds som voris kiere Moder Anne Erichsdotter eigendis er, effterdj hun er enn gandske gammel och udleffuen quinde, och er kommen i barndoms vanmagt ...»

Det gods som skulle skiftes var 4 huder i Hellen, Vågå, 3 huder i Kvamme, Lom, 2½ hud i Hjelle, Fåvang, 3 huder 9 skinn i Glømmen, 8 skinn i garden Sogge (antagelig) i Romsdal, ½ hud i Laukam-øygarden i Øyer, ½ hud i Enge øygaard, 1 hud i Sør-Bjørke øygaard, 4 skinn i Bjørke, ½ hud i Vikar, ½ hud i Rokvam og 3 skinn i Ringdal.

Østen arvet ved skiftet etter sin far på Glømmen i 1601 2 huder 8½ skinn i Kvamme på Lom mens

⁸⁵ Henning Sollied: Nogen opplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 59. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III (1974), side 11, 76-77.

hans søster, Gjertrud Leikvam, arvet 3½ skinn i samme gård. Disse har Østen eller Marit og søsteren Gjertrud antagelig makeskiftet med Øystein Erichsen Rudi, eller med hans enke, slik at Marit Vestad ble eier av 2 huder 9 skinn i Vestad. Samtidig overtok Eirik Leikvam med «sine medeiere» 3 skinn i Vestad. Selv om en til nå ikke har funnet noe dokument som viser dette, er det likevel trolig, for Eilev Graffer eide i 1610 de 3 hudene i Kvamme, mens Øystein Erichsen [Bratt] på Rudi bl. a. hadde arvet 3 huder i Vestad. Den fjerde huden i Nigard Vestad var det Guttorm Erichsen på Heringstad som arvet og fortsatt eide i 1615.

Øystein og Guttorm var sønner til Erich Tronsden Tynnøl og Tora Øysteinsdatter [Bratt].

Dokumentet fra 1615 viser at Østen levde i 1601 når det ble skiftet etter hans far,

Østen døde før 1611, da det er hans hustru, Murette (Marit) Vestad, som bruker Nigard Vestad fra 1610.

Navnet til Marits far er ukjent.

Hun og Østen hadde følgende barn (minst):

Ca. 1560: Jon, på Vestad i 1615, gift med Siugrid Ivarsdatter, døde i 1630.

Ca. 1570: Endre. til Åseng i Heidal, døde før 1657.

Ca. 1580: Ingebjørg, gift med Halvor Engebretsen Brandstad.

Oluf, til Sygard Bjørge, oppgitt å være 53 år gammel i 1665.

Gjertrud, gift med Hans Jørgensen Manstad i Follebu.

Per, døde i 1665 på Åseng, Heidal, skifte 06.05.1667.

Noen datter ved navn Marit, gift med Olav Torsteinsen eller Østen [Olavsen] Forbrigd, er ikke ført blandt barna i Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, på side 98-99. Han skriver: «Elles kan det ha vore to døtter eller ein son til åt Eystein og Marit, noko ein kan rekna seg til etter odelsmanntalet for 1624. Men om så har vore er dei avfarne i yngre år og utan born».

Murette Vestad føres som bruker av Nigard Vestad i 1610. Østen må nå være død.

«Manndtall vdaff Gulbrandsdalens Fougderie paa Landskattenn, som er paabödenn till S. Martini [11.11] 1610 att schall Vdgiffuis».

«Ringebu sogen - Leilendinge».

«Asgud Biörge

Jörgen Biörge

Peder Ranklöff

Johans Throstagger

Lauridzs Ranklöff

Elling Guttoff

Oluff Berg

Oluff Wettestad

Marett Wettestad».

Marit føres også som leilending på Vestad i 1612, 1614, 1618 og 1620.

I 1615 eier Marit 2 huder 9 skinn i Vestad.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Gulbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Streng och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj böndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Ringeboe Sogen»:

<Olluff Wettestad,

½ daller foring, 8 alb. leding.

Bondens Odell er 6 schind i Schurdall.

Marett Wettestad [Nigard],

½ daller foring, 8 alb. leding.

Bondens Odell er 2 huder 9 schind der samestedz.»

Marit har nok skiftet med sin barn før 1624, for i odelsmantallet det året finner en at

«Oluff Biørge - J bemeldte Biørge 2 huder. Böxel

- J Wettestad 3 skind

Joen Koldstad - J fornefnte Koldstad 1½ huud. Böxel

- J Wettestad 3 skind

- J Sandbo paa Fron 6 skind

Marrette Wettestad - J fornefnte Wettestad 1½ huud. Böxel

- J Prestegaard paa Woger 1½ skind

Endre Wettestad och hans Sydschend - J Wettestad 9 skind

- Noch i bemeldte Wettestad 3 skind pant».

Dertil eide «Guttorm Heringstad» «J Wettestad i Ringebo 1 huud. Böxel». Han hadde arvet denne ene huden i Vestad etter sin far, Erich Trondsen på Tynnøl.

Hun døde etter 1626, men før 1629, da det er sønnen Endre som står som bruker i 1628-29.

1627: Landskatt 4 terminer:

«4 læg - Maritt Wettestad» - 10 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

Landskatt jul 1628 og påske 1629:

«4 [leg] - Endre Wettestad» - 30 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].⁸⁶

Eirik Jonsen Helle. Født før 1549. Død før 1610 på Helle, Vågå (OP). (Se VIII:231).

Finn Jonsen Hjelle. Levde 1612 på Hjelle, Fåvang, Ringebo (OP). Død før 1615 på Hjelle, Fåvang, Ringebo (OP). (Se IX:481).

IX:462 mm mf fm mf m

Anne Eiriksdatter Glømmen. Født omkring 1515 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). Død etter 1601 på Helle, Vågå (OP).

Anne var datter til Eirik Olsen Glømmen (- 1528 -) og
Gjøda Finnsdatter Glømmen (~1493 - <1557).

Jon og Anne hadde følgende barn (minst):

Før 1548: Eirik, døde før 1611 på Helle.

Ca. 1535: Østen, arvet Vestad etter faren, antagelig gift med Marit Vestad, døde i 1612 på Vestad.

Ca. 1560: Oluf, død før 1618 på Glømmen Søre, Tretten.

Trond, død før 1615 på Jonsgård, Tretten.

Finn, død før 1615 på Hjelle, Fåvang i Ringebo.

Endre, døde før 1601.

Ingebjørg, på Laukam i 1615.

Ragnhild, på Bræ, Sel, i 1615.

Ca. 1555: Gjertrud, på Leikvam, Gausdal, i 1615.

Utdrag av det skifte som ble holdt etter hennes mann 23.08.1601:

«vores salige affgagne Fader Jonn Thrundsønn, saavel och paa huis goeds som voris kiere Moder Anne Erichsdotter eigendis er, effterdj hun er enn gandske gammel och udleffuen quinde, och er kommen i barndoms vanmagt ...»

I skiftet og andre dokumenter fra gårdsarkivet der, får vi vite at Anne er datter til Erik Olsen på Glømmen og Gjøda Finnsdatter. Sistnevnte må være datter til den Finn på Glømmen som er kjent på den ene halve gården i 1528 (gjengjerden), mens Erik Olsen på Glømmen er kjent fra samme gjengjerd på den andre halvdel (nordre).⁸⁷

(Barn VIII:231, Far X:923, Mor X:924)

Gift med forrige ane.

IX:481 mm mm ff ff f

Finn Jonsen Hjelle. Levde 1612 på Hjelle, Fåvang, Ringebo (OP). Død før 1615 på Hjelle, Fåvang, Ringebo (OP).

Finn var sønn til Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen (~1515 - <1573) og

Anne Eiriksdatter Glømmen (~1515 - >1601).

Hans farfar var Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533) og

hans morforeldre Eirik Olsen Glømmen (død >1528) og

⁸⁶ Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rostjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Ringeboe Sougen», side 168. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 77, 98-99.

⁸⁷ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 76-77. Tore H Vigerust: «Glømmen-ätten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

Gjøda Finnsdatter Glømme (~1493 - >1557).

Han bodde på Hjelle på Fåberg i Ringebu i 1612.

Finn hadde følgende barn (minst):

Erich.

Engebret Hougen fikk et brev fra Per Bø Landheim i Follebu med et dokument som han skulle ta avskrift av slik at det ble leselig:

«Dokumentet var svært godt halde vedlike. Der var berre somme skadda stadar som var noko vanskeleg å tyde. Men skrifta var klår og grei, som ein kunne vente når lagmannen Berrel Mule sjølv hadde skrivi det. Per Bø Landheim har vore så gild å samtykke i at dokumentet vert gjort kjend, noko ein lyt vera svert takksam for, ettersom det for meg var ein sensasjon om ein kalla noko for det. Ein skal ikkje ta med heile dokumentet her, berre så mykje som trengst for å klårgjera saka. Elles viser ein til det som Ola Vigerust og eg har skrive i "Gudbrandsdølen" om dette 12. og 14. september, 5, 9. og 31. oktober 1953. I dokumentet gjer lagmannen kjend at»:

«Anno Chritj 1615 Snt Martini Afften paa Laugtinget vdj Hammer ...

War shicket for Rette Jørgenn Trunndsønn paa sinn Moders Johanne Joensgaardt i Øier sogenn i Gulbrandtzdallenn hinds wegne ...».

Johanne Jonsgard hadde stevnet

«Oluff Glommen, John Weestad, [Finns sønn] Erich Hiellen, Jonn Hellen, Ragnild Brede, Giertrud Lequam och Ingeborrigh Lauckan»

fordi hun som enke etter Trond Glømme ikke fikk den retten som tilkom henne etter skifte som ble holdt etter Jon Trondsson Glømme 23.08.1601. Det fine med dokumentet er at skiftet her er tatt inn ord for ord og nevner arvingene som var tilstede:

Eirik Jonsson på Hellen i Vågå, Eystein Jonsson på "Wettestad i Ringeboe Sogenn", Finn Jonsson på Hjelle i Ringebu, Oluf og Trond Jonssøner på Glømme i Øyer og søstrene Ingebjørg, Ragnhild og Gjertrud Jonsdøtre for å skifte arven etter

«vores salige affgagne Fader Jonn Thrundsønn, saavel och paa huis goeds som voris kiere Moder Anne Erichsdotter eigendis er, effterdj hun er enn gandske gammel och udleffuen quinde, och er kommen i barndoms vanmagt ...»

Det gods som skulle skiftes var 4 huder i Hellen, Vågå, 3 huder i Kvamme, Lom, 2½ hud i Hjelle, Fåvang, 3 huder 9 skinn i Glømme, 8 skinn i garden Sogge (antagelig) i Romsdal, ½ hud i Laukam-øygarden i Øyer, ½ hud i Enge øygaard, 1 hud i Sør-Bjørke øygaard, 4 skinn i Bjørke, ½ hud i Vikar, ½ hud i Rokvam og 3 skinn i Ringdal.

Dokumentet fra 1615 viser at Finn levde i 1601 når det ble skiftet etter hans far, men at han nok var død når dokumentet ble skrevet i 1615. ⁸⁸

(Barn VIII:241, Far X:961, Mor X:962)

Gift

Barn:

Erich Finnsen Hjelle. Levde fra 1615 til 1629 på Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP). Død før 1630 på Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP). (Se VIII:241).

IX:485 mm mm ff mf f

Olav Torsteinsen Forbrigd. Levde 1591 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP). Død omkring 1608 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP).

I 1520 het brukeren av Forbrigd Tosten.

Det er trolig at Olav Torsteinsen som brukte Forbrigd frem til 1608 var far til Østen som hadde overtatt gården i 1609. Han er vel identisk med Oluf Forbrigd som var med på hyllingen av Christian IV i Oslo i 1591.

Olavs trolige svigerfar, «Loduor Sletter» var på Vågå tingstue 04.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Vågå tingstue da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Hans segl inneholder initialene «L G».

«Oluff Forbrydt» var 16.05.1591 samtidig med og forseglet motsvarende fullmakter fra Fron. Hans segl inneholder initialene «[.] T», antagelig «O T» da første bokstav ser ut til å være øvre del av en «O».

25.05.1610 var «Estenn Forbrigtt» blant de tolv bøndene i Fron som forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «Ø O».

Østens patronymikon begynner med «O». Samtidig er seglene til Lodvar, Olav og Østen såvidt like - alle tre har to hakker eller sliuler (til korntresking?) i kors innenfor nær identiske skjold - at det er grunn til å tro at vi taler om svigerfar, far og sønn.

På noen internett-sider oppgis det at Olav var gift med en datter til Østen Jonsen Helle/Vestad (~1535 - < 1611) og Marit Vestad som døde ca. 1627 på Vestad i Ringebu. Dessverre oppgis ingen kilder som kan bekrefte dette.

Da ville det nok være mer trolig at Olavs sønn Østen var gift med en datter til Østen og Marit på Vestad, slik

⁸⁸ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 76-77, 104.

andre internett-sider oppgir. Vi vet at hans hustru het Marthe. Men heller ikke dette har jeg funnet dekning for i kildene.

Ifølge Engebret Hougen: «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, side 154, er barna til Østen og Marit på Vestad født fra ca. 1560 og utover, ingen av de barna som nevnes her oppgis å hete Marit.

Olav Torsteinsen bygslet Forbrigd ved fogderegnskapet 01.05.1605 - 01.05.1606.

«Regenschab aff Gulbrandsdallen

fraa Philippi Jacobj dagh A[nn]o 1605: Och thil Samme Aarß Dag igien Ao: 1606:-».

«Annammitt och oppeboritt Thill Holding, aff Bønderne Som huer 3 Aar Udgiffuis aff deris gaarde, aff Huerd Hudt Jordt ½ Daller :-»

«Froenn

....

«Oluff Thostenßen aff 5 Huder i Faarbrygt

Penndinge --- 1½ Dlr».

Et av bispestolens dokumenter fra perioden 1581-1612 beskriver en grenseoppgang mellom Forbrigd og nabogården.

Thiøstøll Nørstegaard, Ammud Kiorstadt, Lasse Hauge, Steiner Berke, Gulijch Kjørstadt og Anders Dalsseg, svorne lagrettemenn i Fron i Gudbrandsdalen, lensmann Gunner Jldtstadt og kongelig majestets fogd over Gudbrandsdalen, Lauritz Gramb, var samlet 17.06.1608 i en jordgang mellom Forbriygtt og Fraffuerstadt i Kvam i Frons sogn for å skille gårdene fra hverandre «Reenn och steen». Forbrigd er kongelig majestets gård, mens Frostad nylig er kommet til bispen i Oslo.

Skillet mellom gårdene ble gjort med tre marksteiner. Elland Frostad fikk jordstykket som ligger nord ut fra Forbrigds gård etter det gamle steingjerdet og ned til Joen Wiigs «Hauffeldt» og videre sør til den første marksteinen som ble nedsatt. Tingskriver Niels (?) medbeseglet brevet. [7 segl på rekke].

«Vii Eftterschreffne Thiøstell Nørstegaard Ammund Kjørstadt, Laße Hauge Steiner Brekke Gulyrch Kjørstadt og Anders Dalßeg Suorne Laugrettismend paa Fronn udj Gulbrandzdallen, Kiendis och gjøre Vitterliggt, Att Anno 1608. thend 17 Juny Waare vj paa een Jordegang Mellom Forbrygtt och Froffuerstadt i Quamb Ligyendis vdj Forn Froens Sogenn, Aff Lensmanden Gunnar Jldtstadt til troffde(?) Kong Maiz. Fougedt Offr før Gulbrandtzdallen, Erlig och Milla.. Mand Lauritz Gramb. Offerveerende samme for Gaarde Att schulle ... Reenn och Steen fra huer Andre Affdele.»

«Haffuer Wi da forn Gaarder Forbrygtt som er Kong Maiz Gaardt och Fraffuerstadt som Nyligenn er kommen til Bispenn y Oslo, Adschildt och fraschiff Med trej schellige Markstener, som huer Aff de mend for Gaarder Besidder meedt och kiender deris Leyemaal, Med li.kedt schiffte och Ey Anderledis Runde tyrkis, ... Att parterne Oeluff Forbriygtt och Elland Fraffuerstadt Joe m.r holdenn paa Baade sider, End her forudenn Mend Nennlig Contract och Forligelse, schede dett saa, Att for Ellendt Fraffuerstadt Bleff Epter Londz och sambtyke ett stycke Jordt som ligger Noer udfra Forbriygt Gaardt, Epter dett gamble steengierde och Neder y Joen»

«Wiigs Hauffeldt, och ligger Ende søeder Lige til dend første Marksteenen der bleff Nedersatt. Och dermed kand Begge Parter derom N... Adeøye Menn derfor dem ydermere kand findis Breffue eller Leffuendis Widtne, Hoer Medt forskrefne Gaarder Kunde Anderledis fradelis. Da der epter Ett ... Hvis Rett er ... fyll vidtnißbyrdt haffuer ... Mand Thingschriffuer Niels ... [medbeseglet brevet]».

Det er trolig at Olav døde ca. 1608.

Det er ikke gitt noen fullgod tyding av gårdsnavnet Forbrigd. Rygh mener at det siste leddet er brekke, bakke, og skulle da tyde at gården lå i skrånende terreng. Begrunnelsen er noe tvilsom.

Forbrigd var erkebispegods, og er oppført i jordeboka til Olav Engelbrektson med 20 alner vadmél, som svarer til 4 huder.

Vadmél, dialektalt også kalt vadmål, vømmøl og annet, er grovt, kypervevd ullstoff, mer eller mindre valket eller stampet. Vadmél ble svært mye brukt til klær blant norske bønder og allmuesfolk tidligere. Vadmél ble som regel produsert av bøndene selv av ull fra gårdens sauer.

Forbrigd er fullgård i 1604. I 1668 har Forbrigd en skyld på 20 alner vadmél, 6 skinn og 18 merker fisk. Det motsvarer 5 huder. Gården er kongens eiendom, han slo til seg erkebispegodset ved reformasjonen. Vetl-Klevstad med skyld 2 skinn brukes i 1668 under Forbrigd, av dette eier brukeren på Forbrigd ½ skinn og Halvor Bilben 1½ skinn.

I 1723 har Forbrigd blitt selveiende. Under gården ligger nå «Baasøen og Engeberg». Skylda er 10 skinn, 18 merker fisk og 20 alner vadmél. Økningen på 4 skinn skriver seg vel fra de underliggende «Baasøen og Engeberg». Forbrigd er gjestgivergård i 1723. Alt tyder på at den gamle allmenveien på den tiden gikk «øvreframt» i Kvam.

Forbrigd har kvern i 1668 og 1723. I 1723 heter det at det til gården ligger fiske i Furusjøen «som herefter skal blive taxeret». Forbrigd setrer på Tjønnsetra i 1668 som idag.

Med en skyld på 5 huder var Forbrigd blandt de større gårdene i Gudbrandsdalen. Den slekt som først på 1600-tallet kom til gården hadde nær tilknytning til toppsjiktet innen bondearistokratiet i dalen, og sist på 1600-tallet og først på 1700-tallet hørte brukerne på Forbrigd til de virkelig store jordeierne i dalen. Det fantes tilgjengelige midler som dyktige folk i ætta visste å forvalte, slik at velstanden holdt seg. Slektshistorisk er ætta på Forbrigd av stor interesse. Til Forbrigd kom det gifte fra de største gårdene i dalen, og jenter fra Forbrigd ble gift til de beste

gårdene. På 1600- og 1700-tallet dannet de øverste lag av bondearistokratiet i dalen en avgrenset slektskrets. Innen denne slektskretsen spilte Forbrigd-ætta en viktig rolle, og ikke minst innen bondearistokratiet i Fron.⁸⁹

(Barn VIII:243)

Gift med neste ane.

Barn:

Østen [Olavsen] Forbrigd. Levde 1609 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP). Død omkring 1635 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP). (Se VIII:243).

IX:486 mm mm ff mf m

??? Lodvarsdatter Slette.

Olavs hustru var trolig datter til Lodvar [Gunnarsen?] Slette (<1561 - ~1602).

De hadde følgende barn (minst):

Østen, gift med Marthe, døde ca. 1635 på Forbrigd.⁹⁰

(Barn VIII:243, Far X:971)

Gift med forrige ane.

IX:505 mm mm mm ff f

Erich Trondsen Tynnøl/Bjølstad. Født omkring 1510. Levde 1591 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1595 i Heidal, Sel (OP).

Erich var sønn til Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533).

Heidal er en sidedal til Gudbrandsdalen. Dalen går nordvestover fra tettstedet Sjoa, rundt 10 km før kommunesenteret Otta. Dalen og nærområdene omkring utgjorde tidligere Heidal kommune, som ble slått sammen med Sel kommune i 1965. Gjennom dalen renner elven Sjoa som har sitt utløp fra Gjende.

Ved en Herredagsdom i Oslo 23.06.1558 fikk Erich, sammen med sin bror Jon, rett til å løse inn Søndre Valbjør i Vaage fra Henning Lauritzsen Blakar [Munk].

Bjølstad og Rudi var odelsgoods i Bratt-slekta, som han fikk da han ble gift med Tora Østensdatter [Bratt] ca. 1540.

04.05.1591 var «Erich Bjølstad» blant de tolv bøndene som på Vågå tingstue forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «E T».

Erich ble trolig svært gammel. Ifølge ovenstående hadde han flyttet fra Tynnøl til Bjølstad før 1591. Om han bodde her eller på Rudi da han døde er ukjent.

Skiftet, som ble holdt 28.09.1606 på Rudi, ble nok avholdt lenge etter at han døde. Og Bjølstad hadde nok eldste sønnen, Tord, da brukt en tid.

På skiftet etter Erich og Tora er det oppgitt at de eide hele 33 huder jord. De må derfor ha vært de mest velhavende bøndene i Gudbrandsdalen.

Utdrag - E. A. Thomble: «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen».

«28.09.1606 blev der paa Rudi i Hedalen avholdt et skifte mellem avg. Erik Trondsen paa Bjølstad og hans sal. hustru Tore Østensdr.s barn, 4 sønner og 3 døtre.

Boet "besad" en stor del faste eiendommer, deriblandt 4 huder i "Valbjørg i Vaage". Det kan vel derfor ikke være nogen tvil om, at den Erik Trondsen, efter hvem skifte holdtes, var den samme Erik Trondsen, der med broren Jon Trondsen ved en Herredagsdom av 23.06.1558 i Oslo fik ret til at indløse fra Henning Munk søndre Valbjørg og en aker under nordre Valbjørg i Vaage, som av deres farfar Erland Trondsen 21.09.1495 var blit solgt til Henning Munks far Lasse Henningsen Munk, mot at betale ham hvad eiendommen efter 6 skjønnsomme mænds vurdering fandtes værd. Den nævnte Tore Østensdr. var saaledes en søster av Tord Østensen (Eysteinsen) Bratt, Erik Rosenkrantz's foged, og en datter av Østen Guttormsen Bratt og Tore Toresdr. fra Tjerne paa Ringsaker.

Boet efter Erik Trondsen og hans hustru var meget rikt paa jordegods, idet det utgjorde en skyld av hele 30 huder. Dette jordegods tilfaldt paa skiftet barnene saaledes:

a. Den ældste søn Tord Eriksen fik 5 huder i Bjølstad og 1 hud i Aaseng i Vaage.

⁸⁹ Oslo stiftsdireksjon, Bispestolens dokumenter, Digitaliserte dokumenter 1, 1581-1612 - Bilde 8 og 9. Fogderegnskap 1605-06. H Gudbrandsdalen fogderi, Froen prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 21, legg 1, litra 1, bilde 6). Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III (1974), side 154. Einar Hovdhaugen: Gardar og slekter i Fron, bind II, Nord-Fron, side 494-496. Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 82. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 118 Allmuen i Vågå (1591), side 140 og 233, segl 3 - 119 Allmuen i Fron (1591), side 141 og 233, segl 9 - 342 Allmuen i Fron (1610), side 305 og 421, segl 12.

⁹⁰ Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 82.

- b. Den næstældste søn Trond Eriksen fik 4 huder i Valbjørg i Vaage, 1 hud i Hellen sammesteds og 1 hud i Sem i Biri.
- c. Den tredje søn Østen Eriksen fik 3 huder i Rudi i Hedalen og 3 huder i Vallestad (Vestad) i Ringebu.
- d. Den fjerde søn Guttorm Eriksen fik 5 huder i Angaard paa Dovre og 1 hud i Vallestad (Vestad) i Ringebu.
- e. Den ældste datter Anna Eriksdtr. fik 3 huder i Kili paa Dovre.
- f. Den næstældste datter Live Eriksdtr. fik 2 huder i Rud paa Fron og 1 hud i Enangen i Vaage, og
- g. den yngste datter Tore Eriksdtr. fik 2 huder i Kaggerud [Heggerud?] (i Vaage), ½ hud i Joronstad paa Sel, 3 skind i Skrien i Vaage og 3 skind i Kili.»⁹¹

(Barn VIII:253, Far X:1009)

Gift omkring 1540 med neste ane.

Barn:

Trond Erichsen Bjølstad/Valbjør. Født omkring 1550 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Levde 1610 på Valbjør, Vågå (OP). Død omkring 1638 på Valbjør, Vågå (OP). (Se VIII:253).

IX:506 mm mm mm ff m

Tora Østensdatter [Bratt]. Levde 1555 på Bø, Lesja (OP). Død før 1595 i Heidal, Sel (OP).

Tora var datter til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545), trolig i hans 2. ekteskap med en ukjent mor.

Av et diplom skrevet på Bø i Lesja 21.11.1555 framgår det at «Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter [er] sambarne syskiin till fader och moder» (DN III 1176). Ivar og Engebret nevnes kun i dette diplom.

«Ollom monnom som thette breff sseea eller høre sender wy Olluff Korby Eriik Bøy Guttorm Hattrym och Haldo Hollene suorne logrettis mend paa Lessøø att wy ware paa Bøj rette steffne stuffue torsdagenn nest for sancte Karynn dagh aar 1555 y k. m. ffoz neruerlsse och flere gode mend hiørde wy ytth wenlight och ytt suskenn skyfft emellom Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter sambarne syskiin till fader och moder. Bleff ty saa forlichte att Tore Østensdatter schulle følge v. #s. y Holagger oc end hudeschill y Sylsgiörd tyll ewerdelyge eydom vnder seg och syne affkomme och erui(n)ghe forti thett war hynniss faders godtz och rette odall och schall thette skyffte vbrødelig holldis. Att saa err y sandhed som forschreuth staer setter wy wore jndsigel medh begge hynniss broders jnsegell neddenn for thette wortt obne breff som giordtt warr aar och dag som forschreffuith staerr etc.»

Sammendrag:

Fem Lagrettemænd paa Lesje kundgjøre et Arveskifte mellem de 3 Söskende Ivar og Engelbrekt Öysteinssöner samt Thora Öysteinsdatter.

Vi vet ikke sikkert om nevnte Tore Østensdatter er identisk med Østen Guttormsen [Bratt]s datter med samme navn!

Hun og Erich hadde følgende barn (minst):

- Ca. 1550: Tord, døde i 1620 på Bjølstad.
- Ca. 1550: Trond, gift med Eline Mikkelsdatter Munk, døde i 1638 på Valbjør.
- Ca. 1555: Østen, døde muligens omkring 1608 på Rudi.
- Ca. 1560: Guttorm, døde i 1640 på Heringstad.
- Ca. 1560: Anne.
- Ca. 1560: Live.
- Ca. 1565: Tora.

Etter det Nils Stub har notert i sine oppteigningsbøker har det vært strid om noe av Bjølstadgodset i årene før 1575:

1. 16.06.1572 har han notert:

«Anno 1572 Sancte Botolffs affthenn paa Edzuald Lagtinngh: [p. 33].»

«Skall the pendinge betallis som Peder Bratt haffde lontt oc Erich Brattis søster wiige tiill forne gardtt Arne gard som Erich Bratt hadde vtsett.

Schall Knud Bagge [gift med Marthe Torsteinssdotter, Peder Østensens enke] och Erich Biølstad møde her paa Etzuald thenne same aars dag till widre proff och beuisning the haffue paa baade sider om Biølstad och hues arff – [ikke fullført].»

⁹¹ E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 97- 99. Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST VI 1937-38, side 58-59. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III (1974), side 24-26. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 118 Allmuen i Vågå (1591), side 140 og 233, segl 1. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom», side 231.

2. 24.01.1573 har han notert:

«Tridie sogne fore [p. 53].»

«Tore Østensdotther paa Bølstaadt [skall (overstrøket)] och Cissel hindis søster, skall vige till Arnegard, Och betale theris broderbarn igen hues [beuiselig (overstrøket)] pendinge som Per Bratt theris fader [dvs. deres bror Peder] vdlagde att løse samme gard mett, och beuisis att hans egne frelse pendinge ther fore var vdlagt, Knudt Bagge stodt i rette paa sin [quindis (overstrøket)] steffbarns vegne.»

3. 25.06.1575 har han notert:

«Første syckne epther» [p.197].»

«Knudt Bagge Niels Gulsuold och Erich Biørnsen skulle møde paa Biø(r)nstaadt, løffuerdagen for Sanctj Mi(c)hils dag (24 Septbr.) om en gard the sagde at Knudt ville trenge them till att bytte aff.»

4. 11.10.1576 har han notert:

«Then første syckne for vinthernetthene» [p.250].»

«Knud Bage skall beholle thenn gaard Rud han haffuer j pant aff Tor Bratt jndtil saa lenge hand faar synne wdtlagde (pen)dinge jgenn effth(e)r hans breffs lydelse som hand beuiste met breff och seigel sandt att were Och the breffue som tilforne ere sagde macteløse skal effth(e)r thene dag icke kome Knud wnder øigen disligiste gjorde Knud syn Edt att hand . . . . . end hans hustrus . . . . . [ejr tilbyt j salig Tor Brattis . . . . . neruerelse»

Søstrene Tora og Sidsel fikk således rett til å løse inn Arnegard, som Eirik hadde satt i pant til Peder, og likeledes til å løse inn det godset som Tord hadde pantsatt.

Tora levde enda i 1575 da hun den 10. oktober på Bjølstaad (utrykt diplom i Riksarkivet) skiftet jord med søsteren Sidsel (Cecilie). Ektemannen er da ikke nevnt, så han er nå antagelig død.

Sidsel fikk ved skiftet følgende eiendommer:

- 5 huder i Skidaker (Skjåk) i Skjåk,
- 3 huder i Kjæstad i Lom,
- ½ hud i Storurd (Storødegarden) i Løten,
- 2 huder i Viste på Vågå,
- 4 huder på Hjelle, Dovre.

Tora fikk

- Bjølstaad i Heidal med 10 huder og
- Arngard på Dovre med 5 huder.

Dessuten ble de enige om at Tora skulle betale søsteren 3 skinn i landskyld hvert år, da hun hadde fått ½ hud mer på sin lodd.

Dertil fikk Sidsel 1 hud i Viste da dette var Sidsels mødrene gods, og Tore fikk istedet 1 hud i Hjelle.

«Same thid hørde wi Och saa at Førne Thore Østensdatter gaffue Och wnte sin szøster Sidzell en hud I wiste paa wage som waar hendis Mørne (møderne) gosz for en hud I heille paa doffre ..»

Dette kunne tyde på at de ikke hadde samme mor, men det er ingen andre kilder som tyder på det. Trolig er det bare klønene skrevet av presten Jens Jensson på Lesja som førte det i pennen. Vi vet fra andre brev han har skrevet at såvel hans rettskriving som uttrykksmåte ikke var særlig god.

Ellers skal en merke seg hvem som var tilstede ved dette skifte. Det var i tillegg til presten, Endre Blesum, Tore Tynnøl, Tore Hattrem og Steinar Hågå. Tore Tynnøl var bror til Tora Østensdatters mann, Eirik Trondsen.

På skiftet etter Erich og Tora, avholdt på Rudi i Hedalen 28.09.1606 lenge etter at de døde, ble det oppgitt at de eide hele 33 huder jord. De må derfor ha vært de mest velhavende bøndene i Gudbrandsdalen.⁹²

(Barn VIII:253, Far X:1011, Mor X:1012)

Gift omkring 1540 med forrige ane.

IX:507 mm mm mm fm f

Michel Lauritzsen Blakar [Munk]. Født omkring 1540 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1625 på Blakar, Lom (OP).

Michel var sønn til Lauritz Henningsen Blakar [Munk] (~1505 - 1565) og Gunhild (levde 1525).

Han hadde følgende barn (minst):

Ca. 1560: Eline, gift med Trond Erichsen Bjølstaad, død etter 1620 på Valbjør.

Ca. 1562: Laurits.

Ca. 1565: Rolv, døde i 1635.

⁹² H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 18 (p. 33), side 26 (p. 53), side 106 (p. 197) og side 134 (p. 250). E. A. Thomle i NST II (1929-1930): Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen, side 97-98. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 332-334. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 82-83, 103-04, 112-113; bind III, side 24-26. Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstaadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132.

Henning.

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 9:

«I Gudbrandsdalen levde fra 1400-tallet i bondestand en familie Munk av vaaben, som var særlig knyttet til Lom og, maaske fordi den i agnatiske led aldrig var talrik, altid var i god velmakt med til sine tider ganske stort jordegods. Til omkring midten av 1500-tallet førte dens medlemmer ættenavnet, efter den tid kom gaardsnavnene istedet, men det for ætten særmerkede fornavn Henning gaar igjen i kognatiske led paa mange veier og peker tilbake til en fælles oprindelse. Netop derfor har genealogerne antat at den familie Munk, som paa 1600-tallet dukker op i prestestand i Hallingdal og Telemarken, paa en eller anden vis maa være utgaat av den gamle æt, men hvordan forbindelsen har været har hittil ikke latt sig paavise. En hel del Gudbrandsdalske bondeslegter har sin rot i de gamle Munk'er og de genealogiske forhold ogsaa forøvrig byr paa mange interessante kombinationer».

I 1574 foretok Michel et jordbytte med sin bror Olufs enke og datter, hvorved han fikk halve gården Blaker.

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 9:

«Under 27/6 1574 udstedte presten paa Lom hr. Knut Nielsen, lagmanden paa den Oplandene Peder Christensen og to lagrettemænd, Sivert Vange og Johannes Malaug et aapent brev, hvorefter Synnøve med "hendes bonde" Anders Olsen og hendes bror Oluf Simonsen paa hendes barns vegne den dag hadde indgaat paa et jordskifte med Michel Lauritzsøn Blaker (Lauritz Henningsssøns Søn). Michel vilde ha den anpart paa 4 huder av gaarden Blaker, som sal. Oluf hadde sittet med, og tilbød Synnøve i vederlag 2 huder i Bjørstad, 1 hud i Skaarset, 1 hud i Hovin i Faaberg og 9 skind i Romsaas i Ringebu. Herom ble de da forlikte, og det synes som Synnøve og hendes datter kort derefter er flyttet ned til Hovin i Faaberg.»

17.06.1590 (skindbrev på Blaker) inngikk han et forlik med søsteren Eline hvorved han fikk den andre halvdelen av Blaker samt ½ hud i Skjæsar i Lom og ½ hud i Orden i Eidsbygda i Romsdalen. Av sin mors gods overtok han 3 huder i Frisvold i Eidsbygda og ½ hud i Fossum i Tretten.

I bytte fikk Eline 1 hud i Skjæsar og 2½ hud i Fossum.

Ved dette forlik ble det uttrykkelig bemerket at Michel hadde arvet en del av godset etter en bror og to søstre, som døde ugifte (diplom på Blaker).

Han bodde på Blaker og ble den rikeste mann i sin tid i Gudbrandsdalen nest etter fogden Lars Gram på Steig.

Landskatten til Martini i 1610 viser:

«Lumb sogenn
Oudals Bønder»

«Michell Blacker haffuer till Jndkumst

Jordeguodzs wdj Andstad – 3½ hud

Wdj Nördstedgaard – 1 Hud

Wdj Goudstad i Rommedall – 6 Huder

Wdj Foffnes paa Thretten – ½ Hud

Wdj Frißuold i Rumßdalenn – 6 Huder

Er – 17 huder.

Der aff giffued Kongl: Maitz: thend fierde part, som er

Penninge – 6 daler 1½ ort.»

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

«Guldbrandzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Streng och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschylt foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregning Wdj böndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Lomb Sogenn» «Michell Blagger.»

½ daller foring,

4 schind wisöre,

8 alb. leding.

Bondens Odell er

3½ huder i Andstad,

6 huder i Gudstad,

6 huder vdj Frisuold,

1 hud i Nörstegaard och

½ hud i Fosum paa Thretten,
8 huder i fornefnite gaard Blaker.»

Såvel Michel som hans hustru levde enda i 1620 og var da «to meget skrøbelige folk med sygdom og svakhet ganske betvungen», og «da de ikke vite hvilken tid Gud almægtigste vil henkalde dem av denne verden til sit evige rike» delte de 27.03.1620 alt sitt jordegods mellom sine 4 barn «forat undgaa tvist og trætte efter sin død». Barna var:

A: Eline Michelsdatter [Munk] var gift til Valbjør i Vågå og fikk i 1620 2 huder i Gaustad, 2½ hud i Melby i Romedal og en gårdspart i Fron.

B. Rolf Michelsen Blaker [Munk] fikk i 1620 som eldste sønn hovedbølet Blaker til åsete, 8 huder, samt 1 hud i Frisvold i Eidsbygda.

C. Henning Michelsen [Munk] fikk i 1620 2¼ hud i Helstad i Lom til åsete samt 1 hud i Nørstegaard ved Staurust, 3½ hud i Annestad i Skiaaker, 1½ hud i Frisvold og noen mindre gårdsparter.

D. Lauritz Michelsen [Munk] fikk etter foreldrene i 1620 gården Gaustad i Romedal, 4 huder til åsete, samt 2 huder i Øvre Frisvold, 1½ hud i Nedre Frisvold, ½ hud i Kjæstad i Lom og 1 hud i Orden i Eidsbygda i Romsdalen.

En eiendomstvist fra 1628 ser ut til å ha vær et oppgjør mellom ætlingene etter Marit Gautesdotter og Mons Trulsson. Torbjørn Torbjørnsson stevner da Christiania-lagmannen Jakob Hansson for Herredagen fordi Jakob to år tidligere har dømt at (Nordre) Gaustad og Melby i Romedal skal følge Mikkel på Blakar i Lom og hans sønn Henning Mikkelsson (NHD [tredje række] II s. 96-97). I selve herredagsdommen lider Torbjørn på nytt nederlag. Rolv Mikkelsson tildømmes da gårdene på vegne av sin far, Mikkel på Blakar, siden Torbjørn ikke har maktet å bevise sine rettigheter til gårdene (NHD [tredje række] III s. 53). Mikkel og hans ætt (Munk av Blaker) har trolig eid gårdene en stund. Vi ser i alle fall at han – «Mickell blak i Gudbrandsdall» – i 1616-1617 råder for bygselen til (Nordre) Gaustad i Romedal og følgelig eier den største parten der. Da Mikkel på Blakar og hans hustru 27. mars 1620 gjør skifte med barna, består jordegodset blant annet av 6 huder i (Nordre) Gaustad og 2 ½ huder i Melby.

Torbjørn Torbjørnsson (Skaktavl) d.y. var sønn av Mons Trulssons datter Rønnaug Monsdotter, mens Mikkel var sønnesønn av Åse Bjørnsdotter, Marit Gautesdotters datter. Mons Trulsson bodde en tid på Gaustad i Romedal, en gård han må ha fått med Birgitte Gautesdotter. Det er rimelig sikkert at både Nordre og Søndre Gaustad og Melby har tilhørt Gautesdøtrenes ætt, i likhet med Imset og Spanga i Løten og Søndre Hove i Fåberg. Alle disse gårdene var på begynnelsen av 1600-tallet eid av etterkommere av Åse Bjørnsdotter og hennes søster.

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 11:

«Michel Lauritzen Blaker [Munk] blev den rikeste mand i sin tid i Gudbrandsdalen næst efter fogden Lars Gran paa Steig, I 1574 foretok hand et ovenfor nævnte jordbytte med sin bror Olufs enke og datter, hvorvidt han fik halve gaarden Blaker, og i 1590 indgik han et forlik med søsteren Eline Lauritsdatter, hvorefter han fikk den anden halvdel av Blaker samt 1/2 hud i Skjæsar i Lom og 1/2 hud i Orden i Eidsbygden i Romsdalen og endelig av sin mors gods 3 huder i Frisvold i Eidsbygden og 1/2 hud i Fossum i Tretten, medens Eline, aom ovenfor nævnt fik 1 hud i Skjæsar og 2 1/2 hud i Fossum. Ved dette forlik blev uttrykkelig bemerket at Michel hadde arvet en del av godset efter en bror og to søstre som døde ugifte. (Diplom paa Blaker). Saavel Michel som hans hustru levet endnu i 1620 og var da "to meget skrøbelige folk med sygdom og svaghed ganske betvungen", og "da de ikke vite hvilken tid Gud almægtigste vil henkalde dem av denne verden til sitt evige rike" delte de 27/3 d. a. alt sit jordegods mellom sine 4 barn "forat undgaa tvist og trætte efter sin død."».⁹³

(Barn VIII:254, Far X:1013, Mor X:1014)

Gift

Barn:

Eline Michelsdatter [Munk]. Født omkring 1560 på Blakar, Lom (OP). Død etter 1620 på Valbjør, Vågå (OP). (Se VIII:254).

IX:509 mm mm mm mf f

Aasmund Harildstad/Sandbu. Født omkring 1500 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Levde 1564 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP).

Aasmund kom fra gården Harildstad i Kvikne.

Ivar Kleiven skriver i «I Gamle Daagaa» at han var verge for Sødorpkirken mellom 1562 og 1564. Det har han antagelig fra et diplom som ligger på Harildstad og som prost Hans Stabell skrev 15.08.1564, om at «Asmund Haraldstad» har vært kirkeverge i 3 år:

"I Aarom fraa 1562-64 er han Umbotsmann for Kjørkjun paa Sydorp".

Dette er allt, som er funne um han Ommon Haarela».

Det var Aasmund på Harildstad og ikke Amund Iversen Røssum som var gift med Synnøve Ivarsdatter Sandbu!

⁹³ Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 239). Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 175. S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 9, 11. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 416-17, 427.

Forvirringen har oppstått ved en feiltolking av gårdsnavnet «Røisem» nevnt i jordskiftet på Steig i 1588. Skiftet gjaldt gården Røysheim i Lom og ikke Røssem i Kvam, som antatt av Engebret Hougen i «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen, (Harildstad-Sandbu-ætten)» (N.S.T. XII (1949-50), side 234).

Her viser Hougen grafisk det påståtte slektskap mellom Iver Kolbeinsen Røssem (ca. 1350-94-) og Amund Iversen Røssem/Sandbu (ca. 1480-1511-1528-) via Amund Iversen Røssem (-1434-) og N. Amundsatter gift med Iver Roarsen Døl (ca. 1430-1474-). Han fortsetter:

«Som det vil sees var Amund Iverson Røssem og Synnøve Iversdatter Sandbus far beslektet i 3. legg, slik som tradisjonen har bevart det i over 400 år, og det er vel utenfor tvil at Synnøve Iversdatter Sandbus ektefelle ikke het Amund Tjøstelson Harilstad, en person som sikkert aldri har levet, men Amund Iverson Røssem.»

Hougen viser i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I (1953), side 117, at han er oppmerksom på at diplommet omtaler Røysheim i Lom, uten at han trekker den logiske konklusjon av dette:

«At Anne Amundsdotter som etter forliket i 1598 fekk 2 huder i Sulheim, flutte dit, er vel ikkje tvil om, men jamvel om det i diplommet står at dei 3½ skinn ho dessutan fekk, var i Røisem der Sammestads", er det vel meir truleg at dette var 3½ skinn i Røssum i Kvam, ikkje Røisheim i Bøverdalen.»(!)

Det fremgår av flere kilder at barna til Synnøve og hennes mann kalles Aasmundssønner og -døtre. I en avskriftsbok etter Ivar Kleiven er det gjengitt et diplom som ikke er kjent fra andre kilder. Dette viser tydelig at deres far het Aasmund og at den aktuelle gården er Røysheim i Lom og ikke Røssem i Kvam:

«24 okt 1598. Hans Glad og lagret fra Ringebu og Fron paa Listad Ting i Fron,

.... Kom udi Rette Anne Asmundsdatter og fremlagde en R. Stevning, som ho stemde Brødrene sine Nils, Tjøstel og Iver Asmunds. med til at svare te fyst, at Tjøstol som no bur paa Nørstegard, hadde trøngt ho fraa den Garden og som ho hadde budt paa i 29 Aar, rødt upp Garden, bygd og vølt um paa det bedste.

.... och begjæring efter fader och moder 2 hele huder 2 huder ij Sullem paa Lumb Liggendis och half fierde schindt i Røisem der Sammestads».⁹⁴

(Barn VIII:255)

Gift med neste ane.

Barn:

Ivar Aasmundsen Sandbu. Født omkring 1544 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Død omkring 1634 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). (Se VIII:255).

IX:510 mm mm mm mf m

Synnøve Ivarsdatter Sandbu. Født omkring 1510 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1585 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP).

Synnøve var datter til Ivar Gunnarsen Sandbu (~1445 - <1515) og Karin Paalsdatter Alme (~1445 - ~1520).

Hun overtok sammen med sin mann, Asmund fra Harildstad, Uppigard, Sør-Sandbu.

Synnøve og Aasmund hadde følgende barn (minst):

Ca. 1542: Tjøstolv, døde ca. 1622 på Nørstegard.

Ca. 1544: Ivar, gift med Rønnaug Sjursdatter, døde i 1634 på Harildstad.

Nils, til Bjørke, antagelig Sygard, hadde kun en datter, døde tidlig, men etter 1588.

Ca. 1545: Anne (kalles Kari i 1588), til Nørstegard, senere Røysheim i Lom, enke i 1598.

Det var neppe noen andre enn barna til Aasmund og Synnøve som eide mer i Gudbrandsdalen.

Overlærer Per Berg, Hamar, skriver i «Omkring jordskiftet på Steig 1588» i N.S.T. XV (1955-56), side 76ff.:

«I N.S.T. XII, s. 225 ff., har Engebret Hougen "Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen", og kjem her fram til mange forvitnelege slutningar. Det viser seg at ikkje alle desse held når dei vert nøgjare saumfare. Seinare, N.S.T. XII, s. 409, legg hr. Hougen fram eit jordskifte, halde på Steig 1. april 1588. Desse to artiklane høyrer for ein del saman, men når ein her er så fri fyrst å gå gjennom dette jordskiftet på Steig ein gong til, så er det fordi det ser ut til å ha vore 2 skifter, og dessutan finst det fleire kjelder som kan nyttast til å fylle ut der ein er på usikker grunn.

Etter skifteforliket, som ligg i Norsk Kjeldeskitinstitutt, var jordeiga som vart skifta, 44 huder 4½ skinn (ikkje 2½ skinn), og det er truleg største jordeiga som har vore skifta på ein gong i Gudbrandsdalen. Jordi, som hadde vore eige til Gjesling-ætti på Sandbu i Vågå i minst to ættleder før, vart nå delt millom etterslekti av dei tre systrene: Synnøve Ivarsdatter Sandbu, Gunhild Torsteinsdatter Nørstegard og ei syster som ikkje er namngjevi.

Synnøve Sandbu var gift med Amund Harildstad og hadde 4 born: Nils, Tjøstolv og Ivar, og dotteri Anne. (I

⁹⁴ Ivar Kleiven: «I Gamle Daaga, Forteljing og Bygda-Minne fraa Vaagaa» (1907-08, side 303-04. Engebret Hougen: «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen, (Harildstad-Sandbu-ætten)», N.S.T. XII (1949-50), side 223. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 117. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 176 (rettelser til bind I). Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 76-79. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47-48.

skiftet i 1588 heiter ho Kari, men sidan står ho i eit anna skifte, og dessutan i eit anna skriv, skrivi for Anne, så det er visstnok det rette navnet.)

Gunhild Nørstegard på Fron var vel ugift, eller iallfall utan born. Ho nemnest i skattelister frå 1557 og 1560.

Den systeri som ikkje er namngjevi, hadde ei dotter Giøde (Gyda) Torgeirsdotter – gift med Tore Gyrdsson og budde på Alme på Fron.

Borni på Sandbu arva både mori og Gunhild Nørstegard, eller 2/3 av jordeiga. På deira lott fall: Bjørke på Fron, 5 huder, Nørstegard, Fron, 6 huder, Sandbu, Vågå, 3½ hud, Øy, Vågå, 3 huder, Holen, Fron, 1 hud, Lykre, Skjåk, 3 huder, Reinshus, Fron, ½ hud, Galde, Lom, 2½ hud, Lund, Skjåk, ½ hud, Røssem (Røysheim i Lom) 7 skinn, Høystad, Ringebru, ½ hud, Suleim, Lom, 2 huder, og Hånsnar, Skjåk, 1½ hud = 29 huder 7 skinn.

Gyda Torgeirsdotter fekk: Alme, Fron, 5 huder, Heggen, Fron, 1 hud, Kvåle, Skjåk, 1½ hud, Kvitrud, Ringebru, 9 skinn, Bakke, Ringebru?, 2 huder, Refsholen og Grevelstad, 4½ skinn, og Røssem (Røysheim) 2 skinn = 14 huder 9½ skinn.

Ein kunne kanskje ha venta at jordegodset ikkje hadde vorte delt akkurat i tre like delar, sidan systrene ikkje hadde same faren, – eller at det hadde vore skilt millom farsarv og morsarv, – men det er et anna spørsmål. Her vil ein berre ta for seg den jordi som vart skifta. I Hånsnar, eller Hansener som det den tid var skrivi, fekk kvar ein part på 1½ hud. Garden var riktignok den gongen på 3 huder, så det kunne nok passe, men dette høyrer visstnok med til det som seinare er brigda [endret]. I skiftetbrevet frå 1588 står namnet så utydeleg skrivi at ein godt kan lesa det for Harsem, slik som Hougen og har gjort. Men Harsem var ein gard på 1½ hud, og han var nok denne tidi kyrkjegods, så det kan ikkje vera denne garden som er meint. Partar av Hånsnar finn ein seinare saman med delar av det jordegodset som fall på Gyda Torgeirsdotter.

Sandbusborni vart ikkje så fort samde om delinga av deira lott.

Det var systeri Anne som ikkje var nøgd, og som meinte at dei andre gjorde henne urett. Ho kravde fleire gonger å få sin part, og den 25. oktober 1599 stemnde ho brødrene Nils, Tjøstolv og Ivar til å møte på «Nørstegaardt Reete Arffue Thumbt». Det var noko ugreie med stemningi, men dei møtte alle godvillig på tinget på Listad. Ho tala fyrst broren Tjøstolv til fordi han hadde trengt ho bort frå Nørstegaard, – ein gard han ikkje budde på, men som ho hadde brukt i 29 år, og som ho hadde rydja og betra på det beste. Den tid ho kom der, da ville ingen av brødrene ha garden på sin lott eller anpart, men nå hadde ho med folk og fe og buhave måttet dra opp i vilden skog og mark, og hadde ved det lidd stor skade. Ho tale han og til for ei hud i Nørstegard, – ei hud ho i si tid hadde kjøpt av morsysteri.

Til alt dette svara Tjøstolv, at det var ikkje skjedd henne nokon urett. Han hadde kravd systkini inn til rett deling laurdagen nest etter St. Micheli 1597, og da hadde 6 huder i Nørstegard fulle på han. Da Anna ikkje ville flytja godviljug, hadde han lote stemnt på åsetet, og ved ein 6 mannsdom 4. mars 1598 vart åsetet dømt til honom, sidan han var bror og største eigaren i Nørstegard, og stødt hadde site på øygaradar og utjorder og ikkje havt noko hovedbøle til åsete. Om rydjingi og byggingi som Anna tala om, meinte han det heller var omvendt, – ho hadde ikkje på langt nær gjort åbud til fyldest slik som ho burde ha gjort etter så mange år. Ei synsneemd på 6 mann hadde sett over garden 10. august 1598, og det brevet som nemnda hadde sett opp om oversynet, vart lagt fram. Om den hudi som Anne hadde kjøpt av morsysteri, sa Tjøstolv at ho fyrst skulle ha vore bydd fram til brødrene, som hadde større odelsrett enn Anne. Ho skulle få att dei pengane ho hadde lagt ut for hudi, – det var og sagt frå om det i 6 mannsdommen.

Anne hadde dinest stemnt alle tre brødrene for å få sin rette lott og del i jordegodset etter foreldri. Det var gode jorder til, men ho måtte ikkje få noko av dei. Brødrene svara at dei ofte hadde bydd henne skifte, men til dessar hadde ho ikkje samtykt i noko av det som hadde vore bydd henne. Etter skiftet i 1597 skulle Anne ha 2 huder 1½ skinn. Dei hadde bydd henne 2 huder i Øy, – der ho ville få råde over bygselen av 3 huder, eller 2 huder i Lykre, der det og var bygsel av 3 huder. Sidan hadde dei bydd henne 2 huder i Galde og ½ hud i Lund, men ho var ikkje nøgd med noko av dette.

Nå vart jordegodset rekna opp på nytt:

Etter faren arva dei 2 huder i Harildstad.

Etter mori: Bjørke 5 huder, Suleim 2 huder, Lykre 3 huder, Øy 3 huder, Kvitrud ½ hud, Lund ½ hud og i Reinshus 1½ skinn.

Etter morsysteri: Nørstegard 6 huder, Sandbu 3½ hud, Galde 2 huder, Holen 1 hud, Høystad ½ hud, Røysheim 9 skinn og i Reinshus 4½ skinn.

I mors og farsarv vart det på kvar bror 4 huder 7 skinn, og på systeri 2 huder 3½ skinn. Etter lang "kurdering" og mykje prat vart dei så endeleg samde: Anne skulle få att pengane for den hudi ho hadde kjøpt av morsysteri i Nørstegard, og av jordegods fekk ho 2 huder i Suleim i Lom og 3½ skinn i "Røissem der sammesteds".

Av dette forliket ser ein:

1. Skiftet i 1588 er brigda [endret]. Fra parten til Sandbusborni er det kome bort 1½ hud i Hånsnar og ½ hud i Galde. Frå Gyda Torgeirsdotters part er det kome att 6 skinn i Kvitrud og 2 skinn i Røysheim. Ein har vel lov til å gå ut frå at jordi framleis er delt i tre like partar, – kvar part på 14 huder 1½ skinn, mot for 14 huder 9½ skinn i 1588.

2. Anne Amundsdotter får ingen arv etter morsysteri Gunhild. Denne må da ha levd lengst av dei tre systrene. Hadde Synnøve Sandbu levd lengst og såleids arva systeri Gunhild, ville Anne og ha fått sin part av denne arven som morsarv. Arvingane etter Gunhild vert nå borni på Sandbu og Gyda Torgeirsdotter. Men etter arvetalen (jfr. Spangen, N.S.T. XII, s. 341) kjem systersøner i arvegruppe 16, medan systerdøtre kjem i arvegruppe 17. Det vart

såleis ingen lott korkje på Anne Amundsdatter eller på Gyda Torgeirsdatter.

3. Dei 9 skinn i Røisem ser ut til å gjelde Røysheim i Lom og ikkje Røssem i Kvam. (XII, s. 410.) Namni er nå og så like at ein lett kan ta feil. Når E. A. Thomle i I, s. 80, skriv om Ola Rasmusson Røssem: "der i alle fald var død før 17. juni 1672, da Anders Veggen 8. okt. s. å. lot oplæse Svend Andersens fuldmagt til paa hans vegne at oppebære arv efter sl. Oluf Røssum", så gjeld dette arv etter ein Oluf Røysheim i Lom og ikkje etter Ola Rasmusson Røssem i Kvam. Grunnlaget for at den halve hudi som Tore Torsteinsson Kvarberg eig i Røssum i Kvam i 1615, skulle skrive seg frå skiftet i 1588, fell med det bort (XII, s. 410). Tore Torsteinsson Kvarberg er nok av slekti Døl på Røssem, – det viser jordegodset han sit inne med, men han kan vel ikkje vera son til Anne Amundsdatter, for aldersskilnaden ser ut til å vera i minste laget. Det kan heller ikkje vera frå slekti på Harildstad eller Sandbu han har fått jordeiga si, for Amund Harildstad åtte berre to huder i Harildstad. Det er ikkje noko som tyder på så nært slektskap millom slektene Døl (Røssem), Harildstad og Sandbu som det vert slått på i XII, s. 234, eller m. a. ord: Synnøve Sandbu er ikkje gift med Amund Ivarsson Røssem, men med Amund Harildstad.»

I en avskriftsbok etter Ivar Kleiven er det gjengitt et diplom som ikke er kjent fra andre kilder, og som omtaler datteren Anne:

«24 okt 1598. Hans Glad og lagret fra Ringebu og Fron paa Listad Ting i Fron, ...

Kom udi Rette Anne Asmundsdatter og fremlagde en R. Stevning, som ho stemde Brødrene sine Nils, Tjøstel og Iver Asmunds. med til at svare te fyst, at Tjøstol som no bur paa Nørstegard, hadde trøngt ho fraa den Garden og som ho hadde budt paa i 29 Aar, rødt upp Garden, bygd og vølt um paa det bedste.

Den tidi ho kom der, vilde ingen utav Brørom ha Nørstegaard som sin arvelot, og no lout ho med Folk og Fe og Buskap fara upp i ville Skog og Mork og lide stor Skade,

Dette paastod Tjøstol var ikke saa og at han ikke hadde trengt ho fraa med urett, og la fram ein 6 Mans dom fraa Listad Tingstugu 8/3 98 lydandes at efterdi han Tj. var ein Bror og Besteman i forn Nørstgard og heile tide sidte før site (?) paa Øidegarde og Utgarder og ikkje nogaa Hugubøle aatte te Aasæte honom tedømt. Vidare etter di Semjun i godt Folks yviverande som er gaatt imilom dei derte at ho i Tid var lovleg tesagt, saa var Aasete honom teldømt. Og um Ryddungje og Byggingi hennar trudde han heller ho hadde let Garden øydast og forfalle og aabodt hadde ho heller ikke gjort som ho burde etter Aarmaale hennar de han prova med eit 6 Mans Brev Dagset Nørstegard 10/8 98. Likesaa førde ho Tetal aat honom for 1 Hud Skyld ho ha kjøpt av syster sin (fire søstre er med blyant skrevet til i avskriften: ? mor-) i Nørstgard og som han no vil forholde hende. Herpaa svaraa han og minde

.... (resten er borte av denne siden. men så kommer et nytt avsnitt:)

Saa blef her opregnit aldt der is goudtz –

først thue huder i Harilstad efter fader derris –

efter Moder Deris faldt alt dette efterskrevne godtz som var:

Bjerce 5 huder, Sullem 2 huder Løkren 3 huder, Øye 3 huder, Quinderudt ½ hud.

Lunde ½ hud Renshus ½ hud 3 skindt, og

efter moder Søster tilfaldt Disse 3 brødre –

først Udi Nørstegaardt 6 huder. Udi Sandbo 4½ hud. Galde 2 huder. Hollen 1 hudt.

Høystad ½ hudt. udi Røisem 9 skindt, og udi Reinshus 4½ skind .t.

Saa efter thilholt giensuar och denne Sags Legelighed Och offer de brefue som Udi rette lagdes skal forene (d. e. fornevnte) Anne Amundsdatter igen Annamme Aff forskreffne Sine Brødre i Alle huis peninger som hun haffer giiffuidt sin Modersøster for forskrevne hudt skyldt udi Nørstegaard och efter Lang Akurdering och forhallig blev hende tilloddet efter hendes eget valg och begjæring efter fader och moder 2 hele huder 2 huder ij Sullem paa Lumb Liggendis och half fjerde schindt i Røisem der Sammestads.»

I Norsk Historisk Kjeldeskriftinstitut har de tatt avskrift av en protokoll over gamle diplom som Jon Harildstad har gjort istand, og der står det bl.a. dette:

«Jens Juell statholder stevner Oluf Tjøstelsen, Hans, Amund, Peder, Jens og Mads Tjøstelsønner, Trond Aukrust på sin Hustrus vegne Karin Tjøstelsdatter og Erland Tofte paa sin hustrus vegne, alle paa Lom og Fron paa vegne av Iffuer Sandboe paa Vaage til odels- og arveskifte efter foreldrene. Skrevet paa Akershus 20. nov. 1628. Orig. på Papir.»

Det er de av barna til Tjøstolv som fortsatt er i live som her stevnes av hans bror, Ivar.⁹⁵

(Barn VIII:255, Far X:1019, Mor X:1020)

Gift med forrige ane.

IX:511 mm mm mm mm f

Lodvar [Gunnarsen?] Slette. Levde 1561 på Slette, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1602 på Slette, Heidal, Sel (OP).

Lodvar bodde på Slette i Heidal.

E. A. Thomle skriver i «Bjørnson'slegten og Bratt'erne»:

«Om slegten på Slette maa det bemerkes, at gaarden oprindelig neppe kan betegnes som nogen av landets eller Gudbrandsdalens store bruk. Gaardens hele skyld var nemlig kun 16 alen vadmel, der efter skyldberegningen i

⁹⁵ Engebret Hougen: *Ættesoge for Gudbrandsdalen* bind I (1953), side 70, 102-104, 111-112, 116-121; bind II (1968), side 104-105. Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 76-79.

Gudbrandsdalen svarer til 4 huder. Men under gaarden bruktes dog ogsaa meget tidlig Nerstad Ødegaard, hvis skyld var 1 hud. ...

Oprindelig var Slette i privat eie. Thi 25. mai 1440 solgte Erik Iversen alt hvad han eide i Slette, Aasengen og andet jordegods i Hedalen i Vaage til Thorstein Paulsen (List) og Sigurd Jensen. Senere maa Slette være kommet i erkebispens Olaf Engelbrektsens besiddelse, da de 16 alen vadmél i Slette opføres i 1523 i hans jordebok som erkestolens gods. Fra ham kom det ved reformationen i Kronens eie. Thi allerede 1528 var det i sin helhet Kronens. I dette aar var der en bruker paa Slette av navn Erik (Norske Regnskaber og Jordebøger IV, s. 55), der i gjengjerd (bygsel) betalte et lod sølv av gaarden. Om denne Erik muligens kan ha staat i noget slegtskapsforhold til den Erik Iversen, der 80 aar tidligere eide Slette eller en del derav, vites ikke. Men det er ikke synderlig rimelig.

I 1570 og 1593 var Lodvar Eriksen Kronens leilænding paa Slette, hvor han var død før 3. juni 1602, da hans 8 efterlatte barn, 5 sønner og 3 døtre holdt skifte etter ham paa Vaage ting.»

«Loduor Sletter» var på Vågå tingstue 04.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Vågå tingstue da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Hans segl inneholder initialene «L G».

Hans trolige svigersønn, «Oluff Forbrydt», var 16.05.1591 samtidig med og forseglet motsvarende fullmakter fra Fron. Hans segl inneholder initialene «[.] T», antagelig «O T» da første bokstav ser ut til å være øvre del av en «O».

25.05.1610 var «Estenn Forbrigt» blant de tolv bøndene i Fron som forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «Ø O».

Seglene til Lodvar, Olav og Østen er såvidt like - alle tre har to hakker eller sliuler (til korntresking?) i kors innenfor nær identiske skjold - at det er grunn til å tro at vi taler om svigerfar, far og sønn.

Jeg tror ikke at Thomles henvisning til Lodvar i 1570 og 1593 inneholder hans patronymikon.

Engebret Hougen oppgir også i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I (1953), side 73-74, at han het «Lodvar Eiriksson», noe som stemmer dårlig med initialene (L G) i hans segl fra 1591.

I motsetning til Thomble og Hougen anvender Per Berg ikke Lodvars patronymikon i omtalen av Lodvars tre døtrene i «Omkring jordskiftet på Steig 1588».

I «Norske Lensrekneskapsbøker 1548-1567. II Rekneskap for Akershus Len 1560-1561» angis hans navn uten patronymikon:

«Opbørssell aff Gulbrandtzdals prouistij» - «Holling» - «Woge so»:
«½ dale Aff Lodenn Slette for holling»

....

«1 ko Aff Hanns Slette».

Det var helt enkelt ikke vanlig å angi mer en fornavn og gård.

Mer trolig er det vel derfor at hans far - med Lodvars initialene «L G» - het Gunnar, lik Lodvars eldste sønn!

Hougen oppgir at etter det som ble opplyst i skiftet eide boet 1 hud i Snerle, som ble delt mellom hans andre og fjerde sønner, Eirik og Amund. Eirik Lodvarsen makeskiftet 18.03.1616 med sin bror Ola, slik at han fikk ½ hud mer i Snerle mot å avstå ½ hud i Sygard Horgen i Heidal.

Lodvar hadde følgende barn (minst):

Gunnar.

Eirik, til Snerle.

Oluf. overtok bygsele av Slette.

Amund.

Engebret, gift med Marit Endresdatter Kleppe, eide i 1624 ½ hud i Kruke i Hedalen.

Marit.

Anne.

Rønnaug, gift med Ivar Aasmundsen Sandbu.

Det ble avholdt skifte etter Lodvar 03.06.1602 mellom hans 8 etterlatte barn, 5 sønner og 3 døtre, da hans hustru også var død. Hva hun het og hvor hun kom fra er ikke kjent. En avskrift av skiftet - det eneste man har - ligger i Harildstadarkivet.

Boet eide 1 hud 8 skinn i Gutu i Ringeby, 1 hud i Snerle i Vaage, 4 skinn i Tune i Kvikne og dertil en andel i gården Mellby i Kvikne.

Av jordegodset falt

½ hud i Gutu på hver av sønnene, dertil

på den eldste Gunnar og på den tredje Oluf, ½ hud i Snerle,

på den nesteldste sønn Erik, på den fjerde Amund og på den yngste sønn Engebret,

4 skinn i Tune og det boet eide i Melby.

Døtrene Marit, Anne og Rønnaug fikk tilsammen 8 skinn i Gutu.

Thomle skriver at Lodvars hustru muligens var fra Gutu i Ringeby og - da han trolig ikke kjente til Lodvars seglinitialer fra 1591- at hennes far var en Gunnar, da deres eldste sønn het Gunnar. Men han har ikke funnet at det har vært noen oppsitter på Gutu med det navnet. Derimot eide en Amund Amundsen i 1529 gods i Gutu.

Etter dette hadde Lodvar Slette tre døtre, Marit, Anne og Rønnaug, og de arvet tilsammen 8 skinn i Gutu.

Nå eide Ivar Asmundsen Sandbu i 1615 3 skinn i Gutu, det samme gjorde Østen Olavsen Forbrigt. Det er derfor

grunn til å tro at Rønnoug var gift med Ivar Sandbu, og en annen av døtrene med Oluf Forbrigd. Den tredje kan ha vært gift med Oluf Tofte eller Torstein Byre, som begge eide 2 skinn i Gutu i 1615.⁹⁶

(Barn VIII:256)

Gift

Barn:

Rønnoug Lodvarsdatter Slette. Død omkring 1596 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). (Se VIII:256).
??? Lodvarsdatter Slette. (Se IX:486).

Generasjon X

X:897 mm mf ff ff ff

Arne Sigurdsen Kleppe [List]. Lensmann. Født omkring 1440. Levde 1497.

Arne var sønn til Sigurd Torsteinsen [List] (~1405 - ~1470).

Om den yngre gren av List-ætten, som nedstammer fra Sigurd Torsteinson Lists yngre søn kan fortelles at sønnen Arne bare hadde en sønn, Anders. Men fra de 3 sønnene til Anders stammer en meget stor slekt, agnatisk dog bare fra to av dem.

Arne er antagelig identisk med den Arne Sigurdsen som var lensmann i Vågå i 1497 ifølge et diplom av 17. desember (DN III 1006), men sikkert er det ikke:

«Allæ men som thethæ breff sær hallær høræ kænnes jak Lassæ Olson ok Guttorm Bratson Haldor Biornson Inggælbrith Hændrikson logrætthæs mæn allær kænnes vij thæs med varth opnæ breff ad Arnæ Viglæson kom a stæmnæ paa klukkare vollæn a Vaghæ fore Arnæ Siugurson lænsman var i nørðhra luthen Gudbrandsdalæn; krafðhæ fornemdhæ Arnæ Viglæson fram for læn(s)mannen vi skæligh vitnæ som saa hæthæ Guttorm Bratson Haldor Biornson Amund Gunnarson Jon Hændrikson ok Gunil Amundsdotther Sigrith Niels dotther. krafðhæ tha fornemdhæ Arnæ thæm til paa retuisans vængnæ vm thæ noghon tidh visthæ hællær hørðhæ sith foreldher sighæ ad nordhræ Grofs (mæn) burdhæ hawæ ragh nordhær vm Snirlæ. ....»

Sammendrag:

Fire Lagrettemænd kundgjøre, at Arne Vagleikssøn førte 6 Vidner for Lensmanden Arne Sigurdssøn, hvilke alle stadfæstede, at Mændene paa nordre Grof aldrig havde havt Raak (Fægang) nordfor Snirle (Vaage).

En Arne Sigurdsen nevnes også som lagrettesmann i Vågå 29. desember 1489 eller 1490 i et diplom utstedt på Kvarberg (DN X 272):

«For alle the dandhe men som thette breff hender helst for ath kommæ kendes wi syre Lawrenss Andersson soknæ prest a Waaghe Askild Odynsson Arnæ Syordsson ok Anderss Halwardsson swarne lagretes men a forde Wage ok Lwm kenness wi thet ath wi wore a Hwarberigh a forde Wage v dagh iwlæ sagom wi ok hørðhe ath Lasse Olsson fornøghedhe Arnæ Toresson xxx kørlagh i bøthtræ for sin søn Toræ som aff war taken gudh hans siel nadhe. Jtem hørðvm wi thet forde Arnæ gaff thinempder Lass Olsson qwith ok ledugher for forde bøthther ok vklawessløss for hwæriæ manne som paa thet mal kan tale. Til mere wissæ her om hengwm wi wore jnzeglæ nedhen fore thette breff. Scriptum anno dominj medlxxxx dagh ok stadh som forscreffuet staar.»

Sammendrag:

Laurens Andersson, Sogneprest paa Vaage, og tre Lagrettemænd paa Vaage og Lom [blandt disse: Arnæ Syordsson] erkjende, at de saa, at Lasse Olsson betalte Arne Thoresson 30 Kyrslag i Böder for hans Söns, Thores, Drab, hvorfor Arne gav ham kvit og fri for al videre Tiltale.

Navnekombinasjonen hører til de mer sjeldne. Det er derfor ikke trolig at det forekom mer enn en person i samme bygd og til samme tid med samme navn. Samtidig vet vi at Arne Sigurdson [List] levde sammen med sin eldre bror på Kleppe.⁹⁷

(Barn IX:449, Far XI:1793)

Gift

Barn:

Anders Arnesen Harildstad. Født omkring 1480. Levde mellom 1518 og 1528 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). (Se IX:449).

⁹⁶ E. A. Thomle: «Bjørnson'slegten og Bratt'erne», N.S.T. I (1927-28), side 73-75. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 73-74. Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 82. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 118 Allmuen i Vågå (1591), side 140 og 233, segl 3 - 119 Allmuen i Fron (1591), side 141 og 233, segl 9 - 342 Allmuen i Fron (1610), side 305 og 421, segl 12.

⁹⁷ Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 288, 291-93, 318.

X:921 mm mf fm mf ff

Trond Eindridsen[?] Tynnøl. Levde omkring 1490. Død etter 1533 på Tynnøl, Lesja (OP).

Trond var den første kjente bruker på Tynnøl.

Han hadde følgende barn (minst):

Ca. 1510: Erich, gift med Tore Østendatter [Bratt], døde ca. 1595 på Rudi.

Ca. 1515: Jon, gift med Anne Eriksdatter Glømmen, døde før 1573 på Helle.

Ca. 1515: Barbara, gift 1. gang ca. 1530-40 med Tord Østensen Bratt,
gift 2. gang før 01.07.1563 med Hans Pedersen i Bergen,
hadde ingen barn, døde før 28.09.1606 i Bergen.

Tore, nevnt i lensregnskapene mellom 1575 og 1590, døde i 1595 på Tynnøl, Lesja.

Vi vet vi ikke hvem som var Tronds far. I litteraturen angis som oftest at hans patronymikon var Eindridsen.

Det er trolig at antagelsen er basert på følgende setning i Grytting-diplomet fra 1533:

«... hvilke tiltalde Oudolf Jonson og Engilbrigt Hielle (Hielle i Dofre Sogn), paa egne, samt
Jens Ifwerson paa hans hustrue Ragnilde Eidrids Datter samt Broders Trond Tynelfs Vegne, ...»

Trond var altså Ragnild Eindridsdatters bror eller halvbror. Om de hadde felles far, blir hans patronymikon «Eindridsen».

Erland Trondsen og hans søster Gunnhild skiftet 14[90?] på Kvarberg i Vågå arven etter sine foreldre slik at Erland skulle ha begge Hellegardene, Sørigarden i Valbjør og 1 hud i Svare, mot at Gunnhild fikk Nørdregarden i Valbjør og 1 hud i Fellese (DN XXI 643).

I et diplom datert 21.09.1495 på Hvarberg solgte Erland Trondsen gården søndre Valbjør med en åker under nordre Valbjør til Lasse Munk (Lauritz Olavsens Blakar [Munk]) (DN III 997).

Det ser ut til at det er dette salget det refereres til i herredagsdommen i Oslo 23.06.1558 drøyt 65 år senere hvor Tronds sønner, Erik og Jon, tok tilbake Valbjør på odel og innløste gården fra Henning Lauritzsen Blakar [Munk] etter takst (DN III 1177).

Dette må innebære et slektskapsforhold mellom Trond eller hans hustru og søsknene som skiftet arven på Kvarberg i 1490.

Ivar Kleiven antar i «I Gamle Daagaa» (1907-08) at Tronds patronymikon muligens var Peterþon, alternativt Baardþon (side 311-12 og 317).

I E. A. Thomles artikkel om «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», NST II (1929-30), side 97, antas Tronds patronymikon å være Erlandsen. Han skriver:

«... Det kan vel derfor ikke være nogen tvil om, at den Erik Trondsen, efter hvem skifte holdtes, var den samme Erik Trondsen, der med broren Jon Trondsen ved en Herredagsdom av 23. juni 1558 i Oslo fik ret til at indløse fra Henning Munk søndre Valbjørg og en aker under nordre Valbjørg i Vaage, som av deres farfar Erland Trondsen den 21. sept. 1495 var blit solgt til Henning Munks far Lasse Henningsen Munk, ...».

I Engebret Hougens artikkel «Nogen nye oplysninger om Bjølstad-ætten» NST V (1935-36), side 227-28 antas Tronds patronymikon å være «Eindridessøn».

«Med hensyn til Trond Endridessøn Tynnøls farsætt er man dessverre bare henvist til gjetning. Man vet at han har hatt en søster Ragnhild Endridesdatter, som var gift med en Jens Iverssøn (Schøning: Reise gjennom Gudbrandsdalen 1775, s. 108 og Dipl. Norv. III nr. 1136), og også at han må ha vært meget nær beslektet med Erland Trondssøn på Valbjør. Sannsynligvis har han vært dennes brorsønn. Likeledes vet man (ifl. Schøning), at han må ha vært beslektet med den av ham nevnte Engelbrett Hielle, eller med «Andulf Bogie» (sikkert fra gården Bøje på Lom). Hvorledes det enn forholder sig med dette kan man iallfall gå ut fra at Erland Trondssøn, da han i 1496 [skal være 1495] solgte Valbjør til Lasse Munk, har vært ugift eller en noget tilårskommen mann uten livsarvinger».

Dette gjentas av senere forfattere, som til eksempel:

Henning Sollied i «Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken. 1. Bratt», NST VI (1937-38), side 55, og

Per Berg i «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI (1948), side 332.

Tore H. Vigerust var delvis enig. Han uttalte på Bratt-seminaret høsten 2008 at Erik og Jon Trondssønners bestemor må ha vært Gunhild Trondsatter. I 1503 overdrar hun nemlig Nordre Valbjør til Hamar domkapittel med samtykke fra sine barn. Hun må altså ha hatt etterkommere, mens Erland kanskje ikke hadde det. Da ville i så fall Trondssønnene likevel ha arvet ham. Vigerust foreslo videre at deres far (og Gunhilds sønn) kan ha vært Trond Jonsson, som var lagrettemann 06.12.1527 (DN III 1110), dette fordi brevet lå på Valbjør.

Selv har jeg valgt – med en viss usikkerhet – å føre Gunnhild som mor til Trond, og hans patronymikon til Eindridsen[?].

Han nevnes første gang i 1528 da «Thrand i Thønold» betalte gjengjerden, en engangsskatt.

«Gudbrandsdalen

Mandtall aff Lesszøere och Doffre

Thrand i Thønold j lod sølff»

Det er mulig at det er «vår» Trond som omtales i et diplom fra Lesja i 1530 [uten dag] (DN VII 681):

«Allom mannom thette breff se heller høre kenniss Olaff Jonsson korne soknepresth pa Lesie i nordre luthen i Gudbranzdalum Trondh Endridsson Ingebricth Hellyesson lagrettes men ter samastad. villiom mith ider kwnnucth göra at Tiestwlf Steinarsson leste iij koleger j Tiwel1 som ligger j Kerem medh lutum och lunnendom vthan gardz (och) innan kenniss och fornempde Trond haffue vpboed mynste peningh oc meste som er i korss vm xvi lod en triggie lod sked, skal Tiestwlff haffue thenne iord tiil ewerdelige ege; Allom mannom thette breff se eller here keniss iak Ingebricth Helgesson at iak haffuer solth Tiestwlff Steinarsson i kolege iord som ligger i Raalstad nørssth pa Kerem [som hether Koleg (skrevet utydelig over linjen)] medh luthum och lwnnendom vthan gardz och innan och alth afredes ffra segh och sine erwinge och vnder Tiestwlff och hanss erwinge. kenniss och Ingebricth Hellyesson vpboed mynste peningh och mesthe som i kop there kom. vnder forskriffne menz inscigle foresta skriffuet anno domini mdxxx.»

Sammendrag:

Olaf Jonsson, Sogneprest paa Lesje, og to Lagrettemænd kundgjøre, at Thjöstulf Steinarsson löste tre Koleier i Tivel(?) af Thronnd Endridsson og kjøbte af Engebrect Helgesson en Koleie i Roaldstad, begge paa Kjörum i Lesje, samt erlagde Betaling derfor.

Tillegg:

Bagpaa synes at staa: Tiwel iij kuleiger.

«Gryttingdiplomet» ble funnet av professor Gerhard Schøning i 1775 på en av Gryttinggårdene. Han tok et referat av dette på Grytting. Ifølge Stig Grytting (muntlig opplysning til Jakup Skjedsvoll i 2007) har det senere kommet bort etter at det ble solgt til en oppkjøper i 1890-årene. Vi har derfor bare den meget utførlige avskriften han tok, og hvor han nok har fått med seg det vesentligste av innholdet.

«A° 1533. Mons. Biscop i Hammer, og Capitlet, Dyre Sewoldson Lagmand ij Oplanden, Mons Trwelson, Hans Krwge oc Olaf Trwelson, Wepnere, Eric Bagge med fleere, Lagrettes-Mænd paa Hedemarken, vare samlede paa Raadstuwom i Hammer, da der for dem mødte Østen Brat og Sefren Stamstad paa Loom, paa sin Hustrues Ingelef Biørne Dottr (synes at have været en Brat) samt hendes Brødrers Vegne, Alf og Knut, hvilke tiltalede Oudolf Jonson og Engilbregt Hielle (Hielle i Dofre Sogn), paa egne, samt Jens Ifwerson, paa hans Hustrue Ragnilde Endrids Dotter samt Broders Trond Tynelfs Vegne, om Jordegods, efter gamle Alf Stamstada og hans qvinne Hustru Ingeborg bienedotter (hvilke da have været af Adel, da hun faaer Titel af Hustrue, og mueligt af Familien paa Blakar paa Loom).»

I et brev datert Vågå 25.11.1573 ble det opplyst at Jons sønner, Erik og Jon, krevde almuen til vidne på at deres far Jon Trondsson ikke hadde overdratt «Torir Tønøl, som ær enn aff the yngste theris ffaderbrøder», noen part i Tynnøl i Lesje, men at avtalen var at Tore skulle bli «sidendis en tid lang oc saa vige hver til sine som retferdig ær». Dette forteller oss at Tore var bror til Erich og Jon og at det har vært flere brødre som vi ikke kjenner navnene til.

Det er ikke nevnt noe om med hvem eller med hvilke Trond var gift.

Henning Sollied skrev i «Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 1. Bratt», NST VI (1937-38), side 55-56:

«Efter de forskjellige oplysninger som tidligere er meddelt i nærværende tidsskrift henholdsvis av statsarkivar Thomle, artillerikaptein Sevaldson og ingeniør Hougen, er den yngre slekt Bratt på Bjølstad i Hedalen i mannslinjen ført tilbake til Trond Endridessøn på Tynnøl, som formentlig er født omkring 1495 og døde ca. 1555. Ifølge Ivar Kleiven skal Trond Endridessøn ha vært gift med Aase Østensdatter Bratt av den eldre Bratt-slekt, datter av Østen Guttormssøn Bratt og Tore Tordsdatter, mens ingeniør Hougen (Bd. V, s. 228), uttaler følgende: "Når Ivar Kleiven har anført at Trond Endridessøn Tynnøl var gift med Aase Østensdatter Bratt, kan dette neppe være riktig, iallfall kan hun ikke ha vært mor til Tronds sønn Erik Trondssønn. Ti denne var jo gift med Thore Østensdatter (Bratt) som var Aases søster, og ekteskap i så nær blodlinje var utelukket".

Det er imidlertid overveiende sannsynlig at Trond Eindridessøn virkelig var gift med Aase Østensdatter. Antagelig bygger Kleivens angivelse på positiv opplysning i et eller annet dokument. Dessuten opføres en "Aase paa Tønne" i Lensregnskapene 1557-1558, og denne Aase har sikkert vært Tronds enke, så meget mere som navnet stadig går igjen i efterslekten. Absalon Pedersen anfører om Trond Endridessøns datter Barbara Tronds datter (d. y.), som blev gift i Bergen 2/9 1571 med Hr. Jon Pederssøn Jemt: "hun sigir vere Trond Brattis søster doter" (dette tidsskrift, bd. II, s. 116), og der synes ikke å foreligge klart at Aase Østensdatter må ha vært Trond Endridessøns 2. hustru, og at i hvert fall Tronds eldste sønn Erik Trondssønn - der som bekjent var gift med Aase Østensdatters søster, Tore Østensdatter Bratt, og Barbare Tronds datter d. æ., Tord Østenssøn Bratts hustru, sannsynligvis også Jon Trondssønn Hellen, var født i tidligere ekteskap.

Det jordegods som Tynnøl-ætten er i besiddelse av omkring 1600 skriver sig delvis fra Bratt'ene, og allerede herav følger at der her må ha vært en direkte arveforbindelse.»

Per Berg innvender mot dette i «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI (1948), side 332:

«4. Aase Østensdotter Bratt, død fyre 1570. Denne kjenner ein berre etter eit utdrag av eit brev frå Bjølstad i Munthes samlingar. Det har vore gjete på at ho skulle ha vore gift med Tron Endridsson Tynnøl, og at ho såleis var stedmor til svogaren sin, Eirik Tronsson på Bjølstad. Denne slutnad er bygd på Absalon Pedersens beretning at Barbro Tronds datter d. y. – gift i Bergen 1571 – skulle vera Tor Bratts systerdatter, og at det er ei Aase Tynnøl som

er nemnt millom dei som reidde ut tiendi på Lesja i 1557. For vidare å få det til å stemme ha ein så late Tron Endridsson Tynnøl vera død omkring 1555, men dette er heller tvilsamt. Kvifor kan ein ikkje heller gifte Aase Østensdotter med ein Tron Tronsson Tynnøl. Ein skal koma nøygarare inn på dette under ein utgreiing om Tynnølsætti.»

Om Tronds farssekt skrev så Engebret Hougen langt senere i «Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III side 17-18 (utgitt i 1974, lenge etter hans død i 1956):

«Når ein så skal freiste å finne forfedrene åt Trond Eindridsson Tynnøl, syster hans, Ragnhild, og Engebret Hjelle, har vi fyrst og fremst det å byggje på at Engebret Hjelle utan tvil er den same som Engebret Helgesson, og at han har høyrte til eit slektled eldre enn Trond. Det kan derfor heller ikkje vera tvil om at Engebret Hjelle har vore farbroren hans. Trond har såleis vore son åt ein Eindrid Helgesson. Nokon mann med det namnet er nok ikkje nemnt i gamle diplom, men det er ikkje noko prov for at mannen ikkje har levd. Av dei diplom der Engebret Hjelle og Trond Eindridsson er nemnt saman, kan ein ha rett til å slutte at Trond tidleg vart farlaus, og då kan ein ikkje vente at far hans skulle vera nemnt som lagrettemann eller vitne.

Ein kunne ha tenkt seg at Trond Eindridsson var son åt Eindrid Eiriksson på Bjølstad. Men då Trond knapt er fødd føre 1475 pålag, og sonen åt Eindrid Eiriksson, Guttorm, er f. i 1421 hell 1437, vert aldersskilnaden for stor. Dessutan må ein vera merksam på at i rettssaka om Grytting, Bøje og Krikstad stod Guttorm Bratt og Trond Eindridsson ikkje saman, men var motpartar.

Den rette Eindrid, utan tvil, kjem vi på spor etter når vi går attende til utgreiinga i fyrste bandet s. 115 og ættetavla s. 121. Det er der opplyst at kona hans Ivar Tjøstolvsson Sandbu var enkje etter ein mann som heitte Eindrid, og at han hadde to sønner med henne, Helge og Erling, som må vera fødte mellom 1400 og 1410, då halvbroren deira, Gunnar Ivarsson, skal vera fødd i 1412.

Erling Eindridsson er nemnt ein annan stad óg, som lagrettemann på Lesja 25. mai 1440 i eit diplom som er skrive på Bottem (DN III 759), medan ein ikkje kjenner Helge Eindridsson frå andre kjelder enn alt nemnt.»

I en debatt i Arkivverkets Digitalarkiv - [#27288] «Bratt-slekten i Gudbrandsdalen» - går Tore H. Vigerust sterkt i rette med Hougens analyse:

#32 - Skrevet 14.03.2005 - 01:37 av Tore H. Vigerust:

«..., etter nitidig lesning av Engebret Hougens ættesoger og alle kildeutgaver til norsk historie i middelalderen og en tid etter, kom jeg for snart 30 år siden til den konklusjon at Engebret Hougens ættesoge om den såkalte Tynnølætta ikke baserte seg på historiske kilder, men var et fantasiprodukt vesentlig konstruert på ønsketenkning. Det viktige spørsmålet vil ikke være om det kan påvises noe feil hos Hougen, men om det kan påvises noe riktig i hans ættetavler om Tynnøl.»

#33 - Skrevet samme dag - 01:43 av Tore H. Vigerust:

«Vi er alle blitt lurt av E Hougen. Nå gjelder det starte på nytt med godt mot og sikre kilder. At alt som tidligere er skrevet, må raderes ut, gjør da ingen ting, siden vi er tilstrekkelig mange som kan ta fatt på en ny runde med forskning omkring denne slekten.»

Til Hougens forsvar bør kanskje nevnes at han ikke selv publiserte bind II og III av sin ættesoge. De ble utgitt lenge etter hans død basert på hans etterlatte notater!⁹⁸

(Barn IX:461, Mor XI:1842)

Gift

Barn:

Erich Trondsen Tynnøl/Bjølstad. Født omkring 1510. Levde 1591 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1595 i Heidal, Sel (OP). (Se IX:505).

Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen. Født omkring 1515. Død før 1573 på Helle, Vågå (OP). (Se IX:461).

Barbara Trondsatter. Født omkring 1515. Død før 1606.

Barbara var datter til Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533).

Hun var gift

1. gang ca. 1530-40 med Tord Østensen Bratt,
2. gang før 01.07.1563 med Hans Pedersen i Bergen,
- 3(?) gang med Biskop Jørgen Eriksen (1535-1604).

Hun hadde ingen barn og,døde før 28.09.1606 i Bergen.

01.07.1563 la Eirik Østensen [Bratt] frem et brev med 3 menns segl om at salig Tord Bratt, Eirik's bror, hadde skiftet med sine søsken om farsarven, men da hadde Eirik ikke vært tilstede. Ved skiftet hadde

⁹⁸ Gerhard Schøning: «Reise gjennom Gudbrandsdalen 1775», utgitt av G. F. Gunnarsen på Hamar i 1926, side 108-110. Ivar Kleiven: «I Gamle Daagaa, Forteljingo og Bygda-Minne fraa Vaagaa» (1907-08), side 312, 317. E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 97-98. Engebret Hougen: «Nogen nye oplysninger om Bjølstad-ætten», NST V (1935-36), side 227-28. Henning Sollied: «Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken. 1. Bratt», NST VI 1937-38, side 55-56, 59. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 332. Engebret Hougen: «Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 54-55, 102-03, 105-06; bind III (1974), side 9, 11, 13-14, 21. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom», side 231.

Eirik fått ett forgylt sølvkors på 26 lodd og 16 store brudepenger, som Tord Bratts hustru Barbara Tronstdatter hadde lånt av hans mor da hun skulle kle seg som brud «og drog siden av med samme sølv uten all lovlig minde, så at forne Eirik Bratt hverken fik penger eller pengers værd derfor, hvorfor han anså sig for rettmessig eier av samme sølv, efter at hans mor nu var død».

Til dette svarte Hans Pedersen for sin kone at Tord Bratt hadde gitt henne en gård, og at hun skulle ha lagt ut dette sølvet for å betale gjelden hans.

Til det svarte Eirik Bratt at hans bror ikke hadde gitt ham noe. Bergens rådstuerett dømde at Hans Pedersen skulle gi arvesølvet tilbake til Eirik Bratt.

Det har vært diskutert om Barbara også har vært gift med biskop Jørgen Eriksen (1535-1604) som var superintendent i Stavanger fra 1571 til sin død, men dette er neppe tilfelle.⁹⁹

Tore Tronsen Tynnøl. Død 1590 på Tynnøl, Lesja (OP).

Tore var sønn til Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533).

Engebret Hougen skriver i «Nogen nye opplysninger om Bjølstad-ætten», NST V (1935-36), side 226-28 bl.a.

«I en pakke dokumenter fra gården Helle (Hellen) i Vaage har jeg (Hougen) funnet et brev som er skrevet på papir og er i sin helhet bevart bortsett fra at seglene er avslitt. Det er datert Vaage 25. november 1573 "oc anden dag ephther paa Lum", og opplyser at Erik Jonsson på Hellen og hans bror Østen Jonsson krevet almuen til vidne på at deres far Jon Trondsson ikke hadde overdratt "Torir Tønøl, som ær enn aff the yngste theris ffaderbrøder", nogen part i Tynnøl i Lesje, men at avtalen var at Tore skulde bli "sidendis en tid lang oc saa vige hver til sine som retferdigt ær".

Den nevnte Tore Tynnøls fulle navn var Tore Trondsson Tynnøl og han er mange ganger nevnt i lensregnskapene mellom 1575 og 1590.

Han var sønn av Trond Endridessøn på Tynnøl, som har levet mellom ca. 1490 og 1560, og også han er kjent fra flere dokumenter. Tore Trondssøns sønn Trond Toressøn Tynnøl finnes gjentagne ganger i regnskapene 1610-1624, og hans sønn var bl. a. Sivert (eller Sigurd) Trondsson Tynnøl, som var en av arvingene etter hustru Barbara Tronstdatter, biskop Jørgen Eriksens enke i Stavanger.

Som i Bind II s. 118 meddelt gav Tord Trondsson på Bjølstad, Per Trondsson på Valbjør og Sivert Trondsson på Tynnøl avkall for arv etter hustru Barbara ved tinget i Stavanger 24. oktober 1632.

Tord Trondsson og Per Trondsson var, som bekjent, begge sønnesønner av Erik Trondsson Bjølstad, og det må dermed ansees som sikkert at Eriks bror Jon Trondsson, som i 1558 var med å innløse Valbjør, er identisk med den i brevet fra 1573 nevnte Jon Trondsson Helle.

Trond Endridessøn Tynnøl har således, blandt flere andre sønner, hatt følgende tre: Erik Trondsson Bjølstad, Jon Trondsson Helle og Tore Trondsson Tynnøl samt en datter Barbara Tronstdatter, som var gift 3. gang med biskop Jørgen Eriksen.»¹⁰⁰

X:923 mm mf fm mf mf

Eirik Olsen Glømmen. Levde 1528 på Glømmen Nordre, Glømmen, Tretten (OP).

Eirik brukte Glømmen Nordre på Tretten i Øyer.

Gjengjerden i 1528 viser for Glømmen i Ørje prestegjeld:

«Mandtal j Øgie presstegjeld
Ffynnd Glemmer j lod sølff
Erich Olssen j lod sølff».

Find var Eiriks svigerfar og brukte den søndre delen av gården. ¹⁰¹

(Barn IX:462)

Gift med neste ane.

Barn:

Anne Eiriksdatter Glømmen. Født omkring 1515 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). Død etter 1601 på Helle, Vågå (OP). (Se IX:462).

⁹⁹ Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 331. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 102-103.

¹⁰⁰ Engebret Hougen: «Nogen nye opplysninger om Bjølstad-ætten», NST V (1935-36), side 226-28.

¹⁰¹ Gjengjerden av Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 62). Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 77. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

X:924 mm mf fm mf mm

Gjøda Finnsdatter Glømmen. Født omkring 1493. Død etter 1557 på Glømmen Nordre, Glømmen, Tretten (OP).

Gjøda var datter til Finn Baardsen Glømmen (nevnt i 1528).

Eirik og Gjøda hadde følgende barn (minst):

Ca. 1515: Anne, døde etter 1601 på Helle, Vågå.

Gården Glømmen har alltid vært odelsgods, og har gått i arv ledd etter ledd. Det står skifte på Helle i Vågå etter Jon Trondsson og Anne Eriksdatter, og i skiftet og andre dokumenter fra gårdsarkivet der, får vi vite at Anne er datter til Erik Olsson på Glømmen og Gjøda Finnsdatter. Sistnevnte må være datter av den Finn på Glømmen som er kjent på den ene halve gården 1528, mens Erik Olsson på Glømmen er kjent samme år på den andre halvdel (nordre). Min farfar, Ola Vigerust, har skrevet om denne slekten i en avisartikkel i Gudbrandsdølen fra 9.10 1953. Han kjente godt til innholdet i disse gårdsarkivene, så jeg betviler ikke hans slektsrekke. Han hadde funnet ut at Finn på Glømmen var sønn av den Bård Amundsson som bodde på Glømmen 1490-1505, nevnt ovenfor. Men i de kildene som jeg selv har laget personnavnregister til, kilder som allerede er publisert i Diplomatarium Norvegicum, er det ingen brev som omhandler Finn. Hans farsnavn, Bårdsson, kan være nevnt i et yngre brev som jeg ennå ikke har gjennomgått selv.»¹⁰²

(Barn IX:462, Far XI:1847)

Gift med forrige ane.

X:961 mm mm ff ff ff

Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen. Født omkring 1515. Død før 1573 på Helle, Vågå (OP). Gjentakelse, se side 64.

X:962 mm mm ff ff fm

Anne Eiriksdatter Glømmen. Født omkring 1515 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). Død etter 1601 på Helle, Vågå (OP). Gjentakelse, se side 67.

X:971 mm mm ff mf mf

Lodvar [Gunnarsen?] Slette. Levde 1561 på Slette, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1602 på Slette, Heidal, Sel (OP). Gjentakelse, se side 77.

X:1009 mm mm mm ff ff

Trond Eindridsen[?] Tynnøl. Levde omkring 1490. Død etter 1533 på Tynnøl, Lesja (OP). Gjentakelse, se side 79.

X:1011 mm mm mm ff mf

Østen Guttormsen Bjølstad [Bratt]. Lagrettsmann. Født omkring 1475 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Levde 1518. Levde 1543 fra Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1545 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP).

Østen var sønn til Guttorm Endridsen [Bratt] (~1437 - ~1529) og
Cecilie [Sidsel] Pedersdatter Skiåker (~1430 - ~1509).

Østen tillegges i yngre våpenbøker et våpen med skråstilt stokk med tre avkortede kvister på hver side, tre fritthengende liljer over og en lilje under.

Navnet Bratt forekommer gjennom hele middelalderen og fram til i dag i hele Norden. Navnet betyr en brå, steil person, med andre ord et personkarakteriserende navn som sikkert har oppstått mange steder til ulike tider uavhengig av hverandre.

Han nevnes første gang som lagrettemann på Bjølstad 17.01.1518 sammen med sin far (DN VIII 495):

«Ollom monnom them som thette breff se eller høyre kenes wi efftherskriffne Gwtorm Endridsson Østhen Gwtormsson Per Arnesson och Arne Widlecsson sworne lagrettis men paa Woghe [qwede gudz oc sine] ath wi worum pa Biørstad som ligghe i Hedal sancti Antonij dagh sogom och hørdom ath forde Jon Andhersson och adherde Andhers Arnesson skiffthet iordegossz segh i millom ath forde Jon Andhersson skwlle haffwe Klepp och Heckenne och Dalenne och Røthem och Ellinghssbø jtem skwlle adherde Andherss Arnesson haffwe ther i moth i ghen Haralstadh och Awssthrem och Bergh i Gawsdal sokn i saa sanheth ath enghen aff them skal bøthe eller bwrth selie iordhe gossz i fraa erffwingom effther thenne dagh. Tiil ytthermere bewissningh och sanning hei(n)ge wi wor insigle nedhen for thette breff skriffwett waar paa Biørstad sancti Antonij dagh anno dominj m d xviiij etc.»

Sammendrag:

Fire Lagrettemænd pa Vaage erkjende, at de vare paa Bjölstad i Hedalen, da Jon Andersson og Anders Arnesson skiftede sit Jordegods mellem sig.

Han nevnes som «Oustin Bratt» da han betalte gjengjerden i 1528.

¹⁰² Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

I 1530, antagelig 2. februar, gjorde Henning Munk på Blakar og «hederlig mand Østen Brath» makeskifte. Østen fikk gården «Annestad» i Lom på Skedakerstranden (Ånstad) med halve kvernstødet som lå til Skiåker, mot at Henning Munk fikk Svadegård på Dovre (DN III 1122):

«Alle men thette breff ssee eller høre læses kennes iegh Heningh Mwnk ath jegh haffwer giorth iordeskiffthe med hedherligh man Østhen Brath ein gord som liggheer po Doffre nördre lutthen i Gulbranssdallene som either Swadegordh ffeek taa førde Heningh Mwnk adherdom Esthen Brath ein gordh ther i moth i ghen ssom either Annestadh liggendes a Lom i Norheredh pa Skedaker stranden och helthen i qærnehwss stødhet som nu liggheer tiil Skedaker ffrelsth och hemmelth oc akere lawsth ffor hwario manne a begge sidher med luthom och lwndom wtthan garssz och innan som tiil liggheer och lighet haffwer ffro fforno och nyo ffro forde Heningh Mwnk och hanss arwinghe och vndher Østhen Brath och hanss arwinge tiil effwerdeligh eghe. tiil ytthermere visse hengheer iegh Heningh Mwnk mith insigle med tesse dandemenss insigle som saa eite Simon Siwrdsson och Olaff Mikelsson lagrettes men a fforde Lom. datum in Lom anno domini m d xxx circa festum purificationis Marie.»

Sammendrag:

Henning Munk mageskifter til Sogneprest Eystein Bratt Gaarden Annestad i Lom imod Svadegaard paa Dovre.

Østen nevnes i «Gryttingdiplomet» som ble funnet av professor Gerhard Schøning i 1775 på en av Gryttinggårdene. Han tok et referat av dette på Grytting, Ifølge Stig Grytting (muntlig opplysning til Jakup Skjedsvoll i 2007) har det senere kommet bort etter at det ble solgt til en oppkjøper i 1890-årene. Vi har derfor bare den meget utførlige avskriften han tok, og hvor han nok har fått med seg det vesentligste av innholdet.

«A° 1533. Mons. Biscop i Hammer, og Capitlet, Dyre Sewoldson Lagmand ij Oplanden, Mons Trwelson, Hans Krwge oc Olaf Trwelson, Wepnere, Eric Bagge med fleere, Lagrettes-Mænd paa Hedemarken, vare samlede paa Raadstuwom i Hammer, da der for dem mødte Østen Brat og Sefren Stamstad paa Loom, paa sin Hustrues Ingelef Biørne Dottr (synes at have været en Brat) samt hendes Brøders Vegne, Alf og Knut, hvilke titalde Oudolf Jonson og Engilbregt Hielle (Hielle i Dofre Sogn), paa egne, samt Jens Ifwerson, paa hans Hustrue Ragnilde Endrids Dotter samt Broders Trond Tynelfs Vegne, om Jordegods, efter gamle Alf Stamstada og hans qvinne Hustru Ingeborg bienedotter (hvilke da have været af Adel, da hun faaer Titel af Hustrue, og mueligt af Familien paa Blakar paa Loom).»

....

Paa denne post dømtes, at Gudriit vel havde Ret til at beholde alle løse Penge, men ei det faste Gods, efter Norske Lov, som befaller, at fast Gods ei maae falde i Ut-Arv. Af denne Post reiste sig den Trætte, som nu var for Retten: thi Gudriit skiftede Godset mellem sine Frender, Jon Audulfson, hendes Farbroder, og sin Søster, Engelbrith Hielles Moder. Blev nu derfor avsaagt, at alt Gods, efter Hustru Ingeborgh og hendes Morbroder Frederic, da ingen nærmere er til, skulde viige tilbage til den rette qvist och Ættebolck igjen, nemlig til Østen Bratt og hans Slægt, efter tuenne Breve, udgivne af 24 de ældste Mænd i Gudbrandsdalen. Og liigeledes blev nu den heele Sags Slutning og den endelige Dom deri, at det omtrættede Gods skulde tilfalde bemeldte Østen, samt Sefren, hans Hustru og hendes Brødre.»

Det finnes også en stadfesting på at Østen Bratt og Søren Stamstad vant denne saken i et diplom i Riksarkivet. Det er skrevet på Hamar i 1534 og der stadfester lagmannen i Oppland, Dyre Sevaldsson, med lagretten og biskopen dommen fra 1533 i saken mellom «Audulf Bogie, Jens Iversson og Ingebret Hielle, mot Østen Brath og Søren Stamstad» da motparten ikke møtte frem (DN III 1136).

Siste gang han nevnes er når han var vitne på Bjølstad 11.03.1543 da Jon Andersen Kleppe ga sønnen Knut gården Mo (DN X 717). Under diplomtet fra 1530 hang seglet hans ved.

Etter det Nils Stub har notert i sine oppteigningsbøker har det vært strid om noe av Bjølstadgodset i årene før 1575:

1. 16.06.1572 har han notert:

«Anno 1572 Sancte Botolffs affthenn paa Edzuald Lagtinngh: [p. 33].»

«Skall the pendinge betallis som Peder Bratt haffde lonnt oc Erich Brattis søster wiige tiill forne gardtt Arne gard som Erich Bratt hadde vtsett.

Schall Knud Bagge [gift med Marthe Torsteinssdotter, Peder Østensens enke] och Erich Biølstad møde her paa Etzuald thenne same aars dag tiill widre proff och beuisning the haffue paa baade sider om Biølstad och hues arff – [ikke fullført].»

2. 24.01.1573 har han notert:

«Tridie sogne fore [p. 53].»

«Tore Østensdotther paa Bølstadt [skall (overstrøket)] och Cissel hindis søster, skall vige tiill Arnegard, Och betale theris broderbarn igen hues [beuiselig (overstrøket)] pendinge som Per Bratt theris fader [dvs. deres bror Peder] vdlagde att løse samme gard mett, och beuisis att hans egne frølse pendinge ther fore var vdlagt, Knudt Bagge stodt i rette paa sin [quindis (overstrøket)] steffbarns vegne.»

3. 25.06.1575 har han notert:

«Første syckne epher» [p.197].»

«Knudt Bagge Niels Gulsuold och Erich Biørnsen skulle møde paa Biø(r)nstadt, løffuerdagen for Sanctj Mi(c)hils dag (24 Septbr.) om en gard the sagde at Knudt ville trenge them tiill att bytte aff.»

4. 11.10.1576 har han notert:

«Then første syckne for vinthernethene» [p.250].»

«Knud Bage skall beholle thenn gaard Rud han haffuer j pant aff Tor Bratt jndtil saa lenge hand faar synne

wdtlagde (pen)dinge jgenn effth(e)r hans breffs lydelze som hand beuiste met breff och seigel sandt att were Och the breffue som tilforne ere sagde macteløse skal effth(e)r thene dag icke kome Knud wnder øigen disligiste giorde Knud syn Edt att hand . . . . . end hans hustrus . . . . . [e]r tilbyt j salig Tor Brattis . . . . . neruerelse»

Lærer Per Berg, Hamar, skrev en interessant artikkel i NST XI, hefte 4 (1948), med tittelen:

«Kvar vart det av Brattgodset?».

Jeg gjengir her deler av artikkelen.

«Fra Eirik Bjørnsen kjøpte Bjølstad i Heidal i 1430 og frem til vel 1530 ser det ut til at ætten har økt sine jordeiendommer litt etter hvert. Ætten har også i denne tiden klart å holde jordegodset samlet, det har ikke forsvunnet mye ved skifter. Eirik Bjørnsen var vel selv en eldre mann da han kjøpte Bjølstad, for skal en tro den alder som er oppgitt, er hans sønnesønn Guttorm Eindridsen født i 1435. Ifølge Ivar Kleiven døde Eirik Bjørnsen før 1441. De tre neste leddene er:

Endrid Eiriksen [Bratt] (ca. 1400 - ca. 1460) gift med Ingeborg. Hennes mor het Borghild Fredriksdatter og var fra Lom, men var gift til Trøndelag. Borghild og hennes mann døde tidlig, og Ingeborg ble fostret opp hos en morsøster i Lom. Med Ingeborg kom flere gårder i Nord-Gudbrandsdal over til Bratt-ætten.

Guttorm Eindridsen [Bratt] (ca. 1435 - ca. 1530) gift med Cecilie Pedersdatter fra gården Skidaker (Skjåk) i Skjåk. Med henne kom mye jordegods i Norddalen over til ætten.

Østen Guttormsen [Bratt] (ca. 1475 - ca. 1550) gift med Tora Tordsdatter Tjerne fra Ringsaker. De mange gårdene på Hedmark og Oppland som Brattene eide, har vel helst kommet med henne.

Ved den tid da Østen Bratt døde, ser det ut til at store deler av jordegodset har vært pantsatt, slik at ætten ikke hadde full råderett over dette.»

Han går så over til å behandle 6 av Østens barn som alle føres med Tora Tordsdatter Tjerne som mor:

1. Tor Østensson Bratt, død 27.08.1560.
2. Eirik Østensson Bratt, død før 1572.
3. Per Østensson Bratt, død ca. 1565.
4. Aase Østensdotter Bratt, død før 1570.
5. Tore Østensdotter Bratt, død før 1606.
6. Sidsel Østensdotter Bratt.

I tillegg til disse barna fører Engebret Haugen en Engebret og en Ivar blandt Østens barn (Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47).

Bakgrunnen til dette må være et diplom skrevet på Bø i Lesja 21.11.1555 hvor det framgår at «Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter [er] sambarne syskiin till fader och moder» (DN III 1176). Ivar og Engebret nevnes kun i dette diplom.

«Ollom monnom som thette breff sseea eller høre sender wy Olluff Korby Eriik Bøy Guttorm Hattrym och Haldo Hollene suorne logrettis mend paa Lessøø att wy ware paa Bøj rette steffine stuffue torsdagenn nest for sancte Karynn dagh aar 1555 y k. m. ffoz neruelrse och flere gode mend hiørde wy yth wenlight och ytt suskenn skyfft emellom Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter sambarne syskiin till fader och moder. Bleff ty saa forlichte att Tore Østensdatter schulle følge v. #s. y Holagger oc end hudeschill y Sylsgjørd tyll ewerdelyge eydom vnder seg och syne affkomme och erui(n)ghe forti thett war hynniss faders godtz och rette odall och schall thette skyffte vbrødelig holldis. Att saa err y sandhed som forschreuih staer setter wy wore jndsigel medh begge hynniss broders jnsegell neddenn for thette wortt obne breff som giordtt warr aar och dag som forschreffuith staerr etc.»

Sammendrag:

Fem Lagrettmænd paa Lesje kundgjøre et Arveskifte mellem de 3 Söskende Ivar og Engelbrekt Öysteinssöner samt Thora Öysteinsdatter.

Opp gjennom årene har det blitt diskutert hvorvidt Østen var gift en gang eller flere ganger, hvilke barn han hadde og eventuelt i hvilke ekteskap de hørte hjemme.

I Digitalarkivets forum ble det ført en diskusjon med utgangspunkt i skiftet nevnt ovenfor i 2009:

[#66572] Engebret Eysteinson Bratt .til Holåk i Lesja - Om hans foreldre.

Tore H Vigerust - 27.01.2009:

«Til mitt innlegg 3 og spørsmålet i innlegg 6. Det er neppe så interessant hva Engebret Hougen har ment eller ikke ment. Det som er viktig i dag er : hva vet vi.Vi vet at en Engebret var bruker av Holåk i 1528. Hans navn står i skattemanntallet som er trykt i NRJ bind IV.Og da er vel det vi vet om ham, nevnt. Så finnes det et skiftebrev fra 1555 som noen mener kan belyse slekten Bratt. Men jeg er ikke blandt dem som mener det.»

Tore H Vigerust - 27.01.2009:

«Jørgen er bruker på Holåk i alle manntall fra 1610 til og med 1626, mens Karin står i manntallet fra 1627 og noen år utover. Det er interessant at det finnes folk i 2009 som mener at en gårdbruker i 1620-årene er sønn av en gårdbruker i 1520-årene. Man kan jo tenke seg om slikt kunne inntreffe i vår tid, med svært mye lenger levealder enn på 1500-tallet: hvor mange gårder i Norge drives i 2009 av personer som er sønn av gårdbrukeren på samme gården i 1909?»

Jakob Skjedsvoll - 27.01.2009:

«Eg vil få lov å nemne at dette var eit emne som var drøfta på Bratt-seminaret som vart arrangert av Gudbrandsdal slektshistorielag sist haust. Til det seminaret skreiv eg ein artikkel om den eldre Bjølstadslekta som er trykt i

Gudbrand nr. 3/2008. Det vil føre alt for vidt å ta heile argumentasjonen her, men interesserte kan kjøpe dette heftet ved å vende seg til laget på internetadressa www.gudbrandsdalslekt.com. Grunnlaget for å tru at Eystein Guttormsson Bratt hadde ein son Imbrikt (Engebret) som kom til Holåk, er tunt. Det var eit skifte skrive på Bø på Lesja 21.01.1555 mellom heilsyskena Imbrikt og Ivar Eysteinssøner og Tore Eysteinsdotter der dei vart enige om at Tore skulle ha noko jord i Holåk og Selsjord 'fordi thett war hynniss faders godtz och rette odall ---'. Grunnlaget for å tru at dei tre var frå Bjølstad, er at diplomtet låg i Bjølstadsamlinga, det er forma som eit heimelsbrev for Tore Eysteinsdotter, og det er vanskeleg å finne noko anna grunnlag for plasseringa av brevet enn at det er Tore Eysteinsdotter på Bjølstad dette gjeld. Det er likevel påfallande at vi ikkje finn att dette godset i seinare skifte på Bjølstad. Om Eystein Guttormsson Bratt hadde ein son Imbrikt, er det like fullt høgst usikkert om mora var Tora Tordsdotter frå Tjerne. Truleg oppkallingsskikk kan vel heller tyde på at desse tre heilsyskena var barn av ei seinare kone, der Tore var oppkalla etter den avdøde kona Tora Tordsdotter. Om det i tilfelle var denne Imbrikt som vart nemnt som brukar på Holåk i 1528, må også bli høgst usikkert, for farsnamnet til han er ikkje kjent og det blir, som Tore Vigerust har nemnt ovanfor, litt vanskeleg å få det til å gå saman aldersmessig, men ikkje umogleg. Det kan ha vore slektskap på ein annan måte, men vi har ikkje kjelder som kan seia noko om det. Heller ikkje overgangen til seinare generasjonar på Holåk er sikkert utgreidd. Så langt eg kjenner til, er korkje Jørn (Jørgen) eller Kari (Karin) nemnde med farsnamn. Ut frå namn som er brukte seinare i slekta, finn eg det truleg at ein av det ættar frå ein Imbrikt, men ut frå dei spinkle kjeldene som finst, ville eg helst tru det var Kari. I den stutte drøftinga av etterslekta som vi også hadde på seminaret, var min innleiande merknad at den eldre Holåkslekta treng ein ny gjennomgang, og eg er sterkt i tvil om det som har vore skrive tidlegare, er heilt rett. Dersom ein vil basere anetavla si på nokonlunde sikker kunnskap, ville eg nok rå til at ein til så lenge ikkje går lengre bakover enn til Jørn og Kari.»

I slektstavlen over «De eldste ledd av slekten Bratt av Bjølstad» i Tore H. Vigerusts artikkel «Adelsnytt» (Genealogen nr. 1 1999, side 46) føres

«Øystein Bratt Guttormsson på Bjølstad»

– i et mulig første gifte med «Gudlaug Olavsdotter», [markert med et «?»-tegn]

– dernest gifte med «Tora Tordsdotter (Tjerne-ætten)».

Spørsmålet han stiller er vel om den her nevnte «Østen Gutormsøn» kan være identisk med «vår» Østen Guttormsen Bjølstad [Bratt], da dette gifte fant sted allerede i 1493!

Tore Vigerust angir intet om fordelingen av barna.

Bakgrunnen er tre eldre brev referert i utdrag i lagmannsdom av 21.04.1612 i Statsarkivet, Hamar (Oppland lagdømmes tingbok 1, 1611-1613) datert 1493 (DN XXI 600):

«- herhos wdj rette lagde trende Copiær Beseglet aff nogle gamle breffue, Liudendis ad en wed naffn Østen Gutormsøn haffr giffued sin hustru wed naffn Gulloff Ollsdaatter forn. Tagedstad i fæsten gaffr, Huillcke breffue erre alle Daterit 1493:»

Sammendrag:

Brev om at Øystein Guttormsson hadde gitt sin hustru Gudlaug Olavsdotter garden Tåkåstad (i Sør-Fron) i festegave.

Jan Eilert Jaatun tar utgangspunkt i diplomtet skrevet på Bø i Lesja 22.11.1555 (DN III 1176) i sin artikkel

«Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» («Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985)

når han hevder at Østen var gift tre ganger og at han i disse ekteskap hadde 8 eller 9 barn.

Hans resonnement i det følgende er derfor avhengig av at dette diplomtet gjelder Østen Bratts barn!

«Alle steder der Brattslekten i Gudbrandsdalen er nevnt, ser vi at Eystein Guttormsen Bratts kone var Tora Tordsdatter. Hun var søster av Gudrun eller Gudrid Tordsdatter som var gift med Johan Hansen Kruckow til Sørum i Luster i Sogn og væpneren Kjeld Tordsen som eide Dynagodset i Viken dvs. Båhuslen, og Ingeberg og Tjerne i Ringsaker.

At Eystein Guttormsen virkelig var gift med Tora, har jeg ingen grunn til å tvile på, men at Eystein kanskje har vært gift også med andre, har jeg ikke sett nevnt noen steder. Enkelte ting tyder nemlig på at så er tilfelle.

(1) Eystein Guttormsen og Tora Tordsdatter hadde i hvert fall sønnen Tord som var Erich Rosenkrantz', foged i Bergen. Der ble han gravlagt 27. august 1560. Enken, Barbro Trondsatter giftet seg før 1. juli 1563 med Hans Pedersen i Bergen. Den dagen la nemlig Eirik Bratt fram et brev med 2 menns segl at Salig Tord Bratt, bror til Eirik hadde skiftet med søsknene sine farsarven, men da hadde ikke Eirik vært tilstede. Ved skiftet hadde Eirik fått et forgylt sølvkrus på 26 lodd og 16 store brudepenger som Tord Bratts hustru Barbro Trondsatter hadde lånt av mor hans å bu seg brur med. Dette ville så Eirik ha tilbake (Kilde: Ættesoge for Gudbrandsdalen II s. 103).

Det som slår meg er at det står mor hans (Eirik) og ikke med et ord antyder at det var mor deres, at NN også var mor til Tord og at hun var Barbros vermoder! Eirik var ikke tilstede på skiftet etter faren. Han var, vet vi, svein på Akershus slott i 1557/58 og var kanskje der alt da faren døde, i hvert fall synes det for meg som at Eirik Bratt har vært en del yngre enn broren Tord og at de må ha hatt hver sin mor.

(2) I Diplomatarium Norvegicum, bind III s. 1176, finner vi et brev fra Bø i Lesja skrevet 21 november 1555. Det ble da holdt arveskifte mellom søsknene Iver Eysteinsson, Engebret Eysteinsson og Tora Eysteinsdatter, sambårne søsken til fader og moder. Tora skulle ha 5 pund i Holaker og 1 hud i Selsjord.

Det står ikke her noe om at de representerer flere søsken. Tord og Erik er bl.a. ikke nevnt, snarere synes det å ligge i forsikringen "samborne søsken til fader og moder" at de tre nevnte er det eneste i sin kull og at de må ha hatt halv søsken. At de tre er barna til Eysten Bratt, kan det ikke være tvil om, da brevet fra Bø senere befant seg på Bjølstad i Heidal. Tora Eysteinsdatter Bratt og mannen Eirik Tronsen fra Tynnøl i Lesja overtok nemlig i sin tur

Bjølstad.

Tora Tordsdatter kan være død alt omkring 1520 og Eystein snart blitt gift på ny med mor til Ivar, Engebret og Tora. Hun er i tilfelle helt i tråd med datidens navne regler blitt oppkalt etter farens første kone.

Hvem Eystein Bratts andre kone kan ha vært har jeg derimot ingen sikre formening om, men da sønnen Engebret ser ut til å ha vært bruker på Holaker, er det fristende å antyde at hu kan ha vært datter til en eldre Engebret Holaker som er nevnt i Gjengjerden 1528.

(3) Jeg har alt nevnt væpneren Kjeld Tordsen som var Tora Tordsdatters bror. Han er nevnt i 1523 (DN VII 516) og var i 1525 sysselmann i Østerdalen (DN XII 359). 1. mars 1532 skriver hr. Vincents Lunge til Hr. Esge Bilde at "Kjeld Tordsen er knape av Hedmarken falt ved Elfsborgs inntakelse" (DN IX 673). Nå var det kanskje ikke ved Elfsborg, men ved Karlsborg han falt for 24. november 1532 står det i et brev skrevet på Eidsvoll: Johan Kruchow på sin hustrus vegne og hans medarvinger skal beholde det gods som tilhørte Kield Tordsen som hadde satt seg opp mot sin herre og ble slått ved Karlsborg. Godset var Dyne i Viken, Tierne og Ingeberg på Hedmarken (DN XII 532).

Her får vi friske opp i våre historiekunnskaper: Kjeld Tordsen var av de yngre adelsmenn som hadde sluttet opp omkring kong Christian II i dennes bestrebelse for å gjenvinne Danmark-Norge fra farbroren Fredrik I. Dette var i virkeligheten for landsvik å regne, og godset til Kjeld skulle dermed etter loven inndras under kronen. At så ikke skjedde kom av at Johan Kruckow hadde vært kong Fredriks mann. Han arver nevnte gods på kronens vegne og flyttet også til sin nye setegård Tjerne i Ringsaker. Jeg er klar over at han arver med sine medarvinger, men dersom en av disse var Tora Tordsdatter på Bjølstad, er det merkelig at ikke Brattene blir sittende med noe av det nevnte godset. I hvert fall er det merkelig at de ikke ville sikre seg noe av Ringsakergodset da slekten alt hadde eiendom i By på Veldre. Men i betegnelsen medarvinger kan vi vel også finne de barna Johan Kruchow og konen hadde eller ville få. Brattslekten hadde omkring 1530 alt vunnet en stor arvesak, og var ellers ikke kjent for å la et krav gå fra seg.

Var derimot Tora Tordsdatter død før 1532, ville etter dagjeldende arvelov hennes barn ikke være arveberettiget i det hele tatt. Alt vil da tilfalle levende søsken.

At Tora Tordsdatter er død før 1532 støtter det jeg alt har antydnet. Dersom Eystein Bratts barn i et 2. ekteskap skal rekke å bli fullmyndige før 1555 (skiftet på Bø) må de være født før 1530. Jeg har alt antydnet at Tora Tordsdatter kan være død alt om lag 1520.

Omkring 1530 er så Eystein Bratt blitt gift for 3. gang. En datter i dette ekteskapet, Sidsel, må være født om lag 1530, da hennes datter Karen Sevaldsdatter fra Hovin (Hove) i Fåberg som levde som enke på Ljøstad i Romedal i 1612 selv hadde en voksen datter Ingerid som alt da var gift for 2. gang. Ingerid skulle dermed være født ca. 1580 og moren Karen Sevaldsdatter f. om lag 1550-55.

Av samme ekteskap må så førnevnte Eirik Bratt og muligens også en Christian Bratt ha vært (se begrunnelse 1). Begge var som yngre folk og sveiner på Akershus 1557/58.

(4). Fra et skifte på Bjølstad som Engebret Hougen nevner i sin Ættesoge for Gudbrandsdalen II s. 112, finner vi følgende: "Same tjid hørde wi Och saa at førne Thore Østensdatter gaffue och nevnte sin szøster Sidszell en hud i Wiste paa Wage som waar hendis Mørne godz for en hud i Hielle paa Doffre".

Her får vi en antydning om at Tora og Sidsel kan ha hatt hver sin mor. Engebret Hougen streifer også innom tanken (AFG II s. 113), men forkaster den da Sidsel Eysteinsdatter Bratt etter hans oppfatning må være eldre enn hun etter mitt skjønn trenger å være. E. Hougen mener at en datter av Sidsel var gift med Nils Andersen Busvold, men jeg mener det er Sidsel selv som var gift (2. gang) med Nils Busvold.

Hver for seg er kanskje ikke disse 4 momentene noe bevis for min påstand; en gammel brevskriver kan selvsagt ordlegge seg litt klønete, men samlet og dersom vi skal ta utsagnene bokstavelig – og hvorfor skal vi ikke det? – synes jeg det er belegg for en forsiktig konklusjon:

Eystein Guttormsen Bratt, født omkring 1475/80 død før 1555.

Gift 1 gang med Tora Tordsdatter, død omkring 1520.

Gift 2 gang med NN (Engebretsdatter Holsaker?), død omkring 1530.

Gift 3 gang med NN.

Barn i 1. ekteskap:

a. Tord Eysteinsson Bratt, død 1560, barnløs, gift med Barbro Trondsatter.

b. Per Eysteinsson Bratt, på By i Veldre, død ung før 1560, hadde barn,
gift med Marte Torsteinsdatter.

c. Åse Eysteinsdatter, enke på Tynnøl 1557/58,
gift med Trond Eindridesson Tynnøl
(far til Eirik Trondsson på Bjølstad).

2 ekteskap:

d. Ivar Eysteinsson, nevnt 1555, barnløs, død før 1560.

e. Engebret Eysteinsson Holaker, nevnt 1555, død før 1557/58. Barn.

f. Tora Eysteinsson Bratt, gift med Eirik Trondsson fra Tynnøl, bruker på Bjølstad.

3. ekteskap:

g. Eirik Eysteinsson Bratt, nevnt 1557/58-63, overtok Bjølstad, barnløs.

h: Sidsel Eysteinsdatter, gift 1. gang med Sevald Dyresen på Hovin i Fåberg og
gift 2. gang med Nils Andersen Busvold i Romedal.

i. ? Christian Bratt, nevnt 1557/58, er i tilfelle død før Eirik

siden halvøsteren Tora og mannen kunne overta Bjølstad.»

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta» :

«Eystein Guttormsson Batt er einaste barnet til Guttorm Eindridsson og Cecilie Petersdotter som vi nå kjenner til. Han er nemnt sikkert seks gonger i samtidige kjelder og kanskje eit par gonger til. Fyrste gongen han sikkert er nemnd, var "Østhen Gwttormsson", som nemnt ovanfor, lagrettemann på Biørstad 17.01.1518 (DN VIII 495), Han er nemnt "Oustin Bratt" da han betalte skatten gjengjerd i 1528. Som nemnt ovanfor bytte "hedherligh man Østthen Brath" jord med Henning Munk 02.02.1530 (DN III 1122). Han er nemnt i to av dei tre Grytting-diploma. I det udaterte diplom, truleg frå omlag 1530, er han nemnt "Østen Brath", han har da saman med Søren Stamstad fått teke opp vitnemål om retten til jordegods som farmora hadde odelsrett til. I 1533 har "Østen Brat/Bratt" ført saka for lagmannen og fått seg tilkjent dette godset. Saka har vorte endeleg avgjort i 1534 med same resultat for "Østhen Brath" og Søren Stamstad (DN III 1136). Han er nemnt siste gong 11.03.1543 da "erlige och welfforstandige mend szom er Østhen Brath och Alff Olafson" som vitne hengde segla sine under eit brev skrive på Bjølstad der Jon Andersson (Kleppe) gav Mo til sonen sin (DN X 717). Det kan knapt vera tvil om at det er same mannen som er nemnt desse gongene. Det var også ein "Øssthen gwtthorm son sworn Larettis Man oppaa wogee" som 30.07.1530 "wnthe Amwnd Jwer son ørees bol i skwleinggher som ligger o mellom kwam ok Heddalenn" (DN XXI 773). Dette kan knapt ha vore nokon annan enn Eystein Guttormsson Bratt på Bjølstad. Amund Ivarsson åtte truleg Røssem i Kvam, for Skulengene har i den tida ein kjenner til seinare, fylgt den garden.

Det har også vore nemnt at den "Østen Gutormsøn" som i følgje tre brev frå 1493 "haffr giffued sin hustru wed naffn Gulloff Ollsdaatter forn. Tagestad i fæsten gaffr," (DN XXI 660) skulle vera Eystein Guttormsson Bratt på Bjølstad. Eg kjem attende til det nedanfor.

Eystein Guttormsson må etter dette sikkert ha vore fødd før 1488 og dersom resonnementet ovanfor om alderen til faren er rett, kan han knapt vera fødd før 1465. Han kan tidlegast ha døytt i 1543, men sikkert før sonen Tord døydde i 1560. Av det udaterte Gryttingdiplom går det klart fram at han var son til Guttorm Eindridsson. Han må ha overteke Bjølstad etter faren før 1528, ettersom han da betalte gjengjerd, medan faren ennå var i live.

Det er semje mellom dei som har skrive om emnet, at han var gift med Tora Tordsdotter frå Tjerne på Ringsaker. Fram til og med Engebret Hougen i Ættesoge for Gudbrandsdalen II har det vore rekna med at ho var mor til alle barna hans og at han var gift berre ein gong. I seinare tid har nokre forfattarar kome til at han må ha vore gift fleire gonger. Jan Eilert Jaatun har under tvil kome til at han kan ha vore gift tre gonger. Tore Hermundsson Vigerust har meint at han kan ha vore gift to gonger, men har ikkje presisert kva kjelder han byggjer på eller drøfta det nærare. Eg finn det mest praktisk å drøfte kven han var gift med saman med kva barn han hadde. Det har vore nemnt at han kunne ha i alt ni namngjevne barn som voks opp; rekkjefølgja har vore rekna for usikker, men i den rekkjefølgja Engebret Hougen nemner dei, heitte dei Tord, Tore, Ivar, Eirik, Kristian, Åse, Per, Sissel og Imbrikt. Eg tek i gjennomgangen nedanfor i det vesentlege utgangspunkt i framstillinga til Engebret Hougen og tidlegare Per Berg.

Det er ikkje kjent noko dokument om skiftet av jordeiga etter Eystein Guttormsson Bratt, men i ei sak for rådstureten i Bergen 01.07.1563 som Eirik Bratt førde mot mannen til enkja etter Tord Bratt, er det nemnt at Tord skifta godset etter faren medan Eirik var fråverande. Som nemnt ovanfor, skifta Tore og Sissel Eysteinsdøtre eit stort jordegods mellom seg 10.10.1575, m.a. Bjølstad. Angard og ein av Skjåkgardene. Dette må vera sentrale delar av godset til Eystein Guttormsson Bratt; Bjølstad hadde som vist ovanfor vore slektseige sidan 1430, og faren til Eystein, Guttorm Eindridsson Bratt, budde der i 1509, faren og kona hans, Cesilie Petersdotter, bytte til seg Angard 19.01.1500 (DN II 1010), og Skjåk må ha vore av fedregodset til Cesilie Petersdotter, sjå drøftinga av henne ovanfor. Dette viser at Tore og Sissel Eysteinsdøtre må ha vore etterkomarar og høgst truleg døtrene til Eystein Guttormsson Bratt. Når Skjåk var med på skiftet, viser det òg at Cesilie Petersdotter må ha vore mor til Eystein.»

Han referer så til Nils Stubs oppregnelser i 1575 som er nevnt tidligere i biografien og fortsetter:

«I eit forlik 08.10.1575 mellom Knut Bagge og Eirik Bjølstad vart det dessutan bestemt at Knud Bagge skulle nyte og behalde den brorpart som tilforn var tilbytt, og han skulle "ei gjøre Eric Biølstad nogen Plats eller møte anten paa Biølstad eller dens tilliggende Herligheder i nogen Maade"».

«Det går av dette fram at Tore og Sissel hadde ein bror Eirik Bratt og at dei skal ha Angard mot å betale attende pengane til brorbarnet(a) sitt(sine) som far til dette brorbarnet, Per Bratt, hadde lånt Eirik Bratt mot pant i Angard. Når Tore og Sissel fekk rett til å løyse Angard, må Eirik Bratt ha fått utlagt denne garden på eit tidlegare skifte. Garden må ein gong før eller etter dette skiftet ha vorte pantsett til nokon annan og Per Bratt har så hjelpt broren Eirik Bratt med eigne pengar til å løyse inn att garden. Eirik Bratt må ha vore død utan etterkomarar eller foreldre i live da denne striden kom opp i 1572 og Tore og Sissel må ha vore dei einaste attlevande syskena, jf. arvebolken i landslova. Forliket 08.10.1575 (utrykt diplom i Riksarkivet, Bjølstadsamlinga) viser også at det har vore eit tidlegare skifte, der Per Bratt har fått ein brorlut, som Knut Bagge da (på vegne av barnet/barna til Per) skulle behalde. Kva krav Knut Bagge kan ha reist om Bjølstad må ut frå kjeldene og arvebolken i landslova bli uklårt; de er mogleg det kan ha vore eit pantekrav. Det kan ha vore at «then gaard Rud han haffuer j pant aff Tor Bratt» som er nemnt ovanfor, har vore Rudi i Heidalen, og at den garden da har vore rekna saman med Bjølstad. Når Bjølstad i skiftet i 1575 er rekna til 10 huder, må det helst vera rekna saman med Rudi og kanskje Åseng, for Rudi er ikkje nemnt ellers i skiftet og garden var i eiga til Bjølstadmennene seinare. I 1647 var Bjølstad på 5 huder og Rudi på 2 huder.

Desse rettssakene viser i alle fall at også Per Bratt må ha vore bror til Eirik, Tore og Sissel, Det har vore reist noko tvil om denne Per i det heile har funnest, men ut frå det kjeldematerialet som her er referert, kan det vanskeleg vera grunnlag for slik tvil

Enkja etter Per Bratt som var opppattgift med Knut Bagge, heitte Marit Tostinsdotter. Ho var gift tredje gongen

med Abraham Nilsson Stub, for i ei rettssak om Kruke som han i 1592 førde på vegne av stesonen Lars Bratt er det sagt «at same Kluge nu vdi langsommelige tid haffue leiget øde, jndtill Knudt Bagge som aate den Quinde som forne Abraham Stubb nu aager, same Ødeyord vdenm Loug och mynde jndhegnit och brugte, vnder denn gaardt Herringstad som forskreffne Abraham nu paa boer, ...» (DN XVI 483) Det går av dette klart fram at Marit Tostinsdotter og Abraham Stubb budde på Heringstad i 1592. Heringstad er grannegarden til Kruke. Det virkar da truleg at Marit Tostinsdotter saman med andre mannen Knut Bagge også budde på Heringstad da han gjerda inn øydegarden Kruke for eigen bruk. Når Lars ber tilnamnet Bratt, må han ha vore son frå fyrste ekteskapet til Marit Tostinsdotter, med Per Bratt. Det må vera denne Lars Bratt som tok at bruken av By i Veldre i 1601 og som i 1615 blant mykje anna gods åtte 3 huder i Heringstad og 3 huder i Vik i Kvam. Den mest rimelege forklaring på dette må vera at Per Bratt har fått utlagt Heringstad og Vik som sin del av arven etter foreldra, og at dette var den brorparten Knut Bagge skulle få behalde, på vegne av kona og stesonen, etter forliket 08.10.1575, sjå ovanfor. Når kona budde der seinare og garden må ha vore Brattgods, er det høgst truleg at også Per Bratt budde på Heringstad til han døyde ei tid føre 1572.

Når Eirik hadde fått Angard som også var på 6 huder, og sonen til Per også hadde 6 huder som må ha vore Brattgods, tyder dette på at ein brorpart i det opphavelege skiftet har vore nettopp på 6 huder. Når Lars Persson truleg må ha vorte eigar av alt Bjølstadgodset frå foreldra, tyder det på at han i alle fall var einaste sonen til Per.

Av den rettsaka som Eirik Bratt førte for rådstyretten i Bergen som nemnt ovanfor, går det klart fram at han hadde ein bror som heitte Tord. Det må ha vore denne Tord Batt som var faut for Erik Rosenkrantz og som fekk kvittering for rett regnskap for 1550 og 1551 i eit brev skrive 24.03.1552 (DN III 1171) som låg i Bjølstadsamlinga. Tord Bratt døyde i Bergen like før 27.08.1560, da han vart gravlagd. Når det var Tord som stod for skiftet etter faren, var han truleg eldste son i live da faren døydde. Det er ikke kjent når dette skiftet gjekk føre seg.

I eit skifte som er skrive på Bø på Lesja 21.11.1555 vart dei tre heilsyskena Ivar Eysteinson, Imbrikt Eysteinson og Tore Eysteinsdotter enige om at Tore skulle ha 5 skinn(?) i Hokåk og ei hud i Selsjord «forti thett war hynniss faders godtz och rette odall ---» (DN III 1176). Diplomet lå på Bjølstad. Det er ikkje heilt enkelt å tolke kva dette skiftet akkurat inneber, men det er i alle fall heilt sikkert at det gjeld tre heilsysken, Ivar, Imbrikt og Tore, og at faren heitte Eystein. Det har av alle som har skrive om dette hittil, vore rekna at dei var barn til Eystein Guttormsson Bratt. Det veit vi eigentleg ikke sikkert. Grunnlaget for å tru det, er at brevet låg i Bjølstadsamlinga, brevet er forma som eit heimelsbrev for Tore Eysteinsdotter og det er vanskeleg å finne noko anna grunnlag for plasseringa av brevet enn at det er Tore Eysteinsdotter på Bjølstad dette gjeld. Det er sagt at jordegodset Tore fekk i Selsjord (på Lesja) og Holåk var odelsgods til faren; det kan ha vore del av det Hjellegodset som Eystein Guttormsson Bratt fekk hand om i 1534 (Gerhard Schønning), men det er påfallande at vi ikkje finn att dette godset i seinare skifte på Bjølstad, Eg finn det likevel, som andre tidlegare, ut frå at brevet låg på Bjølstad, mest truleg at dette gjeld barn til Eystein Guttormsson og at han dermed også hadde sønene Ivar og Imbrikt. Det var ein Imbrikt som var brukar på Holåk i 1528, det kan kanskje ha vore denne Imbrikt Eysteinson, men da må desse tre ha vore av dei eldste barna til Eystein. Ivar er ellers ikke funne nemnt.

Åse Eysteinsdotter er berre funne nemnt ein gong, i eit utdrag av eit brev frå Bjølstad i Munthes samlingar. Absalon Pedersen nemner i si kapittelbok 20.08.1570 eit friarærend til "een pige, ved navn Barbara Tronddotter, fød i Gudbrandsdalen oc sigis vere Tord Brattis søsterdoter, ---", Da ho gifte seg året etter noterte han 02.09.1571: «Stod her Jens Persons brøllup, scholemester i Bergen, med en pige Barbara, fød paa Hetmarcken, fød af de Bratters folch». Denne Barbara Tronddotter må truleg ha vore fødd om lag 1550 eller litt før. Det er ikkje kjent at Tore eller Sissel Eysteinsdøtre kan ha vore gifte med nokon Trond. Dersom vi skal tru at Absalon var rett orientert om slektbakgrunnen til Barbara, må det derfor truleg ha vore ei syster til i syskenflokket og mor til denne Barbara kan ha vore Åse.

Kristian har vore nemnt som ein mogleg son til Eystein med bakgrunn i at det var ein Kristian Bratt som fekk sveineløn på Akershus slott i 1557/58, samtidig med at ein Eirik Bratt også var der. Det er ikkje kjent nokon annan Eirik Bratt dette kunne vera enn Eirik Eysteinson frå Bjølstad, men det er ikkje dermed sikkert at det var han. Kristian Bratt er ikkje funne nemnt andre gonger og det må etter mitt skjønn bli usikkert kvar han var frå.

Det er ikkje sikkert kjent frå samtidige kjelder kven Eystein Guttormsson Bratt var gift med. Eg finn det truleg at han har vore gift fleire gonger når han høgst truleg hadde minst åtte barn som nådde vaksen alder. Dette var ei tid da folketalet ikkje voks, på grunn av epidemiar og levekår ellers. Talet på barn som nådde vaksen alder var dermed høgst truleg berre litt over to per kvinne i gjennomsnitt. Det skal nemnast nedanfor at somme formuleringar i kjeldene også kan tyde på at barna til Eystein ikkje var heilsysken,

Som nemnt ovanfor, var det ein Eystein Guttormsson som i følge tre brev frå 1493 hadde gjeve kona si, Gullaug Olsdotter, Tåkåstad (på Fron) i festegåve (DN XXI 660). Dette er stutt nemnt i ein lagmannsdom av 21.04.1612. Når det har vore tre brev frå same året, kan det tyde på at breva har vore skriftlege vitneopptak og at giftarmålet derfor kan ha vore tidlegare enn 1493. Det er ikkje kjent at nokon av etterkomarane til Eystein Guttormsson Bratt åtte Tåkåstad, men jordegodset kan sjølvsagt vera selt eller bytt bort, eller ha gått tapt i pantsetjinga som Tord Bratt måtte gjera litt før han døydde. Eystein Guttormsson Bratt laut i tilfelle vera fødd om lag 1470 eller tidlegare, og det er mogleg. Men det har også vore andre med dette namnet i området på denne tida. Ein Eystein Guttormsson var lagrettemann på Hov i Bræbygde 02.04.1449 (DN III 803). Den same eller ein annan Eystein Guttormsson var lagrettemann på Skiplom på Fron 02.12.1463 (DN XXI 542) og på Oden i same bygda 03.11.1469 (DN V 866). Både Eystein Guttormsson "Ragar" og ein annan Eystein Guttormsson er nemnde i eit diplom av 12.03.1471 (DN XVI 245), den eine som vitne og den hin som part i ei avtale som vart inngått i eit gravøl på Leine på Kvam fjorten år før. Ein Eystein Guttormsson var også lagrettemann i ei sak om jordegods i Rømsem på Kvam 03.02.1474 (DN III 904). Det kan også ha vore menn med dette namnet som ikkje er kjende frå skriftlege kjelder frå denne tida. Ut frå

dei kjeldene eg har funne, kan eg ikkje sjå at vi kan slå fast at det var Eystein Guttormsso Bratt som gifta seg med Gullaug Olsdotter, og eg finn det vel mest truleg at det ikkje var så.

Tora Tordsdotter frå Tjerne er ikke nemnt i samtidige kjelder. Kjelda for at ho var gift med Eystein Guttormsson Bratt må vera eit handskrift av Ole Bang frå 1700-talet. Ole Bang byggjer høgst truleg på eldre forelegg, men kvaliteten på desse er ikkje kjende og det er heller ikkje kjent kor lenge desse opplysningane har vore overførde som munnlege opplysningar før dei var nedskrivne. Det kan vera grunn til å minne om at folkeminne eller familietradisjonar ikkje blir rettare av å bli nedskrivne og det kan vera grunn til å vera noko kritisk til familietradisjonar om slektskap for generasjonar som ligg noko unna i tid, særleg når det blir påstått "gjæve" slektsamband. Her ser likevel dei opplysningane som er moglege å kontrollere ellers ut til å vera rette. Det er ikkje identifisert noko jordegods som må skrive seg frå Tora Tordsdotter i det seinare Brattgodset, men kjeldegrunlaget er så tunt at det ikkje kan leggjast noko vekt på det. Det er derfor truleg rett at Eystein Guttormsson Bratt var gift med Tora Tordsdotter. Levetida hennar er ikkje kjend. Brøren Kjell Tordsson var nemnt som væpner i 1523 (DN VII 584), han var sysselmann i Sør-Østerdalen i 1525 (DN XII 359) og fall ved Elvsborg eller Karlsborg i 1532 (DN IX 693). Han må ut frå det helst ha vore fødd i 1480-åra. Tora kan ha vore fødd bode før og etter Kjell. Ho må truleg vara død i alle fall før 1532, ettersom vi ikkje finn att noko av godset til brøren Kjell Tordsson hjå Brattslekta seinare, sjå drøfting av dette hjå Jan Eilert Jaatun som eg i hovudsak sluttar meg til. Dersom Ivar, Imbrikt og Tore var barn av ei kone Eystein hadde etter at Tora Tordsdotter var død, må Tora helst vera avliden noko før 1530, kanskje nokså mange år før.

Kven eventuelle seinare koner til Eystein Guttormsson Bratt kan ha vore, er heilt ukjent. Som Jan Eilert Jaatun også har vore inne på, kan somme forhold tala for at ei kone som var mor til Ivar, Imbrikt og Tore, kunne vera frå Holåk, eller i alle fall ha arverett til ein del av garden, men det må bli heilt usikkert ut fra det kjeldematerialet som er kjent.

Eg kan ikkje sjå at vi har opplysningar om når dei kjende barna til Eystein var fødde som er så sikre at vi kan setja opp nokor sikker rekkjefølgje.

Ivar, Imbrikt og Tore må alle ha vore myndige i 1555 da dei skifta jord mellom seg, og dermed alle fødde før 1535. Dersom den Imbrikt som er nemnt på Holåk i 1528 er denne Imbrikt Eysteinson, må dei vera eldre, alle fødde i det minste før 1510, men Imbrikt på Holåk i 1528 kan ha vore ein annan, t.d. ein slektning som Imbrukt Eysteinson var oppkalla etter. Tord må vel ha vore fødd noko før 1520 når han var faut for Erik Rosenkrantz i 1550, og han har truleg vore eldst av brørne som var i live da faren døydde, ettersom det var han som skifta godset. Han kan ha vore fødd så tidleg som om lag 1500. Mor til Barbara Trondsdotter nemnt ovanfor må etter vanleg rekning helst vera fødd før 1530. Per Bratt hadde ein son som truleg var fødd i 1560-åra eller litt før. Og Per må da vera fødd minst 20 år tidlegare. Dersom det var Sissel som var gift med Nils Busvol, måtte ho etter det Per Berg har rekna med, helst vara fødd så seint som i 1540-åra. Engebret Hougen har meint at ho må ha vore fødd noko før, og at det var ei dotter hennar som var gift med Nils Busvol. Utenom dette har vi alder til nokre barnebarn til Tore Eysteinson i manntala i 1660-åra, men desse mennene var da svært gamle. Den oppgjevne alderen blir da erfaringsmessig noko upåliteleg og derfor utenleg for vårt formål her.

Det finst heller ingen opplysningar, samtidige eller seinare, om kven som var mor til noko av barna til Eystein, men det er ein del haldepunkt i kjeldematerialet for å seia noko om det:

- Ivar, Imbrikt og Tore må ha vore heilsysken. Det er ikkje dermed sagt at dei ikkje hadde fleire heilsysken, men jordbytet i 1555 kan tyde på at dette var eitt syskenlag og at dei andre barna dermed hadde anna mor.

- På skiftet i 1575 overtok Tore hovudbølet, som var Bjølstad. Det kan tyde på at ho var eldre enn Sissel.

- Etter skiftet i 1575 mellom Tore og Sissel gjorde dei eit ekstra byte slik at Sissel fekk 1 hud i Viste fordi det var hennar mødregods. Det kan tyde på at dei hadde ulike mødre.

- Ved rettssaka i 1563 mellom Eirik Bratt og den nye ektemannen til enkja etter Tord Bratt, er mora til Eirik omtala som hans mor, ikkje deira mor. Det kan tyde på at dei ikkje hadde felles mor.

- Etter det som er opplyst i rettssaka i 1563, var det Tord som skifta arven etter faren mellom syskena. Han har da truleg vore eldste attlevande son. I alle fall Per og Eirik må ha vore i live ved skiftet.

- Eirik, og eventuelt Kristian, må ha vore yngre menn da dei sist i 1550-åra var sveinar på Akershus, men det er ikkje sikkert at desse sveinane var søner til Eystein Bratt.

- Vi ser av namna på barna at det truleg har vore oppkalling. Namna Tord og Tore er truleg komne inn i slekta med Tora Tordsdotter. Sissel er truleg oppkalla etter farmora, Per etter farmors far. Oppkallingsskikkane denne tida er ikkje fullt ut kjende, dei har nok ikkje vore heilt dei same, og truleg ikkje like faste, som dei vi kjenner frå 1700- og 1800-talet, men seinare skikker må ha utvikla seg frå tidlegare skikkar. Den oppkallinga vi ser, kan derfor likevel, samanhalde med dei skikkane vi kjenner seinare, vera til ei viss rettleiing om mødre og rekkjefølgje for barna.

Som eg har peikt på ovanfor, må Ivar, Imbrikt og Tore ha vore dei eldste dersom berre desse tre har same mor, og det er denne Imbrikt som var brukar på Holåk i 1528. Da er dei helst fødde rundt 1500 og mora kan i og for seg vera den Gullaug Olsdotter som er nemnt ovanfor. Dersom det da var så at Tord skifta farsarven som eldste son i live, må både Ivar og Imbrikt ha vore døde før faren i tida mellom 1555 og 1560. Det er i og for seg mogleg. Men vi veit vel ikkje sikkert kva slag skifte det var Tord stod for, det kan vel også ha vore eit avsluttande lausøyreskifte etter at faren hadde skifta den faste eigedomen i live. Av avtala eller skiftet av 1555 synest det gå fram at den faste eigedomen har vore skifta før. Da kan Ivar som eldste son ha fått Bjølstad, Imbrikt kan ha fått Holåk og Ivar eller begge kan ha fått noko jordegods i Selsjord. Men dette jordegodset som er nemnt i 1555 kan også vera gods desse barna har fått ved eit skifte før far deira gifta seg på nytt, og da kan vi ikkje slutte noko som helst av dette ut over det som konkret er nemnt i brevet. Dersom Ivar, Imbrikt og Tore var eldst av barna, må Ivar helst vera avliden utan etterkomarar og Imbrikt må helst vera død før Ivar dersom det var så at han hadde etterkomarar, ellers skulle ein

vente å finne dei som eigarar av Bjølstad. Under denne føresetnaden kunne Tora Tordsdotter som andre kone til Eystein vera mor til resten av barna, sjølv om det blir mange vaksne barn på ei kvinne til å vera denne tida. Da måtte i tilfelle Sissel vera fødd før 1532, jf. drøftinga av levetida hennar overfor, og kunne knapt vera gift med Nils Busvold slik Per Berg har rekna med. Ho kunne da vera gift med en ukjend mann på Skjåk, slik Engebret Hougen har rekna med. Ho kunne også vera fødd i eit tredje ekteskap til faren og dermed fødd seint nok til å vera gift med Nils Busvol.

Eg finn vel at denne konstruksjonen med Ivar, Imbrikt og Tore som dei eldste, ikkje er umogeleg, men vanskelegare å få til å passe med kjeldene enn ein hengingsgang i hovudtrekk som den Jan Eilert Jaatun har peikt på.

Dersom Ivar, Imbrikt og Tore var barna til andre kona, har Eystein Guttormsson Bratt gifta seg fyrste gongen ei tid etter 1500 med Tora Tordsdotter frå Tjerne. Eldste (kjende) sonen har fått namnet Tord etter morfaren. Tora må så ha døydd og Eystein har gifta seg andre gong med henne som vart mor til Ivar, Imbrikt og Tore. Tore var i tilfelle oppkalla etter den avdøde fyrste kona, dette var ein svært sterk oppkallingsskikk seinare, og det er dermed rimelig at han er mykje eldre enn det vi sikkert veit. Dersom Sissel både var yngre enn Tore, og halvsyster hennar, må Eystein også ha vore gift ein tredje gong med mor til Sissel. Hvis det er rett at Tord og Eirik var halvbror, må også Eirik vera fødd i dette tredje ekteskapet, det passar også med alderen dersom det var han som var svein på Akershus. Eg finn likevel denne plasseringa av Eirik usikker. Eirik må ha fått seg tildelt den nest største garden, Angard, på skiftet og det skulle tyde på at han var av dei eldste brørne i live ved skiftet. Formuleringa i rettssaka i 1563 er heller ikkje særleg klår og kan vera ei meir tilfeldig formulering utan tilsikta meningsinnhald. Eirik kan derfor ha vore av dei eldste. Om det var fyrste kona, Tora Tordsdotter, eller tredje kone som var mor til Per og Åse, må ut frå kjeldene bli enda meir usikkert enn for dei hine. Aldersomsyn både for Åse og faren talar kanskje mest for at ho var dotter til Tora. Det er ikkje sikkert kjent når Per døydde anna enn at det må ha vore før 1572, men dersom han levde da Tord døydde i 1560, må han ha hatt minst ein eldre bror i live som døydde utan etterkomarar, ettersom han ikkje kan ha fått Bjølstad. Det kan ha vore Eirik som var eldre, og det kan også ha vore Ivar. Etterslekta til Imbrikt er også usikkert dokumentert. Per var ut frå dette kanskje av dei yngre syskena. Dersom Kristian var son til Eystein, har vel han også helst vore frå tredje ekteskapet, ut frå truleg alder på ein svein på Akershus sist i 1550-åra.

Det må nemnast at heile denne gjennomgangen av ekteskap og rekkjefølgja på barna til Eystein Guttormsson byggjer på at Ivar, Imbrikt og Tore var eitt syskenlag og at dei andre barna var halvsyskena deira. Så uklårt som diplomtet frå 1555 er, finn eg ikkje det heilt sikkert.

Eg finn ut frå denne gjennomgangen at det ikkje kan seiast noko sikkert om kven som var mor til barna til Eystein Guttormsson Bratt og kva for rekkjefølgje det var på barna, kanskje med unntak for at Tora Tordsdotter høgst truleg var mor til Tord Bratt.»

Jeg har valgt å følge oppstillingen til Jan Eilert Jaatun når det gjelder gifte og hvilke barn som skulle kunne høre inn under hvert ekteskap, men vil presisere at konklusjonene er usikre!¹⁰³

(Barn IX:506, Far XI:2021, Mor XI:2022)

Gift 1. gang omkring 1505 med **Tora Thordsdatter Tjerne**. Født omkring 1485 på Tjerne, Ringsaker, Ringsaker (HE). Død omkring 1525 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP).

Toras foreldre var Thord fra Viken [Båhuslen] og Birgitte [Berta] fra Tjerne, hennes slekt eide Tjerne og Ingeberg.

Tora og Østen hadde følgende barn – om da ikke noen av disse tilhører et tidligere eller senere ekteskap. Det er ikke kjent når de ble født, så følgende rekkefølge er tilfeldig:

Tord, gift med Barbara Trondsatter Tynnøl, var Erik Rosenkrantz's fogde i Sogn, døde 27.08.1560 i Bergen.

Peder, gift ca. 1550 med Marit Torsteinsdatter, ingen barn, døde ca. 1555 på Hæringstad, Heidal.

Aase, enke på Tynnøl 1557/58, gift med Trond Eindridsen Tynnøl, far til Eirik Trondsen på Bjølstad.

Toras bror, Kjell Tordsen, eide Dyne i Båhuslen samt Ingeberg og Tjerne på Ringsaker.

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:

«Tora Tordsdotter frå Tjerne er ikke nemnt i samtidige kjelder. Kjelda for at ho var gift med Eystein Guttormsson Bratt må vera eit handskrift av Ole Bang frå 1700-talet. Ole Bang byggjer høgst truleg på eldre forelegg, men kvaliteten på desse er ikkje kjende og det er heller ikkje kjent kor lenge desse opplysningane har vore overførde som munnlege opplysningar før dei var nedskrivne. Det kan vera grunn til å minne om at folkeminne eller familietradisjonar ikkje blir rettare av å bli nedskrivne og det kan vera grunn til å vera noko kritisk til familietradisjonar om slektskap for generasjonar som ligg noko unna i tid, særleg når det blir påstått "gjæve" slektsamband. Her ser likevel dei opplysningane som er moglege å kontrollere ellers ut til å vera rette. Det er ikkje

¹⁰³ Gerhard Schøning: «Reise gjennom Gudbrandsdalen 1775», utgitt av G. F. Gunnerson på Hamar i 1926, side 108-110. Henning Sollied: Nogen opplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», N.S.T. XI, hefte 4 (1948), side 330-331. Engebret Hougen: «Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 44, 46. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132.

identifisert noko jordegods som må skrive seg frå Tora Tordsdotter i det seinare Brattgodset, men kjeldegrunnlaget er så tunt at det ikkje kan leggjast noko vekt på det. Det er derfor truleg rett at Eystein Guttormsson Bratt var gift med Tora Tordsdotter. Levetida hennar er ikkje kjend. Broren Kjell Tordsson var nemnt som væpner i 1523 (DN VII 584), han var sysselmann i Sør-Østerdalen i 1525 (DN XII 359) og fall ved Elvsborg eller Karlsborg i 1532 (DN IX 693). Han må ut frå det helst ha vore fødd i 1480.åra. Tora kan ha vore fødd bode før og etter Kjell. Ho må truleg vara død i alle fall før 1532, ettersom vi ikkkje finn att noko av godset til broren Kjell Tordsson hjå Brattslekta seinare, sjå drøfting av dette hjå Jan Eilert Jaatun som eg i hovudsak sluttar meg til. Dersom Ivar, Imbrikt og Tore var barn av ei kone Eystein hadde etter at Tora Tordsdotter var død, må Tora helst vera avliden noko før 1530, kanskje nokså mange år før.»¹⁰⁴

Barn:

Tord Østensen [Bratt]. Fogde. Død 1560 i Bergen (HO). Begravet 27.08.1560 i Bergen (HO).

Tord var trolig sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 1. ekteskap med Tora Thordsdatter (~1485 - 1525) fra Tjerna.

Han var Eirik Rosenkrantz' fogd på Vestlandet og han bodde og døde i Bergen.

24.03.1552 ga Eirik Otteson Rosenkrantz på Valsø «sin foged Thord Bratt» kvittering for rett regnskap av Bergens gård og gods nordenfjells for årene 1550 og 1551. Diplomet er på Bjølstad (DN III 1171).

«Jeg Eriik Roszennkrannts, Ottessønn, kennis, oc giør for alle wiiterligt met thette mitt obnne breff, att tanne breffuiser, Tordt Bratt, min fogiit i Bergenn, haffuir nu giort mig godt redde oc regenskab, for huesz hanndt haffuir wpborrit oc wdgiffuit aff Bergenn gord oc gots Nordennfieldts, for thiisze two forlednne aar, først thet aar ther skriffuis ephther gudts biirdt, twszinnde femhundrit, halfftridiesinde tiuge, oc siidenn for thet aar ther manndt skreff, twsinnde, femhundrit, halfftridiesinde tiuge oc ett. Tesligist haffuir hanndt oc giortt mig godt regenskab for huesz hanndt tilffornne paa mine wegne, haffuir wpborrit oc wdgiffuit, allt klart tiill thenne dag saa at forskreffinne Tord [Bratt er] mig inthet skiltiig paa hanns regenskab. Thii giffuir ieg forskreffne Tordt Bratt, oc hanns [arffu]inge, quit frij ledug oc lødts for mig oc alle mine arffuinge, for all itthermerre krauff tiltall [eller] paamaning: for thenn forskreffinne regenskab. Tiill ittermere wiszenn, att szaa er i sann[ing], haffuir ieg ladit hennngdt mit signnet nedenn for thette mit opnne breff skreffuit paa Walsziøe wor frue affthenn i faste, anno domini twszinnde: femhundrit: halfftridiesindtiuge oc tuo.

Eriik Roszen[krannts].»

Sammendrag: Erik Ottessön Rosenkrands kvitterer sin Foged Thord Bratt for rigtigt Regnskab af Bergens Gaard og Gods Nordenfjelds for Aarene 1550 og 1551.

Den gamle kista med jernsmide på Bjølstad skal han ha benyttet på sine ferder til Bergen som fut for befalingsmannen.

Han ble gift ca. 1530-40 med Barbara Trondsdatter Tynnøl fra Lesja, men ekteskapet var barnløst.

Hans bror Eirik stemte Barbara i 1563 fordi hun av hans mor hadde lånt med seg et sølvkors på 26 lodd og 16 store brudepenger til «å reide seg brur med», og dette hadde hun ikke levert tilbake. Tord hadde skiftet farsarven mellom sine søsken etter at faren døde, og disse tingene var blandt det som tilfalt Eirik. Selv hadde han vært borte da skiftet ble foretatt. Barbara svarte at Tord hadde gitt henne en gård for penger som hun hadde brukt til å betale noe av hans gjeld med, men gårdens navn husket hun ikke, og det var derfor hun hadde beholdt sølvet. Eirik fremholdt at han ikke hadde fått så mye som en penning etter broren, og derfor ikke hadde plikt til å svare hverken for de gaver broren hadde gitt, eller for hans gjeld. Barbara ga da fra seg sølvet.

Det er antagelig riktig at det ikke var noen arv etter Tord Bratt. I en sak som er fremme for Herredagen i Bergen 09.06.1599 blir det sagt at Tord Bratt hadde vært Eirik Rosenkrantz skyldig i et regnskap, så Rosenkrantz slo under seg alle Tord Bratts eiendommer. Tord Eiriksen Bjølstad sier i 1584, da han vil løse inn noe av dette jordegodset, at hans morbror, Tord Bratt, hadde sett seg ut mer gods enn han eide.¹⁰⁵

Peder Østensen [Bratt]. Død omkring 1555 på Heringstad, Heidal, Sel (OP).

¹⁰⁴ Gerhard Schøning: «Reise gjennom Gudbrandsdalen 1775», utgitt av G. F. Gunnerson på Hamar i 1926, side 108-110. Henning Sollied: Nogen opplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», N.S.T. XI, hefte 4 (1948), side 330-331. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 44, 46. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132.

¹⁰⁵ Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 330-331. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 102-103. Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132.

Peder var trolig sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 1. ekteskap med Tora Thordsdatter (~1485 - 1525) fra Tjerna.

Tore H Vigerust har uttrykt tvil om Peders eksistens, men utdrag fra «Nils Stubs opptegnelser» nedenfor indikerer vel motsatsen?

Digitalarkivets forum - [#21085] Tjerne-ætten

Tore H Vigerust - 24.06.2004:

«I det forrige innlegget vises det til en person ved navn Peder Øysteinsson gift med Marthe Torsteinsdatter. Jeg har stilt et spørsmål om hans eksistens i en annen tråd: LenkeHar denne Per Ø. eller Per Bratt eksistert ? - og har det eksistert en Lars Persson Bratt ?

Peder ble gift omkring 1550 med Marit Torsteinsdatter som fortsatt levde i 1572.

De hadde antagelig flere barn, men man kjenner bare en, Laurits, så de øvrige hadde antagelig ikke etterslekt.»

Han døde antagelig omkring 1555, for i 1557 står hans ettermann i ekteskapet, Knud Halvorsen Bagge, blandt de som betalte tiende på Fron.

Man kan fastslå at Knud Bagge levde på Heringstad, men da det var Brattgods – en av sønnene til Tora Østensdatter hadde gården senere – har trolig også Peder hatt gården.

Knud betalte også tiendeost av Vågå sammen med herr Oluf. Knud Bagge var nok kirkeverge i Fron i 1560 også, for da betalte han og Ola Listad tiende. Dette er ikke noe bevis for at Knud da allerede var gift med Peders enke, for han kom til Gudbrandsdalen i offentlig ombud.

De ble i alle fall gift før 1572, for da lå Knud i tvist med Eirik Trondsen om åsetet på Bjølstad på sine «stiførns vegne». Ved kjennelse av lagmann Nils Stub 16.06.1572 ble det avgjort at partene skulle møtes igjen på Eidsvoll årsdagen etter med de bevis de på begge sider hadde om Bjølstad og arveretten.

Utdrag fra Nils Stubs opptegnelser:

1. 16.06.1572:

«Anno 1572 Sancte Botolffs affthenn paa Edzuald Lagtinngh: [p. 33].»

«Skall the pendinge betallis som Peder Bratt haffde lonnt oc Erich Brattis søster wiige tiill forne gardt Arne gard som Erich Bratt hadde vtsett.

Schall Knud Bagge och Erich Biølstad møde her paa Etzuald thenne same aars dag till widre proff och beuising the haffue paa baade sider om Biølstad och hues arff.»

2. 24.01.1573:

«Tridie sogne fore [p. 53].»

«Tore Østensdotther paa Bølstadt och Cissel hindis søster, skall vige till Arnegard, Och betale theris broderbarn igen hues pendinge som Per Bratt theris fader [dvs. deres bror Peder] vdlagde att løse samme gard mett, och beuisis att hans egne frelse pendinge ther fore var vdlagt, Knudt Bagge stodt i rette paa sin steffbarns vegne.»

3. 25.06.1575:

«Første syckne eptther» [p. 197].»

«Knudt Bagge Niels Gulsuold och Erich Biørnsen skulle møde paa Biø(r)nstadt, løffuerdagen for Sanctj Mi(c)hils dag (24 Septbr.) om en gard the sagde at Knudt ville trenge them tiill att bytte aff,»

Skiftet etter Knud Bagge ble trolig foretatt omkring 1599.

Peder hadde sønnen Lauritz, som tok tilbake bruken av By på Veldre med åseterett. Denne Lauritz sitter i 1615 med 3 huder i Herringstad i Heidal og 3 huder i Vik i Kvam og i 1624 med 4 huder i Herringstad. Dette må være Peders part i Brattgødset.

Marit ble gift tredje gang med Abraham Nilsen Stub.¹⁰⁶

Aase Østensdatter [Bratt]. Død før 1570.

Aase var trolig datter til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 1. ekteskap med Tora Thordsdatter (~1485 - 1525) fra Tjerna.

Fra Henning Sollieds «Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 1. Bratt» (NST VI (1937-38), side 55-56):

«Efter de forskjellige oplysninger som tidligere er meddelt i nærværende tidsskrift henholdsvis av statsarkivar Thomle, artillerikaptein Sevaldson og ingeniør Hougen, er den yngre slekt Bratt på Bjølstad i Hedalen i mannslinjen ført tilbake til Trond Endridessøn på Tynnøl, som formentlig er født omkring 1495

¹⁰⁶ H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 18 (p. 33), side 26 (p. 53) og side 106 (p. 197). Per Berg: «Kvar vart det av Brattgødset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 331-332. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 106-108. Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

og døde ca. 1555. Ifølge Ivar Kleiven skal Trond Endridessøn ha vært gift med Aase Østensdatter Bratt av den eldre Bratt-slekt, datter av Østen Guttormssøn Bratt og Tore Tordsdatter, mens ingeniør Hougen (Bd. V, s. 228), uttaler følgende: "Når Ivar Kleiven har anført at Trond Endridessøn Tynnøl var gift med Aase Østensdatter Bratt, kan dette neppe være riktig, iallfall kan hun ikke ha vært mor til Tronds sønn Erik Trondssønn. Ti denne var jo gift med Thore Østensdatter (Bratt) som var Aases søster, og ekteskap i så nær blodlinje var utelukket".

Det er imidlertid overveiende sannsynlig at Trond Eindridessøn virkelig var gift med Aase Østensdatter. Antagelig bygger Kleivens angivelse på positiv opplysning i et eller annet dokument. Dessuten oppføres en "Aase paa Tønne" i Lensregnskapene 1557-1558, og denne Aase har sikkert vært Tronds enke, så meget mere som navnet stadig går igjen i efterslekten. Absalon Pedersen anfører om Trond Endridessøns datter Barbara Trondsatter (d. y.), som blev gift i Bergen 2/9 1571 med Hr. Jon Pederssøn Jemt: "hun sigir vere Trond Brattis søster doter" (dette tidsskrift, bd. II, s. 116), og der synes ikke å foreligge klart at Aase Østensdatter må ha vært Trond Endridessøns 2. hustru, og at i hvert fall Tronds eldste sønn Erik Trondssøn – der som bekjent var gift med Aase Østensdatters søster, Tore Østensdatter Bratt, og Barbare Trondsatter d. æ., Tord Østenssøn Bratts hustru, sannsynligvis også Jon Trondssøn Hellen, var født i tidligere ekteskap.

Det jordegods som Tynnøl-ætten er i besiddelse av omkring 1600 skriver sig delvis fra Bratt'ene, og allerede herav følger at der her må ha vært en direkte arveforbindelse.»

Per Berg innvender mot dette i «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI (1948), side 332:

«4. Aase Østensdotter Bratt, død fyre 1570. Denne kjenner ein berre etter eit utdrag av eit brev frå Bjølstad i Munthes samlingar. Det har vore gjete på at ho skulle ha vore gift med Tron Endridsson Tynnøl, og at ho såleis var stedmor til svogaren sin, Eirik Tronsson på Bjølstad. Denne slutnad er bygd på Absalon Pedersens beretning at Barbro Tronsdotter d. y. – gift i Bergen 1571 – skulle vera Tor Bratts systerdotter, og at det er ei Aase Tynnøl som er nemnt millom dei som reidde ut tiendi på Lesja i 1557. For vidare å få det til å stemme ha ein så late Tron Endridsson Tynnøl vera død omkring 1555, men dette er heller tvilsamt. Kvifor kan ein ikkje heller gifte Aase Østensdotter med ein Tron Tronsson Tynnøl. Ein skal koma nøygare inn på dette under ein utgreiing om Tynnølsætti.»¹⁰⁷

Gift 2. gang med neste ane.

Barn:

Ivar Østensen [Bratt?]. Levde 1555 på Bø, Lesja (OP).

Ivar var trolig sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 2. ekteskap med en ukjent mor.

Av et diplom skrevet på Bø i Lesja 21.11.1555 framgår det at «Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter [er] sambarne syskiin till fader och moder» (DN III 1176). Ivar og Engebret nevnes kun i dette diplom:

«Ollom monnom som thette breff sseea eller høre sender wy Olluff Korby Eriik Bøy Guttorm Hattrym och Haldo Hollene suorne logrettis mend paa Lessøø att wy ware paa Bøj rette steffne stuffue torsdagenn nest for sancte Karynn dagh aar 1555 y k. m. ffoz neruerlsse och flere gode mend hiørde wy yth wenlight och ytt suskenn skyfft emellom Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter sambarne syskiin till fader och moder. Bleff ty saa forlichte att Tore Østensdatter skulle følge v. #s. y Holagger oc end hudeschill y Sylsgiörd tyll ewerdelyge eydom vnder seg och syne affkomme och erui(n)ghe forti thett war hynniss faders godtz och rette odall och schall thette skyffte vbrødelig holldis. Att saa err y sandhed som forskreuih staer setter wy wore jndsigel medh begge hynniss broders jnsegell nedden for thette wortt obne breff som giordtt warr aar och dag som forskreffuith staerr etc.»

Sammendrag:

Fem Lagrettemænd paa Lesje kundgjøre et Arveskifte mellem de 3 Söskende Ivar og Engelbrekt Öysteinssoner samt Thora Öysteinsdatter.

Vi vet ikke sikkert om nevnte Tore Østensdatter er identisk med Østen Guttormsen [Bratt]'s datter med samme navn! I så fall er også Ivar sønn til Østen Guttormsen.¹⁰⁸

Imbrikt Østensen [Bratt?]. Levde 1555 på Bø, Lesja (OP).

¹⁰⁷ Henning Sollid: Nogen opplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 55-56. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 332. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 105-106. Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

¹⁰⁸ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

Imbrikt var trolig sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 2. ekteskap med en ukjent mor.

Av et diplom skrevet på Bø i Lesja 21.11.1555 framgår det at «Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter [er] sambarne syskiin till fader och moder» (DN III 1176). Ivar og Engebret nevnes kun i dette diplom:

«Ollom monnom som thette breff sseea eller høre sender wy Olluff Korby Eriik Bøy Guttorm Hattrym och Haldo Hollene suorne logrettis mend paa Lessøø att wy ware paa Bøj rette steffne stuffue torsdagenn nest for sancte Karynn dagh aar 1555 y k. m. ffordz neruerlsse och flere gode mend hiørde wy ytt wenlight och ytt suskenn skyfft emellom Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter sambarne syskiin till fader och moder. Bleff ty saa forlichte att Tore Østensdatter schulle følge v. #s. y Holagger oc end hudeschill y Sylsgjörd tyll ewerdelyge eydom vnder seg och syne affkomme och erui(n)ghe forti thett war hynniss faders godtz och rette odall och schall thette skyffte vbrødelig holldis. Att saa err y sandhed som forschreuth staer setter wy wore jndsigel medh begge hynniss broders jnsegell nedden for thette wortt obne breff som giordtt warr aar och dag som forschreffuith staerr etc.»

Sammendrag:

Fem Lagrettemænd paa Lesje kundgjøre et Arveskifte mellem de 3 Söskende Ivar og Engelbrekt Öysteinssönnner samt Thora Öysteinsdatter.

Vi vet ikke sikkert om nevnte Tore Østensdatter er identisk med Østen Guttormsen [Bratt]s datter med samme navn! I så fall er også Imbrikt sønn til Østen Guttormsen.¹⁰⁹

Tora Østensdatter [Bratt]. Levde 1555 på Bø, Lesja (OP). Død før 1595 i Heidal, Sel (OP). (Se IX:506).

Gift 3. gang med **Ukjent hustru.**

Østen hadde trolig følgende barn med en 3. ukjent hustru:

Eirik, svein på Akershus Slott i 1557-58 under befalingsmannen,

dansken Christern Munk, døde etter 1563, men før 1572 uten etterslekt.

Sidsel (Cecilie) skiftet jord med søsteren Tora 10.10.1575 på Bjølstad.

Christian(?), svein på Akershus Slott i 1557-58 under befalingsmannen,

dansken Christern Munk, døde etter 1563, men før 1572 uten etterslekt.¹¹⁰

Barn:

Eirik Østensen [Bratt]. Levde 1563. Død før 1572.

Eirik var trolig sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 3. ekteskap med en ukjent mor.

I skiftet etter faren tilfalt Arnegard på Dovre Eirik.

Denne gården hadde han pantet bort til broren Peder.

Eirik var i 1557-58 svend på Akershus Slott under befalingsmannen, dansken Christjern Munk.

Han er nevnt i 1563, men døde kort tid senere uten etterslekt.

Utdrag fra Nils Stubs optegnelser:

16.06.1572:

«Anno 1572 Sancte Botolffs affthenn paa Edzuald Lagtinngh: [p. 33].»

«Skall the pendinge betallis som Peder Bratt haffde lonnt oc Erich Brattis søster wiige tiill forne gardtt Arne gard som Erich Bratt hadde vtsett.

Schall Knud Bagge [gift med Marthe Torsteinssdotter, Peder Østensens enke] och Erich Biølstad møde her paa Etzuald thenne same aars dag till widre proff och beuisning the haffue paa baade sider om Biølstad och hues arff.»¹¹¹

Sidsel Østensdatter [Bratt]. Levde 1575.

¹⁰⁹ Engebret Hougen: *Ættesoge for Gudbrandsdalen*, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i *Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift*, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», *Gudbrand* 3/2008, side 120-132,

¹¹⁰ Engebret Hougen: *Ættesoge for Gudbrandsdalen*, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i *Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift*, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», *Gudbrand* 3/2008, side 120-132,

¹¹¹ H. J. Huitfeldt-Kaas: *Nils Stubs Optegnelserbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580*, trykt 1895, side 18 (p. 33). Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», *NST XI*, hefte 4 (1948), side 331. Engebret Hougen: *Ættesoge for Gudbrandsdalen*, bind II, side 105. Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i *Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift*, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», *Gudbrand* 3/2008, side 120-132,

Sidsel (Cecilie) var antagelig det yngste barnet til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545), trolig fra et 3. ekteskap med en ukjent mor.

Det er sannsynlig at hun var gift to ganger:

1. gang med Sevald Dyresson på Store-Hove i Fåberg.
2. gang med Niels Andersen på Busvold i Romedal.

Det har opp gjennom årene rådd uenighet om hvem Sidsel var gift med. Per Berg kom i artikkelen «Kvar vart det av Brattgodset?» i 1948 fram til at Sidsel 2. gang var gift med Nils Busvold. Engebret Hougen gikk til motmele (1964) og hevdet at Sidsel 2. gang var gift med en mann som trolig bodde på Skiåker. Per Reidar Bjørnerud Christinsen uttrykker seg noe mindre kategorisk i sin artikkel om «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene» i 1996.

Udrag fra Per Bergs artikkel i 1948

«Kvar vart det av Brattgodset?

Var Sidsel Østensdotter Bratt gift til Busvold i Romedal?»

Omkring 1570 er det bare de to søstrene – Tora og Sidsel – som fortsatt lever i denne søskenflokk, og det ser ut til at de ville ta i arv det odelsgodset som hadde blitt loddet på de av søsknene som hadde vært barnløse eller ugifte, og at de forsøker å samle dette godset. De får da en rekke strider med Knud Bagge på vegne av barna etter broren Peder.

Etter det Nils Stub har notert i sine oppteigningsbøker har det vært strid om noe av Bjølstadgodset i årene før 1575:

1. 16.06.1572 har han notert:

«Anno 1572 Sancte Botolffs affthenn paa Edzuald Lagtinngh: [p. 33].»

«Skall the pendinge betallis som Peder Bratt haffde lonnt oc Erich Brattis søster wiige tiill forne gardtt Arne gard som Erich Bratt hadde vtsett.

Schall Knud Bagge [gift med Marthe Torsteinssdotter, Peder Østensens enke] och Erich Biølstad møde her paa Etzuald thenne same aars dag till widre proff och beuisning the haffue paa baade sider om Biølstad och hues arff – [ikke fullført].»

2. 24.01.1573 har han notert:

«Tridie sogne fore [p. 53].»

«Tore Østensdotther paa Bølstadt [skall (overstrøket)] och Cissel hindis søster, skall vige till Arnegard, Och betale theris broderbarn igen hues [beuiselig (overstrøket)] pendinge som Per Bratt theris fader [dvs. deres bror Peder] vdlagde att løse samme gard mett, och beuisis att hans egne frelse pendinge ther fore var vdlagt, Knudt Bagge stodt i rette paa sin [quindis (overstrøket)] steffbarns vegne.»

3. 25.06.1575 har han notert:

«Første syckne ephther» [p.197].»

«Knudt Bagge Niels Gulsuold och Erich Biørnsen skulle møde paa Biø(r)nstadt, løffuerdagen for Sanctj Mi(c)hils dag (24 Septbr.) om en gard the sagde at Knudt ville trenge them till att bytte aff.»

4. 11.10.1576 har han notert:

«Then første syckne for vinthernethene» [p.250].»

«Knud Bage skall beholle thenn gaard Rud han haffuer j pant aff Tor Bratt jndtil saa lenge hand faar synne wdtlagde (pen)dinge jgenn effth(e)r hans breffs lydelze som hand beuiste met breff och seigel sandt att were Och the breffue som tilforne ere sagde macteløse skal effth(e)r thene dag icke kome Knud wnder øigen disligiste gjorde Knud syn Edt att hand . . . . . end hans hustrus . . . . . [e]r tilbyt j salig Tor Brattis . . . . . neruerelse»

Søstrene Tora og Sidsel fikk således rett til å løse inn Arnegard, som Eirik hadde satt i pant til Peder, og likeledes til å løse inn det godset som Tord hadde pantsatt.

08.10.1575 var Johan Kruckow – kgl. maj. fogd over Gudbrandsdalen – og lagrettesmenn på Bjølstad og så at de forliktes, Knud Bagge og Eirik Bjølstad om de jorder og jordeparter som tømtes etter salig Østen Bratt, slik at Knud Bagge skulle nyte og beholde den brorpart som tilforn var tillbytt, og han «skulle ei gjøre Eric Bjølstad noen Plots eller Møde anten paa Biølstad eller dens tilligende Hørligheder i nogen Maade».

To dager senere, 10.10.1575, byttet så søstrene jordegodset mellom seg. Tilstede var Lesjapresten Jens Jensen d. e. og 4 lagrettesmenn, Tore Tynnøl og Tore Hattrem fra Lesja, Gunnar Hage fra Dovre og Endre Blesom fra Vågå.

Sidsel ble tildelt:

- 5 huder i Skiaker (nå Skjåk i Skjåk).
- 3 huder i Kjæstad i Lom.
- 2 huder i Viste på Vågå.
- 4 huder i Hjelle på Dovre.
- ½ hud i Storødegarden i Løten, ialt 14½ huder.

Tore ble tildelt:

- 10 huder i Bjølstad i Heidal.

5 huder i Arnegard på Dovre, tilsammen 15 huder.

Tore skulle så årlig gi Sidsel landskyld av de 3 skinn som hun hadde fått mer enn Sidsel.

Det er også et lite tillegg som ikke gjør forholdet med jorddelingen helt klar:

«Same thid hørde wi Och saa at Førne thore Østensdatter gaffue Och wnte sin szøster Sidzell en hud I wiste paa wage som waar hendis Mørne (møderne) gosz for en hud I heille paa doffre.»

På hvilken måte Tore eide huden i Viste framgår ikke, og den er heller ikke med i den jord som ble byttet.

Fra 1575 går det 35-40 år før en kan finne noe om det jordegodset som tilfalt Sidsel. Helt urørt går det ikke å finne. I 1606 eier således Eirik Bjølstad 2 huder i Hjelle mot 1 hud i 1575, og annet tyder på at det har vært makeskifte, eller at godset i de gårdene de eide parter i er økt ved kjøp.

Jordegodset finner en fra 1610 og senere hos Anders Busvold i Romedal, Christen Bjørke på Ringsaker, Niels Aalstad i Vang, Guri Prestgard i Skjåk, Eirik Andvord i Lom og Oluf Skidaker i Skjåk.

Anders Busvold i Romedal må være født omkring 1570. I skattelistene føres han til 1656. Hans eldste datter, Sidsel, var gift med Halvor Børresen, som etter folketellingen i 1664 ble født i 1604. Yngste sønnen er født ca. 1652, så moren kan være født omkring 1610.

Hva hans far het er ikke kjent, men etter hans signet fra odelsmantallet i 1624 ser det ut til at navnet har begynt med «N». Avtrykket er ikke av de klareste, men det kan være rimelig at han var sønn til Niels Busvold. Busvold var en gård på 8½ huder. I 1612 eier Anders 4 huder i Busvold, 2 huder i Kjæstad og 3 skinn i Skjerden i Stange.

Christen Olufsen Bjørke på Ringsaker var fra gården Tokstad. Sønnen Niels Cristensen døde før 23.05.1662. Sønnens sønn Oluf Bjørke er 40 år i 1664. Christen kan således være født i 1570 eller helst noe tidligere. Han eide i 1615 1½ hud i Bjørke, 2 huder i Skidaker og 1 hud 10 skinn i Støreng (Storødegården?). Da en har skiftet etter hans foreldre på Tokstad bør godset i Skidaker, Kjæstad og Storødegården helst ha kommet med kona. Hvem dette var vet man ikke.

Niels Aalstad, Vang eide i 1615 sammen med mye annet gods 3 skinn i Bjølstad og etter 1615 dertil 1½ hud i Rudi på Fron. De 3 skinn i Bjølstad var nok de samme tre skinn som Sidsel skulle ha landskyld av i Bjølstad fordi hun fikk ½ hud mindre enn sin søster.

Guri Prestgard i Skjåk er enke alt i 1610. Hun hadde vært gift med en Oluf [Torsteinsen]. Det ser ut til at eldste sønnen het Torstein, for han brukte Prestgard til 1647-50, og byttet senere gården med broren Niels som eide Hjelle på Dovre. En annen bror, Hans Sperstad, er født 1595, og er Torstein et par år eldre, skulle Guri være født ca. 1570. I 1610 eier Guri 4 huder i Prestgard, 3 huder i Rudi og 3 huder i Busvold.

Eirik Gulbrandsen Andvord i Lom, døde før 05.05.1665. Hans kone het Aase Nielsdatter. Eldste sønnen, Gulbrand, er født 1602, yngste sønnen Paul (Kvale) 1620. Eirik kan derfor være født ca. 1570 og hans kone mellom 1570 og 1580. I 1615 skatter han av 1 hud i Andvord, ½ hud i Frøsen og 3 skinn i Jørunstad i Sel.

Oluf Skidaker i Skjåk skatter i 1610 av 1 hud i Øver-Øy i Vågå, 1 hud i Frøsen. 2 huder i Einangen i Sel og 2 huder i Skidaker. I 1615 har han 1 hud i Kruke, 1 hud i Frøsen, 1 hud i Formo ødegard, 1 hud i Øver-Øy og 5 huder i Skidaker. Han forsvinner fra skattelistene før 1620 og ved disse tider kom Lauritz Munk til Skidaker. De to hudene i Einagen er fra 1620 å finne hos Oluf Øver-Øy i Vågå. Disse to hudene er fra det jordegodset som tilfalt Live Eiriksdatter Bjølstad ved skiftet i 1606. Lauritz Munk på Skidaker skatter i 1620 blandt annet gods av 4 huder i Kjæstad og 4 huder i Skidaker. Det ser etter dette ut til at Oluf Skidaker var gift med Live Bjølstad og at det jordegodset han er oppført med i Skidaker, har kommet i hans eie ved makeskifte. Lauritz Munk kan ha vært gift med en datter til Oluf, eller kanskje helst med Live Eiriksdatter etter at hun ble enke. Sønnen Oluf Lauritzen, som fikk Skidaker etter faren, er født i 1624. Hans eldste datter het Live, og flere av døtrene til Oluf Lauritzen har døtre med Live-navnet.

Per Berg konkluderer på basis av dette som følger:

«Etter tidi skulle det tykkjast rimeleg at det var born som Sidsel var bestemor til, ein nå treffer som eigarar, men jordi er så lite delt at ein helst lyt tru at det verkeleg er borni hennar ein nå støyter på. Sidsel lyt i så fall ha vore ein del yngre enn Tore.

....

Ser ein på dette i samanheng, ser det ut til at det jordegodset som fall på Sidsel Østensdotter Bratt i 1575, nå vert spreidd ut frå Busvold i Romedal. Ein kan da undrast på om ikkje eit namn i Nils Stubs opptegnelser er feil skrivi eller vrangt lese. Niels Gulsuold og Erich Bjørnsen som skulle møte Knudt Bagge på Bjø(r)nstad (Bjølstad?) «løffuerdagen for Sanctj Mi(c)hils dag 1575», er vel helst mennene til Sidsel og Tore, og må da vera Nils Busvold og Eirik Bjølstad. Er Sidsel gift med Nils Busvold, lyt ho vera noko yngre enn Tore, og helst fødd så seint som i 1540-åra. Forutan jordegodset peikar og namngjevinga dit at Sidsel er gift med Nils Busvold. Eldste dotter hans Anders (Nilsson) Busvold heiter Sidsel. Son hans Christen Bjørke heiter Nils. Eldste dotteri til Eirik Andvord og Aase Nilsdatter (Busvold) heiter Sidsel, og andre sonen deira heiter Nils (Graffer). Ein av sønene til Guri Prestgard heiter Nils, og Kristen Stensgard (ein annan son til Guri) kallar eine dotter si Sidsel. Nils Ålstad har og ei dotter Sidsel (gift til Dobloug i Furnes), - det er i så fall bestemori han har kalla att.

Etter dette skulle Niels Busvold og Sidsel Østensdatter ha desse barna:

1. Anders Nilsson, Busvold.
2. N. N. Nilsson, gift med Christen Bjørke Ringsaker.
3. N. N. Nilsson, gift med Mogens Ålstad, Vang.
4. Aase Nilsson, gift med Eirik Andvord, Lom.
5. Guri Nilsson, gift med Torstein Prestgard, Skjåk.»

Engebret Hougen var uenig i Per Bergs konklusjon. I «Noen bemerkninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen» og senere mer fullstendig i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II (1964), side 112 ff. skriver han:

«... I hovuddraga har overlærer Per Berg klårlagt ættetilhøva hennar, men heilt slik som han har sagt, kan det ikkje ha vore. Ho kan ikkje ha vore gift med Nils Busvold, for då måtte ho vera fødd pålag 1540, helst nokre år seinare, og det er heilt umogeleg. ...»

Han hevder i stedet at Niels Andersen Busvold ikke var gift med Sidsel Østensdatter, men derimot med hennes datter. Sidsel hadde arvet Skidaker nedre og var gift med en som tok dette navnet - muligens «Knuudt Schieager», og de hadde to barn: Sønnen Oluf Skidager og en ukjent, trolig eldre, datter som ble gift med Niels Andersen Busvold.

Per Reidar Bjørnerud Christiansen behandler dette tema (1996) i:

«Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene.»

«Sevald Dyresson på Hove i Fåberg og hans etterslekt.»

«Sevald Dyresson finnes ikke nevnt i samtidige kilder. Det eneste belegg vi har for ham, er brevet som ble utstedt av seks lagrettemenn 07.07.1620, hvor vi får vite at Moses Stub på Grefsheim på sine barns vegne påstod seg å være like så nær arving til Geitstad som Nils på Ålstads hustru. Brevet inneholder også et vitneutsagn om at Sevald Dyresson i gamle dager bodde på Hove i Fåberg og hadde satt en leilending på ødegården Geitstad under Hove.

Brevet om Geitstad ble lagt i rette 25.09.1622 da Tage Eriksson, lagmann på Opplandene, var til stede på Hove i Fåberg for å dømme i saken mellom Lars Gram på Steig i Fron, fullmektig for Rosenkrants-godset i Gudbrandsdalen på den ene siden og Nils på Ålstad i Vang og Mats og Embret på Hove i Fåberg på den andre siden. Tvisten gjaldt forhøyelsen av Rosenkrants-partens i ødegården Geitstad under Hove fra 3 skinn til 1 hud som var blitt gjort av Gregers Christenssøn, Jacob Rosenkrants' fullmektig. Lagmannen dømte forhøyelsen ugyldig og stadfestet at Geitstad skulle følge odelsfolket (Nils på Ålstad og Hove-folket) og ikke herrefolket (Rosenkrantsene).

Hoves ødegårder ser ut til å ha voldt adskillige problemer for Nils på Ålstad. Han hadde også gående en sak om ½ huds årlig landsskyld i Sundplassen under Hove. Motparten var denne gang Kronen, representert ved Hans Eggertssøn, fogd over Gudbrandsdalen, Etter at Nils hadde bevist sin hustrus odelsrett med odels- og byttebrev datert 1480, 1492 og 1548, ble han tildømt Sundplassen av Torbjørn Torbjørnsson til Nordvi, lagmann over Opplandene, og tolv lagrettemenn fra Øyer og Fåberg.

....

Torbjørn Torbjørnssons lagmannsdom fikk et etterspill i 1634. Med herredagens velsignelse ble Sundplassen skilt fra Søndre Hove og lagt inn under Krongården Nordhove. Det sies da at Søndre Hove (nå Storhove) var Nils på Ålstads gård.

....

Det har vært antatt at Sevald Dyresson var gift med Sissel Østensdatter, en datter av Østen Guttormsson Bratt (nevnt 1518-1543) på Bjørnstad i Heidal, Gudbrandsdalen. Bakgrunnen for hypotesen er Nils på Ålstads 3 skinn eiendom i Bjølstad. Disse 3 skinnene kan muligens skrive seg fra et jordskifte 10.10.1575 mellom søstrene Sissel og Tore Østensdøtre. Siden Tore Østensdatter på sin arvepart hadde fått 15 huder og Sissel Østensdatter bare 14½ hud, ble det enighet om at Tore årlig skulle gi Sissel landskyld av 3 skinn. Det opplyses imidlertid ikke om hvilken eiendom disse 3 skinnene skulle tas fra.»

Engebret Hougens hypotese nevnt overfor ble tilbakevist under et seminar om «Brattslekta på Bjølstad i Gudbrandsdalen» på Otta 15.11.2008. Torbjørn P. Hagen «... la fram nye funn som vel heilt sikkert viser at Sidsel Eysteinsdatter frå Bjølstad var gift to gonger, fyrste gong med Sevald Dyresson på Stor-Hove og deretter med Nils Andersson på Busvol.».

Jeg har blitt gjort oppmerksom på disse nye opplysninger om Sidsel Østensdatter i en e-post fra Lise-Lotte og Nils Akel Horvei datert 15.06.2015: De skrev bl. a.:

«Torbjørn Hagen skrev den gang i en privat mail til meg i 2009: "Det nye eg har om Sidsel Eysteinsdtr og hennes giftemål har eg frå ein rettsak som Nils Mogensen Ålstad førte mot krona om Sundplassen under Håve i Fåberg. Rettsaka ligg i Futrekneskapet for Gudbrandsdalen for året 1631-32. Eit av vitna i denne saka var Ragnhild Hoff: "Ho hadde bodd på øvre Håve i 6 år, og at hun minnes at Christen Stalsuend som var kongens fogd over Gudbrandsdalen (omkring 1570) innsatte Haagen Skomaker på Sundplassen. Da Ragnhild bodde på Håve hadde ho Nils Busvold i Romedals Sogn på Hedemarken til landherre.»

«Dernest da Proffuitt Ragnilld Hoff, som sagde Sigh at(?) haffue Thill forne boedt paa Dett øffre Hoffuind wji 6 Aar, och att Hun Mindes att Christen Stalsuend som haffuer Verrett Kongens Foged offuer Guldbrandsdallens Fougderie att Hand paa Høybe:te Hans Maytt. Veigne bøgde Sundpladtzen, som er

liggende Neden for Hoffwinn till Haagen Skomager, der effter fulde Peder Suendsen, samme pladtz paa Kongens Veigne Ennchenn Hand tar Hans Maytt.s Fogett. Och der For:ne Ragnilld Boede paa forschr:ne Hoffuind da haffde Hun Niells Bußvold ujd Rommedals Sogenn, paa Hedemarchenn, till Landherre Huilchenn, icke kiende Sigh lenger at(?) med forschr:ne Gaardt Liezellen ennde Thill lerkloppen, liggendis Jmod Sundett;»

Torbjørn P. Hagen skrev i et innlegg i Digitalarkivets forum 18.01.2012 under emnet: «Oppklaring rundt Bratt-ætten fra Gudbrandsdalen»:

«Vedlegget til Futrekneskapet for 1631/32 er ein rettsak om Sundplassen under Håve i Fåberg.

Partene i saka er myndighetene v/Kong. Maytt. Fougitt offuer Gudbrandsdalen Hans Eggerdzen mot Nils Ottlestad (Ålstad i Vang på Hedemarken) på sin kvindes vegne. Sundplassen er 1/2 hud.

Her er det eit vitneutsagn frå ei Ragnhild Hoff: Ho hadde bodd på øvre Håve i 6 år, og at hun minnes at Christen Stalsuend som da var kongens fogd over Gudbrandsdalen innsatte Haagen Skomaker på Sundplassen. Da Ragnhild bodde på Håve hadde ho Nils Busvold i Romedals Sogn på Hedemarken til landherre.

For å få større utbytte av denne saka bør den samenholles med saka om Gjettestad frå 1622. Denne er trykt tidsskriftet Bygd og Bonde 1924 side 86-95.

-->> [Også omtalt i Per Reidar Bjørnerud Christiansens artikkel ovenfor].

Gjettestad er ein ødegard under Håve, skyld 1 hud. Partene i denne saka er Laurits Gram på Steig i Fron fuldmæktig for det Rosenkrands Gods heri Dalen mot Nils Ålstad, Mads og Engebret Hofvind. Sevald Dyressøn er nemnd i saka om Gjettestad. Det synest å gå fram av desse sakene at begge brukene i Håve har vore drivi med leilendinger.(øvre og nedre sør-Hove).

I oktober 2008 vart det i regi av Gudbrandsdal Slektshistorielag avholt eit Bratt-seminar. I forkant av seminaret tok Jakup Skjedsvoll og underteikna ein gjennomgang av nokre av problema med Brattslekten på Bjølstad. På min del var ekteskap, etterslekt og jordeige til Sidsel Østensdr. Bratt. Etter gjennomgang av dei kjeldene eg kunne finne kom eg til eit resultat som er ganske nær Per Berg sin art. i NST XL side 330-337: Kvar vart det av Brattgodset? Var Sidsel Østensdotter Bratt gift til Busvold i Romedal? Berg skriv på side 337: Ser ein dette i samanheng, ser det ut til at det jordegodset som fall på Sidsel Østensdr Bratt i 1575, nå vert spreidd ut frå Busvold i Romedal. I denne forbindelse må og nemnast Per Reidar Bjørnerud Christiansen art i NST XXXV hefte IV side 387-. "Dyre Sevaldssons ætt og litt om Hove-og Østby-ættene", særleg side 408-412 der han oppklarar mye omkring Karen Sevaldsdr og hennes datter, Ingri Turesdotter gift med Nils Ålstad.

Eit anna problem har vore å få plasert Oluf Skjåk i etterslekta hennes Sidsel og at han samstundes skulle vera gift med Live Eriksdr. Bjølstad. Etter gjennomgang av jordeigare i Skjåk-gardane vil eg hevde at det var i oppigard Skjåk Sidsel arva 5 huder i 1575. Eg vil gjenta Per Berg: Ser ein dette i samanheng, ser det ut til at det jordegodset som fall på Sidsel Østensdr Bratt i 1575, nå vert spreidd ut frå Busvold i Romedal. Det er nettopp det som skjer med oppigard Skjåk. Den Audun Gulbrandsson som kjem som brukar på Uppigard Skjåk på starten av 1600-tallet er frå Andvord og bror til Erik Gudbrandsson som var gift med Åse Nilsdr. Busvold. Audun eig i starten ingenting i Skjåk, men makeskifter med sin bror og svigerinne den jorda Åse hadde arva i Skjåk. Uppigard Skjåk hadde ei skyld på 4 huder + 1 hud Grimstad engeland. Nigard har ei skyld på 5 huder + 1 hud Formo engeland. Dersom det var slik kan Oluf på nigard Skjåk få gifte seg med Live Eriksdr Bjølstad.

Konklusjon:

Sidsel Østensdr. Bratt var gift 1. m Sevald Dyresson på Hove.

Dei hadde ei dtr. Karen Sevaldsdr.

Sidsel gift 2. m Nils Andersson Busvold i Romedal.

Dei hadde 4 døtre:

Nilsdr. gm Anders O. Dei overtok Busvold. Sjå tema om Busvold i dette forum.

Nilsdr. gm Christen Bjørke i Ringsaker.

Guri Nilsdr. Prestgard i Skjåk.

Åse Nilsdr gm Erik Andvord i Lom.

Sidsel og Karen fløtte til Busvold etter at Sidsel gifta seg med Nils.

Håve vart bortbyksla, såleis vart Nils Busvold landherre til Håve.»¹¹²

Christian Østensen [Bratt] (?).

Om Christian var sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545), var det trolig fra et 3. ekteskap med en ukjent mor.

¹¹² H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 18 (p. 33), side 26 (p. 53), side 106 (p. 197) og side 134 (p. 250). Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», N.S.T. XI, hefte 4 (1948), side 332-334, 337. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1964), side 112-114. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), hefte IV, side 409-413. Torbjørn P. Hagen: Innlegg i Digitalarkivets forum 18.01.2012, emne: «Oppklaring rundt Bratt-ætten fra Gudbrandsdalen»: Busvold-slekta av Nils Aksel Horvei: http://home.online.no/~nahorvei/main_files/Slektsgranskning/Busvold-slekta.htm Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

Han var i 1557-58 svend på Akershus Slott under befalingsmannen, dansken Christjern Munk.¹¹³

X:1012 mm mm mm ff mm
??? Engebretsdatter(?) Holsaker?.

I et diplom skrevet på Bø i Lesja 21.11.1555 hvor framgår det at «Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter [er] sambarne syskiin till fader och moder» (DN III 1176). Ivar og Engebret nevnes kun i dette diplom.

«Ollom monnom som thette breff sseea eller høre sender wy Olluff Korby Eriik Bøy Guttorm Hattrym och Haldo Hollene suorne logrettis mend paa Lessøø att wy ware paa Bøj rette steffne stuffue torsdagenn nest for sancte Karynn dagh aar 1555 y k. m. ffodz neruelrsse och flere gode mend hiørde wy ytt wenlight och ytt suskenn skyfft emellom Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter sambarne syskiin till fader och moder. Bleff ty saa forlichte att Tore Østensdatter schulle følge v. #s. y Holagger oc end hudeschill y Sylsgiørd tyll ewerdelyge eydom vnder seg och syne affkomme och erui(n)ghe forti thett war hynniss faders godtz och rette odall och schall thette skyffte vbrødelig holldis. Att saa err y sandhed som forschreuth staer setter wy wore jndsigel medh begge hynniss broders jnsegell neddenn for thette wortt obne breff som giordtt warr aar och dag som forschreffuith staerr etc.»

Sammendrag:

Fem Lagrettemænd paa Lesje kundgjøre et Arveskifte mellem de 3 Søsken Ivar og Engelbrekt Öysteinssønner samt Thora Öysteinsdatter.

Det råder viss uenighet om hvorvidt personene i dette diplom var barna til Østen Guttormsen Bjølstad [Bratt]. Vi vet ikke dette sikkert, men det som taler for det er at brevet lå i Bjølstadsamlingen.

Skulle det være Østens barn som er omtalt, har Østen med en ukjent hustru hatt barna:

Ivar, nevnt i 1555, uten barn(?), død før 1560.

Engebret, nevnt i 1555, uten barn(?), død før 1557/58.

Tora, nevnt i 1555, gift med Erich Trondsen Tynnøl/Bjølstad, død før 1595.

Hvem Eystein Bratts andre kone han ha vært er ikke kjent, men da sønnen Engebret ser ut til å ha vært bruker på Holaker, er det fristende å antyde at hun kan ha vært datter til en eldre Engebret Holaker som er nevnt i Gjengjerden 1528.¹¹⁴

(Barn IX:506)

Gift med forrige ane.

X:1013 mm mm mm fm ff

Lauritz Henningsen Blakar [Munk]. Født omkring 1505 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1565 på Blakar, Lom (OP).

Lauritz var sønn til Henning Lassesen Blakar [Munk] (~1519 - ~1560) og Aase Bjørnsdatter (~1490 - >1548).

Han eide og bodde på Blaker til sin død omkring 1565.

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 9:

«Lauritz Henningssøn Blaker [Munk], eiet og bodde paa Blaker til sin død omkring 1565.

Med sin hustru Gunhild fik han Frisvold i Eidsbygden i Romsdalen og Fossum i Tretten og eiet adskillig jordegods, men dog ikke saa stort som farens.

Foruten mindst tre barn, som døde unge og ugifte, hadde han tre efterlevende, Eline, Oluf og Michel.»¹¹⁵

(Barn IX:507, Far XI:2025, Mor XI:2026)

Gift med neste ane.

Barn:

Oluf Lauritzsen Blakar [Munk]. Død før 1574.

¹¹³ Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

¹¹⁴ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

¹¹⁵ S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 11. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript, (1951), side 121.

Oluf var gift med Synnøve Simonsdatter.

De hadde dateren Marit.

Han døde før 1574, hvorefter hans enke giftet seg med Anders Olsen.

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 9-10:

«Oluf Lauritzen Blaker, var død nogen aar før 1574 efterladende en liten datter Marit av et kortvarig ægteskap med Synnøve Simonsdatter, som paa den tid var bliit gjengiftet med end Anders Olsson. Under 27/6 1574 udstedte presten paa Lom hr. Knut Nielsen, lagmanden paa den Oplandene Peder Christensen og to lagrettemænd, Sivert Vange og Johannes Malaug et aapent brev, hvorefter Synnøve med "hendes bonde" Anders Olsen og hendes bror Oluf Simonsen paa hendes barns vegne den dag hadde indgaat paa et jordskifte med Michel Lauritzsøn Blaker (Lauritz Henningssøns Søn). Michel vilde ha den anpart paa 4 huder av gaarden Blaker, som sal. Oluf hadde sittet med, og tilbød Synnøve i vederlag 2 huder i Bjørstad, 1 hud i Skaarset, 1 hud i Hovin i Faaberg og 9 skind i Romsaas i Ringeby. Herom ble de da forlikte, og det synes som Synnøve og hendes datter kort derefter er flyttet ned til Hovin i Faaberg.

Ved Thinget paa Jørstad i Faaberg 21/6 1650, hvor det siterte aapne brev av 1574 blev irettelagt, opplyste nemlig Oluf Engebretsen paa Hovin at denne Synnøve Simonsdatter var hans mormor, og straks efter at samme skifte var skeet, gjorde hans mors morbror Oluf Simonsen paa Lom et andet skifte paa det at hans mor Marit Olsdatter kunde bekomme et dyktig aasæde at bebo", hvorfor Oluf Simonsen tilskiftet sin søsterdatter Marit 4 huder i Hovin i Faaberg og Nedre Gjeitstad mot at han overtok Marits eiendom i Bjørstad, Skaarset og Romsaas, og siden hadde Hovin fulgt Oluf Engebretsens forældre og efter deres dødelige avgang ham selv i langsommelig tid. Efter dette har Oluf Blaker kun efterladt datteren

Marit Olufsdatter [Munk], som fra 1574 blev eier av hele gaarden Hovin i Faaberg. I ægteskap med Engebret Hovin fik hun flere barn, av hvilke var nysnævnte Oluf Engebretsen, som fik Hovin efter forældrene, Ellef Engebretsen, som lever paa Skaarset i 1665, Peder Engebretsen, samt Hr. Sivert Engebretsen Munk.»

Fotnote:

«Paa Jørstad thing i Faaberg 3/11 1665 berettet Ellef Skaarset at være tilfaldt 1 huds odelsgoods i Hovin efter sine sal. forældre, "som de hadde arvet og fulgt siden sal. hustru Ingerid bodde her paa Hovin" og "hovedbølet har hans bror Oluf Engebretsen og samme gods efter den gamle hustru Ingerid følger og besidder udi langvarig rolighed" (Pergamenter på Skaarset og Øvre Smestad.)»¹¹⁶

Eline Lauritzdatter Blaker [Munk]. Levde 1590.

17.06.1590 (skindbrev på Blaker) inngikk hun et forlik med broren Michel hvorved han fikk den andre halvdelen av Blaker samt ½ hud i Skjæsar i Lom og ½ hud i Orden i Eidsbygda i Romsdalen. Av sin mors gods overtok han 3 huder i Frisvold i Eidsbygda og ½ hud i Fossum i Tretten.

I bytte fikk Eline 1 hud i Skjæsar og 2½ hud i Fossum.

Ved dette forlik ble det uttrykkelig bemerket at Michel hadde arvet en del av godset etter en bror og to søstre, som døde ugifte (diplom på Blaker).¹¹⁷

Michel Lauritzsen Blakar [Munk]. Født omkring 1540 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1625 på Blakar, Lom (OP). (Se IX:507).

X:1014 mm mm mm fm fm

Gunhild Frisvold. Født omkring 1510 på Frisvold, Eid, Rauma (MR). Levde 1525 på Blakar, Lom (OP).

Gunhild og Lauritz hadde følgende barn (minst):

Oluf, gift med Synnøve Simonsdatter, døde ca. 1572 på Blakar, Lom.

Eline, nevnt 1590.

Ca. 1540: Michel, døde ca. 1625.

Dertil 1 sønn og 3 døtre som døde uten barn før 1590.

Gunhild hadde med seg Frisvold i Eidsbygden i Romsdalen og Fossum i Tretten inn i ekteskapet.

Karl Myskja: Bygdebokk for Eid, side 357-360:

«Frisvoll-gardane

Navnet og teigblandingen viser at de to Frisvoll-gårdene før i tiden var en gård, og slik er det oppført i alle kilder fra før 1700. Men helt fra 1520, kanskje før, var det to brukere. I matrikkelen 1695 er det tendenser til en oppdeling, og i prøve-matrikkelen 1723 får de to brukene hvert sitt nummer.

Navneformen i Aslak Bolts jordebok, "af Fridrikswelle", gir ikke rom for tvil om opphavet til navnet. Oluf Rygh sier: "Frireksvollr, sms med Mannsnavnet Fri rekr, som i Norge kan paavises brugt tidligst i 1060". Det ser ut til å ligge i dette at han mener navnet kan være fra denne tiden eller senere. Det ble ryddet mange gårder mellom vikingtiden og svartedauen. Tiendemantallet i 1520 viser to brukere på gården, og begge betalte bare leilendingskatt, så de eide ikke jord. Ved Reformasjonen i 1530-årene slo kongen under seg erkebisppegodset,

¹¹⁶ S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 9-12.

¹¹⁷ S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 9.

Omkring 1550 finner vi Frisvoll blant de gårdene som han hadde gitt i len til fru Inger på Austråt. Her står Frisvoll med 8 merker smør i landskyld (1,7 kg) og 22 merker i leidang. Et diplom fra 1575 skrevet i Bergen gjør greie for jordegodset til Rike-Torstein på Voss. Blandt gårdene han eide (parter av?) i Romsdal står "Hugeberg" og "vestaste Friiseuoll". Det ligger nær å tolke dette som Haukeberg og Øvre Frisvoll. Men det er mest trolig at de to Frisvollbrukerne på den tiden bodde i samme tunet, og "vestaste Friiseuoll" kan da være Frisvoll i Eid, vest for Frisvoll i Eresfjord.

Det må være en annen part av gården som kom i Munkslektas eie med Gunhild, kona til Lars (Laurits) Henningsen som døde omkring 1565. Sønnen Mikkel (Michel) fikk omkring 1590 sin mors part på 3 huder (motsvarende 3 våger fisk) i Frisvoll og dertil – hud i Ora. I tiden frem til 1620 må Munk-folket ha kjøpt opp Rike-Torstein-parten, for det året ble arveparter på i alt 6 huder utdelt til Rolv, Henning og Lars Mikkelssønner Munk»¹¹⁸

(Barn IX:507)

Gift med forrige ane.

X:1019 mm mm mm mf mf

Ivar Gunnarsen Sandbu. Født omkring 1445 på Sør-Sandbu, Sandbu, Vågå (OP). Død før 1515.

Ivar er født ca. 1440-50 og fikk Uppigard-Sør-Sundbu.

Hans far var Gunnar Ivarsen Sandbu (ca. 1412 - ca. 1495) som overtok Sandbu, dvs. det gamle samlede Sør-Sandbu.

Ivar er nevnt sammen med sin bror, Stener, i 1491 og i et brev skrevet på Øy tingstue 23.03.1626. I Riksarkivet i Oslo er det en avskrift av brevet fra Sandbu som kun nevner en datter:

«Knut Holbø, Ole Valle, Thore Sandbu, Guttorm Hammer, Anders Viste og Ole Øverøy, lagrettesmann i Vågå gjør vitterlig at de bedagede menn Iver og Stener Sandbu avgav forklaringer til etterretning for deres etterkommere om deres odelsgårde, gården Sandbu.

Det var oprindelig en gård, der beregnedes til 10 huder innbefattet Heimdal fiskevann samt Skjedsvold.

Den mann som allene eiet Sandbu [d.e. Søre-Sandbu] het Gunnar Iverson. Han efterlot to sønner, Amund og Iver Gunnarsønner, som skiftet i to gårder. Amund hadde en søn, Gunnar, som hadde en datter Gunhild, som var Steners mor. Iver Gunnarson hadde en datter Synnøve og hun var «Iver Sandboes Moder som Endnu lever og besidder Sandboe.»

Det var selvfølgelig ikke Synnøve Iversdatter som fortsatt levde i 1626, men sønnen Iver.

Man kan ikke gå ut fra at alle Gunnar Ivarsens etterkommere er nevnt i dette brevet. Det viktige for de «bedagede menn» har bare vært å klarlegge ættefølgen av hensyn til odelsretten. Etter det som her fremkommer, hadde Gunnar Ivarsen to sønner som delte Sandbu. I tiden omkring 1500 ble navnet endre fra Sundbu til Sandbu.

Ivar kan også ha hatt en sønn, Erling, som brukte Sandbu i 1528. Sammen med Eirik Eilivsen, som brukte en av de andre Sandbu-gårdene, skrev han 17.01.1529 på Sandbu et brev om gården «Øvre Fridrikson» i Vårdalen på Lom. Erling må ha gått bort uten barn, da det var hans søster Synnøve, som fikk Uppigard Sør-Sundbu (DN III 1116):

«Ollum mannum som thette breff seerr eller hørre sendher Ellyngh Juarsson oc Eryck Ellufson q. gud(s) oc synny cungerende ad myth varrum paa nørðhre Sundboo som lygggher paa Vagha i Gudbrandalen sancti Anthonij dau anno domini m d xxix hørðum oc saaghum a ja oc handherbandhe thørress aff enne halluo Ammund Haluordsson en aff andhre haluo Oluff Paallsson med them skyllordhum ad fformemnd Ammund Haluordsson soldhe fornemdh Olluff Paallsson en jorde parth jng i øffre Ffrydycon oc renther huerry aarr ij hud i landskyl oc lygggher samme gaarr i Vardall i Lomss presthegyelldh i nørðhr luttend i Gudbranzdallen ffra seg oc synum eruynghum oc vndher fformemdh Olluff Paallsson oc hanss eruynghum tyll euerdelygh eygho oc alth affrede meth teyghum oc tyllaydum oc meth lutum oc lunnandhum som tyll lygggher een lyggghet haffuer ffra forno oc nyo vttandh gaarss oc jngghen oc vaar samme Ammund Haluordsson vedher kyend ad haffue opboreth mynsthe pennyngh oc mesthe som vaar i søllff skaall v[m] #xiiij lodh saa ad hannum vell ad nøgher. Tyll sannynghen tryckum vi varre jnzelle nedhen ffor thette vaar opne breff som skriffuyth aar oc dau oc steed som ffyrry syeghyss.»

Sammendrag:

To Mænd kundgjöre, at Amund Halvardssön solgte til Olaf Paalssön 2 Huder i Gaarden Fridikson i Vardalen paa Lom.

Ivar døde før 1515, da hans hustru som enke 29.09.1515 avtalte med sin mors søster at den lengstlevende skulle overta den annens gård.¹¹⁹

(Barn IX:510, Far XI:2037)

¹¹⁸ S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 9-12. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript, (1951), side 121. Karl Myskja: Bygdebokk for Eid (1987), side 357-360.

¹¹⁹ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 68-70, 104, 114; bind II (1964), side 61-62. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

Gift med neste ane.

Barn:

Synnøve Ivarsdatter Sandbu. Født omkring 1510 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1585 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). (Se IX:510).

X:1020 mm mm mm mf mm

Karin Paalsdatter Alme. Levde 1515 på Alme, Sør-Fron (OP). Død omkring 1520 på Alme, Sør-Fron (OP).

Karin var datter til Paal Amundsen Alme/Bø (<1458 - ~1480) og Gjertrud Steinarsdatter Bø (nevnt 1490-91).

I et utrykt diplom skrevet på Listad i Fron 29.09.1515 står det:

«Erkebiskop Erik i nærvær av velbårne Hr. Nils Henriksen kongens hovmester i Norge kunngjør at Gørid Bjørke gjorde bytte med sin søsterdatter Karine på Alm, så den lengstlevende skulle eie den annens gård idet (dog?) Gørdis landbo Havik skal besidde Bjerke i 8 år efter hennes død mot å gi Karine landskyld.»

Hun var første gang gift med Ivar Gunnarsen Sandbu.

De hadde antagelig følgende barn (minst):

Ca. 1510: Synnøve, gift med Aasmund på Harildstad.

Etter at Ivar døde giftet hun seg med Torstein [Toresen?].

De hadde følgende barn (minst):

En datter gift med en Torgeir.

Gunnild på Bjørke, nevnt i 1547, på Nørstegard 1557-61, gift med en Hallvard.

Karin nevnes også i 1597, lenge etter at hun var død. Dette i forbindelse med endringene i skiftet fra Steig 01.04.1588 som ble foretatt det året ifølge et diplom datert 25.10.1599.

Om datteren Gunhild kan nevnes:

20.11.1514 kunngjør Magnus, biskop i Hamar, at Gunhild Torsteinsdatter har sonet for samleie med sin «fadder og frende» Jens Kolbjørnsen.

I et annet brev datert Hjelmsøy i Finnmark 19.07.1547 skriver Paal Hallvardsen til sin mor, Gunhild Torsteinsdatter Bjørke i Fron, og forteller at han er i fiskeværet Hjelmsøy i Finnmark i tjeneste hos en Hans Skott i Trondheim. Han ber om at Jon Toresen Bjørke må ta hånd om hans farsarv og kreve inn leie for to kyr han hadde hos en Amund på Lesja.

I «Norske Lensrekneskapsbøker 1548-1567. I Rekneskap for Akershus Len 1557-1558»:

«Opbørsel aff Gulbrandtzdals fogedij»

«Foring»

«Fron so:»

«½ dale Aff Gunill Nestegordt».

Overlærer Per Berg, Hamar, skriver i «Omkring jordskiftet på Steig 1588» i N.S.T. XV (1955-56), side 76-77:

«I N.S.T. XII, s. 225 ff., har Engebret Hougen "Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen", og kjem her fram til mange forvitnelege slutningar. Det viser seg at ikkje alle desse held når dei vert nøgjare saumfare. Seinare, XII, s. 409, legg hr. Hougen fram eit jordskifte, halde på Steig 1. april 1588. Desse to artiklane høyrer for ein del saman, men når ein her er så fri fyrst å gå gjennom dette jordskiftet på Steig ein gong til, så er det fordi det ser ut til å ha vore 2 skifter, og dessutan finst det fleire kjelder som kan nyttast til å fylle ut der ein er på usikker grunn.

Etter skifteforliket, som ligg i Norsk Kjeldeskiftinstitutt, var jordeiga som vart skifta, 44 huder 4½ skinn (ikkje 2½ skinn), og det er truleg største jordeiga som har vore skifta på ein gong i Gudbrandsdalen. Jordi, som hadde vore eige til Gjesling-ætti på Sandbu i Vågå i minst to ættleder før, vart nå delt millom etterslekti av dei tre systrene: Synnøve Ivarsdotter Sandbu, Gunhild Torsteinsdotter Nørstegard og ei syster som ikkje er namngjevi.

Synnøve Sandbu var gift med Amund Harildstad og hadde 4 born: Nils, Tjøstolv og Ivar, og dotteri Anne. (I skiftet i 1588 heiter ho Kari, men sidan står ho i eit anna skifte, og dessutan i eit anna skriv, skrivi for Anne, så det er visstnok det rette navnet.)

Gunhild Nørstegard på Fron var vel ugift, eller iallfall utan born. Ho nemnest i skattelister frå 1557 og 1560.

Den systeri som ikkje er namngjevi, hadde ei dotter Giøde (Gyda) Torgeirsdatter – gift med Tore Gyrdsen og budde på Alme på Fron.

Borni på Sandbu arva både mori og Gunhild Nørstegard, eller 2/3 av jordeiga. På deira lott fall: Bjørke på Fron, 5 huder, Nørstegard, Fron, 6 huder, Sandbu, Vågå, 3½ hud, Øy, Vågå, 3 huder, Holen, Fron, 1 hud, Lykre, Skjåk, 3 huder, Reinshus, Fron, ½ hud, Galde, Lom, 2½ hud, Lund, Skjåk, ½ hud, Røssem (Røysheim i Lom) 7 skinn, Høystad, Ringeby, ½ hud, Suleim, Lom, 2 huder, og Hånsnar, Skjåk, 1½ hud = 29 huder 7 skinn.

Gyda Torgeirsdatter fekk: Alme, Fron, 5 huder, Heggen, Fron, 1 hud, Kvåle, Skjåk, 1½ hud, Kvitrud, Ringeby, 9 skinn, Bakke, Ringeby?, 2 huder, Refsholen og Grevelstad, 4½ skinn, og Røssem (Røysheim) 2 skinn = 14 huder 9½ skinn.

Ein kunne kanskje ha venta at jordegodset ikkje hadde vorte delt akkurat i tre like delar, sidan systrene ikkje

hadde same faren, – eller at det hadde vore skilt millom farsarv og morsarv, – men det er et anna spørsmål. Her vil ein berre ta for seg den jordi som vart skifta. I Hånsnar, eller Hansener som det den tid var skrivi, fekk kvar ein part på 1½ hud. Garden var riktignok den gongen på 3 huder, så det kunne nok passe, men dette høyrer visstnok med til det som seinare er brigda [endret]. I skiftebrevet frå 1588 står namnet så utydeleg skrivi at ein godt kan lesa det for Harsem, slik som Hougen og har gjort. Men Harsem var ein gard på 1½ hud, og han var nok denne tidi kyrkjegods, så det kan ikkje vera denne garden som er meint. Partar av Hånsnar finn ein seinare saman med delar av det jordegodset som fall på Gyda Torgeirsdatter.»¹²⁰

(Barn IX:510, Far XI:2039, Mor XI:2040)

Gift med forrige ane.

Generasjon XI

XI:1793 mm mf ff ff ff f

Sigurd Torsteinsen [List]. Født omkring 1405. Død omkring 1470.

Sigurd var sønn til Torstein Paalsen [List] (~1375 - >1440) og en datter til en Arne og Arno Haldorsdatter.

Han hadde følgende barn (minst):

Ca. 1430: Ingeborg, nevnt 1480.

Ca. 1430: Anders. døde etter 1480.

Ca. 1440: Arne, døde etter 1480.

Sigurd fikk i 1439 gavebrev på Kleppe fra sin farmors bror, Anders Jonsen og hans hustru, Ingebjørg Kolbjørnsdatter, mot føderåd (DN VIII 305):

«Ollom monnom þetta bref sea ædder hœra sender Andres Joonsson q. g. oc sina kunnukt gœrande at æk hauer giuet oc afhent Siwordhe Þorstensson frenda minom odhals jordh mina som Clep heeter oc ligger j Hiordale j Vagha sokn j nœrdhra lutenom j Gulbrandzdalum frelsa oc hemollo firj huarium manne med allum þeem lutum oc lunnendom som tel þeirra fornemda jordh ligger oc leghet hauer fra forno oc nyio vttan gardz oc innan engo vndan takno saker þes at Þorsten Paalsson lyst fadhör fornemdz Siwordz syster son min ær min retter skaparue firj gudhi hauer oc giuit þessa fornemda gïof med þeem skilmala at æk skal hauer kost oc cledhe af fornemdre jordh medhan æk lifuer af adhernemdom Siwordhee. vardher oc Ingeborgh Kolbiœrns dottor eghenkona daghum dryghare en æk þa skal hoon hauer sina vidher þarft af adhernemdre jordh med firra skilordhe en æfter okkra dagha skal fœrnemdh jordh Clep falla vnder fornemdan Siwrðh oc hans æruingia tel æuerdelegha ægho oc alz afredhes badhe med loosso oc fasto oc tel þess mere visso oc sanindh herom sætia þesser godher men ær sva heeta Arne Þiostolfsson Aszar Olafsson Þronder Petharsson Baardher Olafsson oc Jœnis Anundsson sin insigle med mino firri þetta bref som hia voro þessare minne gïof som gïofuen var arom æfter gudhis byrdh mo cdo xxxix *oc saladaghen om houstet.»

Tillegg: Bagpaa, yngre: Kleps aadels breff.

Sammendrag:

Andres Jonssön kundgjör, at han har skjænket sin Frænde Sigurd Thorsteinssön sin Odelsjord Klep i Hjordal i Vaage Sogn paa den Betingelse, at han selv og hans Hustru Ingebjörg Kolbjørnsdatter skulde have frit Underhold, saa længe de leve.

Han var visstnok fører for bondereisninga i Vågå i 1445/46, da fogden, ridder Benkt Harniktson ble drept. Når tradisjonen forteller at det var Sigurd List som drepte hr. Beinkt, er det imidlertid noe tvilsomt.

Barna måtte imidlertid betale bot for delaktighet i drapet i 1482.

Det viser et diplom av 17.10.1480 som opplyser at hans barn, Anders, Arne og Ingebjørg, måtte avstå til hr.Alf Knudson og hans hustru fru Magnhild Oddsdatter, hr. Beinkts enke, gården Bu ved Braden, fordi deres far Sigurd List «uforsynom» var med da hr. Beinkt blev drept. Så helt uforvarrende var det vel ikke at Sigurd var med ved det høve, men drapsmannen kan han neppe ha vært, for gården Bu synes å være en vel liten mannsbot for en så fremtredende herres liv (DN I 927):

«Allom mannom thæm som thette breff see ok høre hæilsær Anders Sigurdson logretes man a Wagha, ok gôr witerlikt meder thette breff, at meder samtykt Arne broder mins ok Ingeborghe syster minne, hafuer ek sæeth gefued ok afhent welbyrdoghom man her Alff Knudhson ok fru Magnhildhe hans hustru til æuerdelige æighe swa mykit som Siugurder liisth, fadher min aatte i Bw som liggie widh Bræidhene i Hollæidhene i Gudbrandsdalom ok ludher i thy gamle brefuene som ther om giorth er, i swa matthe ok for ordh, at ek ok min syskin ok ware erfwingie ere qwitte fri, ok frelse, fore her Alf, fru Magnilde ok thære erfwingie fore then sagh som fadher min Sighurd liisth war i komen oforsyniom at han war medh i then tijdh her Bæinkt Haruikt son war slaghen thil ytermer fasthæit ok sanindh her om tha bæidhes ek beskædhelige manne jnsigle for thette breff medh mine som swa hæithe her Haluordh Esthæin

¹²⁰ Norske Lensrekneskapsbøker 1548-67, I Rekneskap for Akershus Len 1557-58, Gulbrandtzdals fogedij, side 31. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 85. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 52, 62. Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 76-77. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

son kanik i Hamar ok Sigurd Daffinson som skrifued war thysdaghen nest efther winterner anno domini m cd lxxx.»
Sammendrag:

Anders Sigurdsson Lagrettemand paa Vaage kundgjör, at han med sin Broder Arnes og sin Söster Ingeborgs Samtykke har overladt til Hr. Alf Knutsson og Fru Magnild Gaarden Bu ved Breiden i Holleiden i Gudbrandsdal, fordi hans Fader Sigurd List havde været med, da Hr. Beinkt Hartviksson blev ihjelslagen.

25.01.1450 ga han fullmakt til en Svein Gudbrandson å innkreve landskylden for nordre Berge i Follebu med 12 tønner tjære hos Ririk Bronbelg – «som han var skyldig min far og selv hadde lovet i jordavgift». Diplomet nevner ikke utstedelsesstedet, men er forsynt med bemerkningen: «Til ydermere vidnesbyrd setter Andres min frende sit segl på dette brev.» Seglet mangler. Diplomet fantes på gården Hegge i Biri (DN I 810):

«Allum mannum thetta bref sea ædder (høyra) sender Siivordh Thorsteensson q. g. oc sina kunnukt gørande at æk hauer fangit beskedhelekom manne Sveen Gulbrandsson fult vmbodh oc laglekt oppa Eric bronbelgh [eller: broubelgh] om xii tunno tioro som han minom fadher skullogher var oc sieluer vt louadhe j jordharet fore jordharet oc lenge aa saath a nördhra Bergehe j Fallaaboo. vil oc ey førnemder Eric gøra sona oc satmala meder førnemdom Sveen tha skal æk thet halla oc haua som adhernemder j thesso vmbodhe lagleggha gører oc tel mere visso herom seter Andres min frende sit insigle firi thetta bref som scriuat var arom eftir gudz byrdh mo. cdo. quinquagesimo ipso die *comuerssione sancti Pauli.»

Sammendrag:

Sivard Thorsteinsson giver Svein Gudbrandsson lovlig Fuldmagt imod Erik Bronbelg med Hensyn til 12 Tönder Tjære, som han var hans Fader skyldig og selv havde lovet i Jordavgift af Gaarden nordre Berg.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Hegge i Biri. Seglet mangler.

Når Sigurd Torsteinson fremhever at det dreiet sig om landskyld av Berge fra hans fars tid, må vi med full grunn kunne forutsette at gården har vært hans odelsjord. Hevdsfristen var imidlertid 60 år, eller 3 slektledd før ham, ifølge bestemmelsene i Magnus Lagabøters landslov, odelsløsningsbolken, og herav vil det gå frem at gården Berge må ha vært i slekten siden Torstein Lists tid, begynnelsen av 1300-årene.

Det står ganske visst at det dreide seg om landskylden av Nordre Berge, hvorav den logiske slutning skulle være at der også må ha vært et søndre Berge, som kunde tenkes å ha vært i en annen slekts eie, f.eks. Bård på Berges. Imidlertid foreligger det intet annet sted noen opplysning, som kunne bekrefte dette. Ved folketellingen i 1665 var gården ett bruk, og vi har da ingen annen forklaring enn at Torstein og hans sønn, Sigurd, må ha bygslet bort gården til to bygselsmenn i den tid de levde i Vågå og Skjåk, og at gården igjen er blitt ett bruk, som det må ha vært i gammel tid, da en av slekten siden overtok gården.

Sønnene Anders og Arne drev garden sammen.

Deres sønner, Anders Arnesen og Jon Andersen delte gårdene seg i mellom. Jon overtok Kleppe og Rottem på Lalm og Ellingsbø og Harildstad i Heidal. Anders overtok Austren i Sjørdalen og Berge i Gausdal der han slo seg ned.¹²¹

(Barn X:897, Far XII:3585, Mor XII:3586)

Gift

Barn:

Arne Sigurdson Kleppe [List]. Født omkring 1440. Levde 1497. (Se X:897).

XI:1842 mm mf fm mf ff m

Gunnhild Trondsatter. Levde mellom 1490 og 1500 på Tynnøl, Lesja (OP).

Tore H. Vigerust mente (på Bratt-seminaret høsten 2008) at Erik og Jon Trondssønners bestemor må ha vært Gunnhild Trondsatter.

I 1503 overdrar hun nemlig Nordre Valbjør til Hamar domkapittel med samtykke fra sine barn [Ivar Kleiven – «I Gamle Daaga»]. Hun må altså ha hatt etterkommere, mens Erland kanskje ikke hadde det. Da ville i så fall Trondssønnene likevel ha arvet ham.

Videre hadde Trond – ifølge Gryttingdiplomet fra 1533 – en søster som het Ragnhild Eindridsdatter, gift med Jens Iversen.

Vigerust foreslo videre at deres far (og Gunhilds sønn) kan ha vært Trond Jonsson, som var lagrettemann 06.12.1527 (DN III 1110), dette fordi brevet lå på Valbjør.

Dette skulle innebære at hun var mor til Trond Tynnøl eller hans svigermor.

Jeg tror nok imidlertid at diplomet lå på Valbjør fordi det omhandler at Henning [Lauritzsen Blakar] Munk og Stein Dart hadde lyst på tinget at gården Valbjør ikke hadde blitt solgt ved det dokument som var oppsatt ved salget av gården Fillinsø, og at brevet var falsk om det så var skrevet.

Gunnhild og hennes bror Erland Tronsen skiftet 14[90?] på Kvarberg i Vågå arven etter sine foreldre. Dette er

¹²¹ Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 285-88, 291.

første gang Valbjør nevnes i kildene. Brevet er en avskrift fra det 17. århundre, og tilhørte Barbro Helle på Vågå i 1951. Under avskriften: «Riktig Copie» (DN XXI 643):

«For alle ty goder monnum ther thette breff See eller høre, Bekiennis mig Lasse Olson och lodhen alfson och Aschild Asmundson tha mer warunn oppa quarberg, aar effter Gudtz byrdh m cd xv[->De to siste siffer i tidsangivelsen usikre og det siste galt. Originalen kan ha hatt m c d x c.-] med flere Goder monums nerverelsz tha hørder vj och saae oppa thesser handerband, ty tu samborum Sødshind Erland tronszen och Gunild tronszdaatter, at dj giordha Bydha effter begge deris Fader och Moder, med tesz schielmaal, at Erland schall hafue Baadha hellender Gaardher och szydre Gaarden i Walberg, och en hud schyld i Suarum, Endh Gunild hans Syster schal haffue ther imod igien Nørdre Gaarden i Walberg och en huud schyllof i Fylansøe, som ligger i Woghe Prestegield, undher hinne och hinnis eruinger till everdhelig eghe. Ther med Vorum the vel forligte, szaa intet tera schal oppa annath klawffve i sina daghæ, huarchin ty eller deris eruinge i theris daghæ. til ythermeere Sandninghum, tha henger wj mit indsegle neden for dette Bref Erland tronszen med Thisser Godher monum som før er neffntæ, Gyfwet och schreffuet som for staar,»

Tillegg: Bakpå:

Skifttis Bref imellem tuende Sødskind nenblig Erland Trundsen och Gunild Thrundtzdaatter, i saa maade at trund [trund overstrøket] bemte Erland fich Baade Heldene Garderne och Søndre gaarden i Valberg och en Huudtz schyld i Suare, Gunild Trundtzdaatter der imod igien Nørdre Gaarden i Valberg och en huudschyld i Fillingsøe -

Sammendrag:

3 menn vitner at Erland Trondsson og Gunnhild Trondsdotter skiftet arven etter sine foreldre på den måten at Erland skulle ha begge Hellegardene, Sørigarden i Valbjør og 1 hud i Svare, mot at Gunnhild fikk Nørdregarden i Valbjør og 1 hud i Fellese.

Vi vet ikke hvem som var deres foreldre.

Det neste brev som nevner Valbjør er skrevet 21.09.1495 på «Hvarberg». Peder Aagesen, visecurator i Vågå, og Herlog Asbjørnsen, lagrettesmann i Vågå, hadde vært vitne til at Erlend Trondsen solgte sin gård søndre Valbjør og Krokekra i nordre Valbjør på Vågå, til Lauritz Olavsen Blakar [Munk], og at Erland bekreftet at han hadde fått pengene for gården. Erlend satt også sitt segl på brevet, men dette er nå borte. Diplomet finnes på Valbjør (DN III 997):

«Allæ men som thette breff see eller høræ sendher jek Pedher Agisson *vicecurato jn Waghæ ok Herlogh Asbjør(n)sson suaren lagrettes man pa Waghæ q. g. ok sinæ konnocth gørendhæ at vy varom aa Huarberghæ Mattis møssa daghen om høsten anno domini m. quadringentesimo nonogesimo quinto. saghom vy ok hørdom aff handherbandh theres Lassæ Munk ok Erlendh Troensson medh eyghen frouæ sins samtøcth ok handherbandh ath han haffdhæ selth Lassæ Munk fornæmde sødhræ gardhen i Walberghæ medh kroghækræ som liggheer j nordhræ gardhen j Valberghæ er liggheer paa Waghæ j Gwdhbrandz dalen medh allom them luthom ok lwnnom som til liggheer ok leghidh haffuer fra fornæ ok nyæ vthæn gardz ok jnnen gardhz frælsth ok hemalth for huaræ mannæ: fra sigh ok sinæ ærwinghæ ok vndher forde Lassæ Munk ok hans ærwinghæ til æwærdhælighæ eighæ, kennes tha forde Erlendh Troensson samstwndis sik haffuæ opbaredh førstæ penningh ok senisthæ som j theres køp kom. Til ythermere vissæ hengher jek Erlendh Troensson mith jncegle for thette breff medh tissæ dandhæ menss incegle som forskriffnæ sthar. Skriffuidh var dhagh ok aar som før segher»

Sammendrag:

To mænd kundgjøre, at Erlend Thordssön [Troensson i brevet ovenfor!], solgte til Lasse Munk Gaarden søndre Valberg paa Vaage med en Ager under nordre Valberg.

Ifølge Ivar Kleiven – «I Gamle Daagaa» (1907-08), side 311-12 – overdro Gunnhild omkring århundreskiftet Nordre Valbjør til Hamar domkapittel:

«I 1495 heite Eigar'n for Valbjør Ellan Tronnsen og me Ja-Minne aat "Frugun" sine sel han de saamaa Aare Søre Valbjør og KrokEkra i Nørdre Valbjør att 'om Lasse Munk. Han Ellan Tronnsen ha ette desse vore Adelsmann me di, han kalla Kjeringje si Fruge; han ha ei Syster som heitte Gonhil Tronsdotter og, ette eit gomolt Brev, ga ho i di saamaa Ti'om burt halve Nørdre Valbjør aat Bispe Herman og Catrine-Altare paa Storhaamaar te Sjælehjelp for se og Foreldr'om sine. Me di lyt Valbjør omkring 1500 vera kome utu Ætten ei Ti'; um saa er ha ho halde se antell paa inkun 'taa di andre Gardom i Nordhera' hell uppi Lom, for ho ha Jord-Eigo paa mange Stelle. I 1528 er de ein Mann paa Valbjør som heite Baard, og de kan vera tenkjande, at han er 'taa Ækten, men han sat nok te Leige paa Garde. Han svaaraa mindre i Skatt hell Tokste va paa fulle Garde, og ette Sakfalls-Listun for saamaa Aare ha han bøtt for Slagsmaal me eitt Sengje-Klæ'e. I desse Ti'om har de livt ein 'taa Ækten som heitte Tronn (Petersson?) og va gjift me ei Syster hans Tord Bratt paa Bjølstad».

Det neste diplom som gjelder Valbjør er skrevet 17.03.1527 på Hamar. Her gir biskop Magnus – på erkebiskop Olav Engebretsens vegne – hans svend Tord Vidarsen gården nordre «Warbergh», Vågå i Nordherad, på 3 huder, og lovet ham, at om odelsmennene skulle gjøre krav på gården, skulle han utlegge annet gods av sin odel til St. Katarina og de 15 hjelperes alter, hvortil gården var skjenket til bønnehold. Dette diplom finnes også på Valbjør, men seglene er borte (DN III 1107):

«Wij Mogens met guds nade biscop i Hammer gjøre alle witterlikt thet wij haffue nw wnth och wpladet ffforumstig swen Tord Widherson en gord i Gudbran(s)dallen som hether nordre Warbergh ligendes i Woge prestegield i nø(r)dre heradh oc gaar aff iij l hudher arlige. Skall han then gaard haffue oc nytendes worde ffraa oss oc wore domkirke oc wndher hanom oc hans erwinge met lutom oc lunnendom till forde gord liger oc liget haffuer a forne oc nyge wthen gords oc innen inthet wnden taget till euerdelige ege tha met allee rette gongh till forne Tord

men for werdugste herre oc fadher i gud her erchebiscop Olaff i Nidrose skyld som han nw dagelige tiener skall han then nytandes worde. Jtem er oc saa felds maall at noget aff odalds mennene wille her noget wdj tale eller paa klage som forordet war at wij icke forsuare wille thet wnder domkirken till bønehold tha ville the wike till godzet ighen met rigens raads domss breff. suare wij ther saa till at wij wille legge wnder bode altheren ighen som ere sancte Katerinss oc xv nødhelplers alther iij [rettet fra iij] hudher skyld i then stad aff wort eget odall ij [bør vel rettes til #ij] till hwert alther saa at theris bønehold som wnth oc giffuet haffue godzet skall inthet forfeliss oc ther met aff sette alt yttermere tiltall i alle maathe. thij wore fforfedere ere wloglige at komme. Till yttermere wisning at saa er i sanhet henge wij wortt secrett nedhen for thette breff. Ex Hammaria dominica 2a quadragesime anno domini mdxxvij.»

Tillegg: Bagpaa samtidigt: Til Tord Viderson.

Sammendrag:

Biskop Magnus af Hammer skjenker for Erkebiskop Olafs Skyld dennes Tjener Thord Vidarssön Domkirkens Gaard nordre Hvarberg i Vaage, og lover, hvis Odelsmændene paatale Gaven, at udlægge andet Gods af sin egen Odel til St. Katharinas og de 15 Hjælperes Alter, hvortil Gaarden var skjenket til Bønehold.

Samme år, 06.12.1527 erklærte Henning Lauritzsen Blakar [Munk] sammen med Sten Dart som antagelig var hans frende, til tinget på Mo i Lom at gården Valbjør ikke hadde blitt solgt ved det dokument som var oppsatt ved salget av gården Fillinsø, og at brevet var falsk om det så var skrevet (DN III 1110):

«Alle men som thette breff ser heldher hør tha kendes vy eftherne Symon Syuordhersson Trond Jonsson Ellingh Kolbjørnsson Seurydsson Biern Alsson og Karll Kedelsson laurettes men po Lom vdj Gudbranssdall ath vy vore po rethe stefneby Mon in die sancti Nicolai anno domini mdxx 7o hørde ogh soge vy ath fram gynghe to ganzze beskieligh tro danne men som vor Hennynge Mwnck ogh Sten Darth stode thy til for mene man som ther hoss vore po tengit, om so vore ath nogen skref Valbergh fro vidher vnder theris naffn heldher Lasse Monnckis enzel tha vor thet huerken med theris vilie heldher samtøck. Jtem stode thy till ath thy gaffue theris ynzegell vd po en hudeskildt vdhy Fillensø vor thet so ath Valbergh bleff skreffuen vdj breffuet med Fillensø tha bleff icky Valbergh lesseth for thennom then tidt som thy beseldhe om Fillensø. Thy stode thy icke theris ynzegell till om Valbergh forthy ath thet bleff skreffuen med falskheth ogh lesseth oghso. Ath so j sanden er tricke vy forne men vore ynzegell neden for thette breff som skreffuen var or ogh dagh som for stor.»

Sammendrag:

Sex Lagrettemænd paa Lom kundgjøre, at Henning Munk og Stein Dart lyste paa Thinge, at de ei havde samtykket i, at Gaarden Valberg blev solgt i det Brev, der under deres Segl var udstedt om Fillinsyn.

Han opplevde imidlertid at Erik og Jon Trondssønner tok Valbjør tilbake på odel og innløste gården etter takst etter en herredagsdom fra Oslo 23.06.1558. Henning var da for gammel og skrøpelig til å foreta den lange og besværlige reisen inn til Herredagen på Akershus, og lot seg representere av Oluf Simonsen. Eirik fremla «bode gamble och nytaghe breffue mett huilke hann beuiiste forscreffne Walbergh theris rette odall att were och soldt i fremede ettlegh». Jon og Eirik Trondssønner «skall nu ighen wighe tiill forscreffne gord Walbergh theris sande odall att nyde brughe och beholde tiill euerdelighen eyndom, dogh for slighe penninge som sex skønsomer mend kand metthe forscreffne gord werd were» (DN III 1177):

«Wii ephtherscreffne Peder Huitfeldt Norgis riigis cantzeler Jffuer Jenssøn tiill Fresie Niels Lystrup aff Oslo Niels Suendssøn aff Sarpsborgh, Niels Germundssøn aff Opland lagmend Rolff Olsson borgemesther vdj Oslo Niels Stub Oluff Nielsson oc Henning Aruidssøn radmendt gjøre alle witterligt mett thette wort obne breff at aar epher gudz byrd mdlviiij sancti Hans afften pa Oslo radstuffue kom i retthe Erick Trondssøn pa synn oc synn broders Jonn Trondssøns weghne och tiiltalett han Oluff Symenssøn i wmbod Henningh Munckis for en gord heter Walbergh liggendis wdj Woghe prestegieldt och sagde att thet wore hans och hans broders retthe odall them oc theris foreldre emod laghen frakomett och begerett nu att motthe med loghen kome tiill theris odall ighen, och framlagde Erick bode gamble och nytaghe breffue mett huilke hann beuiiste forscreffne Walbergh theris rette odall att were och soldt i fremede ettlegh, och icke epher lagen tiill kiøbs opbodett. Ther tiill suarett Oluff Symenssøn att forscreffne gord haffde vdj langsommelighen tiid werett wnder Henningh Munck och hans fader Las Munck och framlagde kiøbe breffuett ther pa, dogh ey kunde gjøre sikh same gord tiill odals. Tha epher tiiltale gensuar breffue och beuisningh och som Norgis lagh formeler i odalsbalkenn bleff thet saa for retthe affsagdt at forscreffne Jonn och Erick Trundzsønner skall nu ighen wighe tiill forscreffne gord Walbergh theris sande odall att nyde brughe och beholde tiill euerdelighen eyndom, dogh for slighe penninge som sex skønsomer mend kand metthe forscreffne gord werd were. Och nar same penningh epher sex mendz siigelsse Henningh Munck saa betalett, tha skall forscreffne koupebreff Henningh ther pa haffuer were aldels død och machthelass. Tiill witesbyrd henge wij wore signether nedenn for thette breff.

Datum vt supra.»

Tillegg:

Bagpaa er skrevet egenhändig af Hannibal Sehested: Dersom Jonn och Ehrich Trundzsønner eller derris arffuinger effter denne dombs jndhold befindis att haffue ehrlaugt till Henning Munch dj penge som her om meldis daa ehr dett billigt att deris effterkomer niuder samme brugh saa lenge dene domb aff hans mayestat ehr ucasserit.

Aggerhus den 12 Septembris anno 16[4]6.

Hannibal Sehestedt.

Sammendrag:

Herredags-Dom, hvorved Eirik og Jon Thronssønner tilkjendes Ret til fra Henning Munk at indløse deres Odelsgaard

Valberg i Vaage. ¹²²

(Barn X:921)

Gift

Barn:

Trond Eindridsen[?] Tynnøl. Levde omkring 1490. Død etter 1533 på Tynnøl, Lesja (OP). (Se X:921).

XI:1847 mm mf fm mf mm f

Finn Baardsen Glømmen. Levde 1528 på Glømmen Søndre, Glømmen, Tretten, Øyer (OP).

Fiinn var sønn til Baard Amundsen Glømmen (nevnt mellom 1490 og 1505).

Gjengjerden i 1528 viser for Glømmen i Ørje prestegjeld:

«Mandtal j Øgie presstegjeld

Ffynnd Glemmer j lod sølff

Erich Olssen j lod sølff». ¹²³

(Barn X:924, Far XII:3693)

Gift

Barn:

Gjøda Finnsdatter Glømmen. Født omkring 1493. Død etter 1557 på Glømmen Nordre, Glømmen, Tretten (OP). (Se X:924).

XI:2021 mm mm mm ff mf f

Guttorm Endridsen Bjølstad [Bratt]. Født omkring 1435. Død omkring 1530.

Guttorm er født ca. 1430-40 og var sønn til

Endrid Eiriksen Bjølstad [Bratt] (~1400 - ~1460) og

Ingebjørg (født ~1410), datter til Borgylla Fredriksdatter.

Navnet Bratt forekommer gjennom hele middelalderen og fram til i dag i hele Norden. Navnet betyr en brå, steil person, med andre ord et personkarakteriserende navn som sikkert har oppstått mange steder til ulike tider uavhengig av hverandre.

Den første som vi vet bærer navnet Bratt i denne slekten, er Guttorm Endridsen. Men siden han med stor sannsynlighet skal identifiseres med en fremtedende person kalt «Guttorm Brattsson» på Vågå, var det sikkert hans far, Endrid Eiriksen, som opprinnelig fikk dette navnet. At nettopp Endrid aldri brukes som lokal ombudsmann er et indisium på at han var en brå, steil person, slik navnet tilsider.

I Gryttingdiplomet står det om Guttorms mors slekt:

«Desuden havde Hustru Swniue, Hustrue Ingeborgs Moder, en Broder ved Navn Anfin, som dødde uden Børn, samt en anden, heed Fridric, som havde en Dotter, ved Navn Borgylla, men denne igjen en Dotter, ved Navn Ingeborgh, som var Gwtorm Brattes Moder.»

Kommentar til diplommet av professor Gerhard Schøning med referat fra en etterfølgende rettsak:

«Man seer heraf, at denne Sag maae have været af Betydenhed, og derom i Forveien taget 24 Mænds Vidne. Saadant Vidne er ogsaa taget af Lagrettet i Loom, A° 1529, hvori vidnes at i Looms Prestegaard, blev Lagrettet tilspurgt, af Hr. Moens, byskop ij Hammer, hvem de mente at være rette Arving og Odelsmand til Hielle og Hiells-Godz, Bøye og Gryttingen, enten de swnnen-fiels, som thet nu have, eller de norden-fiels, brødhrene baadhe, Anders og Jon Arnesyner, som nu her paa søkie.

Herpaa erklærede Lagrettet, at det hverken tilkom dem søndenfiels eller dem nordenfiellds, som nu paa 2 Aar siden havde begyndt at tale derpaa, men Godttorm Brat og Biærne Alfson, som thet ofte havde paaklaget.

Var Guttorm nu 8 Aar gammel och hundrede,

og hans forsømmelse og forfaldh vidste vel en Part af Kanikerne i Hammer. Biørn Alfson var blind og syg, saa han ei kunde forfølge sin Ret. Saavidt bemeldte Lagrettes Vidne. Men til viidere Oplysning saavel om anførte Sag, som om de Bratters Familie have vi tilføiet hosfølgende Slægts Tavle. (Slegtavalen findes ikke i Manuskriptet.)

Guttorm var altså var «8 aar gammel och hundrede». i 1529. Det kan tolkes på tre måter: At han var 108 år, noe som ikke var mulig, at han var 8 år «på» hundre, det blir 98 år, eller 8 år «fra» hundre, som gir 92 år. Det kunne

¹²² Ivar Kleiven: «I Gamle Daagaa, Forteljingo og Bygda-Minne fraa Vaagaa» (1907-08, side 311-12. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III (1974), side 7-9.

¹²³ Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 62). Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

lett ha blitt lest feil, for Schönng fikk ikke lov til å ta med seg brevene.

Han nevnes første gang 20.01.1482 da han på Bjølstad av Gudrid Amundsdatter, med mannen Eiliv Kjetilsens godkjennelse, kjøpte det hun eide i Rud (Rudi) i Langeliene i Fron (DN III 934):

«Ollom monnom som thetta breff seer eller høra sender iak Peder Lafrensson presther a Loom oc canek j Hambre Peder Gudleiksson oc Siwgurdh Daffinsson logrettis men q. gudz oc sinæ kunniktgørandes ath mith warom a Biolastadhe er ligger j Hedal midwiku daghin nesth efther Anthonij anno domini mcdlxxxij saghom oc hørdhom a ath Gudridh Amwndzdotther seldhe Guttorm Endritssyni medh sins bondhe ia oc samtykth Eliff Ketilsson swa mykith som henne fader atthe j Rudh som ligger j Longhelidh j Fron sogn medh luthom oc lunnindom som til fornempde iord ligger oc legith haffwer ath forno oc nyghie vtthen gardz oc jnnen fran sek oc sinom erwinghiom oc vnder fornempdhin Guttorm oc hans erwinghie til ewerdhelighe eyghie oc alz afredis. Oc ther medh bethalade tratnempde Guttorm samstundis fornempdom hionom fyrsthe pennighe oc sidesthe efther ty som j kaup theyress kom som theim vel aath nøgdis. Til ytermeire visse oc sanind heinghe vy waar incigle for thetta breff som giorth war deghe oc aar som fyr seghir, oc vaarder fyrenempde iordh honum oofrelss b.03 s.681 tha haffwer han til einghum thala vtthen til fyrenempdhe hion Gudrid oc Eliff.»

Sammendrag:

Tre Mænd kundgjøre, at Gudrid Amundsdatter med sin Mands Samtykke solgte til Guttorm Eindridsson hvad hun eiede i Rud i Langeliden i Fron (Gudbrandsdal).

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjølstad i Vaage. 3die Segl mangler.

Neste gang han nevnes er 17.12.1497 da han på Vågå, han kaller seg der «Guttorm Brasson» (Bratts sønn), sammen med tre andre var lagrettesmann i en sak som Arne Vagleiksen på Snerle førte mot Grov-mennene om retten til å seterføre feet. Her var han også vitne (DN III 1006).

Et par år senere, 19.01.1500, var biskop Herman fra Hamar på visitas i Vågå, og da foretok han et makeskifte med Guttorm Eindridsen [Bratt] og hustru Cecilie Pedersdatter, som fikk 6 kyrleier jord i Angard som Ragnhild Olavs datter hadde solgt og gitt «sin Sogneherre», dvs. presten, med godkjennelse av mannen Sjugurd Eiriksen til sjelehjelp. Dessuten fikk Guttorm og Cecilie en øygård Hallvardshus som renter 3 skilling, som biskopen hadde fått i testamente av herr Laurenz (Andersen), mot at de avsto øygårdene Grønning og Lider ved By på Veldre i Ringsaker, som var på to kyrleier hver (DN II 1010):

«Vij Herman mett gudz nad biscop i Hammar giøre ollom mannom witherlikit mett thetta woort opne breff att wi waare a Woge i prestegardenom anno domini mo ccccc dominica prima post octavas epiphanie oc giorde wi tha ther iordeskiffte mett beskedelig man Guttorm Ændridsson Bratt oc Cecilie Pethersdother egen kaanne hans samtyckte om i gard liggendes a Doffre i Gulbrandzdalen som ær vi koleghe iærder i Arne gard som Randiit Olaffzdother solde oc gaff sin sogne herre sik till saalæhiælp oc mett sins bondes samtikt Sigword Ericksson, oc j ødegard som hether Haluordzhwss som ræntther iij skilling a hwario aare som the skullæ frælselige fylge her effther som wyrdelig herre fik i testamentum aff her Laurens i fraa oss oc waare efftherkomende oc vnder forde Guttorm oc hans hustru oc theres ærwingæ till ewerdelig eghæ. jtem fik han oss ther i moott igen ij ødegarde liggende wed By a Wældrom i Ringisakersogn a Hedmarken som swa hethæ Grænninæ oc Lider som ræntther hwar there ij huder a hwario aare fra sik oc sinæ ærwinge oc til sancte Katherine æltære i domkirken i Hammar till ewerdelig eghæ mett allom lutthom oc lunnundom etc. oc yngø vdentagnæ, waarder her nogett vfrælst wti thaa skall hwer annen frælsæ. Till ythermeire bewysning her om hænggie wi waart secretum neden for thetta breff som giortt ær dag oc aar som førre segher.»

Sammendrag:

Biskop Herman af Hammer mageskifter til Guttorm Eindridsson Bratt og Hustru Cecilia Petersdatter Gaardene Arnegaard og Halvardshus paa Dovre i Gudbrandsdal imod Grønnin og By paa Veldre (Hedemarken), som nu lagdes til St. Katharinas Alter i Domkirken.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglet mangler.

Den landskyld leilendingene betalte hadde flere uttrykk. Den ble betalt i kyrlag, og en gårds størrelse ble ofte angitt i kuleier. En kuleie jord var en gård som motsvarte verdien av en ku i årlig landskyld.

17.02.1510 var «Guttorm Brasson», Niculas Taulstad, Arne Vagleiksen (Snerle) og Paal Ivarsen, lagrettesmenn på Ullinsyn og kunngjorde at bøndene på Vågå etter anmodning fra presten, herr Peder Botolvsen, hadde bekreftet at gården Hadaland, lå til prestebolet, og ikke i almenningen (DN III 1047).

17.01.1518 var Guttorm, sønnen Østen Guttormsen, Per Arnesen og Arne Vagleiksen lagrettesmenn på Bjølstad og kunngjorde et jordskifte mellom Jon Andersen Kleppe og hans søskenbarn Anders Arnesen (Austrem). Dette diplom er på Sunde i Vågå og seglene henger ved. Han førte her en armbrøst (lokalt kalt stålboge) i sitt segl. (DN VIII 495).

Han nevnes siste gang i Glyttingdiplomet referert ovenfor.

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:

«Guttorm Eindridsson Bratt var etterfølgjaren til Eindrid på Bjølstad. Han er nemnt sju gonger i samtidige kjelder, den siste gongen er han kanskje død. I tillegg er ein Guttorm Brattsson nemnt tre gonger og dei som har skrive om dette tidlegare, har rekna med at det var same mannen.

Han er nemnt fyrste gang 23.01.1482 da det vart sett opp brev "a Biolastadhe er ligger j Hedal midwiku daghin

nesth efther Anthonij anno domini mcdlxxxij saghom oc hørdhom a ath Gudridh Amwndzdotther seldhe Guttorm Endritssyni medh sins bondhe ia oc samtykth Eliff Ketilsson swa mykith som henne fader atthe j Rudh som ligger j Longhelidh j Fron sogn" (DN III 934).

Om lag 1490 førde «gwtorm bratsson» sak for lagmennen mot ein «lodhen» fordi den siste hadde fiska i Guttorms heimrast (DN XXI 636): det er ingen stadnamn i dommen, men formuleringane i dommen kan kanskje forståast slik at det var fiska ein stad som låg høgare enn gardane (Dateringa er her høgst usikker.)

I ei sak om ymse beitespørsmål på Snerle i Vågå 17.12.1497 var "Guttorm Bratson" lagrettemann og vitne. Der står det óg m.a. at han "sadhæs vara nær en man vppa øffræ Biernnæstadhæ j ii ar ok var iak hans gællæ dhreng" (DN III 1006).

Neste gong han er nemnt, er i eit diplom oppsett i Vågå prestgaard 19.01.1500 der biskop Herman av Hamar kunngjer at han har gjort jordskifte "mett beskedelig man Guttorm Ændridsson Bratt oc Cecilia Pethersdother egen kaanne hans samtycktæ om i gard liggendes a Doffre i Gulbrandzdalen som ær vi koleghe iærder i Arne gard som Randiit Olaffzdothor solde oc gaff sin sogne herre sik till saalæhiælp oc mett sins bondes samtikt Sigword Ericksson, oc j ødegard som hether Haluordzhwss som ræntther iij skilling a hwario aare som the skullæ frælsælige fylge her effther som wyrdelig herre fik i testamentum aff her Laurens i fraa oss oc waare efftherkomende oc wnder forde Guttorm oc hans hustru oc theres ærwingæ till ewerdelig eghæ. jtem fik han oss ther i moott igen ij ødegarde liggende wed By a Wældrom i Ringisakersogn a Hedmarken som swa hethæ Grænninæ oc Lider som ræntther hwar there ij huder" (DN II 1010).

I 1509 var lagmannen saman med to andre "hjemme hos Guttorm Brath paa Bjøwelstad i Hedalen" for å dømme i ei arvesak om gods, truleg etter bror til Cecilie Petersdotter.

17.02.1510 vitnar «Gwtorm Brasson» som lagrettemann i Vågå at Halland låg under prestgarden (DN III 1047).

"Gwtorm Endridsson" er også nemnt som lagrettemann i ei diplom skrive på «Biørstad som ligghe i Hedal 17.01.1518 der Jon Andersson og Anders Arnesson på Kleppe skifta jordeiga mellom seg (DN VIII 495).

Til slutt er han nemnt i tre diplom som Gerhard Schøning tok referat av på Grytting og som seinare er komne bort etter at dei var selde til ein oppkjøpar i 1890-åra (Stig Grytting, munnleg opplysning til forfattern 2007).

I 1529 er han nemnt "Godttorm Brat" og ellers er det sagt at "Var Guttorm nu 8 Aar gammel och hundrede, og hans forsømmelse og forfalldh vidste vel en Part af Kanikerne i Hammer."

I eit udatert brev frå ei lita tid etter går det fram at "Guttorm Brath" var far til "Østen Brath" som da førde saka.

I hovddokumentet [Grytting] får ein i tillegg opplysningar om morslekta til Guttorm: «Desuden havde Hustru Swniue, Hustrue Ingeborgs Moder, en Broder ved Navn Anfin, som dødde uden Børn, samt en anden, heed Fridric, som havde en Dotter, ved Navn Borgylla, men denne igjen en Dotter, ved Navn Ingeborgh, som var Gwtorm Brattes Moder."

At Guttorm Eindridsson og Guttorm Bratt var same mannen går fram av at han er nemnt med både farsnamn og tilnamn i diplommet frå 1500, som vel óg må seiast å vera det formelt beste av diploma. Av lagmannsdommen av 1509 går det dessutan klårt fram at Guttorm [Eindridsson] Bratt budde på Bjølstad. Jordeiga han skaffa seg i 1482 og 1500 knyter også Guttorm klårt til Bjølstad, både Rudi i Langliene på Fron og Angard på Dovre var seinare i eiga til Bjølstadslekta.

Eg kan ikkje sjå at kjeldene gjev grunnlag for å rekne sikkert med at Guttorm Brattsson var same mannen som Guttorm Eindridsson (Bratt). Når ulike utmerkingsnamn har vore brukte, har det vanlegvis vore for å skilja mellom to ulike personar i lokalmiljøet. Her er namnebruken også delvis samtidig, Bratsson er brukt 1490-1510 og Bratt 1500-1533. Han er nemnt Eindridsson 1482-1518. Dersom Brattsson må reknast som patronymikon, forutset det helst at faren må ha hatt eit nokså fast tilnamn Bratt, men det viser seg i alle fall ikkje i kjeldene for Eindrid Eiriksson. Dei gongene (den høgst trulege) faren er nemnt, har han vanleg patronymikon Eriksson.

Patronymikonet kan også vise attende til eit slektsnamn til mora, slik Engebret Hougen rekna med, men det forutset at ho var vesentleg meir høgætta enn faren. Guttorm Eindridsson kan vel også sjølv ha teke opp at Brattnamnet frå ein eldre generasjon enn foreldra, I diplommet av 1497 har vi dessutan ei opplysning om at Guttorm Brattsson i ungdomen hadde vore gjætargut på øver-Bjørnstad i to år (eg tolkar "Gælle dhreng" som ein freistnad på å gjeve att dialektuttalen av "gjældreng"). Det kan kanskje synast lite truleg at sonen på Bjølstad var i framand gard i ei anna grend som gjætergut, eg trur ein i tilfelle måtte forutsetja at han i tilfelle var hjå slektningar. På den andre sida er det heller ikkje berre enkelt å forklare at det skulle vera to med namnet Guttorm i bygda, der den eine vart kalla "Brattsson" og den hin hadde tilnamnet "Bratt" og førde det vidare som slektsnamn. Dei kan ha hatt felles opphav, t.d. gjennom ein bestefar, men kjeldene gjev ikkje grunnlag for å seia at det er slik. Brattsson ser ut til å vera brukt i dei diploma som er skrivne i hovudsoknet av Vågå, utan at det er sikkert at det er noko å leggje vekt på. Det bør kanskje også leggjast vekt på at diplommet som fortel om beitespørsmåla på Serle, der "Guttorm Bratsson" var lagrettemann og vitne, låg på Bjølstad, men kvifor diplommet låg der, er i alle fall litt vanskeleg å forklare. Dersom det var same mannen og Guttorm Brattsson budde på Bjølstad, kan saka omlag 1490 enkelt forklarast med at Lodin Toresson på Taulstad (DN VIII 416) eller ein annan Lodin i Vågå hadde prøvt å hevde fiskerett i Bjølstadvatnet. Kven Guttorm Brattsson var, har heller ikkje særleg mykje å seia for drøftinga her, kanskje utannom for spørmsålet om når og korleis Brattnamnet og eventuelt adelskapen kom inn i slekta. Det må drøftast annan stad.

I Gryttingdiplommet frå 1533 har vi for fyrste gong ei aldersoppgåve for nokon i denne slekta. Schøning har referert at Guttorm Bratt i 1529 var sagt å vera "8 Aar gammel och hundrede". Dette er ein utruleg høg alder. Aldersoppgåvene særleg for gammalt folk er usikre denne tida; alder gav status og autoritet og alderen kan derfor vera overdriven. Her kan referatet også vera unøyaktig. Engebret Hougen har gjete på at aldersoppgåva må bety åtte år på hundre, det vil seia at han vanta åtte år på å vera hundre, d.e. 92 år. Etter mi meining er det meir sannsynleg

at utgangspunktet her er den gamle uttrykksmåten at han var åtte år på femte tjuget (fem tjug er hundre), og at dette på ein eller annan måte har vorte mistydd; altså at han vart sagt å vera 88 år. Det som er sikkert er i alle fall at Guttorm Bratt har stått for samtida som svært gammal. Eg finn det mest truleg at han da har vore i 80-åra, kanskje nærare 90, og dermed har vore fødd ein gong i 1440-åra. Etter vanleg rekning burda da mora Ingeborg vera fødd om lag 1410, +/- 15 år, og mor hennar, Borgilla Fridiksdotter om lag 1380, +/- 30 år.

Heller ikkje for Guttorm Eindridsson seier nokor kjelde klårt at han var son av (den trulege) forgjengaren sin på Bjølstad, Eindrid Eiriksson, men den sterke tilknytninga til Bjølstadeigedomen for baa og det forholdsvis sjeldne namnet gjer at det knapt kan vera grunnlag for tvil. Mora heitte som nemnt overfor Ingeborg og var dotter til ei Borgilla Fridiksdotter. Ingeborg må ha vore gift med far til Guttorm; dersom Guttorm hadde vore frillefødd, ville det truleg vore nemnt i arvetalet i Grytting-diplomet av 1533. Av Grytting-diploma ser det ut til at han levde i 1529, men var truleg var død før 1533.»¹²⁴

(Barn X:1011, Far XII:4041, Mor XII:4042)

Gift omkring 1480 med neste ane.

Barn:

Østen Guttormsen Bjølstad [Bratt]. Født omkring 1475 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Levde 1518. Levde 1543 fra Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1545 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). (Se X:1011).

XI:2022 mm mm mm ff mf m

Cecilie Pedersdatter Skidaker. Levde mellom 1500 og 1509 på Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP).

Cecilie tilhørte Skjåk-ætten og kom fra gården Skidaker (idag Skjåk gård) i Skjåk.

Hun var datter til Peder Gudleiksen av Skidager (~1404 - >1482).

Det er ikke avklart hvem som var hennes mor.

Navnet Skjåk har sin opprinnelse i gammelnorsk, Skidagr eller Skeidagr.

At hun var fra Skidaker og datter til Peder Gudleiksen d. y. fremgår av at det er hun som arver Skidaker etter Lucia Sigurdsdatter.

Cecilie nevnes mellom 1500 og 1509.

Da Guttorm og Cecilie levde i ekteskap i mange år, er det trolig at de hadde flere barn, men bare en som ble voksen:

Ca. 1475: Østen, trolig gift 3 ganger,

1. gang gift med Tora Tordsdatter fra Tjerne, Ringsaker, død ca. 1545 eller kort tid senere.

Cecilie må ha hatt en bror som ble voksen og gift, men som ikke hadde etterlevende barn.

Sønnedøttrene til Guttorm og Cecilie – Sidsel og Tore Østensdøtre – eide Skidaker 10.10.1575, da de skiftet arv (Utrykt diplom i R.A.).

Et diplom som senere har kommet bort, sier at lagmannen i Oppland, sammen med Knud Knudsen og to kanniker på Hamar, Jon Narvesen og Svein Jonsen, hadde vært

«hjemme hos Guttorm Brath paa Bjøwelstad i Hedalen Kyndelsmesse Aften 1509, hvor de undersøgte en Sag i Anledning af et Barn – der var født i Sogn, og hvis Fader var Gudleik Pedersen med sin ægte Hustru – hvilket Barn man skulde have "døbt aandeløst", dog havde de ei kunnet udfinde andet, enn at Barnet havde Liv, da det blev hjemmedøbt, hvilket Mand og Quinde, som Barnet havde døbt, havde maattet aflægge Eed paa for Hr. Peder (Lauransen), som var Kirkeherre paa Lom da Barnet døbttes, før han vilde jorde det paa Kirkegaarden; hvorpaa Barnet kom i Grav med Moderen. Efter saa beskaffen Sag gives Guttorm Brath og hans Arvinger quit og fri for alt Ydermere Krav og Tiltale for bemeldte Sag» (Professor Gerhard Schøning).

Da Peder Lauransen, korsbror på Hamar, er nevnt som prest på Lom i 1482, 1484 og 1494 og hans etterfølger er nevnt første gang i 1498, må saken gjelde et barn som døde noe før 1498. Det kan derfor ikke gjelde far til Peder Gudleiksen d. y., men hans sønn. At det ble sak om noe slikt har sin grunn i at om barnet var dødfødt kunne det ikke ta arv etter sin mor. Døde moren først ville barnet arve henne. Da det døde, var faren arving, og da han døde noe før 1509, gikk godset til søsteren Cecilie og hennes mann Guttorm Bratt.¹²⁵

Tore H. Vigerust skriver i "Adelsnytt" i "Genealogen" 1/99 følgende:

¹²⁴ Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48, 54-56, 81-82. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 45-46. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 112-115.

¹²⁵ Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 82, 86. 144-45, 148, 167.

«Da dette er et møtereferat, ingen selvstendig artikkel, skal jeg nøye meg med å ta opp et lite problem. Det gjelder spørsmålet om Guttorm Bratt Endridssons kone, Cecilie Petersdotter av Skjåk-ætten fra Skjåk, var av kongsætt. Ingen forskere har påvist en slik slektsmessig sammenheng. Cecilie skulle angivelig være datter av en ukjent søster til adelsmennene Eivind Gjerdsson (på O i Vang på Hedemarken) og Jon Gjerdsson (på Botner i Høland i Akershus), kjent i tiden 1438-1471. Disse to tilhørte O-ætten og stammer riktig nok fra kong Håkon 5 Magnusson. Deres etterkommere skal søkes i den senere O-ætten og Botner-ætten fra Høland. Det er helt åpenbart at bønder på 1600-tallet der er etterkommere til kongsætten Sværre-ætten.»

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:

«Cecilie (Sissel) Petersdotter var kona til Guttorm Eindridsson Bratt. Det går fram av diplommet om jordbyte med Hamar bispen i 1500 (DN II 1010). Det er semje mellom dei som har skrive om emnet at ho må ha vore dotter til Peter Gudleiksson på Skjåk. Dette går fyrst og fremst fram av at Skjåk var av det jordegodset som Peter Gudleiksson ervde etter Lucie (Lusi) Sjugurdsdotter på Skjåk (DN III 783), og Skjåk var seinare med i det Bjølstadgodset som Tore og Sissel Eysteinsdøtre, skifta mellom seg 10.10.1575. Dessuten låg fire diplom som gjeld Peter Gudleiksson og Lucie Sjugurdsdotter i Bjølstadsamlinga (DN III 788, 782, 783 og 784) og dei kan vanskeleg ha kome dit på annan måte enn at Cecilie Petersdotter har hatt dei med seg som heimelsdokument for jordeiga i Skjåk.

Om anene hennar har det vore skrive mykje, men kjeldegrunnlaget er for det meste svært tunt. N. Stene drøfta slekta hennar nokså stutt i artikkelen Erkebiskop Eskils slekt i 1936. Engebret Hougen har ei omfattande drøfting i Ættesoge for Gudbrandsdalen. Han tek sjølv atterhald om at somt av dette kan vera svært usikkert. Tore Hermundsson Vigerust drøftar i eit møtereferat i Genealogen nr. 1/1999 særleg morsslekta til Cecilie Petersdotter og seier seg uenig i konklusjonane til dei to fyrste om at ho kunne stamme frå kongehuset gjennom ætta på O. Ein gjennomgang med ei tilfredsstillande utgreiing vil bli for omfattande for dette arbeidet og må utstå til ein sjølvstendig artikkel.»¹²⁶

(Barn X:1011, Far XII:4043, Mor XII:4044)

Gift omkring 1480 med forrige ane.

XI:2025 mm mm mm fm ff f

Henning Lassesen Blakar [Munk]. Levde 1527 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1560 på Blakar, Lom (OP).

Hennings foreldre var Lasse Olavsen(?) Blakar (~1443 - ~1519) og
Birgitte Henningsdatter Blakar (nevnt i 1519).

Hans morforeldre var Henning Guttormsen Blakar «av Vaaben» (død etter 1475) og
en datter til Haldor Sigurdsen Blakar.

Henning nevnes i gjengjerden i 1728. Han betalte ett lodd sølv i skatt. Den transkriberte utgaven nevner også en «Oluf Munk». Jeg er ikke sikker på om denne transkripsjon er korrekt!

Gjerd var en skatteytelse som statsmakten påla bøndene. Gjerden var hjemlet i det gammelnorske lovverket og kunne anta spesifikke former, som smørgjerd (skatt betalt med smør eller verdien av smør) og gjengjerd.

Utdrag fra «Gjengjerd av Gudbrandsdalenn, 1528»:

«Mandtall paa Lom»

Henning Munck j lodt sølff

[Oluff Munck j lod sølff» – Trolig feil transkribert i den trykte utgaven!]

Det har vært enighet om at hans mor var Hustru Birgitte Henningsdatter.

Henning Sollied angir i «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», side 402, at hans navn var «Henning Lauritsson Munk».

Ifølge S. H. Finne-Grønn het imidlertid hans far «Lasse Henningsen Munk»,

Imidlertid ble hans far kun omtalt som «Lasse Munk».

Tore Vigerust: Fra «Hustruer og jomfruer og deres gårder»:

«Hustru Berette på Blakar i Mo sogn i Lom prestegjeld, Gudbrandsdalen – Enke etter Lasse Munk Olavsson og mor til Henning Munk Lasson» [«hwstrw Berethe hans modher søsther och Heningh Mwnk henness sson] – Åpent brev 1519 6/2, DN III nr. 1078.

«Alle men them ssom thette breff hændher ffore ath komme kennes wii effthersscreffne Gulbrandh Ingebretsson ppresther ppo Lom Olaaff Mykælsson och Lodhen Arnesson sworne lagrettes men ther ssammestadh ath wi warom ppa Blakerarff sswnedaghen nesth effther sancte Agatthe dagh anno domini m. d. xviii. hørde wi fforsscreffne men ath Heningh Stensson bødth ssyne modher ssøsther och badh ath hon skwlle kjøppe Bwstadh aff honom ein gordh saa eytter liggendes i Nordheredh ppo Lom. Swaredhe fforde hwstrw Berethe hans modher søsther och Heningh Mwnk henness sson hwi biwdher dw ecke dynæ søstrvm fførsth. Swaredhe Heningh Stensson iegh giordhe och ssaa och the swaredhe megh saa ath megh giordes entheth behoff ath selie theth godz. nw wisthe ieg wel sielf hwadh migh giordes behoff ty bødth iegh mynæ modhersøsther hwstrw Berethe och Heningh Mwnk och sagdæ wylie ecke i kjøppe Bwstadh ta seell ieg theth oskylde manne huem theth kjøppæ will. Swaredhe hwstrw Berethe och Heningh ffør dw

¹²⁶ Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 45-46. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 119-120,

skalth selie theth i fraa etthebolken ffør wilie wi løsse theth ffor peninge. hade the tha samstwndes handom samman ath Heningh Larensso skwllde geffwe Heningh Stensso fforetuge kørlagh i gode peninge ffor Bwstad som aarlægh gar wtaff iij hwdher i lanskiil ffrelsth och hemholth ffor hwarium manne fraa Heningh Stensso och hanss erwingie och wndher Heningh Larensso och hans erwingie tiil ewerdeligo eigo fyre takedh første peninge och syste som i kawpp teyre kom som war i skaall vm xij lodh j søl(s)kedh vm v lodh ij kopper kanner vm xij kørlagh j vaxskall vm v kørlagh i mwllø vm iij kørlag j skedh vm iij lodh och j hesth i aawergoffwe. ttiil yttermere bewissning och sanningh henge wi waar insigel nedhen ffor thette breff screffwet dag och aar som fore segher.»

Sammendrag:

Tre Mænd kundgjøre, at Hening Steinssøn tilbød sin Modersöster Hustru Birgitte og Hening Laurentssøn Munk at kjøbe Gaarden Bustad i Nordhered, som de og gjorde, for at den ei skulde komme fra Ætten.

Blakar i Lom prestegjeld var en hustru-gård. (etter Tore Vigerust).

Hans far, Lasse Munk, kjøpte 21.09.1495 «Elgjarn-ættens hovedsete», gården Valbjør i Vaage, av Erland Thronssøn. Dato: 21 Septbr. 1495. Sted: Hvarberg (DN III 997).

Det gjelder det samme for Eldjarn-navnet som for Gjesling. Opprinnelsen er ett personlig tilnavn som en bare kjenner fra et skinnbrev datert 07.05.1336 (DN III 185), men det er senere blitt brukt som navn på etterkommerne til Sigurd Eldjarn:

Sammen med Sten Dart, som antagelig var hans frende, erklærte han til tinget på Mo 06.12.1527 at gården Valbjør ikke hadde blitt solgt ved det dokument som var oppsatt ved salget av gården Fillinsø, og at brevet var falsk om det så var skrevet (DN III 1110).

«Alle men som thette breff ser heldher hør tha kendes vy eftherne Symon Syuordhersso Trond Jonsson Ellingh Kolbjørnsson Seurny Syuordsson Bierne Alsson ogh Karl Kedelsson laurettes men po Lom vdy Gudbranssdall ath vy vore po rethe stefneby Mon in die sancti Niculai anno domini mdxx 7o hørde ogh soge vy ath fram gynghe to ganzze beskieligh tro danne men som vor Hennyngh Mwnck ogh Sten Darth stode thy til for mene man som ther hoss vore po tengit, om so vore ath nogen skref Valbergh fro vidher vndher theris naffn heldher Lasse Monnckis enzel tha vor thet huerken med theris vilie heldher samtøck. Jtem stode thy tiill ath thy gaffue theris ynzegell vd po en hudeskildt vdhy Fillensø vor thet so ath Valbergh bleff skreffuen vdy breffuet med Fillensø tha bleff icky Valbergh lesseth for thennom then tidt som thy beseldhe om Fillensø. Thy stode thy icke theris ynzegell tiill om Valbergh forthy ath thet bleff skreffuen med falskheth ogh lesseth oghso. Ath so j sanden er tricke vy forne men vore ynzegell neden for thette breff som skreffuen var or ogh dagh som for stor.»

Sammendrag:

Sex Lagrettemænd paa Lom kundgjøre, at Henning Munk og Stein Dart lyste paa Thinge, at de ei havde samtykket i, at Gaarden Valberg blev solgt i det Brev, der under deres Segl var udstedt om Fillinsyn.

Han opplevde imidlertid at «Elgjarn»-mennene Erik og Jon Trondssønner tok Valbjør tilbake på odel og innløste gården etter takst i 1558. Henning var da for gammel og skrøpelig til å foreta den lange og besværlige reisen inn til Herredagen på Akershus, hvor dom i saken falt 23. juni, og lot seg representere av Oluf Simonsen (DN III 1177):

«Wii ephtherscreffne Peder Huitfeldt Norgis riigis cantzeler Jffuer Jenssøn tiill Fresie Niels Lystrup aff Oslo Niels Suendssøn aff Sarpsborgh, Niels Germundssøn aff Opland lagmend Rolff Olssøn borgemesther vdy Oslo Niels Stub Oluff Nielssøn och Henning Aruidssøn radmendt gjøre alle witherligt mett thette wort obne breff at aar epher gudz byrd mdlviiij sancti Hans afften pa Oslo radstuffue kom i rethe Erick Trondssøn pa synn oc synn broders Jonn Trondssøns weghne och tiiltalett han Oluff Symenssøn i wmbod Henningh Munckis for en gord heter Walbergh liggendis wdj Woghe prestegieldt och sagde att thet wore hans och hans broders retthe odall them oc theris foreldre emod laghen frakomett och begerett nu att motthe med loghen kome tiill theris odall ighen, och framlagde Erick bode gamble och nytaghne breffue mett huilke hann beuiiste forscreffne Walbergh theris rette odall att were och soldt i fremede ettlegh, och icke epher lagen tiill kiøbs opbodett. Ther tiill suarett Oluff Symenssøn att forscreffne gord haffde vdy langsommelighen tiid werett wnder Henningh Munck och hans fader Las Munck och framlagde kiøbe breffuett ther pa, dogh ey kunde gjøre sikh same gord tiill odals. Tha epher tiiltale gensuar breffue och beuisningh och som Norgis lagh formeler i odalsbalkenn bleff thet saa for retthe affsagdt at forscreffne Jonn och Erick Trundzsøner skall nu ighen wighe tiill forscreffne gord Walbergh theris sande odall att nyde brughe och beholde tiill euerdelighen eyndom, dogh for slighe penninge som sex skønsomer mend kand metthe forscreffne gord werd were. Och nar same penningh epher sex mendz siigelsse Henningh Munck saa betalett, tha skall forscreffne koupebreff Henningh ther pa haffuer were aldellis død och machthelass. Tiill witnesbyrd henge wij wore signether nedenn for thette breff.

Datum vt supra.»

Tillegg:

Bagpaa er skrevet egenhändig af Hannibal Sehested: Dersom Jonn och Ehrich Trundzsønner eller derris arffuinger effter denne dombs jndhold befindis att haffue ehrlaugt tiill Henning Munch dj penge som her om meldis daa ehr dett billigt att deris effterkomer niuder samme brugh saa lenge dene domb aff hans mayestat ehr ucasserit.

Aggerhus den 12 Septembris anno 16[4]6.

Hannibal Sehestedt.

Sammendrag:

Herredags-Dom, hvorved Eirik og Jon Thronssønner tilkjendes Ret til fra Henning Munk at indløse deres Odelsgaard Valberg i Vaage.

02.02.1530 makeskiftet han sin gård Annestad i Skidaker med Øistein Bratts gård Svadegaard på Dovre (DN III 1122):

«Alle men thette breff ssee eller høre læses kennes iegh Heningh Mwnk ath jegh haffwer giorth iordesckiffthe med hedherligh man Østhen Brath ein gord som liggher po Doffre nördre lutthen i Gulbranssdallene som either Swadegordh ffeek taa førde Heningh Mwnk adherdom Esthen Brath ein gordh ther i moth i ghen ssom either Annestadh liggendes a Lom i Norheredh pa Skedaker stranden och helthen i qærnehwss stødhet som nu liggher tiil Skedaker ffrelsth och hemmelth oc akerelawsth ffor hwario manne a begge sidher med luthom och lwndom wtthan garssz och innan som tiil liggher och lighet haffwer ffro fforno och nyo ffro forde Heningh Mwnk och hanss arwinghe och vndher Østhen Brath och hanss arwinge tiil effwerdeligh eghe. tiil ytthermere visse hengher iegh Heningh Mwnk mith insigle med tesse dandemenss insigle som saa eite Simon Siwrdsson och Olaff Mikelsson lagrettes men a fforde Lom. datum in Lom anno domini m d xxx circa festum purificationis Marie.»

Sammendrag:

Henning Munk mageskifter til Sogneprest Eystein Bratt Gaarden Annestad i Lom imod Svadegaard paa Dovre.

Han bodde på Blakar som han også eide.

Henning førte alltid ætte-navnet «Munk».

I 1533 nevnes han som sædesvend (setesvein, gno. setusveinn).

Betegnelsen setesvein ble anvendt for de håndgange biskopsmenn rundt i distriktene som utførte forskjellige oppgaver av økonomisk og administrativ karakter. Best kjent er nidarosebiskopens setesveiner fra slutten av senmiddelalderen, som har utgjort en krets av erkebiskoplige klienter fra Nordvestlandet til Nord-Norge. Liksom kongsmennene har setesveinene nytt en viss skattefrihet, og sosialt har de tilhørt det sosiale sjiktet vi gjerne kaller knape-adel. Ordningen falt bort sammen med bispeembetet i 1537. (Kilde: Norsk historisk leksikon).

Henning eide forøvrig flere gårder i Lom og ellers i Gudbrandsdalen og et par i Romsdalen..

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 8-9:

«Henning Lassesøn Munk, eiet og bodde på Blaker og førte alltid ættenavnet. I febr. 1530 byttet han sin gaard Annestad i Skiaaker med Øistein Bratts gaard Svadegaard paa Dovre, og i 1533 nevnes han som sædesvend. Sammen med Sten Dart som antagelig var hans frænde, erklærte han til thinge 6/12 1527 at gaarden Valbjørg ikke var blitt solgt ved det dokument, som var opsat ved salget av gaarden Fillinsø, og at brevet var falsk om det så stod. Han oplevet imidlertid som ovenfor nævnt, at Elgjarnmændene Erik og Jon Trondssønner tok Valbjørg tilbake på odel og indløste gaarden efter takst i 1558. Henning var da for gammel og skrøpelig til at foreta den lange og besværlige reise ind til Herredagen paa Akershus, hvor dom i saken faldt 23/6, og lot sig represæntere av Oluf Simonssøn. Han eiet forøvrig flere gaarder i Lom og ellers i Gudbrandsdalen og et par i Romsdalen. Se Hist. Tidssk. 3. I. s. 8.»¹²⁷

(Barn X:1013, Far XII:4049, Mor XII:4050)

Gift med neste ane.

Barn:

Lauritz Henningsen Blakar [Munk]. Født omkring 1505 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1565 på Blakar, Lom (OP). (Se X:1013).

XI:2026 mm mm mm fm ff m

Aase Bjørnsdatter. Født omkring 1490. Død etter 1548 på Blakar, Lom (OP).

Foreldrene til Aase var Bjørn Bjarnesen Hovin (nevnt 1491 til 1497) og Maritte Gautesdatter (~1460 - >1516).

Henning og Aase Bjørnsdatter hadde sønnen

Ca. 1505: Lauritz, gift med Gunhild, død omkring 1565 på Fåberg.

Henning Sollied skriver i «Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg»:

«Under en prosess angående Sundplassen ved gården Hovin i Fåberg i 1630 fremla Niels Atlungstad i Vang bl. a. et pergamentbrev med følgende innhold (Akershus lensregnskaper 1630-31 Pk. 39a [R.A.] – Skal være pakke 105, legg 2, litra 1, 1931-32, Fogderegnskap F Gudbrandsdalen, folio 22 ff.):

Henning Munch gjør vitterlig at han i Lom prestegård anno 1548 med sin hustru Aase Biørnsdatter, sin sønn Laurits Munch og andre barn og svigersønner skiftet med Bent Haard, lagmann i Opplandene slik at denne av Henning fikk halve gården Hovin av skyld 4 huder mot til gjengjeld å overdra ham 1½ hud i Rolstad i Fron, 1 hud i

¹²⁷ Gjengjerd av Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaper og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 52-53). S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 8-9. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 402. Engebret Hougen: «Sammenheng mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript, (1951), side 121. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 55. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

Skaarset i Fåberg samt et sølvbelte på 26 lodd. Det opplyses at Bents hustru Karen Dyresdatter var søsterdatter til Aase Bjørnsdatter og odelsberettiget til det nevnte gods.

Samtidig ble det fremlagt to brev fra 1480, henholdsvis 1492, hvorav det fremgikk at Hovin dengang tilhørte Hustru Aase Svensdatter.

Bent Andersen Haard nevnes som lagmann på Oplandene fra ca. 1550 og førte et våpen med 3 bølger i skjoldet. Hans hustru, Karen Dyresdatter, var utvilsomt datter til Bents forgjenger i embedet, Dyre Sevaldsen, som nevnes allerede i 1517 og døde ca. 1549 på Hanestad på Toten. Hun var således søster bl. a. til Hustru Magnhild Dyresdatter, gift 1. gang med Mogens Haakonsen [Gyldenaar] og 2. gang med Niels Krabbe. Dyre Sevaldsens hustru, hvis navn ikke nevnes, har altså vært søster til Henning Munchs hustru, Aase Bjørnsdatter. Disse søskens foreldre har sannsynligvis eid hele gården Hovin. Sikkert er det at Henning Munchs sønnesønns datter, Marit Olufsdatter på Hovin i 1570-årene eide 4 huder i gården, og denne halvpart har derfor antagelig hele tiden tilhørt Aases etterslekt. I 1665 opplyses det forøvrig at Hovin har tilhørt Marit Olufsdatters forfedre «siden sal. hustru Ingerid bodde her paa Hovin». ¹²⁸

(Barn X:1013, Far XII:4051, Mor XII:4052)

Gift med forrige ane.

XI:2037 mm mm mm mf mf f

Gunnar Ivarsen Sandbu. Født omkring 1412 på Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1495 på Sør-Sandbu, Sandbu, Vågå (OP).

Gunnar var sønn til Ivar Tjøstolvsen Sandbu (~1375 - ~1439) og en datter til Ivar Kolbeinsen Røssum (~1385 - >1412).

Han skal ifølge gamle oppgaver være født i 1412 og død i 1495. Det er ingen grunn til å tvile på at dette er korrekt, selv om man ikke lenger kjenner kilden til opplysningen.

Hans mor hadde to sønner i sitt første ekteskap med en Endrid som het Helge og Erling. I sitt andre ekteskap med Ivar Tjøstolven hadde hun datteren Synnøve i tillegg til Gunnar.

Gunnar overtok hele det gamle samlede Sør-Sandbu.

Som vist nedenfor hadde Gunnar to sønner som delte Sandbu:

Ca. 1440: Amund, fikk Nigard Sør-Sandbu, levde enda i 1514, og døde senest ca. 1520.

Ca. 1440-50: Ivar, fikk Uppigard Sør-Sandbu, nevnt i 1491 og 1526.

Han nevnes første gang 21.01.1441 når han, sammen med sine farbrødre Arne og Gudmund, avstår 1 markebol i gården Rolstad i Sør-Fron til Haakon Sigurdsens barn (DN VIII 311).

«Ollom monnom them som thetta bref see eller høyra sender Gudmund oc Arne Testolfs søner q. g. oc sinæ kungørande at med ia oc handerbande Gunnar Iværsson brodorson warom hawom mer aller samtygt tha giof oc afhent som thaw gawost sin a millom i Roalstadum hustru Iartrud Palsdottor oc Hakon Sigu(r)dson som gud theræ sæl nade oc efther ty som thetta bref som wart er wider fest wtwisar ta hawom wi afhent(t) tessæ fyrnemdæ giof fra os oc warom erwingiom oc wnder fyrnemdz Hakons Sigurdsson barn oc theræ erwingiæ med ollom lutum oc lunnendom som til teræ iord i Roalstadom hawer legit fra forno oc nygio wttan gardz oc innan til æwordelega eigo oc aldz afradis. til meiræ wisso oc sannind settom mer wor incigle for thetta breff som scriwat war a logurdagen nest efther Antunus møsso anno dominj mo cdo xxxo xi.»

Sammendrag:

Gudmund og Arne Thjostolfssønner med Samtykke af sin Brodersön Gunnar Ivarssön overdrage i Henhold til Gertrud Paalsdatters og Haakon Sigurdssöns gjensidige Gavebrev disses Jordegods i Roalstad paa Fron til Haakons Börn.

Han må allerede ha overtatt gården, for 24. mars samme år ble en sak om markesketlet mellom Sandbu og Blakar, der Halldor Sigurdson levde, av lagmannen i Oppland, Niculas Aslesen vist til synfaring av 12 mann (DN X 744):

«Þæt see ollom godhom monnom kunnukt ath æk Niclis Aslasson logman a Vplandom war i Hambre a Maria messo aptan i langafastonne a ii are ok I rikis mins vyrdulixk herra herra Erikx medh gudz nadh Norikx konungx, komo a stempno for mik af enne halfwo Gunnar Juarsson æn af annare halfwo Haldor Siughurdzsson ok war þa þæira retter stempno dagher ok laghar maal vm markstenæ nidherstningar. ath bæggias þæira proffve ransakadho þa dømde æk þætta maal hæim atir i bygdina vndir xii danda men ath ransaka til fwlradha vm markstena ængghia skipte ok vm alt þæt som þæira millom ær. skal þæt wara a manadaghen nest æptir paska vikuna nu næst komandes ok koma swa ather til Hamars for loghen iii daghom syknom nest forer tridhia uoku nu næst komandes medh ruddo male vndir æin ændelikan dom. for sanninda skuldh hær vm sette æk mith insigle for þætta breff som giort war a stad dægghi ok are som for sægher som ær anno domini mcdxlio.»

Sammendrag:

Nikolaus Aslessön, Lagmand i Opland, henviser en Markeskjels-Trætte mellem Gunnar Ivarssön og Haldor Sigurdssön

¹²⁸ Fogderegnskap 1631-32. F Gudbrandsdalen fogderi, (Lensregnskap Akershus len, eske 105, legg 2, litra 1, folio 22-23).

Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 402. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldsens ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427.

til 12 Mænds Aastedsbefaring i Hjembygden, hvorpaa Parterne atter skulle møde for Lagmanden og faa endelig Dom i Sagen.

02.04.1449 krevde Gunnar som ombud for Paal Ivarsen, som da bodde på kongsgarden Breden, takst over boskap og løsøre ifølge et diplom i arkivet på Sundbu. Det var mye gods, taksten var 22 kyrlag (DN III 803).

En må se dette i sammenheng med skiftet på Oden mellom Gunnar og hans halvbrødre, Helge og Erling Eindridssønner avholdt 03.11.1469. Hans søster, som bare nevnes 07.09.1465 da hun gjorde jordskifte med Botolv Bjørnsen, må være død før denne dato (DN II 874):

«Ollom mannom theim som thetta bref see eller høra sender Ragwald Nielsson riddare oc lagman a Wplandhen Jon Olafson prester a Fron Niels Torkelson Paal Augmundhson Erik Olafson Sigurd Azsarson Olaf Alfson Østhein Arneson logretthes men a Fron q. g. oc sina kunnikt gørandhes med thesso woro opno brefwe at mith warom a Oudhene a Fron anno domini mcdlx ix fredaghen nest epter alla helgon dag worom vi ther ner oc fleirom adrom godhom mannom nerwarandes hørdom vi a ordhom oc soghom handerband theires af eino halfwo Helge oc Ellinger Endridsønner en af adro Gwnnar Jfuerson. wortho the tho satter oc alsotter epter danda manna til laghw med thessom skilordhom som her epter følgia at fornemd Gwnnar wploth allan sin arfdeld j Oudhene som ligger a Fron j Lizstada kirkio sokn oc ein ødhegard som ligger j Lydhen som heiter Wlberg a fornemdFron vndhan sig oc sina erwinghia oc atter wnder fornemda brøder Helge oc Elling oc theres erwinghia alz afrædhes til æwerdheliga eigho j sa mottho at fornemda brøder Helge oc Elling skula gifwa broder sinom Gwnnare atter a mothe viii kørlag j femmæthnom peningom oc ther med skulde oc wara alzstinghes satthe om alt thet arf skipthe oc ythermer til thalan wm theira vidher skipthe. ær oc ooss thet vitherlekth at førnemda brøder Helge oc Elling bythalade om sama dag oc wm morghonen epter eina sølyo som allas theira møderne war fore iiiii kørlag oc j fyrskept aklede oc j benkeklede vii alna langt wm ii kørlag oc ther til skulu the fornemda brøder hwar theira gifwa fornemdom Gwnnare eina wor fødda koo som hwarke skerdar verd fore leigho plegar ganga ath woren nw komande lofwade oc fornemd Gwnnar ooss ath han skulde fa fornemda brøder sin jardha bref i ghen. til saninde her om henger fornemd sith incigle med wor fore thetta bref som giorth war a degghi oc are som firi seger.»

Sammendrag:

Ragvald Nilssön, Ridder og Lagmand paa Oplandene, Jon Olafssön Prest paa Fron og 6 Lagrettemænd kundgjøre et Arveskifte mellem Brødrene Helge og Elling Endridssønner samt deres Halvbroder Gunnar Ivarssön, hvorved denne afstod til dem sin Arvelod i Auden i Listad Sogn paa Fron og i Ödegaarden Ulveberg i Liden, imod 8 Kørslag i Penge. (jfr. No. 599).

Dertil også med ett tredje diplom skrevet 22.07.1408 på Oden, der Guttorm Haldorsen solgte 6½ øresbol i Ulberg til Torleiv Ivarsen (DN II 599):

«Þet se ollom goðom monnom kunigt ad ek Audfinner Helghæssom sworin logrætto man a Frone kiennis meder þesso mino opno brefue ad ek war a Auðene er liggir a Frone a sunudaghin nestæ firi Olafus woko fyrræ a xix are rikis mins wurduligs herræ herræ Eriks meder gudes naadh Noregs kunungs saa ek ok hørde ek a ad þeir heldo handom saman Guþormmer Haldorsson af einne halfw en af annare Þollefuer Jwarsson meder þeim skilmala ad Guþormmer kiændis at han hafde sælt Þollefue halft syaunda øres bool jærder j Vlfwaberghæ meder fullo iayrde Þoro eghin kono sinne er liggir j Langelidene a Frone friælst ok heimult firi hwariom manne meder ollom þeim lutum ok lunadom sem til firnæmdt halft syaunda øres bol jærder j Wlfuaberghæ hæfwir leghit at forno ok nyghio vttan gardz ok innæn til ewerdelighar egho ok alz afrædis, jtem kiendiz ok firnæmdur Guþormmer ad han hafde op borit af firnæmdom Þollefue fystæ peningh ok sidastæ ok alla þer j millom sem j kaup þeirræ kom firi firnæmt halft syaunda øres bol jærder j Vlfwaberghæ. ok til sannyndæ sætte ek mit incigle firi þetta bref er gort war dægghi ok are sem fyr sighir.»

Sammendrag:

Audfinn Helgessön kundgjör, at Guttorm Haldorssön solgte 6½ Öresbol i Ulveberg i Langeliden i Fron (Gudbrandsdalen) til Þorleif Ivarssön.

En ser at de tre brødrene har fått Oden og Ulberg, eller parter i disse gårdene, i arv fra Torleiv Ivarsen. Dertil må de være arvinger etter Paal Ivarsen som må ha levd de siste årene sine hos Gunnar på Sundbu. Torleiv og Paal var sønner til Ivar Kolbeinsen og derfor brødre til deres mor. Og så har Gunnar blitt forlikt med halvbrødrene sine om at arven, slik at han ga fra seg det som hadde blitt ham tildelt i Oden og Ulberg.

Når en har gjort Paal og Amund Ivarssønner til Gunnar Ivarsens brødre – Torleiv Ivarsen har en ikke vært oppmerksom på – så er dette ikke mulig. Hadde de vært Gunnars brødre, måtte de ha blitt nevnt i avtalen om Rolstad i Fron i 1441. Slektskapet må ha vært på Gunnars mors side, og da de hører til slektsleddet før ham, må de ha vært hans morbrødre, og sønner til Ivar Kolbeinsen Røssum.

16.07.1478 fikk han stadfesting av kong Christian 1. på retten til Heimdalen, skrevet «ombord på skipet Balgere i Oslo Fjord» (DN III 923):

«Wii Cristiern meth guds nade Danmarcks Norges Swerikes Wendes oc Gothes koningh hertwgh vdi Sleswiigh oc i Holsten Stormarn oc Ditmersken hertugh greffue vdi Oldenborg oc Delmenhorst gøre alle vitherligt at Gwnnar Ywersson i swder Sandbo haffde for oss eet vidisse breff aff koning Magnus breff oc flere andre breffue ludendes at Hemdals fiske watn war hans eyget fiiske watn oc haffde aff arild leyget till forne Sandboo gardh. huilke breff oc vidisse breff wii meth wore elskelige raadth haffue stadfest oc fulburdh oc meth thette wort obnebreff stadfeste oc fulburde wiidh theres fulle mackt at bliffue vdi alle theres ordh oc article som the jnneholde oc vtwise, fforbywdendes alle ehwo the helst ære eller (wære) kunne wore fogede oc embitzmen oc serdelis ether bonder oc

almwe som bygge oc boo omkringh forne fiske watn forne Gunnar her emodh thette wort breff som hengt er wiid forne koning Magnusses vidisse breff nogher hinder at gøre eller gøre lade paa forne fiske watn vdi nogre made vnder wor koningslige heffnd oc wrede. Datum in naui nostra dicta Balgere in Osloo fiordh nostro sub signeto in crastino diuisionis apostolorum anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octauo.»

Sammendrag:

Kong Christiern I stadfæster paa Ansøgning af Gunnar Ivarssön Kong Magnus Eirikssöns Værnbrev for Gaarden Sundbus Eiere angaaende Heimdals Fiskevand. (jfr. No. 185. 943.)

Tillegg:

Sub plica: Ad relacionem domini Karoli episcopi Hamarensis.

01.08.1483 fikk han på Steig den samme stadfesting av kong Hans (DN III 943):

«Wij Hans medh gudz nade Danmarckes Norges Wendes oc Godes koning, vdwald koning til Sweriges rige, hertug vdi Slesuigh oc hertug vdi Holsten Stormarn oc Ditmersken greffue vdi Oldenborgh oc Delmenhorst gøre wittterligt fore alle at Gwnnar Jwersson i suder Sandboo hade her fore oss eeth høgboren førstes koningh Cristierns wor kære herre faders hwes siell gud nade stadfestelsse breff pa vidisse breff aff koning Magnus oc flere andre breffue ludendes at Heimdals fiskewatn ær hans eyghet fiskewatn oc haffuer ligghet til forne Sandboogard aff arild tiid. Tha effther thij som forne wor kære herre fadher forne breff stadfesthet hade swo stadfeste oc fulburde wij them medh thette wort obne breff faste oc vbrudelige atholdes i alle the greinom oc articulis som these breff thette wort breff tilhengd ær sielffuom vtuisse. fforbiwdendes alle ehwo the helst ære eller wære kunne wore fogethe oc embitzmen oc serdeles ether bønder oc almwe som bygge oc boo om forne fiskewatn forne Gwnnar emod thette wort breff athindre eller hindre lade eller i nogher made at vforrette pa forne fiskewatn vnder wor koningslige heffnd oc wredhe. Datum in curia nostra Stigh jpsio die sancti Petri ad vincula anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tercio nostro sub secreto.»

Sammendrag:

Kong Hans stadfæster for Gunnar Ivarssön i søndre Sundbu denne Gaards ældre Rettigheder til Heimdals Fiskevand. (jfr. No. 923.)

Trolig er det også han som var lagrettesmann i en sak på Ringsaker 19.02.1475, da denne gjaldt Gudbrandsdalen.

Etter 1483 er han ikke nevnt, og man ved ikke hvem han var gift med. Da de hadde en sønn som het Amund, het antagelig også hans svigerfar Amund.

I Riksarkivet i Oslo er den en avskrift av et brev fra Sandbu. Det er skrevet på Øy tingstue 23.03.1626:

«Knut Holbø, Ole Valle, Thore Sandbu, Guttorm Hammer, Anders Viste og Ole Øverøy, lagrettesmann i Vågå gjør vittterlig at de bedagede menn Iver og Stener Sandbu avgav forklaringer til etterretning for deres etterkommere om deres odelsgårde, gården Sandbu.

Det var oprindelig en gård, der beregnedes til 10 huder innbefattet Heimdals fiskevann samt Skjedsvold.

Den mann som allene eiet Sandbu [d.e. Søre-Sandbu] het Gunnar Iverson. Han etterlot to sønner, Amund og Iver Gunnarsønner, som skiftet i to gårder. Amund hadde en søn, Gunnar, som hadde en datter Gunhild, som var Steners mor. Iver Gunnarson hadde en datter Synnøve og hun var «Iver Sandboes Moder som Endnu lever og besidder Sandboe.»

Det var selvfølgelig ikke Synnøve Iversdatter som fortsatt levde i 1626, men sønnen Iver.

En kan ikke gå ut fra at alle Gunnar Ivarsens etterkommere er nevnt i dette brevet, da de «bedagede menn» bare har vært interessert i å klarlegge ættelefølgen med hensyn til odelsretten.

I tiden omkring 1500 ble gårdsnavnet endret fra «Sundbu til «Sandbu».¹²⁹

(Barn X:1019, Far XII:4073, Mor XII:4074)

Gift

Barn:

Ivar Gunnarsen Sandbu. Født omkring 1445 på Sør-Sandbu, Sandbu, Vågå (OP). Død før 1515. (Se X:1019).

XI:2039 mm mm mm mf mm f

Paal Amundsen Alme/Bø. Levde mellom 1458 og 1473. Død omkring 1480.

Paal nevnes mellom 1458 og 1473.

16.03.1458 mottok Paal kvittering for det ombudet han inntil da hadde hatt for Listad kirke (DN XXI 491):

«Weer Gunnar med gudz miskun biskupr j hambre wiliom at alle men withi at paal amundzsson hæfwer giort oss fullan grein ok rekning firi þy wmbode som han hefwer haft aa lidstade kirkio wegna til þesse dax swa at oss wel ok fulkomliga at nøger þy gefwom weer firmempdan paal ok hans erwingia quittan lidughan ok allungis akersla lausan firi firmempt wmbod firi oss ok allum warum efterkommandum Datum froon feria v ante dominicam passionis nostro sub secreto Anno Mcdlvijj»

Sammendrag:

¹²⁹ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 67-68, 104.

Gunnar, biskop i Hamar, gir Pål Amundsson kvittering for det ombud han inntil den dag hadde hatt for Listad kirke (i Fron).

07.06.1473 lånte Hallvard Thoraldsen og hans hustru Thora Jensdatter 16 kyrlag av Paal på Alme mot at Paul fikk Søndre Sulte på Kvikne til brukelig pant i 2 år (DN III 397):

«Allom monnom som thette breff sea edher hoyre helser jek Haldor Jonson ok Gudbrandher Torsteinson swor(n)e lagrettismen i Gaupdal sogn q. gutz ok syne kunnikt gørendhe ath myth wore aa Alme er ligger i Froen sogn manadaghen effther hwithesunnedagh anno dominj mcdlxxiii soghom ok hordhom aa ath Haluordh Toralson ok Thore Jensdotter eyn kono hans wore thes witherkenth ath the hadde wpboret aff Pawl aa Alme xvi kyrlagh som them wel ath nøghdhe med thesse skilordhe ath ford Pawl Alme skal haffue sudre gardhen i Swlthe er ligger aa Qwigna i Froen sogn i sith brwgheligh pant byggie ok lanskyld aff ford gardh taghe i ii aar samfaste. Er thet saa ath ford xvi kyrlagh ere ikke betalne jnnen ford ii aar j sulffuer ok i kopper tha skal ford Pawl frelselighe aghe ford gardh Sulthe til ewerdhelighe eighe med thesse wilkor ath vi edher xij dandemen skule methed ford jordh ok hwat som hwn er betre ein ford xvi kyrlagh tha skal ford Pawl leggie ther til effther dandemens tillaghe ok sighthilse. Til ythermere sanningh her om henghom wi worom jntzegel fore thette breff er giordh war aa are ok deghe som fyre siger.»

Tillegg:

Bagpaa med Haand fra 16de Aarhundrede: breff som Sylthe som Haluord Taralsson solde Poell paa Alme.

Sammendrag:

To Lagrettemænd kundgjøre, at Hallvard Thoraldssøn og hans Hustru Thora Jensdatter erkjendte, at de havde oppebaaret 16 Kyrslag af Paal paa Alme, hvorfor denne fik søndre Sulte paa Kvikne i Fron til brugeligt Pant i 2 Aar, og dersom Pengene imidlertid ikke ere betalte, skal han beholde Gaarden mod at give dem, hvad den efter Vurdering befindes mere værd end de laante 16 Kyrslag. ¹³⁰

(Barn X:1020)

Gift med neste ane.

Barn:

Karin Paalsdatter Alme. Levde 1515 på Alme, Sør-Fron (OP). Død omkring 1520 på Alme, Sør-Fron (OP).
(Se X:1020).

XI:2040 mm mm mm mf mm m

Gjertrud Steinarsdatter Bø. Levde 1490. Død omkring 1500.

Gjertrud var datter til Steinar Østensen [Bratt] (~1390 - ~1450) og Eldrid Eiriksdatter (nevnt 1420-40).

Ifølge Tore H. Vigerust nevnes hun i 1490 og 1491.

Paal og Gjertrud hadde følgende barn (minst):

Ca. 1445: Karin, gift 1. gang med Ivar Gunnarsen Sandbu,
gift 2. gang med Torstein (Toresen?), hun døde ca. 1520 på Sandbu.

Gjertrud nevnes også i 1597, lenge etter at hun var død. Dette i forbindelse med endringene i skiftet fra Steig 01.04.1588 som ble foretatt det året ifølge et diplom datert 25.10.1599.¹³¹

(Barn X:1020, Far XII:4079, Mor XII:4080)

Gift med forrige ane.

Generasjon XII

XII:3585 mm mf ff ff ff ff

Torstein Paalsen [List]. Født omkring 1375. Levde 1440.

Torstein var sønn til Paal (Torsteinsen?) [List] (født <1350) og en datter til Jon Olavsens Kleppe.

Han var lagrettesmann i Vågå 11.12.1419 [Dato feil i DN] da Gudbrand Birgersen solgte 12 øresbol i gården nordre Farestad på Vin i Ringebo Sogn til Arne Amundsen (DN I 666, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1431):

«Vitnebrev om jordhandel, utst mandag etter nikulasmesse av lagrettemennene Torstein Pålsson, Audun Tormodsson og Torstein Tjostolvsson:

De var samme dag til stede i stevnestua i Holdbø i Sjørdalen (Hiordale) på Vågå da Gudbrand Birgersson vedgikk å ha solgt Arne Amundsson 12 øresbol i nordre Forrestad i Venabygda i Ringebo sogn, med alle tilliggende, og å ha

¹³⁰ Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

¹³¹ Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

mottatt full betaling.

Beseglet av utst.»

Torstein var lagrettesmann på Kleppe 22.04.1425. Hans segl finnes under brevet som befinner seg i Riksarkivet. det er et ganske enkelt bondeseigl (DN IX 240).

09.11.1427 på Bellen i Lesja hjemlet Iver og Sverker Eindridsønner og Guttorm Arnesen til Torstein det deres hustruer hadde arvet etter «Guform j Ledale» i Harildstad og Hole i øvre Heidal, (Hole eller Holen?) (DN III 690, «Regesta Norvegica» X, nr. 717):

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea ædæ høyræ sændæ Andres Jonsson Jwar Endridhasson Berdor Østeinsson logretto men q. g. ok sinæ kunnigt gerande ad mer warom a Bællene er liggir a Læsiom a svnnodaghin nestæ firi Martens messæ a niundæ are ok xxx rikis wars wurduligs herræ herræ Eiriks mæd guds nadh Noregs kunungs saghom ok hørdom a ad þeir heldo handom saman Jwær Endridæsson ok Swærkwær broðer hans ok Guformer Arnæsson af einne halfu en af annare Þorstein Pálsson mæd þeim skilmala ad firnæmder men friælsade firnæmðom Þorsteine swa myklæ jordh sem þeiræ kuinnor erfde æfter Guform j Ledale [Anm: Kan til Nöd læses: Hedale] ok han atte i Haraldstadum ok Hola er liggia j øfræ Hedale friælsæ ok heimulæ firi hwarior manne mæd ollum þeim lutum ok lunnandom sem til firnæfndæ jærder hæfuir leghit ad forno ok nyghio vttan gardz ok jnnan til ewerdelighar egho ok alz afrædis. kiændest ok adhernæmder men Jwar ok Swærkuær ok Guformer ad þeir hafdo op borit af firnæmðom Þorsteine fyrstæ peningh ok sidhasta ok allæ þer j millom sem j þeire kaup kom firi firnæmdæ jærder ok skulde oll æghæ jæm mykit j *jærdaurumum sem j jordenne attu. ok til sannyndæ sættom mer war incigle firi þetta bref er gort war dægghi ok are sem fir sighir.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om eiendomsveddragelse, utst søndag før mortensmesse av lagrettsmennene Andres Jonsson, Ivar Eindridsson og Bertor Østeinsson:

Samme dag var de til stede på Belle i Lesja da Ivar Endridsson, hans bror Sverker og Guttorm Arneson overdro til Torstein Pålsson jorda deres kvinner [koner] hadde arvet etter Guttorm Heidal, dvs. det han eide i Hareldstad og Harlaug i øvre Heidal, med alle tilliggende, og de vedgikk å ha mottatt full betaling, som skulle fordeles i samsvar med deres eierandeler.

Beseglet av utst.»

Orig (perg): På gården Hareldstad i Vågå (1855).»

8. og 16. januar 1429 var han tilkalt som lagrettesmann på Sundbu (DN X 150, «Regesta Norvegica» X, nr. 892 og DN X 151, «Regesta Norvegica» X, nr. 895). 21. januar 1430 var han på Ullinsyn, Vågå prestegård, i samme egenskap (DN IX 251, «Regesta Norvegica» X, nr. 978).

På Ulstad i Lom 03.03.1433 bekreftet Lucie Sigurdsdatter å ha fått betalt for en jordpart som hennes søster «som siglod henar og som Børn Syster haver solt Tosteine» (DN XXI 333):

«Allum Mannum dem som dette brev saa eller høyra sender Silfester Tovalsen og Erich Alvson Guds og sine Hilsen Eder kundgiørende at mit vorum i Aadelstadum eller Aanstad som ligger i Lom i nördre Luttanum i Gulbrans Dalum Syvende Dagon i Fasto i Fiarde Aar og 40 Rig(e)s okkars Værdelige Herre Her Erich med Guds Naade Norges Konge, varum med dem ia Sag dom han der boende og hørdom Ord og Forlig af eine halve Lusi Siugurdes datter, en af anere eller af det andre Tostein Paalson med dem skilmalle eller skiffte at Lusi fornemte kiendes og fulle Vedgango vetta at hon havde ta fyrsta Penigt og sidneste eller paa vort Maal første og sidste Penge og alle dem imellum som forso meinger eller megen Jord som siglod henar og som Børn Syster haver solt Tosteine fornemdom i Hedale som ligger i Holleida Sok(n) i fornemdom Gulbrans Dalum. skulde da Tosten *efftenemde eige de Jorder Frelser og hiemler f(i)ri henar og hanar Arvinger med lottom og lunadum og allem dem tilleiggum som dertil haver ligget fra forno og Nyio. og til meire visso Sættum med okars Jndseigle frit Dette Brev er giort eller skrevet var Dag og tid og er som forsseigler.»

Sammendrag:

2 menn vitner at Lusi Sigurdsdotter vedgikk å ha fått full betaling av Torstein Pålsson for en jordpart i Heidalen i Holleida sokn i Gudbrandsdalen, som hennes pårørende hadde solgt Torstein.

Kilde:

Avskrift, tilhørte Eirik Kvarberg, Vågå, 1957. Under teksten tilføyd av skriveren: udkoppie(re)t af Skoleholderen i Nordhærets Fierding 1806. O. S. Raastad Skoleholder.

I et diplom, skrevet på Skidaker 10.01.1435 og som ligger på Bjølstad, kunngjør lagrettsmennene Thorald Berdorsen og Haavard Jonsen en erklæring av Lucia Sigurdsdatter om at hennes søster, Siglod, hadde sagt, da Torstein Paalsen ville kjøpe det Baard Trondsen hadde eid i Bjølstad, at «fyrnæmd iord Bølestadh kom ekki til mik», (den hadde hun ikke fått i arv og derfor ikke kunne selge). Videre hadde Lucia sagt at hun hadde holdt Bjølstad utenfor da hun fikk betaling av Torstein (for jord som Siglod hadde solgt, men som Lucia hadde mottatt betaling for) (DN III 728):

«Ollom monnom þæim sæm þetta bref sia ædær høyræ sender Toraldær Bærdorsson oc Hafvardær Jonsson loghretomen q. g. oc sinæ kunnigt gørom at mit varom a Skeidhakrum a manædaghen nest eftir trætandædaghen a vi are (oc) xl rikis okkars virdulix herræ herræ Eyrixx med gudz nadh Norex konungs, kendetz Ludhcidh Siugurdzdottor fyrir okkær at hun viste thet fyrir gudhi sat væra at Torstein Pálsson vilde kjøpæ in j Bølestadh swa mykit som Bardær Trondærsson hafde aat þær in j af Sighlodhe Siugurdzdottor systær minæ. Tha swarade fyrnæmd Sighlodh Torsteini adhærnæmdum at hun matte ekkii þæt gøra, fyrir thæn skuld at thæn fyrnæmd iord Bølestadh kom ekki til

mik thet sama fyrnæmdæ Bølæstadh skilde ek oc vndæn tha ek Ludhscidh vp bar peningænæ fyrir thær adrær iærdær som systær min selde fyrir sannindæ skuld settom meer voor inzzighli fyrir þetta bref eer giort var degghi oc are sëm fyr seghir.»

Sammendrag:

To Lagrettemænd kundgjøre en Erklæring af Lucia Sigurdsdatter om, at hendes Søster Siglöd ikke havde solgt til Thorstein Paalssön nogen Lod i Gaarden Bjölstad

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Bjölstad i Vaage. Levning af 2det Segl.

Eirik Bjørnson kjøpte hele søndre og nordre Bjölstad med Rudi av Pål Hallvardson og Sigrid Eiriksdatter 21.01.1430.

I en lagtingsdom 27.01.1492, i Riksarkivet, er det inntatt to eldre brev, det ene uten dag 1439, skrevet på Vågå (DN XVI 109) som opplyser at Steinar og Amund Østensønner hadde gitt Torstein Paalsen List 2 kyrleier jord i Kluge, dvs Kruke i Heidal. Det annet, uten dag i 1440, også skrevet i Vågå, opplyser at Finbo Haagensen hadde solgt 4 kyrleier i Kruke til Torstein Paalson List (DN XVI 122).

I et diplom i Riksarkivet datert Vågå 19.03.1439 kunngjør Andres Jonsen Kleppe og Torstein Tjøstolvsen som lagrettesmann i Vågå at Torstein ga sin stessønn, Peder Gudleiksen, farsarv med 45 kyrlag i penger, og resten av pengene for Harildstad, Ellingsbø og Steinfinsbø i Heidal, som Peders frendekone, Siglod Sigurdsdatter hadde solgt til Torstein Paalsen. Dessuten ga han Peder 4 kyrlag i overgave og med det var de vel forlikte (DN XXIII 92).

Kyrslag var en verdienhet som ble brukt i Norge i gammel tid ved taksering av fast eiendom, innbo osv. Normen var en middels god ku; til denne svarte seks sauer.

På Bjölstad i Heidal finnes et diplom, skrevet på Bottem i Lesja 25.05.1440, hvor 3 lagrettesmenn kunngjør at Eirik Ivarsen solgte til Torstein og Sigurd Jonsen det han eide i Slette og Åseng «og alt annet han eiet i øvre og nedre Heidal» (DN III 759).

Denne handel fikk Torstein imidlertid ikke noe glede av. Han nevnes ikke senere, og må sikkert være avgått ved døden nokså snart etter.

Hvorvidt Steinar og Amund Eysteinsønner [Bratt] på en eller annen måte har vært i slekt med Torstein, savner vi materiale til å si noe om. For Sigurd Jonsens vedkommende er det sannsynlig at det foreligger slektskap. Han synes å ha vært en bror til Andres Jonsen på Kleppe, og døde antagelig noe senere uten livsarvinger.

Det er ingen steder direkte oppgitt hvilken gård Torstein brukte. Det var først hans sønn som fikk Kleppe, hvilket selvsagt ikke forhindrer at Torstein kan ha levd der. Etter at han i 1427 fikk hjemmel på endel av Harildstad og Hole (Holo, Holen) i Heidal, noe har han antagelig eid før, har han trolig bosatt sig der. Harildstad hørte siden i mange år til Listættens gods.

Det er ingen tilfældighet at Torstein forekommer så mange gange i diplomer, langt flere en vanlig for en bonde. Selv om han ikke hadde noe høyere ombud enn å være lagrettesmann, hvortil det jo ikke krevdes så meget, må han ha vært en aktet og ansatt mann i bygdene. Dertil bidro sikkert ikke lite at han forvaltet sin stesønn Peter Gudleiksen meget betydelige gods – kanskje har han derfor i dennes yngre år levd på Skidaker (Skjåk), før han flyttet til Harildstad (Harildstad, Ellingsbø og Steinfinsbø hadde han kjøpt av Siglod Sigurdsdatter (Diplom i R.A. tidligere. tilhørt Jon Mælum)).

Men forøvrig kunne man gjerne bruke uttrykket at Torstein levde hele sitt liv i skyggen av sin store morbror, lensmannen Andres Jonsen på Kleppe.

Torstein døde antagelig kort tid etter 1440.¹³²

(Barn XI:1793, Far XIII:7169, Mor XIII:7170)

Gift med neste ane.

Barn:

Sigurd Torsteinsen [List]. Født omkring 1405. Død omkring 1470. (Se XI:1793).

XII:3586 mm mf ff ff fm

??? **Arnesdatter**. Levde mellom 1380 og 1405.

Hennes foreldre var en Arne og Arno Haldorsdatter.

Hun var søster til Bjørn Arnesen, gift med Ingrid Nicolasdatter.

Gudleik og datteren til Arno Haldorsdatter hadde sønnen

Ca. 1404: Peder, antagelig gift med en datter til Østen Godensen By, levde i 1482.

¹³² Engebret Hougen: «Hr. Oaf Haakonsson til Nesø», NST VI (1937-38), side 186. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 282-285, 291. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 128.

Hun var gift 2. gang med Torstein Paalsen [List].

De hadde sønnen

Ca. 1405: Sigurd, som døde ca. 1470.

24.03.1418 falt det en 6-manns dom på Mo i Lom for at arven etter Bjørn Arnesen og hans hustru Ingrid Niculasdatter, som Ivar Olavsen hadde tatt til seg, skulle tilfalle Torstein Paalsen. Begrunnelsen var at Arno Haldorsdatter var nærmere til arv etter sønnebarnet sitt, Bjørn, enn mormoren, hvis navn ikke anføres (DN III 635, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1282):

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea ædæ høyræ sændæ Jon Sigordsson Andres Jonsson Þore Sigordasson Gesbrikt Guþormsson Gudbrandur Haldorsson Bergsvein Audhonasson loqrættu men a Lom q. g. ok sinæ kunnigt gerande ad meer warom j stæmnostwne a Monom er liggir a Lom a þorsdaghin nestæ firi Maria messo j langafasto a niunda are ok xx rikis wars wyrduligs herræ herræ Eirikis med guds naadh Noregs kunungs næmde oos kunungs vmbuz man j dom vm gooz ok arf æftir Byorn Arnæsson ok Ingrido Nichulas dotter eghin kona hans ok baarn þeiræ sem Jwær Olafsson j siter ok Arnno Haldorsdotter bær ad erfæ æfter firnæmdæm Byorn sonar barn siit. Dæmdom meer þaa samþykkielighæ Þostein Palssyni sem systemnæ egher atter widhir adhernæmdan Byorn hæfdh ok erfddh badhe j lauso ok fasto vttan gardh ok jnnæn. war ok þenne domer dæmder a rættre wapnastemne a Monom sem fir sighir ok eigh kunno meer finnæ annat sannare ad förræ bœr fadher modhernæ taka arf æftir sonar barn siit æder modher modhernæ ok til sannynnda sættom mer war incigle firi þetta bref er gort war dæghi ok are sem fir sighir.»

Sammendrag.

«Domsbrev utst torsdag før marimesse i langfasten av Jon Sigurdsson, Andres Jonsson, Tore Sigurdsson, Gisbrekt Guttormsson, Gudbrand Halldorsson og Bergsvein Audunsson, lagrettemenn på Lom:

De var samme dag til stede i stevnestua på Moen på Lom da kongens ombudsmann oppnevnte dem til å dømme om gods og arv etter Bjørn Arneson, Ingrid Nikulasdatter, hans kone, og deres barn – gods som Ivar Olavsson sitter på, og som Arna Halldorsdatter var berettiget til å arve etter nevnte Bjørn, sitt sønnebarn.

Lagrettemennenes samstemmige dom var at Torstein Pålsson, som er gift med [Arnas] søster, skal ha hevd og arv etter Bjørn både i løst og fast.

Dommen ble avsagt på rett våpenstevne på Moen, og utst kunne ikke finne annet for rett enn at farmor skal ta arv etter sitt sønnebarn foran mormor.

Beseglet av utst»

Noen år tidligere, 09.11.1410, gjør abbed Nicolaus av Tuterø (Tautra) og hans konvent Ivar Olavson og hans hustru Ingegerd Nicolausdatter delaktige i deres ordens åndelige goder og, når deres død er meldt, i sjelemesser og bønner som årlig blir holdt i klostret.

Utstedelsesstedet er ikke nevnt, men det har vel vært Tautra. Originaldiplomet innkom til Riksarkivet fra gården Valde i Vågå i 1888, så det er ingen tvil om at det er Gudbrandsdøler det gjelder (DN XIV 28, «Regesta Norvegica» IX, nr. 644):

«Delaktighetsbrev for ekteparet Ivar Olavsen og Ingegjerd Niculasdatter, utstedt av abbed Niculas og konventet i Tautra kloster.

Som svar på deres fromme bønner og den kjærlighet de har vist Gud og klosteret, gjør abbeden dem delaktige i klosterets gode gjerninger. Når en av makene eller begge er døde, vil klosterbrødrene gi dem absolusjon ved å gjøre dem delaktige i alle årets messer og bønner som de har inkludert dem i.

Beseglet med konventets segl »

På Sveine i Lom kunngjør to menn 01.02.1430 at de der hadde vært vidner til at Ivar Olavsen og Jangard (Ingegerd) Nicolausdatter, hans festekone, avga vidnesbyrd for Bård Håkonsen, at Ivar hadde leid 1 kuleie jord i Holen i Liden i Lom av Bård Eilivsen på Brynhild Ommundsdatters vegne, og betalte landskyld av den (DN VIII 285, «Regesta Norvegica» X, nr. 992):

«Vitnebrev om vitnesbyrd, utst kyndelsesmesseaften av Alv Bjørnsson og Hallvard Nikulasson:

De var samme dag til stede i setstua på Sveine i Lien i Mo sogn på Lom i nordre Gudbrandsdalen da Ivar Olavsson og Ingegjerd Nikulasdatter, hans festekone, håndtokes med Bård Håkonsson og avla vitnesbyrd om 1 kyrleie jord i Holenum i Lien som Ivar leide av Bård Eilivsson med fullt ombud fra Brynhild Ogmundsdatter, og betalte landskyld av for omlag to år siden.

Dette var begge vitnene villig til å bevitne og sverge på for rettfærdighets skyld og ikke av avind.

Beseglet av utst. Og medbeseglet av Ivar.»

At det i Vågå og/eller Lom samtidig skulle leve to menn som het Ivar Olavsen, og som begge var gift med en Ingegerd (Jangerd) Nicolausdatter, er lite sannsynlig. Det må være samme folk det dreier sig om – selv om Ingegerd kalles Ivars hustru i 1410 og festekone i 1430. Dette kan nemlig forklares ved at de to menn avga forklaring i 1430 om hva de endel år tidligere hadde vært vidner til. At dette er riktig tydet kan man slutte av at 3 menn 29.12.1434 på Skjåk kunngjorde at de hadde vært på Grimstad på Hofstranden i Lom for 20 år siden (altså omkring 1414) da søsknene Ivar Olavsen, Erling Olavsen, Sunniva Olavsdatter, Gudrid Olavsdatter og Sidsel Olavsdatter skiftet arv (DN II 719):

«Thet se ollom monnom kunnigt ad ek Thoraldur Bærdorsson oc Ogmwnd(er) Sigwrdesson oc Silfæster Thoraldsson varom a Grimstodom som liger a Hofstrondene i Nordheradeno a Lom i Gwdbrazndalom vist firir xx arom sam oc høyrdom aa ad thaw syskin Jwer Ollafsson oc Ellinger Ollafsson oc Swnnifwe Ollafsdotter oc Gwdridh Ollafs dotter oc Sidsele Ollafs dotter skipto arff sin a millom bade etter fader oc modor, meder theim skilmale ad

fyrnæmder brøder Jwer oc Ællinger skwldæ æige kwærnenne oc kwænelægiet til ewørdeleger æigo en fyr næmder syscen Swnniwe oc Gwdrid oc Sidsele skwldæ vera jëm goder ih lawsegodzseno som fyr næmder brøder. var thette byte giort meder alles there samthykt, oc til saninde setom mer vor insigle firir thette bref er giort var aa Skidak(r) a v dagh jolle a vi are oc xl rikis konongh Erikx.»

Sammendrag:

Tre Mænd kundgjøre, at de for 20 Aar siden i Skiftet paa Grimstad i Lom hørte, at Brødrene Ivar og Erling Olafssønner skulde have Kværnen, men deres Söstre Sunniva, Gudrid og Sidsel (Cecilia) være jævn gode med dem i det löse Gods.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle.

Det er åpenbart, at det har oppstått strid om arv, og i den anledning er det foretatt forskjellige bevisopptagelser etter arvelaterens død, kanskje lenge etter. Det er da sannsynlig at det er den samme Ivar Olavsen som nevnes i et diplom med uviss datering, 1395/96 – 09.05.1396 ifølge «Regesta Norvegica» – hvor tre lagrettesmenn kunngjør at de var på Sveinegaard, (Sveine i Lom?), som vidner til at Ivar avsto halve gården Holsarf (Hosar) i Nordherred på Lom til sin far, Olav Ivarsen, som denne hadde gitt ham i giftegave (DN V 373, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 465):

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea ædæ høyræ sændæ Sigorder Alfsson Ogmundr Sigordasson Pal Ændridasson swornir loqrættomen a Loom q. g. ok sinæ kunnigt gerande ad meer varom j Sweinagarde er ligir j Lidenne a Loom tysdagin nestæ firi afgiftto þorsdagin a seaundæ are rikis wars mynduligs herræ herræ Eiriks med gudis naað Noregs kunungs hørdom orð ok sagom handerband þeiræ Olaf Jwarsson af eine halfu en af anare Jwar Olafsson son hans med þeim skilmalæ ad firnæmder Jwar gaf firnæmdom Olafue fæder sinom after halfuan Hoozarf sem han hafde hanom gifuit til giftingar er ligir j Nordherade aa Loom friælsæ ok heimula firi hwarior manne med ollum þeim lutum ok lunnandom sem til firnæmdan Hosarf hæfuir legit ad forno ok nygio wttan gardz ok jnnæn til ewerdeligæ ægo ok alz afredis. ok til sannyndæ sættom meer war jnsigli firi þetta bref er gort war degi ok are sem fir sigir.»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene vedhænge.

Sammendrag.

«Vitnebrev om gave av jord utst av Sigurd Alvsson, Ogmund Sigurdsson, Pål Eindridesson, svorne lagrettemenn i Lom:

Tirsdag før afgiftutorsdag [Kristi himmelfart] var de på Sveine i Lien i Lom, da Ivar Olavsson med handarband gav sin far, Olav Ivarsson, igjen halve Hosar i Nordherred i Lom som Olav hadde gitt sønnen i giftingsgave.

Beseglet av uts».

Man må gå ut fra at Torstein har vært gift med Bjørn Arnesens søster, som var enke etter Gudleik Pedersen på Skidaker. Ekteskapet må være inngått ca. 1405, hvorved Peder Gudleiksen på Skidaker – Guttorm Endridsen [Bratt] svigerfar – og Torsteins sønn Sigurd blir halvbrødre på mødrene side.

Bjørn Arnesens hustru, Ingrid Niculls-(Nicolaus-)datter, og Ivar Olavsens hustru, Ingegerd, var søstre.

Det er også mulig at Torstein Paalsen og hans hustru har vært beslektet. Bjørn Arnesen kan ha vært sønn til Arne Olavsen, sønn til den før nevnte Olav Jonsen Kleppe. Riktignok blir da Torstein gift med sin mors søskenbarn, det blir slektskap i 3. og 2. ledd, som dengang ikke ble tillatt uten i særlige tilfelle. Man skal derfor være varsom med å bygge for meget på det.¹³³

(Barn XI:1793, Far XIII:7171, Mor XIII:7172)

Gift 1. gang med **Gudleik Pedersen**. Født omkring 1360. Død omkring 1405.

Gudleik var sønn til Peder Gudleiksen d. e. (~1330 - >1398).

Han er ikke nevnt i noe diplom i sin samtid.

Han må være født ca. 1360 og levde til nær 1404.

Vi vet fra et diplom om Blakar 01.04.1456 at hans sønn Peder og Sigurd (Sjugurd) Torsteinsen var halvbrødre (DN III 835):

«Thes kenest jegh Pedher Gudheleksson swornen logh retis mann medh tesso mino brefe at jegh hawer ssællt Ændrithi Ærikssøne tøgja koa laigho jerdher j Blikom i øfra Hædal ssom liger a Wagha i nørðhra lutenn Gudbranzdalom medh ollom theim lutom ok lunedom ssom ther tel liger ok leghet hawer fra fonno ok nyo ængo wndan skilldo akeri lawsa fore huariom manne wndan mer ok minom ærwengiom wnder før nemden Ændhrith ok hans ærwengia tel æwerdhelighe eigho kennest jegh at jegh hawer opp boret första penneng ok sidhersta ok alla ter j mellom æfter thy ssom i kjøp wart kom ok megh wel at nogde fore førsada jorth tel mere ssannend ssætte

Ssiwrðher Torstensson brodher minn

swornen loghretis mann ssom ner war ok a hødhæ thæssa wara gerth ssit jnzighel medh mino fore thetta bref ssom giort war a Loom torsdaghen i paska wiko anno dominj mo cdo lo vj.»

¹³³ Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 282-285. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 129, 136, 166. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

Sammendrag:

Peter Gudleikssön sælger til Endrid Erikssön 2 Koleier i Gaarden Blikar i övre Hedalen i Vaage.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjølstad i Vaage. Seglene vedhænge. b.03 s.610

134

Barn:

Peder Gudleiksen Skidaker. Født omkring 1404 på Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP). Levde 1482. (Se XII:4043).

Gift 2. gang med forrige ane.

XII:3693 mm mf fm mf mm ff

Baard Amundsen Glømmen. Levde mellom 1490 og 1505 på Glømmen Søndre, Glømmen, Tretten, Øyer (OP).

Baard var sønn til Amund Grimsen Glømmen (<1429 - >1468).

05.05.1498 overtok Baard det Bergsvein på Glaumstad eide i Stafsvarpet (DN VIII 441):

«Thet see allom godom monnom kwnnikth som thette breff see æder høre ath wy Kolbiørn Haraldsson korsbroder j Hambre ok sokne presther j Gausdall ok Niels Hakonsson sokneprester j Ringebo warom aa Glømene lwgurdaghen epter jnuencionem sancte crvcis anno domini mcdxcviiij saghom ok hørdom vppa ath Sigrith Iffuersdotter a Glwmestade helth i hans hand Bardh Amundsson a Glømene med them skylmalom ath ford Sigrith stoth thet fulkomlica till ath Berswein a Glwmestade vntthe Barde ford saa mykith som han atthe j Stafs warpeth med sinom broder samtykth Grymer Gudleiksson ok henne Sigrith ford samtykth ok henner barnne frielsth ok heymalth firir hwariom ok akærelausth med lwthom ok lwndom ok alth thet som till ford varpth ligher ok lygith haffuer fraa forne ok nyæ till ewerdelica æighe ffraa ford Berswein ok hans ærfwingom ok vnder ford Bardh ok hans ærfwingom til ewerdeligho æigo. Thy sæter ford Grymer sith jnsigil med warom firir thette breff som giorth war dagh ok aare som for siger.»

Tillegg: Bagpaa:

Lest paa Tande tingstuffue thend 11 Junij 1612. - Dette breff war wdj rette paa Moug thing paa Tretten dend. 6. Martij 1651. och effterdj jndbemelede fischewarp haffer ligett wnder dj Glømen folch vdj langsomelig hæffd effter breffuidtz liudelsze, følger det dennem till odell, angerløst. Mouritz Jensøn egen handt.

- Været i Rette paa Aasteden ved Stafswarpet i Øyer d. 6 Sept. 1717. Teste H. Jacobsen Schmidt. m. m.

- Været i Rette paa Aastæden Stav i Sagen Erland Erichsen contra Friderich Samuelsen 25 Sep: 1785 - teste - Lahn. Constit: eedsv: Fuldmægtig.

Sammendrag:

Sognepresterne i Gausdal og Ringebo kundgjøre, at Sigrid Ivarsdatter paa Glaumstad erkjendte, at (hendes Mand?) Bergsvein paa Glaumstad med Samtykke af hende og sin Broder Grim Gudleikssön overlod Baard Amundssön, hvad han eiede i Stafsvarpet. ¹³⁵

(Barn XI:1847, Far XIII:7385)

Gift

Barn:

Finn Baardsen Glømmen. Levde 1528 på Glømmen Søndre, Glømmen, Tretten, Øyer (OP). (Se XI:1847).

XII:4041 mm mm mm ff mf ff

Endrid Eiriksen Bjølstad [Bratt]. Født omkring 1400. Død omkring 1460.

Endrid var sønn til Eirik Bjørnsen Taulstad/Bjølstad (~1375 - <1441).

Navnet Bratt forekommer gjennom hele middelalderen og fram til i dag i hele Norden. Navnet betyr en brå, steil person, med andre ord et personkarakteriserende navn som sikkert har oppstått mange steder til ulike tider uavhengig av hverandre.

Han overtok Bjølstad sist i 1430-årene.

På Vågå 17.01.1441 kunngjorde presten Paal Eiriksen og Amund Niculassen som lagrettesmenn at Sjugurd Jonsen Strak solgte 2 kyrleier i Blikar til Endrid Eiriksen (DN III 762):

«Ollom monnom thetta bref sea ædder hōra sender Paal Ericsson prester aa Vagha oc Amunder Niclasson svoren lagrettoman ther samastad q. g. oc sina. kunnukt gōrande at mith varom j hia oc saghom aa at Siwordher Joonsson hølt j handh Endridh Ericsson oc kendes oc fulla vidergango veete at han hafde selt fōrnemdom Endrid ij koolegho jordhar i Blikum som ligger j Hedale j Holledis ping aa j nōrdra lutenom j Gulbrandzdzalum frelsa oc hemolla firi

¹³⁴ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 136, 166. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

¹³⁵ Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

huarium manne medh allum þeem lutum oc lunnandom som tel þerra fornemda jordh ligger oc lighet hauer fra forno oc nyio vttan gardz oc innan fra seer oc sinom æruingium oc vnder førnemdan Endridh oc hans æruingia tel æuerdelegha ægho oc alz afredes. jtem kendes oc adher nemder Siwordher j sama handarbande at han hafdhe tha opboreth fyrsta peningh oc systa oc alla theer jmellom æfter þy som j koop þerra kom firi førnemda ij koolegha jordhar j Blikum oc tel sanninde herom setium mith okkor insigle firi þetta bref som giort var arom æfter gudz byrdh mo. cdo. xlo. primo die sancti Antonij.»

Sammendrag:

To Mænd kundgjøre, at Sigurd Jonssön solgte til Eindrid Eirikssön 2 Koleier i Gaarden Blikar i Hedalen i Vaage.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Bjölstad i Vaage. Seglene vedhænge.

Dette var halve Blikar, resten, to kyrleier, solgte Peder Gudleiksen på Skidaker til Endrid 01.04.1456. Peder var svigerfar til Endrids sønn, Guttorm. Sigurd Torsteinsen [List] satt sitt segl under diplommet (DN III 835):

«Thes kenest jegh Pedher Gudheleksson sworenn logh retis mann medh tesso mino brefe at jegh hawer ssællt Ændrithi Ærikssøne tøgja koa laigho jerdher j Blikom i øfra Hædal ssom liger a Wagha i nördhra lutenn Gudbranzdalom medh ollom theim lutom ok lunedom ssom ther tel liger ok leghet hawer fra fonno ok nyo ængo wndan skilldo akero lawsa fore huariom manne wndan mer ok minom ærwengiom wnder før nemden Ændhrith ok hans ærwengia tel æwerdhelighe eigho kennest jegh at jegh hawer opp boret första penneng ok sidhersta ok alla ter j mellom æfter thy ssom i kjøp wart kom ok megh wel at nogde fore førsada jorth tel mere ssannend ssætte

Ssiwrdrher Thorstensson brodher minn

sworenn loghretis mann ssom ner war ok a hødhæ thæssa wara gerth ssit jnzighel medh mino fore thetta bref ssom giort war a Loom torsdaghen i paska wiko anno dominj mo cdo lo vj.»

Sammendrag:

Peter Gudleikssön sælger til Endrid Erikssön 2 Koleier i Gaarden Blikar i övre Hedalen i Vaage.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjölstad i Vaage. Seglene vedhænge. b.03 s.610

Blikar – ikke å forveksle med Blakar i Lom – var nok del av det gods Baard Trondsen eide, og sønnen Tord i 1429 ga til Jon Olavsen, antagelig han som levde på store Ramstad i Skjåk. Men det er ikke klart om Sigurd Jonsen var sønn til Jon Olavsen, for Sigurd ser heller ut til å ha vært sønn til en Jon Guttormsen.

At Peder Gudleiksen eide halve Blikar, må innebære at Lucia Sigurdsdatter har arvet etter Tord Baardsen. de var tremeninger. Selvfølgelig må mange ha fått arv etter ham, men Blikar har kommet på hennes lott. Og da hun så døde, kom denne jorda til Peder Gudleiksen. Her er arvegangen klar. Diplomet er skrevet på Bjölstad 27.07.1449 og sier at Eirik Sigurdsen og hans hustru Rannveid Eilivsdatter med godkjennelse fra datteren Sigrid Eiriksdatter (enke etter Paal Hallvardsen Skåden) avsto til Eindrid Eiriksen 6 kyrleier i nordre Bjölstad.

Da Eirik Bjørnsen i 1430 hadde kjøpt hele søndre og nordre Bjölstad og Rudi, må dette være en odelsavskrivelse (DN III 807):

«Allom monnom thetta bref sea ædder høira sender syra Paal Ericsson sokna prester aa Vagha Sween Haroksson Thore Thoresson Paal Thorbiærnsen Baardher Baardhasson oc Jønis Amunda son lagrettomen ther sama stadh q. g. oc sina kunnukt gørande at arom æftir gudz byrdh mo cdo xlo nono oc sunno daghen nest æftir Jacops vaku varum mith j nørsta gardhenom j Biostadhom j Hedale oc mangom godhom monnum hiauaramom oc saghom at Eric Siwordha son oc Rannogh Elefs dottor eghen kona hans høllo j handh Endridh Erics son med jaordhe Sigridho dottor therra oc frelsadho førnemdom Endridh vj kualegho jordhar i nørsta gardhenom j førnemdom Biolstadhom som ligger j øfra Hedale j Holleda thingha j nördhra lutenom j Gulbrandzdalum frelsa oc hemolla firi huarium manne med allom lutum oc lunnandom som tel therra førnemda jordh ligger oc leghet hauer fra forno oc nyio vttan gardz oc innan fra theem oc therra æruingium oc vnder ader nemdan Endridh oc hans æruingia tel euerdhelegha egho oc alz afredis. jtem kendes oc fornemdh hion Eric oc Rannogh at thou hafdho tha tel nøghis sva manga peninga som optnemder Endridhe theem louat hafdhe firi førsagdha jordh j Biolstadom oc til sanninde herom setium mith okkor insigle firj thetta bref som giort var are oc tima som firj segher.»

Sammendrag:

Sex Mænd kundgjøre, at Eirik Sigurdssön og Ranveig Eilifsdatter afstode til Endrid Eirikssön 6 Koleier i Gaarden nordre Bjölstad i Hedalen.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Bjölstad i Vaage. 5 Segl vedhænge.

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjölstadslekta»:

«Eindrid Eiriksson har (høgst truleg) vore etterfølgjaren til Eirik Bjørnsson på Bjölstad.

Blikar må vera ein gammal gard frå før den store manndauden og må ha lege mellom Bjölstad og Prestgarden. Namnet har overlevd gjennom tida seinare som Blekan/Bleka og vart teke opp att som namn på ein liten gard som vart delt frå Bjölstad i ny tid. (Engbret Hougen har brukt namnet Blakar, dette er ikkje rett og gjev grunnlag for samanblanding med garden Blakar i Lom.) Eg forstår diplommet av 1430 (DN X151) slik at Eirik Bjørnsson da også kjøpte nördre garden i Bjölstad; det var derfor truleg odelsretten til nördre garden, eller ein del av han, Eindrid Eiriksson kjøpte i 1456. Det kan vel også tenkjast at det var eit tredje bruk av Bjölstad han kjøpte, men da må dei ha vore nemnde søre, nördre og nördste; det er mogleg men såpass uvanleg at det er lite truleg.

Dei som har skrive om emnet tidlegare, utanom Ivar Kleiven, har utan vidare drøfting gått ut frå at Eindrid

Eiriksson har vore son til Eirik Bjørnsson. Det er ingen stad klårt sagt og andre løysingar er godt moglege ut frå kjeldematerialet. Det er vel heller ingen stad i dei tilgjengelege kjeldene klart sagt at han åtte noko av den jorda Eirik Bjørnsson kjøpte, eller at han budde på Bjølstad, men jordhandlane som er nemnde ovanfor, knyter han til garden; både Bleka og Bjølstad har seinare vore i eiga til Bjølstadmennene eller ervingane deira. Kombinasjonen av paronymikon og tilknytning til Bjølstad, m.a. ved at dei tre diploma der han sikkert er nemnt låg på Bjølstad, talar for "normalløysinga" at han var sonen til Eirik Bjørnsson og budde på Bjølstad, men det er som sagt ikkje sikkert ut frå kjeldene. Eirik er eit så vidt vanleg namn at Eindrid kan ha vore Eiriksson sjølv om han var ein slektning i ei sidegrein med arverett, t.d. systerson av Eirik Bjørnsson. Kjeldene er heller ikkje til hinder for at han kan ha vore svigeren til Eirik Bjørnsson, for vi kjenner ikkje farsnamnet til Ingeborg, som var mor til Guttorm Eindridsson, og dermed høgst truleg var kona til Eindrid; sjå nedanfor om henne. Da måtte i tilfelle mor hennar, Borgilla Fridiksdatter, ha vore gift med Eirik Bjørnsson. Dette kunne vera ei forklaring på at Bjølstadslekta, som nemnt ovanfor, med ein gong synest å ha høyrte til det øvste sosiale sjiktet blant jordeigarane i området. Borgilla Fridiksdatter var som kjent syskenbarn til hustru Ingeborg som var gift med gamle Alv på Stamstad, og var oppfostra hjå henne. Det kunne også gjeva rom for ei forklaring på den folketradisjonen som er referert etter Ivar Kleiven ovanfor, om ein adelsmann frå Bergen som kom til Bjølstad og gifta seg med ei gardjente. Det kunne kanskje også vera ei forklaring på kvar adelskap og Brattnamnet kunne koma frå, og kanskje også slektskapen med magister Torbjørn Olavsson Bratt, som kan ha slekta frå Bergen. Det må likevel understrekast at det hittil ikkje er funne noko skriftleg kjeldemateriale som kunne støtte dette. Når ein så vidt framstående mann som Eindrid Eiriksson må ha vore, ikkje er nemnt nokon gong i det rikhaldige diplomaterialet i Gudbrandsdalen anna enn i dei tre heimelsdokumenta som låg i Bjølstad-arkivet, kunne det også tala for at han har butt annan stad, i eit område der færre diplom er teke vare på. Men det kan sjølsagt også vera slik som Tore Hermundsson Vigerust har nemnt, at han har vore så «bratt» at han har vore funne uskikka som lagrettemann.

Ut frå det spinkle kjeldematerialet vi faktisk har, finn eg det mest truleg at Eindrid Eiriksson har butt på og brukt Bjølstad, men eg finn både det og opphavet noko usikkert. Andre løysingar enn dette som tidligare forfattarar har rekna med, er godt moglege ut frå kjeldematerialet. Når han i 1441 kjøpte jord utan medvirkning frå nokor verje, må han ha vore fullmyndig og dermed fødd seinast 1421, men nokså sikkert noko før. Han er namnd siste gong i 1456 og må ha døydd etter det.»¹³⁶

(Barn XI:2021, Far XIII:8081)

Gift omkring 1436 med neste ane.

Barn:

Guttorm Endridsen Bjølstad [Bratt]. Født omkring 1435. Død omkring 1530. (Se XI:2021).

Britt Endridsdatter. Født omkring 1460. Død omkring 1490.

De er trolig at Britt var datter til Endrid Eiriksen Bjølstad [Bratt] (~1400 - ~1460) og Ingebjørg (født ~1410), datter til Borgylla Frediksdatter.

Hun var gift med Jon Andersen Kleppe, sønn til Anders Sigurdson [List] og bror til Arne, far til Anders Arnesen Berge.

Britt nevnes bare en gang som gift med Jon og mor til Knut Jonsen i et diplom skrevet på Bjølstad 11.03.1543 (DN X 717):

«Thedt bekiendis ieg Joenn Andersoenn med thetthe mytt offne breff atth ieg haffwer gyffwed mynn szønn Knudt Joenszonn eynn mynn gaard som heyther Moo och lygger y Woge presthegieldd med ollom lwtom och lunnenom szom tiil thenn jord lygger och legiidth haffwer y ffraa forno och nye wthen gaards och ynnen thnted wndertagendis y ffraa meg och andre myne arffwinge och wnder fformemffdhe Knudt och hans arffwinge tiil ewerdel(i)g eygen ffry och ffrels och aakierelous ffor hueriom manne ffor naagre penninge szom hanom tiilsthod effther hans kiere modther Birgitthe Endreds dotther gud hennis siel naadhe. Tiil ytthermere sannyng och bewisning her om att same gaffwe wbrythelig holdis skal haffwer ieg tiilbedett erlige och welfforstandige mend szom er Østhen Brath och Alff Olafson ath hengie teris ynsygle med myth nedhen for thetthe myth offne breff szom skreffwed wor paa Biølstad y Hedal kiere søndag anno dominj m d xliij»

Tillegg: Bagpaa, meget yngre: Joen Moe

Sammendrag:

Jon Andersson erkjender, at han har givet sin Gaard Mo i Vaage Prestegjeld til sin Søn Knut Jonsson for nogle ham tilkommende Penge efter hans Moder Birgitte Endridsdatter.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Alle Segl afklippede.

Ivar Kleiven har i sin korte gjennomgang av List-ætta på Kleppe nevnt at

¹³⁶ Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47, 61, 77, 79-80. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 45-47, 61. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 109-111,

«Han Jo [Kleppe] va tvo Gongo gjift, fyste Kjeringje heitte Brit (Berget) Endresdotter og de er mykjy trule, at ho va syster hans Gottorm Endresson Bratt på Bjølsta».

Fra Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II (1968), side 80-81:

«Brit Eindridsdotter Bjølstad (Bratt), f. ikring 1450, som elles ser ut til å vera i tidlegaste laget. Det er mogleg ho er fødd noko seinare, pålag 1460, men ho kan óg ha vorte seint gift. Er ho fødd sist i 1450-årom, kan det vera tvil om Ingeborg var mor hennar. På den andre sida er det ikkje gjete at Eindrid skulle ha vore gift to gonger. Brit vart gift ikring 1480 med Jon Andersson (List) på Kleppe. I den tida var det ein gard. Brit døydde etter eit stutt ekteskap, føre 1490?, og Jon gifta seg oppatt med ei som heitte Aagot. Han var son åt Anders Sjugurdsson (List) på Kleppe. Jon hadde ein son i kvart gifte, Knut Kleppe, og Anders Bjørnstad. Eg skal gjera merksam på at det ingen stad står at Brit Eindridsdotter var dotter åt Eindrid Eiriksson, men det er snautt tvil at det er rett, slik som Ivar Kleiven har sagt. Ho er berre nemnt ein gong, og det lenge etter ho gjekk bort. 11. mars 1543 på Bjølstad, vedgår Jon Andersson at han har gjeve sonen sin, Knut Jonsson garden Mo på Vågå for nokre pengar han hadde til gode etter si avlidne mor Bigitte Eindridsdotter. På dette sette Øystein Bratt og Alv Olavsson segla sine. Bakpå er det skrivne med ei mykje yngre hand: Jon Mo. Dette at diplommet er skrivne på Bjølstad og at det står at Jon vedgår (erkjenner), likeeins at Øystein Bratt er vitne, syner klårt at han som morbrorson åt guten har teke seg av spørsmålet om morsarven, særleg når ein tek omsyn til dei særlege hugdrag i List-ætta i gamal tid. "Mennene på Kleppe møter jevnlig på tinget tiltalt både for selvtekt og drap, men Bjølstadmennen sitter i lagretten og dømmes! Så reint gale var det no ikkje, men dei var stridbare og pengekjære i List-ætta, og mang ein gong hardvorne.»

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:

«Brit Eindridsdotter som gifta seg til Kleppe, har vore nemnt som syster til Guttorm Eindridsson. Ivar Kleiven har i sin stutte gjennomgang av List-ætta på Kleppe nemnt at "Han Jo [Kleppe] va tvo Gongo gjift, fyste Kjeringje heitte Brit (Berget) Endresdotter og de er mykjy trule, at ho va syster hans Gottorm Endresson Bratt på Bjølsta". Kva Ivar Kleiven bygde dette på, går ikkje klårt fram, men det kan vera mogleg at han i tillegg til dei skriftlege kjeldene han har hatt, også kan ha bygt på munnleg tradisjon. Slik tradisjon er usikker, men kan ha ei kerne av sanning. Engebret Hougen drøfter dette grundigare og kjem til same resultat. Eg har ikkje nemnande å leggje til drøftinga hans. Brit Eindridsdotter er nemnt berre ein gong, og da ei god tid etter at ho var død. I eit brev sett opp på Bjølstad 11.03.1543 vart det kunngjort: "Thedt bekiendis ieg Joenn Andersoenn med thetthe mytt offne breff atth ieg haffwer gyffwed mynn szønn Knudt Joenszonn eyynn mynn gaard som heyther Moo och lygger y Woge presthegieldd --- ffor naagre penninge szom hanom tiilsthod effther hans kiere modher Birgitthe Endreds dotther" (DN X 717). Eystein Bratt og Alv Olavsson var vitne. Engebret Hougen tolkar dette slik at Eystein Bratt har vore med for å sikre interessene til sonen til farsystera si; formuleringane i brevet kan kanskje også tolkas slik at det var etter påtrykk at Jon Andersson gav Mo til sonen av fyrste ekteskap. Eg tykkjer det er ei rimeleg tolking at dette fortel om slektskap. Det er ellers vanskeleg å sjå kvifor brevet ikkje er skrivne på Kleppe, og Bjølstadfolket hadde sjølvsagt motiv for å sikre interessene til Knut Jonsson, som var av deira folk, overfor halvsysken i andre ekteskapet til Jon Andersson. Å ta med slektingar til sonen som vitne ville vera ein normal framgangsmåte også for Jon Andersson for å sikre seg mot framtidige tvistar; ein treng ikkje forutsetja eit særlig grisk sinnelag hjå Kleppefolket som grunnlag for denne framgangsmåten, slik Hougen, med støtte av Yngvar Hauge tidlegare, har gjort. Ein skal her også leggje merke til at Kleppemennene Jon Andersson og Anders Arnesson var på Bjølstad da dei skifta jorda si i 1518 (DN VIII 495), med både Guttorm Eindridsson og sonen Eystein Guttormsson som vitne, saman med Per Arnesson og Arne Vigleiksson (på Serle). Det kunne også i dette tilfellet synast naturleg for Jon Andersson å ha med slektingana til sonen frå fyrste ekteskap som medunderskrivarar for å sikre seg mot seinare ivistar. Eg meiner óg at namn og stand kan tala for at Brit var frå Bjølstad. Eindrid er eit sjeldan namn og det kan ikkje ha vore mange Brit Eindridsdotter som kunne vera aktuelle, særleg ikkje for giftarmål innan den høgare jordeigarklassen som folket på både Bjølstad og Kleppe tilhørde.

Engebret Hougen har nemnt at Brit i tilfelle kanskje kan ha hatt ei anna mor enn Ingeborg, men at ingenting om det er kjent. Så skrint som kjeldegrunnlaget er, kan Eindrid Eiriksson godt ha vore gift meir enn ein gong utan at opplysningar om det har overlevd til våre dagar, slik at Ingeborg ikkje var mor til Brit, men aldersmessig skulle det ikkje vera noko til hinder for at Brit var heilsyster til Guttorm. Den kjende sonen til Brit Eindridsdotter på Kleppe lyt vera fødd på 1480-talet og ut frå den sannsynlege alderen til Ingeborg som eg har drøfta ovanfor, er det godt mogleg at Brit kan vara fødd så seint som 1460 som dottar hennar. Ho må vera avliden seinast omlag 1490.»¹³⁷

XII:4042 mm mm mm ff mf fm

Ingebjørg ???. Født omkring 1410. Levde 1487.

Eindrid og Ingebjørg hadde følgende barn (minst):

¹³⁷ Ivar Kleiven: «I gamle Daagaa», 3. opplag (1944/1977, side 366. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 80-81. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 118-119,

Ca. 1437: Guttorm, gift med Cecilie Pedersdatter Skjåk

Ca. 1440: Britt, gift med Jon Andersen Kleppe.

Hennes slekt beskrives i «Gryttingdiplomet»

Sygard Grytting har truleg tilhørt same slekt sidan 1300-talet.

Hennes far er ukjent, moren het Borgylla Fredriksdatter og var fra Lom, men gift til Trøndelag. Borgylla og hennes mann døde tidlig, og Ingeborg ble oppfostret hos en søster til moren i Lom. Med Ingeborg kom flere gårder i Nord-Gudbrandsdal over til Bratt-ætta.

Engebret Hougen skriver i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II, side 171:

«Vi skal og ha i minnet det som ovanfor er fortalt om Ingeborg Erlingsdotter, som var gift med Eindrid Eiriksson på Bjølstad. Ho var dotter åt Erling Eysteinnsson (Bratt) på Mytting og Borgylla Fredriksdotter, som var dotter åt ein Fredrik og Ragnhild Olavsdotter, som var gift 2. g. med Sjugurd Eiriksson. Ingebjørg hadde ei syster Sigrid og ein bror Arne Erlingsson. Borghild hadde ei syster som var mor åt Håkon Olavsson, og Ragnhild hadde arva ein bror Jon Olavsson. Videre veit vi at Ragnhild har ått Arngard på Dovre, som ho selde åt presten, det var 6 kyrleier, som så i 1500 ved makeskifte kom til Guttorm Bratt».

Dette er korrekt når det gjelder morslinjen, noe som fremgår av Gryttingdiplomet som er gjengitt nedenfor. Men jeg kan ikke se at det er dokumentert at hennes far, Erling, skulle være identisk med Erling Eysteinnsson (Bratt?) på Mytting. Vi skal ikke glemme at Engebret Hougen har antatt at «Bratt» var et slektsnavn, mens faktum er at navnet «Bratt» forekommer gjennom hele middelalderen og fram til i dag i hele Norden. Navnet betyr en brå, steil person, med andre ord et personkarakteriserende navn som sikkert har oppstått mange steder til ulike tider uavhengig av hverandre!

Engebret Hougen må ha lagt til grunn et diplom datert 06.02.1487 hvor lagmannen i Oppand dømte 2½ kyrleier i Svadegård på Dovre til Ingebjørg og Sigrid Erlingsdøtre som deres mormor, Ragnhild, hadde gitt dem. Diplomet er skrevet på Vågå (DN III 958):

«Thet kiennis iak Biørn Haluordsson lagman i Wplandum medh thetta mith opna breff ath iak war a Wagha a retthe stemne stwffwo tysdagen nesth efther kyndelsmesse anno domini mcdlxxxvii kom tha wpa stemne fore mek o[k mangom] godom mannom Ingeborgh [Elinghz] dotther ok [Sigri]th [Elinghz] dotther ok tede the ther breff saa lwdande ath Randit theres modher modher haffde giffwidh ford systher #iij kolegho iorder i Swade gardh som lygher i Taldherass a Doffwere fore [theres] tieniste, ok nw ær ford iorde parth ..... kedh,.. saker thes ath thet maa... wara ologlika gaffwer ath giffwidh warder i tieniste l[øn] thy sagde iak fore .... at Ingeborgh ok Sigrit ... heffdena ath the thet fræ[lsli]ke ath føllie swa lenge ath thet wardher thom fran wonet meth laghom. til saninde her om hengher iak mith insiglæ fore thetta breff giordh degy ok are som fore sægher.»

Sammendrag:

Björn Halvardsson, Lagmand paa Opland, tildommer Ingeborg og Sigrid Erlingsdøtre 2½ Koleier i Svadegaard i Taldreaas paa Dovre, som deres Mormoder Ragndid (Olafsdatter) havde givet dem, indtil den bliver dem lovlig fradomt.

Kilde:

Efter Orig. p. Papir paa Gaarden Valberg i Vaage. Levning af Seglet.

Jakup Skjedsvoll påviser i artikkelen «Den eldre Bjølstadslekta» at dette ikke kan være den Ingebjørg som var gift med Endrid!

I 1343 møtes noen av landets mektigste menn i «suemfstofuonne j Gryttingh a Frone sydra gardenom» (dvs. svevnstua på Sygard Grytting på Fron). Det gjelder deling av en stor arv, der barnebarnet til kong Håkon V Magnusson, baron Sigurd Haftorson fra Sudrheim, er den ene arveparten (DN I 284).

I rettsdokument fra 1534 ser en eksempel på den 1000-årige særnorske odelsloven. Gården kommer da over på inngifte ektefelles familie. Men i en vidløftig ankesak til en høyere rett på Hamar vinner slekta tilbake «det faste gods», som etter norsk lov ikke skal komme i «utarv», mens ektefelles familie får beholde "løsepenge" (løseøre). For å finne rettmessige eiere føres slekta tilbake til 1300-talet.

Grenda Ryssland med Grytting er blant de tidlige jordbruksbosettingene i Gudbrandsdalen med rike oldtidsfunn, 12-14 gravhauger og en steinring fra hedensk kult.

Gården ligger på en plata midt i dalsiden i en lun sydvendt helning. Her ga naturgrunnet sikre vilkår for korndyrking og kort inneforingsperiode for husdyr. Samtidig bød Gudbrandsdalslågen på gode fiskeplasser og fjellet på vilt.

Sør-Fron var, med sitt sterke jordbruk og sentrale plassering i dalen, et maktsenter for Gudbrandsdalen gjennom minst tusen år; de første århundredene av vår tidsregning i Rysslandsgrenda med Grytting, fra 600 til 1021 er Gudbrands-ætta på Hundorp dalens herse. Etter møte mellom Hellig-Olav og Dale-Gudbrand på Hundorp, som ble skildret av Snorre Sturlason, ble maktsentret flyttet opp til gården Steig, som blir kongsgård med veitslehall og kapell.

Navnet Fron signaliserer ifølge Oluf Rygg «en frugtbar og smuk, lystig Egn, et feedt Land, da fraudig, i det Norske Sprog, bemærker feed, frugtbar og Frau det samme som Giødning, Giødske, Møg».

Grytting er ifølge Oluf Rygh dannet av gammelnorske «grjot» som betyr stein og en avledningsendelse. Endelsen kan være -vin, som betyr eng, slette. Altså stein-slette. Vin-navnene regnes å være fra folkevandringstida 200-400 e. Kr. Grytting er det eldste navnet i grenda Ryssland som har et særdeles rikt oldtidsfunn frå 300 e. Kr.

I tidlig mellomalder er Grytting to gårder; Sygard og Nordgard. Sygard betyr altså søndre gården og opptrer

skriftlig i 1343 slik; «grytingh a frone sydra gardenom». I muntleg tale ble mest bare Grytting brukt.

Den doble konsonanten (tt) dukker opp skriftlig på 1500-tallet og er nok en dansk påvirkning.

«Gryttingdiplomet» ble funnet av professor Gerhard Schøning i 1775 på en av Gryttinggårdene. Han tok et referat av dette på Grytting, Ifølge Stig Grytting (muntlig opplysning til Jakup Skjedsvoll i 2007) har det senere kommet bort etter at det ble solgt til en oppkjøper i 1890-årene. Vi har derfor bare den meget utførlige avskriften han tok, og hvor han nok har fått med seg det vesentligste av innholdet.

Utskriftene er trykt i Gerhard Schønings «Reise gjennom en Deel af Norge», bind 3 «Reise gjennom Gudbrandsdalen» 1775. Schøning refererer:

«At forbemeldte gaard Gryting, beliggende strax vesten for Rolstad, har fordum været af Anseelse, og et adeligt Gods, som tildeels har tilhørt den foromtalte Familie Brat, paa Bjølstad, i Hedalen, kan blandt andet sees af 4re gamle Pergaments Breve, som jeg paa bemeldte Grytinge fik Leilighed til at see og extrahere. Det eene, som er meget vidtløftigt, og et Slags Tings-Vidne samt en Dom tilliige om bemeldte Gods, er det vigtigste, og af følgende Indhold, dat. A° 1533:»

«Mons. Biscop i Hammer, og Capitlet, Dyre Sewoldson Lagmand ij Oplanden, Mons Trwelson, Hans Krwge oc Olaf Trwelson, Wepnere, Eric Bagge med fleere, Lagrettes-Mænd paa Hedemarken, vare samlede paa Raadstuwom i Hammer, da der for dem mødte Østen Brat og Sefren Stamstad paa Loom, paa sin Hustrues Ingelef Biørne Dottr (synes at have været en Brat) samt hendes Brødres Vegne, Alf og Knut, hvilke tilledede Oudolf Jonson og Engilbregt Hielle (Hielle i Dofre Sogn), paa egne, samt Jens Ifwerson, paa hans Hustrue Ragnilde Endrids Dotter samt Broders Trond Tynelfs Vegne, om Jordegods, efter gamle Alf Stamstada og hans qvinne Hustru Ingeborg biernedotter (hvilke da have været af Adel, da hun faaer Titel af Hustrue, og mueligt af Familien paa Blakar paa Loom).

Bemeldte Jordegods var Hielle-gaardene wiid Dofræ, item Bøiegaarden (paa Loom), Søndre Gaarden i Grytinge, Kraagestade wiid Trondhem, med fleere, som de, i lang Tiid, vare fratrængde. Her blev afsagt for Ret, at alt Gods, efter bemeldte Alf Stamstada skulde viige til Erich Degens Egtebarn, hvoraf forbenævnte Sefrens Hustru var kommen: thy Erich var Alfs skyltegin frilleson, som hans eget Brev derom vidnede. Desuden havde Hustru Swniue, Hustrue Ingeborgs Moder, en Broder ved Navn Anfin, som døde uden Børn, samt en anden, heed Fridric, som havde en Dotter, ved Navn Borgylla, men denne igjen en Dotter, ved Navn Ingeborgh, som var Gwtorm Brattes Moder.

Bemeldte Anfins og Fridrics søster Swniue blev gift til Trondhem, og havde en Dotter, ved Navn Ingeborgh, som Alf Stamstada fik, og da var Borgylla Fredrics Dotter endnu liten. Hende tog da hendes Frenke [kvinnelig slektning] Hustru Ingeborgh til sig, med alt hvad hun eiede, som hverken Borgylla eller hendes Arvinger kunde siden faae tilbage. Gamle Alfr og Hustru Ingeborghs Søn heed Bierne, dennes Hustru Gudriit. Siden døde gamle Alf, dernæst Bierne, saa Hustru Ingeborgh, og derefter tog Gudriit al Arven til sig, paa sine Barns Vegne. Barnet døde, Gudriit beholdt alt.

Paa denne post dømtes, at Gudriit vel havde Ret til at beholde alle løse Penge, men ei det faste Gods, efter Norske Lov, som befaller, at fast Gods ei maae falde i Ut-Arv. Af denne Post reiste sig den Trætte, som nu var for Retten: thi Gudriit skiftede Godset mellem sine Frender, Jon Audulfson, hendes Farbroder, og sin Søster, Engelbrith Hielles Moder. Blev nu derfor avsaagt, at alt Gods, efter Hustru Ingeborgh og hendes Morbroder Frederic, da ingen nærmere er til, skulde viige tilbage til den rette qvist och Ættebolk igjen, nemlig til Østen Bratt og hans Slægt, efter tuenne Breve, udgivne af 24 de ældste Mænd i Gudbrandsdalen. Og liigeledes blev nu den heele Sags Slutning og den endelige Dom deri, at det omtrættede Gods skulde tilfalde bemeldte Østen, samt Sefren, hans Hustru og hendes Brødre.»

Kommentar til diplom av professor Gerhard Schøning:

«Man seer heraf, at denne Sag maae have været af Betydenhed, og derom i Forveien taget 24 Mænds Vidne. Saadant Vidne er ogsaa taget af Lagrettet i Loom, A° 1529, hvori vidnes at i Looms Prestegaard, blev Lagrettet tilspurgt, af Hr. Moens, byskop ij Hammer, hvem de mente at være rette Arving og Odelsmand til Hielle og Hiells-Godz, Bøye og Gryttingen, enten de swnnen-fiels, som thet nu have, eller de nordens-fiels, brødhrene baadhe, Anders og Jon Arnesyner, som nu her paa søkie.

Herpaa erklærede Lagrettet, at det hverken tilkom dem søndenfiels eller dem nordensfiels, som nu paa 2 Aar siden havde begyndt at tale derpaa, men Godtorm Brat og Biærne Alfson, som thet ofte havde paaklaget. Var Guttorm nu 8 Aar gammel och hundrede, og hans forsømmelse og forfaldh vidste vel en Part af Kanikerne i Hammer. Biørn Alfson var blind og syg, saa han ei kunde forfølge sin Ret. Saavidt bemeldte Lagrettes Vidne. Men til viidere Oplysning saavel om anførte Sag, som om de Bratters Familie have vi tilføiet hosfølgende Slægts Tavle. (Slegttavalen findes ikke i Manuskriptet.)

Det lader ellers som vedkommende ei have ladet Sagen beroe, med foranførte Dom og Tings-Vidner, men dreevet den videre. Thi blandt bemeldte Pergaments-Breve paa Gryting, findes et af Indhold, at Østen Brath og Søfren Stamstadh havde opfordret Lagrettet i nördre luthene i Gudbrandzdalen, at vidne om det Gods, Hielle, Bøyie, Gryting, som da længe havde paasøgt, men en Jens Ifwerson nu nylig havde haft Tilfælde at vidne fra dem, til Trond Tynelf samt hans Søster, Jens Ifwersons Hustru.

Det synes altsaa, som foromtalte Dom, udstædt paa Hammer, er bleven underkiændt for en anden eller høiere Ret. Bemeldte Lagrette vidnede, det de ei vidste, at sidstbenævnte vare odelsborne til bemeldte Gods, hvorimod dem var vitterligt, at benævnte Brat, hans Fader Guttorm Brath, samt Søfren og hans Værfader Biærne hafde længe søgt og vmaget derpaa, da hine derom intet havde klaget, førend nu. De erklærede derfor tilsidst, at Østen og Søfren paa hans Hustrues Vegne vare rette odelsborne til bem. Gods. Dat: i Nordalen i Holeim.»

Det finnes også en stadfesting på at Øystein Bratt og Søren Stamstad vant denne saken i et diplom i Riksarkivet.

Det er skrevet på Hamar i 1534 og der stadfester lagmannen i Oppland, Dyre Sevaldsson, med lagretten og biskopen dommen fra 1533 i saken mellom «Audulf Bogie, Jens Iversson og Ingebret Hielle, mot Østen Brath og Søfren Stamstad» da motparten ikke møtte frem (DN III 1136).

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:

«Ingeborg (el. helst Ingebjørg) var mor til Guttorm Eindridsson Bratt. Engebret Hougen meiner å kunne påvise at ho var Ellingsdotter ved hjelp av opplysningar frå tre diplom som omhandler den bortkomne garden "Svadegard" på Tallerås på Dovre. Det går av desse fram at ei Ingebjørg Ellingsdotter fekk jord i den garden og at Eystein Guttormsson Bratt seinare åtte jord i same garden. 02.02.1530 kunngjorde "iegh Heningh Mwnk ath jegh haffwer giorth iordeskiffthe med hedherligh man Østhen Brath ein gord som liggher po Doffre nördre lutthen i Gulbranssdallene som either Swadegordh" (DN III 1122). Noko av denne garden hadde ei Ingebjørg fått 16.12.1485 i følgje eit diplom der det står: "Thes kennes iagh Randith Olafszdatter medh gudz help thet iagh er hell til myne sale en tha iagh er kranker til myne lekome medh samtøgth myno egno bonde Sigwrder Ærike sson thet iagh haffuer giffuith myne dotther datther Jngibørige Ellingzdatther och Sigrith Ellingzdatther for sino thienesthe ii#j kol (e)ighe ia(r)dhe i Swadhe gardh som ligher a Taldherass a Daffwer" (DN II 932). Det har vorte strid om gåva, men gåva vart stadfesta av lagmannen i Oppland 06.02.1487 (DN III 958). Den same Randi(?) Olavsdatter har óg ått Angard som Guttorm Eindridsson Bratt makeskifta til seg frå Hamarbispen 19.10.1500 (DN II 1010); den garden gav ho til kyrkja for sjelehjelp.

"Svadagardr" må ha vore ein mellomaldergard som har vorte lagt varig under Angard etter at Brattslekta fekk hand om bae gardane. Namnet, i moderne form Svorgard, er kjent og knytt til ein del av jordet på Angard.

Resonnementet til Engebret Hougen kunne ha mykje for seg ut frå dei opplysningane han legg fram, men det er ei rekkje forutsetningar som må vara til stades. Sjugurd Eiriksson må for det fyrste ha vore andre mannen til Randi(?) Olovsdatter og ho må ha vore gift fyrste gongen med den Fridik som er nemnt i Grytting-diploma. Dette samsvarar med at ho gav jordeiga i "Svade gardth" til sine, ikkje deira dotterdøtre. Borgilla Fridiksdatter må vidare ha vorte oppfostra hjå syskenbarnet, hustru Ingeborg, sjølv om mora var i live. Det kan kanskje synast noko mindre truleg, men det ville ikkje vara heilt uvanleg denne tida, særleg ikkje slik situasjonen var her, ved at ho var farlaus. Kombinasjonen av namn og jordeige kan også lettast forklarast med at det var denne Ingeborg som gifta seg med Eindrid Eiriksson. Ho hadde i tilfelle ei syster Sigri, som fekk jord i "Svade garth" saman med henne, og ein bror Arne, og hadde i tilfelle også ei morsyster som var gift med ein Olav og som hadde sonen Håkon Olavsson (DN II 932). Sidan desse ikkje er nemnde som ervingar saman med Ingeborg i Gryttingdiploma, må dei helst alle ha vore døde utan etterkomarar i 1533, det er også mogleg. Det som etter mitt skjønn talar nokså sterkt i mot at dette er rett, er alderen på personane dette gjeld. Mor til Guttorm Eindridsson var høgst truleg fødd seinast 1420, sjølv om ein legg mi utgreiing ovanfor om fødselsåret til Guttorm til grunn. Bestemora Randi Olavsdatter måtte etter vanleg rekning ha vore minst førti år eldre, fødd seinast 1380 og dermed minst 105 år da ho gav bort jord i "Svade gardh", og ho skulle da framleis ha andre ektemannen i live. Det er knapt mogleg. Om ein rekner at ho kunne vera nitti år da ho ga bort jorda og at både Borgilla, Ingeborg og Guttorm var fyrstefødde og kom til verda da mødrene i gjennomsnitt var sytten år, noko som vel nærmar seg det teoretiske minimum denne tida, ville Guttorm vera fødd i 1446 og altså 83 år i 1529, da han var sagt å vera "8 Aar gammel och hundrede". Ein slik hendingsgang er vel i teorien mogleg, men er lite truleg. Det kunne kanskje tenkjast at diplommet av 1485 var feildatert eller at dateringa er mistydd ved avskrivninga, men det synest også lite truleg med bakgrunn i kontrollen ein har mot diplommet av 1487. Den Ingeborg som var mor til Guttorm Eindridsson må derfor helst ha vore ei anna enn den som fekk jord i "Svadegard". Eystein Guttormsson må mest truleg ha fått tak i si jord i den garden på annan måte enn ved at det var bestemora som fekk jorda frå Randi Olavsdatter i 1485.

Det må konkluderast med at det er ukjent kven forfedrene til Ingeborg var, utanom det som går fram av Grytting-diploma. Ei vidare drøfting av spørsmålet vil måtte bli omfattande og fell utanfor rama for denne artikkelen. Som nemnt ovanfor kan det i og for seg tenkjast at mora Borgilla Fridiksdatter var gift med Eirik Bjørnsson på Bjølstad og at det var Ingeborg som ervde Bjølstad etter han, men det er ikkje noko meir enn ei moglegheit ut frå kjeldene. Ingeborg må i alle fall høgst truleg ha gifta seg med Eindrid Eiriksson seinast i 1440-åra. Det er ukjent når ho døyde.»¹³⁸

(Barn XI:2021, Mor XIII:8084)

Gift omkring 1436 med forrige ane.

XII:4043 mm mm mm ff mf mf

Peder Gudleiksen Skidaker. Født omkring 1404 på Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP). Levde 1482.

Peder var sønn til Gudleik Pedersen (~1360 - ~1405) og
en datter til en Arne og Arno Haldorsdatter.

Han nevnes mellom 1439 og 1482.

¹³⁸ Gerhard Schøning: «Reise gjennom Gudbrandsdalen 1775», utgitt av G. F. Gunnerson på Hamar i 1926, side 108-110. Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 330.. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48, 54-57, 61, 77, 171. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 46. Fra hjemmesiden til «Sygard Grytting», <http://www.grytting.com/historie.htm>. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 115-118,

Peder fikk arven etter Lucia Sigurdsdatter på Skidaker. Hun var datter til hans farfars søster og hennes mann Sigurd Pedersen Aukrust og søster til Siglod Sigurdsdatter.

I et diplom i Riksarkivet datert Vågå 19.03.1439 kunngjør Andres Jonsen Kleppe og Torstein Tjøstolvsen som lagrettesmann i Vågå at Torstein Paalsen [List] – Peders stefar – ga Peder farsarv med 45 kyrlag i penger, og resten av pengene for Harildstad, Ellingsbø og Steinfinsbø i Heidal, som Peders frendekone, Siglod Sigurdsdatter – hans farfars søsterdatter – hadde solgt til Torstein Paalsen. Dessuten ga han Peder 4 kyrlag i overgave og med det var de vel forlikte (DN XXIII 92):

«Ollum monnum (bæm som) þætta bref sæa ædder hœra sender Andres Joonsson oc Þosteinn Þiostolfsson svorne lagrettomen quediú guds oc sína kunnukt gœrande at thorsdaghen nesta firi kero sunnodaghen j langafasto varom meer aa Ostreme ær ligger j Hiordale aa Vagha thy j hia saghom aa at Þorsteinn Paalson Lyst fek oc afhende Þæthar Gudleksyni samstyndis fim kørlagh oc firitij j godhom peningom efter hans egne samthykt j fadhurarf sin. Jtem afhende tha en Thosteen fornemder Þæthare fornemdom sva mangal pæniinga som ater stodho j jordhauerd firi Haralstadha Ellingxbyy oc Steenfinsbøø som ligger j Hedale j Holledhene j nordhralutenom j Gulbra(n)dzdalum som Sighelat Siwrhdadottor frendkona adhernemdz Þæthars selde opnemdom Thostene frelssa oc hemolla fyrri huarium manne vndan seer oc synom æruingium [oc v]nder titnemdan Thosten oc hans æruingia med lutum oc lunnandum som ligger oc [le]g[h]et hauer fra forno oc nyo vtan gardz oc innan til æuerdhelegha ægho oc alz afredes. Jtem gaf tha en Thosten opnemder Þæthare iij kørlagh j ouergauo oc thermedh varo theer sater oc alsater om al sin vidherskipte likaruis som thet aldre varet hafde. Oc tel thes mere visso herom sætium mith okkor insigle fore thetta bref som giorth var anno dominj modoxoxo nono oc a sama deghi som firi sægher.»

Sammendrag:

Lagrettemennene Andres Jonsson og Torstein Tjøstolvsson vitner at Torstein Pålsson List gav Peter Gudleiksson 45 kyrlag i gode penger i farsarv, dessuten resten av jordverdien for Hareldstad, Ellingsbø og Steinfinsbø i Heidalen i «Holledhene» i nordre delen av Gudbrandsdalen, som Siglod Sigurdsdatter, Peters slekting, hadde solgt til Torstein. Torstein gav dessuten Peter 4 kyrlag i overgave.

Kilde:

Original på pergament hos Karen Vestad Lilleengen, Ringebu (2009). Her etter foto av originalen i NRA Seksjon for kildeutgivelse. 2 segl

Kyrlag var en verdienhet som ble brukt i Norge i gammel tid ved taksering av fast eiendom, innbo osv. Normen var en middels god ku; til denne svarte seks sauer.

Lucia Sigurdsdatter hadde en underlig historie. Så lenge hun levde var det ingen som fant noe spesielt ved henne, ikke før hun var gammel og lå for døden, men da var det stort fremmøte.

Hun var, sammen med sin bror, Sigurd, arving ette Baard Trondsen, den rikeste bonden i Gudbrandsdalen.

Lucia var antagelig over 80 år da hun gikk bort engang i 1444, før 8. november. En får en følelse av at arvingene ikke lot gresset gro under føttene deres. Det gikk nemlig ikke mange dager etter at hun kom i jorda, før arvestriden var i full blomst.

Flere brev behandler arven etter Lucia som tydeligvis skapte strid.

I et diplom skrevet på Mo i Lom 08.11.1444 og som ligger på Bjølstad, kunngjør lagrettesmennene Steinar Østensen, Eirik Alvsen og Gisbrikt Guttormsen et tingsvitne som Haldor Sigurdsen hadde tatt opp. Gisbrikt Guttormsen, Sigrud Pedersdatter, Gjertrud Eilivsdatter og Sunniva Olavsdatter hadde opplyst at Sigurd i Aukrust var samboren bror både til far og mor til Lucia Sigurdsdatter og f... (noe har falt bort) til de to brødrene Baard og Arnald Jonssønner, ektefødte. Videre sa de at Peder Gudleiksen var bror til Lucias mor og var farfar til Peder Gudleiksen (d. y.). På dette satt også Haldor Sigurdsen sitt segl til bekreftelse. Dette diplommet var opprinnelig bundet til de to neste (DN III 782).

Nå er dette diplommet – som skulle fortelle om forbindelsen mellom Sigurd Sigurdsen Aukrust og Baard og Arnald Jonssønner – skadet. En ser bare at han var «f...» til dem. «Faderfader» kan det ikke være, som brors sønnesønner måtte de stått langt fremfor morbrors sønnesønn i arverekken. Professor Gerhard Schøning så diplommet da han var på reise i 1775. Han gjengir det i utdrag, men han nevner ikke dette punktet. Slik vitnemålet er utformet, må Sigurd Sigurdsen Aukrust være død før 1444. Deres søster Siglod hadde ikke barn og ble ikke nevnt. Når Sigurd nevnes, må det være fordi Baard og Arnald var arvinger på en eller annen måte.

28.11.1444 – uten stedsangivelse (men trolig på Blakar) – kunngjør Haldor Sigurdsen at han på Hove i Nordherad i Lom, etter anmodning fra Peder Gudleiksen, hadde opptatt vitnemål av Tord Olavsen og Peder Tordsen om at de hadde hørt Lucia Sigurdsdatter, som hadde «fenget sinæ hæelsothi» [fått sin helsot, et gammelt uttrykk for dødelig sykdom], opplyse at hennes slekting Peder skulle arve alt løst og fast gods etter henne. Sigurd Olavsen og Ragnhild Erlingsdatter hadde vidnet at Lucia hadde benektet at det var utskrevet et noe eldre brev om hennes arv. Tilstede ved dette vitnemålet var Thorvald Berdorsen, som Baard og Arnald Jonsen «halfda befælt hono(m)», dvs. som ombudsmann for dem. Dessuten hadde de selv vært nærværende. Sigurd Bjørnsen og Eirik Alvsen var sannhetsvitner (DN III 783):

«Thes kennes ek Haldor Siugurdson med tesso mino opno brefue at ek war a Hofue a rethom stemfnæ byy j Nordheradhe a Loom j Gudbranzdala a laugardaghen nest eptir Marteins messo anno dominj mo cdo xliiii war ek ther laglegæ til krafder at thaka ther prof thet er Pedher Gudlæikson leet ther [gangæ]. tok ek tha ii skælik vitnæ er so eitha oc a book sw(o)ro med fullum bokar eydæ. Tordher Olafson oc Pedher Tordeson at their høyrdrho Lucii Siugurdedother opthe lysæ thy firir ser sidan hon hafde fenget sinæ hæelsoth oc hæil j sinum w(itz)munnum thao at

hon war krank j sinum likame at Pedher frendhe min hafuer stadhe mik firir som ein dandhe man oc hanom an ek thet wæl oc ey wæit ek annat sannare firir gudi en honom beer thet alt epter mik bade løøst oc fast. thok ek oc skælik thwaw annor vitnæ ther samastadh samstundis som fyr scripuæt *stard thaw er so eyta oc a book sworo med fullum bokar eydhe Siugurdhe Olaafson oc Ragnildhe Erlingz dother thet høyrðho mith a sancte Pedhers dagh nw nest war oc mankt annat goot foolk at Lucii Siugurdoter fyr nemdh war spwrðh aat er thik nogoth thet witherlegit at nogor annor bref ero giord firir thinæ ærfdhe en thet bref som begis ydart samthyki war Pedhers tidnemdz oc tiht. sagdhe oc tha tidh nemdh Lucii nei firir thet er mik ovitherlegit at nokor annor bref ero giord firir minnæ ærfd en thet ek giordhe medher tik oc sinæ heelsooth hafdhe hoon tha en sinæ witz munnæ *hon hafdhe hoon som os thotho tha vera war oc Thoraldher Berderson ther ner tha ek thettæ prof tok som Bardher oc Arnaldher [Jon synir] badhe brødher hafde bifælt hono(m) likær wis som their sia(Tilføyd i margen)fuer hafdhe ther ner wared oc til meiræ sannindhe sakar her wm sethium mit okor inzgle firir thetta bref er hia waro tha er thettæ prof thekit var Siugurde Biornson oc Eiriker Alfson logrethe men er scripuat (var) laugardaghen nest firir Andres dagh a sama are som fyr sighir.»

Sammendrag:

Haldor Sigurdssøn kundgjör, at han har hört Vidnesbyrd om, at Lucia Sigurdsdatter i sin Helsot erklærede sin Frænde Peter (Gudleikssøn) for sin Arving, og at hun havde benegtet, at der var udstedt noget ældre Brev om hendes Gods. (jfr. foreg. No.)

Kilde:

Efter Orig. p. Papir p. Gaarden Bjölstad i Vaage. 3 Segl vedhænge.

Lucia kom – ifølge vitnene – med denne erklæringen «sancte Pedhers dagh nest war». Nå har vi Pedersmesse om våren, 22. februar, men også en Pedersmesse om høsten, «Vincula Perri», eller Peters lenker, forvansket til Pøvinkel eller noen steder til Per Vinfælds dag. Den er 1. august, og det er vel da kort tid etter denne dagen Lucia gikk bort.

På Hamar 18.12.1444 skrev Ravald Nilsen, lagmann på Oppland, en kunngjøring om at Peder Gudleiksen og Baard og Arnald Jonssonner hadde møtt for ham på Hamar, og at han hadde dømt til Peder all arv etter Lucia Sigurdsdatter i løst og fast (DN III 784):

«Ollom monnom theim som thette bref see ædher høire sender Rauald Niclis son laghman a Vplandom q. g. ok sine kunnikt görande at a fredaghin nest fore Tomas messe a iiii are rikis mins wyrdelix herre herre Cristofers medh gudz naadh Norikx konungx kom a stemne fore mik j Hambre Peder Gudhleikx son af einne halfue en af annere Barder ok Arnalder Joons synir ok war tha theire rette lagha dagher efter thy som the vare hiith dømder vm arf then som fel efter Lucia Sigurde dotter som the kalledhe segh a badhe halfue til wara komne ok thede ther fram bref vm beggis theire skylde vnder godhe manne insigle som hær watter j these brefue er thette er widher festh ok krafde mek dooms a badhe halfue at begges theire skylde ransakadhe tha dømde ek Pedere fynemdmum medh laghar orskurde ok hans eruingium allom arf som fel efter Lucie adhernemde badhe laust ok fast til æuerdelighe eighe ok alz afrædis efter thy som logh book wt skyrer. Til sanninde her vm sette ek mith insigle fore thette bref er giorth war a degghi ok are som fyr siger.»

Sammendrag:

Ravald Niklissøn, Lagmand paa Oplandene, tildømmer Peter Gudleikssøn al Arv i Löst og Fast efter Lucia Sigurdsdatter. (jfr. foreg. No.)

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjölstad i Vaage. Seglet mangler, hvorved Brevet er skilt fra No. 782 og 783.

Det siste diplom er ligger i Riksarkivet. Det er skrevet på Nesøy i Asker 04.02.1458, muligens 1. februar, og er en erklæring fra ridderen Thorgaut Beinktsen om at herr Olav Haakonsen, ridder, sammen med Henning Guttormsen [Munk] hadde vedgått å ha unnet og gitt Peder av Skidager 1½ gård Viker i nordre delen av Gudbrandsdalen og ½ gård Mytting i søndre delen, som Lucia Sigurdsdatter på Skidaker tidligere hadde overlatt ham uten avgift. Dette siste diplom har noen tinglysningskommentarer av en viss interesse. Den første er fra 25.04.1611, da lagrettesmennene herr Christopher Eirixsen, sogneprest i Vågå, og Ivar Sandbu vidner at de hos Stener Sandbo har lest brevet. 05.09.1612 vidner Johannes «Gesser», Eirik Andvord og Haavard Andvord at de har lest brevet hos herr Jon Lauritsen, sogneprest i Lom. Originalen finnes ikke lenger. Det som ligger i Riksarkivet er to avskrifter med de bekreftelser som er gjengitt ovenfor, innkommet fra Lom prestearkiv i 1847 (DN XII 226).

Peder er nevnt som lagrettesmann 17.04.1453 på Skidaker (DN III 821).

Han er også nevnt i en sak på Storvik i Vågå 18.06.1464 (DN VIII 379).

I samlingen på Bjölstad ligger det et skjøte fra Peder Gudleiksen (d. y.) til Endrid Eirixsen Bjölstad på 2 kyrleier jord i Blakar, datert Vågå 01.04.1456. Endrid var svigerfar til Peders datter, Cecilie. Peder ber om at Sigurd Torsteinsen [List], «Brodher min», vil sette sitt segl på brevet til bekreftelse (DN III 835).

Peders mor må, etter at mannen døde ca. 1404, ha giftet seg igjen i 1405-06 med Torstein Paalsen [List], slik at Peder Gudleiksen og Sigurd Torsteinsen var halvbrødre på morsiden Dette ble tydelig bekreftet i diplom vist ovenfor (DN XXIII 92) datert 19.03.1439. Her kunngjør Andres Jonsen Kleppe og Torstein Tjøstolvsen som lagrettesmann i Vågå at Torstein Paalsen [List] ga Peder Gudleiksen 45 kulag i penger i farsarv, og resten av pengene for Harildstad, Ellingsbø og Steinfinsbø i Heidal, som Peders frendekone, Siglod Sigurdsdatter, hadde solgt til Torstein Paalsen. Dessuten ga han Peder 4 kulag i overgave og med det var de vel forlikte.

Det er her helt klart at Torstein, som stefar til Peder, har styrt med godset til Peder ble myndig. Det meste av

godset må Peder ha fått herredomme over langt tidligere, for han var 35 år gammel i 1439. Men det som hans mor hadde ført inn i det nye ekteskapet av løvsøre og slikt, har han fått først nå, antagelig i forbindelse med at hans mor døde. Når Torstein yter en overgave, kan det ha vært fordi han har vært sen med å gjøre rett for seg, det kan også være at han har mottatt landskyld som Peder hadde retten til.

Peder levde fortsatt 23.01.1482 da han var lagrettesmann på Bjølstad og viddnet på at Guttorm Endridsen kjøpte Rudi i Fron (DN III 680).

Trolig døde han kort tid senere.

Om Skidaker.

Skidaker var i sin tid hovedgården til Baard Trondsen. Denne gården ble alt i gammel tid delt i to bruk, øvre og nedre, og det var nedre Skidaker Baard hadde. En Jon på Skidaker er nevnt i et diplom fra Sulheim 07.05.1336 som vitne i et arveskifte (DN III 156).

Han var sønn til en ansett mann, og han var selv en mann som ble vist stor respekt i disse bygder. Han var også en rik mann. Noe offentlig ombud hadde han ikke, han har mest samlet jordegods og drev mye med gårdhandel.

Bosetningen i Lom tok, så vidt en vet, til tidligere enn i mange andre Gudbrandsdalsbygder, noe en også kan tenke seg, da jakt og fiske i den første bosetningstiden hadde mye mer å si enn fehold og korndyrking.

Skidaker må være svært gammel. Gården var i eldre tid en meget større gård enn nå, den har også gitt bygda og senere kommunen navn (Skedaker, Skjåk, fra fornordiske Skeiðakr), da den første kirken ble bygd der. Navnet består av skeið som betyr «hestkappløpningsbane» och akr som betyr «dyrkningsfelt» (sammenlign med det engelske ordet «acre»).

På Bjølstad finnes et dokument om en stor gårdshandel skrevet på Skidaker 26.03.1326, der Oluf på Brandsar, Peder Bringe og Paal Torkelsen hadde møtt frem for å være vitne på at Orm prest på Skidaker kjøpte 3 øresbol i Jevnheim av Sigurd Hallvardsen og betalte det. Samtidig kjøpte han ½ kuleie i Skamarf (Skamsar?) av Ingeleiv på Skidaker for 7 kyrslag i helmingsfe [helming = halvpart], 2 kyrleier i Skamarf av Guttorm Puke, for 14 kyrslag for hver kuleie, men vilkåret var at Guttorm og hans barn, Sjugurd og brødrene i Rusten, Lodin og Peder, skulle ha løsningsrett. Dertil kjøpte han 1 kuleie i Ottestad av Einar Kangul for 14 kyrslag (DN III 143).

Gården «Rusten», som Lodin og Peder hadde, må være identisk med «Aukrust», for noen Rusten i Lom eller Skjåk er ikke kjent fra den tiden. Dessuten ser vi at sønnesønnen til Peder levde på Aukrust.

Det står i skjøtet bl. a. at Orm prest kjøpte for 7 kyrslag i helmingsfæ. «Helmingr» i gammelnorsk er en halvdel. Det ble benyttet til å oppgi f. eks, halvparten i et bo. En ektepakt med enighet om at hver skal ha halve boet het «helmingsfelag». Det vil her si at Ingeleiv må ha vært enke. Dessuten er det lite tvil om at hun har vært gift 2 ganger.

At Baard har arvet Skidaker etter Ingeleiv, er sannsynlig. Spørsmålet er om hun var hans mor, men det ser ikke slik ut. Hun nevnes uten ektefelle, så hun var ugift eller mer trolig enke. Men da Baard Trondsen ble gift ca. 1343, må han være født senest ca. 1320, og hans far levde lenge etter den tid. Baard døde sist i året 1384. Det er da mer rimelig å tro at Ingeleiv har vært hans mormor, og mor til Sigurd Hallvardsen, Lodin og Peder i Rusten og Guttorm Puke. Det er grunn til å tro at Ingeleiv da har vært gift to ganger, først med en Hallvard Staur, sønn til en Lodin, så med en Niculas, for Peder var uten tvil hans sønn. Lodin var nok fra første gifte. Med hensyn til Guttorm Puke, er det ikke mulig å avgjøre hans farsnavn.

Man har gjettet på at far til Hallvard Niculassen og hans søsken var en Niculas Sjugurdsen. Det er nok flere med navnet Niculas i denne tiden, men bare en er nevnt som passer inn i tid, og som har et slikt farsnavn at det er mulig å påvise slektskap som stemmer overens med de opplysningene en får i diplomene.

Det ligger et diplom på Valbjør, som åpenbart bare kan ha kommet dit gjennom den grenen av Bjølstad-ætta som hadde Valbjør. Det er skrevet på Gardlaus i Fron 20.10.1346. Jon Eiriksen, Jon Erlandsen, Paal på Hundorp og Eirik på Hundorp kunngjør at Niculas Sigurdsen stemte sin bror, Baard, til å møte for lagmannen 7 netter etter Alle Helgens messe og 3. stevnedag vedrørende landskyld og åbud av hans jordegods (DN III 240, «Regesta Norvegica» V, nr. 893).

Så er en Niculas Sigurdsen nevnt som lagrettesmann i Lom i 1384. Det er neppe tvil om at det er samme mann. Første gang er han ung og krever den litt eldre broren til regnskap for hvordan han har stelt med foreldrearven, og andre gang var han i 60-årene.

Det er trolig at den Sjugurd Hallvardsen som nevnes i gårdshandelen på Skidaker i 1326 er identisk med «Sjugard Hallvardsen?» Staur, født ca. 1285, og som var far til Niculas, Hallvard Staur, Ingeborg og Baard Kjepp (?). De levde begge i Lom tidlig på 1300-tallet. Den førstnevnte var myndig før 1326. At det skulle ha levd to menn på samme alder i samme bygd og med så spesielle navn er selvfølgelig mulig, men ikke trolig, aller minst i en så folkefattig tid. Det var riktignok før den store Mannedøden, men folketallet var i alle fall ikke større enn omkring 1600.

13.05.1355 makeskiftet Baard 1½ kuleie i midtre og 3 øresbol i søndre Staurust til Paal Vigleiksen mot å få 3 kyrleier i en gård «Throarstad», det må være Tråstad i Skjåk (DN V 221).

Til slektsgodset hørte gården nordre Lyen i Vågå. Ottar Eilivsen solgte 11.03.1361 i Fåberg 6 kyrleier jord i nordre Lyen til Vågåpresten sira Bergsvein Haraldsen, eller om Lyen skulle bli fradømt ham, 4 markebol jord i Li i Øyer (DN III 318). 09.08.1361 fikk Ottar betaling på «Hofvin» i Ål (DN III 322). 2 år senere, 25.02.1363 makeskiftet Baard og presten Bergsvein Haraldsen, som fikk 8 kyrleier i nordre Sunde i Vågå mot at Baard fikk de 6 kyrleiene i nordre Lyen (DN III 330).

12.02.1378 avsto Baard Trondsen på «Rifling» 2 kyrleier i gården «Voll», dvs. Valle i Vågå til Bergsvein Haraldsen, som da var prest på Stange (DN V 304).

Med hensyn til Valle kom det senere opp en strid. Det var et møte der 24.04.1386 mellom presten på Mo, Steine Pedersen, han skulle nok være forliksmann, Baard Trondsen, Gudleik Bjørnsen, prest på Vågå, og Jon Olavsens. De skulle skifte Valle mellom sira Bergsvein Haraldsen og Peder Gudleiksen, og det ble bestemt at sira Bergsvein fikk alle husene som hørte til gården med unntak av en kornlade og fjøstomta som Peder fikk. Dette er siste gang Baard Trondsen er nevnt i live, og antagelig døde han i slutten av året (DN III 467).

For i to diplom på Bjølstad, det ene skrevet på Sundbu 16.04.1397, kunnngjør 4 lagrettesmenn at Jon Olavsens lovet Hallvard Alvsen å være villig til å avlegge ed på at han på «Farstad» hadde hørt at Baard Trondsen hadde gitt sin frende Aasmund Ottarsen hele søndre Bjølstad i Heidal. I det andre fra samme tid, trolig samme dag, men uten dato, vidner Guttorm Østensen, lagrettesmann på Lom, at han for vel 12 år siden på ...bøø på Lom hørte Baard Trondsen på Skidaker gi sin frende Aasmund Ottarsen hele søndre Bjølstad. Dette er også skrevet på Sundbu (DN III 532 og 535).

«Vel 12 år fyre» april 1397, det blir sist på året 1384 eller tidlig i 1385. Da var han antagelig meget syk og ventet på døden, men frisknet til igjen. Men det er lite trolig at han levde lenge etter at han siste gang ble nevnt i live i april 1386. Nok en gang er Baard nevnt. Det er i en kunnngjøring på Skidaker av Lucia Sigursdatter. Hun sier at da hennes søster, Siglod, ble spurt av Torstein Paalsen [List] om hun ville selge den delen i Bjølstad som Baard Trondsen hadde eid, hadde hun svart at «denne jord kom ekki til mik», så den kunne hun ikke selge (DN III 728).

Det var et stort gods Baard Trondsen eide, men han kjøpte og makeskiftet mye, så han eide ikke alt samtidig. Noen samlet oppgave finnes ikke, med utgangspunkt i visse diplom kan en se at han har eid hele eller deler av følgende gårder:

Nigard Skidaker var hovedgården. Den arvet Lucia Sjugurdsdatter. Søndre Bjølstad fikk slektningen Aasmund Ottarsen. Ellingsbo, Steinfinnbø og Harildstad i Heidal arvet Siglod Sjugurdsdatter. Han eide også Nordre Lyen, Sunde, Staurust, Valle og Traastad, trolig også Aaseng, og deler i Slette, Hosar, øvre Helstad. Muligens eide han også Valbjør, men gården er ikke nevnt i så tidlig tid.

Mellom 1343 og 1384 må Baard Trondsen ha kjøpt eller makeskiftet til seg de 3 kyrleier i søndre Bjølstad som Ottar Eilivsen hadde, men noe diplom om dette finnes ikke. At Aasmund Ottarsen, sønnesønnen til Magnhild Aasmundsatter fikk gården var naturlig, men han eide bare Bjølstad i 12 år, for 22.03.1396 solgte han til Hallvard Alvsen på Sundbu. Etter ham fikk sønnen Paal gården, og da han giftet seg med Sigrid, datter til Eirik Sjugurdsen og Ranveig Eilivsdatter, fikk han også nordre Bjølstad og Rudi, som var på 6 kyrleier.

Paal levde selv på Skåden i Øyer, og Bjølstad brukte han ikke. Bare ett år etter at hans far døde, 21.01.1430, solgte han gården til Eirik Bjørnsen.

Det er klart at Bjølstad ble bygd lenge før det eldste diplom ble skrevet i 1319. Guttorm Lavranssen var bruker, men før ham må det ha vært en Eiliv, første mannen til Magnhild Aasmundsatter. Da skiftet ble avholdt i 1343 må det ha vært Ottar Eilivsen, selv om barna til Guttorm Lavranssen fikk en større andel. En må regne med at Ottar, som så mange andre, strøk med i den store Mannedøden i 1349, etter å ha brukt Bjølstad i omkring 6 år. Etter den tid har nok gården ligget øde, for Aasmund Ottarsen, det eneste av barna hans som overlevde katastrofen, var vel i yngste laget til å drive gården. Om det har vært folk på gården mellom 1349 og 1385, da Aasmund Ottarsen fikk den, er det ikke mulig å vite. Noen bruker er ikke nevnt, og helt usant er vel ikke det gamle sagnet om at gården var glemt og at skogen sto stor omkring den.

Heller ikke vet vi om det var brukere etter at Hallvard Alvsen hadde overtatt eiendommen. Det kan være tvilsomt, for da Eirik Bjørnsen kjøpte Bjølstad i 1430, vet vi at husene sto til nedfalls, og at det første han måtte gjøre var å hogge seg hustømmer. ¹³⁹

(Barn XI:2022, Far XIII:8085, Mor XIII:8086)

Gift med neste ane.

Barn:

Cecilie Pedersdatter Skidaker. Levde mellom 1500 og 1509 på Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP). (Se XI:2022).

XII:4044 mm mm mm ff mf mm

??? Gyrdatter(?) Skidaker. Levde omkring 1480.

Som det framgår av det følgende finner jeg det trolig at mor til Cecilie Skidaker kan være datter til Gyrd Ingjaldsson på O.

For å holde slektsoversiktene for «Trøndelag og Oppland» adskilt fra seksjonen «Middelalder» har jeg valgt å føre inn hennes biografi to ganger,

- en gang som gift med Peder Gudleiksson Skidaker i slektsoversikten til min morfar, «Julius Aas», og
- en gang som datter til «Gyrd Ingjaldsson på O» i middelalderseksjonen med utgangspunkt i de eldre slektene på Botner i Høland og O i Vang.

Derved oppnår jeg å holde «Trøndelag og Oppland» adskilt fra seksjonen «Middelalder».

¹³⁹ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 129, 133-136, 166. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 45-46.

Denne biografi plasserer henne som gift med Peder Gudleiksen Skidaker og mor til Cecilie Pedersdatter Skidaker.

Peder Gudleiksen på Skidaker og hans hustru hadde trolig følgende barn (minst):

Cecilie, gift med Guttorm Endridsen [Bratt] på Bjølstad.

En sønn, gift og med et barn som døde i sped alder.¹⁴⁰

Det råder uenighet om hvem som var Peder Gudleiksen Skidakers hustru og mor til Cecilie Pedersdatter Skidaker hvilket er naturlig da det ikke foreligger noen håndfaste bevis.

Jeg har valgt å gjengi deler av denne diskusjonen hvori Tore H. Vigerust konkluderer med at hun trolig var datter til Østen Godesson på By i Veldre, mens andre som har deltatt i diskusjonen – Engebret Hougen, Odd Ottesen og Klaus Johan Myrvoll – anser at hun trolig var datter til Gyrd Ingjaldsson på O i Vang og søster til Jon og Eivind Gyrdsson.

Det framgår av diskusjonen at det ikke kan føres sikre bevis når det gjelder Cecilie Pedersdatters mor og morforeldre. Om man vil angi hennes mulige forfedre må det derfor baseres på indisier.

Litt bakgrunn når det gjelder gårdene Lier og By i Veldre.

Ekteparet Guttorm Endridson [Bratt] og Cecilia Pederdatter Skidaker på Bjølstad foretok i 1500 et jordskifte med biskopen på Hamar, der biskopen fikk 2 ødegårder ved By i Veldre på Ringsaker, Grini («Grænninæ») og Lier, mot at Guttorm og Cecilia fikk Angard (Arnegard) på Dovre og ødegården Hallvordshus (DN II 1010):

Sammendrag:

«Biskop Herman af Hammer mageskifter til Guttorm Endridssön Bratt og Hustru Cecilia Petersdatter Gaardene Arnegaard og Halvardshus paa Dovre i Gudbrandsdal imod Grönnin og By paa Veldre (Hedemarken), som nu lagdes til St. Katharinas Alter i Domkirken.»

I 1610 kom det opp en sak for Herredagen om By, der det framgikk at By for ca. 80 år siden var «dj Bratter fra kommen» til bispestolen på Hamars eie og at Lars Persson Bratt (sønnesønn til Øystein Bratt) hadde krevd åsete på gården i 1601 (NHD 2. r., bd. 2, s. 89 ff.).

Altså må også By – som var en noe større gård enn de nevnte ødegårdene – ha tilhørt Bratt-ætten. I og med at Cecilia var med ved jordskiftet med Hamar-biskopen, må gårdene på Ringsaker ha vært hennes arvegods.

Og da kommer vi til et interessant dokument som også lå i Bjølstad-arkivet. Det er et vitneprov fra 1448 om eiendomsretten til Lier (DN III 797):

Sammendrag:

«Ravald Niklissön, Lagmand paa Oplandene, optager forskjellige Vidnesbyrd, som Eystein Godenssön førte om sin Ret til en Ödegaard Lider i Fylkeshaug's Sogn (Hedemarken), imod Jon Gyrdssön, hvis Farfader Ingjald havde faaet Gaarden med sin Hustru Cecilia af Hr. Sigurd (Hafthorssön) i Giske, og hvis Fader Gyrd solgte den til Goden Leikssön.»

Her framgår det at gården i sin tid var eid av «herra Siughwrdh Gidhzskoo, d.e. ridderen og riksrådet Sigurd Havtoresson († ca. 1392) fra Sørum-ætta, men som ble gitt til hans datter Cecilie og hennes mann, sysselmannen Ingjald Guttormsson på O. Gården gikk videre fra Ingjald via hans enke til sønnen Gyrd Ingjaldsson som solgte den til Goden Leiksson. Nå ville Gyrd's sønn, Jon Gyrdsson, ta tilbake gården på odel fra Godens sønn, Øystein Godensson.

Vi kjenner ikke rettens avgjørelse, det som ble tatt vare på i Bjølstad-arkivet er bare dette vitneprovet. Likevel må en tro at Jon Gyrdsson hadde en god sak, da en kunne kreve å løse inn odelsgods innen det hadde gått 60 år. Da det var partenes fedre som gjennomførte handelen (Gyrd og Gode) er det lite trolig at det hadde gått så lang tid.

For at Jon ikke skulle få innløst eiendommen – som han helt klart hadde odelsrett til – må salget ha funnet sted før 1387. Det er mulig, men ikke spesielt trolig. Gyrd er bare nevnt en gang i forbindelse med en gave til bispestolen i Oslo i biskop Øysteins jordebok i 1390-årene (RB, side 213), og Gyrd kan være født så tidlig som i 1360-årene. Hans sønner, Jon og Eivind Gyrdssønner er nevnt første gang i 1438 (Eivind) og 1443 (Jon), så Gyrd kan ha levd til et godt stykke ut på 1400-tallet.

I det følgende vil jeg peke på de viktigste argumenter som skiller de to oppfatningene:

Vigerust finner det sannsynlig at Østen Godensson og hans far var gårdbrukere på By i Veldre, der tvisten om Lier foregikk i 1448. Lier var en ødegård som ble brukt som slått under nabogårder. Han hevder at sammenhengen burde være at Østen Godensson beholdt gården Lier etter rettssaken i 1448 (derfor ble dokumentet bevart) og fikk en datter gift til Skjåk (Skidaker) i Skjåk, som ble Cecilie Petersdatters mor, eller at folket på Bjølstad arvet gården Lier på en mer infløkt måte etter Østen Godensson. På denne måten får vi forklaringen på hvorfor Øystein (Østen) Bratt Guttormsson fikk sitt fornavn – ved oppkalling. «Motparten» finner det mer trolig at Jon Gyrdsson vant rettssaken, overtok Lier og at hans mulige søster, mor til Cecilie Pedersdatter Skidaker arvet Jon (hvilket også kan forklare hvorfor dokumentet bevart). De påpeker videre at Cecilie Pedersdatters fornavn var sjeldent i Gudbrandsdalen og at hun trolig ble oppkalt etter sin mulige farmor, Cecilia Sigurdsdatter på O.

Vigerust skrev: «Det er jo rimelig at Jon etterlot seg etterslekt.» Det er imidlertid grunn til å anta at Jon Gyrdsson ikke etterlot seg etterkommere, siden broren Eivind Gyrdsson synes å ha flyttet tilbake fra Botner i Høland til O på Vang.

Vigerust mener at om det skulle konstrueres et slektskap mellom O- og Bratt-ættene burde Jon eller Eivind ha hatt barn gift til Bjølstad, Men om Jon Gyrdsson fikk innløst Lier, må denne gården – sammen med Grini og By – ha

¹⁴⁰ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 148. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 45.

kommet til Cecilia Pedersdatter fra ætta på O, Hun må da ha tilhørt denne ætta, var trolig søster til Jon og Eivnd og arvet sin bror Jon.

Vigerust påpeker at Bratt-slekten ikke kom i nærheten av adelskap før i 1520-årene, men her må vi gå ett ledd tilbake hvorved det kan påpekes at slekta på Skidaker var «ættestor»! Cecilies farfars far, Peder Gudleiksen, har tilhørt en fremstående ætt. Han var i nær slekt med en av de fremste menn i landet, ridderen Olav Haakonsen på Nesøya, og med den rikeste bonden i Gudbrandsdalen, Baard Trondsen, uten tvil også med erkebiskop Eskil i Nidaros. Cecilies far, Peder, arvet ett stort jordegods etter sin fars søster – Lucia Sigurdsdatter på Skidåker.

Jeg har etter dette valgt å føre Peders hustru som en mulig datter til Gyrd Ingjaldsson på O og søster til Jon og Eivind Gyrdsson med en ?-markering bak navnet som

«??? Gyrdsdatter(?) Skidaker»

for å uttrykke usikkerhet.

Fra Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II, side 147-149.

«No var Ingjald Guttormsson i O vaksen i 1346. Han er nemnt 14. februar 1358 og 4. august 1361 (DN II 274, DN IV 389 og DN III 320) som sysselmann på Toten og må vera født pålag 1325. Det er tenkjeleg at han var enkjemann då han gifta seg med Cecilie Sigurdsdotter, kanskje eit år mellom 1355 og 1360, men det er ikkje særleg grunn til å tru det. I alle høve var Cecilie mor åt borna hans, så vidt ein har kjennskap til det. Fyrst i 1360-årom pålag er sonen Gyrd komen til verda, truleg var han den einaste som levde opp. Han hadde to søner, Eyvind og Jon Gyrdssøner, som er nemnt. Den fyrste i 1438 og 1471, den andre i 1438 og 1448 (DN I 272, DN I 889, DN II 817, DN IX 288 og DN III 797) som vaksne. Eyvind var openbert svært gamal i 1471, pålag 80 år. Syster deira, som det er rekna med skulle vera født ikr. 1400, vert som ein ser jamngamal med ektefellen Peter Gudleiksson.

Eg har tidlegare nemnt, at Guttorm Eindridsson Bratt og Cecilie Petersdotter åtte to øygarder "ved By på Veldre", Gønnin (Grini) og Lier, og det er openbart at det er ho som har teke dette godset med seg inn i ekteskapet. 19 Januar 1500 (DN II 1010) makeskifta dei i Hamar desse gardane med biskop Herman, og fekk istaden Arngard og Hallvardshus på Dovre. Sjølsagt kan det ikkje vera sonen Eystein som har fått dette med Thora Tordsdotter Tjerne for dei var enno ikkje gifte, og far hans rådde heller ikkje for dette godset.

Pålag 50 år føre dette vart det skrive eit diplom. Det er dagsett By på Veldre 2. april 1448 (DN III 797), og fortel at lagmannen i Oppland Ravald Niclissson tok opp prov i ei sak mellom Jon Gyrdsson og Eystein Godensson om garden Lier på Veldre. Lagmannen kunngjer at han tok opp vitnemål av Unna Vesetesdotter, som prova at mor hennar hadde sagt til Gudrun Olavsdotter at Håkon på "Sandhastad som kona wpp col saath a Lidhar" heilt til det brann opp av vådeeld, hadde sagt at han hadde Lier til låns av hr Sigurd i Giske, far åt kona Cecilie. Sigurd Leiksson vitna at far hans, Leik Trondsson, hadde sagt at i så mange år som han "sloo offwær Lidhar" leigde han det av ingen annan enn Ingjeld i O eller hans kone Cecilie, og at sonen deira, Gyrd i O hadde selt det til Goden Leiksson. Ingrid Sigurdsdotter vitna at Leik Trondsson hadde betalt Ingjeld landskyld av Lidhar, at Cecilie etter Ingjeld døydde baud fram Lidhar til Øystein Narvesson, som då satt på Bargauster, at Gyrd Ingjaldsson sidan hadde det til han selde åt Goden Leiksson. Vidare vitna Alv Eysteinsson, Sjugurd Haraldsson og Torstein Toresson, at det i Fylkeshaug sokn er 2 øygarder Lid, og den 3. heiter Lidhar. Til slutt vert der skrive, at Eystein Godensson førte desse vitne om retten sin til Lidhar Øygarde i sak mot sonesonen åt Ingjeld, Jon Gyrdsson.

Ein ser at dette er eit optak av prov, som er gått føre saka vart oppteken til doms, og kva dommen vart er ikkje kjent. Men vi ser at hr. Sigurd Haftorsson åtte fyrst Lier. Han har gjeve til, dottera Cecilie, (frilledottera arva ikkje). Sonen hennar med Ingjald Guttormsson, Gyrd, selde øygarden åt Goden Leiksson. No har openbart Jon Gyrdsson reist odelssak. Sjølv om vi ikkje veit om Jon Gyrdsson fekk medhald hjå lagmennen, er det klårt at når senare Guttorm Eindridsson Bratt og Cecilie Petersdoteer åtte Lier, kan det ikkje vera arv frå Goden Leiksson eller sonen Eystein Godensson, men det må vera frå slekta på O. Det må ha vore slik, ikkje så mykje avdi Bjølstadfolket åtte Lier seinare, men avdi dette diplommet ligg på Bjølstad. Som heimelsdokument ville det ha vore utan verd såframnt Jon Gyrdsson hadde tapt saka, men som heimelsdokument har dei teke hand om det på Bjølstad til denne dag.

Det er ikkje mykje som ligg føre om etterslekta åt Gyrd Ingjaldsson. Det synest ikkje å vera kjente diplom som det er mogeleg å byggja vidare på. Det ligg føre tradisjon om at Eyvind Gyrdsson skal vera stamfar for Botnerætta – det har truleg då vore gjennom kvinneled, medan Jon Gyrdsson truleg ikkje hadde etterslekt.»¹⁴¹

Fra Odd Ottesens «Slekten Botner i Høland».

«Embret Hougen har i en artikkel vist at Peter Gudleiksson d.y. (ca. 1404-1482) på Skiaker i Vågå var gift med en datter av overnevnte Gyrd Ingjaldsson. Og i 1500 eide Peter Gudleikssons datter Cecilia Petersdatter gården Lier, så Jon Gyrdsson må ha vunnet tvisten med Østen Godensson. Cecilia Petersdatter var gift med Guttorm Eindridsson Bratt på Bjølstad i Heidal som levet ennå i 1529, og i 1500 makeskiftet de ødegårdene i Lier og Grini ved By på Veldre mot en annen gård. Begge disse gårdene må ha tilfalt Cecilia Petersdatter ved arv, og det er sannsynlig at også hovedgården By hører til blant hennes arvegods, Senere generasjoner av Bratt-slekten eide også gården Glestad på Veldre, og også denne kan i sin tid være arvet av Cecilia Petersdatter. Det er rimelig å tro at alt dette arvegodsset på Veldre i Bratt-slekten eie opprinnelig stammer fra Sigurd Haftorssons datter Cecilia på O.

Jon Gyrdsson har trolig vært den eldste av brødrene selv om Eivind nevnes først i brevet av 1443. Men dette brevet er åpenbart ført i pennen – om enn ikke bokstavelig – av Eivind som også er den eneste av brødrene som nevnes ved navn i selve teksten, og trolig har han beseglet det alene. Jon nevnes ved navn bare under selve brevtteksten, mens de i teksten omtales om "wy brøderrenne". Som antydnet har Eivind trolig bodd på Botner på denne tiden, mens broren Jon, som eldste sønn åpenbart har overtatt farsgården i O, Vang.

¹⁴¹ Engebret Hougen; Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind ii, side 147-149.

Det er ting som tyder på at Jon Gyrdsson har avgått ved døden en tid etter 1448 uten å etterlate seg livsarvinger. For det første må hans søster ha arvet godset på Veldre, ettersom Cecilia Petersdatter i 1500 eide gården Lier som Jon førte sak om. For det andre synes Eivind Gyrdsson å ha flyttet bort fra Høland igjen. I alle fall nevnes han flere ganger som lagrettesmann og medbesezler av diplomer utstedt på Hamar, nemlig i 1457, 1462, 1466. 1469 og siste gang 22. mars 1471. Hele denne tiden har Eivind Gyrdsson formodentlig bodd på farsgården O som ligger like ved Hamar, og som han kan ha overtatt etter sin brors død»¹⁴²

Utdrag av møtereferat i Genalogen fra NSF's temakveld om slekten Bratt 28.12.1998
forfattet av Tore H. Vigerust:

"«. Bratt, Guttorm Eindridsessons ætt.

....

Da dette er et møtereferat, ingen selvstendig artikkel, skal jeg nøye meg med å ta opp et lite problem. Det gjelder spørsmålet om Guttorm Bratt Endridssons kone, Cecilie Petersdotter av Skjåk-ætten fra Skjåk, var av kongsætt. Ingen forskere har påvist en slik slektsmessig sammenheng. Cecilie skulle angivelig være datter av en ukjent søster til adelsmennene Eivind Gjerdsson (på O i Vang på Hedemarken) og Jon Gjerdsson (på Botner i Høland i Akershus), kjent i tiden 1438-1471. Disse to tilhørte O-ætten og stammer riktig nok fra kong Håkon 5 Magnusson. Deres etterkommere skal søkes i den senere O-ætten og Botner-ætten fra Høland *). Det er helt åpenbart at bønder på 1600-tallet der er etterkommere til kongsætten Sverre-ætten.

*) Jf. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland (utg. Høland Historielag 1982). Jeg er uenig med Ottesen i måten han har koblet den eldre og den yngre O- og Botner-ætten sammen; – dette problemet må utforskes videre.

I et dokument 1448, som stammer fra arkivet på Bjølstad, gis slekten Bratts hjemmel til gården Lier i Veldre i Ringsaker, som slekten på Bjølstad eide i år 1500 (DN III 797 datert 02.04.1448 og DN II 1010 datert 19.01.1500). Gården var tidligere solgt av Gyrd Ingjaldsson i O til Goden Leiksson, og i 1448 ble Godens sønn, Østen Godensson, stevnet av Gyrdss sønn, Jon Gjerdsson, for gården. Rettsforhandlingene ble ledet av lagmannen Ravald Niklesson (Ravald Niklessons ætt) og ble ført på By i Veldre i Ringsaker. Det var Østen Godensson som rådde over ødegården Lier og lagmannsbrevet endret ikke noe på dette – saken ble utsatt. Det videre utfallet er ikke kjent, men siden arkivet fra Bjølstad er såpass rikhuldig, er det uriktig å konkludere med andre rettsavgjørelser enn det som er kjent. Brevet forteller med andre ord at gården nå eies av Østen Godensson.

Østens motpart, Jon Gjerdsson, bodde trolig på denne tiden på Botner, mens hans bror på samme tid bodde på O. Hvis en skulle oppkonstruere andre rettsutfall av saken enn det som er kjent, og hevde at Jon Gjerdsson senere var eier av Lier, blir det vanskelig å forklare gårdens videre arvegang. Det er jo rimelig at Jon etterlot seg etterslekt. Hans bror, Eivind, var ikke part i saken 1448, og kan også ha etterlatt seg etterslekt. Skulle det konstrueres slektskap mellom O-ætten og Bratt burde jo helst Jon eller Eivind ha barn gift til Bjølstad. Men det er det ikke plass til.

Det ville da også være merkelig at Bjølstad-arkivet, et av de best bevarte norske middelalderarkiv med innpå 40 pergamenter eldre enn 1500, ikke inneholder ett eneste dokument fra O-ætten, noe som viser at de Bratter ikke stammer fra denne ætten. O-ætten tilhører den etablerte solide adelen i middelalderen, med kongstjeneste, mens Bratt på Bjølstad knappast kommer i nærheten av adelsskap før i 1520-årene.

Det er sannsynlig at Østen Godensson og hans far var gårdbrukere på By i Veldre, der saken foregikk i 1448. Gården Lier som saken dreide seg om, var en ødegård som ble brukt som slått under nabogårder. Derfor burde sammenhengen være at Østen Godensson beholdt gården Lier etter 1448 (derfor ble dokumentet bevart) og fikk en datter gift til Skjåk i Skjåk, som ble Cecilie Petersdotters mor, eller at folket på Bjølstad arvet gården Lier på en mer infløkt måte etter Østen Godensson. På denne måten får vi forklaringen på hvorfor Øystein (Østen) Bratt Guttormsson fikk sitt fornavn – ved oppkalling.»¹⁴³

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:

«Om anene hennar har det vore skrive mykje, men kjeldegrunnlaget er for det meste svært tunt. N. Stene drøfta slekta hennar nokså stutt i artikkelen Erkebiskop Eskils slekt i 1936. Engebret Hougen har ei omfattande drøfting i Ættesoge for Gudbrandsdalen. Han tek sjølv atterhald om at somt av dette kan vera svært usikkert. Tore Hermundsson Vigerust drøftar i eit møtereferat i Genealogen nr. 1/1999 særleg morslekta til Cecilie Petersdotter og seier seg uenig i konklusjonane til dei to fyrste om at ho kunne stamme frå kongehuset gjennom ætta på O. Ein gjennomgang med ei tilfredsstillande utgreiing vil bli for omfattande for dette arbeidet og må utstå til ein sjølvstendig artikkel.»¹⁴⁴

Fra Klaus Johan Myrvolls «Ivar Kleiven og ættegranskingane hans», side 352-354.

«So var det morsætti åt Cecilia Petersdotter, som det hev vore ulike meiningar um. Her hev me ikkje nokon solid dokumentasjon å byggja på, men likevel mange indisium. Som Kleiven nemner (s. 265), gjorde ekteparet Guttorm og Cecilia eit jordskifte med biskopen på Hamar i 1500, der biskopen fekk tvo øydegardar ved By i Veldre i Ringsaker, Grini ("Grænninæ") og Lier (ikkje By, som Kleiven skriv), mot at Guttorm og Cecilia fekk Angard (Arnegard) på Dovre og øydegarden Hallvordshus (DN II nr. 1010). Seinare budde ei grein av Bratt-ætti på By i Ringsaker, og i 1610 kom det upp ei sak for herredagen um By, der det gjeng fram at By for um lag 80 år sidan var "dj Bratter fra kommen" og yver i eiga åt bispestolen på Hamar, men at Lars Persson Bratt (soneson åt Øystein Bratt) hadde kravt åsæte på garden i 1601 (NHD 2. r., bd. 2, s. 89 ff.). *)

*) Den juridiske bakgrunnen her er punkt 2 i Truid Ulfstands og Claus Bildes resess av 1539, som gav den som

¹⁴² Odd Ottesen: «Slekten Botner i Høland».

¹⁴³ Tore. H. Vigerust. Utdrag av møtereferat i «Genalogen» fra NSF's temakveld om slekten Bratt 28-12-1998.

¹⁴⁴ Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta». Gudbrand 3/2008.

kunde prova at han var rett odelsmann til ein eigedom som var komen under kyrkja, fyrsteretten til å bygsla eigedomen når han vart ledig.

Med andre ord må òg By, som var ein noko større gard enn dei nemnde øydegardane, ha høyrte til Bratt-ætti. I og med at Cecilia er med i jordskiftet med Hamar-biskopen, må gardane i Ringsaker vera arvejord til hennar. Og då kjem me til eit interessant dokument, som òg fanst i Bjølstad-arkivet: Det er eit vitneprov frå 1448 um eigedomstilhøvi til Lier (DN III nr. 797). Her gjeng det fram at denne garden i si tid var ått av "herra Siughwrðh Gidhzskoo", d.e. riddaren og riksråden Sigurd Havtoresson (d. ca. 1392) av Sørum-ætti, men vart gjeven dotteri Cecilia og mannen hennar, sylemannen Ingjald Guttormsson på O (i Vang på Hedmarka), og at garden gjekk vidare frå Ingjald og enkja Cecilia til sonen Gyrd Ingjaldsson, som hadde selt honom til ein Goden Leiksson. No (i 1448) vilde son til Gyrd, Jon Gyrdsson, taka attende garden på odal frå son åt Goden, Øystein Godensson.

Me fær ikkje vita utfallet av saki; det som er teke vare på og som hev vore gøymt i Bjølstad-arkivet, er berre dette vitneprovet. Likevel må ein ha grunn til å tru at Jon Gyrdsson hadde ei god sak, for ein kunde krevja å løysa inn odelsgoods innan det hadde gjenge 60 år. I og med at det er federne åt partane som her hev gjennomført handelen (Gyrd og Goden), er det lite trulegt at det hev gjenge so mykje som 60 år. Av vitneprovet gjeng det fram at Jon ikkje hadde åmaga på Lier "for æn j ffiordh", d.e. i 1447. For at Jon ikkje skulde få løyst inn att eigedomen (som han heilt klårt hadde odelsrett til), måtte då salet ha hendt fyre 1387. Det er mogeleg, men ikkje serleg trulegt. Gyrd er nemnd einaste gong i live i samband med ei gåva til bispestolen i Oslo i biskop Øysteins jordebok i 1390-åri (RB, s. 213), og Gyrd kann ha vore fødd so tidleg som i 1360-åri, men sønene hans, Jon og Eivind Gyrdssøner, er nemnde fyrste gong i 1438 (Eivind) og 1443 (Jon), so Gyrd kann ha levt til eit godt stykke ut på 1400-talet.

Dersom Jon Gyrdsson fekk løyst inn att Lier, må denne garden (i lag med Grini og By) ha kome til Cecilia Petersdotter frå ætti på O, og ho hev då høyrte til denne ætti på morssida. Endå eit indisium for den hypotesen gjev sjølve namnet hennar: Cecilia er eit sjeldsynt namn i Gudbrandsdalen, men med tilknytningi til O kann Cecilia Petersdotter vera uppattkalla etter Cecilia Sigurdsdotter. Ettersom den eldre Cecilia var dotter åt ein av dei fremste mennene i riket, Sigurd Havtoresson, og sonedotter åt Agnes, dotter åt Håkon 5. Magnusson (konge 1299-1319), kunde det vera serskilt grust å kalla upp att henne.

Det var som nemnt Nicolai Stene som i 1936 synte den ættesamanhengen Cecilia Petersdotter stod i på farssida ("Skjåk-ætti"), men når det galdt morssida, ymta han berre: "Cecilia må sikkert være opkalt efter hustru Cecilia i O" (s. 210).

Engebret Hougen gjorde samanhengen eksplisitt i *Ættesoge for Gudbrandsdalen* (bd. 2, s. 146 ff.) med mykje av dei same argumenti som eg hev lagt fram ovanfor. Sidan hev det vore gjengs læra at Brattætti hev kongelegt upphav gjennom Cecilia Petersdotter, og ættlina attende til Håkon 5. hev gjenge att i mykje av sekundærlitteraturen. Det er fyrst i nyaste tid at det hev vore sått tvil um denne ættlina, i ein artikkel som Tore H. Vigerust publiserte i medlemsbladet åt Norsk slektshistorisk forening, *Genealogen*, i 1999. Vigerust hevdar her at Lier mest truleg vart verande i eiga åt Øystein Godensson, og at han hev ått og butt på By (Grini nemner han ikkje), og at mor til Cecilia Petersdotter kann ha vore dotter hans. Vigerust dryfter ikkje kor sannsynlegt det er at Jon Gyrdsson ikkje skulde vinna fram med odelsøksmålet sitt, og han ser burt frå Cecilia-namnet, men gjer i staden eit poeng ut av at son åt Cecilia heitte Øystein – det skulde kunna vera uppattkalling etter Øystein Godensson. Det er ikkje råd å konkludera definitivt i denne saki med det sparsame kjeldetilfanget me hev, men alt i alt må ein segja at det meste dreg i retning av at Cecilia Petersdotter høyrde til O-ætti på morssida og soleis ætta frå dei gamle norske kongane. Både ei kritisk-kontekstuell tolking av vitneprovet frå 1448 og ein onomastisk analyse (Cecilia-namnet) peikar på det. Når kongeleg nedætting kunde vera mogeleg i dette sjiktet reint sosio-økonomisk, er det av di det millom kongane og Bratt-ætti var tvo frilledøtter: fyrst Agnes Håkonsdotter og so Cecilia Sigurdsdotter.»¹⁴⁵

Brev fra Svein Arnolf Bjørndal (14.01.2022):

«Jeg syntes vel kanskje Myrvold kunne tatt seg tid til å imøtegå andre argumenter Vigerust også fremførte (han kan selvfølgelig ha gjort det i foredraget hos NSF), så jeg fant ut at jeg måtte prøve å se på det selv:

Både Tore H. Vigerust og Klaus Johan Myrvold har tatt utgangspunkt i den samme hypotesen fra Engebret Hougen i *Ættesoge for Gudbrandsdalen*, bd. II, men altså kommet frem til ulikt ståsted. Vigerust har argumenter som Myrvold ikke går inn på. Jeg tenker å kommentere disse nærmere her.

Det er ukjent hvem som eide By og ødegården Grini i 1448. For at Jon Gyrdsson skulle ha interesse av å ta tilbake Lier på odal, gir det kanskje mest mening dersom det var han som eide de to andre gårdene allerede i dette godskomplekset, heller enn at han bare ønsket å få tilbake en isolert ødegård, langt fra O (drøyt 2,1 mil i luftlinje). Trolig har han uansett hatt leilendinger på de gårdene, siden han selv bodde på O. Øystein Godensson kan godt ha vært en av dem. Det ser i hvert fall ut til å ha vært leilendinger der både før og siden. Iflg. Veldre bygdebok bodde en Sigurd på By i 1348. Hans far het Håvard. I 1514 betalte Amund i By gjengjerd, og i 1528 betalte Oluf på By samme skatt.

Vigerust skriver: "Det er jo rimelig at Jon etterlot seg etterslekt." Det er imidlertid grunn til å anta at Jon Gyrdsson ikke etterlot seg etterkommere, siden broren Eivind Gyrdsson synes å ha flyttet tilbake fra Botner i Høland til O. Han er i hvert fall lagrettemann og medbesegler av diplomer utstedt på Hamar i 1457, 1462, 1466, 1469 og siste gang 22/3 1471. Dette er nevnt i Odd Ottesens bok *"Slekten Botner i Høland"* (1982), en bok Tore H. Vigerust kjente. Han var kritisk til Ottesens hypotetiske kobling av den eldre og den yngre ætten på Botner, men jeg har ikke registrert at han har hatt motargumenter mot at Jon Gyrdsson trolig døde uten etterkommere, som også nevnes av Hougen. Omkring 1550 er det brødrene Gudbrand Hallesen og Eivind Hallesen på hhv. Botner i Høland og O i Vang, de var sønner av Halle Torkildsen Botner og Gjølga Mogensdatter. Gudbrand og Eivind Hallesønner er åpenbart

¹⁴⁵ Klaus Johan Myrvoll: «Ivar Kleiven og ættegranskningane hans», side 352-354.

på en eller annen måte etterkommere av Eivind Gyrdsson, som altså i utgangspunktet bebodde og eide Botner, som nok kom fra Jon og Eivind Gyrdssønners morsside, og så har han arvet O da Jon falt fra. I lys av dette er det jo mulig at en evt. søster kan ha arvet det Jon hadde eid i By-komplekset, gitt at han fikk tilbake eierskapet i Lier. Noen av disse gårdene, Grini og/eller By kunne hun kanskje ha arvet etter foreldrene allerede. Hvis ikke, må man jo formode at hun har arvet noe annet etter sine foreldre, og at By-komplekset kom til etter Jons død.

Vigerust skriver, angående saken om Lier i Veldre: "Det videre utfallet er ikke kjent, men siden arkivet fra Bjølstad er såpass rikholdig, er det uriktig å konkludere med andre rettsavgjørelser enn det som er kjent." Men siden Brattene også i tidligere tider eide By, som Lier hørte under, og det meg bekjent ikke eksisterer noe brev på dette som er bevart i Bjølstad-arkivet, så er det jo åpenbart ting som mangler, uansett hvor rikholdig Bjølstad-arkivet er. Det samme gjelder ødegården Grini under/ved By. (Og det er uavhengig av hvem som faktisk eide By og Grini på den tiden da Jon Gyrdsson tok opp saken om Lier mot Øystein Godensson).

Vigerust skriver også, vedr. sosial posisjon: "O-ætten tilhører den etablerte solide adelen i middelalderen, med kongstjeneste, mens Bratt på Bjølstad knappast kommer i nærheten av adelskap før i 1520-årene." Men nå var det jo ikke en Bratt som giftet seg med den *eventuelle* datteren fra O, men Peter Gudleiksson. Han arvet et svært jordegods fra Lucia Sigurdsdotter på Skiåker, som igjen var beslektet med ridderen Olav Håkonsson til Nesøya. Hougen har en, synes jeg i hvert fall, fornuftig hypotese for slektskapet til Lucia og også hennes forbindelse til Olav Håkonsson. Tar man disse tingene i betraktning, synes det vel som om Peter Gudleiksson må ha vært av god nok ætt, selv om han personlig ikke er kjent med noe kongelig ombud. Når så Cecilia Petersdotter gifter seg med Guttorm Eindridsson Bratt på Bjølstad, har det gått ytterligere en generasjon. Ellers er det nærliggende å sammenligne med Munk/Blakar-ætten her: Lasse Olavsson Munk giftet seg med Birgitte (Henningsdotter), datter til væpneren og undersysselmannen Henning Guttormsson. Det er meg bekjent ingenting som tyder på at Lasse Olavsson Munk var spesielt fremtredende. Viktigere er det at det samme synes å kunne sies om slekten på Botner på den tid Gyrd Ingjaldsson giftet seg med en datter derfra, gitt at Ottensens hypotese om at han var gift med en datter av Eivind Astesson og hans kone Tora er riktig. Eivind Gyrdsson kunne dermed være oppkalt etter sin morfar.

Øystein/Eystein synes å ha vært et relativt vanlig navn i Gudbrandsdalen på 1400-tallet, se Jakup Skjedsvoll: "Den eldre Bjølstadslekta" (Gudbrand 3/2008). Han tok der for seg menn som het Øystein Guttormsson. Menn med annet patronym har sikkert også eksistert. Vi kjenner bare den ene sønnen til Guttorm og Cecilia, og vet ikke hvilke flere barn de kan ha hatt. Det ville vel vært naturlig om det hadde vært en Peter etter Cecilias far, eller en Eindrid/Endre etter Guttorms far. Peter kan være kalt opp igjen i neste generasjon. Det kunne jo tyde på at Eystein hadde en bror Peter/Peder som ikke levde opp. Uansett kan vi ikke dermed med sikkerhet fastslå at det var akkurat Øystein Godensson som Eystein Guttormsson ble oppkalt etter. Ingebjørg, Guttorms mor, kan jo også ha vært en Eysteindatter.

Hougen var skråsikker på at Cecilia Petersdotters mor var fra O. Kildene tilsier imidlertid ingen slik skråsikkerhet, som Vigerust med rette påpekte. Likevel er det ikke umulig, når man imøtegår argumentene hans fra Genealogen nærmere. Jeg lander derfor på at Myrvolds nye argumentasjon for forbindelsen til O kan ha mye for seg (i hvert fall sett i sammenheng med imøtegåelsen av andre punkter i Vigerusts artikkel i genealogen), selv om endelig konklusjon ikke kan trekkes.»¹⁴⁶

(Barn XI:2022)

Gift med forrige ane.

XII:4049 mm mm mm fm ff ff

Lasse [Olavsen?] Blakar [Munk]. Født omkring 1443. Levde 1519 på Blakar, Lom (OP).

Så langt jeg kan se omtales han alltid som «Lasse Munk».

Det er mulig at hans far var Olav Erlandsen (~1405 - ~1462) fra Olberg i Krødsherad.

I «Hustruer og jomfruer og deres gårder» skriver Tore Vigerust at Hennings far het: «Lasse Munk Olavsson»: «Hustru Berette på Blakar i Mo sogn i Lom prestegjeld, Gudbrandsdalen – Enke etter Lasse Munk Olavsson og mor til Henning Munk Lasson» [«hwstrw Berethe hans modher søsther och Heningh Mwnk henness sson] – Åpent brev 06.02.1519 (DN III nr. 1078):

«Alle men them ssom thette breff hændher fføre ath komme kennes wii effthersscreffne Gulbrandh Ingebrectsson ppresther ppo Lom Olaaff Mykælsson och Lodhen Arnesson sworne lagrettes men ther ssammestadh ath wi warom ppa Blakerarff sswnnedaghen nesth effther sancte Agatthe dagh anno domini m. d. xviii. hørde wi fførsscreffne men ath Heningh Stensson bødth ssyne modher ssøsther och badh ath hon skwlle kjøppe Bwstadh aff honom ein gordh saa eytter liggendes i Nordheredh ppo Lom. Swaredhe fforde hwstrw Berethe hans modher søsther och Heningh Mwnk henness sson hwi biwdher dw ecke dynæ søstrvm fførsth. Swaredhe Heningh Stensson iegh giordhe och ssaa och the swaredhe megh saa ath megh giordes entheth behoff ath selie theth godz. nw wisthe ieg wel sielf hwadh migh giordes behoff ty bødth iegh mynæ modhersøsther hwstrw Berethe och Heningh Mwnk och sagdæ wylie ecke i kjøppe Bwstadh ta seell ieg theth oskylde manne huem theth kjøppæ will. Swaredhe hwstrw Berethe och Heningh ffør dw skalth selie theth i fraa etthebolken ffør wylie wi løsse theth ffor peninge. hade the tha samstwndes handom samman ath Heningh Larensen skwlde geffwe Heningh Stensson ffioletige kørlagh i gode peninge ffor Bwstad som aarlægh gar wtaff iiij hwdher i lanskiil ffrelsth och hemholth ffor hwarium manne fraa Heningh Stensson och hanss erwingie

¹⁴⁶ Brev fra Svein Arnolf Bjørndal datert 14. januar 2022.

och wndher Heningh Larensson och hans erwingie tiil ewerdeligo eigo fyre takedh første peninge och syste som i kawpp teyre kom som war i skaall vm xij lodh j søl(s)kedh vm v lodh ij kopper kanner vm xij kørlagh j vaxskall vm v kørlagh i mwllø vm iij kørlag j skedh vm iij lodh och j hesth i aawergoffwe. ttiil yttermere bewissning och sanningh henge wi waar insigel nedhen ffor thette breff screffwet dag och aar som fore segher.»

Sammendrag:

Tre Mænd kundgjøre, at Hening Steinsson tilbød sin Modersöster Hustru Birgitte og Hening Laurentsson Munk at kjøbe Gaarden Bustad i Nordhered, som de og gjorde, for at den ei skulde komme fra Ætten.

Lasse Munk kjøpte 21.09.1495 «Elgjarn-ættens hovedsete», gården Valbjør i Vaage, av Erland Thronssøn. Sted: Hvarberg (DN III 997):

«Allæ men som thette breff see eller høræ sendher jek Pedher Agisson *vicecurato jn Waghæ ok Herlogh Asbjør(n)sson suaren lagrettes man pa Waghæ q. g. ok sinæ konnocth gørendhæ at vy varom aa Huarberghæ Mattis møssæ daghen om høsten anno domini m. quadringesimo nonogesimo quinto. saghom vy ok hørdom aff handherbandh theres Lassæ Munk ok Erlendh Troensson medh eyghen frouæ sins samtøcth ok handherbandh ath han haffdhæ selth Lassæ Munk fornæmde sødhræ gardhen i Walberghæ medh kroghækræ som liggheer j nordhræ gardhen j Valberghæ er liggheer paa Waghæ j Gwdhbrandz dalen medh allom them luthom ok lwnnom som til liggheer ok leghidh haffuer fra fornæ ok nyæ vthæn gardz ok jnnen gardhz frælsth ok hemalth for huaræ mannæ: fra sigh ok sinæ ærwinghæ ok vndher forde Lassæ Munk ok hans ærwinghæ til æwærdhælighæ eighæ, kennes tha forde Erlendh Troensson samstwndis sik haffuæ opbaredh første penningh ok senisthæ som j theres køp kom. Til ythermere vissæ hengher jek Erlendh Troensson mith jncegle for thette breff medh tissæ dandhæ menss incegle som forskriffnæ sthar. Skriffuidh var dhagh ok aar som før segher»

Sammendrag:

To mænd kundgjøre, at Erlend Thordsson [Troensson i brevet ovenfor!], solgte til Lasse Munk Gaarden søndre Valberg paa Vaage med en Ager under nordre Valberg.

Det gjelder det samme for Eldjarn-navnet som for Gjesling. Opprinnelsen er ett personlig tilnavn som en bare kjenner fra et skinnbrev datert 07.05.1336 (DN III 185), men det er senere blitt brukt som navn på etterkommerne til Sigurd Eldjarn:

«Let þa Sighurdr elldiarn lesa bref Ssuærris konongsen. at han gaf Jværa gamlæ gesleng er atte Sundbu ok allum hans eftirkomandom wafn fyrnæmt Hæimdall».

Den egentlige form av Eldjarn er «Eldiarn», med betydningen «ildstål», dvs. fyrstål (Henning Sollied - Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten 2, side 270 (NST Bind VIII).

Man har forsøkt å knytte ætta til gården Valbjør i Vågå, men de finnes intet i kildene som gir grunnlag for dette i den eldste tiden. Gården ble nevnt første gang i 1495 – som vist ovenfor – da Erlend Trondsen solgte gården til Lasse Munk (DN III 997).

Det var, så vidt det er mulig å greie ut, ikke etterkommerne til Sigurd Eldjarn som hadde odelsretten til Valbjør, men Tynnølætta. Sønnene til Trond Eindridsen på Tynnøl og hans første kone må ha vært i nært slektskap med Erlend Trondsen, men noen forbindelse mellom Erlend og den eldste Eldjarnætta kan ikke påvises.

Utdrag fra S. H. Finne-Grønns artikkel «Munk'erne av Gudbrandsdalen» hvor han feilaktig kaller Lauritz «Lasse Henningsson Munk»:

«Lasse Henningsson Munk eiet og bodde paa Blaker i Lom 1480 og øket sin æts jordegods. Saaledes kjøpte han 21/9 1495 Elgjarn'ættens hovedsæte, gaarden Valbjørg i Vaage, av Erland Trondsson, og da denne eiendom igjen blev fravundet hans søn Henning av Elgjarn'mændene Erik og Jon Trondssonner, som efter odelssøksmaal ved Herredagsdom av 23/6 1558 blev tilkjendt at indløse Valbjørg, vil det være klart at Lasses hustru, som het Hustru Birgitte, maa ha været av Elgjarn'ætten, thi ellers vilde ikke Elgjarn'mændene efter 62 aars forløp ha kunnet gjøre sin odelsret gjældende. Birgitte, hvis prædikat «hustru» betegner hendes adelige byrd, levet som enke 6/2 1519, paa hvilken dag hun kjøpte gaarden Bustad i Skiaaker av sin søstersøn Henning Stensson. Da Henning siger at han solgte gaarden til hende for at den ikke skulde gaa ut av ætten, kan det vistnok ansees temmelig sikkert at han ikke bare har været en søstersøn av hustru Birgitte, men ogsaa en brorsøn av Lasse Munk, hvad hans fornavn jo ogsaa peker hen til. Se Dipl. Norv. III nr. 997 og 1078.»

Engebret Hougen går i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», (Bind I, side 55) et steg videre og finner det mulig at han var sønn til «Henning Guttormsson [Munk]»! Han skriver følgende:

«Det er nok så at Ivar Kleiven har sagt at Henning Guttormsson Munk åtte og budde på Blakar. Iminsto har S. H. Finne-Grønn i ei utgreiing om Munkætta i N.sth.T. I. s. 7 gjeve opp Kleiven som kjelde for denne opplysninga, men det står ikkje nokon stad nemnt. Ein veit ikkje kva for ein gard Henning Munk hadde. Han var, som me veit, sysselmann i Gudbrandsdalen og er fyrste gong nemnt som lagrettesmann 28.11.1463 (DN I 866). Truleg har han budd på ein tå kongsgardane, Steig eller Breden, kanhende Hundorp. Føremannen hans, Pål Ivarsson, budde på Breden til ikring 1449, og han ser ut til å ha overteke embetet etter Hallvard Alvsson. Det er elles ikkje heilt klart om ikkje Steinar Eysteinson Bratt har stått for embetet ei stutt tid etter 1429. Dette året hadde han søre luten av Gudbrandsdalen.

Men at Lasse Henningsson Munk åtte Blakar i 1480 er heilt visst, og etter folkeminnet var kona hans, hustru Birgitte, tå Eldjarn-ætta. Det er nok óg, etter det som er lagt fram ovanfor, rett på ei vis. Eldjarnætt var det nok ikkje, men det var iminste same folket. Ein må elles seia at i fall hustru Birgitte var dotter åt Halldor Sigurdsson, må han ha vore noko gamal då ho føddest, for Lasse Henningsson kan knapt vera fødd før ikring 1445. Det kan difor vera mogeleg at hustru Birgitte var dotterdotter åt Halldor Sigurdsson og at mor hennar har vore gift med ein mann

tå Eldljarnætta. Det er berre ikkje godt å skjønna kven det skulle ha vore.»

Det er imidlertid ikke dokumentert i noe diplom at hans far het Guttorm. Han omtales kun som «Lasse Munk» uten angivelse av patronymikon!¹⁴⁷

(Barn XI:2025)

Gift med neste ane.

Barn:

Henning Lassesen Blakar [Munk]. Levde 1527 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1560 på Blakar, Lom (OP). (Se XI:2025).

XII:4050 mm mm mm fm ff fm

Birgitte Henningsdatter Blakar. Hustru. Levde 1519 på Blakar, Lom (OP).

Birgitte var datter til Henning Guttormsen Blakar «av Vaaben» (død etter 1475) og en datter til Haldor Sigurdsen Blakar.

Vigerust: Fra «Hustruer og jomfruer og deres gårder»:

«Hustru Berette på Blakar i Mo sogn i Lom prestegjeld, Gudbrandsdalen, 1519 6/2, DN III nr. 1078.

Enke etter Lass Munk Olavsson og mor til Henning Munk Lasson.»

Lasse og Birgitte hadde følgende barn (minst):

Ca. 1519: Henning, gift med Aase Bjørnsdatter, døde ca. 1560.

Birgitte levde som enke 06.02.1519. Da kjøpte hun gården Bustad i Skidaker av sin søstersønn Henning Stensen. Det fremgår av diplomtet at Birgitte var gift med en «Larens» da sønnen Henning nevnes her en gang som «Heningh Larensen», 06.02.1519 på Blakerarv (DN III 1078):

«Alle men them ssom thette breff hændher ffore ath komme kennes wii effthersscreffne Gulbrandh Ingebretsson ppresther ppo Lom Olaaff Mykælsson och Lodhen Arnesson sworne lagrettes men ther ssammestadh ath wi warom ppa Blakerarff sswnnedaghen nesth effther sancte Agatthe dagh anno domini m. d. xviii. hørde wi fforsscreffne men ath Heningh Stensson bødth ssyne modher ssøsther och badh ath hon skwlle kjøppe Bwstadh aff honom ein gordh saa eytter liggendes i Nordheredh ppo Lom. Swaredhe fforde hwstrw Beretthe hans modher søsther och Heningh Mwnk henness sson hwi biwdher dw ecke dynæ søstrvm fførsth. Swarede Heningh Stensson iegh giordhe och ssaa och the swarede megh saa ath megh giordes entheth behoff ath selie theth godz. nw wisthe ieg wel sielf hwadh migh giordes behoff ty bødth iegh mynæ modhersøsther hwstrw Beretthe och Heningh Mwnk och sagdæ wilie ecke i kjøppe Bwstadh ta seell ieg theth oskylde manne huem theth kjøppæ will. Swaredhe hwstrw Beretthe och Heningh ffør dw skalth selie theth i fraa etthebolken ffør wilie wi løsse theth ffor peninge. hade the tha samstwndes handom samman ath Heningh Larensen skwlde geffwe Heningh Stensson ffioletige kørlagh i gode peninge ffor Bwstad som aarlægh gar wtaff iijj hwdher i lanskiil ffrelsth och hemholth ffor hwarium manne fraa Heningh Stensson och hanss erwingie och wndher Heningh Larensen och hans erwingie tiil ewerdeligo eigo fyre takedh første peninge och syste som i kawpp teyre kom som war i skaall vm xij lodh j søl(s)kedh vm v lodh ij kopper kanner vm xij kørlagh j vaxskall vm v kørlagh i mwllø vm iij kørlag j skedh vm iij lodh och j hesth i aawergoffwe. tiil yttermere bewissning och sanningh henge wi waar insigel nedhen ffor thette breff screffwet dag och aar som fore segher.»

Sammendrag:

Tre Mænd kundgjøre, at Hening Steinssøn tilbød sin Modersöster Hustru Birgitte og Hening Laurentssøn Munk at kjøbe Gaarden Bustad i Nordhered, som de og gjorde, for at den ei skulde komme fra Ætten.

Birgitte var i følge Finne-Grønn gift med «en Lasse Henningsen og sannsynligvis av Elgjarn-ætten». Dette er ikke korrekt!

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 8:

«Lasse Henningsen Munk eiet og bodde på Blaker i Lom 1480 og øket sin æts jordegods. Saaledes kjøpte han 21/9 1495 Elgjarnættens hovedsæte, gaarden Valberg i Vaage, av Erland Trondsson, og da denne eiendom igjen blev fravundet hans søn Henning av Elgjarn'mændene Erik og Jon Trondssøner, som efter odelssøksmaal ved Herredagsdom av 23/6 1558 blev tilkjendt at indløse Valbjørg, vil det være klart at Lasses hustru Birgitte, maa ha været av Elgjarn'ætten, thi ellers vilde ikke Elgjarn'mændene efter 62 aars forløp ha kunnet gjøre sin odelsret gjældende. Birgitte, hvis prædiket "hustru" betegner hendes adelige byrd, levet som enke 6/2 1519, paa hvilken dag hun kjøpte gaarden Bustad i Skiaaker av sin søstersønn Henning Stensson. Da Henning siger at han solgte gaarden til hende for at den ikke skulde gaa ut av ætten, kan det vistnok ansees temmelig sikkert at han ikke bare har været en søstersøn av hustru Birgitte, men også en brorsøn av Lasse Munk, hvad hans fornavn jo også peker hen til.»¹⁴⁸

¹⁴⁷ S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 7-8. Engebret Hougen: «Ættesoge for Gudbrandsdalen», (Bind I, side 55. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

¹⁴⁸ S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 8. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 51. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

(Barn XI:2025, Far XIII:8099, Mor XIII:8100)

Gift med forrige ane.

XII:4051 mm mm mm fm ff mf

Bjørn Bjarnesen Hovin. Kongelig ombudsmann. Levde mellom 1482 og 1520 på Hovin, Fåberg (OP).

Marit var trolig gift med Bjørn Bjarnesen som bodde på Hovin (Hove) i Fåberg, nevnt i 1491-97, kongelig ombudsmann i Gudbrandsdalen [Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427].

Storhove er en gammel storgård på Fåberg.

Som navnet «Hove» (Hofvin) indikerer, har det sannsynligvis stått et hov her på 800-tallet. På 1300- og 1400-tallet ble stedet omtalt som stevnebø hvor det ble holdt ting. Storhove refererer til en storgård som eksisterte fra år 1400 og fram til 1800-tallet. I en periode var også gården kongen sitt krongods og på det meste lå 77 andre gårder under Hovegodset.

Som kongens ombudsmann foretok han 20.05.1491 sammen med 3 svorne lagrettesmenn ettersyn av fiskeretter i Øyer og Tretten (DN XXI 648):

«Alle de gode Mænd som dette Brev see eller høre, det kiendes mig Øsar Østensen, Haldor Halvarsen og Amund Halvarsen soerne Laugrættesmænd Qvedie Gudes og sine kunnogt gjørende med dette vort obne Brev at mig varom a Trættena ved Skiøene Fredagen næst før *Hevitesims Dag Anno Domini 1491, og louglig tilkrevede af Koninngens Ombuds-Mand Biøn Biennes(en), som med var og ganga og skoda fiske *vateter som te Trættedeum, Øyeværenne og Trætlengane; gingo vi ta først fir Skiøene i norder og syder til vaasiøen og tæda i grynen, sida tæda og i Gapallen, og sidan i Axiøen, tæda og i deypen, sagom vi ter ingen fiske Bygning av Øynom, uden een liden Teine, og hun lag up paa Land; Enn 14 smaae og stoere teinor som Trætlingarne hørde til; Sagom mer og 6 Simmar og 100 i Nættia garn som havde allesamman Trætlengane og Øynar været. - Jtem og alle te vatn som meg ginge um alle vasaarerfalle, atter til Maaxaen og rinner nider mit i Bygdenne a Trættenne og ter havde te tre Bryer over baade vinter og Somer. Jthem Syner te og Øynen og Trætlengane mellem dyupen og Gapall som te var vnnder kiende for Danne-mænd. - Sida for vi tæda fra te vattnen og til Øye, og nider til Hovve samme Dagen, funne vi tet ta *san før at Tou-vattnen lage nærmer til Trættena eller til Øye. - Til ytmeyer visso og vittnesbyrde herum ta Heingiom vi vor Jnsigle før tette Brev, som giort var Dag og Aar som forsiger» (L: S:) (L: S:) (L: S:) (L: S:)

Sammendrag:

3 svorne lagrettemenn, innstevnt av kongens ombudsmann Bjørn Bjarnesson, gir melding om at de sammen med nevnte ombudsmann foretok ettersyn av fiskeretter som folket i Øyer og Tretten (i Gudbrandsdalen) trettet om. Jfr. nr. 652.

Bjørn oppgir i et diplom skrevet på Hove i 1491 at han hadde bodd på Hove i 9 år (DN XXI 651):

«Ollum mannom som þeta breff se helder høyræ, sendher Engilbrith Lafransson kwnnochtgerande, þeth jek sedess up a Hofwinæ aff barndom, oc sath ek þ(e)r vi ar siden jek var gifth, medh fadher min, oc ingen hørdhæ jek lyctthæ sek in i þe halvæ varpon, som lagæ til Hofvinæ, wttan Her Benthss Ervingæ. Jtem witner oc [vi] min Modhr Gudrun Asgarssdottr, þeth hun tientæ Hustru Joran hel i xl aar, oc fyldhæ Hennæ þ(e)r i warpomæ [Warpona], oc aldæ seges hun vithæ, ath nokon gek i skiptæ medh Hustrunæ herkiædh [herkiældt] i nedræ warpedh, heldhr øfræ, i halft h warpedh uttræ oc halth andræ partæ austh. Jtem kiennes Jæk Biorn Biernæson oc Berswen Jonsson [Joelson] þeth wi sethæ a Hofvinæ vel i IX ar, oc þa garnædhæ vii i Glotten halfannon tenæ [se note] oc halfannon Ervinganæ, oc ingen gek i skiptæ medh oss uttom Her Benthss Ervingæ i þe halvæ Varpanæ.

Og til ytræ meræ sanindh her vm hengæ vi vor insiglæ for þeta breff, som skrividh var a Hofvinæ Ao Dni.

MoCDXC primo.»

Note:

Tene kaldes endnu ¼ af de fiske Nøter som bruges til LageSilde-fangsten, men i dette her omtvistede fiskerie har kun været brugt 3 Tener udi Noden.

Sammendrag:

Engilbrikt Lavransson kunngjør vitnesbyrd av seg og av sin mor Gudrun Åsgeirsdotter om herr Bents arvingers fiskerett i et varp som lå til garden Hove (i Fåberg). Videre avlegges vitnesbyrd i denne saken av Bjørn Bjarnesson og Bergsvein Jonsson, som hadde bodd på Hove i 9 år og da hadde satt garn i Glotten.

«Biørn Bianassen» nevnes som lagrettesmann 18.08.1492 da Bjørn Hallvardsen, lagmann i Opplandene, og 12 menn fastslår grensen mellom fiskerettene til folket i Tretten og Øyer sogn (DN XXI 652).

Kong Kristian I.s regjeringstid hadde vært en fredelig tid for det norske samfunnet. Fra annen halvdel av 1490-årene skyller imidlertid en bølge av uro over landet. I 1496 slo bøndene på Sunnmøre i hjel riksråden og lensherren Arild Kane og flere av hans svenner på selve tinget. Tidlig på høsten året etter ble en av Knut Alvsens fogder, Lasse Skjold, slått i hjel på Romerike. Dette fogdedrapet kom dessuten meget ubeleilig, ettersom kong Hans, hans lensherrer og de to rikenes våpenmakt på dette tidspunkt var dypt engasjert i erobringen av Sverige. Så snart nyheten kom til kongen, skrev han derfor straks et brev til allmuen hvor han beroliget den og lovet å komme til landet for å skaffe den lov og rett. Det endelige vedtak om kongebesøket ble fattet på et dansk-norsk riksrådsmøte i København følgende år. Kongen skulle på en planlagt reise til Sverige først på nyåret legge veien om Båhus, slik at

han var der 25. november.

Bøndene var kraftig opprørt. De mente å ha blitt utsatt for alvorlige overgrep i lengre tid. Noen måneder etter fogedrapet skrev allmuen i søndre delen av Gudbrandsdalen i Akershus len til kongen, takket for brevet hans og klaget sin nød.

«Biørn Biernesson» var blant ombudene (representantene) for de som bodde i den søndre delen av Gudbrandsdalen, dokumentert i brev datert 04.11.1497 (DN XXI 674):

«Varom verdeligom Herre och Høxstom Hans meth Gudz nad Noriges Sueriges och Danmarkz Konwnge helse wi ødmiukeliga sa mangæ som byggæ och bo i sydre luthen Gwdbransdala i Akershus læn Kærlega meth Gwd och ware skyldogæ tienoste, Kiære herre vi takka yder Nade firer frid och Nade som vi hafwa haft af yder sidan Gwd wilde i worde war Konunger her i Norige sidan Konung Cristiærn war Konwng waar Gwd hans siel nade. Item Kiære herre skal yder verdoge Nad witherligeth ware ath wi hafua til hopa wareth och høreth yder Nadz breff och tilscrifningh sa ludende ath i wile koma her i landith och høyre hwarelund her tilgar meth ware fogueter och Embetzmeh hwareleydes the halde lagh meth os och ware rettebøter hwilke som yder Nad os vnth och stadfeth hafuer och Konwngh Cristiærn then gode herre thes lykkes och stadfeste then tiid han waar Konwng war, hwar fire yder Gwd løne och sancte Olaff bade these heims och annars. Nu Kære herre skal yder nad forsta ath the foguthe som slotzfogutherne sende til os ther i læneth thee ero swmelega wtlenskæ men kwnne føgenth merke vtaff war lagh och sumlega wite inthet passe pa hware thet hafwer segh met fatika, taka kleen sak och leggæ them y stor sak och gøre sa læneth fatikth, thet burde icke ware, ath nar ein Man hafde ikke brotet til sith liiff han skulle ikke mere beskattes en han war mektoger betale Kongens skat nar han skal kræffwias, hware lund ware rettebøther er halden her vti thet kan yder Nad wel merke Os er och forekometh ath suma af the slotzherena haffwa tekith breff wtaff somlega men her i læneth ath thee skulde engen aner lagh gjort ther i læneth ner os, er thet och sa tha er thet ikke alle ware samtykt ath siden breff war vtgeffwen. Item skal yder Nad witherliget ware, ath here ære mange fatikke men bade leikta och lærda och mangh ein fatik quinne som gerna wilde komæ til yder nad och kwunne eingalund suma firer siukdom skuld suma firer fatikdom och kiære sith mal firer yder Nad och haffwa thee fulstore mal at kiære wm thee ware mæktoger framkoma, hwarfirer biide wij yder Nad fore Gwdskuld ath ij sende nogon danneman hiith i landet ath skipa them reth som oreth sketh, pa yder Nades wegna, nar han kommer til yder Nad igen tha kan han ytermere sægia yder nad hwat her tiid er en wi nw scriue yder til. Item om Gistingh och ower Passekosth her haffuer wæreth nw vm riider ther er wor rettebot liideth halden vti och sa y thet ath thee taka lithen sak b.XXI s.512 och læggæ i Aner passe penninggæ laath aff mange fatikka men som sigh liithet kwnne forswara, swma fyre rædduga skuld och suma firer bliugheith skwllde, star nw til Gwd och yder verdogæ Nad wm these ærinde och annor, wij luthæ Gernna til yder Nad i alle hande matte och wile Gerna gøre hwath yder Nad tycker liuffth wære altiid epter ware fatikka makt. ware Gwd meth yder Nad nw altiid Och till yttermere beuisningh och sanheit ta haffwa wi nw tilskicket tesse Gode Mens Incigle firer thette breff som sua heithe Swein Erixsson, Biørn Biernesson Hakon Biørnsson Thorer Hansson Haldor Esbiørnsson, som Giørt war sabbato ante festum Sancti Martini Episcopi et Confessoris Anno domini Mo.cdo.xc. vii.»

Sammendrag:

Bøndene i Sør-Gudbrandsdalen i Akershus len sender kong Hans brev med takk for nåde og fred som de har hatt siden kong Christiærns tid, melder at de har vært samlet og har hørt hans brev om at han vil komme til Norge for å undersøke hvordan hans embetsmenn holder lovene, klager over de fogedene som slottsherrene har sendt dem, og ber kongen sende en særskilt utsending til Norge for å skaffe dem rett som har lidd urett, og kongen mer utførlige opplysninger om forholdene. Særskilt klager de over overtredelsen av deres retterbot om gjesting og "Passekosth". Innseglet av 5 navngivne bønder.

I et diplom datert Hiterdal 17.05.1520(?) bevitnet to menn at Eilif Haukom for over 10 år siden lovte Bjørn på Hove en trelods skje (DN XI 306):

«Thet kennes vii eftterscreffne men Svenung Heliesson och Foquard Torersson at vii varom j hia saagom och hørdom handerband theire Bion a Hoffve och [E]liff Haukom at ford Eliff loffvede ford Biøn ein iij lodt skeid ath ford skeid skulle vored betaled sama vinteren och sent hemme til Rolleiff Lindeim som er nw offver x aar forliden sidan at saa j sanhet trykker jeg ford Svenung mitt incigle fore thette breff med Olaff Jonsson prester j Hitterdals (dvs Hierdals) incigle datum ex Hitterdal die ascentionis dominj anno Christi m d xx (xix?)»

Sammendrag:

To Mænd bevidne, at Eilif Haukom for over 10 Aar siden lovede Bjørn paa Hove (Lillehered?) en Trelods Ske, som skulde betales samme Vinter og blev sendt til Rolleiff (Thorsteinssön) Lindeim (i Neshered).

Tidligere har man trodd at Marittes ektefelle var identisk med væpneren Bjørn Hallvardsen [Skaktalv] som nevnes som lagmann på Hedmarken og Opplandene mellom 01.07.1478 og 21.03.1506 (Henning Sollied i N.S.T. VIII og IX).¹⁴⁹

(Barn XI:2026)

Gift med neste ane.

¹⁴⁹ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 401-02. Henning Sollied: «Nogen problemer omkring slektene Hummer, Haard og "Gyldenaar"», N.S.T. IX (1943-44), side 300-01. Ole Jørgen Benedictow: «Norges historie. Bind 5 - Fra rike til provins 1448-1536 (J. W. Cappelen's Forlag A/S 1977), side 243-44. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ætten», N.S.T. XXXV (1996), side 416, 427.

Barn:

Aase Bjørnsdatter. Født omkring 1490. Død etter 1548 på Blakar, Lom (OP). (Se XI:2026).

XII:4052 mm mm mm fm ff mm

Maritte Gaudesdatter. Født omkring 1460. Død etter 1516.

Maritte var datter til Gaute Olavsén (nevnt 1490) og
Jorunn Niklesdatter (~1435 - ~1516).

Maritte og Bjørn hadde følgende barn (minst):

Ca. 1400: Aase, gift med Henning Lassesén Blakar [Munk].

En datter gift med Dyre Sevaldsén.

Maritte må utvilsomt være mor til den Aase Bjørnsdatter som i 1548 var gift med Henning Lauritzen [Munk] på Blakar i Lom. og som tydeligvis er oppkalt etter Hustru Aase Sveinsdatter.

I tillegg til Aase, som i ekteskapet med Henning Munk hadde minst en sønn og flere gifte døtre, etterlot Bjørn og Hustru Maritte også en datter hvis navn for tiden ikke kjennes, men som var gift med Bjørns etterfølger som lagmann – Dyre Sevaldsén – og som hun hadde minst 4 døtre med.

Per Reidar Bjørnerud Christiansén i «Dyre Sevaldséssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene» om

«Søstrene Marit og Birgitte Gaudesdøtre og deres ætt.

Mange har beskjeftiget seg med å finne ut av søstrenes slektsbakgrunn. Årsaken til interessen er vel først og fremst at Marit regnes som mor til Dyre Sevaldséssons og Henning Munks hustruer, og at søstrene på en eller annen måte kan knyttes til Hove-ættene i Fåberg.

Litt av søstrenes ættebakgrunn avsløres gjennom gjennom de vitneprov beskjedelige mann Mogens Trulsen innhentet på Gudaker tingsted 08.06.1518. Andres Jonsén og Audun Trondsén vitner da at Imset i Løten i sin tid hadde tilhørt Svein på Gautestad og deretter Sveins kone, Hustru Soologh (Soleig).

Svein og Soleig var sammen foreldre til

- Åse Sveinsdøtter, som etterlot seg datteren Jorunn Nilsdøtter, og
- Ragnild Sveinsdøtter, som etterlot seg datteren Ingeborg Jonsdøtter.

Vitnene forteller videre at Ingeborg Jonsdatter nå er død, og at Marit og Birgitte Gaudesdøtre er hennes arvinger. Det opplyses til slutt at Marit og Birgitte er nest odelsbårne til Imset, og at godset har fulgt deres slektninger i hundre år (DN VII 548):

«Thet kennis jegh Aslac Hokonsson mæster Hansses lænsman i swderlwthen aa Heeydmarken ath iegh var paa Gwdaker retthen stefneby tisdagen fore Barnabe apostoli anno dominij mdxviiijo laglige til- kraf d aff beeskeedelig man Mons Trvelsson ath takæ proff och rætth vitnesbyrd om ein gard liggendis i Lawtene sokn som heyther Ymesætther. Togh ieg ther ij skellige vitne och vore thee laglige fore stæfnde som saa heythe Andress Joonsson och Awdin Trondzsson vitnede med theyris insigle thet the veesthe mellom gud och segh ath Swen a Gawtestad fwilde forde Ymesætter frælst och heeymalt for hwærio manne och siidhen hwstrv Soologh hans hwstrv och ther næsth effter bæggis theyris barn Aase Swensdøtter och Ragnild Sweynsdøtter, aatthe thee een datter hwer theyre efther seg som heeythe Joorand Nilsdøtter och Ingeborgh Joonssdøtter och tømptdis nw arfwen effter Ingeborgh Joonssdøtter. vithe wij i sanind for gwdi ath Maritte Gawtesdøtter och Birgitta Gawtesdøtter ære nesth odelsborne ther til och görss thet ytthermeyre beehoff tha veelie wij vitne effter vor faderss ordh ath theyris slæktinge hafwe fwlth forde goodz i hwndredhe aar.

Til ytthermeyre sanind och vitnesbyrd henge wij vore jnsigle nedhen for thette breff som gioort var aar dagh och stadh som fore siger.»

Tillegg: Bagpaa, yngre: breff vm Ymesetter. - Proffsbreff om Jmsetter i Løuttensogen.

Tillegg: Sammesteds findes endnu to Breve af 1647 og 1648 angaaende denne Gaard.

Sammendrag:

Aslak Haakonssön, Mester Hans (Mules)Lensmand paa Hedemarken, afhörer efter Mons Thrulssöns Begjæring to Vidner angaaende Eierne og Odelsretten til Gaarden Imeseter (Imset) i Lauten.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i danske Geheimarkiv (Sehest. Breve Conv. 13 No. 56). 2det Segl vedhænger, 1ste mangler. (Jfr. Norv. I. No. 1021 og 1057; II. No. 724, 884, 1031 og 1068; V. No. 263 og 369; VI. No. 381 samt ovenfor No. 316 og 318).

Marit nevnes bare denne ene gangen.

Vi vet ikke om hun og søsteren var i live lenger da vitner forteller at de var Ingeborg Jonsdøtters arvinger. Trolig var Birgitte ikke i live i 1521 (se nedenfor). Marit Gaudesdatter var trolig gift med Bjørn Bjarnessén (nevnt 1491 - 1497), kongelig ombudsmann i Gudbrandsdalen, og ikke som tidligere antatt med Bjørn Hallvardssén (n. 1477 - 1506), lagmann på Opplandene.

Påstanden om at Marit Gaudesdøtter var mor til Henning Munks hustru, Åse Bjørnsdøtter, og til Dyre Sevaldsésséns hustru er utelukkende basert på eiendomsforhold. Disse eiendomsforholdene danner imidlertid en solid indisierække. Gårder som Imset (Løten), Gautestad (Søndre Gaustad i Romedal) og Søndre Hove (Fåberg), som ble eid av Dyre Sevaldsésséns etterkommere, må i sin tid ha tilhørt Marit Gaudesdøtters ætt.

Foruten dette vet vi at både Dyre Sevaldssons og Henning Munks etterkommere har hatt gående eiendomstviser med Mons Trulssons etterkommere angående gårdene Nordre Gaustad og Melby i Romedal, Hove i Fåberg og Spanga i Løten. Som vi skal se, må Mons Trulsson ha arvet godset til Birgitte Gaudesdotter. Eierforholdene til og rettssakene om disse gårdene kan da bare forklares om Dyre Sevaldsson og Henning Munk på sine hustruers vegne var arvinger til Marit Gaudesdotter.

Såfremt de to Bjørnsdøtrene var Marit Gaudesdotters livsarvinger - som det er grunn til å tro - må de ut fra kronologien plasseres som døtre til Marit. Denne løsningen er også den klart enkleste. Navnene indikerer også oppkalling. Åse Bjørnsdotter kan være oppkalt etter sin antatte mormors mor, Åse Sveinsdotter, og Marit-navnet forekommer blant etterslekten til begge hennes antatte døtre.

Birgitte Gaudesdotter nevnes i 1507 som enke etter Gunnar Finnkjellsson - en sønn av Finnkjell Håkonsson på Folberg i Nes på Romerike. Gunnars mor, hustru Kari Jensdotter erklærte da med samtykke av sin annen ektemann, Per Nilsson, at hun vedsto seg de gaver Gunnar hadde gitt Birgitte på deres bryllupsdag, nemlig Folberg og Austmo i Nes på Romerike.

To år senere, i 1509 overlater Sakse og Ola Reppersønner sin odelsrett i Folberg, som de hadde krav på etter sin nærskyldte frende Gunnar Finnkjellsson, til velbyrdige hustru Birgitte Gaudesdotter.

Christian Spangen mente disse dokumenter ga grunnlag for å hevde at Birgitte Gaudesdotter i sitt andre ekteskap giftet seg med Mons Trulsson. En slik sammenheng ville forklare det engasjement Mons Trulsson la for dagen for å bevise at Marit og Birgitte Gaudesdøtre var arvinger til Imset i Løten. Spangen valgte nok her den enkleste og mest åpenbare løsning, en løsning jeg også mener er den rette. I et diplom datert 20. januar 1511, hvor "ærlig og beskjedelig mann" Mons Trulsson kjøper 3 huder i Myr i Ridabu i Nashaug fjerding (Vang) av Ola Arnesson kalles nemlig kjøperne senere i teksten for "Maens Trvellson oc hans hustru Birgitta". Denne "Hustru Birgitta" må være identisk med den hustru Birgitte Gaudesdotter som i 1509 fikk Folberg i Nes på Romerike. Folberg var nemlig i Mons Trulssons etterkommeres eie langt inn på 1600-tallet.

Mons Trulsson utsteder i 1521 tre brev fra Gaustad i Romedal (DN II 1068, DN I 1057 og DN III 1086), gården hvor Birgittes slektning eller forfar Svein bodde. Siden Mons' etterkommere senere førte prosesser om eiendomsretten til Nordre Gaustad, må vi ha lov til å ana at Mons bodde her i 1521.

Man vet ikke om Birgitte Gaudesdotter var mor til de av Mons Trulssons barn som vi kjenner fra kilder og litteratur. Trolig var hun ikke det. Av Mons' kjente barn vet vi helt sikkert at både Kristoffer og Rønnaugs mor het Ingri Asgautsdotter. Det at Mons likevel fikk beholde Folberg etter Birgitte, henger trolig sammen med at de hadde felles barn som overlevde Birgitte og dermed tok arv etter henne. En tid etter Birgittes død, som rimeligvis inntraff en gang mellom 1518 og 1521, døde så deres felles barn. Faren, Mons Trulsson, har så i henhold til arveloven arvet barnet/barna han hadde med Birgitte. På den måten kan han og hans etterslekt ha kommet i besittelse av ikke bare Folberg, men også annet gods som tilhørte Birgittes ætt.

Et diplom datert Gaustad i Romedal 29. desember 1521 tyder på at nettopp dette kan ha vært tilfelle. "Moenss Trulsson af vapn" makeskifter da med samtykke av sin barn (ikke nevnt med navn) hele Gulkunrud, med unntak av ødegården, i Skaum (Stange) i Ottestad sogn, til "fornumstige mann" Bjørn Olsson mot å få igjen 1 hud i østre gården i Nordre Vi i samme sogn (DN II 1068). Siden Mons gjør dette med samtykke av sine barn uten at noen hustru nevnes, må diplommet kunne tolkes dit hen at Mons på dette tidspunkt var enkemann.

Sett på bakgrunn av den urett mann nå ha følt ved at godset kom ut av ætten, er det kanskje ikke så rart at Marit Gaudesdotters arvinger flere ganger gjorde forsøk på å gjenvinne eiendommer. Selv om motparten i disse sakene, som var Mons Trulssons arvinger, trolig har stått juridisk sterkere med arveloven på sin side, må det ha vært fristende å forsøke å overprøve tidligere rettsavgjørelser. Mye verdifullt odelsgods stod på spill. Tvister som oppstod på grunn av en inngift persons arv fra felles barn, ser ut til å ha vært en ikke uvanlig foreteelse i middelalderen.

Mye tyder på at opphavet til en sak som kom opp for Oslo lagting 27 juni 1575 var av en slik karakter. Partene va Niels Krabbe og herr Rasmus på Våle på den ene siden og Per Kristensson og Kristoffer Monssons barn på den andre siden. Niels og herr Rasmus ble pålagt å betale 60 lodd sølv etter at Per Kristensson og Kristoffer Monssons barn først hadde avslått et tilbud om 40 lodd sølv.

Denne saken kan sees i sammenheng med en tidligere domsavsigelse om Hove i Fåberg og Spanga i Løten, noe som gjør det trolig at de 60 lodd sølv var innløsningssummen for dette godset. Oslo lagtingsprotokoll for 27. januar 1574 viser nemlig at Per Kristensson og fru Eline Godske fikk beholde "Hoffuin och Spangen" inntil Niels Krabbe kunne fremlegge bedre bevis for sine krav på godset. Niels hadde fremlagt et ættleggsbrev som ble erklært maktesløst [Nils Stubs "Optegnelsesbøger 1572-1580", side 62]. En notis fra 28. januar 1573 gjelder nok også denne saken. Vi får da vite at kontrakten mellom Niels Krabbe og Per Kristensson skal stå ved sin hevd (Nils Stub s. 30). Dette må bety at tvisten også hadde pågått tidligere.

Per Kristenssons (til Trosvik) hustru, Birgitte Monssdotter, var Mons Trulssons datter, mens fru Eline (Monsdotter) Godske var enken etter Kristoffer Monsson Bagge til Vi, senere til Gunnarstorp. Mons Trulssons sønn, Hove og Spanga kan altså føres tilbake til en tidligere eier: Mons Trulsson. Min oppfatning er at Mons Trulsson fikk parter i disse gårdene med sin første hustru, Birgitte Gaudesdotter, og at etterslekten etter Birgittes søster Marit Gaudesdotter – representert ved Niels Krabbe og herr Rasmus til Våle – har forsøkt å gjenvinne godset. Siden har det gjennom en ny rettssak blitt enighet om at Marits etterslekt kunne innløse godset for 60 lodd sølv.

Også en eiendomstvist fra 1628 ser ut til å ha vært et oppgjør mellom ætlingene etter Marit Gaudesdotter og Mons Trulsson. Torbjørn Torbjørnsson stevner da Christiania-lagmannen Jakob Hansson for Herredagen fordi Jakob to år tidligere har dømt at (Nordre) Gaustad og Melby i Romedal skal følge Mikkell på Blakar i Lom og hans sønn Henning Mikkellsson (NHD [tredje række] II s. 96-97). I selve herredagsdommen lider Torbjørn på nytt nederlag. Rolv Mikkellsson tildømmes da gårdene på vegne av sin far, Mikkell på Blakar, siden Torbjørn ikke har maktet å

bevise sine rettigheter til gårdene (NHD [tredje række] III s. 53). Mikkel og hans ætt (Munk av Blaker) har trolig eid gårdene en stund. Vi ser i alle fall at han "Mickell blak i Gudbrandsdall" – i 1616-1617 råder for bygselen til (Nordre) Gaustad i Romedal og følgelig eier den største parten der. Da Mikkel på Blakar og hans hustru 27. mars 1620 gjør skifte med barna, består jordegodset blant annet av 6 huder i (Nordre) Gaustad og 2½ huder i Melby.

Torbjørn Torbjørnsson (Skaktavl) d.y. var sønn av Mons Trulssons datter Rønnaug Monsdotter, mens Mikkel var sønnesønn av Åse Bjørnsdotter, Marit Gautesdotters datter. Mons Trulsson bodde en tid på Gaustad i Romedal, en gård han må ha fått med Birgitte Gautesdotter. Det er rimelig sikkert at både Nordre og Søndre Gaustad og Melby har tilhørt Gautesdøtrenes ætt, i likhet med Imset og Spanga i Løten og Søndre Hove i Fåberg. Alle disse gårdene var på begynnelsen av 1600-tallet eid av etterkommere av Åse Bjørnsdotter og hennes søster.

Det synes etter dette som om Marit og Birgitte Gautesdøtres ætt har hatt en forholdsvis betydelig godssamling i Romedal og Løten. Det skulle derfor være grunnlag for å søke deler av deres opphav i dette området. Vi vet at en av deres forfedre - Svein - var bosatt på Gaustad i Romedal. Trolig var de to Gaustad-gårdene ennå samlet i Sveins tid, og må derfor ha vært blant de største i distriktet.

Stubs notis om "Hoffuin och Spangen" gir oss en viktig ledetråd videre. Christian Spangen identifiserte disse gårdene som Hovi og Spanga i Løten. Grunnen var nok at "Hoffuin" nevnes sammen med Spanga. et sjeldent gårdsnavn som kan stedfestes til Løten.

Det er imidlertid fem gode grunner til å identifisere "Hoffuin" som Hove i Fåberg.

A - Dyre Sevaldssons sønn Sevald var bosatt på Søndre Hove i Fåberg. Etter som Sevald Dyresson hadde en leilending på underbruket Geitstad, må Sevald ha vært eier av størstedelen av Søndre Hove. Nils på Ålstad i Vang, gift med Sevalds datterdatter, var for øvrig eier av Søndre Hove tidlig på 1600-tallet.

B - Dyre Sevaldssons hustru har hatt eiendom i Søndre Hove. I 1548 satt Dyres datter Kari og hennes mann, Bent Andersson Hård, med eiendommen eller deler av den.

C - Spanga i Løten tilhørte 1616-17 Oslo-rådmannen Bertel Hellesson. Han var gift med Ingri Mogensdotter som trolig var en datterdatter av Magnild Dyresdotter. Han kan derfor ha fått Spanga med henne. Dette eierforholdet kan indikere at Dyre Sevaldssons arvinger innløste Spanga og Hove omkring 1575, eventuelt noe senere. Blant Hans Monsson til Fossers oppgitte jordegods i 1624 står det blant annet: "Noeh haffde ieg En Gaardtt Vedtt Naffn Spanngen som for minne forælderes Gielld Er affhenditt och pandtsatt saa ieg den icke föllger Eller Raadigh ehr". Hans Monsson til Fosser var sønnesønn av Kristoffer Monsson og Eline Monsdotter (Godske), som hadde Hove og Spanga i sin besittelse inntil 1575. Det kan derfor være disse Hans siktet til når han omtalte "minne forælderes" - altså sine forfedre.

D - Etter som Løten-gårdene Hovi og Hov i første halvdel av 1600-tallet ikke ble eid av etterkommere til Dyre Sevaldsson eller for den saks skyld av Mogens Trulsson, men av kirken og lokale bønder, er dette en klar indikasjon på at Stubs notis om "Hoffuin" ikke gjaldt noen Løten-gård. Flere av Dyres kjøpsterke etterkommere økte sine gods gjennom store deler av 1600-tallet. Vi vet at de benyttet innløsningsretten til sine forfedres eiendommer. Det er altså lite trolig at godset uten videre skulle forsvinne ut av ætten. Og i tilfelle salg ville nok godset høyst sannsynlig gå til deres verdslige standsfeller som adel eller borgere, ikke bønder og kirke.

E - Hove i Fåberg og Spanga i Løten hørte i alle fall frem til 1440-årene til samme godssamling. Skiftefordelingen mellom stebrødrene Benkt Harniktsson og Olav Niklisson, biskop i Bergen, viser at Benkt fikk Spanga i Løten. Unntatt fra skiftet var blant annet Hove i Fåberg, som kan ha vært fordelt tidligere. Sikkert er det i alle fall at Hove tilhørte Olavs morsætt. Spanga kan ha blitt innløst senere av biskop Olavs slektninger og dermed på nytt forenet med Hove.

På bakgrunn av dette blir det da også rimelig å identifisere Hustru Ase Sveinsdotter, som i 1492 eide Hove, med den Åse Sveinsdotter som var mor til Jorunn Niklesdotter og som døde før 1518.

Spangens observasjon om at Imset hadde fulgt Marit og Birgittes slektninger i 100 år, behøver heller ikke å bety at noen av disse ikke kan ha vært blant Gautesdøtrenes forfedre. Bakgrunnen for at det i Mons Trulssons vitneoptak om Imset bevitnes at Marit og Birgitte Gautesdøtre var Ingeborg Jonsdotters arvinger, må helt klart ha sammenheng med at Ingeborg ved sin død var eier av Imset. Om hun ikke eide Imset ved sin død, ville det jo ikke ha vært noen grunn for skriveren å opplyse om at arven var falt etter Ingeborg Jonsdotter. Trolig har også Ingeborgs mor, Ragnhild Sveinsdotter, eid Imset. De var, som det klart fremgår av saken og ovennevnte tolkninger, nære slektninger til Gautesdøtrene, ikke forfedre. Dette gir dekning for utsagnet om at Imset hadde fulgt Marit og Birgittes slektninger i 100 år. En mer korrekt uttrykksform ville selvsagt være om man i 1518 skrev at Imset hadde fulgt Marit og Birgitte Gautesdøtres forfedre og slektninger i 100 år, siden gården innenfor denne perioden også var eid av deres forfedre Svein på Gaustad og hustru Soologh. Skriveren tenkte trolig ikke den gang at hans uttrykksmåte kunne bli oppfattet som tvetydig.

Når Spangen slutter at Gautesdøtrene var døtre av hustru Soologh, så følger det implisitt at han også mener at skriverens korrekte uttrykk skulle vært forfedre og slektninger. Det blir da selvmotsigende å hevde at Gautesdøtrene ikke kan ha vært døtre av Jorunn Nilsdotter, når de ifølge Spangen kunne være døtre av hustru "Soologh". Spangens argumenter synes etter dette ikke lenger tilstrekkelige til å svekke hypotesen om at Gautesdøtrene var døtre av Jorunn Nilsdotter. At ætleggen stopper ved Jorunn Nilsdotter og ikke går videre til Gautesdøtrene, kan rett og slett være fordi det i distriktet var alminnelig kjent og godtatt at Jorunn var deres mor. Det må i alle fall ha eksistert en grunn til å vise at Jorunn var søskenbarn til arvelateren, Ingeborg Jonsdotter, og grunnen må være at Jorunn arvet eller var arveberettiget etter Ingeborg Jonsdotter. Etter Jorunns død overtok så hennes døtre Marit og Birgitte arven eller

arvekravene.»¹⁵⁰

(Barn XI:2026, Far XIII:8103, Mor XIII:8104)

Gift med forrige ane.

XII:4073 mm mm mm mf ff

Ivar Tjøstolvsen Sandbu. Født omkring 1375 på Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1439 på Sandbu, Vågå (OP).

Ivar var eldste sønn til Tjøstolv Ivarsen Sandbu (~1350 -).

Han var lagrettesmann sammen med sin bror Gudmund på Toksen i Fron 12.11.1427. Engebret Hougen angir at det var Gudmund og broren Arne som var lagrettesmenn her, men diplom et angir at det var Ivar og Gudmund (DN III 691, «Regesta Norvegica» X, nr. 718):

Sammendrag.

«Doms- og kvitteringsbrev utst annen mortensmessedag av lagrettemennene Håkon Sigurdsson, Hårek Sigurdsson, Arne Toresson, Guttorm Kolbeinsson, Guttorm Erlendsson, Gunnar Erlendsson,, Torstein Toresson, Eirik Torsteinsson, Gudmund Tjostolvsson, Ivar Tjostolvsson, Erling Asleson og Vegeir Gunnarson:

Svithunsmessedag [2. juli] var de til stede på Tokse i Sørtorp i Gudbrandsdalen oppnevnt i dóm i anledning erstatning etter Alv Øysteinsson, som Guttorm Petersson uforsettlig kom til å drepe [Ward at skada wfirirsyniu].

Deres enstemmige dom var at Guttorm skal betale Erling Øysteinsson, på vegne av hans brorbarn, 8 mark gull i gjengs penger og betalingsgyldig gods [Femæto gotze]. Guttorm betalte og avhendet da til Erling 4 mark gull, til alles tilfredshet.

Annen mortensmessedag var de, tilkalt av begge parter, igjen på Tokse og målte opp 5 mark gull i betalingsgyldige penger, som Guttorm betalte Erling på hans brorbarns vegne. Til gjengjeld kvitterte Erling ham, hans arvinger og alle andre for erlagt erstatning, Dertil lovte Guttorm dem i overgave en vennegave på en mannsstakk av klede, ei kvern måm måler 1½ alen tvers over (?), 4 kyrlag og en hest verd 4 kyrlag. Dette avhendet han straks til Erling,

Beseglet av utst.»

De var også sammen på Korstad i Fron 28.11.1429 (DN XVI 91, «Regesta Norvegica» X, nr. 960):

Sammendrag:

«Kvitteringsbrev utst på Korstad i Fron sogn mandag før andreasmesse av Håvard Eindridsson:

Kvittert på egne og sine brorbarns vegne Gløder Torkjellsson og hans arvinger for fullt ut å ha betalt ham hans brors barnepenger, både farsarv og morsarv.

Beseglet av utst, og medbeseglet av Hårek Sigurdsson, Gunnar Erlendsson, Guttorm Kolbeinsson, Gudmund Tjostolvsson og Ivar Tjostolvsson.»

Ivar overtok antagelig Sandbu kort tid etter januar 1429.

Trolig levde han, som sine brødre, på Fron før dette året, men senere på Vågå.

Ivar var sammen med sin bror Gudmund motpart til kirken da Hamars biskop 28.06.1436 tildømte Ullensyn Kirke i Vågå en del jordegods i nordre Sundbu, Sande og Råstad som Hustru Gjertrud Paalsdatter på Sundbu hadde testamentert til kirken for sin og sine foreldres sjeler (DN I 755):

«Ollum monnum þeim som þetta bref sea eder høyra sændom wer officialis herræ biskups j Hamre *meder gudz quedi ok waræ. kunnikt gørandæ at weer warom j doomkirkionne a prestæmoteno j fyrnæfdom stadh a Peters vokw eftan anno domini mcdxxxsexto kom þer a stefno firir oss siræ Halbiorn Reidulfsson sambroder waar j fullo vmbode siræ Rollandz Gotskalkssons prests a Waga j Gudbrandzdalum. Sigurder Halfuardzson ok Erlender Endritzson kirkionne vmbotz men i Vllenssøyn þer sama stadh af einnæ halfwo en af annere halfuo Gudmunder ok Ifwer Tiostolfssynir. war þa þeiræ retter stefno dager efter brefwe wars wyrdæligx herræ ok andæligx fadurs herræ Peters meder gudz nadh biskups j Hamre vm testament jordæ goodz þet som hustrw Giertrwdh Paals dotter j Sundbw hafðæ gefuedh kirkionne Vllenssøyn til vpheldes ok prestenum til bordheldes. Dagæn firir Peters wokw eftan heldo þeir høndom saman siræ Halbiorn ok þeir brøder fyrnæmfder at þeir skuldæ þet haldæ ok hafwa som retten wtuisær vm þet maall. Ther efter teddæ sire Halbiorn fram bref vnder godræ mannæ jnzigle swa ludænde at hustrw Gertrwdh fyrnæmfder gudh henner saall nade hafde gefuedh ii gardænæ j nørdræ Sundbw. ein garden j Sandom ok j þeim gardenum j Radastodum som kirkien aattæ fyr j þessæ anæmfder jærder halfuær kirkionne Vllenssøyn til vpheldes ok adræ hæltæna j sama jordom prestenum til bordheldes preste huerium efter annen til æuerdæliga eigo ok aldz afrædes firir saall sinæ ok foreldræ sinne. Ther efter krafðæ oss sire Halbiorn dooms wm þetta maall ok fyrnæmfder kirkiu vmbotz men meder honum. Nw sakar þes at fyrnæmfder brøder hafdo jngen logligen motækast þer þa thy efter rade ok samtykt wars wyrdæligx herræ fyrnæmfder ok sambrødræ waræsom þa neer oss waaro domdom wer efter þy profwe som þa firir kom at fyrnæmfder testamentum skal obrigdæligæ haldæs. Ok til sanninde her vm hengiom wer wart officialatus jnzigle firir þetta bref er giort war a degi ok are som fyr seigir a vij are ok xl rikis wars wyrdæligx herræ herræ Eirikx meder gudz nadh Noregx konongs.»

¹⁵⁰ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 401-02. Henning Sollied: «Nogen problemer omkring slektene Hummer, Haard og "Gyldenaar"», N.S.T. IX (1943-44), side 300-01. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 416-17, 427.

Sammendrag:

Hammers Biskops Official tildømmer Ullensyns Kirke i Vaage i Gudbrandsdal en Del Jordegods i nordre Sundbu, Sande og Radastad, som Hustru Gerthrud Paalsdatter i Sundbu havde testamenteret til denne Kirke for sin og sine Forældres Sjæle.

Han nevnes siste gang 30.03.1437 (DN VIII 300):

«Ollom monnom þæim som þette bref se æller høyre sende Gudmunder Iffuer Thiæstolfsyni Eriker Jonsson Vætterlider Biærnesson og Sighurder Haluordsson q. gudis oc syne kunnikt gørande ath wy warom a kirkio vællenom Vllenzh [ordet foran utslettet] a Vagha vm paskæ æpten a viii are oc xl. rikis waars virdeligx herræ Erikx med gudz naad Noregis konungx saghom oc høyrdom a ath Sighriid Steinfinssdottor helt j hond Baardz Olaffsonar och kændis ath hon haffde sælt fyrnæmpdom Barde halfft Rythæim som ligger a Ladhalmæ frælst oc hemolt oc akærelaust firir huarior manne med ollom lutom oc lunnyndom som til ligger oc leget hefuer ath forno oc nyghio vthen gardz ædher jnnæn til æuerdelige æigo oc alz affrædis, kændis oc fyrnæmpd Sigriid, at hon haffde vporet aff Baarde fyrste pening oc sideste oc alle ther j millom som j kaup thæiræ kom. Jtem kændis [ord foran utslettet] fyrnæmdh (Sighriid ath hon)*kaff och vnthe Baarde adernæmpdom j sama handerbande ii koleigo jærder j Stadhe som liger j fyrnæmpde sokn til æuerdeligo æigo oc alz affrædis fran sinom ærwingiom oc til fyrnæmps Baar(d)s oc hans ærwingiom med ollom lutum som fyrmere ær skilt. til sannynde her om sættom meer wor jnsigle firir thette breff er giort war a deghi oc are som fyr seghir.»

Sammendrag:

Fem Mænd kundgjøre, at Sigrid Steinfinnsdatter erkjendte, at hun havde solgt til Baard Olafssøn Halvdelen af Røteim paa Ladalm og oppebaaret Betalingen, samt at hun gav ham 2 Koleier Jord i Stade i samme Sogn.

Han døde nok før 1441, antagelig omkring 1439, da hans sønn, Gunnar, sammen med Ivars brødre, Arne og Gudmund, 21.01.1441 avstår 1 markebol i gården Rolstad i Sør-Fron til Haakon Sigurdsens barn (DN VIII 311).¹⁵¹ (Barn XI:2037, Far XIII:8145)

Gift med neste ane.

Barn:

Gunnar Ivarsen Sandbu. Født omkring 1412 på Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1495 på Sør-Sandbu, Sandbu, Vågå (OP). (Se XI:2037).

XII:4074 mm mm mm mf mf fm

??? Ivarsdatter Røssum. Født omkring 1385 på Røssum, Nord-Fron (OP). Død etter 1412.

Vi kjenner ikke hennes navn, men hun var datter til Ivar Kolbeinsen Røssum (~1350 - >1394).

Hun var gift 1. gang med Endrid [Ivarsen?]:

De hadde barna (minst):

1405-10: Helge, trolig gift med en sønndatter til en Audulv.

1405-10: Erling, nevnt som lagrettesmann på Lesja i 1440, etterslekt ikke kjent.

Engebret Hougen hevdet at Trond Eindridsen(?) Tynnøl – som regnes som stamfar til Tynnøl og Valbjørætta – stammet fra hennes sønn, Helge, Tore H. Vigerust anser at det ikke er dekning for denne påstand.

Hun var så gift 2 gang med Ivar Tjøstolvsen Sandbu.

De hadde barna (minst):

Ca. 1410-15: Synnøve.

Ca. 1412: Gunnar til Sandbu, døde i 1495.

Datteren Synnøve nevnes kun 27.04.1465 [7. september] da hun gjorde jordskifte med Botolv Bjørnsen (DN XVIII 84):

Sammendrag.

«To Lagrettemænd kundgjøre, at de 20 Novbr. 1463 paa Kleppe i Hjordal (Vaage) overvare et Jordeskiye mellem Botolf Bjørnssøn og Synneve Iversdatter, hvorved den sidstnævnte erholdt hele Hekne i Hjordal og Botolf hele Øvregaarden i nordre Bjerke paa Thretten i Stafs Thinghaa, som Sunnive og hendes Broder Gunner Iverssøn havde arvet efter Hustru Gertrud Paalsdatter paa Sundbo; hertil gav Gunner sit Samtykke.»

Da hun ikke nevnes sammen med mann eller barn, har hun vært barneløs enke eller ugift, og hun døde nok før 03.11.1469, da hennes bror og hans halvbrødre holdt arveskiye, ellers hadde hun vært nevnt der.

03.11.1469 ble det avholdt et skifte på Oden mellom hennes sønner i de to ekteskap, Helge og Erling Eindridssønner og deres halvbror, Gunnar Ivarsen (DN II 874):

«Ollom mannom theim som thetta bref see eller høra sender Ragwald Nielsson riddare oc lagman a Wplandhen Jon

¹⁵¹ Engebret Hougen: «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen», NST, Bind XII (1949-50), side 227, 231-233, 243, 413-414. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65, 67. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten. 2. NST VIII, side 274.

Olafson prester a Fron Niels Torkelson Paal Augmundhson Erik Olafson Sigurd Azsarson Olaf Alfson Østhein Arneson logretthes men a Fron q. g. oc sina kunnikt gørandhes med thesso woro opno brefwe at mith warom a Oudhene a Fron anno domini mcdlx ix fredaghen nest epter alla helgon dag worom vi ther ner oc fleirom adrom godhom mannom nerwarandes hørdom vi a ordhom oc soghom handerband theires af eino halfwo Helge oc Ellinger Endridsøner en af adro Gwnnar Jfuerson. wortho the tho satter oc alsotter epter danda manna til laghw med thessom skilordhom som her epter følgia at fornemd Gwnnar wploth allan sin arfdeld j Oudhene som ligger a Fron j Lizstada kirkio sokn oc ein ødhegard som ligger j Lydhen som heiter Wlberg a fornemdFron vndhan sig oc sina erwinghia oc atter wnder fornemda brøder Helge oc Elling oc theres erwinghia alz afrædhes til æwerdheliga eigho j sa mottho at fornemda brøder Helge oc Elling skula gifwa broder sinom Gwnnare atter a mothe viii kørlag j femmæthnom peningom oc ther med skulde oc wara alzstinghes satthe om alt thet arf skipthe oc ythermer til thalan wm theira vidher skipthe. ær oc ooss thet vitherlekth at fornemda brøder Helge oc Elling bythalade om sama dag oc wm morghonen epter eina sølyo som allas theira møderne war fore iiii kørlag oc j fyrskept aklede oc j benkeklede vii alna langt wm ii kørlag oc ther til skulu the fornemda brøder hwar theira gifwa fornemdom Gwnnare eina wor fødda koo som hwarke skerdar verd fore leigho plegar ganga ath woren nw komande lofwade oc fornemd Gwnnar ooss ath han skulde fa fornemda brøder sin jardha bref i ghen. til saninde her om henger fornemd sith incigle med wor fore thetta bref som giorth war a degghi oc are som firi seger.»

Sammendrag:

Ragvald Nilssön, Ridder og Lagmand paa Oplandene, Jon Olafssön Prest paa Fron og 6 Lagrettemænd kundgjøre et Arveskifte mellem Brødrene Helge og Elling Endridsønner samt deres Halvbroder Gunnar Ivarssön, hvorved denne afstod til dem sin Arvelod i Auden i Listad Sogn paa Fron og i Ödegaarden Ulveberg i Liden, imod 8 Körlag i Penge. (jfr. No. 599).

Skiftet må gjelde gods som har tilhørt Ivar Kolbeinsen Røssums datter siden hennes barn fra begge ekteskap har vært arvinger.¹⁵²

(Barn XI:2037, Far XIII:8147)

Gift 1. gang mellom 1405 og 1410 med **Endrid [Ivarsen?]**. Født omkring 1340. Død omkring 1410 på Lesja (OP).

Endrid var lagrettesmann på Lesja.

På Blakar ligger det et diplom skrevet 04.08.1361. Der står det at Sjugurd Ulvsen kunngjorde at han hadde avstått til sin frende Hallkjel (Sjugurdsen) og til stedatteren Ingebjørg 8 kyrleier jord i Blaker hver. Dertil fikk hun 4 merker gull. Han ba Ivar Erlingsen, Ivar Arnfinnsen og Erling Ivarsen sette sine segl på brevet, disse er dessverre borte (DN X 63).

Det er her trolig at Ivar Erlingsen har vært med fordi han han var i slekt med Ingebjørg. Han må ha vært hennes farbror, for hun var datter til Helge Erlingsen [Skark] som hadde vært gift med Hustru Ingegerd Olavsdatter fra før 02.02.1342 til før 24.02.1346. Da var det skifte på gården fordi hun skulle gifte seg igjen med Sjugurd Ulvsen. Han har antagelig vært væpner, da hun ble kalt «Hustru» etter at hun ble gift med Sjugurd.

Erling Ivarsen var antagelig far til Ivar Erlingsen, mens Ivar Arnfinnsen trolig også har hørt til slekten uten at vi vet på hvilken måte.

Det er videre trolig at Ivar Erlingsen var far til Endrid Ivarsen som hadde sønnene Helge og Erling oppkalt etter fars farbror og fars farfar, og at Sjugurd Ulvsen var bror til Torstein Ulvsen gift med søster til Bjørn Ivarsen (og Eindrid Ivarsen?) og Arnbjørg Ivarsdatter. Skulle dette være korrekt, må Bjørn være født ett år før tidligere antatt, omkring 1340.

Hans svigerfar, Ivar Kolbeinsen, kjøpte 04.10.1394 på «Gassegard i Lessio» 5 øresbol i «Reidesheim i Hvamm» og 1 øresbol i «Skalpestad» av Eirik Erlingsen. Vitne ved handelen var Eindrid Ivarsen som lagrettesmann sammen med Eystein Torsteinsen (DN V 365).

Muligens har Endrid benyttet denne mulighet til å fri til hans datter.

Han var også lagrettesmann på Bottem i Lesja 17.04.1396 (DN V 371).

Engebret Hougen i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», Bind III (utgitt lenge etter at han døde), side 19):

«Andre gonger er han ikkje nemnt på Lesja, men det er som alt nemnt ikkje umogeleg at han er den same som 1383 var lagrettemann på Hedmark og 26. september 1412 på Dælin i Ottestad sokn, men då kan det ikkje vera rett at Gunnar Ivarsson er fødd i 1412. Det kan ikkje ha vore før 1413/14. Dette at Tynnøl var godset hans Bjørn Ivarsson i den tida, og seinare kom til etterkomarane hans Eindrid (Ivarsson?) gjer det likefullt rimeleg at desse har vore brør.»

Dette er nok en lite trolig konstruksjon!

Endrid døde trolig i 1410, senest i 1412-13.¹⁵³

Barn:

Helge Endridsen Røssum. Født omkring 1403. Død etter 1469.

¹⁵² Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen I, side 34, 57, 67; III, side 20.

¹⁵³ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen I, side 67, 103; III, side 18-20.

Hans foreldre var Endrid [Ivarsen?] (~1340 - ~1410) og
en datter til Ivar Kolbeinsen Røssum.

03.11.1469 ble det avholdt skifte på Oden mellom Helge og Erling Eindridsønner og deres halvbror, Gunnar Ivarsen. De var sammen arvinger til jord i Oden og Ulberg gjengitt i biografien til hans mor (DN II 874).

Helge er bare nevnt i forbindelse med dette skifte.

Da de hadde samme mor, må de på morssiden ha tilhørt ætten til Ivar Kolbeinsen Røssum. Hensyn tatt til når de levde, må de ha vært hans dattersønner, da det er sagt at Gunnar Ivarsen ble født i 1412. Hans mor må da være født før ca. 1385 om hun da skulle kunne ha fått en sønn i sitt andre ekteskap.

Hennes far, Ivar Kolbeinsen, må ha vært myndig før 1394 og derfor være født ca. 1350. Hans far var da antagelig Kolbein på Harildstad som levde i 1336.

Engebret Hougen fant det trolig at Helge var gift med en sønnedatter til en Audulv (Torsteinsen?) i Lom og at de hadde følgende barn (minst):

Ca. 1450: Engebret, til Hjelle på Dovre, levde i 1534, hans etterslekt er ikke kjent.

«Engelbrett Huile» betalte i 1528 gjengjerd med 1 lodd sølv.

Endrid, ikke kjent fra skriftlige kilder, kun kjent som far til

1. Ca. 1470-80: Ragnhild, gift før 1533 med Jens Ivarsen, levde i 1533, trolig på Russar i Skjåk eller på en Nes-gård i Lom, ukjent etterslekt.

2. Ca. 1475: Trond, til Tynnøl i Lesja, død etter 1533 [dette er Ikke trolig!].

I en debatt i Arkivverkets Digitalarkiv - [#27288] «Bratt-slekten i Gudbrandsdalen» går Tore H. Vigerust sterkt i rette med Hougens analyse:

#32 - Skrevet 14.03.2005 - 01:37 av Tore H. Vigerust:

«..., etter nitidig lesning av Engebret Hougens ættesoger og alle kildeutgaver til norsk historie i middelalderen og en tid etter, kom jeg for snart 30 år siden til den konklusjon at Engebret Hougens ættesoge om den såkalte Tynnøllætta ikke baserte seg på historiske kilder, men var et fantasiprodukt vesentlig konstruert på ønsketenkning. Det viktige spørsmålet vil ikke være om det kan påvises noe feil hos Hougen, men om det kan påvises noe riktig i hans ættetavler om Tynnøl.»

#33 - Skrevet samme dag - 01:43 av Tore H. Vigerust:

«Vi er alle blitt lurt av E Hougen. Nå gjelder det starte på nytt med godt mot og sikre kilder. At alt som tidligere er skrevet, må raderes ut, gjør da ingen ting, siden vi er tilstrekkelig mange som kan ta fatt på en ny runde med forskning omkring denne slekten.»¹⁵⁴

Gift 2. gang med forrige ane.

XII:4079 mm mm mm mf mm mf

Steinar Østensen [Bratt], Sysselmann i Søndre Gudbrandsdalen. Født 1390. Levde 1420. Død omkring 1450.

Navnet Bratt forekommer gjennom hele middelalderen og fram til i dag i hele Norden. Navnet betyr en brå, steil person, med andre ord et personkarakteriserende navn som sikkert har oppstått mange steder til ulike tider uavhengig av hverandre.

Steinar var sønn til Østen Erlandsen (ikke nevnt i noe diplom) og sønnesønn til Erlend Østensen Øy (<1367 - >1380).

Han var voksen i 1429. Trolig var han da mer enn 30 år gammel og levde til etter 1452.

I 1429 var han sysselmann i søndre Gudbrandsdalen og har uten tvil også hatt embedet i nordre delen en tid etter at Hallvard Alvsen på Sandbu døde. Men ut i 1430-årene har han mistet ombudet som Herr Benkt Harniktsen fikk, da han stod seg meget godt med styremaktene. Men etter at Herr Benkt ble drept i 1444-45, kan en ikke se at det ble tilsatt noen ny sysselmann i de første årene. Det er derfor trolig at Steinar da har overtatt ombudet igjen, men antagelig uten kongelig utnevning, kanskje bare valgt av folket i dalen. I alle fall er det ikke tvil om at han stod for embetsverket i 1449.

14.01.1424 – årstallet er utydelig – var to menn på Bøie i Skjåk og kunngjorde at Magnus Endridsen ga Steinar Østensen og Amund Østensen 3 kyrleier jord i nigard Bruheim i Skjåk (DN I 693), «Regesta Norvegica» X, nr. 372):

«Ollom monnom þeim sem þetta bref see æder hōra sender Pal Tostenson oc Halvardar Sivrdzson q. g. oc sina kvnntvgerande at mit varom i(h)ia i Bøøm er ligger a Hofst(r)ond oc hordvm a ad Magnvs Endridarson gaf Steinar Øistenson oc Amvnde Estenson iii kvaleigo iardar i nedra Broeime frelst oc heimalt firir hvarium manne vttan gars oc innan oc þil sanninda settom mer ocort insigle firir þetta bref er giort var lavrdagen nest eftir Brettivo messo dag a [xv] oc xx rikis vars vyrdeligs herre herre Erics med gydz nadh Norex kononx.»

Kilde: Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Begge Segl vedhænge.

Sammendrag.

¹⁵⁴ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 67, 104; III, side 19-21.

«Vitnebrev om gave, utst lørdag etter brikтивamessedag av Pål Torsteinsson og Hallvard Sigurdsson:

De var til stede på Bøje på Hofs(r)and da Magnus Eindridesson ga Steinar Øysteinsson [Bratt] og Amund Øysteinsson 3 kyrleier i nedre Bruheim.

Beseglet av utst.»

I Lom 17.01.1437 gjør Halldor Sigurdsen, Einar Toresen og Sylfest Taraldsen det kjent at Steinar Østensen og hans bror, Amund Østensen, var forlikte slik at Steinar avsto til broren det han eide i nedre og øvre Bruheim, mot å få «Ofexoval» (Ofigsbø) i Bøverdalen og det Aamund eide i Heggen i Langeliden i Fron (DN IX 268):

«Ollom monnom them som thetta bref see ædher høra sendher Haldor Sigurdson Enar Toreson oc Silfest Toraldson q. g. oc sina kungørande at mer varom hia sagom oc h/oe/rdom a at their heldo handom samon Stenar Estenson oc Ommunde Estenson brodor hans med them skilmalom at ther kendos at the hafdo giort iordhe skipthe sin a millom fek tha Stenar fyrnemdhe med ia oc handar bandhe adhernemdom Ommund so mykit som han athe i nødre Broem oc so mykit som han ate i øfre Broem frelsa oc hemala forer huarium manne med allom lutum oc lunnendom som til tera iordo hauer leget at forno oc nygio utan gord oc innan til æverdelega eigo oc alz afrædis en fyrnemde Ommunde fek honom ather i mothe Ofexsouale som ligher vppa Bifredalen a Lom oc so mykit som han athe i Hegghene som ligher i Longelidene i Fron songh oc frelsa oc hemala efther fyrre skilordhe oc skulu tessar iordher frelsa huar adra en hon verdher med lagom af søkt. Oc til tes mera visso her vm setthe Stenar Estenson fyrnemdhe sit incigle med varom forer thetta bref som giort var a Lom a Antunius m/oe/sso dagh anno domini mo cdo xxx septimo.»

Tillegg: Bagpaa: breff (vm) Ofyx bö [och Broem1 och Brijmium. - breff . . . . . ok Broem.

Tillegg: Med Haand fra 17de Aarhundrede: Breff om Brijmium.

Sammendrag,

Tre Mænd kundgjøre, at Stenar Estenssøn overlod sin Broder Ogmund Estenssøn, hvad han eiede i nedre og övre Broem (Brimi), mod Ofexeval (Offigsbö) i Bivradalen paa Lom og en Del af Heggen i Langeliden paa Fron.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Af 4 Segl vedhænge No. 1 og 3. (Se nedenfor No. 270 og Dipl. Norv. I No. 693). .

Steinar var sammen med Hallvard Alvsen Sandbu, presten i Vågå, Roland Gotskjalksen, og Iver Birgersen i «søndre loftstue i søndre Sundbu» 09.04.1428 og vidner at Hustru Gjertrud Paalsdatter med samtykke fra mannen ga Halldor Sigurdsen det hun eide i Hauge, Yttrin og Bringe i Dal sogn i Luster (DN III 694, «Regesta Norvegica» X, nr. 834):

Sammendrag.

«Vitnebrev om jordgave, utst av Hallvard Alvsson [Sysselmann i Gudbrandsdalen og gift med Gjertrud], Roland Gottskalksson, prest på Våga, og lagrettemennene Steinar Øysteinsson [Bratt] og Ivar Birgersson.

Onsdag, torsdag og fredag i påskeuken var de til stede i sønste loftstua i søndre Sandbu på Vågå da hustru Gjertrud Pålssdatter, frisk til sinns om enn syk på legemet, med samtykke fra Hallvard Alvsson ga Halldor Sigurdsson det hun eide i Hauge, Ytri og Bringe i Dale sogn i Sogn, med alle tilliggender.

Beseglet av utst.»

Året etter, 01.02.1429, kaller han seg kongens ombudsmann over søndre delen av Gudbrandsdalen og var på Bjørke i Fron sammen med Torgeir Ketilbjørnsen, som var ombudsmann for erkebiskopen, og to lagrettemenn, Haakon Sigurdsen (på Rolstad) og Østen Amundsen, og skrev en kunngjøring om de gav Hallvard Alvsen og Hustru Gjertrud Paalsdatter hadde gitt hverandre mens de enda var i live. (DN III 698, «Regesta Norvegica» X, nr. 897):

«Ollum mannom theim som thetta breff see ædher høra sendom meer Torgeer Kættilbjørnsson erchebiscops wmbodz man j Hamars biscops døme. Stenar Estensson konongs wmbodz man i sydhra lutanom i Gudbrandzdalum. Hakon Sighurdzsson ok Euinder Amundsson logretto mæn q. g. ok wara kunnikt gørande at then tiid meer tiæntom wælbormom manne Haluorde Alfssyni hørdom tidhalica a lysing ok widherkænning hans ok hans hustrv Gertrudh Paals dotthor at tau hafdo giofwm gefuiz. kændis Haluorder firnempder at han hafde gefuit adhernæmpde hwstrv Gertrude j henne liifsdagha. æn henne liif kunde lenger winna æn hans Skodhina. Lauko. Hundara forsen ok Sila warpit j Loghenom som eter Kosten ok skulde sidhan æpter henne liifs dagha falla atter wnder hans æruinge. ok hon gaff honum med sama skylorde i hans liifs dagha. wmen han kunde lenger lifua æn hon. Sundbw. Sudhrem. Rudh. Snirill. ok quærnenna j Tessonne. ok skuldo sidhan adhernæmpd godz æpter hans dødhra dagha wnder henne æruinge falla. Till sanz wtnisburdar hær wm settom meer woor jncigle fire thetta breff som giort war a Biærkoo j Frona sokn anno domini mo. cdo. xxo. ixo. a kyndils møsso æptan. »

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjölstad i Vaage. Seglene mangle.

Sammendrag:

«Bevitnelsesbrev om gjensidig gave, utst kyndelsmesseaften av Torgeir Kjetilbjørnsson, erkebiskopens ombudsmann i Hamar bispedømme, Steinar Øysteinsson [Bratt], kongens ombudsmann i Sør-Gudbrandsdalen og lagrettemennene Håkon Sigurdsson og Eivind Amundsson:

Bekjentgjør at de den tid de tjente velbåren mann Hallvard Alvsson, hørte at han og hans hustru, Gjertrud Pålssdatter, lyste og tilkjennega at de hadde gitt hverandre gaver. Hallvard hadde gitt henne, for hennes levedager, Skåde, Lånke, Hunderfossen og Silavarpet i Lågen, som heter Kosten.

Hun hadde gitt ham søndre Sandbu, Rudi, Snerle og kverna i Tesse. Etter hver enkelts død skulle godset falle tilbake til deres respektive arvinger.

Beseglet av utst.»

Ikke i noen av disse diplomene benytter Steinar seg av Brattnavnet, men at det har vært samme mann, går frem av et diplom skrevet ved Ringeby kirke 15.03.1452. I dette står det at 4 lagrettesmenn, Halldor Sigurdsen, Sigurd Dagfinnsen, Bjørn Sigurdsen og Torvard Gislesen kunngjorde at Eiliv Sigurdsen hadde mottatt bøter for drapet på sin svigerfar, Amund Østensen og frikjente Torstein Toresen for all videre tiltale fra ham, hans hustru Ingebjørg Amundsatter, deres barn, og Steinar Bratts side (DN XIII 121). Det er klart at Steinar ikke var i bygda på denne tiden, men han var trolig i live.

Gerhard Schönning fant, på sin ferd gjennom Gudbrandsdalen i 1775, flere diplom på Nørstgard i Fron som senere må ha kommet bort. Disse er ikke trykt i diplomatariet. Blandt disse følgende diplom:

«I et Brev, utstædt a XII are og XX K. Eriks (ca. 1421) vidner Anders Mws, Præster at Mariæ kirkiu i Oslo, at han havde bygt til Steinar Øysteinsson, saa meget som Kongen eier i Luta garde a Frounom (skal være gården Lo i Ruste, Fron) mod at luka i Landskyld og i Vist, a hweris are halfuan annan øyre gilda oc saa i Vare. Hvoraf sees at man i de Tiider maa og have betalt Landskylden med Penge og at de, som vilde have Varer, have i deres Fæste-Breve, betinget sig dem. Bemeldte Mws har ellers i sit Sigil ført 3de Muus, som herhos sees affteget.»

Et andet Brev viiser, at en Tune Jonson, Ridder, har ved Ao 1429 og 1430 været Høvidsmand paa Akershus. Det er et Vidisse-Brev, af Kolbjørn Hauardssen, Prestr a Frone, hvori han vidner sik at have seet benevnte Høvedsmands Brev, hvori han qvitterer Steinar Brath for oppebørselen af det Lææn han hafde, paa Kongens Vegne, for det Aar 1429. Derhos var et liigelydende Qvitterings-Brev, givet bemeldte Steinar Brath for det Aar 1430, og af det Aar er omtalte vidisse-Brev udstædt.»

«Ved et Brev, udstædt paa Bjerke a Frone er gjort et slags Forliigelse mellem en Glødher Torkelson og Stenær Østenson angaaende at Glødher skulde tee (fremviise) for Stenær de arflædhigæ Bref (hvorved han var gjort til Arving) som Erich Skæg vaar afleden med, og holle til VI mæn, som vare begge deres Venner. Kunde disse da finde, at Brevene vare lovlige, skulde de være Venner, men trøstede de sig ei dertil, skulde de begge møde for lagmanden. Brevet var uden Dato, men da Stæinar Østensson omtales i et andet før anført Brev at Ao 1421 henhøre det til samme Tiid.»

Mellom de diplom professor Schönning fant på Lom prestegard, men som senere har kommet bort, var også dette:

«Sidstnevnte Prest (d.e. Roland Gotskjalkson) har ellers a XLVIII arit kong Eriks (ved Ao 1437) været med at besegle et Brev, hvori Omund Esteinson vidner at han havde betalt kirken a Moonum, for de Penge, han oppebar, da han var hendes Ombudsmand, 3 kwalego jærdæres, i nædhræ Broem, samt saa meget, han eiede i Øfre Broem, hvilke Jorde Pedhr, Bisp a Hamre, tog ind i Kirkens Regenskab paa Moonum».

Schönning's antagelse med hensyn til årstallet er ikke korrekt, for da de ble forlikte, var Eirik Skjegg død, og han levde enda 14.05.1430 da han var på Hundorp og medforseglet forliket mellom Turid Haakonsdatter ved ombudsmannen Finn Tjøstolvsen og Heinse Jonsen om Askehaug i Øyer (DN III 177).

Diplomet bør derfor være fra 1430-årene.

I en lagtingsdom 27.01.1492 er det inntatt to eldre brev, hvorav det ene uten dag i 1439 skrevet på Vågå, opplyser at Steinar og Amund Eysteinsson hadde gitt Torstein Paalsen List 2 kyrleier jord i Kluge, dvs Kruke i Heidal (DN XVI 109):

«Diszligist och fremblagde forskreffne Tostenn edt andit Pergemendz breff och vnder tuende Beseigling daterit. 1439 Formeldendes at Stener och Anund Østenssonner haffue bekiende, at haffue giffuit Tosten Poulsøn List tow Kollige Jord i Kluge ephther som same Breffue wider formelder.»

Det ser ut til at Steinar var hjemme i Gudbrandsdalen imellom 1421 og 1429, i 1439 og etter 1441 frem til 1449.

Følgende diplom er skrevet i Vadstena 03.02.1441 (DN XXI 392) – Sammendrag i diplomatariet:

«Anders Benktsson kunngjør at han i nærvær av Sivert Såstad har gitt «stenar brat i gulbrandzdala» fullmakt til å kreve opp alt det som hans bror, smeden Bjørn Benktsson, eide i Norge, og at Steinar har gitt ham fullt vederlag for alt som broren eide, også for en hest og en slede som Anders hadde overlatt Sivert med bønn om at den skulle overlates til broren Bjørn. Brevet innseglet med borgermesterens, en rådmanns og byens eget segl i Vadstena.»

Steinar hadde vært på pilgrimsverd til Vadstena noe tidligere, og det er vel der han gjorde handelen.

I et diplom på Haraldstad i Kvikne datert Hamar 08.04.1443 står det, etter en avskrift i Riksarkivet (DN XXI 416):

«Weer Gunnar medh gudz naad biskuper j hamre kennoms þess medh þesso waro opno brefue at steinar bratt øysteinsson hefuir giort oss grein ok reikning firi landskyldh, ok annat hwat som han hefuir jntekit ok wppborith AA wara weghna medhan han waart wmbodh hafde jfuer profastri waart j nõrdre luthanom gudbrandzdalum þy gefwom wer honom þar firi ok hans erfuinghie quitta lidugha ok akærelausa firi oss ok ware efterkomandhe Datum hamare feria secunda proxima post dominicam passionis dni.

Anno dnj. Mcdxliijo Nostro Sub Secreto»

Sammendrag:

Gunnar, biskop i Hamar, gir Steinar Øysteinsson Bratt kvittering for landskyld og annet som han har krevd inn mens han hadde ombud for biskopen i Nordre Gudbrandsdals prosti.

Tore Vigerust mener at Steinar kan være identisk med erkebispens setesvein, omnevnt i Oslo 02.04.1449 (DN XXI 452):

Sammendrag:

«Aslak, erkebiskop i Nidaros, utsteder verne- og privilegiebrev for Steinar Øysteinsson, som han gjør til domkirkens tjenestemann og sin svenn.»

Han skrev også i «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999:

«Slektens mest kjente person, Steinar Bratt, var fra 1420 kongelig ombudsmann i nørdrø Gudbrandsdalen, og tilhørte de østlandske adelsmenn som hyllet kong Karl Knutsen som Norges konge i Trondheim 1449. Kanskje ble han slått til ridder ved festlighetene like etter hyllingen. Hans egen hustru, brorens datter og egne to døtre tituleres hustru i kildene, et klart tegn på adelstilhørigheten.»

Det eneste aktuelle brevet jeg har funnet datert Trondheim i 1449 er datert 20.11.1449 (DN V 531):

Sammendrag:

«Karl (Knutssön), Konge af Norge og Sverige, udsteder ved Valget og Kroningen i Throndhjem en Haandfæstning, hvorved han stadfæster tidligere Kongers Retterbøder og Privilegier for Norges Indbyggere, samt indgaar en Del nye Forpligtelser.»

Jeg finner imidlertid ikke hans navn blandt de som nevnes i diplommet. Det nærmeste jeg kommer er skrivningen:

«vm torsdaghen nest fore sancti Clemitz dagh i Trondem anno domini mcdxlix af herra erchibiscopen biscopom riddarom oc sweinom rikesens radh i Noreghe handgengnom monnom kōpstadzmonnom oc almoghanom. ꝑa iattadhom wer oc lofuadhom.»

Han nevnes siste gang etter sin død i 1452.»

Steinars bror, Amund eller Ommund, er nevnt i tilknytning til Øverøy i Finntrya i Vågå, like ved Vågåmo, og gården inngår i slektsgodset ved skiftet som ble holdt på Steig i Fron i 1588.

Det jordegodset som ble skiftet på Steig i 1588 var i all hovedsak arven fra Steinar Bratt (Øverøy-ætten) og Sandbu-ætten.¹⁵⁵

(Barn XI:2040, Far XIII:8157)

Gift med neste ane.

Barn:

Gjertrud Steinarsdatter Bø. Levde 1490. Død omkring 1500. (Se XI:2040).

XII:4080 mm mm mm mf mm mm

Eldrid Eiriksdatter. Levde mellom 1420 og 1440.

Eldrid nevnes mellom 1420 og 1440.

Steinar og Eldrid hadde følgende barn (minst):

Gjertrud, til Bjørke, gift med Paal Amundsen Alme/Bø, nevnt 1490-91, døde ca. 1500.
Gudrid, nevnt i 1515.

I et vitnemål på Vågå 04.03.1525 dokumenteres at datteren Gudrid på Bjørke hadde gitt sin slektning Eirik Eilivsen et kvernstøde under gården Øverøy i den nordre gården (DN III 1097).

Det er klart at Gudrid ikke levde da diplommet ble skrevet.

I et utrykt diplom skrevet på Listad i Fron 29.09.1515 står det:

«Erkebiskop Erik i nærvær av velbårne Hr. Nils Henriksen kongens hovmester i Norge kunngjør at Gørid Bjørke gjorde bytte med sin søsterdatter Karine på Alm, så den lengstlevende skulle eie den annens gård idet (dog?) Gørids landbo Havik skal besidde Bjerke i 8 år efter hennes død mot å gi Karine landskyld.»

I et diplom fra 11.06.1440 bevitnes at Steinar Østensen med sin hustru Eldrid Eiriksdatters samtykke solgte 7 spann i Bregdom i Oppdal til Hallvard Eiriksen «som erikr hudsatt atte». Dette er vel opphavet til at Eldrids far skulle kunne være Eirik Hudfat (DN XXI 386):

«Thett skall allom godhom mannom kunigt Wæra som thetta breff sea ædher høra, At iak steinar estensson Widherkennis thes mædh thesso mino opno breffue At iak mædh minne ækta quinno ældridho ericxdottr fullom Wilia och samptykt hafuer sælt haluorde ericxsyni vij spanna leigho J brægdøm som ligger J Wpdale nordan dofra fiæll J trondeims biskupsdøme som erikr *hudsatt atte: frælsa Heimola och akærolausa fyr huariom manne mædh allom lutum och lunnendom som ther till liggia och leghit hafua fra forno och nyio Wtan gardz och jnnan ingo Wndan skyldo honom till æuerdeligha eigho och ales affrædhis och hans æruingiom. Jtem Widherkennis iak j thesso mino breffue, at iak hefuer Wpborit aff haluorde fyrnænpdom första pænning och sidharsta och alla ther j millom æpter thy som j Waart (koup) kom fore adhrnænpta vij spanna leigho j brægdøm Och till thes mera sannind her Wm sette thessir godhir mæn olafur bardasson och stein Amundhasson, som eldridho minne samptykt och handrband sagho och hørdo, sinn Jncigle mædh mino fora thetta breff som scriffuet War a laugherdaghin næsta fore botolffs Waku Anno dni: Mo cDo xlmo.»

Kilde:

¹⁵⁵ Schönning: «Reise gjennom Gudbrandsdalen 1775», side 65, 119 og 120. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen bind II (1968), side 28-31. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47-48.

«Avskrift med G. Schønings hånd i Langebeks Diplomatarium i Rigs-arkivet, København. - I Langebeks Excerpter i Det Kongelige Bibliotek, København, fins et utdrag med samme hånd, hvor det står: Steinar Estensson haver solt 7 Spand i Brægdum i Wpdall nordan Dofra-fiæll i Trondems Biskopsdømme, som Erik Hudfatt atte. Aar 1440.»

Sammendrag:

Steinar Øysteinsson, med samtykke av sin hustru Eldrid Eiriksdotter, solgte Hallvard Eiriksson 7 spansleier i Bregdom i Oppdal i Trondheims bispedømme, som Eirik Hudfat hadde eid, og fikk full betaling.¹⁵⁶

(Barn XI:2040)

Gift med forrige ane.

Generasjon XIII

XIII:7169 mm mf ff ff ff ff f

Paal (Torsteinsen?) List. Født før 1350.

Ivar Kleiven kaller ham Paal Torsteinsen [List], uten at vi kjenner til noe diplom som angir farsnavnet.

Noe direkte bevis for at Torstein List var far til den efterfølgende brukeren har vi ikke, men samme slektsnavn og at Torsteinnavnet kommer igjen hos den antatte sønnesønnen burde være tilstrekkelig.

Paal List må være født noe før 1350.

Han giftet seg omkring 1375 med en søster til Andreas Jonsen på Kleppe, som dengang var en gård.

Han nevnes ikke i noe samtidig diplom, men vi kjenner ham fra et diplom, skrevet på Kleppe i Vågå 02.11.1439, hvor Andres Jonsen, (tidligere Hallvard Alfsens lensmann) kunngjør at han har skjenket sin frende Sigurd Torsteinsen [List] sin odelsgård Kleppe i «Hjordalen», dvs. Sjådalen, på Vågå, på det vilkår at han og hans hustru Ingebjørg Kolbjørnsdatter skal ha fritt underhold så lenge de lever, fordi Sigurds far Torstein Paalsen List er Andres søstersønn og rette arving (DN VIII 305, original på Kruke):

«Ollom monnom þetta bref sea ædder hœra sender Andres Joonsson q. g. oc sina kunnukt gœrande at æk hauer giuet oc afhent Siwordhe Þorstensson frenda minom odhals jordh mina som Clep heeter oc ligger j Hiordale j Vagha sokn j nœrdhra lutenom j Gulbrandzdalum frelsa oc hemollo firj huarium manne med allum þeem lutum oc lunnendom som tel þeirra fornemda jordh ligger oc leghet hauer fra forno oc nyio vtan gardz oc innan engo vndan takno saker þes at Þorsten Paalsson lyst fadhör fornemdz Siwordz syster son min ær min retter skaparue firj gudhi hauer oc giuit þessa fornemda gïof med þeem skilmala at æk skal hauer kost oc cledhe af fornemdre jordh medhan æk lifuer af adhernemdom Siwordhee. vardher oc Ingeborgh Kolbiœrns dottor eghenkona daghum dryghare en æk þa skal hoon hauer sina vidher þarft af adhernemdre jordh med firra skilordhe en æfter okkra dagha skal fœrnemdh jordh Clep falla vnder fornemdan Siwrðh oc hans æruingia tel æuerdelegha ægho oc alz afredhes badhe med loosso oc fasto oc tel þess mere visso oc sanindh herom sætia þesser godher men ær sva heeta Arne Þiostolfsson Aszar Olafsson Þronder Petharsson Baardher Olafsson oc Jœnis Anundsson sin insigle med mino firi þetta bref som hia voro þessare minne gïof som gïofuen var arom æfter gudhis byrdh mo cdo xxxix *oc saladaghen om houstet.»

Tillegg: Bagpaa, yngre: Kleps aadels breff.

Sammendrag:

Andres Jonssön kundgjör, at han har skjænket sin Frænde Sigurd Thorsteinssön sin Odelsjord Klep i Hjordal i Vaage Sogn paa den Betingelse, at han selv og hans Hustru Ingebjørg Kolbjørnsdatter skulde have frit Underhold, saa længe de leve.

Paal List er følgelig, og det må ha vært omkring 1375, blitt gift med en søster til Andres Jonsen på Kleppe som dengang var en gård. Deres far må ha vært Jon Olavsøn, som i et diplom skrevet på Kleppe 11.11.1383, kjøpte 4 kyrleier i Ulstad, Lom av Ivar Eiriksen og hustru Asbjørg Sigursdatter (DN II 483 jfr DN IX 240).

Jons far må ha vært en Olav Jonsen, idet et diplom i Riksarkivet skrevet på Ullinsyn, dvs. Vågå prestegård, 07.11.1372, opplyser at «Oluf Jonson på Kleppe» ga sin sønn Arne 1 kuleie jord i Hole i Hjordalen (DN XXI 142, «Regesta Norvegica» VII, nr. 319).

Noen Jon på Kleppe, som skulle være Olufs far, kjenner ikke kildene. Det er imidlertid overveiende sannsynlig, at «Jon på Kleppe» må ha vært sønn til Arndor på Kleppe, som nevnes i 1270.

Andres Jonsen var gift med Ingebjørg Kolbjørnsdatter, som var fra Lom, og vistnok da datter til en Kolbjørn Ketilsen. Et diplom på Kruke i Heidal, skrevet på kleppe 29.04.1419, opplyser at Andres Jonsen og hans hustru, Ingebjørg Kolbjørnsdatter, gjorde avtale om formuesfellesskap (DN VIII 262).

Videre heter det om ham i et annet diplom, Vågå, 14.02.1465, han var død da, at han var «gift af Vaage uppaa Lom» og «da fisket han af sit jordegods paa Vaage, som heter Kleppe» (DN XVIII 83).

Samme Andres Jonsen nevnes forøvrig i en lang rekke diplomer mellom 1415 og 1461, men det er ikke nødvendig å komme nærmere inn på dem her, da hans ekteskap var barnløst. Det var hans søster som var inngiftet i

¹⁵⁶ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 52. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

Listtøtten (DN III 564, 623, 635, 690, 717, 761, VIII 257, IX 240, 241, 251, 281. 290. XIII 109. Jfr. V. 221, 416, III 304, 306, 307. 768, 773, V.232, 335. IX 231, 287).¹⁵⁷

(Barn XII:3585, Far XIV:14337)

Gift omkring 1375 med neste ane.

Barn:

Torstein Paalsen [List]. Født omkring 1375. Levde 1440. (Se XII:3585).

Olof Paalsdatter [List]. Født omkring 1375.

Olof var datter til Paal (Torsteinsen?) [List] (født <1350) og en datter til Jon Olavsen Kleppe.

Hun var søster til Torstein Paalsen [List] og Gudrid Paalsdatter [List].

Hun ble gift med Alf Gudbrandsen, som levde i 1461 da han nevnes i et diplom 5. februar (DN VIII 379):

«Alf Gudbrandssön paa sin Hustru Olof Paalsdatters Vegne og Gudrid Paalsdatter med Samtykke af (sine Sønner) Lafrans og Alf Erikssønner meddele Sigurd Thorsteinssön Kvittering for de Arveparter, han havde siddet inde med efter Andres Jonssön og Sigrid Niklesdatter.»

Han kan ikke påvises sikkert nevnt i andre diplomer.

En mann med samme navn var lagrettesmann i Lom i 1436 og 1453 (DN XVI 103 og X 209), og det er sannsynlig at det er den samme. Etterslekt kan ikke påvises, men mye taler for at hans sønn var den Jon Alfsen, som 11.03.1449 (DN VIII 335) «frelsede Sigurd Thorsteinsson» den søsterlodd i søndre Harilestad i øvre Heidal, som Guttorm i nedre Hedals? før hadde sist.

Olof ble antagelig sent gift. Aslak Bolts jordebok fra tiden 1432-49 anfører nemlig:

«Af Ufeigstad kjøpt h. Eskil af Olof Palsd. ok broder hennar Thorstein Palsson List» og det er eiendommelig at hennes ektefelle ikke er nevnt ved den anledning såfremt ekteskapet da var inngått.¹⁵⁸

Gudrid Paalsdatter [List]. Født omkring 1380. Levde 1461.

Gudrid var datter til Paal (Torsteinsen?) [List] (født <1350) og en datter til Jon Olavsen Kleppe.

Hun var søster til Torstein Paalsen [List] og Olof Paalsdatter [List].

Gudrid ble gift med en Erik som hadde gått bort i 1461 da Gudrun og barna nevnes i et diplom 5. februar (DN VIII 379):

«Alf Gudbrandssön paa sin Hustru Olof Paalsdatters Vegne og Gudrid Paalsdatter med Samtykke af (sine Sønner) Lafrans og Alf Erikssønner meddele Sigurd Thorsteinssön Kvittering for de Arveparter, han havde siddet inde med efter Andres Jonssön og Sigrid Niklesdatter.»

Erik het formodentlig Erik Alfsen, da hans sønner het Lavrans og Alf, og vi kjenner en Eirik Alfsen som passer i alder og sosial posisjon, nemlig Eirik Alfsen på Stamstad i Lom. Han nevnes en rekke ganger, vi skal her bare nevne at han var på Kleppe 22.04.1425 og kjøpte av Andres Jonsen og og hans «festekone» Ingebjørg 4 kyrleier i Audulfstad (Ulstad i Lom) for 22 kulag, som skulle betales i to terminer, men som han betalte allerede 28. mai samme år, på Stamstad. (DN IX 240 og 241). De hadde to barn:

Lavrans, levde i 1461.

Alf, levde i 1461, og har da overtatt Stamstad.

Alfs sønn var den Bjørn Alfsen som omtales i det kjente diplom fra Grytting, Fron, som Schøning har gjengitt.

I 1451 makeskifter nemlig Gudrid Paalsdatter med samtykke av sine sønner Lavrans og Alf Eirikssønner, til Haldor Sigurdsen Blaker det hun eide i nedre Romsaas og i Biernestad i Brekkom, Ringeby, mot 3 kyrleier i gården Binnesstad (nu forsvunnet gård) på Lom.

Utgiverne av Diplomatariet har i det følgende diplom angitt utgiversesår til 1402. De har ikke vært oppmerksom på at hun var født omkring 1385. Hun kunne derfor ikke ha vært enke, dertil med voksne barn i 1402. Men det er nå ikke så stor forskjell på årstallet MCCCCLI og MCCCCII, så det er lett å gjøre feil (DN III 564):

«Þæt see ollum godhom monnom kunnikt at iæk Gudriidh Paals dotter kænnes þæs mæd þæsse breffue at iæk haffuer giort iærder skiffte mæd Haldoore Sigurdz syni mæd raadhe ok samtykt Laffrentz ok Aalffs Eryks synir, synir miner. ffyk iæk honom saa mykyn iord som iæk aatte i nædre Rawmsasom ok i

¹⁵⁷ Engebret Hougén: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280-82.

¹⁵⁸ Engebret Hougén: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280-82.

Byennestadom som ligger i Birkkum i Ringebu sokn i sydre luthenum i Gudbranzdalum til eyghe ok allz affrædis mæd lutum ok lunnindum utten gaardz ok innen eynghe vnden skilde, en Haldoor Sigurdzson ffyk mek atter i mootte iiii kolæyghior iærder i Bynnestadum som ligger a Loom a Skædhakærs strandene mæd same fforoorde som ffyr skriffuæd staar, ok mæd ty skylmale at hwær ioorden skal andre frelse en mæd loghum verder aff søkt ffyri saninde skuld her om hæinger tesse dande men sin insigle ffyri thette breff sire Haluord Estæn son Laffrendz ok Alff Eryk synir som skriffuæd var arum effther gudz byrd mcdsecundo.»

Sammendrag:

Gudrid Paalsdatter mageskifter med sine Sønners Lafrans's og Alfs Eirikssønners Samtykke til Haldor Sigurdssøn hvad hun eiede i Raumsaas og Bjærnestad i Ringebo imod 3 Koleier i Gaarden Binnestad paa Lom.

Kilde:

Efter Orig.-Dentur p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle.

Grunnlaget for dette jordbyttet må ha vært at Romsaas var gammel odersjord i Halldors ætt. Hans farfar(?). Halldor Gudbrandsen, solgte før 04.02.1341 3 øresbol i gården til Vesete på Romsaas og Kolbjørn (DN II 241, «Regesta Norvegica» V, nr. 407), og 13.01.1349 solgte en Bjørn Østensen og hans hustru, Herborg Arnesdatter, 2 øresbol i samme gård til Eirik Josteinsen (DN III 264, «Regesta Norvegica» V, nr. 1115).

Det må ha vært i forbindelse med dette at Eirik (Josteinsen) på Romsaas 12.01.1390 på Hilstad i Ringebu fikk Tore Baardsen til å oppta vitneprov av Sigurd Halldorsen og Sigrid Sigmundsdatter, at Anders Sigurdson og Sigrid, som det var falt arv etter, hadde vært søsken på morsiden. Dertil vidnet Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter at Anders Sigurdson hadde festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andresen er ektefødt (DN VI 329, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1574).

Når vi nå vet at Gudrid Paalsdatter var gift med en Eirik, kan det tolkes slik at han var sønnesønn til Eirik Jostensen og at Halldor Sigurdson har hatt odelsrett etter Halldor Gudbrandsen, selv om kildetilfanget her er meget tynt.

Helt klart er dette imidlertid ikke. Såfremt Eirik tilhørte slekten på Stamstad – noe som iallfall må betegnes som mest sannsynlig – kan han ikke ha vært sønnesønn til Eirik Josensen.. 159 ·

XIII:7170 mm mf ff ff ff m

??? Jonsdatter Kleppe.

Vi kjenner ikke fornavnet til Paals hustru, men hun var datter til Jon Olavsen Kleppe og søster til Andres Jonsen.

Med Paul hadde hun følgende barn (minst):

Ca. 1375: Torstein, levde i 1440, men døde kort tid etter.

Ca. 1375: Olof, gift med Alf Gudbrandsen, levde i 1461.

Ca. 1380: Gudrid, gift med Eirik (Alfsen?) levde som enke i 1461.

Et diplom, som finnes på Kruke, stedet er ikke anført og dateringen er litt usikker, men diplomatariet angir 05.02.1461, forteller oss at Alf Gudbrandsen på sin hustru Olof Paalsdatters vegne og Gudrid Paalsdatter på sine sønner Lavrans og Alf Eirikssønners vegne erkjenner å ha gitt sin brorsønn Sigurd Torsteinsen kvittering for de to arveparter han innehadde etter Andres Jonsen og Sigrid Niculasdatter (DN VIII 370):

«Tæt sse ollom godhom mannom kunnikt thæm som thette breff see ædher høre at iæk Alffuer Gudbranz son i vmbode Oloffve Paals dotter ægne kono minne Gudrijd Paals dotter med radhe ok samtykt Laffranze ok [->Erik<-(strøket)] Alffue Erikssynyr kænoms thes med tesse breffue at meer haffuum gæffuet Sigurde Torsten son brodher son van, quitten ok lidvghen ffyri os ok varum eruingium ffyrj the tva erffder som han inne haffde effter Andris Jon son ok Sigrijd Nigles dotter, kennoms meer thes at han hæffuer bliffuid i vare mynne badhe ffiri laust ok ffast som os burde i erffd effther Andris Joon son ok Sigrijd Nigles, dotter, thy gæffvum meer [->han<-(strøket)] adernemden Sigurde ok hans eruinge quitte ok allungis akere lause ffiri os ok varum eruingium ok a thale lausen ffiri huarium manne, ffyri sanninde skuld her vm hænger Alffuer Gudbrand son sit insigle med tessom gode man(n)e insiglom som er siir Haluord Estæin son korsbroder i Hamre Haldoor Sigurd son ok Henningh Gudtorm son ffyri tette breff som skriffuet var [->Agathe messe læithet<- (tilskrevet med annet blekk under)] arum effther gudz byrd m cd lxio.»

Sammendrag:

Alf Gudbrandssøn paa sin Hustru Olof Paalsdatters Vegne og Gudrid Paalsdatter med Samtykke af (sine Sønner) Lafrans og Alf Eirikssønner meddele Sigurd Thorsteinssøn Kvittering for de Arveparter, han havde siddet inde med efter Andres Jonssøn og Sigrid Niklesdatter.

Herav vet vi sikkert at Pål List har hatt en sønn og to døtre, men vi vet ikke om det kan ha vært flere barn. Vi kan bare si at det sannsynligvis ikke var flere enn de tre.¹⁶⁰

(Barn XII:3585, Far XIV:14339)

¹⁵⁹ Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280-82.

¹⁶⁰ Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280-82.

Gift omkring 1375 med forrige ane.

XIII:7171 mm mf ff ff ff fm f

Arne ???. Levde omkring 1380.

Arne er kun kjent via sine barns patronymikon (DN III 635).¹⁶¹

(Barn XII:3586)

Gift med neste ane.

Barn:

??? Arnesdatter. Levde mellom 1380 og 1405. (Se XII:3586).

XIII:7172 mm mf ff ff ff fm m

Arno Haldorsdatter. Levde omkring 1380.

Arne og Arno hadde følgende barn (minst):

Bjørn, gift med Ingrid Nicolasdatter. Deres sønn må også ha hatt navnet Bjørn og som døde ca. 1417.
En datter gift 1. gang med Gudleik Pedersen, 2. gang med Torstein Paalsen [List].

Bjørns hustru har hatt en søster, Ingegerd, gift med Ivar Olavsén.

Domsbrev utstedt på Moen i Lom 24.03.1418 (DN III 635, «Regesta Norvegica» IX nr. 1282):

«Domsbrev utst torsdag før marimesse i langfasten av Jon Sigurdsson, Andres Jonsson, Tore Sigurdsson, Gisbrekt Guttormsson, Gudbrand Halldorsson og Bergsvein Audunsson, lagrettemenn på Lom.

De var samme dag til stede i stevnestua på Moen i Lom da kongens ombudsmann oppnevnte dem til å dømme om gods og arv etter Bjørn Arnesen, Ingrid Niculasdatter, hans hustru, og deres barn – gods som Ivar Olavsén sitter på, og som Arno Halldorsdatter var berettiget til å arve etter nevnte Bjørn, sitt sønnebarn.

Lagrettesmenneses samstemmige dom var at Torstein Paalsen [List] som er gift med [Arnos] søster, skal ha hevd og arv etter Bjørn både i løst og fast. Dommen ble avsagt på rett våpenstevne på Moen, og utstederne kunne ikke finne annet for rett enn at farmor skal ta arv etter sitt sønnebarn foran mormor.

Beseglet av utstederne .»¹⁶²

(Barn XII:3586)

Gift med forrige ane.

XIII:7385 mm mf fm mf mm ff f

Amund Grimsen Glømmen. Levde mellom 1429 og 1468 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP).

Amund var sønn til Grim Andressen (~1370 - >1429).

Han hadde følgende barn (minst):

Baard, nevnt 1490-1505.

Dertil flere brødre.

Amund giftet seg på Glømmen 20.06.1452 og overtok samtidig halve gården (DN VIII 347):

«Thet kennoms mit Torliut Swensson ok Torer Erikson at mit warum a Glømene j brylløppe Amundz Grimsos ok mange adre godhe men ok quinna saghum og hœrdum a. at Grimer Andresson gudh hans sall nadhe gaf Amundhe sone sinom halft Glømene som ligher a Trøttene med thy skylmale ath Amunder skulle sittia a fornemda Glømene swa lenge som Grimer lifdhe ok ey fra fara. Jtem wara hans Grims hielps man til dœdre dagha. Jtem kendes ok Grimer samstundis ath Amundher son hans skulle frelselika filia efther Grims lifdagha saa mœket som Grimer atte j Glømene med allum s(i)num lutum ok lunnindum. Jtem sagdhe ok Grimer Andresson at hans dœter skula egha wtjorder ok læsa peinenga at emgot wardhe forer thy at ey skall Glømene partas saghde Grimer afta ok jdhelika. Jtem er ws ok kunnokt ok mangum godum mannum ath Amunder war ner fadher ok moder ok var terra *hielsp man til thera dœdre dagha som ein dandeman til sanninder hengdum mit akar jncigle forer thetta bref giort war tysdaghen nest forer Jonsuaku anno domini mo cd lii.»

Tillegg: Bagpaa, yngre: Breff for Glømen.

Sammendrag:

To Mænd bevidne, at de vare tilstede paa Glømen i Thrøtten i Amund Grimssöns Bryllup og hørte, at hans Fader Grim Andressön gav ham Halvparten af Gaarden, saa at han skulde sidde derpaa og være Faderens Hjælpsmand, saalænge denne levede, og derpaa have alt, hvad han havde eiet deri, medens Dötrene skulde have andet Jordegods og Lösöre, saa at Gaarden ikke blev delt.

¹⁶¹ Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 282-285. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 128, 136.

¹⁶² Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 282-285. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 128, 136.

Hans foreldre må være døde. Det framgår av følgende avsnitt i brevet:

«Grimer Andresson gudh hans sall nadhe» og «ath Amunder war ner fadher ok moder ok var terra».

Det framgår også av diplommet ble gården nå var delt i to.

Engebret Hougen skriver i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, at Amund trolig var gift med en datter til Alv Haldorsen Skaaden fra lensmannsætta på Hundorp.¹⁶³

(Barn XII:3693, Far XIV:14769)

Gift 1452 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP)

Barn:

Baard Amundsen Glømmen. Levde mellom 1490 og 1505 på Glømmen Søndre, Glømmen, Tretten, Øyer (OP). (Se XII:3693).

XIII:8081 mm mm mm ff mf ff f

Eirik Bjørnsen Taulstad/Bjølstad. Født omkring 1375. Levde 1426 på Taulstad, Lalm, Vågå (OP). Levde mellom 1430 og 1437 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Død før 1441.

Eirik er trolig født ca. 1375, muligens noen få år tidligere.

Han er nevnt på Taulstad på Lalm i Vågå i 1426 og på Bjølstad i Heldal i Sel mellom 1430 og 1437.

Eirik og hans etterkommere kjøpte opp Bjølstad stykkevis på 1400-tallet, men de kom aldri til å samle gården fullstendig. Tore H. Vigerus skriver at visse omstendigheter knyttet til driften av Taulstad og til kildeopplysningene om Eirik og hans sønn tyder på at Eirik var innflytter i Vågå og at slektens eldre opphav skal søkes på Romerike.

Han bygslet først Taulstad. Da han midt i 1420-årene forlot den gården, hadde han vel brukt den i noen år, men det er ikke grunn til å tro at han var spesielt gammel. Hans svigerdatter, Ingeborg Erlingsdatter, må være født ca. 1415. Det er ikke grunn til å tro at sønnen Endrid har vært så mye eldre.

Adalis Erlingsdatter, enken etter ridder og riksråd, herr Thorald Sigurdsen Kane, eide Taulstad i tiden kort tid etter 1400. De hadde to døtre. Den ene het Christine. Den andre kjenner vi ikke navnet til, men hun var gift med Holte Jonsen som hørte hjemme i de søndre Mjøsbygdene eller på Romerike. Hans farbror, Gunnar Holtesen, var ombudsmann for kongen i søndre Hedmark. 25.02.1391 var Gunnar sammen med sin bror, Jon, vidner ved et makeskifte på Nes i Romerike (DN IV 588).

Det eldste diplom vi kjenner fra Taulstad er skrevet på «Thiftestad» 07.02.1411 (DN II 615, «Regesta Norvegica» IX, nr. 669).

Det er et takseringsbrev utstedt lørdag etter Agatemesse av Arne Ogmundsen, Paal Lavranssen, Fredrik Torsteinsen, Tore Hugleiksen, Audun Tormodsen og Olav Baardsen, lagrettesmenn i Gudbrandsdalen. De var samme dag på Taulstad på Lalm i Vågå og takserte gods og penger Kristin Eilivsdatter eide på Taulstad. Levende fe og annet løvsøre ble taksert til 96 kyrslag. Beseglet av utstederne

Taulstad var bygselledig i 1411. Kanskje var det da Eirik tok bygselen i gården.

Eirik sluttet som bygselmann på Taulstad i 1426 da Holte Jonsen 02.04.1426 på Taulstad ga ham kvittering for «Tolftestad» og Kvernberget som han hadde sete på og sa at han ikke hadde noe krav på ham «når hans fæstemål er ute og åboten gjord» (DN XI 144, «Regesta Norvegica» X, nr. 582):

«Þæt se ollom godom monnom kunnikth ath jak Holte Jon son kænnes med thæssso mino ofno brefue ath jak hafuar gefueth Æirikæ Bjornson quittan ok lydugæn firir Toptastadæ som han hafuer setet vpa ok kuernabergeth som han hafuer hafth nar som hans thauku mall ær vtte ok han hafuer gorth sin abud som han hafuer mik skilth gefuer jak honom allungis quittæn firir oll viddar skiptæ. Ok til sannidæ sættær jak mit insigle firir thettæ bref ær gorth var a Topthastadæ iij dag poskæ anno dominj mo cd xxvj»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i Throndhj. Vidensk. Selsk.s Saml. (No. 26). Seglet (Vaaben) vedhænger Sammendrag.

«Kvitteringsbrev utst tredje påskedag av Holte Jonsson:

Kvitterer Eirik Bjørnsson for Tolstad og Kvernberget, som han har hatt, når bygselperioden er over og han har gjort åbot slik han er forpliktet til, og for alle mellomværender.

Bereglet av utst.»

Hvor Eirik levde i de første årene etter dette vet vi ikke.

Mellom 1343 og 1384 må storbonden Baard Trondsen ha kjøpt eller makeskiftet til seg de 3 kyrleier i søndre Bjølstad som Ottar Eilivsen hadde, men noe diplom om dette finnes ikke. At Aasmund Ottarsen, sønnesønnen til Magnhild Aasmundsdatter fikk gården var naturlig, men han eide bare Bjølstad i 12 år, for 22.03.1396 solgte han til Hallvard Alvsen på Sundbu. Etter ham fikk sønnen Paal gården, og da han giftet seg med Sigrid, datter til Eirik

¹⁶³ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 77. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

Sjugurdsen og Ranveig Eilivsdatter, fikk han også nordre Bjølstad og Rudi, som var på 6 kyrleier.

Paal levde selv på Skåden i Øyer, og Bjølstad brukte han ikke.

Bare ett år etter at hans far døde, solgte han 21.01.1430 på Ullinsyn søndre og nordre Bjølstad samt Rudi til Eirik Bjørnsen (DN IX 251, «Regesta Norvegica» X, nr. 978):

«Ollum monnum þeim sëm þetta bref sia ædhær høyræ sænder Rooland Goodhskalksson prester a Wagha oc Anundær Assulfsson prester a Moonom Andrees Joonsson Amund Niculasson Haldoor Siugur(d)sson Torstein Paalsson Torstæin Tlostio(l)ffsson Wetelidh Biærnesson Siugurder Haluardzsson Paal Joonsson Hafward Eiwindzsson Joon Paalsson Amunder Paalsson loghretomen q. g. oc sinæ kunnikgørande at meer warom j prestgardenom Vllænsyn eer ligger a Wagha laughærdaghen næstæ efter Antunsmesso dagh a i are xxxxtæ rikis waars wyr dulix herræ herræ Eirix med gudz nadh Norex .S. oc Danmargh konungs saghom oc høyrdom a at Paal Halwardzsson oc Sighridh *Eiridhx doottor hans eighin koono kendoos med jaa oc handarbande hafwa sælt Eirike Biornsyni Biolestadh sydhæe garden oc nørdræ oc Rwdh eer ligger j øfræ Hedale j nørdræ systunne Gudhbranzdalum med watnum oc wædhistodhum oc med ollum odhrum lutum oc lunnindum sëm til hefuir legheth fra forno oc nyo vtan gardz oc jnnæn frialst oc heimolt firir hworium manne til æwærdælighæ eiighn oc eer nokor þæn som vp a tala þæssæ fyrnæmdæ joord Bioolestadh oc Rwdh, þaa skall fyrnæmdær Paal *Hahwardzsson oc *Sidhridh Eirikxdottor oc þæiræ ærwin- giæ þær til swara j sama handarbande. kendos oc fyrnæmd hioon Paall Halwardzsson oc Sighridh Eiriksdottor hans eighin koono at þaw hafdo vpboeret fyrstæ pening oc sidhærstæ oc allæ þær j millum sëm j kaup þæiræ koom af fyrnæmdom Eirike Biornssyni, firir sannindæ skuld sette Paall Halwardzsson siit jnzziighli med warum jnzziighlum firir þetta bref eer giort war a deghi oc are sëm fyr seghir.»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. tilhørende Jon Melum i Ringebo. Af 13 Segl mangler No. 1, 3, 7, 9, 11 og 13.

Sammendrag

«Vitnebrev om jordhandel, utst lørdag etter antoniusmessedag av Roland Gotskalksson, prest på Vågå, Ånund Åsulvsson, prest på Mo, og lagrettemennene Andres Jonsson, Amund Niculasson, Haldor Sigurdsson, Torstein Pålsson, Torstein Tjostolvsson, Vetrilide Bjarnesson, Sigurd Hallvardsson, Pål Jonsson, Håvard Eivindsson, Jon Pålsson og Amund Pålsson:

De var samme dag til stede på Ullinsyn på Vågå da Pål Hallvardsson og hans kone, Sigrid Eiriksdatter, vedgikk å ha solgt Eirik Bjørnsson søndre og nordre Bjølstad og Rudi, som ligger i Heddal i nordre sysla i Gudbrandsdalen, med alle tilliggender, og å ha mottatt full betaling.

Dersom noen skulle fremme rettslig krav mot gårdene, skal selgerne og deres arvinger stå til svars.

Beseget av utst, og medbeseget av Pål Hallvardsson.»

Det er klart at Bjølstad ble bygd lenge før det eldste diplommet ble skrevet i 1319. Guttorm Lavranssen var bruker, men før ham må det ha vært en Eiliv, første mannen til Magnhild Aasmundsdatter. Da skiftet ble avholdt i 1343 må det ha vært Ottar Eilivsen, selv om barna til Guttorm Lavranssen fikk en større andel. En må regne med at Ottar, som så mange andre, strøk med i den store Mannedøden i 1349, etter å ha brukt Bjølstad i omkring 6 år. Etter den tid har nok gården ligget øde, for Aasmund Ottarsen, det eneste av barna hans som overlevde katastrofen, var vel i yngste laget til å drive gården. Om det har vært folk på gården mellom 1349 og 1385, da Aasmund Ottarsen fikk den, er det ikke mulig å vite. Noen bruker er ikke nevnt, og helt usant er vel ikke det gamle sagnet om at gården var glemte og at skogen sto stor omkring den.

Heller ikke vet vi om det var brukere etter at Hallvard Alvsen hadde overtatt eiendommen. Det kan være tvilsomt, for da Eirik Bjørnsen kjøpte Bjølstad i 1430, vet vi at husene sto til nedfalls, og at det første han måtte gjøre var å hogge seg hustømmer.

Det var mye som skulle til, og det ble klaget på at han hadde gått inn i kongens allmenning og hogd tømmer der, for lensmannen Andres Jonsen, lagrettemennene Amund Niculassen, Tore Huggleiksen og Jon Paalsen, og «mange andre gode menn» var på Bjølstad 23.09.1432. Da klaget Andres Jonsen til kongens ombudsmann (sysselmann) Paal Hallvardsen, som selv også hadde møtt fram. Så ble det satt ned merkestener mellom Eiriks eiendom og allmenningen (DN III 717):

«Ollum monnum þeim sëm þetta bref sia ædær høyræ sender Ommund Niculasson Toore Hughleiksson oc Joon Paalsson loghretomen a Wagha, q. g. oc sinæ kunnikgørande at meer oc margher adhrer godher men warum a Bølestadhumm eer liggær j Hedalenum j nørdræ lutanum j Gudhbranzdoolum a tysdaghen nest efter imbrusunnodaghen vm haustet a xliiiiæ are rikis wars wirdulix herræ, herræ Eirikx mæd gudz nadh Norex konongx høyrdom a at Andrees Joonsson kiærde a bondanna wægnæ a Wagha fyrir Paale Halwarssyni konongx vmbotzmannæ j nørdrælutunum j Gudbranzdalum, at þeim war mistrunæth a at Eirikær Biornsson kaladhe sik heimrast jn j konongs almennig længræ een honum til rettæ burde. teer efter barom meer heimrastætogh oor hans bursringe nordær vm Sindræhylen som liggær j Midhlunnæ, settom meer aastafwer ter som heimrastæ togheth lyktædhæ mæd allæs waræ samtykt ter neer waro oc konongs vmbotzmannæ neerwærande, ter efter sagde fyrnæmdær Andres Joonsson swa, nu vitum meer tinæ heimrast vm nokor gør tik vmak j tennæ fyrsagda heimrast, vm tith fiskkeri, tikker mik som han hafwær taketh thæt vt af thit bur. fyrir sannindæ skuld sette Pall Halwardzsson konongs vmbotzman fyrnæmdær oc nerwærande sit jnzziighli mæd varum jnzziighlum fyrir thettæ bref er giort var deghi oc are sëm fyr seghir.»

Sammendrag:

Tre Mænd opgaa, i Anledning af Andres Jonssøns Klage over Eirik Björnsson, Grændsen og sætte Mærker mellem Kongens Almennig og Eiriks Hjemraster i Hedalen i Vaage.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Bjølstad i Vaage. 3die Segl vedhænger.

Eirik var lagrettesmann og tilstede på Sandbu 16.01.1429 da Haldor Sigurdsen fikk bekreftelse av Paal Hallvardsen på et jordbytte mellom gårdene Sogn og Blaker (DN X 151).

Han var også med som vitne 31.03.1437 da Amund Niculassen bygslet Taulstad (DN I 760).

Senere er han ikke nevnt, og døde antagelig ved denne tid.

En Eirik Bjørnsen er nevnt som lagrettesmann i Ringsaker i september 1429-30 og 17.04.1432. Det er mulig at dette er han (DN III 714 og DN IV 436).

Det er ikke kjent hvem Eirik var gift med. Såvidt man vet eide han ikke mer jord enn den i Bjølstad og Rudi, og noe gammelt diplom som kan gi nærmere opplysninger finnes ikke på gården. Riktignok foreligger det ett fra 1317 og fire fra årene 1436-41 om noen gårder på Hedmark, Gudin, Skodin i Fluberg, Store Sedal (Seval) i Land (Fluberg) og Tomle. Det er ikke mulig å se hvordan disse kom til Bjølstad, men de kom muligens med Tora Tordsdatter fra Tjerne (Engebret Hougen).

I følge Ivar Kleiven døde Eirik før 1441.

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:

«Eirik Bjørnsson er den fyrste vi veit om på Bjølstad av denne slekta. Han kjøpte Bjølstad (og Rudi) før 21.01.1430, da det vart sett opp brev om at Pål Halvardsson og kona hans, Sigrid Eiriksdotter, hadde selt "Eirike Biornsyni" gardane "Biolestadh sydhæ garden oc nørdræ oc Rwdh eer ligger j øfræ Hedale j nørdræ syslunne Gudhbranzdalu" og at seljarane hadde fått full betaling (DN IX 251). Det er ikkje nemnt noko om slektskap mellom kjøpar og seljarar. Brevet er sett opp på prestgarden "Vllænsyn" i Vågå. Om det var brukarar på Bjølstad i tiåra før Eirik Bjørnsson kom der, kan vera usikkert.

Eirik Bjørnsson er nemnt fyrste gong 02.04.1426 da Holte Jonsson gav "Æirikæ Biornson" kvittering ved avslutninga som leiglending på Taulstad (DN XI 144). Han er deretter nemnt som lagrettemann "Eiriker Biornsson" i eit diplom sett opp på søre Sundby i Vågå 16.01.1429 (DN X 151). I 1430 kjøpte han, som nemnt ovanfor, Bjølstad. Eit par år etterpå fekk han klage mot seg for å ha gått for hardt på allmenningen og 23.09.1432 måtte "Eirikær Biornsson" vera med og gå opp grensene mellom Bjølstad og allmenningen (DN III 717). Han er siste gongen nemnt 31.03.1437 da "Erik Biornson" var lagrettemann ved bortleige av Taulstad (DN I 760). Det kan knapt vera tvil om at det er same mannen som er nemnt desse fem gongene. Engebret Hougen har også nemnt som mogleg at det er den same mannen som er nemnt i to diplom på Hedmarka i 1432 (DN III 714 og VI 436). (Det er her ein feil hjå Hougen, det andre diplommet er frå 1430.) Han legg ikkje noko vekt på det, og eg kan heller ikkje sjå noko i diploma anna enn namnet som kunne tilseie at det var same mannen; det kan derfor like gjerne ha vore ein annan. Det er ellers ikkje funne fleire opplysningar om Eirik Bjørnsson.

Eirik Bjørnsson må etter dette vera fødd før 1399, da lagrettemenn måtte vera minst 30 år, og han døydde tidlegast i 1437. Han må ha vore nokre år på Taulstad før han slutta der i 1426, men vi har ikkje opplysningar om kor lenge. Ei lausøyretakst på Taulstad i 1411 kan kanskje tyde på at bygselen vart ledig da (DN II 615), og han kan kanskje ha kome der i dei tidene, men det er høgst usikkert. Når Eindrid Eiriksson i 1441 (DN III 762) kjøpte jord som seinare har lege til Bjølstad, kan det tyde på at Eirik Bjørnsson har gjeve frå seg garden til han før den tid, og kanskje var død. Kjeldene gjev ikkje noko haldepunkt for kven han var gift med, eller om han var gift for den del. Kjeldene som nemner Eirik Bjørnsson eller etterfølgjarane hans på Bjølstad seier heller ikkje noko om kven forfedrene var, ut over at han var Bjørnsson. Det er heller ikkje kjent at han hadde jordeige ut over kjøpegodset i Bjølstad og Rudi, men så tunt som kjeldegrunnet er, kan ein ikkje leggje nemnande vekt på det. Det at han hadde økonomisk makt til å kjøpe Bjølstad, at han var lagrettemann og at etterfølgjarane hans på Bjølstad med ein gong synest å ha høyrte til det øvste sosiale sjiktet blant jordeigarane i området, kan tyde på at han kom frå dette sjiktet, eller gjennom ekteskap var komen inn i det, men det er heller ikkje sikkert. Han kan også ha vore ein protesjé av ein mektigare mann, t.d. Holte Jonsson.

Engebret Hougen har drøfta kven far til Eirik Bjørnsson kan ha vore og kome til at det ikkje kan ha vore ein Bjørn Ivarsson som det tidlegare hadde vore gjete på. Eg har ikkje noko å leggje til denne drøftinga. Han har under tvil kome til at faren kan ha vore ein Bjørn Jonsson som er nemnt som vitne på Hove i Fåberg 08.09.1361 om ei overdraging av eigeidom i Lye i Vågå (DN III 322). Han byggjer på at det er samsvar i bruk av våpenmotiv mellom han og seinare medlemmer av Bjølstadslekta, at namn og alder høver og at Bjørn Jonsson kan ha vore frå Vågå. Resonnementet kan ha noko for seg, men eg finn at dette grunnlaget vel må vera for tunt til å seia at denne mannen var far til Eirik Bjørnsson. Det er ingen kontinuitet i våpenmotivbruken, det kan ha vore mange andre i Gudbrandsdalen med namnet Bjørn som kan ha vore far til Eirik Bjørnsson utan at dei er nemnde i noko diplom frå denne tida, og det er heller ikkje sikkert at Eirik var frå Vågå eller Gudbrandsdalen. Det kan kanskje likevel vera grunn til å merkje seg at diplommet Hougen viser til, der Bjørn Jonsson er nemnt, låg på Bjølstad. Tore Hermundsson Vigerust har nemnt at somme forhold kan tyde på at Eirik var frå Romerike, men han har ikkje drøfta dette nærare eller nemnt kva kjelder han byggjer dette på. Eg har ikkje noko grunnlag for å drøfte dette nærare her. Bakgrunnen til Eirik Bjørnsson må bli verande usikker med det kjeldegrunnet som nå er kjent». ¹⁶⁴

(Barn XII:4041)

¹⁶⁴ Ivar Kleiven: «I gamle Daagaa, forteljing og Bygda-Minne fraa Daagaa» (1907-08), side 315. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 330. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 74-79. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 44, 46. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 106-109,

Gift

Barn:

Endrid Eiriksen Bjølstad [Bratt]. Født omkring 1400. Død omkring 1460. (Se XII:4041).

XIII:8084 mm mm mm ff mf fm m

Borgylla Fredriksdatter. Levde 1410.

Borgylla var datter til Ragnild Olovsdatter.

Hun var fra Lom. men gift til Trøndelag.

Borgylla og hennes mann, Erling, døde tidlig.

De hadde følgende barn (minst):

Ca. 1410: Ingebjørg, oppfostret hos en søster til Borgylla, gift med Endrid Eiriksen Bjølstad [Bratt].
Arne.

Fra «Gyttingdiplomet»:

«A° 1533. Mons. Biscop i Hammer, og Capitlet, Dyr Sewoldson Lagmand ij Oplanden, Mons Trwelson, Hans Krwge oc Olaf Trwelson, Wepnere, Eric Bagge med fleere, Lagrettes-Mænd paa Hedemarken, vare samlede paa Raadstuwom i Hammer, da der for dem mødte Østen Brat og Sefren Stamstad paa Loom, paa sin Hustrues Ingelef Biørne Dottr (synes at have været en Brat) samt hendes Brødrers Vegne, Alf og Knut, hvilke tiltalede Oudolf Jonson og Engilbregt Hielle (Hielle i Dofre Sogn), paa egne, samt Jens Ifwerson, paa hans Hustrue Ragnilde Endrids Dotter samt Broders Trond Tynelfs Vegne, om Jordegods, efter gamle Alf Stamstada og hans qvinne Hustru Ingeborg biernedotter (hvilke da have været af Adel, da hun faaer Titel af Hustrue, og mueligt af Familien paa Blakar paa Loom).

Bemeldte Jordegods var Hielle-gaardene wiid Dofræ, item Bøiegaarden (paa Loom), Søndre Gaarden i Grytinge, Kraagestade wiid Trondhem, med fleere, som de, i lang Tiid, vare fratrængde. Her blev afsagt for Ret, at alt Gods, efter bemeldte Alf Stamstada skulde viige til Erich Degens Egtebarn, hvoraf forbenævnte Sefrens Hustru var kommen: thy Erich var Alfs skyltegin frilleson, som hans eget Brev derom vidnede. Desuden havde Hustru Swniue, Hustrue Ingeborgs Moder, en Broder ved Navn Anfin, som dødde uden Børn, samt en anden, heed Fridric, som havde en Dotter, ved Navn Borgylla, men denne igjen en Dotter, ved Navn Ingeborgh, som var Gwtorm Brattes Moder.

...». ¹⁶⁵

(Barn XII:4042)

Gift

Barn:

Ingebjørg ???. Født omkring 1410. Levde 1487. (Se XII:4042).

XIII:8085 mm mm mm ff mf mf f

Gudleik Pedersen. Født omkring 1360. Død omkring 1405.

Gudleik var sønn til Peder Gudleiksen d. e. (~1330 - >1398).

Han er ikke nevnt i noe diplom i sin samtid.

Han må være født ca. 1360 og levde til nær 1404.

Vi vet fra et diplom om Blakar 01.04.1456 at hans sønn Peder og Sigurd (Sjugurd) Torsteinsen var halvbrødre (DN III 835):

«Thes kenest jegh Pedher Gudheleksson sworen logh retis mann medh tesso mino brefe at jegh hawer ssællt Ændrithi Ærikssøne tøgja koa laigho jerdher j Blikom i øfra Hædal ssom liger a Wagha i nørðhra lutenn Gudbranzdalom medh ollom theim lutom ok lunendom ssom ther tel liger ok leghet hawer fra fonno ok nyo ængo wndan skilldo akero lawsa fore huariom manne wndan mer ok minom ærwengiom wnder før nemden Ændhrith ok hans ærwengia tel æwerdhelighe eigho kennest jegh at jegh hawer opp boret førsta penneng ok sidhersta ok alla ter j mellom æfter thy ssom i kjøp wart kom ok megh wel at nogde fore førsada jorth tel mere ssannend ssætte

Ssiwrðher Torstensson brodher minn

sworen loghretis mann ssom ner war ok a hød hæ thæssa wara gerth ssit jnzighel medh mino fore thetta bref ssom giort war a Loom torsdaghen i paska wiko anno dominj mo cdo lo vj.»

Sammendrag:

Peter Gudleikssön sælger til Endrid Erikssön 2 Koleier i Gaarden Blikar i övre Hedalen i Vaage.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjølstad i Vaage. Seglene vedhænge. b.03 s.610

¹⁶⁵ Gerhard Schøning: «Reise gjennom Gudbrandsdalen 1775», utgitt av G. F. Gunnersen på Hamar i 1926, side 108-110.
Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 54-56.

166

(Barn XII:4043, Far XIV:16169)

Gift med neste ane.

Barn:

Peder Gudleiksen Skidaker. Født omkring 1404 på Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP). Levde 1482. (Se XII:4043).**XIII:8086 mm mm mm ff mf mf m****??? Arnesdatter.** Levde mellom 1380 og 1405. Gjentakelse, se side 121.**XIII:8099 mm mm mm fm ff fm f****Henning Guttormsen Blakar av Vaaben.** Væpner. Kongens ombudsmann. Levde 1445 til Blakar, Lom (OP). Død etter 1475 på Blakar, Lom (OP).

Henning var sønn til væpneren, riksrådet og lensherren Guttorm Benediktsen (~1385 - ~1443).

Væpner (dansk væbner, svensk väpnare, latin armiger) var i høy- og senmiddelalderen en betegnelse for en adelsmann som ikke var slått til ridder. Det var ingen rettslig forskjell mellom væpnere og riddere, men forskjellen var sosial: Væpnerne utgjorde lavadelen.

Forskjellen mellom væpnere og riddere oppsto i Norden på 1200-tallet, og fulgte mønsteret i de europeiske statene lenger sør, hvor ridderslaget var en forutsetning for å kalles ridder (latin miles). I løpet av 1200-tallet ble inndelingen gradvis innført i Norge til erstatning for de gamle adelsklassene som var beskrevet i Hirdskrå. For væpnere brukte man først betegnelsen «sveinar á vápn» (flertall), mens væpnare dukker opp omkring 1400. På dansk brukte man også betegnelsen svend og knabe (Wikipedia).

Det var via sin hustru, en datter til Haldor Sigurdsen Blakar, at Henning ble eier av storgården Blakar i Lom som senere hadde en skyld på 8 huder og hvor han var bosatt. Han eide også gården Hovin i Fåberg og flere andre eiendommer i dalen og var en holden mann.

Han nevnes i Oslo 22.09.1452 (tvilsom dato) i forbindelse med en drapssak (DN XXI 470).

«Christiern mæd gudz nad noregis danmarkis vendis ok gotha konungh grefue j oldenborgh ok delmenshorst Sender ollum monnum þ(ei)m sæm þetta bref sea æder høyra Quediu gudz ok sina. Wer vilium at þer witer at wer hafuum j heider wider gud ok saker godra manna bønastader gifuith henung guttormssyni er selle steinssyni warth at skada vfirirsynio grid ok frid firir oss ok ollum warum monnum till xx dagh jwla nw nest er komer mæd þeim hettæ at hann bøthe vider gud ok Erfuingiæ hins dauda. biodum wer syslomanne warum ok þeim sæm aleigomall waar jnnehafua at profua mall hans oll vphaf videratto gridastader viglysingh ok huersso langth lidet ær fra þwi þetta vigh wunith war hiawerandum ok logligha firirstempdum Erfuingiæ hins dauda ok hwad visso han gerer oss firir þegn ok bothum ef han p(ro)fuatz at bota manne werdha ok ritha þetta *proset atter till war at þwi sannaste sæm fetz at þesse male, En fulkomligha firirbiodum wer hwarium manne wandredhæ at auka æder auka latha wider hann jnnan þessom war(um) gridum, Nema hwar sæm þet gerer vil hafua firirgirth fee ok frid. war þetta bref giorth j oslo vm fredagen nesth epter sancti mattei apostolo et ewangeliste dagh a iijja are rikis warz noregis. Herr gunnar holk profasther at mariekirkio j oslo Canceler war Jnsglade.»

Sammendrag:

Kong Christiern utsteder ved sin kansler Gunnar Holk gridsbrev gjeldende til 13. januar 1453(?) for Henung Guttormsson, som hadde drept Selle Steinsson.

Kilde:

Avskrift av Gregers Fougner Lundh i Norsk Historisk KjeldeskriftInstitut, Oslo. Tilføyd av Lundh på baksiden av arket: Pergament. Sigillet, som synes at have været i grønt Vox, borte. Tilhører G(aar)d(e)n Blager paa Lom.

Ridderen Thorgaut Benktsson – Hennings farbror – bevidnet 4 (7?) Februar 1458 på Nesø at Hr. Olaf Haakonsson (Stumpe) – ridder og Thorgauts tremening – ligeoverfor Henning Guttormsson erkjendte, at han havde undt og opladt Peter (Prest?) paa Skedager 1½ Gaard ved Navn Viker i nordre Gudbrandsdalen (Lom), som Lucie (Sigurdsdatter) paa Skedager for havde overladt denne uden Afgift, samt den halve Gaard Myting i søndre Gudbrandsdalen (Ringebo) (DN XII 226):

«Thes kendes jck Torger Benkesen rider med dette mit obne breff at tridie dag [Maaske snarest Feillæsning for friadagen, som vilde give Dateringen 3 Februar] nest epher kyndelszmesse dag anno domini mcd lviiij war jck j Nessø saa jck och hørde oppaa at the helde handom sammen aff ene halffue erlige mand och welborn her Olaff Hagenszen ridder aff andre halffue Hennig Guttormszen met de skilord at forne her Olaff kendisz och fullelig till stod j samme hander band der hand vnte och oplod Peder aff Skedagger i#j garde som hand haffde hafft aff Lucie som szad paa Skedagger och jntet for giffuit er som eieeta Wiger som ligger j nördre lottum j Gulbrandszdallen och en halff gaard ær Myding heder och ligger j søndre lottum j Gulbrandszdallen, kaldisz forne her Olaff sin kappelan ther vd offuer eskider sire Hansz och flere aff sina tienera. Ther med och lyste disse same ord som forskreffuit staander Och till sandingen her om setter jch mit jnszegle for dette breff som giort war dag och tima som for siger Kendis wi

¹⁶⁶ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 136, 166. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

eptherskreffne mend H: Christoffuer Erichszen sogne prest j Wage prestegield Jffuer Sandbu laugrettisz mend der szamestedsz at wi haffuer seett och hørd jdt gammelt breff hosz Stener Sandbu som lyder ord fra ord vdi alle mader som forskreffuit staar. Dett widner wi met vorisz signeter her nedden vnder»

Tillegg: Bagpaa:

Jordebref om i#j gaard i Viger och #j gaard heder Myting ligger thill prestebolett

Sammendrag:

Ridderen Thorgaut Benktsson bevidner, at Hr. Olaf Haakonsson (Stumpe), Ridder, ligeoverfor Henning Guttormsson erkjendte, at han havde undt og opladt Peter (Prest?) paa Skedager 1½ Gaard ved Navn Viker i nordre Gudbrandsdalen (Lom), som Lucie (Sigurdsdatter) paa Skedager for havde overladt denne uden Afgift, samt den halve Gaard Myting i sondre Gudbrandsdalen (Ringebu).

Kilde:

Efter 2 bekræftede Afskrifter fra 1611 og 1612 (a. og b.) p. Papir i norske Rigsarkiv (fra Loms Prestearkiv 1847). Den første har 2, den anden 3 paatrykte Voxsegl (Bomærker). (Se Dipl. Norv. I No. 90 og II No. 711).

05.02.1461 underskriver han et arvekall (DN VIII 370). Hans segl, et våpen med bøyd arm (lukket hånd) i skjoldet, brukes her første gang.

Henning nevnes første gang som kongens ombudsmann i Nordre Gudbrandsdalen 02.12.1463 (DN XXI 542):

«Thes kennoms ek jngemar jønson lagman a vplandum ok heningh guttormson konongs vmbudzman j nordre lutenum j gudbrandz dallum ok hallor halluardzson konongs vmbudzman j sudre lutenum j gudbranz dalum thorer arnason langh nicles torkelson thore simundzson ellingher guttormson øystein guttormson pall amundzson hakan juarsson pall stenarsson ok stein amundzson kunnokt gerande at mit warum a skipalem som ligher a frone a manadaghen nest fore andersmessa Anno dni. mo cd lxiiiio kom ther pall amundzson ok kerdhe a stala arnason at han hafde forthalath honom j swa matho at pall amundzson skulle hafua tallath vppa herra harttuiks tienara Jtem nu sakar thes at stale arnason fornemder kunne ey bytygha sin ordh ok sina thala tha stodh han a sin kne ffore pall ok badh ham ffore wars herra dødh forgiua sek the ordh som han *han hafde thalath a han ok well sextia men ok quinnar badha ffore honom stala fornemdum ok ther med forgaff pall honom fornemda sak til thes mere sanindh her vm hengium mith akar jn(si)gle fore thetta breff som giort war a fredaghen nest efther andersmessa a samma are som fore sigher etc. etc.»

Tillegg: Bakpå, fra 17, h.å.: proffs Breff om paalld Amundszønn.

Sammendrag:

Ingemar Jonsson, lagmann i Opplanda, Henning Guttormsson, kongens ombudsmann i Nørdre Gudbrandsdal, Halldor Hallvardsson, kongens ombuds- mann i Søre Gudbrandsdal, og 9 andre menn kunngjør forlik inngått 28. november samme år mellom Pål Amundsson og Ståle Arnesson, som hadde anklaget Pål for å ha talt bebreidende om herr Hartvig (Krummedikes) tjener, men nå tok sine ord tilbake.

Kilde:

Original på papir, tilhørte 1939 Jon Harildstad, Kvikne i Gudbrands- dalen. 8 hele eller brutte segl og 3 tomme seglremmer.

Han nevnes også som kongens ombudsmann i Nordre Gudbrandsdalen 30.01.1465 (DN XXI 551), 14.02.1465 (DN XVIII 83) og 15.01.1469 (DN V 862).

Han opptrer som lagrettemann i Gudbrandsdalen 28.11.1463 (DN I 866) og 03.02.1474 (DN III 904),

19.02.1475 ble han kalt «Henningh Guttormsson a wapn» (DN VIII 399):

«Thet kenniss iak Henningh Guttormsson a wapn med thetta mith opne breff ath ek hefwer sælth Siwgurdhe Dagfinssyni alth Rootheim liggheer a Ladalme j Wagha sokn, frialsth ok heimolth ok aakersllei(s)th firir hwariom manne, meder ollom theim luthom ok lunnindhom som til fyrnempdhe iordh liggheer elder legith hefwer fra forno ok nyghe wootn ok weidhestader vtthan gardz ok innan med alz aafædis eingho vndhin skyldho. Swa kennis ek ok mik hafwa vpborith aaff fyrnempdhom Siwgurdhe j fyrnempdh iærdhewærdhe iij kørlagh ok nyghiotighe j sylfwer ok j koo ok j brwn kiortil foodreth med ilken j sama wærdh. Ok ther meder frelser ek honom fyrnempt Rootheim fraa mik ok minom erwinghiom ok vnder fyrnempdh Siwgurdh ok hans erwinghe til æwærdhelighe eygho medher twi skilordhe ath wordhe Rootheim oofrelsth tha skaal iak faa honom iemgodhe iordh ther i mothe eller ok sine peninghe i gæn. Til sannindh her vm setthe heidherligin man sire Peder Larensen presther a Ringhesakre ok koorsbrodher i Hambre ok Gunner Ifuer son, logrettheman sijn incigle med mino fore thetta breff som giorth var a Ringhesakre ymbreswñnedaghin j longhefasthene anno dominj mcdlxxv.»

Sammendrag:

Henning Gudthormssön af Vaaben erkjender at have solgt til Sigurd Dag- finnssön hele Røteim paa Ladalm i Vaage og at have oppebaaret Betalingen.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. p. Kruke i Hedalen. Levning af 1ste Segl vedhænger; de 2 andre mangle. (Jfr. Dipl. Norv. V. No. 862 og ovenfor No. 300).

Han er ikke omtalt senere.

Tilnavnet Munk ser det ikke ut til at han brukte, men hans svigersønn og sønnesønn førte det ofte. Man vet ikke med sikkerhet hvor tilnavnet Munk kom fra.

Fra «Munk'erne av Gudbrandsdalen» av S. H. Finne-Grønn:

«Henning Guttormssøn [Munk] nævnes 15/1 1469 som kongens ombudsmand i Nordre Gudbrandsdalen og bruker et vaaben med en bøiet arm (med lukket haand) i skjoldet. Hans navn med dette sigil forekommer tidligst 5/2 1461, da han underskriver et arveavkald. I «Saml. til d. n. Folks Sprog og Historie» 4 s. 120 fortælles at han i 1454 begik et drap, hvad nærværende meddeler dog ikke har kunnet finde nogen paalitelig kilde for, og i et skindbrev med tvilsom datering 30/1 1460 nævnes han som vidne i Gudbrandsdalen. Som lagrettemand i Gudbrandsdalen optræder han 28/11 1463 og 3/3 1474 og kaldes 19/2 1475, paa hvilken dag han solgte Rottem i Vaage til Sigurd Dagfinssøn, Henning Guttormssøn «av vaaben». Ifølge Ivar Kleiven eiet han den store gaard Blaker i Lom, som siden hadde en skyld av 8 huder og hvor han var bosat, gaarden Hovin i Faaberg og flere eiendommer i dalen, saa han har sagtens været en mand av velmakt. Tilnavnet Munk kan han ikke sees nogensinde at ha brukt, men hans søn og sønnesøn førte det stadig, og det vites ikke hvor han kom fra, men han kan vel tænkes at ha været en sønnesøn av den Gisbrikt Guttormssøn paa Andvord i Lom, der nævnes som lagrettemand 24/4 1418, 8/2 1442 og endnu 8/11 1444. I et skindbrev av 25/1 1437 meddeles at han 18 aar tidligere ved haandslag hadde tilsagt biskop Anbjørn av Hamar, at kapelkirken, som var blit flyttet fra hans gaard Andvord og til Skiaaker, skulde forbli upaatalt av ham og hans arvinger. Efter dette maa han være født et godt stykke ind i 1300'tallet, og forsaavidt kan han passe godt til at være farfar til Henning Guttormssøn. Se DN I 866, III 904, V 862, VII 458 og VIII 370 og 399».

Det kan imidlertid ikke påvises noe slektskapsforhold mellom Gisbrikt Guttormsen og Henning!¹⁶⁷

(Barn XII:4050, Far XIV:16197)

Gift med neste ane.

Barn:

Birgitte Henningsdatter Blakar. Levde 1519 på Blakar, Lom (OP). (Se XII:4050).

XIII:8100 mm mm mm fm ff fm m
??? Haldorsdatter.

Hennes navn er ikke kjent, men hun var datter til Haldor Sigurdsen Blakar (~1380 - ~1461).

Med Henning hadde hun følgende barn (minst):

En sønn som nevnes i 1516, uten etterslekt.

Birgitte, gift med Lasse [Olavsens?] Blakar [Munk].

En datter gift med Stein [Dart?]. De hadde sønnen Henning som nevnes i 1519.¹⁶⁸

(Barn XII:4050, Far XIV:16199)

Gift med forrige ane.

XIII:8103 mm mm mm fm ff mm f
Gaute Olavsens(?). Levde 1490.

Jorunns ektefelle, med det forholdsvis sjeldne navnet Gaute, kan neppe være noen annen enn den Gaute Olavsens som sammen med Andres Stefansen og 5 andre menn 17.06.1490 på Stalsbjør kunngjør et forlik mellom Fru Magnhild Oddsdatter og Paal Klave om denne gård. Gaute, som nevnes som den første av utstederne har sikkert vært en fremtredende mann (DN III 971):

«Alle danne men som thetta breff seer eller høre gør vy witherligh Gauthe Olsson Andhers Staffensson Bordh Amvndhsson Amvndh Haluardsson Simon Sivrdsson Byrn Gvtormsson och Bersven Gvlighsson ath vy vare a Stazbergh sancte Botolzdagh anno dominj mcd. lxxxx tiil kraffder aff velboren quinnæ ffrw Magnildh Odzdotter ath see och skode hennes jordh nedhre Stazberg then skadhe som Pael kloffue haffde giorth hennes gardh appo forne Stazbergh, var ther tha beuisth a samme tiidh ath ij lanbo motthe rømme vtaff hver epter annen fore forne Pael skyldh och ther oppo sath gaffue ther aff iij hudher vtaff y lanskyld fore hverth aar, nw haffuer Pael forne haffth forne gardh y xiiij aar och xx och røth hanum nedher saa ath ther er engen huss oppo och giffuet ther ikke mer vtaff en iij øre gillen hverth aar och enghen skel haffde han ther tiil ath noker haffde lakt vtaff lanskyldh oppo ffrw Magnildz vegne vten han selff, och var ffrw Magnild ther selff i Pauels gardh fore xv ar och forbydh hanum ath bevare segh medh hennes gardh vtan giffue henne sin retthe lanskyld och retthe hennes gardh op i gen, kraffde tha ffrw Magnildh oss tiil ath sighe henne ther reth om thet var hun helsth begæren, gigh tha fram Pael cloffue forne och bød segh tiil sone fore hennes gardh han lagde y ødhe och lanskyld jne medh ssegh haffuer haffth, var tha saa offuer taleth och heldhe hendher samen ath Pael setthe ffrw Magni(l)dh nw strax helthen y øffuer gardher Stazbergh och andhre helthen skal Pael følghe i sin *løstiidh seg tiil fødhe och epter hans daghe skal ffrw Magnildh fylge alth Stazberg fra segh. och sine ervinghe och vndher ffrw Magnildh och hennis ervinghe tiil everdeligh eighe frælstth och hemelt fore hverie manne medh alle lutom och lundum som (tiil) ligher och legthet haffuer fraa forne och nye. sagde

¹⁶⁷ S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 7-8. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

¹⁶⁸ Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript (1951), side 121. Engebret Hougen: «Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 54-55. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

tha ffrw Magnildh tiil honum vordher tw sa gamel ath tw orker ekki selff ath fdhe deg, lsther tek ath komme tiil min gardh tha vil jek giffue tegh brdth och tin konne takker jek edher gerne, var tha jordhen sndher skypth sa ath Pael kaass ij gerdhe som sa hethe loffsgerdeth och nordh gerdeth, sydhe gerdeth och soudgerdett skal ffrw Magnildh bygge hvem hon vil var och hussen aff skypt a samme tiid hver som haffue skulde. tiil mere vissen och sanindhe her om henghe vy vare jnsigle for thette breff som skriffuet var aar och dagh som fore sigher.»

Sammendrag:

Syv Mænd kundgjøre et Forlig mellem Fru Magnhild Oddsdatter og hendes Landbonde Paal Klove, der havde vanbrugt Gaarden Stadsberg og tiltaget sig Brugen af en anden Del deraf, hvorefter den samlede Eiendom ved hans Død skulde tilfalde Fru Magnild.

Han er for tiden ikke nærmere kjent.¹⁶⁹

(Barn XII:4052)

Gift med neste ane.

Barn:

Birgitte Gautesdatter. Født omkring 1460. Dd etter 1518.

Maritte var datter til Gaute Olavsens (nevnt 1490) og Jorunn Niklesdatter (~1435 - ~1516).

Hun var gift 1. gang med væpneren Gunnar Finkelsen på Folberg i Nes på Romerike. og 2. gang med væpneren Mogens Trulsen.

Birgitte nevnes i 1507 som enke etter Gunnar Finnkjellsen – en snn til Finnkjell Haakonsen på Folberg i Nes på Romerike. Gunnars mor, Hustru Kari Jensdatter, erklærte da med samtykke av sin annen ektemann, Per Nilsen, at hun vedsto seg de gaver Gunnar hadde gitt Birgitte på deres bryllupsdag, nemlig Folberg og Austmo i Nes på Romerike (DN I 1021).

To år senere, i 1509, overlater Sakse og Ola Repssnner sin odelsrett i Folberg, som de hadde krav på etter sin nrskylde frende Gunnar Finnkjellsen, til velbyrdige Hustru Birgitte Gautesdatter (DN II 1031).

Gunnar Finkelsen nevnes i et brev datert 04.05.1506 som forlenet med Herr Knut Alvsens konfiskerte gods (DN IX 463), fikk 17.09.1506 Solør i forlening av Herr Henrik Krummedike (DN IX 463) men var død 13.06.1507 da Hustru Birgitte nevnes som hans enke (DN I 1021).

Hennes annen mann, væpneren Mogens Trulsen, var stamfar til slekten «Handingmann».

Hun levde fortsatt 08.06.1518 da eiendoms- og odelsretten til Imset i Løiten ble behandlet (DN VII 548), men må være død kort tid senere uten å etterlate barn i dette ekteskapet.

Mogens utsteder i 1521 tre brev fra Gautestad (Gaustad i Romedal), gården hvor Birgittes morfar Svein hadde bodd. Siden Mogens etterkommere senere førte prosesser om eiendomsretten til Nordre Gaustad, må vi ha lov til å anta at Mogens bodde her i 1521.

Han var nå allerede omgift med Ingerid Asgautsdatter [Oksehode Kamp] (DN II 1069).

Birgitte og Mogens har trolig hatt ett eller flere barn som overlevde og arvet Birgitte. Barnet eller barna må så vre døde i ung alder uten å etterlate seg egne barn. Bare slik kan arven etter deres mor, Birgitte, ha gått til de barna deres far fikk i ekteskapet med Ingerid.

Et diplom datert Gaustad i Romedal 29.12.1521 tyder på at nettopp dette kan ha vært tilfelle. «Moenss Trulsson af vapn» makeskifter da med samtykke av sine barn (ikke nevnt ved navn) hele Gulkunrud, med unntak av Ødegården, i Skaun (Stange) i Ottestad sogn, til «fornumstige mann» Bjørn Olsen mot  få igjen 1 hud i stre gården i Nordre Vi i samme sogn (DN II 1068). Siden Mogens gjør dette med samtykke av sine barn uten at noen hustru nevnes, må diplommet kunne tolket dit hen at Mogens på dette tidspunkt var enkemann.

Sett på bakgrunn av den urett mann må ha følt ved at godset kom ut av ætten, er det kanskje ikke så rart at Maritte Gautesdatters arvinger flere ganger gjorde forsøk på å gjenvinne eiendommer. Selv om motparten i disse sakene, som var Mogens Trulsens arvinger, trolig har stått juridisk sterkere med arveloven på sin side, må det ha vært fristende å forsøke å overprøve tidligere rettsavgjørelser. Mye verdifullt odelsgoods stod på spill. Tvister som oppstod på grunn av en inngift persons arv fra felles barn, ser ut til å ha vært en ikke uvanlig foreteelse i middelalderen.

Hun døde kort tid etter 1518. ¹⁷⁰

Maritte Gautesdatter. Født omkring 1460. Død etter 1516. (Se XII:4052).

¹⁶⁹ Henning Sollied: «Kildekritiske underskkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-tten», N.S.T. VIII (1941-42), side 400-02.

¹⁷⁰ Henning Sollied: «Kildekritiske underskkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-tten», N.S.T. VIII (1941-42), side 399-402. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons tt, og litt om Hove- og Østby-ttene», N.S.T. XXXV (1996), side 416-18, 427.

XIII:8104 mm mm mm fm ff mm m

Jorunn Niklasdatter. Født omkring 1435. Død omkring 1516.

Jorunn var datter til Aase Sveinsdatter (~1410 - <1518).

Hennes mor må ha vært gift med en Niklas (Nikles, Niels) etter Jorunns patronymikon.

Da Jorunn åpenbart er oppkalt etter Hustru Jorunn Sunnulvsdatter, må hun være født etter dennes død, altså rimeligvis i 1441 eller 1442.

Gaute og Jorunn hadde følgende barn (minst):

Ca. 1460-70: Maritte, trolig gift med Bjørn Bjarnesen, død etter 1516.

Ca. 1460-70: Birgitte, gift 1. gang med væpneren Gunnar Finkelsen på Folberg i Nes på Romerike.
gift 2. gang med væpneren Mogens Trulsen, hun døde kort tid etter 1518.¹⁷¹

(Barn XII:4052, Far XIV:16207, Mor XIV:16208)

Gift med forrige ane.

XIII:8145 mm mm mm mf mf ff f

Tjøstolv Ivarsen Sandbu. Født omkring 1350.

Tjøstolv var sønn til Ivar Sandbu (født ~1315) og
Synne Guttormsdatter Hundorp (født ~1328).

Han er ikke kjent fra noe odelsbrev, han er kun kjent gjennom sine sønners patronymikon.

Tjøstolv hadde følgende barn (minst):

Ca. 1375-80: Ivar, gift med en datter til Ivar Kolbeinsen Røssum, døde på Sandbu ca. 1439.

Ca. 1380-85: Arne, levde i 1442.

Ca. 1380-85: Gudmund, levde i 1441, døde antagelig i 1440-årene.¹⁷²

(Barn XII:4073, Far XIV:16289, Mor XIV:16290)

Gift

Barn:

Ivar Tjøstolvsen Sandbu. Født omkring 1375 på Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1439 på Sandbu, Vågå (OP). (Se XII:4073).

Arne Tjøstolvsen Sandbu. Født omkring 1380. Levde 1442.

Han hadde antagelig sønnen

Ca. 1425: Vagleik, far til Arne, som levde på Snerle i 1497, 1510 og 1528,
da han betalte 1 lodd sølv i gjengjerd.

Arne var 02.11.1439 med og satt opp ett brev på Kleppe (DN VIII 305):

«Ollom monnom þetta bref sea ædder hœra sender Andres Joonsson q. g. oc sina kunnukt gœrande at æk hauer giuet oc afhent Siwordhe Þorstensson frenda minom odhals jordh mina som Clep heeter oc ligger j Hiordale j Vagha sokn j nœrdhra lutenom j Gulbrandzdalum frelsa oc hemollo firj huarium manne med allum þeem lutum oc lunnendom som tel þeirra fornemda jordh ligger oc leghet hauer fra forno oc nyio vttan gardz oc innan engo vndan takno saker þes at Þorsten Paalsson lyst fadhör fornemdz Siwordz syster son min ær min retter skaparue firj gudhi hauer oc giuit þessa fornemda giof med þeem skilmala at æk skal hauer kost oc cledhe af fornemdre jordh medhan æk lifuer af adhernemdom Siwordhee. vardher oc Ingeborgh Kolbiœrns dottor eghenkona daghum dryghare en æk þa skal hoon hauer sina vidher þarft af adhernemdre jordh med firra skilordhe en æfter okkra dagha skal fœrnemdh jordh Clep falla vnder fornemdan Siwrth oc hans æruingia tel æuerdelegha ægho oc alz afredhes badhe med loosso oc fasto oc tel þess mere visso oc sanindh herom sætia þesser godher men ær sva heeta Arne Þiostolfsson Aszar Olafsson Þronder Petharsson Baardher Olafsson oc Jœnis Anundsson sin insigle med mino firi þetta bref som hia voro þessare minne giof som giofuen var arom æfter gudhis byrdh mo cdo xxxix *oc saladaghen om houstet.»

Tillegg: Bagpaa, yngre: Kleps aadels breff.

Sammendrag:

Andres Jonssön kundgjör, at han har skjænket sin Frænde Sigurd Thorsteinssön sin Odelsjord Klep i Hjördal i Vaage Sogn paa den Betingelse, at han selv og hans Hustru Ingebjörg Kolbjörnsdatter skulde have frit Underhold, saa længe de leve.

¹⁷¹ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 399-402. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 416-18, 427.

¹⁷² Engebret Hougen: «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen», NST (1949-50), Bind XII, side 226-227, 243. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65.

21.01.1441 avsto han sammen med broren Gudmund og brorsønnen Gunnar Ivarsen, 1 markebol i gården Rolstad i Sør-Fron til Haakon Sigurdsens barn (DN VIII 311):

«Ollom monnom them som thetta bref see eller høyræ sender Gudmund oc Arne Testolfs søner q. g. oc sinæ kungørande at med ia oc handerbande Gunnar Ivarsson brodorson warom hawom mer aller samtygt tha giof oc afhent som thaw gawost sin a millom i Roalstadum hustru Iartrud Palsdottor oc Hakon Sigu(r)dsen som gud theræ sæl nade oc efther ty som thetta bref som wart er wider fest wtwisar ta hawom wi afhent(t) tessæ fyrnemdæ giof fra os oc warom erwingiom oc wnder fyrnemdz Hakons Sigurdsson barn oc theræ erwingiæ med ollom lutum oc lunnendom som til teræ iord i Roaldstadom hawer legit fra forno oc nygio wttan gardz oc innan til æwordelega eigo oc aldz afradis. til meiræ wisso oc sannind settom mer wor incigle for thetta breff som scriwat war a logurdagen nest efther Antunus mōsso anno dominj mo cdo xxxo xi.»

Sammendrag:

Gudmund og Arne Thjostolfssønner med Samtykke af sin Brodersøn Gunnar Ivarssøn overdrage i Henhold til Gertrud Paalsdatters og Haakon Sigurdssøns gjensidige Gavebrev disses Jordegods i Roaldstad paa Fron til Haakons Börn.

12.01.1442 var han lagrettesmann i en sak om to gårder sammen med Halldor Sigurdsen og Amund Niculassen som var leilending på Taulstad. Diplomet er skrevet på Sandbu, hvor han da sikkert levde (DN III 769):

«Ollom mannom þeem som þetta bref sea ædder høra sender Amunder Niclasson Arne Þiostol(f)sson oc Haldoor Siwrðsson suorne lagrettomen aller q. g. oc sina kunnukt gørande at arom efter guds byrdh mo cdo xlmo ij oc manadaghen nest efter Agatamesso varom mith j sudhra Sunbu ær ligger aa Vagha j nördhralutenom j Gulbrandzdalum þy i hia soghom handarbandh oc hørdhom ordh þerra Bardh Esbjörnsson af enne haluo en annare haluo Þore Þoresson medh þeem skilmala ath fornemder Þore skal frelselegha fólghia sua mykit som hans bref visa in i Ketilstadha oc Otterstadhe som ligger aa Broem nørst aa Loom j fornemdom Gulbrandzdalum frelst oc hómolt firi huarium medh allom lutum oc lunnandum fornem oc nyom vttan gardz oc innan engo vndan takno tel æuerdhelegha ægho oc alz afredhæs. jtem var oc þet j þerra skilmala j sama handarbande at fornemder Bardher skal svara alle teltalu om nakar kan nakra agango hellir teltalu veeta aa þa fornemda jordher sva mycla som hans bref vtuisar. oc tel sanninde herom setium mith okkor insigle fore þetta bref som giort var are oc tima som firi sægher.»

Sammendrag:

Tre Lagrettemænd kundgjøre et Forlig mellem Baard Esbjörnsson og Thorer Thorsson, hvorefter Thorer skal have Gaardene Ketilsstad og Otterstad paa Broheim i Lom, saavidt hans Brev udviser.

173

Gudmund Tjøstolvsen. Født omkring 1380. Levde 1441. Død før 1450.

Gudmund var lagrettesmann sammen med sin bror Ivar på Toksen i Fron 12.11.1427 (DN III 691, «Regesta Norvegica» X, nr. 718). Engebret Hougen angir at det var sammen med broren Arne, men diplommet angir at det var sammen med Ivar.

De var også sammen på Korstad i Fron 28.11.1429 (DN XVI 91, «Regesta Norvegica» X, nr. 960).

Neste gang en hører noe om Gudmund, bor han på Vågå, der han, sammen med sin bror Ivar, er nevnt i rettssaken om Sunde og Råstad 28.06.1436 (DN I 755).

Han er videre nevnt i et diplom fra Vågå datert 30.03.1437 (DN VIII 300).

Siste gang vi finner noe om ham er så 21.01.1441 når han avstår 1 markebol i gården Rolstad i Sør-Fron til Haakon Sigurdsens barn sammen med broren Arne og brorsønnen Gunnar Ivarsen (DN VIII 311).

Det er mest trolig at han bodde på Veikle i årene før Hustru Gjertrud Paalsdatter døde, men at han så har flyttet til Sandbu.

Han døde antagelig en gang i 1440-årene.

Det foreligger ikke noen opplysninger om gifte, med han hadde antagelig datteren Gjertrud.

Det er trolig at utgiverne av Diplomatariet har forvekslet Gjertrud Gudmundsdatters navn med Hustru Gjertrud Paalsdatter i et diplom skrevet på Vågå 13.06.1455 (DN VIII 356):

Sammendrag:

«To Lagrettemænd kundgjøre, at Baard Baardsson og hans Hustru Gertrud Germundsdatter i Klokkegaarden paa Ullinsyn sidstleden 26 Mai paa Thronð Peterssøns Forespørgsel erklærede, at de havde solgt ham Halvparten af Kvernefossen i Tessa med Tilbehør samt Gertruds Del i Midtgaarden i Storvik (paa Vaage) og oppebaaret Betalingen.»

Fra Engebret Hougens Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65-67:

«Det er trolig at det her er skrevet eller tydet feil.

¹⁷³ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65, 70-71, 73.

«Hustru» Gjertrud Paalsdatter eide bl. a. kvernene i Tesso, og i diplomtet fra 1455 er det to lagrettesmenn som kunngjør at Baard Baardsen og hans hustru, Gjertrud Germundsatter, i klokkegården på Ullinsyn (Vågå) 26. mai samme år, etter oppmodning av Trond Pedersen, hadde bekreftet at de hadde solgt til ham halve kvernfossen i Tesso, halve kvernen og den delen de eide i Midtgarden Storvik.

Men kvernbruket i Tesso kan neppe ha tilkommet dem uten å være arv etter «Hustru» Gjertrud, og navnet peker også direkte på et slikt samband med Hundorpætta. Når Gudmund Tjøstolvsen er født ca. 1380-85, skulle datteren være født ca. 1410-15 og kan da godt ha vært gift med Baard Baardsen lenge før 1455. Baard var lagrettesmann i Vågå 27.07.1449 (DN III 807).

Likeledes ble det opplyst i et diplom datert 17.03.1428 (DN XVI 88) at fire menn hadde holdt takst over en mengde løsøre på Nigard Hellen i Vågå etter anmodning av Sigurd Kolbeinsen som var ombudsmann for Baard Baardsen. Det var et stort gods, for det ble verdsatt til 63 kyrslag i sølv, sengetøy osv.

Baard var antagelig umyndig i 1428, og Sigurd hans verge. Baard må ha vært arving til Hellen, men på hvilken måte er ukjent. Det vi vet, er at en Sigurd Paalsen betalte kjøpesummen for 6 kyrleier i Hellen 14.09.1355 på «Thorrestad i Haurdin sogn» i Valdres (DN XVI 16).

Han er nevnt flere ganger. Trolig er han den samme som hadde to brødre, Torstein og Østen, nevnt i 1358, og ser ut til opprinnelig ha hørt hjemme på Lom.

Det er ikke kjent om det har vært etterslekt etter Baard og Gjertrud.»¹⁷⁴

XIII:8147 mm mm mm mf mf fm f

Ivar Kolbeinsen Røssum. Født omkring 1350 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Levde 1394 på Røssum, Nord-Fron (OP).

Hans far var trolig Kolbein Harildstad (~1310 - ~1360).

Ivar må ha vært far til disse sønner om er omtalt i flere diplomer.

Paal Ivarsen Brede,

Amund Ivarsen Røssum og

Torleiv Ivarsen Ulberg-Oden, dertil

Ca. 1385: En datter gift med Ivar Tjøstolvsen Sandbu. død etter 1412.

Ivar kjøpte 04.10.1394 på «Gassegard i Lessio» 5 øresbol i «Reidesheim i Hvamm» [Røssum] og 1 øresbol i «Skalpestad» av Eirik Erlingsen (DN V 365, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 331):

«Ollum monnum þeim sœm þættæ bræf sia ædær høeyræ sændær Ændridær Juærsson ok Æstæin Þostæinsson logrættø mæn a Læsium q. g. ok sinæ kunnigh gærandæ at mith varum j Gassæ gardæ ær liggær a Læsium a mydykædagæn næstæ æftær Matios mæssø þær j hia sagom ok høeyrdum a at Æirikkær Ællingsson vidærkiændæz þær at han hafdæ sælt Juæræ Kolbæinssyni v auræ bool jærðær j Ræidæsæimæ ok œyræs bol j Skalpæstadum ær liggær j Huammæ frialsær ok hæimolær firir hurium mannæ mæd ollum þeim lutum ok lunnændum sæm till þæiræ jærðær liggær ædær lægæt hafa fra fornu ok nyo vttæn garz ok innæn. jtæm j sama handærbandæ kiændæz ok þa Æirikær Ællingsson at han hafdæ vpboræt af adærnæmdum Juæræ Kolbæinssyni allæ værdauræ æftær þui sæm j kaup þæiræ kom. till sannændæ hær vm sættæ mith okkor jncigli firir þættæ bræf ær gorth var a sunnædagæn næstæ æftær Michia(l)s mæssø a vi æræ rikis okkors vyrdulix hærra Æirikk mæd guds nadh Noræx kononghs.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om salg av jord utst av Eindride Ivarsson og Øystein Torsteinsson, lagrettemenn på Lesja:

Onsdag etter mattiasmesse var de til stede i Gassægard på Lesja da Eirik Erlingsson med handarband erklærte at han hadde solgt til Ivar Kolbeinsson 5 øresbol i Ræidæsæime og 1 øresbol i Skalpærstadum på Kvam. Salgssummen var oppebåret i sin helhet.

Beseglet av utst søndag etter mikkelsmesse.»

Han har vel også før den tid eid noe jord i Røssum.

Ivar var altså myndig før 1394 og må være født omkring 1350.

Han var trolig sønn til Kolbein på Harildstad, da Kolbein da som nå er et lite benyttet navn. Denne Kolbein nevnes kun i et diplom fra 07.05.1336 (DN III 185, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1178) der Kolbein vitner for Hr. Sigurd Erlandsen om retten til Heimdalsvannet.

Dette gir imidlertid en stor aldersforskjell, så det kan ikke ses bort fra at det kan ha vært et slektsledd mellom dem.

Da Gunnar Ivarsen Sandbu, sammen med halvbrødrene Helge og Erling Eindridssønner (de hadde samme mor), var arvinger til jord i Oden og Ulberg, må de på morssiden være av Ivar Kolbeinsen Røssums ætt.

Tar man hensyn til deres levetid må de da ha vært hans dattersønner, da Gunnar Ivarsen skal ha vært født i 1412. Hans mor må da ha vært født før omkring 1385 om hun skal kunne ha fått en sønn i sitt andre ekteskap i 1412.

Det er klart at sønnene Paal og Torleiv var barnløse.¹⁷⁵

¹⁷⁴ Engebret Hougén: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65-67.

¹⁷⁵ Engebret Hougén: Ættesoge for Gudbrandsdalen I, side 108-109.

(Barn XII:4074, Far XIV:16293)

Gift

Barn:

??? **Ivarsdatter Røssum**. Født omkring 1385 på Røssum, Nord-Fron (OP). Død etter 1412. (Se XII:4074).

XIII:8157 mm mm mf mm mf f

Østen Erlendsen.

Østen, som selv ikke er kjent fra noe diplom, må ha vært sønn til Erlend (Ellend) Østensen i Øy som nevnes mellom 1367 og 1380.

Han må ha hatt 2 sønner (minst):

Steinar nevnt fra 1420, gift med Eldrid Eriksdatter (nevnt 1420-40), død ca. 1450.

Amund (Ommund?), nevnt 1405(?), og 1424-52, gift med Brynild Ivarsdatter (nevnt i 1427).

Amund er nevnt i tilknytning til Øverøy i Finntrya i Vågå, like ved Vågåmo, og gården inngår i slektsgodset ved det skiftet som ble avholdt på Steig i Fron i 1588.

Det jordegodset som da ble skiftet var i all hovedsak arven fra hans bror Steinar [Bratt] (Øverøy-ætten) og Sandbu-ætten.¹⁷⁶

(Barn XII:4079, Far XIV:16313)

Gift

Barn:

Steinar Østensen [Bratt]. Født 1390. Levde 1420. Død omkring 1450. (Se XII:4079).

Generasjon XIV

XIV:14337 mm mf ff ff ff ff ff

Torstein List. Levde 1333 på Berge, Follbu, Gausdal (OP).

Torstein List er den første mann vi kjenner til med tillavnet «List», men vi vet ikke sikkert om han er far til Paal List.

«List» er uten tvil et personlig tilnavn, som siden er gått over til slektsnavn. Ordets betydning kune man, i betraktning av slektens utpregede karakterdrag i eldre tid, være fristet til å tro var det oldnorske adjektiv «lystr», i betydningen begjærlig, men dette kan neppe være riktig, da det skrives:«List» de to ganger Torstein nevnes. Det må derfor være det langt mere tiltalende substantivet «list», dvs. kunst, kunnskap, som hans samtid har funnet det riktig å ære ham med. At «lystr» har nedsettende betydning ville ikke vært til hinder for at det ble brukt, hvis det ellers hadde passet på mannen. Våre forfedre var i så måte meget likefremme og ærlige i sin framferd.

Første gang Torstein List nevnes er i en markegangssak fra Berge i Follbu, hvor han var en av 12 dommere ved «herrestevne». Såfremt diplommet er riktig tydet, det foreligger kun i en avskrift på Bø, Gausdal, fra 1656, skal det være datert 29.11.1333, men «Nicelio» er en lite brukt datering og om det er feillesning for «Michaelis» blir dateringen 27.09.1333. Noen reel betydning har jo ikke det. Torstein List står her som den tredje av dommerne, vi må da forutsette at han har vært en yngre mann, litt over 30 år gammel, kanskje henimot 40 år. Foran ham står Bergi på Reidestad og Torstein «Thøffus» - bønder, likesom de øvrige dommere. Diplommet er utstedt av lensmannen Bård på Berge, Harald og Olav Alfsønner, som må forutsettes å ha vært mere fremtredende enn de øvrige (DN VIII 93, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1021):

«Jesus. Allom mannan theiem som thette breff see eller høira, sender Baarder, a Berge, lenszmander. Haralder, och Ollauffs Allffs szøner, quedi gudes och sine, yder gierer ech kunicht, at, a manne dagen nesta firj santj Nicelio,1 a femtende aare rickes wurdulx herra mins, Magnus medt gudz (miskun), Norrix Suie och Gatta konnongs, var ek a, herra steffnu a Berge i Foldebu, tha ehr der hilda handom sammen Agmunder a Steinj och Thronder broder hansz och annere, hallue, Halduader i Bøe aff allre dera, weignen som sameigis ehro, wiider han och ther eigu i Bø, at ganga marcher gangu, theira jmillom och att lyda allou thj proue och schilrichj som Byer mend haffdj thill theira jmellom, och dett a thisz dagenn som theire faa eige a mene dagenn effter det neffnd och (dvs ech?) 12 dommere (dvs dannemen) met meg, och byryde meer marcker gangu theira jmellom wiider Afflenix setter och thoko their der bock i haand, ser Adun Klunder och Bierne Thokaszen, med suornom eidj at their haffdu set der slanda marcksteinden, ehr schillde mellom Byere manne och Steins manne, och wt i Houch aane och at their høyrdu saa sagtt at Byer mend atte synden at, enn Steins mend norden at, Effter dett bare Simon Lurcker och Ollauer Thoreszøn met suornom, eide or Budere steininun firj norden Thokastader och wt i gaardz endenn firj sōnden aamot dedan, och

¹⁷⁶ Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47-48.

op i marchsteinen firj sunden Houk aane, och thok bein schillde ganga der j mellom, och at dj hørdu saa sagt at Byer mend atto sunden at, enn Steins mend norden at och saa wider gango dj brøder och sette neder, march steine, effter det bar Euinder, a Lunde och Achle Arneszen or fyrenbdom Budere steine och at hag felle war j fra Buder steinenom och vtt i aane firj norden Warghallere, och at Byer mend atte synden at, enn Gudmunder a Steine, norden at haffde Eiuinder det fra mere j sinom witnis byrd at hand gierdj daa hag fellu, daa ehr hand war heime met Gudmundj a: Steinj, firj fem tige wettrom, effter det baar, Gunleiff huszpreia och Angierder Jffuers dotter, mett suornom eidj or fyrenbdom Budere steine, och op i thiodueggen, och der haffde stedet marchstein, saa ehr dem suarade och hørde. Arngierder saa seer sagt at Byer mend atto sōnden at, enn Steins mend norden at, End Gundleiff bar theim till all eigu, och baro der sit minde better femtigj vetra thok ek theszer witnj, hiawerande. Bergj a Reidastadum, Thorsteinj Tøffue, Torsteinj List, Thorallue, a Føxirj Haldore a Schieruom, Hakone a Engiom och dj settu their sin jndsiziglj met minom firj thetta breff ehr giort war a: thime och aare som før siger, etc.»

Tillegg: Dette ehr enn rigtig lige liudende gienpart aff den copj effter dett gamell pergemendzbreff ahnlangende Bøes, och Stenns wdweig och haffner dett bekiender jeg wnder schreffne, Ex Stene dend 9 Augustj anno 1656.

Christen Christensen. Eghd.

Tillegg: Bagpaa: Stene och Bøe.

Sammendrag.

«Grensegangsbrev fra Bård på Berge, lensmann, og Harald og Olav Alvssønner: Bård² var på herredsstevne på Berge i Follebu, i en grensetvist mellom Steine og Bø, representert ved Ogmund på Steine og hans bror Trond, og på den andre siden Hallvard på Bø, på vegne av samtlige medeiere. Siden gikk han grensegang med tolv mann. Vitner under grensegangen var Audun Klunder og Bjarne Tokeson, Simon lurk og Olav Toreson, Øyvind på Lunde og Asle Arneson (som omtalte forhold på Gudmund på Steines tid, for femti år siden), og Gunnlaug husfrue [Gunleiff huszpreia] og Arngerd Ivarsdatter. Blant en rekke lokaliteter nevnes Avlundsetra og Thokastader.

Til stede ved disse vitnemålene var Berg på Reistad, Torstein Tøffue, Torstein List, Toralv på Fyksen, Halldor på Skjerve, Håkon på Enge.

Beseglet av utstederen og disse vitnene.»

Det andre diplom et kjennes nå bare i professor Gerh. Schönings gjengivelse i «Reise gjennom Gudbrandsdalen», side 178:

«Under Prestegaarden [Gausdal prestegård] ligger nu et Enge-Støkke eller en Jord, kaldet Qvæne, men som tilforn har været en Gaard, ved Navn Hvaini, fordm beboet af Adelsmænd. Bevis derfor finder man i et Brev, utstædt a fyrste are ok XX Rikis Magnusær Nor: Sv: ok Got: Kongs (altsaa omtrent 1340) af Hakon, Prestr i Foldabu, en Prandr Ifuarson, en Þorstein List ok Alfuer a Huæini, hvori vidnes, at i Kirkiu Husinu a Lunde i Folldabu vedgik Ogmundr a Stæini, at have faaet af Þorstæini a Æinistadum sia Betaling for ij auræ boll i Æinistadum, som Ogmundr sællde Þorsteini, som Lunde-Kirkes Ombudsmand, og Bisp Haluardr i Hamre overlod Lunde-Kirkiu til Eiendom.

Den i dette Brev benævnte Prandr Ifuarson har ført i sit Sigill eller Vaaben, paa den høire Siide en halv flagt Ørn, paa den anden, 3 Biælker. Þorstein List har ogsaa været Adelsmand, og ført en Rose i sit Vaaben ...»

Roser kan imidlertid være så mange slags, og da vi dessverre ikke nå kjenner noe avtrykk, er det ikke dekning for spekulasjoner om en mulig forbindelse med Sudreim-ættens hr. Guttorm Eiriksen, så meget mer som Torstein List ikke kan antas å ha tilhørt samme samfunnsklasse.

Det var sysselmannen Bård – hr. Guttorm Eiriksens lensmann – som i årene mellom 1333 og 1344 levde på Berge i Follebu, men da Torstein Lists etterkommere eide gården, er det grunn til å regne med at Torstein List har vært Bårds svigersønn, at han var hans sønn er mindre sannsynlig.

Et senere diplom må tydes derhen at Torstein i sine senere år levde på Berge.

Han har dog neppe overlevd den store mannauden. ¹⁷⁷

(Barn XIII:7169)

Gift

Barn:

Paal (Torsteinsen?) List. Født før 1350. (Se XIII:7169).

XIV:14339 mm mf ff ff ff mf

Jon Olavsens Kleppe. Levde mellom 1372 og 1397 på Kleppe, Sjødalen, Vågå (OP).

Jon hadde følgende barn (minst):

Andres, nevnt mellom 1415 og 1461, gift med Ingebjørg Kolbjørnsdatter fra Lom .

En datter gift med Paal (Torsteinsen?) List.

Jon Olavsens, kjøpte 11.11.1383 4 kyrleier i Ulstad, Lom, av Ivar Eiriksen og hustru Asbjørg Sigursdatter. Diplomet er skrevet på Kleppe (DN II 483, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1132 – jfr. DN IX 240, «Regesta

¹⁷⁷ Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 278-79. Professor Gerh. Schønning: «Reise gjennom Gudbrandsdalen 1775», side 178. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 68.

Norvegica» X, nr. 484, datert 22.04.1425 på Kleppe).

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea ædir høyræ. sendæ Erlingr Dagfinzson Halkjæll Sigurdæson ok Jfuær Gunnærsson logrettomæn q. g. ok sinæ. þet se ydir kunnigt at mer varom aa *Fridiksson a Loom a Martæins mósso dag aa iii are rikis vaars wurduligs herræ herræ Olaafs mæd guds naad Noregs Dana ok Gota konongs. saam ok høyrðum a at þau hælldo hondum soman af æini halfuu Jon Olaafsson ænn af annære Jfuær Æiriksson ok Asbiorg Sigurdær dotter hans æiigin kona vndir þeim skylmalæ at adernæmfð hiun Jfuær ok Asbiorg fængo Jone fynnæmfdom iiiii kualæighu jærdær j Audulfstodum sem Asbiorg aatte mæd tæiighum ok tillæghium ok ollum lunnændom fornom ok nyum. vttæn gardz ok jnnæn till fulre æiighu ok allz afrædes. skall Jonn þratnæmfder byggæ ok bølæ ok landzskyld af at taka firsagdre iiiii kualæigu jærdær j Audulfstodum allt þær till. er Jfuær ok Asbiorg geta after løyst opptnæmfðæ iiiii kualæigu jærdær j Audulfstodum firir sua margæ peningæ ok sua godæ sem þæn iiiii kualæigæ jærdær j Gardmo var mæten sem Jfuær lauk j bõtær ok Jonn fek hanom. til sanyndæ setti Jfuær sit inzsigli mæd varom inzsiglum firir þetta bref er gort uar a Klæppe aa are sem fyr sægir.»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle.

Sammendrag.

«Vitnebrev om pantsetting av jord utst av lagrettemennene Erling Dagfinnsson, Hallkjell Sigurdsson og Ivar Gunnarsson:

De var samme dag på Frisvold i Lom da Ivar Eiriksson og hans kone Asbjørg Sigurdsdatter overdro Jon Olavsson 4 kyrleier jord i Ulstad, som Asbjørg eide. Jon skal ha bygsel og landskyld av ovennevnte jord inntil Ivar og Asbjørg får gjenløst jorda for like mange gode penger som 4 kyrleier jord i Garmo ble taksert til, og som Ivar betalte i bot og Jon hadde gitt ham.

Beseglet av utst og Ivar Eiriksson.»

Jons far må ha vært en Olav Jonsen, idet et diplom i Riksarkivet skrevet på Ullinsyn, d.e. Vågå prestegård, 07.11.1372, opplyser at «Oluf Jonson på Kleppe» ga sin sønn Jon 1 kuleie jord i Hole i Hjordalen (DN XXI 142, «Regesta Norvegica» VII, nr. 319).

Noen Jon på Kleppe, som skulle være Olufs far, kjenner ikke kildene. Det er imidlertid overveiende sannsynlig, at «Jon på Kleppe» må ha vært sønn til Arndor på Kleppe, som nevnes i 1270.¹⁷⁸

(Barn XIII:7170, Far XV:28677)

Gift

Barn:

Andres Jonsen Kleppe. Levde fra 1415 til 1465 på Kleppe, Vågå (OP).

Andreas var sønn til Jon Olavsen Kleppe og bror til Torstein Paalsen Lists hustru.

Han var gift med Ingebjørg Kolbjørnsdatter fra Lom, vistnok datter til en Kolbjørn Ketilsen. Ekteskapet var barnløst.

Et diplom på Kruke i Heidal, skrevet på kleppe 29.04.1419, opplyser at Andres Jonsen og hans hustru, Ingebjørg Kolbjørnsdatter, gjorde avtale om formuesfellesskap (DN VIII 262, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1371):

«Vitnebrev om helmingsfelag, utst lørdag før korsmesse om våren av lagrettemennene Kolbjørn Kjetilsson, Audun Tormodsson og Torstein Tjostolvsson:

De var samme dag til stede på Kleppe i Sjørdalen (Hiordale) på Vågå da Andres Jonsson og Ingebjørg Kolbjørnsdatter, hans kone, inngikk helmingsfelag både med hensyn til løst og fast gods, og med de vilkår at dersom deres barn overlever ham, skal Ingebjørg ha sin halvpart så lenge hun lever, og når hun dør, skal parten tilfalle Andres' rette arvinger. Overlever Andres Ingebjørg, skal hennes arvinger på sin part fritt ha det samme som Andres.

Beseglet av utst.»

[Bakpå, mye yngre]: Helmingsbrev mellom Anders Jonsson og hans kvinne.

Vitnebrev utstedt på Kleppe 22.04.1425 (DN IX 240, «Regesta Norvegica» X, nr. 484):

«Vitnebrev om jordhandel, utst andre søndag etter påske av Torstein Pålsson og Torstein Tjostolvsson, lagrettemenn på Vågå.

De var samme dag til stede i stua på Klepe på Vågå i nordre Gudbrandsdalen da Andres Jonsson og Ingebjørg, hans festekone, vedgikk å ha solgt Eirik Alvsson 4 kyrleier i Ulstad på Lom i Gudbrandsdalen med alle tilliggender, for 22 kyrlag i gode betalingsmidler [godhum peninghum], betalt i to terminer, den første nærmest etter hallvardsmesse inneværende år, den andre til mikkelsmesse året etter.

Beseglet av tst, g medbeseglet av Andres.»

I et diplom, skrevet på Kleppe i Vågå 02.11.1439, kunngjør Andres Jonsen, (tidligere Hallvard Alfsens lensmann) at han har skjenket sin frende Sigurd Torsteinsen [List] sin odelsgård Kleppe i «Hjordalen», dvs. Sjørdalen, på Vågå, på det vilkår at han og hans hustru Ingebjørg Kolbjørnsdatter skal ha fritt

¹⁷⁸ Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280.

underhold så lenge de lever, fordi Sigurds far Torstein Paalsen List er Andres søstersønn og rette arving (DN VIII 305, original på Kruke),

Videre heter det om ham i et annet diplom, Vågå, 14.02.1465, han var død da, at han var «gift af Vaage uppaa Lom» og «da fisket han af sit jordegods paa Vaage, som heter Kleppe» (DN XVIII 83).

Samme Andres Jonsen nevnes forøvrig i en lang rekke diplomer mellom 1415 og 1461.

Det var hans søster som var inngiftet i Listætten (DN III 564, 623, 635, 690, 717, 761, VIII 257, IX 240, 241, 251, 281. 290. XIII 109. Jfr. V. 221, 416, III 304, 306, 307. 768, 773, V.232, 335. IX 231, 287).

??? **Jonsdatter Kleppe.** (Se XIII:7170).

XIV:14769 mm mf fm mf mm ff ff

Grim Andressen Glømmen. Født omkring 1370. Levde mellom 1412 og 1429 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). Død før 1452 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP).

Grim var sønn til Andres Sigurdson (~1340 - <1390) og Ragnild Ivarsdatter (nevnt i 1390).

Han er kjent i 11 dokumenter fra 1390 til 1452.

14.02.1412 ble det på Glømmen utstedt et vitnebrev (DN VIII 248, «Regesta Norvegica» IX, nr. 778):

«Ollum monnum þem sem þetta bref sea edher hōra sendher Bersuein Gunnarsson ok Enar Paalsson *logretestmen a Þrōtene hōrdum ok saghum a handaband þeirra at annare aluo Þorer Elifsson ok (af) annare aluo Grimer Andresson ok gaf þa adher nempdher Þorer fyrnempdan Grim qvittan ok lidhugan for v ara [aars?] lanskuð som giik af Jons garde ok vange ok fyrer alla þa ivirferd han hafver faret ivir spitala iarder vtan gards ok inan ok til sannende herum settum mitt okor insigle for þetta bref er gort var a Glōmene a Þretene in festo sancti Valentini a iii are ok xx rikis vars virdeligs herra herra Erix med guds nadh Noregis kunungs.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om kvittering, utstedt Valentinsdag av Bergsvein Gunnarsen og Einar Paalsen, lagrettesmenn på Tretten:

De var til stede da Tore Eilivsen med håndtak kvitterte Grim Andressen for fem års landskyld av Jonsgard og vange [kan tenkes å være feilskrevet/feillest for Enge] og for tilsynet med hospitalets eiendommer.

Beseglet av utstederne.»

15.08.1421 [feil år i diplomatariet] kunngjorde Asgaut, prest i Øyer og 3 lagrettesmenn at Jerthrud Jonsdatter med sin husbondes samtykke ga seg inn til Grim med alt sitt gods, og at han skulle sørge for henne til hennes død (DN II 658, «Regesta Norvegica» X, nr. 160):

«Ollum godhum monnum þeim sem þetta bref sia ædher hōrer sender Asgauther prester j Œyia Steffan Andresson Aluer Haldorsson oc Amundher Alfsson sworne logrettho men q. g. oc ware. þet se ydher kunnikt ad mer warum a Glōmene vm worfrumessa fyrre som ligher a Þretthene j sydreluthanum j Gudbrandalane a xii are oc xx rikis wars wirdelexs herra herra Eirexz mædher gudz nad Norex konongs saghum oc hōrdum a ad Jerþrud Jons dotther helt j hond Grimer Andresson mædher þeim skylmalum fyrnemd Jerþrud gaf sik jn thil Grimer mædher ollo þy hon atthe oc æghende virðhe badhe i lausse gosse oc fasthe fral(s) oc hemolt firi hwarum manne oc akareslaust gaf oc Þorstein Josteinson henner bondha sit iaord til. j sama hander band til þære samthyk oc kendes oc þa þratnemd Jerþrud firi os ad Grimer var henner eruinger etther hona. kendes þet þa þratnemder Grimer han skylde wera henner framfōlleman madan hon lifdhe ædher hans eruinger firi sanninde skuld setthum mer vor jnsigle fyr *nemdhum men Asgauther Steffan Alfuer Amunder firi þetta bref giort var a deghi oc are sem fyr sighir.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om flerførsel, utst. vårfrumesse fyrre av Asgaut [Kjetilsson], prest i Øyer, og lagrettemennene Stefan Andresson, Alv Halldorsson og Amund Alvsson:

De var samme dag til stede på Glømme på Tretten i søndre Gudbrandsdalen da Jartrud Jonsdatter, med samtykke fra sin husbond, Torstein Josteinson, inngikk avtale med Grim Andresson, sin arving, om at hun skulle gi seg inn til ham med alt det hun eide og måtte komme til å eie, både i løst og fast gods.

Grim forpliktet seg til at han selv eller hans arvinger skulle forsørge henne så lenge hun lever.

Beseglet av utst.»

18.10.1429 kunngjorde 3 lagrettesmenn at Harnikt Henriksen [Gyldenløve], Grim og William Bendorsen, samt deres sønner, var enige i at stenen som delte åen ved Glømmen skulle legges på sin gamle plass, og at Grim og William hver i 8 dager skulle ta vannet fra hele åen når den var liten (DN VIII 284, «Regesta Norvegica» X, nr. 954):

«Ollom godhom monnom them som thetta bref see ædher hōra sendom meer Jon Biornssun. Torer Ionssun. ok Berdor Jonssun logretto mæn. q. g. ok wara. kunnigt gōrande. at meer warom wppi skoghenom. owan fore Glōmena. ther som aanne skilias aat. tisdaghin næsta æptir winter nætter a eno are ok firatykto rikis wars wyrdeligs herra. herra Ericx med gudz naad Noregs konongs. saghom ok hōrdom a. ok mange andre godhe mæn med oss. at thet war Harnicts Henricssuns samtykt. ok beggis thera Grims Andressuns ok Wiliams Berdorssuns. ok thera suna. at then stenen som i aanne hafde leghat ok ana hafde skilt i tua iamstora grenna. war atter lagder i sith gambla rwm. ok skulde sua huar thera rydhia sit aarfar. nædhan fore them [s]tenenom. ok thet war ok beggis thera samtykt Grims ok

Wiliams ok thera suna. at tha aan ware liten skul[de] hon aal atta daghalœpa til Grims quærna. ok andra atta til Wiliams quærna til skiptis. ok huargin [skal] byggia androm til skadha i firnæmpda aa: ok ther med skuldo titnæmpder Grimer ok Wiliamer wara aal[saatter] wini wm alla the trætto ok missemio. som the hafua saman haft her til. i huat matto thet hæ[lst ware]. ok huar thennæ satmala. ryfuer ædher roofs mæn til faar. hafue rofuit troo ok tryghet xii [manna dom] ok logmanz oorskurd. ok til sanninda her vm settom meer woor incigle fire thetta bref [som gort war] a Glømena i Trøetna sokn dægghi ok are som fire seghir.»

Sammendrag.

«Vitnebreve om overenskomst utst på Glømme i Tretten sogn tirsdag etter vinternettene av lagrettemennene Jon Bjørnsson, Tore Jonsson og Bergtor Jonsson:

Samme dag var de til stede oppe i skogen ovenfor Glømme, der elva deler seg, der de sammen med andre gode menn så og hørte at Harnikt Henriksson og Grim Andersson, Viljalm Bergtorsson og deres sønner ble enige om at steinen som hadde ligget i elva og delt den i to jevnstore greiner, skulle legges tilbake på sin gamle plass, og at hver av partene skulle rydde sitt elvefar nedenfor steinen.

Grim og Viljalm og deres sønner ble seg i mellom enige om at når elva var lita, skulle den åtte dager løpe til Grims kvern og de neste åtte dagene til Viljalms kvern og så skiftevis. Ingen av dem skulle gjøre inngrep i elva til skade for den andre, så de skulle unngå trette og uenighet slik det tidligere hadde vært.

Brudd på avtalen skal være jevngodt med brudd på tolv manns dom og lagmanns orskurd.

Beseglet av utst.»¹⁷⁹

(Barn XIII:7385, Far XV:29537, Mor XV:29538)

Gift

Barn:

Amund Grimsen Glømme. Levde mellom 1429 og 1468 på Glømme, Tretten, Øyer (OP). (Se XIII:7385).

XIV:16169 mm mm mm ff mf mf ff

Peder Gudleiksen. Født omkring 1330. Levde 1399 i Vågå (OP).

Peder har tilhørt en fremstående ætt. Han var i nær slekt med en av de fremste menn i landet, ridderen Olav Haakonsen, og med den rikeste bonden i Gudbrandsdalen, Baard Trondsen, uten tvil også med erkebiskop Eskil i Nidaros

Hans far var muligens Gudleik Endridsen, kongens sysselmann i den nordre delen av Gudbrandsdalen, samtidig som herr Guttorm Eiriksen hadde den søndre delen.

Han nevnes første gang 24.04.1386 i et skiftebrev utstedt på Valle i Vågå (DN III 467, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1296):

«Ollum godum mannum som thetta bref sea hellir høyra sendir Olefir Oudhenson ok Juar Amundzson qa gudes ok sina kunnokt gerandis at mit varum a Glumstadhun a lagher daghen nest fore huita sonadagh anno domini mo cd lxxviii saghum ok hordum a at the giordho jorda skipte sin j millum Amunder Grimsson ok Hallor Finsson med thy skylmale at Amundr sette Hallore Finsone vi oyra boll jorder j Askehogh som ligger j Øya sokn en Hallor fornemder sette Amunde her j mote marka boll j Widheme som ligger j Faghoberg sokn ok halmarka boll jorder j [Rinddendale] ok her med gaf Amunder forder Hallore j mothe v kørlagh ok ther med kendis the j sam[me handar]bande at the vara ther satte ok allsatte vm [oll thera] viderskipte. til tes mere sannind her [vm tha] henger Hallor Finson sit incigle med okrom inciglum fore thetta bref som giort var a are som fore sisher.»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Lid i Øyer i Gudbrandsdalen. Alle 3 Segl mangle.

Sammendrag.

«Skiftebrev utst av Steine Petersson, prest på Moen, Bård Trondsson, Gudleik Bjørnsson, prest på Vågå og Jon Olavsson:

De var samme dag på Valle i Vågå og skiftet jord, hus og tomt i nordre Valle mellom sira Bergsvein Haraldsson og Peter Gudleiksson. Bergsvein fikk alle gårdens hus uten kornladen og fjøstomta, som gikk til Peter.

Beseglet av utst.»

Peder nevnes annen og siste gang i et diplom datert 26.06.1399 da han sammen med to andre lagrettesmenn på Lyen kunngjorde et arveforlik (DN III 548, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 760):

«Vitnebreve om forlik og tildeling av ansvarsfrihet utst av Peter Gudleiksson, Bård Helgesson og Eirik Arnesson, svorne lagrettemenn i Vågå:

De var til stede på Lye i Vågå lørdag etter margretemesse, da Birger Ivarsson og hans kone, Gudrid Torkjellsdatter, med handarband gjorde forlik med Gunnar Erlingsson om arven etter Gudrids far og farfar som Gunnar hadde tatt til seg.

Samtidig meddelte de ham full ansvarsfrihet.

Beseglet av utst.»

¹⁷⁹ Olav T. Forseth: «Omkring Glømme-ætt», N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 211-215. Tore H Vigerust: «Glømme-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

Han hadde en søster gift med Sigurd [Sjugurd] Pedersen fra Aukrust-ætten. De hadde bl. a. datteren Lucia som døde omkring 1444 uten barn.

Denne Lucia Sigurdsdatter på Skidaker hadde en underlig historie. Så lenge hun levde var det ingen som fant noe spesielt ved henne, ikke før hun var gammel og lå for døden, men da var det stort fremmøte.

Bakgrunnen var som følger:

Først levde Ingeleiv på – og eide (?) – Skidaker. Etter henne kom Baard Trondsen. Han hadde sønnen Tord, nevnt i 1429, men som åpenbart døde kort tid senere, ca. 1430, uten barn.

Arven etter Tord kom da til morbrødres og morsøstres barn, og Lucia Sigurdsdatter fikk Skidaker, mens hennes bror, Sigurd Sigurdsen fikk Aukrust.

Hun var antagelig over 80 år da hun gikk bort engang i 1444, før 8. november. En får en følelse av at arvingene ikke lot gresset gro under føttene deres. Det gikk nemlig ikke mange dager etter at hun kom i jorda, før arvestriden var i full blomst.

Dette belyses i flere brev som omhandler arven etter Lucia, gjengitt i biografiene til Lucia og Peder Gudleiksen Jr.

Peders sønnesønn, Peder Gudleiksen d. y., som fikk arven etter henne, må være født i 1404, og hans far, Gudleik Pedersen, ca. 1360 og av omtrent samme alder som Lucia da de var fetter og kusine.

Da Lucia døde gikk altså Skidaker til morbrors sønnesønn, Peder Gudleiksen d. y., og fra ham til datteren Cecilia (Sidsel) på Bjølstad.

Det er dermed klart at forbindelsen mellom storbonden Baard Trondsen og Lucia Sigurdsdatter ikke gikk via Baards far, men gjennom hans mor. Likeledes gikk det ikke via mor til Lucia, men hennes far.

Hovedgården i farsætta må ha vært Aukrust. Den fikk broren, hun fikk som søster annet gods, «Utjorder og Lausøyra», som loven bød. Det kan synes merkelig at en gård som Skidaker, på den tid meget stor og gild, ikke gikk til sønnen, men Skidaker var nok delt på den tiden. Nigard, som hun hadde, var i 1665 på 5 huder samt 1 hud «engeland», mens Aukrust var et bruk på 6 huder. Den var større og lå bedre til på alle vis.¹⁸⁰

(Barn XIII:8085, Far XV:32337)

Gift

Barn:

Gudleik Pedersen. Født omkring 1360. Død omkring 1405. (Se XIII:8085).

XIV:16197 mm mm mm fm ff fm ff

Guttorm Benediktsen. Væpner. Riksråd, Lensherre. Født omkring 1385. Død omkring 1443.

Guttorms foreldre var Benedikt Nicolassen (død <1400) og
Ulvhild Torgautsdatter [Smør] (~1360 - ~1433).

Han var væpner, riksråd, godseier og lensherre og eide parter i gården «Svidre» i Lier.

Væpneren Guttorm Benediktsen var utvilsomt en eldre bror til Herr Torgaut Benediktsen, Han må antas å være oppkalt etter Herr Guttorm Eiriksen.

Slektskapsforholdet fremgår bl. a. av den omstendighet at både Benedikt [Benkt] Nicolassen, Guttorm Benediktsen og Herr Torgaut Benediktsen eide parter i gården Svidre i Lier (DN IV 554, IV 556, V 685 og V 798, samtidig som de alle fører samme våpenmerke, en bøyd, vel egentlig vepnet, arm (feilaktig tolket som en bjørnelabb).

Det er trolig at han var lensherre over Eiker, Modum, Tverdalene og Kopervik ved Drammen sammen med sin bror, Thorgaut.

Guttorm nevnes første gang på Løren 26.07.1419 (DN I 662, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1402):

«Provsbrev om jordleie, utstedt onsdag etter jakobsmessedag av Nikulas Magnusson, prest på Sørum, Gunnar Jakobsson. Simon på Fossem, Brynjulv på Vølner, Loden på Imshaug og Sakse på Li.

De var samme dag til stede på Løren, rette stevnegård, da på den ene side Guttorm skruk i ombud for Sigurd Jonsson, på den annen side Jon på Bjørke, Guttorm Benediktssons ombudsmann, på sin lovlige stevnedag kom på stevne for dem til provsopptak om Lørenteig.

Guttorm førte da de lovlige vitnene Torkjell Torkjellsson og Hans skomaker, som avla boked på at de hadde vært til stede da ærlig mann herr Jon Marteinson snakket med Torgeir Skeiv (skeef) om Lørenteig, som Torgeir hadde hatt [til leie] i mange år, og sa at han ikke ville ha det slik lenger. Men Torgeir ba om fremdeles å få leie teigen og sa at han gjerne ville betale ham fullt ut for den.

Beseglet av utstederne, og medbeseglet av Stopul, som tok vitnemålene på stevnet.»

09.06.1425 ble det opptatt vitnesbyrd på Hedenstad i en strid mellom Guttorm og Haavard Jonsson om en voll ved Holmefoss og Munkekverna (DN VII 378, «Regesta Norvegica» X, nr. 505):

«Vitnesbyrdbrev om eiendomsrett, utstedt lørdag etter helliglegemsdag av Sæbjørn Toresson, Torgeir Ogmundsson,

¹⁸⁰ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 133-36. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

Alv Grundesson, Arne Eivindsson, Aslak Kjetilsson og Åskjell Jonsson:

De bekjentgjør at de samme dag, på rett stevnedag, var til stede på Hedenstad i Haug sogn på Eiker da Håvard Jonsson svarte bekreftende på lensmann på Eiker, Eirik Hallvardssons, spørsmål om han var stevnet til stevnegården i anledning mellomværende (konflikt) mellom ham og velbåren mann Guttorm Benediktsson og han bekreftet at begge parter skulle føre sine vitner på stevnet.

Guttorm førte da vitnene Hallvard Eivindsson, Kjetil Eiriksson og Hallvard Trondsson, som gjenga sine fedres ord om at ingen hadde hørt noen fremme krav på vollen som ligger sør for Holmefoss, både overfor berget nærmest brua, så nærmest nedenfor ut forbi Stolpene og så opp til grinda. De gjentok også det fedrene deres hadde sagt, at de på vollen hadde sett fem stuer og to kjølnere, som lå til kvernene Bjørnefoss, Fruehus, Munkekverna og Stolpene.

Disse utsagnene avla Kjetil Eiriksson og Hallvard Trondsson ed på med fullt edsformular, noe Hallvard Eivindsson beseglet, og han opplyste at hans far hadde sagt at han var to år gammel under den store manndauden. Kjetil Eirikssons far hadde sagt at han tjente hos Jon på Foss, Håvards far, fra barndommen av og til han giftet seg. Han var sju år under den store manndauden, og aldri hadde han hørt noen kreve den nevnte vollen eller øya eller Munkekverna. Hallvard Trondssons far hadde for sin del sagt at han var tre år under den store manndauden.

Guttorm førte så vitnet Unna Toralddatter, som svor boked på at hun hadde sett fem stuer og to kjølnere og ikke hadde hørt noen fremme krav på dem og heller ikke på Munkekverna, og aldri hadde hun hørt noen spore (rettsfølge?) den nevnte vollen, og hun sa at hennes far eide 3 øresbol i Foss, og at hun var tre år under den store manndauden.

Deretter førte Guttorm vitnet Hallvard Øysteinsson som svor boked på at han hadde hørt Eirik si at han var oppvokst ved Holmefoss og han hadde ikke hørt krav på vollen, og han hadde sett fem stuer og to kjølnere og ikke hørt noen fremme krav på Munkekverna. Han hadde hevdet å være 60 år under den store manndauden. Hallvard svor også på at han mintes 45 år tilbake og ikke hadde han hørt noen fremme krav på Munkekverna eller vollen.

Guttorm ba da Hallvard Jonsson føre sine vitner, om han hadde noen, men han hadde ingen.

Lensmannen opptok vitnesbyrdene.

Beseglet av utstederne.»

Han er også nevnt 1421 i Oslo(?) (DN VI 416) og i Bergen 06.07.1426 (DN I 713).

I 1426 ble det innledet forhandlinger med Skottland om fornyelse av Perth-traktaten fra 1256 om avståelse av Sudrøyene og Man til den skotske kongen. Forhandlingene ble ført i Bergen og dette er det eneste kjente tilfelle hvor det norske riksrådet ble overlatt politiske oppgaver av noen betydning i kong Eriks regjeringstid.

Som riksråd var han 29.07.1426 blant forhandlerne som på vegne av Kong Erik og kong Jakob (I) af Skottland stadfestet traktaten som ble sluttet 1266 i Perth og fornyet 1312 i Inverness mellom rikene angående Mans og Suderøyenes [Hebridenes] avståelse mot en årlig avgift samt om undersåttenes innbyrdes forhold (DN VIII 276, «Regesta Norvegica» X, nr. 629):

«Traktatstadfesting inngått i Bergen i Norge olavsmessedag av på den ene side Erik, Norges, Danmarks, Sveriges, Venders og goters konge og hertug i Pommern, representert ved sine ombudsmenn biskopen Aslak [Harniktsson Bolt] i Bergen, Jens [Jakobsson] i Oslo, som er kongens og Norges kansler, Arnbjørn [Sunnulvsson] i Hamar og Thomas [Tulloch] på Orknøyene, videre av ridderen Eindride Erlandsson og væpnerne Svale Jonsson, Harnikt Henriksson, Olav Håkonsson, Guttorm Benediktsson og Narve Jakobsson, alle medlemmer av riksrådet, og på den annen side av kong Jakob av Skottlands utsendinger baronen William Crichton, kongens kammerherre, magister William Foulis, prost ved kollegiatkirken i Bothwell og kongens almisseeffordeler, og væpneren Thomas Cranstoun:

Først gjennomgikk man traktaten som var blitt inngått mellom kong Magnus IV av Norge og kong Alexander III av Skottland, som er ordrett gjengitt. Deretter gjennomgikk man den fornyede traktaten inngått i Inverness i 1312 mellom kong Håkon V av Norge, representert ved Bjarne [Erlingsson] av Bjarkøy og Ivar Olavsson, kannik i Bergen og på Orknøyene, og kong Robert I [Bruce] av Skottland.

Begge traktatene ble så fornyet og stadfestet til evig tid, slik at skottekongen årlig innen oktaven av johannesmesse på Orknøyene skal betale Norges konge 100 mark sterlinger etter den romerske kuries og kongerikene Frankrike, England og Skottlands måte og vis og i tillegg 4000 mark sterlinger i løpet av fire år, slik det er bestemt i den tidligere traktaten. Alle krav om skadeerstatning frafaller, og det ble avtalt hvorledes undersåttene skulle forholde seg til bl.a. samhandel, skattlandene og rettsforhold. Biskop Thomas av Orknøyene og Svale Jonsson får spesielt mandat til å stadfeste traktaten på kong Eriks vegne, i likhet med William Crichton og William Foulis på kong Jakobs vegne.

Dokumentet utferdiges som kirograf og dentur, og delen som skal oppbevares i Norge, besegles med kong Jakobs segl og av hans utsendinger, mens delen som skal oppbevares i Skottland, besegles med kong Eriks segl og av de tilstedeværende rådsmedlemmene.»

Kong Erik var sønn av hertug Vratislav VII av Pommern av det slaviske Huset Grip og hans hustru Maria av Mecklenburg, søsterdattersønn av kong Håkon VI's dronning Margrete, datter av den danske kongen Valdemar Atterdag.

Allerede fra februar 1389 var de nordiske rikene samlet under én regent, dronning Margrete. I forbindelse med at Erik ble salvet og kronet som dansk og svensk konge i Kalmar 17.06.1397 det utstedt et papirdokument (Unionsbrevet fra Kalmar) som dels er forstått som utkast til en unionstraktat, dels som utkast til en håndfestning som skulle utstedes i seks eksemplarer på pergament og med hengende segl, tre eksemplarer fra kongen til hvert av de nordiske riksrådene, og tre motbrev fra deres side. Det er ikke belegg for at dette noen gang skjedd.

Selv om Erik formelt var konge i alle tre riker fra 1396, var det i stor grad Margrete som hadde den faktiske styringen av rikene frem til hun døde i 1412 (Wikipedia).

I 1407 fikk dronning Margrete i stand en minnelig avtale med Ordensstaten om tilbakeføring av Gotland. Resten av sin regjeringstid viet Margrete kampen om Slesvig. Dette spørsmålet var ennå uløst da hun døde, og Slesvig-problemet kom til å stå sentralt i kong Eriks utenrikspolitikk. Erik siktet imidlertid lenger enn til en gjenforening mellom Slesvig og Danmark. Han ville bygge opp et nordisk østersjøimperium. Her kunne Erik av Pommern se tilbake på tradisjoner både i dansk og svensk østersjøpolitikk. I tillegg ville han hjelpe fram et nordisk borgerskap. Særlig i Danmark la han opp til en handelspolitikk som tydelig siktet mot en aktiv dansk deltagelse i østersjøhandelen; men dermed var også konflikten med hansaen gitt.

De første årene etter regjeringsovertagelsen i 1412 hadde kong Erik forsøkt å få stedenes støtte i kampen mot Holstein. Han hadde til og med intervenert i en indre strid i Lübeck til fordel for det gamle handelsoligarkiet. Men forholdet til hansaen kjølnet snart, og etter noen års gjensidig irritasjon sendte stedene i 1426 kongen sin formelle krigserklæring. Holsteinerne og hanseatene gjorde felles sak mot den felles trussel.

Kampen mot holsteinerne og hanseatene trakk kongen inn i et spill som han ikke greide å komme seg ut av. Kong Eriks sta og enwise natur gjorde ikke problemene lettere å løse. Han kunne være hissig og ubetenksom, men han kunne også gi etter for sine sympatier. Derfor ble han ofte personlig godt likt av den som kom i kontakt med ham. Men Eriks stahet, og hans farlige hang til retthaveri, trådte stadig klarere i dagen etter som motstanden mot hans politikk økte, både ute og hjemme. Det skulle bli skjebnesvangert at kong Erik ikke kunne godta noe kompromiss.

Også Norge fikk føling med kongens østersjøpolitikk. I hele seks år, fra 1427 til 1435, holdt hanseatene seg borte fra Bergen, til tross for at Kontoret og de lokale myndighetene hadde blitt enige om å opprettholde handelen. Sannsynligvis strandet denne avtalen på kong Erik. Tyskernes fravær måtte skape forsyningsproblemer i Norge, selv om engelske kjøpmenn forsøkte å overta deres plass i Bergen. I tillegg ble Bergen både i 1428 og i 1429 angrepet av tyske sjørøverflåter – vitalinernes arvtagere. Angrepet i 1428 kom helt overraskende, og noe forsvar ble ikke organisert. Året etter var imidlertid nordmennene forberedt. Blant annet ble leidangsflåten rustet til forsvar. Men de gamle leidangskipene kunne ikke stå seg mot tyskernes moderne sjøkrigsmakt. Det endte med fullstendig nederlag for forsvarerne, og det ble siste gangen en norsk leidangsflåte stakk i sjøen. Likevel var det først og fremst økonomisk at nordmennene fikk merke unionskongens ærgjerrige utenrikspolitikk. Krigføringen var kostbar, og kong Erik satte alt inn på å mobilisere rikenes resurser i kampen for overherredømmet i Østersjøen. Presset ovenfra tiltok, ekstraskattene ble hyppigere.

Helstaten bryter sammen.

16.08.1434 oppsa det svenske riksrådet sin tjeneste og troskap til kong Erik. Fra denne dato stod det svenske folket samlet i kampen mot unionskongen og hans regime:

«Vi gjør Dem, Deres verdige nåde kong Erik av Danmark, hermed kjent med at da vi var forsamlet i Vadstena, ble vi overfalt av Engelbrekt som hadde med seg en stor hærstyrke. Han truet oss på liv, gods og ære dersom vi ikke ville gå sammen med bøndene for å verge vårt rike mot tunge skatter og annen urett som De, og flere på Deres vegne har plaget folket med. Vi er enige med Sveriges allmue i at De og Deres styre har tvunget dem til dette skritt. Derfor oppsier vi Dem vår tjeneste, råd og troskap.»

Guttorm var fortsatt riksråd 07.08.1434 da «Norges Riges Råd» klaget på «Sveriges Riges Råd»'s oppsigelsesbrev til Kong Eriks (DN V 646):

«... Nos Aslacus dei gracia archiepiscopus Nidhrosiensis etc. Johannes Asloensis Audoenus Staffangrensis Petrus Hamarensis et Olauus Bergensis eadem gracia ecclesiarum episcopi Ændridus Erlendsson miles Olauus Haquini Swale Jønsson Sigwardh Johannis Guttormus Benedicti, Harenkinus Henrici Ærlendus Ændridi et Haquinus Bolt armigeri. Reuerendis in Christo patribus oc nobilibus viris et dominis Kanuto Lincopensis Siggoni Scarensis et Thome Strengnensis dei gracia ecclesiarum episcopis Magno Birgersson Nicolao Ærengisslasson, Gøtzstauo Algotsson Boetio Stensson militibus. Karolo Ormsson Birgero Trolla anticuo Kanuto Niclisson, Holmstano Johannis Thorbergo Kærling Johanni Bencstsson Philippo Bonda, Gregorio Magnusson Hermanno Rodhenkirke, Gusoni Nicolai, Petro Laurencii et Magno Spola coniunctim et diuisim litera presens reuerenter presentetur.»

Sammendrag:

«Norges Riges Raad melder Sveriges Riges Raad, at det finder dets Opsigelsesbrev til Kong Erik vaadeligt og utidigt, og raader til at tilbagekalde samme, da det strider mod de 3 Rigers lykkelige Forening, da Kongen ikke har feilet af Ondskab og er villig til at rette paa alle grundede Klager.»

Kilde:

Efter en nesten samtidig Afskrift i Vadstena Brevbog paa kgl. Bibl. i Stockholm (A. 26 fol.) fol. 275. Sproget maaske forsvensket.

Han døde antagelig ikke mange år senere.

I et debattinnlegg på no.fritid.slektsforskning.diverse 09.01.2001 skriver Tore Hermundsson Vigerust som svar på spørsmålet:

«Er det riktig at Guttorm Benediktson var sønn av Bengt Nikolasson og Ulvhild Torgautsdr. Smør?»

«Ja, det stemmer, slik at det velstående bondesjiktet i Nord-Gudbrandsdalen som

slekter fra Blakar i Lom, kan føre sine aner tilbake til slekten Smør ca. 1320-30».¹⁸¹

¹⁸¹ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T.Bind VI (1937-38), side 278-79. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum

(Barn XIII:8099, Far XV:32393, Mor XV:32394)

Gift

Barn:

Henning Guttormsen Blakar av Vaaben. Levde 1445 til Blakar, Lom (OP). Død etter 1475 på Blakar, Lom (OP). (Se XIII:8099).

XIV:16199 mm mm mm fm ff fm mf

Haldor Sigurdson Blakar. Født omkring 1380. Død omkring 1461.

Haldor var sønn til Sigurd Haldorsen Listad (~1345 - <1429) og Sigrid Sigmundsdatter.

Han må være født omkring 1380 og har i ungdommen gått i tjeneste hos sine slektninger på Sandbu.

Ellers er det ganske spesielt at han er nevnt 34 ganger i gamle brev, men ikke et ord er sagt om hans ætt.

Det er ikke kjent hvem Halldor var gift med, men ifølge Engebret Hougen hadde han hadde tre barn, en sønn og to døtre.

Vi kjenner ikke sønnens navn, men han hadde ikke barn. Han levde i 1516, for i erkebiskop Olaf Engebretsens Jordbok, side 93, står det:

«Item Solgyme liggendis ved Breden i Fron udi Gudbrandsdalen som Haldor Sigurdssons datter og sønn gaffue til sancte Olaf MDXVI».

De har altså gitt gården Solgjem til Olavskirken i Nidaros i 1516.

Engebret Hougen skriver:

«Dottera skulle me kjenne. Hustru Birgitte, enkja hans Lasse Henningsson Munk, levde enno i 1519.»

Her blandes en av Haldors døtre med ukjent navn sammen med Hustru Birgitte Henningsdatter som var hans datterdatter i et av døtrenes ekteskap med Henning Guttormsen Blakar «av Vaaben»! Det er trolig følgende hendelse 06.02.1519 som har ført til misforståelsen:

Birgitte, som da levde som enke etter Lauritz Olavsen Blakar [Munk], kjøpte gården Bustad i Skidaker av sin søstersønn Henning Stensen. Det fremgår av diplommet at Birgitte hadde vært gift med en Lauritz, da hennes sønn her nevnes en gang som «Hening Laurentssøn Munk».

06.02.1519 på Blakerarv (DN III 1078). – Sammendrag i Diplomatariet:

«Tre Mænd kundgjøre, at Hening Steinssøn tilbød sin Modersöster Hustru Birgitte og Hening Laurentssøn Munk at kjøbe Gaarden Bustad i Nordhered, som de og gjorde, for at den ei skulde komme fra Ætten.»

Engebret Hougen uttrykker selv viss usikkerhet:

«Men at Lasse Henningsson Munk åtte Blakar i 1480 er heilt visst, og etter folkeminnet var kona hans, hustru Birgitte, tå Eldjarnætta. Det er nok óg, etter det som er lagt fram ovanfor, rett på ei vis. Eldjarnætt var det nok ikkje, men det var iminste same folket. Ein må elles seia at i fall hustru Birgitte var dotter åt Halldor Sigurdsson, må han ha vore noko gamal då ho føddest, for Lasse Henninigsson kan knapt vera fødd før ikring 1445. Det kan difor vera mogeleg at hustru Birgitte var dotterdotter åt Halldor Sigurdsson og at mor hennar har vore gift med ein mann tå Eldjarnætta. Det er berre ikkje godt å skjøna kven det skulle ha vore.»

Birgitte, var i følge Finne-Grønn gift med en Lasse Henningsen og sannsynligvis av Elgjarn-ætten. Dette er ikke korrekt!

Vigerust: Fra «Hustruer og jomfruer og deres gårder»:

«Hustru Berette på Blakar i Mo sogn i Lom prestegjeld, Gudbrandsdalen, 1519 6/2, DN III nr. 1078.

Enke etter Lass Munk Olavsson og mor til Henning Munk Lasson.»

Av et diplom datert Moen på Lom 26.03.1415 fremgår det at Haldor da bodde på Blakar som han nok drev for sysselmannen Hallvard Alvsen (DN X 125, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1075):

«Domsbrev utstedt tirsdag etter marimesse i langfasten av Magnus Torgilsson, Torgeir Trondsson, Torstein Aslaksen, Stefan Bergsveinsson, Olav Pålsson og Engelbrekt Birgersson:

De var samme dag til stede på Moen, rette stevnestue på Lom, da Halldor Sigurdsson på Blakar klaget over at Sørkve Steinfinnsson på Mork mot hans vilje hadde fisket i Smådalsvatnet, og han la fram brev som hustru Ingegjerd på Blakar hadde ervervet fra herr Håkon, Norges konge. De frakjenner da Sørkve rett til fiske og seterstø i Smådalen og forbyr til evig tid enhver å setre eller fiske der uten samtykke fra Blakars eiere.

Beseglet av utstederne».

Denne seterdalen i heimfjellene sør for Kvittingskjølen på 1200 meters høyde har nok vært et verdifullt tillegg til hjemmehagen og hjemmesetra, og ørretfisket var vel ikke mindre der enn i de andre høyfjellsvannene ved Jotunheimen.

Fra «Norske Gaardnavne» av O. Rygh:

Gård nr. 35 Blakar. Skrives «a Blakararfe» ca. 1299 (DN I 90), «a Blakararfue» i 1342 (DN X 48), 1346 (DN VIII 153) og 1361 (DN X 63), Blakararf (Akk.) i 1429 (DN X 151), «a Blakerarfue» i 1432 (DN II 711), Blakaraf, «a Blakararfue» og Blakararfwe i 1439 (DN X 168), «a Blakararue» i 1452 (DN X 208), Blakerarff i 1519 (DN III 678), Blager i 1578, Blacher 01.01.1604 og Blager i 1668 og 1723.

«Blakararfr; sidste Led arfr (se Skiaaker GN. 49). Første Led synes ikke at kunne være andet end blakar, Gen. af et Hunkjønnsord blok. Af lignende Navne kjendes kun Bygdenavnet Blakar paa Romerike, maaske opr. Gaardnavn (Bd. II S. 174), og Blakanes, en Odde ved Sørjærffjorden i Osen. Kunde maaske hænge sammen med blaka, flagre, blaffe.»

Eier av gården ble han først en tid før 16.01.1429 da han på Sundbu ba Paal Hallvardsen godkjenne det jordskiftet han hadde gjort med Hallvard Alvsen (DN X 151, «Regesta Norvegica» X, nr. 895):

«Þet skal ollom godom monnom kunnikt væra at ver Rolandh Gotdzskalksson soknaprester a Wagha Arne Amundesson Þorstein Paallsson Omunder Niclisson ok Eiriker Biorns sson logretto men þer sama stadz at meer warom j medall loptstofwonne j sydre Sunbw som ligger a Wagha j nørðra luttanum j Gudbranz dolum vm sunnedæginom nest firir Antwnsmesso a fiøratikta are rikis wars vyrdeligs herræ, herra Eiriks med gudz naad Norigs konungs sagom ok hørdom a at Haldor Sigurdersson spurde Paall Halwordzsson wm han wilde samþykkia þaw jærdeskipte sëm Halfuorder Alfsson fader hans gjorde med adernempdom Haldore, samþykta þa fyrnempder Paall med ja ok handerbande þet sama jærdeskipte som fyrnempder Halfworder hans fader gjorde med forda Haldore afhende þa Paall adernempder med samre handerbande opnempdom Haldore Blakar arf som ligger i Loom j Moo kirkiu sokn ok iij kwalægur j nørðzsta Stawrust ok j samre sokn nørðra luttanum j G(u)dbrandz dolum frialst ok hæymalt firir hwarium manne fra sig ok sinom ærfuingiom til honom ok hans ærfuingiom til eygo ok alz afrædis med allom þæim luttom ok lunnindom som til þære adernempdra jærðre ligger æder lægit hafwer fra fono ok nyo wtan gardz ok jnnan. fik þa opnempder Haldor Sigurdersson tinempdom Paalle apter med samre ja ok handerbande swa mykkla jordh som hustrv Gertrud Palsdotter atte j Hawgh ok j Bringgo ok j Yttrænne j Dals kirkiu sokn som ligger j Sogn j Lustre med allom luttom ok lunnindom epter þuj sem fyrre er skilt med fyrnempdra handerbande. ok med þæim skilmalle at jordh skal adra frælsa huar adra frelsæ vm med logom verder af sokt. til meer sanninde setto ek Pall Halwordz sson mit jnsigle med þerssom godom monnom jnsiglom som fyr ere scrifner a dægi ok are sëm fyr sægir.»

Tillegg:

Bagpaa med Haand fra 17de Aarhundrede: Byttis breff for Blager.

Sammendrag:

«Vitnebev om stadfesting av makeskifte, utst søndag før antoniusmesse av Roland Gottskalksson, prest på Vågå, og lagrettemennene sssr Arne Amundsson, Torstein Pålsson, Ogmund Nikulasson og Eirik Bjørsson:

Samme dag var de til stede i sønste loftstua i søndre Sandbu på Vågå i Nord-Gudbrandsdalen da Halldor Sigurdsson spurte Pål Hallvardsson om han samtykket i makeskiftet Hallvard Alvsson, hans far, hadde gjort med Halldor.

Pål ga sitt samtykke og avhendet til Halldor Blakar i Mo sogn i Lom og 3 kyrleier i nørðste Staurust sst med alle tilliggender.

Mot dette ga Halldor Pål det hustru Gjertrud Pålssdatter hadde eid i Hauge, Ytri og Bringe i Dale sogn i Sogn, med alle tilliggender.

Makeskiftet sikres gjennom gjensidig vanhjemmelsklausul.

Beseglet av utst, og medbeseglet av Pål Hallvardsson.

Orig. (perg): På gården Blakar på Lom (1880).

Det er inget sted nevnt at han hadde noe offentlig ombud, men i et brev Hallvard Alvsen skrev 08.01.1429 på Sandbu kort tid før han døde, ga han Halldor kvitt for det ombud han hadde hatt for ham og håpet at han fikk leve så lenge at han kunne lønne ham mer for hans tjeneste (DN X 150, «Regesta Norvegica» X, nr. 892).

«Vitnebrev om kvittering for ombud og tjeneste, utst lørdag før brikтивamesse av Roland Gottskalksson, prest på Vågå, og lagrettemennene sst Torstein Pålsson og Ogmund Nikulasson:

Samme dag var de til stede i sønste loftstua i søndre Sandbu på Vågå i Nord-Gudbrandsdalen da Halldor Sigurdsson ba sin husbonde, Hallvard Alvsson, kvittere ham for det ombudet og de oppgavene han hadde hatt på hans vegne.

Med samtykke fra sin sønn, Pål Hallvardsson, kvitterte da Hallvard ham med håndtak og sa at han hadde tjent ham som en dannesvein [dandhe swen - Dáandi = Rettskaffen og dyktig], og dersom de fikk liv sammen, skulle han ære ham enda mer for hans tjeneste.

Beseglet av utst.»

Han må ha stått høyt i kurs hos Hallvard, for slike lovord er ganske sjeldne i gamle brev. Han har derfor muligens vært lensmann for sysselmannen.

I 1451 – sted og dag er ikke nevnt – gjorde Halldor et jordbytte med Gudrid Paalsdatter [List], slik at han fikk Nigard Romsaas i Brekkom, Ringebu, mot at hun fikk 3 kyrleier i «Binnestad paa Skedakerstranden på Lomb» (DN III 564).

Gudrid var søster til Torstein Paalsen [List], og utgiverne av Diplomatariet har ikke vært oppmerksom på at hun var født omkring 1385. Hun kunne derfor ikke ha vært enke, dertil med voksne barn i 1402. Men det er nå ikke så stor forskjell på årstallet MCCCCLI og MCCCII, så det er lett å gjøre feil.

Grunnlaget for dette jordbyttet må ha vært at Romsaas var gammel odersjord i Halldors ætt. Hans farfar(?). Halldor Gudbrandsen, solgte før 04.02.1341 3 øresbol i gården til Vesete på Romsaas og Kolbjørn (DN II 241,

«Regesta Norvegica» V, nr. 407), og 13.01.1349 solgte en Bjørn Østensen og hans hustru, Herborg Arnesdatter, 2 øresbol i samme gård til Eirik Josteinsen (DN III 264, «Regesta Norvegica» V, nr. 1115).

Det må ha vært i forbindelse med dette at Eirik (Josteinsen) på Romsaas 12.01.1390 på Hilstad i Ringebu fikk Tore Baardsen til å oppta vitneprov av Sigurd Halldorsen og Sigrid Sigmundsdatter, at Anders Sigurdsen og Sigrid, som det var falt arv etter, hadde vært søsken på morsiden. Dertil vidnet Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter at Anders Sigurdsen hadde festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andresen er ektefødt (DN VI 329, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1574).

Når vi nå vet at Gudrid Paalsdatter var gift med en Eirik, kan det tolkes slik at han var sønnesønn til Eirik Jostensen og at Halldor Sigurdsen har hatt odelsrett etter Halldor Gudbrandsen, selv om kildetilfanget her er meget tynt.

Det er ikke grunn til å tro, og det finnes intet som tyder på slektskap mellom Halldor Sigurdsen og de som satt på Blakar før ham.

En Sigurd Ulvsen levde på Blakar 04.08.1361. Han var gift med Ingegerd Olavsdatter som var enke etter Helge Skark Erlingsen på Blakar. Etter at Ingegerd giftet seg med Sigurd Ulvsen ble hun kalt «Hustru», så han må ha vært en håndgangen mann.

Det hadde vært rimelig om Halldor Sigurdsen hadde vært sønn til Sigurd Ulvsen, men dette er ikke mulig. Halldor levde helt sikkert i 1451, og var antagelig i live i 1461, hans barn levde i 1516. Selv om en kan gå ut fra at de da har vært gamle folk, kan Halldor ikke godt være født før 1380, for en kan se at han var voksen, men enda en ung mann, da han kom i tjeneste hos Hallvard Alvsen omkring 1410-15. Men i 1380 hadde Sigurd Ulvsen alt vært død i 12 år eller mer. Dertil er det klart at det var Hallvard Alvsen som eide gården etter Hustru Ingegerd, antagelig ved kjøp.

Halldor er nevnt som lagrettesmann og vidne på brev flere ganger: 09.04.1428 på Sunbu (DN VIII 281), 21.01.1430 på Ullensyn (DN IX 251), 07.04.1432 på Blakararf (DN II 711), 07.04.1436 på Moen i Lom (DN XVI 103), 14.09.1436 på Mo i Lom (DN VIII 297), 17.01.1437 på Lom (DN IX 268), 14.03.1437 på Mo i Lom (DN IX 270), 12.01.1442 på Sunbu (DN III 769) og 08.02.1443 på Ullensyn (DN IX 287).

21.09.1442 bekreftet Paal Hallvarsen på Skaaden ett jordbytte mellom sønnen Guttorm Paalsen og Halldor Sigurdsen som fikk 19 øresbol i Stalsbjør på Tretten, mot å gi fra seg Nigard Bjørke på 1 markebol, 10 øresbol i Flatmo og 6 øresbol i Sandvik (DN III 772).

Jorden i Nigard Stalsbjør, bortsett fra 1 øresbol, byttet Halldor alt 04.09.1444 med futen, ridderen Herr Benkt Harniksen og fikk i stedet Nordigard Bø i Gausdal (DN VIII 322).

Utdrag - Henning Sollied: Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter.

III Sudrheim-ætten. 2. NST VIII, side 273-275.

«... Forøvrig testamenterte hustru Gjertrud forskjellig jordegods til Alv Halldorsson, Halldor Sigurdsson og Haakon Sigurdsson av hvilke den førstnevnte uttrykkelig sies å være hennes frende, hvad imidlertid også de to sistnevnte helt utvilsomt må ha vært (DN II 750, III 694, VIII 287). Hustru Gjertruds hensikt med disse gaver, som må gjelde gods hvortil hennes ovennevnte slektsarvinger ingen odelsrett har hatt, har sikkert vært å forebygge rettstvister mellom hennes fedrene og mødrene slektninger.»

De brev det refereres til er følgende:

09.04.1428 på Sandbu (DN III 694, «Regesta Norvegica» X, nr. 834) – Sammendrag i «Regesta Norvegica»: «Vitnebrev om jordgave, utst. av Hallvard Alvsson, Roland Gottskalksson, prest på Vågå, og lagrettemennene Steinar Øysteinsson [Bratt] og Ivar Birgersson:

Onsdag, torsdag og fredag i påskeuken var de til stede i sønste loftstua i søndre Sandbu på Vågå da hustru Gjertrud Pålsdatter, frisk til sinns om enn syk på legemet, med samtykke fra Hallvard Alvsson ga Halldor Sigurdsson det hun eide i Hauge, Ytri og Bringe i Dale sogn i Sogn, med alle tilliggender.

Beseglet av utst.»

13.04.1432 på Ullinsyn (DN VIII 287). – Sammendrag i diplomatariet:

«Tre Lagrettemænd kundgjøre, at Hustru Gertrud Paalsdatter og Haakon Sigurdsson vist 15 Aar för hendes Död bestemte paa Sandbu, at den af dem, der levede længst, skulde have begge Markebol i Roaldstad paa Fron.»

07.08.1442 på Skodin (DN II 750). – Sammendrag i diplomatariet:

«Paal Halvardsson og Haldor Sigurdsson erklære paa Opfordring af Finn og Gudbrand Alfssønner, hvad de havde hørt Hustru Gertrud Paalsdatter paa Sundbu ytre, da hun gav deres Fader Alf Haldorsson Ödegaardene Skard, Kværdal og Askehaug i Öyer, og hvad hendes Husbonde Halvard Alfsson dertil havde sagt.»¹⁸²

(Barn XIII:8100, Far XV:32397, Mor XV:32398)

Gift

¹⁸² Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript (1951), side 121.

Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 51-55. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten. 2. NST VIII, side 273-275.

Barn:

??? **Haldorsdatter.** (Se XIII:8100).

XIV:16207 mm mm mm fm ff mm mf

Niklas [Nils, Nikolas] ???.

Aase må ha vært gift med en Nikles etter hennes datters patronymikon.

Han må etter hennes tittel ha vært væpner.

Henning Sollied skriver at

«Den eneste mer fremstående person med dette navn som omtales på Oplandene ved den tid Hustru Aase kan antas å ha oppnådd gifteferdig alder, er lagmannen på Hedmarken, Nikles Aslesen. Da det tydelig fremgår i kildene at denne Nikles må ha stått i nær forbindelse med Harnikt Henriksen og biskop Olav Harniktsen, kan det ikke være tvil om at man her har Hustru Aases mann.»

Dette kan ikke stemme. Nevnte Nikles var gift med Jorunn Sunnelvsdatter i hennes første ekteskap og far til Biskop Olaf af Bergen! ¹⁸³

(Barn XIII:8104)

Gift med neste ane.

Barn:

Jorunn Niklasdatter. Født omkring 1435. Død omkring 1516. (Se XIII:8104).

XIV:16208 mm mm mm fm ff mm mm

Aase Sveinsdatter Gautestad. Født omkring 1410 på Gaustad, Romedal (HE). Levde 1492.

Aase var datter til Svein på Gautestad (født ~1380, nevnt i 1436) og Soleig [Sunnulvsdatter?] (~1385 - >1436).

Per Reidar Bjørnerud Christiansen har i sin artikkel «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427, en tabell som plasserer Aases far, Svein på Gautestad (Gaustad), som sønn til Sunnulv Ivarsen og Sunnulv som bror til Berdor Ivarsen på Hove (Hovin).

Tidligere har Henning Sollied på sin side plassert Soleig som datter til Sunnulv Ivarsen i hans andre ekteskap med en datter til «Ingerid på Hovin».

Vi vet derfor ikke sikkert om det var hennes far eller hennes mor som var barn til Sunnulv Ivarsen.

Niklas og Aase hadde datteren

Ca. 1442: Jorunn, gift med Gaute Olavsen, døde ca. 1516.

Så vidt jeg kan se er det kun her «Hustru Ingerid på Hovi» omtales i litteraturen, men uten nærmere dokumentasjon.

Vi vet at Sunnulv Ivarsens antatte bror, Bendor, bodde på Hovin og at Aase Sveinsdatters etterkommere senere var eiere av Hovin.

Sollied ser det som mulig at hustruene til Sunnulv og Berdor Ivarsen var søstre, og at deres mor kanskje er den «gamle hustru Ingerid på Hovin» som fortsatt levde i etterkommernes erindring ved midten av 1600-tallet..

Fra S. H. Finne-Grøn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen» NST I (1927-28), side 10:

«...Marit Olufsdatter [Munk] (sønnedatter til Lauritz Henningen Blakar [Munk] og Gunhild Frisvold) som fra 1574 blev eier av hele gaarden Hovin i Faaberg. I ægteskap med Engebret Hovin fik hun flere barn, av hvilke var nysnevte Oluf Engebretsen, som fik Hovin efter forældrene, Ellef Engebretsen, som lever paa Skaarset i 1665, Peder Engebretsen, samt Hr. Sivert Engebretsen Munk.»

Fotnote:

«Paa Jørstad thing i Faaberg 3/11 1665 berettet Ellef Skaarset at være tilfaldt 1 huds odelsgods i Hovin efter sine sal. forældre, "som de hadde arvet og fulgt siden sal. hustru Ingerid bodde her paa Hovin" og "hovedbølet har hans bror Oluf Engebretsen og samme gods efter den gamle hustru Ingerid følger og besidder udi langvarig rolighed" (Pergamenter på Skaarset og Øvre Smestad.)»

PS: Jeg har så langt ikke funnet hans beretning i lensregnskape. Det er mulig at referensen ikke er korrekt.

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 397-398:

«Retten til Hovin-godset etter Hustru Jorunns død har vært omtvistet. Dette bekreftes i et brev av 21.05.1462 (DN II 844) hvori en Jon Sigurdsen gir Herr Alv Knutsen, Fru Magnhild Oddsdatter tredje ektefelle "fult ok loglight vmbodh om swa mykit fastha gotz som feldh epter Halword Berderson mynna modor brødhwrngh

¹⁸³ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 399, 402.

gud hans saal nade som iek med laghum wel maa til at tala epter thwi som wattar i rettharbothom wördelighens herra Hakonar med gudz nadh Noregx koningx etc. Thwi at iek wett fore gudi at iek er retter erffwinghe epter honom ok enghen annar".

Jon Sigurdson er utvilsomt den mann som i brev av 29.07.1455 selger 10 øresbol i Nedre Tande i Tretten, samme gård som Hustru Jorunn eide en part i (DN II 811). Det kan derfor heller ikke være tvil om at Jons slektning, Hallvard Berdorsen, er identisk med Hustru Jorunns første ektefelle. Også den Jon Sigurdson som i brev av 1444 med samtykke av sin mor Margreta Gunnarsdatter, selger sin eiendom i gården Lysbakken i Tretten er sikkert samme mann (DN III 785). Under denne forutsetning må Jons morfar, Gunnar, etter oppgaven i brevet fra 1462 ha vært bror til Berdor Ivarsen, og er da kanskje identisk med den Gunnar Ivarsen som medutsteder et brev fra Hovin 08.09.1361 (DN III 322), og vel også med den med samme navn som i brev av 20.03.1380 som gave mottar en part i Veikle i Kvam (DN VIII 204).

Det er av særlig interesse at Jon Sigurdson i brevet fra 1462 påberoper seg kong Haakons retterbot (av 1313). Han må her sikte til bestemmelsene i retterbotens artikkel I-7, og det kan da ikke være tvil om at Hallvard Berdorsen og Hustru Jorunn har hatt barn som har overlevd faren, men deretter er død i ung alder og blitt arvet av moren.

Det krav Jon Sigurdson reiser i 1462 kan, allerede på grunn av den fullmakt han gir Herr Alv Knutsen, ikke ha vært rettet mot Herr Benkt Harniktsens arvinger, men utvilsomt mot Hovin-godssets daværende eier, som vel var Hustru Aase Sveinsdatter. Da Jon Sigurdsons aksjon, til tross for den innflytelsesrike prosessfullmektig han hadde skaffet seg, ikke synes å ha ført frem – i hvert fall ikke for Hovins vedkommende – må man kunne gå ut fra at han har savnet odelsrett til denne gård. Det ligger da videre nær å slutte at Hallvard Berdorsen har arvet Hovin etter sin ukjente mor, og at Hustru Aase har vært nær beslektet med denne. En rimelig løsning av dette spørsmål vil man få ved å gå ut fra at Hallvard Berdorsens og Hustru Soleigs mødre var søstre, og at deres mor kanskje er den «gamle hustru Ingerid på Hovin» som i etterkommernes minne enda ved midten av 1600-tallet ble oppfattet som ættens stammor.»

Henning Sollied skriver i «Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg»:

«Under en prosess angående Sundplassen ved gården Hovin i Fåberg i 1630 fremla Niels Atlungstad i Vang bl. a. et pergamentbrev med følgende innhold (Akershus lensregnskaper 1630-31 Pk. 39a [R.A.] – Skal være pakke 105, legg 2, litra 1, 1931-32, Fogderegnskap F Gudbrandsdalen, folio 22 ff.):

Henning Munch gjør vitterlig at han i Lom prestegård anno 1548 med sin hustru Aase Bjørnsdatter, sin sønn Laurits Munch og andre barn og svigersønner skiftet med Bent Haard, lagmann i Opplandene, slik at denne av Henning fikk halve gården Hovin av skyld 4 huder mot til gjengjeld å overdra ham 1½ hud i Rolstad i Fron, 1 hud i Skaarset i Fåberg samt et sølvbelte på 26 lodd. Det opplyses at Bents hustru Karen Dyresdatter var søsterdatter til Aase Bjørnsdatter og odelsberettiget til det nevnte gods.

Samtidig ble det fremlagt to brev fra 1480, henholdsvis 1492, hvorav det fremgikk at Hovin dengang tilhørte Hustru Aase Svendsdatter.

Innholdet i brevet fra 1480 er ikke referert, men 1492-brevet forteller at Hustru Aase Sveinsdatter fikk følgebrev på Hove med alle tilliggende luter og lunder.

”””

Angående eiendomsforholdet til Hovin på 1400-tallet vet man forøvrig ikke mye. I et brev datert 08.06.1518 (DN VII 548) opplyses imidlertid på forlangende av vepneren Mogens Trulsen, at gården Imset (i Løiten) i sin tid hadde tilhørt «Sven på Gautestad» (i Romedal) og deretter hans hustru, «Hustru Soologh», at disse hadde to døtre, «Aase Svendsdatter» som hadde etterlatt seg en datter «Joron Nielsdatter» og «Ragnhild Svendsdatter» som likeledes hadde en datter, «Ingeborg Jonsdatter», som senere også var død uten livsarvinger. Det opplyses at Ingeborgs rette arvinger var «Maritte og Birgitte Gautesdøtre». Av brevet må nærmest slutes at de to sistnevnte har vært døtre til Joron Nielsdatter.

Sven på Gautestad omtales bl. a. i et brev datert 23.06.1436 (DN II 724) og må etter hustruens tittel ha vært håndgangen mann.

Hans datter Aase kan for tidsregningens skyld, meget vel være identisk med den Hustru Aase Sveinsdatter som – som nevnt – eide Hovin i slutten av 1400-tallet. Sveins datterdatters navn, Jorunn, synes unektelig også å tyde på forbindelse med Hovin-slekten. Da det nå også vites at gården Imset omkring 1400 nettopp tilhørte den foran nevnte Sunnulf Ivarsen, far til Hustru Jorunn på Hovin, må det her i ethvert tilfelle ha vært en eller annen forbindelse mellom slektene på Gautestad og Hovin. Sammenhengen kan således meget vel være den at Hustru Aase Sveinsdatter har vært gift med den foran nevnte Nikles (Niels) Olavsøn på Hovin som nevnes i 1457.

[-->> Dette er feil. Nevnte Nikles var gift med Jorunn Sunnelvsdatter i hennes første ekteskap og far til Biskop Olaf af Bergen!].

Deres datter Jorunn Nielsdatter, som må være oppkalt etter Hustru Jorunn på Hovin, har så i ekteskap med en foreløpig ikke nærmere kjent Gaute, hatt døtrene Maritte og Birgitte Gautesdøtre, og en av disse kan igjen ha vært mor til Aase Bjørnsdatter og hennes søster. Av kronologiske grunner synes det i hvert fall ikke å være noe i veien for at forholdet er som her antydnet, men selvsagt er det en konjunktur.»

Marit Gautesdatter kan godt ha vært datterdatter til Aase Sveinsdatter. Om vi regner 25 år mellom hvert kvinneledd og 30 år mellom hvert mannsledd, gir det oss denne kronologien (omtrentlige fødselsår i parantes):

Michel Lauritzen (1540), Lauritz Henningsen (1510), Aase Bjørnsdatter (1485), Maritte Gautesdatter (1460), Jorunn Niklesdatter (1435), Aase Sveinsdatter (1410) og Svein på Gautestad (1380).

Regner vi i stedet med 20 år for kvinnegenerasjonene og 25 år for mannsgenerasjonene, gir det et omtrentlig

fødselsår 1435 for Aase Sveinsdatter og at hun da ville være rundt 57 år gammel i 1492. Det er likevel trolig at hennes fødselsår ligger nærmere 1410 enn 1435. Forhold som at hun var enke etter en væpner i 1492, at hennes far nevnes alt i 1436, og at både Aase, datteren Jorunn, søsteren Ragnhild og søsterdatteren Ingeborg døde før 1518, tyder på at Aase var en gammel kvinne i 1492.

Aase døde før 1518.¹⁸⁴

(Barn XIII:8104, Far XV:32415, Mor XV:32416)

Gift med forrige ane.

XIV:16289 mm mm mm mf mf ff ff

Ivar Sandbu. Født omkring 1315.

De eldste slektsleddene i denne ætta er ikke sikre med hensyn til navn, da flere ikke er nevnt i brev slik at forbindelsen mellom dem er avklart.

Det følgende er i hovedsak bygd på arveavsnittet i Magnus Lagabøters landslov, da vi vet sikkert at Ivars sønnesønner Ivar, Arne og Gudmund Tjøstolvssønner, var nærmest til å ta arv etter hustru Gjertrud Paalsdatter.

Da det ser ut til at sønnesønnene har vært brorsønner til en Gunnar Ivarsen som eide Veikle i Kvam, må Synne Guttormsdatter ha vært gift med en Ivar, men ellers kjennes ikke mannen fra gamle diplom.¹⁸⁵

(Barn XIII:8145)

Gift med neste ane.

Barn:

Tjøstolv Ivarsen Sandbu. Født omkring 1350. (Se XIII:8145).

XIV:16290 mm mm mm mf mf ff fm

Synne Guttormsdatter Hundorp. Født omkring 1320.

Synne (Synnøve) var datter til Guttorm Tjøstolvsen Hundorp (~1280 - ~1349) og en datter til Sigurd «Eldjarn» fra Sandbu.

Hun ble stammor til den ætta som arvet Sandbu-godset etter Hustru Gjertrud Paalsdatter.

Synne og Ivar hadde følgende barn (minst):

Gunnar [antagelig], til Veikle, levde i 1380 da han fikk Veikle i gave, uten barn.

Ca. 1350: Tjøstolv, kun kjent som far til Ivar, Arne og Gudmund Tjøstolvssønner.

Sønnen Gunnar fikk 03.20.1380 gården Veikle i Kvam i gave av Sigurd Finnsen som var hans morfars [Gunnar Tjøstolvsen Hundorp] brors [Finn Tjøstolvsen Hundorp] sønn (DN VIII 204, «Regesta Norvegica» VII, nr. 847):

«[O]llvm monnvm þeim sem þetta bref sia edr heyra sendir Sivgvdr Finsson q. g. ok sina. ydr villivm mer kvnnight gera at ek hefver gefved Gvnnar Jvarssyne svo mikla jord sem ek eigr j Veiklin sem ligr j Hvamme frialsa ok heimvla ok agavngvlavsa firir hverivm manne med avllvm lvtvum ok lvnendvm sem til þeirar jardar hafva leged fra fornv ok nyiv vttan gards ok innan ok firir sannenda skvlldd setti Einar Pettrsson ok Ellingr Finboghason sin jnsigli med minv jnsigli firir þetta bref er gortt var aa Teigvm aa tysdagen j dymbildagavikv aa .v. are ok. x.x. rikis vors virdvleghs herra Hakonar med gvds nad Noreghs ok Swija konvnghs.»

Tillegg: Bagpaa, yngre: Breff om Vekle.

Kilde:

Eft. Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle. (Jfr. Dipl. Norv. VI. No. 303).

Sammendrag.

«Gavebrev utst av Sigurd Finnsson:

Han har gitt Gunnar Ivarsson så mye jord som han eier i Veikle i Kvam.

Beseglet av utst, Einar Petersson og Erling Finnbogesson.»¹⁸⁶

(Barn XIII:8145, Far XV:32579, Mor XV:32580)

Gift med forrige ane.

¹⁸⁴ S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 9-10. Henning Sollied: Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg, NST VI (1937-38), side 147-148. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 397-99, 402. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ætten», N.S.T. XXXV (1996), side 410, 420, 427.

¹⁸⁵ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 64-65.

¹⁸⁶ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65.

XIV:16293 mm mm mm mf mf fm ff

Kolbein Harildstad. Født omkring 1310 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Død omkring 1360 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP).

«Kollbæin a Haraldzstaudum» nevnes kun en gang i kildene.

Han er blandt seks menn som innmeldte til Kong Magnus at Hr. Sigurd Erlandsen med vidner for dem hadde opplyst at Sigurd Eldjarn hadde latt lese Kong Sverres brev i alltinget på Rusten etter Kong Magnus død i 1280, bekreftet av de følgende konger, hvorved han ga Ivar gamle Gæsling på Sundbu Heimdalsvatnet, samt at Sundbu-mennene senere upåttalt hadde eid dette vann. Brevet er datert Vaage 07.05.1336 (DN III 185, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1178):

«Wyrdulæghom herræ sinum herræ Magnusi mædr guds miskun Norex Ssyya Gota kononge. sændr Olauer Bryniulfs son Eindridi Nikulas son [Arne Nichulas son I] Pall Kiæytills son Eilifuer Nichulas son. Eirikær Ellænz son. q. g. ok sinæ audmykia þionosto. Ydr se kunnigt at mer warom a þingi a Wagha a tystdaghen nesta firir hælghaþorstdaghen a xvii are ydars rikis. at herræ Sighurdr Ellenz son let þær bera firi oss ssua fallen vitni vm vafn þet sæm hæitir Hæimdall. Baro þær sua vitni Arne staur. Biorn fauskær. Narue gester. at þær waro a Liufærwange a Wagha er allþingi war nordæn at Rost eftir frafall Magnusær konongs. Let þa Sighurdr elldiarn lesa bref Ssuærris konongsen. at han gaf Jværa gamlæ gesleng er atte Sundbu ok allum hans eftirkomandom wafn fyrnæmt Hæimdall. Eftir þæt høyrdu þær bref Hakoner konongs gamlæ. ok Magnusær konongs er samþyctu bref Suæirris konongs mædr sinum brefuenom vm fyrrinæmt vafn till allrær æighu. þær eftir baro þær sua vitni ord faudurs sins ok sinæ samvisku Pall stetær Erlingær moske. Sighurdær røfuer. Jvær pramær. Eirikær Monan son Kollbæin a Haraldzstaudum Gunnær Biærnær son. at aller Sundbuss men er att hafua Sundbu eftir Jvær gesleng. hafua friallslega ok a kiærolaust ofnæmt Hæimdals vafn aat. till allrer eighu. Jtem baro þær2 vitni Stæinfinnær a Hamre Holmær skalle Jon a Spæirristaudum. Eirikær stamf. Arne Botolfs son. Arne kiæpper at aldri vissu þær annet en aller Sundbus men atto frialst Hæimdals vafn till allrær æighu. Jtem budu þær þær eftir aller þingh men a þui þinghi at þær vissu æighi annæt sannære firir gudi. en þær haufdu þa boret. Tok ek Olauer fyrnæmdær ok till stæmdær j vmbode Gudslæiks Eindridær sonar er syslu ok vmbod ydart min herræ hafuer nordr mædr oss vm nœdræluta Gudbranzdala þæssor vitni. Ok till sanz vitnisburdær settom mer wor jnzsigli firir þetta bref er gort war a dæighi ok are sem fyr seghir.»

1) Dette Navn er i Sundbu-Brevet forglemt og tilskrevet efter de øvrige; i Bjölstad-brevet har det derimod den her givne Plads.

2 Bjölstad Brevet tilføier sua.

Sammendrag.

«Provsbrev fra Olav Brynjulvsson (ombudsmann for Gudleik Eindrideson, kongens sysselmann i Nord-Gudbrandsdalen), Eindride Nikolasson, Arne Nikolasson, Pål Kjetilsson, Eiliv Nikolasson og Eirik Erlendsson til kong Magnus [Eriksson]:

De var samme dag på tinge i Vågå, da herr Sigurd Erlendsson førte sine vitner angående eiendomsretten til Heimdalsvatnet:

Arne staur, Bjørn fausk og Narve gjest vitnet at de var på Liufærwange på Vågå, på det alltinget som ble holdt nord for Rost [grenseskille som må søkes mellom Kvam og Sødorp sogn i N Fron] etter kong Magnus' [Lagabøtes] død, hvor Sigurd Eldjarn lot lese kong Sverres gavebrev på Heimdalsvatnet til Ivar gjesling på Sandbu og hans etterkommere, og likeså kongene Håkon gamles og Magnus' stadfestingsbrev.

Deretter vitnet Pål stett, Erling moske, Sigurd ræfuer, Ivar pram, Eirik Munansson, Kolbein på Harildstad, Gunnar Bjørnsson, Steinfinn på Hammer, Holm skalle, Jon på Sperstad, Eirik stamf [Muligens etter Stamstad i Lom], Arne Botolvsson og Arne kiæpper at Sandbu-mennene alltid siden hadde hatt full eiendomsrett til vannet.

Beseglet av utstederne».

Det er trolig at Kolbein var far til Ivar Kolbeinsen Røssum.¹⁸⁷

(Barn XIII:8147)

Gift

Barn:

Ivar Kolbeinsen Røssum. Født omkring 1350 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Levde 1394 på Røssum, Nord-Fron (OP). (Se XIII:8147).

XIV:16313 mm mm mm mf mm mf ff

Erlend Østensen Øy. Levde mellom 1367 og 1380.

Erlend (Ellend) nevnes mellom 1367 og 1380.

Han kjøpte i 1367 jord i Rottem på Vågå av Ivar Petersen (DN IX 161, «Regesta Norvegica» VI, nr. 1182):

«Ollom monnom þæim sæm þetta bref sia æder høyra. sændæ Sighurder Nicholasson. ok Ændridher Anfindzson q. g. ok sinæ. Mit gerom thæt ollom monnom kunnokt at mit varom j Çey a þorsdaghen nesta firir Paalss møsso a toltæ are rikis okkars vyrdulegs herræ. herræ Hakonær med guðs miskun konongs j Noreeghe. saam ok høyrdom a a Juer Petersson ok Ællender Æstæinsson hello hondom saman med þy skilorde at Juer fyrnæmpder sælde Ellende

¹⁸⁷ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen I, side 101.

aadhernæmfdom. œyrisbool jerder minnæ æn tweggjæ kualæighur j Rutæime a Vagha frialsæ ok hæimolæ firir hwærium manne. ok kendizst oftnæmfder Juer at han hafde vpboret fyrsto pæningh ok sidhustæ ok alle þær j *millen æfter þui sëm j kaup þæiræ kom. Ok till sannyndæ sættom mit okkor jnzsigli firir þættæ bref er gort var a are sëm fyr sæghir.»

Tillegg: Bagpaa, yngre: breff for Routem.

Sammendrag.

«Vitnebrev om jordsalg i 1367 på Øy i Vågå utferdet av Sigurd Nikulassen og Eindrid Arnfinnsen:

De var 21 januar samme år på Øy. Der tok Ivar Petersen og Erland Østensen hverandre i hendene på at Ivar hadde solgt 2 kyrleier minus 1 øresbol i Rottem på Vågå til Erlend. Ivar erklærte at han hadde fått hele betalingen. Beseglet av utstederne.»

Erlend viitnet og avla ed på Moen i Lom 31.01.1380 om at Magnhild Aasmundsdatter på Hamar i Vågå døde i den store mannedøden (DN III 425, «Regesta Norvegica» VII, nr. 835):

«Provsbrev utst av Steine Petersson, prest på Moen i Lom, og lagrettemennene Einar Greipsson og Bjørn Alvsson (Stamstad):

De var samme dag i klokkestua på Moen i Lom da Bård Trondsson lot Torgils Silvestersson og Sigurd Berdorsson vitne at de var på Listad i Fron "torsdag nest etter Antonsmesse nest føre" (17 januar) samme år da Bård stevnet Tora Einarsdatter eller hennes ombudsmann til Moen ovennevnte dag for å høre prov om når Magnhild Åsmundsdatter på «Hamre» (Hamar i Vågå) døde allehelgensmesseaften i den store mannedøden [31.10.1349].

Bård lot Erlend Øysteinsson og Ivar Eilivsson edlig bevitne at hun døde allehelgensmesseaften [31 okt 1349].

Beseglet av utst og Nikulas Andresson, som ville sverge og vitne som Erlend og Ivar.»

Dette diplomer er på Valbjør.¹⁸⁸

(Barn XIII:8157)

Gift

Barn:

Østen Erlendsen. (Se XIII:8157).

Generasjon XV

XV:28677 mm mf ff ff ff ff mf f

Olav Jonsen Kleppe. Levde mellom 1355 og 1372 på Kleppe, Sjødalen, Vågå (OP).

Jons far må ha vært en Olav Jonsen, idet et diplom i Riksarkivet skrevet på Ullinsyn, dvs. Vågå prestegård, 07.11.1372, opplyser at «Oluf Jonson på Kleppe» ga sin sønn Jon 1 kuleie jord i Hole i Hjordalen (DN XXI 142, «Regesta Norvegica» VII, nr. 319):

«Þæt se ollum monnum kunnigt At Ek olafuer Jonsson bonde a klæppe kiænnizst þæt mæd þæsso mino brefe at ek hefuer gefuet Jone syni minum kyrlægju jærdær j hole er ligger j hiordale sem kallæd er snubs kyrlægju till æuærdligræ æighu ok allz afrædes fraallsæ ok hæimolæ firir huærium manne mæd ollum þæi [->her følger en "m" som har stilt seg på hodet, skal vel være vanlig m<-] luttum ok lunnændum sem til þæiræ kyrlægju jærdær hefuer læghet fra forno ok nyu vttæn gardz ok jnnæn. Ok sakar sannyndæ setti siræ stæine petersson præster a Monum sem hia var þæssære mini vider gangu sitt jnzssigli mæd minu inzsigli firir þættæ bref er gort uar a vllinsyn a vagha a sunnudagen nestæ firir martæins møsso a xviii are Rikis mins Wyrduligs hærræ hakonær mæd guds naad Noregs konungs»

Sammendrag.

«Gavebrev utst av Olav Jonsson på Kleppe for hans sønn Jon:

Han har gitt ham 1 kyrleie i Hole i Sjødalen, kalt snubs1 kyrleie.

Beseglet av utst og sira Steine Petersson, prest på Moen.»

Noen Jon på Kleppe, som skulle være Olufs far, kjenner ikke kildene. Det er imidlertid overveiende sannsynlig, at «Jon på Kleppe» må ha vært sønn til Arndor på Kleppe, som nevnes i 1270.¹⁸⁹

(Barn XIV:14339)

Gift

Barn:

Jon Olavsens Kleppe. Levde mellom 1372 og 1397 på Kleppe, Sjødalen, Vågå (OP). (Se XIV:14339).

¹⁸⁸ Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

¹⁸⁹ Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280.

XV:29537 mm mf fm mf mm ff ff f

Andres Sigurdson. Født omkring 1340. Død før 1390.

12.01.1390 fikk Eirik (Josteinsen) på Romsaas, Hilstad i Ringebu Tore Baardsen til å oppta vitneprov av Sigurd Halldorson og Sigrid Sigmundsdatter, om at Andres Sigurdson og Sigrid, som det var falt arv etter, hadde vært søsken på morsiden. Dertil vidnet Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter at Andres Sigurdson hadde festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andressen er ektefødt (DN VI 329, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1574):

«Ollum monnum þeim sem þættæ bræf sæia ædær œyræ sændæ Guttormær Þoræsson ok Þorkæil Gudbranzson q. g. ok sinæ. mitt wilium ydær kunnigh gæra at mitt warum a Heillæstodum sem ligær j Ringæbu sokn a myduikædagæn næstæ æftir Brettiuæ mæsso dagg a fystæ aræ wars wyrdæligæ hærræ hærræ Erikkær mædær guds naad Noregs konongær sagom ok hœyrdum a at Erikkær a Raumssasum tok iiii mannæ witni sem Þorær Bardæ son lætt gangæ er sua eitæ Sigurdær Halldorsson ok Sigrith Sigmundæ dotter er sua sor a bok mædær fullum eidi at Andres Sigurszson ok Siggærith sem arfveræn fel eftir varu sysskynæ sin j mællum þo mœdh saman. jtæm læidi ok Þorær Bardæ son samstundis ii mannæ er swa eitæ Gyridh Einars dottær ok Sigrith Sigmundæ dottær at þær satu brylaup ok hœyrdu feisting þa er Andræs Siggurdæsson feisti Ragnildu Juarsz dottær mædær guds lagum. þær mædær er Grimær Andres son skilgætæn vitnaa. Till sannydum settum mit wor jnsigghli firir þættæ bref er gæiort war a dægi ok are sem fyr segir.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om prov utst av Guttorm Toresson og Torkjell Gudbrandsson:

De var samme dag på Hilstad i Ringebu sogn da Eirik på Romsås ved Tore Bårdsson førte disse fire vitnene:

Sigurd Halldorsson og Sigrid Sigmundsdatter, som avla ed på at Andres Sigurdsson og Sigrid som det falt arv etter, var søsken på morsiden.

Likeledes avla Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter ed på at de var i bryllup og hørte på da Andres Sigurdsson festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andresson er ektefødt.

Beseglet av utst.» Sønnen Grim hadde to halvbrødre – Stefan og Niklas – som var helbrødre. Deres mor er ukjent:

– Stefan, far til Anders Stefansen, kjent som farbror til biskop Olav.

– Niklas, kjent i 1394, far til biskop Olav Niklassen i Bergen. Olavs mor var Jorunn Sunnelvsdatter.

Tore H Vigerust:

«Den siste som har tolket denne kilden Olav T Forseth, har kommet frem til at dette ekteparet var foreldre til Grim Andresson på Glømmen, som er kjent i 11 dokumenter fra 1390 til 1452, se hans artikkel "Omkring Glømmen-ætta" i Norsk slektshistorisk tidsskrift bind XXX (Oslo 1985-86), s. 204-210 med noter og kommentarer av Tore H Vigerust, s. 211-215.

Grim Andresson og Stefan Andresson var halvbrødre, og Stefans mor er helt ukjent. Stefan har en fullbror (og dermed også Grims halvbror), Niklas Andresson, kjent 06.07.1394 (DN III 515, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 324), som igjen er far til biskop Olav Niklasson i Bergen. For videre argumentasjon viser til jeg NST XXX !

....

Grim Andresson er far til Amund Grimsson på Glømmen, kjent 1429 til 1468 (farskapet nevnt 20.06.1452 (DN VIII 347). Amund må være far til Bård Amundsson på Glømmen og hans brødre, kjent fra 1490 til 1505. I hans tid blir Glømmen delt i to.»

Tore H. Vigerust i «Glømmen-ætten fra Øyer» (på internet 05.10.2003):

«Årsaken til forvirringen med hensyn til Andres Sigurdssons hustruers navn, er tidligere slektsforskeres bestrebelser etter å finne forklaringen på det kompliserte slektskapet mellom Olav, biskop i Bergen, og ridderen Bengt Harniktsson. En fullstendig litteraturliste over den tidligere debatten er gitt i NST XXX, s. 211.

Man trodde at biskop Olav og herr Bengt var brødre, siden de i et skiftebrev i 1442 skifter etter deres "far og mor", som ble tolket som begges far og begges mor (Harnikt Henriksson på Glømmen og Jorunn Sunnuldatter, senere på Hove i Fåberg). Og siden Bengt Harniktsson var nærmeste arving til erkebiskop Aslak Bolt, har en anntatt at Bengt var etterkommer til slekten Bolt. Dernest ble det kjent at Aslak Bolt stammet fra slekten Bolt på morsiden og fra slekten Rømer på farsiden, hvoretter slektsforskerne antok at Bengt Harniktsson også måtte være etterkommer til slekten Rømer. Aslak Bolt hadde en kjent søster, Elsebe Harniksdatter (Rømer), kjent 1419, og gift med ridderen Johan Molteke. Men denne Elsebe kan ikke være stammor til Bengt Harniktsson, av grunner som er publisert tidligere men som det vil være for vidløftig å gå nærmere inn på her. Blant annet var det jo henne eller hennes barn som skulle være Aslak Bolts nærmeste arving, og ikke Bengt Harniktsson, og Bengts far er Elsebes samtidige og ikke hennes barn.

Løsningen idag er at biskop Olav var sønn av Jorunn Sunnuldatter og stesønn av Harnikt Henriksson, og Bengt Harniktsson hennes stesønn, og at Olav tilhørte den samme Glømmen-ætten som Grim Andresson. Biskop Olav kaller Stefan Andresson sin farbror, noe som må være rett, og Olav må derfor være Niklas Andressons sønn, fra dennes ekteskap med Jorunn. Forhold og personer knyttet til slektene Bolt og Rømer skal fullstendig utgå av drøftingene og problemene vedrørende Glømmen-ætten, men hører fortsatt hjemme i drøftingene av forfedrene til Bengt Harniktsson og hans far, Harnikt Henriksson. Disse to sistnevnte kan tilhøre slekten Rømer på sin farside, eller Harnikt Henriksson stammer fra Rømer på annen måte. At Andres Sigurdsson skulle være gift med en Elsebe, var altså kun en gjetning som bygde på noen forutsetninger som ikke lenger er til stede, for å forklare en vanskelig problem, som nå er forklart uten denne gjetningen.»¹⁹⁰

(Barn XIV:14769)

Gift 1. gang med neste ane.

Barn:

Grim Andressen Glømmen. Født omkring 1370. Levde mellom 1412 og 1429 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). Død før 1452 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). (Se XIV:14769).

Gift 2. gang

Barn:

Stefan Andressen Glømmen. Levde mellom 1420 og 1462.

Stefan er nevnt i 5 brev mellom 1420 og 1462.

Han hadde sønnen Anders, nevnt i 5 brev mellom 1455 og 1491.¹⁹¹

Niclas Andressen Glømmen. Levde 1394.

Jorun og Anders hadde sønnen

Olav, biskop i Bergen fra 1434 til omkring 1450.¹⁹²

XV:29538 mm mf fm mf mm ff ff m

Ragnild Ivarsdatter. Levde 1390.

Andres og Ragnild hadde følgende barn (minst):

Ca. 1370: Grim.

Ragnild Ivarsdotter er kjent 12.01.1390 som enke etter Andres Sigurdsson (DN VI 329, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1574):

«Ollum monnum þeim sem þættæ bræf sæia ædær œyræ sændæ Guttormær Þoræsson ok Þorkæil Gudbranzson q. g. ok sinæ. mitt wilium ydær kunnigh gæra at mitt warum a Heillæstodum sem ligær j Ringæbu sokn a myduikædagæn næstæ æftir Brettiuæ mæsso dagg a fystæ aræ wars wyrðæligæ hærræ hærræ Erikkær mædær guds naad Noregs konongær sagom ok hœyrdum a at Erikkær a Raumssasum tok iiii mannæ witni sem Þorær Bardæ son lætt gangæ er sua eitæ Sigurdær Haldorsson ok Sigrith Sigmundæ dotter er sua sor a bok mædær fullum eidi at Andres Sigurszson ok Siggærith sem arfveræn fel eftir varu sysskynæ sin j mællum þo mœdh saman. jtæm læidi ok Þorær Bardæ son samstundis ii mannæ er swa eitæ Gyridh Einars dottær ok Sigrith Sigmundæ dottær at þær satu brylaup ok hœyrdum feisting þa er Andræs Siggurdæsson feisti Ragnildu Juarsz dottær mædær guds lagum. þær mædær er Grimær Andres son skilgætæn vitnaa. Till sannydum settum mit wor jnsigghli firir þættæ bref er gæiort war a dægi ok are sem fyr segir.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om prov utst av Guttorm Toresson og Torkjell Gudbrandsson:

De var samme dag på Hilstad i Ringebu sogn da Eirik på Romsås ved Tore Bårdsson førte disse fire vitnene: Sigurd Halldorsson og Sigrid Sigmundsdatter, som avla ed på at Andres Sigurdsson og Sigrid som det falt arv etter, var søsken på morsiden. Likeledes avla Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter ed på at de var i bryllup og hørte på da Andres Sigurdsson festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andresson er ektefødt.

Beseglet av utst.»¹⁹³

(Barn XIV:14769)

Gift med forrige ane.

XV:32337 mm mm mm ff mf mf ff f

Gudleik ???.

¹⁹⁰ Olav T. Forseth: «Omkring Glømmen-ætta», N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 211-215. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

¹⁹¹ Olav T. Forseth: «Omkring Glømmen-ætta», N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 211-215. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

¹⁹² Olav T. Forseth: «Omkring Glømmen-ætta», N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 211-215. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

¹⁹³ Olav T. Forseth: «Omkring Glømmen-ætta», N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 211-215. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

Gudleik er kun kjent via sine barns patronymikon.

Gudleik hadde følgende barn (minst):

Ca. 1330: Peder.

En datter, gift med Sjugurd Sjugurdsen Aukrust.

Engebret Hougen fant det i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II, trolig at Peder Gudleiksens far «må ha vore Gudleik Endridsen, kongens sysselmann iden nordre luten av Gudbrandsdalen», da han ikke kunne finne noen annen Gudleig som skulle passe inn.¹⁹⁴

(Barn XIV:16169)

Gift

Barn:

Peder Gudleiksen. Født omkring 1330. Levde 1399 i Vågå (OP). (Se XIV:16169).

??? **Gudleiksdatter.** Levde mellom 1350 og 1364.

Peders søster var gift med Sigurd [Sjugurd] Pedersen fra Aukrust-ætten (født ca. 1325, nevnt til 1376). Sigurd var sønn til Peder Niculassen «i Rusten».

De hadde følgende barn (minst):

Ca. 1340: Sigurd, overtok Aukrust, døde uten arvinger lenge før 1444.

Ca. 1350-60: Siglod, arvet Ellingsbø, Steinfinsbø og Harildstad i Heidal etter Baard Trondsen.

Ca. 1364: Lucia, arvet Skidaker etter Baard Trondsen, døde ca. 1444, 80 år gammel.

Sigurd Sigurdsen Aukrust må være født ca. 1340, og døde uten tvil lenge før 08.11.1444. Han kan ikke ha hatt barn, for da måtte de ha arvet Lucia Sigurdsdatter.

Det er ikke utenkelig at han er den Sigurd Sigurdsen som ble drept før 16.05.1381 da det på Kvarberg i Vågå av 6 menn ble fastsatt de bøter Sigurd Finnsen skulle betale for drapet. Det var 6 øresbol i Bjørke på Tretten, som Cecilia Haareksdatter godkjente. Om hun var gift med drapsmananen eller den drepte er uklart (DN VI 303, «Regesta Norvegica» VII, nr. 947):

«Domsbrev utst av Sigurd Alvsson, Jon Olavsson, Nikulas Toresson, Torstein Håvardsson, Asle Sigurdsson og Gudbrand Håkonsson:

De var på Kvarberg hallvardsmesse [15 mai] 1381 for å fastsette bøter for Sigurd Sigurdsson, som Sigurd Finnsen drepte uforsettlig.

Bøtene ble satt til 23 stikker godt klede og 6 øb i Børke i Tretten til Cecilia Håreksdatter, med ja og håndslag fra henne, i innløsning for 5 mark gull.

Beseglet av utst.»

Siglod Sigurdsdatter solgte gårdene Ellingsbø, Steinfinsbø og Harildstad i Heidal som hun arvet etter Baard Trondsen til Torstein Paalsen [List]. Restoppgjør for dette salget mottok Peder Gudleiksen d. y. 19.03.1439 (DN XXIII 92):

Sammendrag:

«Lagrettemennene Andres Jonsson og Torstein Tjostolvsson vitner at Torstein Pålsson List gav Peter Gudleiksson 45 kyrlag i gode penger i farsarv, dessuten resten av jordverdien for Hareldstad, Ellingsbø og Steinfinsbø i Heidalen i «Holledhene» i nordre delen av Gudbrandsdalen, som Siglod Sigurdsdatter, Peters slekting, hadde solgt til Torstein. Torstein gav dessuten Peter 4 kyrlag i overgave.»

Lucia Sigurdsdatter på Skidaker hadde en underlig historie. Så lenge hun levde var det ingen som fant noe spesielt ved henne, ikke før hun var gammel og lå for døden, men da var det stort fremmøte.

Hun var, sammen med sin bror, Sigurd, arving ette storbonden Baard Trondsen, den rikeste bonden i Gudbrandsdalen.

Lucia var antagelig over 80 år da hun gikk bort engang i 1444, før 8. november. En får en følelse av at arvingene ikke lot gresset gro under føttene deres. Det gikk nemlig ikke mange dager etter at hun kom i jorda, før arvestriden var i full blomst.

Det ligger 4 diplomer på Bjølstad som sammen med 2 diplomer i Riksarkivet som kan være av interesse:

Det første diplommet – original i Riksaarkivet – er skrevet på på Blakararf (Blakar) 07.04.1432, kunngjør lagrettemennene sira Svein prest (på Skidaker), Halldor Sigurdsen (Blakar) og Arnbjørn Tordsen at Lucia Sigurdsdatter ga sin slekting, velborne mann Olav Haakonsen, hele Vik i Kvam og det hun eide i Mytting i Ringebru og at hun tok ham til ombudsmann for alt sitt gods (DN II 711).

I et andre diplom, skrevet på Skidaker 10.01.1435 og som ligger på Bjølstad, kunngjør lagrettemennene Thorald Berdorsen og Haavard Jonsen en erklæring av Lucia Sigurdsdatter om at hennes søster, Siglod, hadde sagt, da Torstein Paalsen ville kjøpe det Baard Trondsen hadde eid i Bjølstad, at «fyrnæmd iord Bølestadh kom ekki til mik», (den hadde hun ikke fått i arv og derfor ikke kunne selge).

¹⁹⁴ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 138-140.

Videre hadde Lucia sagt at hun hadde holdt Bjølstad utenfor da hun fikk betaling av Torstein (for jord som Siglod hadde solgt, men som Lucia hadde mottatt betaling for) (DN III 728).

I et tredje diplom skrevet på Mo i Lom 08.11.1444 og som ligger på Bjølstad, kunnngjør lagrettesmennene Steinar Østensen, Eirik Alvsen og Gisbrikt Guttormsen et tingsvitne som Haldor Sigurdsen hadde tatt opp. Gisbrikt Guttormsen, Sigrid Pedersdatter, Gjertrud Eilivsdatter og Sunniva Olavsdaughter hadde opplyst at Sigurd i Aukrust var samboren bror både til far og mor til Lucia Sigurdsdatter og f.... (noe har falt bort) til de to brødrene Baard og Arnald Jonssønner, ektefødte. Videre sa de at Peder Gudleiksen var bror til Lucias mor og var farfar til Peder Gudleiksen (d. y.). På dette satt også Haldor Sigurdsen sitt segl til bekreftelse. Dette diplommet var opprinnelig bundet til de to neste (DN III 782).

Nå er dette diplommet – som skulle fortelle om forbindelsen mellom Sigurd Sigurdsen Aukrust og Baard og Arnald Jonssønner – skadet. En ser bare at han var «f....» til dem. «Faderfader» kan det ikke være, som brors sønnesønner måtte de stått langt fremfor morbrors sønnesønn i arverekken. Professor Gerhard Schønning så diplommet da han var på reise i 1775. Han gjengir det i utdrag, men han nevner ikke dette punktet. Slik vitnemålet er utformet, må Sigurd Sigurdsen Aukrust være død før 1444. Deres søster Siglod hadde ikke barn og ble ikke nevnt. Når Sigurd nevnes, må det være fordi Baard og Arnald var arvinger på en eller annen måte.

I et fjerde diplom datert 28.11.1444 – uten stedsangivelse (men trolig på Blakar) – kunnngjør Haldor Sigurdsen at han på Hove i Nordherad i Lom, etter anmodning fra Peder Gudleiksen, hadde opptatt vitnemål av Tord Olavsen og Peder Tordsen om at de hadde hørt Lucia Sigurdsdatter, som hadde «fengt sinæ hælsothi» [fått sin helsot, et gammelt uttrykk for dødelig sykdom], opplyse at hennes slektning Peder skulle arve alt løst og fast gods etter henne. Sigurd Olavsen og Ragnhild Erlingsdatter hadde vidnet at Lucia hadde benektet at det var utskrevet et noe eldre brev om hennes arv. Tilstede ved dette vitnemålet var Thorvald Berdorsen, som Baard og Arnald Jonsen «halfda befælt hono(m)», dvs. som ombudsmann for dem. Dessuten hadde de selv vært nærværende. Sigurd Bjørnsen og Eirik Alvsen var sannhetsvitner (DN III 783).

Lucia kom – ifølge vitnene – med denne erklæringen «sancte Pedhers dagh nest war». Nå har vi Pedersmesse om våren, 22. februar, men også en Pedersmesse om høsten, «Vincula Perri», eller Peters lenker, forvansket til Pøvinkel eller noen steder til Per Vinfælds dag. Den er 1. august, og det er vel da kort tid etter denne dagen Lucia gikk bort.

På Hamar 18.12.1444 skrev Ravald Nilsen, lagmann på Oppland, en kunnngjøring om at Peder Gudleiksen og Baard og Arnald Jonssønner hadde møtt for ham på Hamar, og at han hadde dømt til Peder all arv etter Lucia Sigurdsdatter i løst og fast (DN III 784).

Det siste diplommet ligger i Riksarkivet. Det er skrevet på Nesøy i Asker 04.02.1458, muligens 1. februar, og er en erklæring fra ridderen Thorgaut Beinktsen om at herr Olav Haakonsen, ridder, sammen med Henning Guttormsen [Munk] hadde vedgått å ha unnet og gitt Peder av Skidager 1½ gård Viker i nordre delen av Gudbrandsdalen og ½ gård Mytting i søndre delen, som Lucia Sigurdsdatter på Skidaker tidligere hadde overlatt ham uten avgift. Dette siste diplommet har noen tingslesningskommentarer av en viss interesse. Den første er fra 25.04.1611, da lagrettesmennene herr Christopher Eiriksen, sogneprest i Vågå, og Ivar Sandbu vidner at de hos Stener Sandbo har lest brevet. 05.09.1612 vidner Johannes «Gesser», Eirik Andvord og Haavard Andvord at de har lest brevet hos herr Jon Lauritsen, sogneprest i Lom. Originalen finnes ikke lenger. Det som ligger i Riksarkivet er to avskrifter med de bekreftelser som er gjengitt ovenfor, innkommet fra Lom prestearkiv i 1847 (DN XII 226).

Engebret Hougen anser at forbindelsen mellom den gamle kvinnen på Skidaker og den kjente ridder og riksråd, herr Olav Haakonsen til Nesøy, må ha vært slik at Gudleik Endridsen, sysselmannen i Gudbrandsdalen tidlig i 1300-årene har vært gift med en datter til Baard Olavsen. Hun hadde en bror, Bergsvein Baardsen. Hans datter var Fru Elin Bergsveinsdatter, som var mor til herr Olav Haakonsen. Fru Elins mor var datter til sysselmannen i Gudbrandsdalen til 1349, herr Guttorm Eiriksen og Fru Elin Olavsdaughter.

Fra Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II, side 132:

29.06.1367 kunnngjør Sigurd i Aukrust og Peder Sigurdsen at Peder ga sin far, Sigurd Niculassen sitt ombud med hensyn til det gods han eide i Lom (DN XV 24, «Regesta Norvegica» VI, nr. 1209).

Videre vet vi at Sigurd Pedersen levde på Aukrust og var ombudsmann for kirken i 1376. Det fremgår ikke tydelig at Sigurd da bodde på Aukrust, men diplommet er skrevet der og inneholdet er at han som ombudsmann kunnngjør at Baard Trondsen har avstått til sira Steine og ham ½ kuleie i øvre Helgestad (Helstad) for den halve del av kirketienden som biskop Magnus hadde solgt til Baard.

1½ kuleie i samme gård hadde han på visse vilkår avstått til kirken og presten. At Sigurd var tilstede i 1367 var neppe en tilfeldighet, det må skyldes slektskap, og da han levde på Aukrust må han ha vært sønn til Peder i Rusten. Den sistnevnte må være født ca. 1290 og sønnen Sigurd ca. 1325. Det passer godt med at han var voksen og kirkeverge i 1376.

På Moen i Lom 31.01.1380 kunnngjorde presten på Mo, Steine Pedersen, Einar Greipsen og Bjørn

Alvsen (Stamstad) at Baard Trondsen hadde ført vitnene Torgils Silvestersen og Sigurd Berdorsen om at de hadde vært på Listad i Fron torsdag nest etter Antonsmesse nest føre, og vidnet om at Baard Trondsen hadde stevnet Tora Einarsdatter eller hennes ombudsmann til Mo for å høre vitnesmål om når Magnhild (Aasmundsdatter) på «Hamre» (Hamar i Vågå) døde. Videre vidnet Erlend Østensen og Ivar Eilivsen at Magnhild Aasmundsdatter på Hamar døde Alle helgens dag i den store Mannedøden noe som også Nicolas Andersen, Erlend og Ivar bekreftet og satt sine segl på. Magnhild døde altså 31.10.1349. Dette diplomer er på Valbjør (DN III 425, «Regesta Norvecia» VII, nr. 835).

Når det var viktig for Baard å få fastslått når Magnhild døde, er det selvfølgelig fordi han mente å ha rett til arv etter henne. Hvilket jordegods det gjaldt er ikke nevnt, men det er heller ikke viktig. Hovedsaken er at vi vet at hun døde før det barnet Baard var arving etter. Om Tora Einarsdatter også var arving, eller om det barnet hun skulle arve, døde før moren, vet vi ikke.

Magnhild Aasmundsdatter var antagelig gift tre ganger, først med en Eiliv, så med Guttorm Lauranssen. Disse må begge være døde før 1343, for da var hun gift 3. gang, med Steinform Hamar. Med Eiliv har hun hatt to barn, Ottar Eilivsen, som fikk Bjølstad og Helga Eilivsdatter. I det andre giftet med Guttorm var det en datter som ble gift med Baard Trondsen og med Steinform hadde hun ingen barn.

Tora Einarsdatter var datter til Einar Pedersen og Helga Eilivsdatter og gift med Guttorm Haldorsen av Hundorp-ætta.

26.03.1343 ble det skrevet et domsbrev på Bjølstad av Sigurd, prest på Mo, Ogmund, prest i Vågå, Trond på Steine (far til Baard Trondsen), Guttorm Paalsen, Fridrek Arnesen og Sigurd Stamme. De var samme dag på Bjølstad i Heidal og dømte i en sak mellom Ottar Eilivsen og Steinform på Hammer som handlet i ombud for Guttorm Lavranssens barn. Guttorms barn skal ha 9 kyrleier jord i søndre Bjølstad og Ottar 3 kyrleier. Dertil skal Ottar betale Steinform 6 kyr til Hallvardsmesse. Beseglet av utstederne (DN III 213, «Regesta Norvegica» V, nr. 617).

Man ser at Magnhild Aasmundsdatter var odelsarving til søndre Bjølstad, og når vi vet at Paal Alvsen ikke kom hjem fra sin Roma-ferd, må det være søsteren Ragnhild Alvsdatter som arvet gården. For da gården ble delt mellom Guttorms datter (gift med Baard Trondsen) og Ottar Eilivsen, kan hverken Guttorm eller Eiliv ha vært odelsmenn, derimot deres «felles» hustru Magnhild. Derfor var antagelig Magnhild datter til Ragnhild Alvsdatter. Men man kan ikke være sikker på dette, for aldersforskjellen mellom de synes å være noe liten.¹⁹⁵

XV:32393 mm mm mm fm ff fm ff f

Benedikt Nicolassen. Ridder, fogde, riksråd. Levde 1378. Død før 23.03.1400.

En vet lite om hans opphav, men han stammet muligens fra en svensk adelssekt. Andre kilder oppgir Nikolas Østensen på Opplandene eller Nicolas Petersen fra Tønsberg som far.

Det har også blitt hevdet at hans våpenmerke muligens utpeker ham som sønn til Nicolas Olavsens av Byrætt fra Hjelmeland i Ryfylke.

Han var væpner og medlem av det norske riksråd, og ble antagelig utnevnt til ridder i forbindelse med hyllingen av kong Erik i 1389.

Benedikt [Benkt] førte i sitt våpenmerke, en bøyd, egentlig vepnet, arm (feilaktig tolket som en bjørnelabb).

Han satt i riksrådet når våpenhvile ble inngått mellom kong Albrekts tilhengerne og kong Magnus Eriksson og Håkon VI's tilhengerne i 1371, ved valget av dronning Margrete til Norges overhode, og senere ved valget av Erik av Pommern til konge i Norge.

Benedikt nevnes første gang 15.04.1371 («Regesta Norvegica» VII, nr. 115):

«Kunngjøring om våpenstillstand:

Kong Albrekts tilhengere representert av – kong Albrekts marskalk ridder Karl Ulvsson, ridderne Magnus Gisleson, Benedikt Filipsson, Stefan Ulvsson, Anund Jonsson, Benedikt Niklisson [ikke å forveksle med væpneren Benedikt Nikulasson nevnt nedenfor], Magnus Håkonsson, Niklis Gjedde, Sten Bendiktsson, Bo Bosson, representanter for Stockholms borgermester, råd og menighet Albrekt Grote, Tideke van der Wesen, Erik sverdsliper, Heine sølvbrenner, Thomas Kare og Arnold Svarte, samt væpnerne Bo Jonsson, Arvid Götstavsson, Finnvid Finnvidsson, Magnus Finnvidsson, Magnus Porse, Harald Karlsson, Harald Kase, Folke Niklisson, Magnus Kase, Benedikt Jonsson, Staffan Stangenberg, Magnus Trottesson, Birger Ulvsson, Peter Ribbing, Niklis Kjettilsson, Kristoffer Mikelstorp og Sten Bosson og dertil deres venner og tjenere og biskop Tyrgils i Strängnäs,

inngår våpenhvile med

tilhengere av kong Magnus Eriksson og Håkon VI – Niklis [Markusson] biskop i Linköping, ridderne Erik Kjettilsson, Nanne Abjørnsson, Jon Oddsson (Uddesson), Magnus Sture, Knut Algotsson, Birger Turesson, Ulv Jonsson, Ulv Holmgeirsson, Ragnvald Filippusson, Fjellar Pik og væpnerne Ulv Jonsson [Aspenäsætten], Aksel Kjettilsson, Tubbe Eriksson, Bård Eivindsson, Jon Gregersson, Klemet Petersson, Peter Israelsson, Benedikt Nikulasson, Gynter [van Wedhusen] Peter Brodersson, Jon Marteinson, Amund Hatt, Ture Eriksson, Götstav Lavransson, Abraham (Abram) Andersson, Olav Sveinsson, Alv Haraldsson og Henrik Mikelstorp.

¹⁹⁵ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 69-75, 129-130, 132, 135, 139 og 159. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

Våpenhvilen skal gjelde til førstkommande pinsedag [25 mai] og ytterligere fire uker da man imidlertid kan si opp avtalen med åpent brev -- de sistnevnte i Stockholm, de førstnevnte i motpartens leir. Under våpenhvilen skal personer, gods og pant på begge sider være trygge. Selv om kong Albrekt, hans far eller deres folk kommer til Stockholm, skal det ikke angripes fra noen av sidene. Kong Magnus skal behandles vel og ikke føres bort fra Stockholm. Ovennevnte riddere og væpnere garanterer avtalen og besegler brevet sammen med Stockholm bys segl.»

[Ikke alle riddere og væpnere kan ha beseglet brevet, da kun 25 personsegel pluss Stockholms bysegel har hengt ved det.]

Bakgrunnen var følgende:

Albrekt av Mecklenburg (født 1338/1340, død 31. mars eller 1. april 1412, begravd i Kloster Doberan. i Bad Doberan i Mecklenburg-Vorpommern) var konge av Sverige og hertug av Mecklenburg.

Albrekt var konge av Sverige i tidsrommet 1363/1364–1389. Han ble avsatt i 1389, men abdiserte formelt sett først i 1405. Han var sønn av hertug Albrekt II av Mecklenburg og den svenske prinsessen Eufemia Eriksdatter og var således den første tysker som ble konge av Sverige. Han var også hertug av Mecklenburg, medregent fra 1379 da faren døde og som regent fra 1384 da broren Henrik døde. Først i 1395 da Albrekt ble satt fri fra dronning Margaretas fangenskap kunne han personlig vende tilbake til Mecklenburg og gjenoppta styret der. Som herre av Mecklenburg er hans korrekte tittel fyrst Albrecht III av Mecklenburg og hertug Albrecht II av Mecklenburg og Schwerin.

Albrekt blir svensk konge.

Albrekt var den andre sønnen til hertug Albrecht den store av Mecklenburg og den svenske kongen Magnus Erikssons søster Eufemia. Albrekt sto i tur som arvtager til den svenske kronen om Håkon og Magnus skulle dø.

Bakgrunnen for opprøret mot Magnus Eriksson er en kuriøs historie: Sønn av Magnus, Håkon Magnusson, konge av Norge, lot sin far fengsle ettersom han ikke ville akseptere fredsforslaget ved Greifswald i 1361 da Magnus mente at de svenske sendebudene hadde overskredet sine fullmakter. I februar 1362 ble Håkon formelt valgt til svensk konge ved Morasteinen, men kort tid etterpå ble far og sønn forliket og styrte Sverige sammen. I samme periode ble det ført en kort krig mot Danmark og danskenes konge Valdemar Atterdag, men fredsforhandlingene ble påbegynt høsten 1362. Under disse forhandlingene valgte Håkon å ekte Valdemars datter Margareta. En anledning til dette kan ha vært for å få Skåne. Dog hadde de svenske stormennene på Håkons vegne allerede inngått en forlovelse med Elisabet av Holstein, en forlovelse som nå ble brutt. Stormennene protesterte og situasjonen eskalerte til et mer eller mindre åpent opprør. Selv den hellige Birgitta ga luft til sin misnøye mot Magnus. Som følge av dette ble flere av de ledende stormennene drevet i landflyktighet i 1363 av kong Magnus.

De forviste stormennene, med Bo Jonsson (Grip) i spissen, dro til nordlige Tyskland, henvendte seg der til hertug Albrecht den store av Mecklenburg og tilbød den svenske kronen til dennes sønn Albrekt den yngre. Albrecht den eldre gikk til slutt med på å la stormennene sitte i ved rikets råd om han støttet maktovertagelsen i Sverige. Tyskerne steg i land i Sverige med 1 600 mann, riddere, væpnere og svenner. De forflyttet seg nordover uten å møte større motstand og de tyskvennlige byene Stockholm og Kalmar ga seg uten større spill av blod. I november 1364 ble Albrekt en yngre hyllet i Stockholm. Magnus ble avsatt og rømte som så mange av hans forgjengere til Norge. Den 18. februar 1364 ble Albrekt formelt valgt til svensk konge ved Morasteinen. De stormenn som hadde stått bak maktovertagelsen ble belønnet med høye posisjoner av kong Albrekt.

I 1365 kom Magnus sammen med sønnen Håkon Magnusson tilbake til Sverige med en norsk hær samt en styrke av trofaste svensker. Ved Gata skog i nærheten av Enköping ble den norsk-svenske hæren beseiret av Albrekts tyske hær. Magnus ble tatt til fange av Albrekt.

Albrekt ble foruten sin far også støttet av flere nordtyske fyrster samt av hansabyene. På kong Håkons side stilte den danske konge Valdemar Atterdag seg. Albrekt og Mecklenburgerne fikk også en vanskelig motstander i det svenske folket som mislikte den tyske innflytelsen. Deler av folket reiste seg og støttet Håkon, og for Albrekt ble forholdene kritisk da Håkon med hær la seg til ved Norrmalm ved Stockholm i 1371. Likevel klarte Albrekt ved hjelp av de svenske stormennene å forsvare sin stilling, men først etter at de hadde tvunget en erklæring av ham som økte deres innflytelse og samtidig minsket Albrekts egen makt. På dette viset kom en fred i stand hvor Magnus ble satt fri mot en drøy løslatelsessum som ble utbetalt til Albrekt.

Det svenske riket var nå delt. Riksråden hadde i 1371 sluttet fred med kong Håkon og han fikk hele Skara stift, mens resten av Sverige ble styrt av drotsen Bo Jonsson (Grip). Albrekt var fortsatt formelt sett Sveriges konge, men i praksis styrte han kun over Stockholm og noen kongsgårder (Wikipedia – Albrekt av Mecklenburg).

Benedikt nevnes neste gang i Bergen 22.03.1378 (DN XI 64, «Regesta Norvegica» VII, nr. 716):

«Vitnebrev om salg av byeendom og jord utst av Olav Helgesson: Han har solgt Ivar Lodviksson nordre del av Jonsgården ved Vår Frues kirke [Mariakirken] i Tønsberg med hus og tomter fra nedre til øvre strede og 1 mb i øvre Sem på Nøtterøy ved Tønsberg samt en halv bryggepanne som kan koke 8 tønner og er i Jonsgården, for 15 mark brent. Olav vedgår å ha fått full betaling. Hvis det solgte ikke er frels, skal Ivar eller hans arvinger få så mange penger av Olav eller hans arvinger som det solgte blir vurdert til.

Beseglet av herr Jon Dansson, ridder, Benedikt Nikulasson, Erlend Filippusson, Eregisle Jonsson, Håkon Munansson, Olav Ulvsson, Finggard Gunnarsson og Arnfinn Brattsson.»

Han nevnes første gang som riksråd 28. august [1381] «en verdighet han imidlertid utvilsomt da hadde hatt i hvert fall i nogen tid da han nevnes som den tredje i anciennitet av Riksrådets 8 tilstedeværende væbnere» (Henning Sollied) (DN I 469, «Regesta Norvegica» VII, nr. 978):

«Erklæring fra det norske riksråd til de tyske sjøbyenes utsendinger: Det har overdratt til Margreta, dronning av

Norge og Sverige, å tinge med dem om fred og privilegier fram til kong Olav [IV Håkonsson] blir myndig.

Beseglet av biskop Jon i Oslo, Ogmund Finnsson, Norges rikes drottsete, og Håkon Jonsson, væpner.

Erklæringen er tiltrådt av Vinald, prost ved Apostelkirken i Bergen, kongens kapellmagister, Henrik [Henriksson], prost ved Mariakirken i Oslo og kongens og Norges rikes kansler, Håkon Jonsson, Gaute Eiriksson, Benedikt Nikulasson, Henrik Mikelstorp, Alv Haraldsson, Jon Marteinson, Jon Darre og Ogmund [Berdorsson] Bolt.»

Benedikt var fogd på Akershus fra før 16.10.1381 (DN VI 306, «Regesta Norvegica» VII, nr. 984):

«Kvittering utstedt av Ogmund Finnsson, drottsete, gitt med råd og samtykke fra ærlig mann Benedikt Nikulasson, fogd på Akershus, og flere av kongens menn, til disse menn i Follo: Amund på Mørk for 6 naut, Tove på Bjørke (Byrkki) for 6 naut, Reidar:»

Benedikt deltok i valget av dronning Margreta til mektig frue og rett husbond til å råde over Norge, utstedt i Oslo 02.02.1388 (DN III 478, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1412):

«Valgbrev utst av Vinald [Henriksson], erkebiskop i Nidaros, Øystein av Oslo, Olav av Stavanger, Sigurd av Hamar, Henrik av Grønland, biskoper, prost ved Mariakirken i Oslo og rikets kansler i Norge Henrik Henriksson, Ulv Holmgeirsson, Ulv Jonsson, riddere, Håkon Jonsson, Gaute Eiriksson, Jon Marteinson, Alv Haraldsson, Benedikt Nikulasson, Ogmund Bolt, Jon Darre, Håkon [Munansson] Stumpe, Peter Nikulasson, Nikulas Galle, Finn Gyrdsson, Gudbrand Erlingsson, Torald Sigurdsson, Herleik Åsulvsson, Magnus Stoltekarl, Håkon Topp, Jakob (Jappe) Fastulvsson og Svale Ottesson: De har på egne og Norges rikes vegne enstemmig valgt dronning Margreta, kong Håkons hustru og mor til kong Olav som nylig døde, til mektig frue og rett husbond og til å stå for og råde over hele riket i Norge alle sine levedager. Hver enkelt av dem skal hjelpe og styrke henne, og de har lovt og svoret hennes troskap. Alle samtykket i at ingen skulle ha flere huskarer og setesveiner enn lovboka og hirdskræen vitner. Likeledes samtykket de i at allmuen i hele Norge skal betale allmenning i ett år på grunn av rikets nødvendige tarv. De svor på egne og andres vegne den troskap som de skylder rikets rette høvding, mens hun svor å holde lov og landets rett i sine levedager. Folk tilrådes å avlegge samme troskapsed mot henne og hennes ombudsmenn slik de skylder rikets rette høvding etter lovene og landets gamle sedvane, og det så mye mer som hun har påbudt alle sysselmenn og deres ombudsmenn å holde og styrke lov og landets rett.

Beseglet av utst.»

Håkon Jonsson var en norsk godseier og riksråd.

Han var sønn av Håkon 5s dattersønn Jon Havtoresson, som var sønn av Havtore Jonsson og kongens datter Agnes. Gjennom arv og ekteskap fikk Håkon omfattende jordegods på Østlandet (i Borgarsyssel og på Romerike), på Vestlandet og i Agder. Han stod sin slektning, kong Håkon 6, meget nær og ivaretok hans interesser som sysselman på Orknøyene og Hjaltland (Shetland), og senere i Bergen. Fra 1370 var Håkon norsk riksråd.

Da Margrete ble norsk dronning i 1388, forsikret Håkon at han aldri hadde ønsket å bli konge i Norge og heller ikke hadde noen rett til det (Store norske leksikon).

Erklæring på Akershus 18.02.1388 (DN III 478, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1416):

«Erklæring utst av Vinald [Henriksson], erkebiskop i Nidaros, biskop Olav i Stavanger og Sigurd i Hamar, Gaute Eiriksson, Benedikt Nikulasson, Håkon [Munansson] Stumpe, Jon Darre, Simon Torgeirsson og Finn Gyrdsson: De var samme dag innkalt til Akershus slott, og har i nærvær av dronning Margreta og andre av Norges rådherrer sett og hørt at ærlig mann Håkon Jonsson la en hånd på boka og avla ed. Han bad den allmektige Gud og sankta Maria, hans mor, og alle hellige menn i himmelen være vitner på at han aldri har villet bli konge i Norge, og han vedgikk at han på ingen måte hadde rett eller krav på Norges rike, og at han aldri ville trakte etter det eller befatte seg med det i noen måte, men avla ed og erklærte seg om det utvunget og aldeles frivillig.

Beseglet av utst.»

I brev av 06.03.1388 ble Benedict av dronning Margrethe forlenet med Eiker, Modum og Tverrdalene for sin egen, hustrus og barns levetid (DN I 511, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1426):

«Tjeneste- og pantelensbrev utstedt av dronning Margreta: Hun har på grunn av den tjeneste ærlig mann Benedikt Nikulasson har ytt hennes herre og husbond, kong Håkon [VI Magnusson], og sønnen kong Olav [IV Håkonsson] og henne selv med råd og samtykke av sine og rikets rådgivere i Norge forlent ham for alle hans levedager Eiker, Modum og Tverrdalene med alle kronens visse inntekter, sakøre, tegngilde og fredkjøp med all kongelig rett, intet unntatt uten ubotammål, av dem skal han likevel ha 20 mark når de forekommer. Dessuten forlener hun ham Kobbervik i Drammen med skipstoll og kongskjøp i alle hans levedager. Etter hans død skal hustru og barn beholde Eiker, Modum, Tverrdalene og Kobbervik i pant både for de penger som kong Håkon skyldte ham, og for de penger som mangler av det han har oppebåret av hele sysla [Oslosysla] fram til hun eller hennes etterkommere har betalt dem 200 lødige mark. Intet skal trekkes fra det de oppebærer, uten kronens visse inntekt, før de 200 mark er betalt.

Beseglet av de verdige herrer, herr Vinald, erkebiskop i Nidaros, herr Øystein av Oslo, herr Olav av Stavanger, herr Sigurd av Hamar, Håkon Jonsson, Gaute Eiriksson og Jon Marteinson.»

Benerikt ble trolig utnevnt til ridder i forbindelse med at Erik av Pommern ble hyllet som konge av Norge i 1389. Det følgende utdraget:

«Winalder met gudhz naadh erkibiscop innan Nitharos Hinrik Zinkler jarl j Orknøyom Jacop j Bergwin Øystein j Oslo Olaf j Stawanger met thæn samæ naadh biscopæ, herre Malis Sparre riddere Hakon Jonsson Otte Rømer, Erlend Philipusson Gauti Eriksson, Beynt Nicl(i)sson Amund Bolt Jon Darre Niclis Galle, Pæthær Niclisson Fin Gyurtzson Thorald Sighurtha ...»

er fra originalteksten i brev om arverekkefølgen som ble utstedt i Helsingborg?. 1389 [febr 16-juni 29] (DN XVIII

34, «Regesta Norvegica VII», nr. 1529):

«Brev om arvefølge fra [det norske riksråd] Vinald, erkebiskop i Nidaros, Henrik Sinclair, jarl av Orknøyene, Jakob, biskop i Bergen, Øystein, biskop i Oslo, Olav biskop i Stavanger, herr Malise Sperra, ridder, Håkon Jonsson, Otte Rømer, Erlend Filippusson, Gaute Eiriksson, Benedikt Nikulasson, Ogmund Bolt, Jon Darre, Nikulas Galle, Peter Nikulasson, Finn Gyrðsson, Torald Sigurdsson, Gudbrand Erlingsson, Herleik Åsulvsson og Svale [Ottesson] Rømer: Etter omhyggelig granskning av lovbøkene i Norge har de funnet at kong Erik, hertug Vartislaus sønn av Pommern, er rett arving til å være konge i Norge og bør besitte det med all rett som kongene før ham har hatt. Når han dør, bør hans sønn arve Norges rike, eller hans bror dersom sønn ikke er til. Om sønn eller bror mangler, følger farbroren. Mangler alle disse, arver nærmeste frende etter kong Erik og hans slekt. Dette stadfestes av utstederne på egne og Norges rikes vegne, og de antar kong Erik og hans arvinger til sin og Norges rikes konge og rette herre. Dronning Margreta skal nyte sin rett i Norges rike ukrenket og beholde sin morgengave i Norge, som er Båhus og alt som ligger dertil, slik hennes brev lyder [nr 1524]. Hennes testament [1525] skal holdes, og hun skal råde over hele Norges rike, slott, festninger og land, til- og avsette fogder og sysselmenn og føye over riket etter sin vilje og uten regnskap fram til kong Erik eller hans rette arvinger kommer til lovlig alder.

Beseget av utst»

Han omtales forøvrig i en rekke brev, senest i 29.03.1398 (DN II 552), men må være død før 23.03.1400 da hans hustru, Ulvhild Torgautsdatter, opptrer ved et gårdkjøp.¹⁹⁶

(Barn XIV:16197)

Gift med neste ane.

Barn:

Guttorm Benediktsen. Født omkring 1385. Død omkring 1443. (Se XIV:16197).

Torgaut Benediktsen. Sysselmann. Riksråd. Ridder. Født omkring 1392. Levde mellom 1437 og 1460.

Torgauts foreldre var Benedikt Nicolassen (død <1400) og
Ulvhild Torgautsdatter [Smør] (~1360 - ~1433).

Torgaut må antas å være født omkring 1392,

Han var gift med Fru Karine Hansdatter, de hadde datteren Fru Kirstine Torgautsdatter, gift med en ridder med ukjent navn. Hun døde barnløs og ble arvet av moren (DN IV 1114). Herr Torgaut har etter dette ikke etterlatt seg andre barn, alternativt er disse døde før Fru Kristine.

Herr Torgaut Benediktsen nevnes første gang i et brev av 18.02.1437 (DN II 727) som nestyngste riksråd:

«... nadheligx oc wyrdheligs herra konungs Eriks breff oc ærende till rikens raadh j Norighe herra Endridhe Erlendzssyni riddare oc høffuizman a Twnsbergshws Erlendhe Endridzssyni Mattis Jeepssyni Kolbiorn Gerst Henrike Skacht Benkt Harniktzssyni Thorgot Benktzssyni oc Erike Sæmundzssyni medh ffem laghmen ...»

Han nevnes som væpner i Oslo to dager senere – 20.02.1437 (DN III 739):

«Ollum monnum thæim sæm thetta breff se ædher høra sendir Pædher Wlfsson q. g. oc sina oc kennes jak thes mæd thesso mino opno brefue at jak hafuer fangit Bryniulff Jonsons barn Knwth oc Vlfuuldæ saa mykit gotz igen som jak fik æfter Bryniulff huar thet hælz liggia kan j Norighe sem herre Jon Haftorsson attæ gud hans sæl nadhe for vttan thet goz a Rommorike ligger oc mins faders køpagoz tha scola the thet friælsligha fylghia oc landskyld op at bæra j saa mangh aar som jak hafuer thet fyrnemda goz fylkt oc the fult hafua for thet jak hafuer opboreth oc sidhan sculom vi komma til reth skifte mæd vinskup oc kærlek ær thet oc saa at vi fyr skyfte satte værda en the thera fulnadh hafua tha skulu the thet goz fylghia saa lenge at the fult hafua for then vpburd æ huar the konno thet op at spyria. Ok efter thet at ek ey siælfuer inzcigle hafde tha beiddes ek Knuut Bryniulffson Haftoor Nigilssons jnzcigle for thetta breff (oc) Engilbrikt Staffanssons. Ok bidhiom wi badhe thessa godha men vm siin jnzcigle for thetta breff som hær æfter næmfnas Mattes Jegepsson Kolbiorn Gest Torgaut Beinzsson oc Henrik Skakt. Scrifuat j Oslo miduikudaghen nest æfter dominicam jnuocaut anno domini mo. cdo. xxx septimo.»
Tillegg: Bagpaa med noget yngre Hænder: Jtem eth norsk breff. - Ett breff om nogre skiffas godz i Danmarck.

Sammendrag:

Peter Ulfsson oplader til Brynjolf Jonssöns Börn Knut og Ulfhild alt det Gods i Norge, han havde faaet efter deres Fader og som Hr. Jon Hafthorsson havde eiet, med Undtagelse af Godset paa Romerike og Faderens Kjöbegods, og skulle de hæve Landskylden heraf i ligesaamange Aar som han, hvorpaa ret Skifte skal foregaa.

Kilde: Efter Orig. p. Perg. i svenske Rigsarkiv. (Oxenstj. Saml.) De 6 Segl hele.

¹⁹⁶ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274-75. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript (1951), side 108. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodssets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

Torgaut fikk lensbrev på Eiker, Modum m.m. av kong Christopher etter sin far omkring 1442 [Juli 1442? i Oslo?] (DN V 714):

«[Chri]stoffer medh gudz nade . . . . . vt j Beyeren gøre witerlicht med thetta warth opeth breff ath for troscap och tjänisto scyld som thenne breff[wiser Thorg]auth Benktsson war elskelige man och thiæ[nare . . . . . o]ch her ephther trolighen göra och bewisa scal. ty hafwa wy vnth och forlänth vnna och forläna hon[om medh wart och kron]nonna læn j Norighe sem hether E[kiær . . . . . bi]wdhum idher alla war och kronnonna elskelighe schattabønder och .»

Sammendrag:

Kong Christoffer forlener Thorgaut Beinktssön med sit og Kronens Len Eikjar.

Kilde:

Efter 3 Orig.-Brudstykker paa Perg., der ere benyttede som Seglremme under Brev af 7 Mai 1458 nedenfor. (Dipl. Arn. Magn. fasc. 92 No. 22).

Han fikk ridderslaget mellom 20.12.1448 hvor han på Hammer kalles «velborens mans Torouut Bentsson» (DN VIII 334) og 23.03.1450, utvilsomt ved kong Karls kroning i Trondheim 20.11.1449.

Torgaut omtales som ridder første gang på Horne 23.03.1450 (DN II 787):

«Thet see allom godom mannom konnwkt at iek Torguott Bentksson riddare kænnes med thetta mitt opitt bref att iek hafwær vnth ok gifwitt Bottolf Byørnsson halft Wikaar ær liggær i Thrættene soghn hi sodher lødene hi Gudbranzdalen saa mikitt som Haluord Aalsson atthe i fornempde Wikar gud hans saall nade fra mik ok minæ ærwingæ ok wndher fornempde Bottolf ok hans ærwinga til æuerdelig ægha ok alth afrædes frælst ok hiæmwltt förar hwaria manne med ludh ok lwnnindom ok alt thet til lighær ok lægitt hafwær fra fornwm ok nyæ wthan gars ok innan til sannindæ hær om ok bætra forwarilssa hængher iek mitt jncigla for thetta bref ær scrifuatt war a Hornenom manedagen nest förær wor frue dag i longe faste aar æfther gudz byrd modcol.»

Tillegg: Bagpaa senere: Breff paa Wigæ liiger j Trotene soghen som Torguot Benson riider gaff Buoto Biiornsson.

Sammendrag:

Thorgaut Benktssön Ridder giver Botolf Björnsson den halve Gaard Viker i Thrötten Sogn i søndre Gudbrandsdalen.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglet itu.

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», side 314):

«En gang i 1445 ble ridderen Benkt Harniktsson, som var sysselmann i Søndre Gudbrandsdal, drept av sørdølingene. Et vitneutsagn fra 1460 (DN II 832) om skiftet av arven etter herr Benkt viser at arvingene var herr Ola Håkonsson, herr Torgaut Benktsson og Henrik Jensson og en søstersønn av sistnevnte. Henrik Jensson er sikkert far til ridderen herr Nils Henriksson, Norges siste rikshovmester som var gift med fru Ingerd til Austrått. I tillegg tok herr Benkts enke, fru Manghild Oddsdatter, som senere ble gift med Alv Knutsson, tiendegave i Benkts faste gods og fjerdinggave i løsgodset, dvs. løsøre og kjøpt eiendom:

«Ollom monnom theim som thetta breff see eller høra sender Gunnar med guds nade biscop i Hamre Rawald Nielsson riddare Niels Mws wepnare ok Skeldulff Odzson loghrettisman q. guds ok sina kunught gørande at wy warom i Grefsheime som liggher i Wlens hoffs sokn a Nesi a Heidmarkene. then thima at alt løsa gotz wor skipt eptir her Benckt Harnichtsson saghom ok hørdhom aa at the heldo alle handom saman Olaff Hakonsson Torgawt Benktsson Henrik Jensson riddara frw Magnild Odzdotter ok Skeldulff Odzsson uppa sin sons weghna Engelbrechts med thy skilordhe at the skuldo skiptha i lika fyra dela alt Skwdina gotz bade løst ok fast som feld eptir herra Benkt Harnichtsson gud hans siæll nade, i swa mato at her Olaff Hakonsson skal haffwa ok egha ein fiordungh annan her Torgawt Benktsson tridhia frw Magnildh Odzdotter then fiordha her Henr(i)k Jensson ok Skeldulff Odzsson up a sins sons weghna. her eptir frelsligha følghia ok egha the ok theras erffwingha ewerdeligha. til ythermera wisso ok sannind her om tha hengiom wy war jnsigle for thetta breff som scriffuat wor i Hambre in profesto sancti Barnabe apostoli anno domini mo cdo lxo.»

Tillegg: Bagpaa senere: Skiffte breff effther her Bent Harnicksson, fru Magnildt.

Sammendrag:

Fire Mænd kundgjøre, at Olaf Haakonssön, Thorgaut Benktssön og Henrik Jenssön, Riddere, samt Fru Magnild Oddsdatter og Skeldulf Oddssön paa sin Söns Engelbrechts Vegne skiftede det dem ved Arv efter Hr. Benkt Harniktssön tilfaldne Skodin-Gods i 4 Dele. (jfr. I. No. 783.)

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. 1ste og 4de Segl vedhænge.

Etter arverettsreglene må det ved siden av Olav Håkonsson og Torgaut Benktsson være far til Henrik Jensson, trolig en væpner Jens Olavsson som hørte hjemme i Østfold eller på Follo, som var den egentlige arving etter herr Benkt. Han fører samme våpenmerke (en gående fugl) som Henrik Jensson, den tredje av herr Benkts arvinger, opprinnelig gjorde. Jens Olavsson må altså ha vært i live da herr Benkt ble drept. Det interessante er nå at arvegangen synes å ha sitt opphav i at herr Olav Håkonsson, herr Torgaut Benktsson og Jens Olavsson som naturligvis alle stod i samme slektskapsforhold til herr Benkt, i likhet

med herr Benkt nedstammet nettopp fra herr Guttorm Eiriksson. Benkt Harniktssons mormors mor var trolig en Gyda Guttormsdatter som var gift med en Alv Pålsson som i årene før 1350 opptrer som en av Guttorm Eirikssons ombudsmenn og klienter i Søndre Gudbrandsdal. Torgaut Benktsson stammet fra Guttorm Eiriksson gjennom en datter Gjertrud Guttormsen som var gift med fehirden Torgaut Jonsson. Torgaut Jonsson var Torgaut Benktssons morfar. Tilsvarende var Bergsvein Bårdsson morfar til Olav Håkonsson og følgelig også gift med den foreløpige ukjente tredje datter av herr Guttorm Eiriksson. Dermed er det klart at både herr Olav Håkonsson og herr Toraut Benktsson er tremenninger til Benkts mor (neppe til hans far), og da må det samme være tilfelle med Jens Olavsson, dvs. at hans mormor eller farmor må være en fjerde datter av herr Guttorm Eiriksson. Den mest sannsynlige løsning er da at denne fjerde datteren, som for tiden er helt ukjent, er mor til Jens Olavssons far, Olav Petersson.»

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», side 325:

«Ridderen Torgaut Benktsen bevitnet 4. (?) februar 1458 (DN XII 226) at han da var på Nesøya og hørte at «ærlig mann og velbåren «Herr Olav Haakonsen ridder» på den ene side og Henning Guttormsen på den annen side avsto til Peder på Skidager to gårder som Olav hadde arvet etter Lucia som satt på Skidager. Henning var brorsønn til Torgaut Benktsen og var visstnok sysselmann i Nordre Gudbrandsdal hvor han hadde giftet seg til gården Blakar i Lom. Herr Olav Haakonsen var Torgauts tremening og Lucias frende og arving. Hennes fulle navn var Lucia Sigurdsdatter, og det bevarte brevmateriale fra Gudbrandsdalen gjør det mulig å trekke slutninger om hennes slektskapsforhold. Brevene viser at frendskapet med Olav Haakonsen må gå gjennom den ovenfor nevnte Baard Olavsen, slik at det blir et indisium på at Bergsvein Baardsen var Baards sønn.»

Sammendrag.

Ridderen Torgaut Benktsson bevidner, at Hr. Olav Haakonsson (Stumpe), Ridder, ligeoverfor Henning Guttormsson erkjendte, at han havde undt og opladt Peter (Prest?) paa Skedager 11/2 Gaard ved Navn Viker i nordre Gudbrandsdalen (Lom), som Lucie (Sigurdsdatter) paa Skedager for havde overladt denne uden Afgift, samt den halve Gaard Myting i sondre Gudbrandsdalen (Ringbo).¹⁹⁷

XV:32394 mm mm mm fm ff fm ff m

Ulvhild Torgautsdatter [Smør]. Født omkring 1360. Død omkring 1433.

Ulvhild var datter til Torgaut Jonsen [Smør] (<1350 - ~1375) og Gjertrud Guttormsdatter.

Benedikt og Ulvhild hadde følgende barn (minst):

Ca. 1385: Guttorm, døde ca. 1443.

Ca. 1392: Torgaut, væpner og riksråd, gift med Fru Karine Hansdatter.

Ulvhild nevnes første gang – og da alene – i et brev 23.03.1400 da Eivind Guttormsen solgte – ved vitnebrev utstedt på Sem på Eiker – 6 øresbol jord i søndregården i Hval i Haug sogn i Vangsbbygden på Ringerike til «Hustrw Wluilde Thorgauz dottor» (DN IV 706, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 825):

«Vitnebrev om salg av jord utstedt av Loden Torgeirsson og Alv Torsteinsson:

Tirsdag før midfastesøndag var de på Sem på Eiker, da Eivind Guttormsson med handarband solgte hustru Ulvhild Torgautsdatter 6 øresbol i søndre gården i Hval i Haug sogn i Vangsbbygda på Ringerike med alle tilliggelser. Kjøpesummen var oppebåret i sin helhet. Hustru Ulvhild fikk reservert søksmålsrett hvis hun skulle finne at noe urettmessig var skjedd med eiendommen i Eivinds tid.

Beseglet av utstederne og selgeren.»

Hennes mann var nå antagelig død.

«Ærlig kvinne hustru Vluildo Þorgautz dottær» kjøpte 1½ øresbol i den samme gården i vitnebrev fra østregården Viker 29.05.1413 (DN IV 791, «Regesta Norvegica» IX, nr. 923):

«Vitnebrev om jordhandel, utstedt mandag i gangdagene av Asle Torsteinsson, prest på Heggen, Torgils Helgesson og Tore Andresson:

De var samme dag til stede på tingstedet østre Vike da Gudbrand Jonsson lyste og vedgikk for dem at han hadde solgt ærlig kvinne hustru Ulvhild Torgautsdatter 1½ øresbol i søndre Hval i Haug sogn på Ringerike, med alle tilliggender, og å ha mottatt full betaling.

Beseglet av utstederne.»

Henning Sollied skriver i «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter -

1. Rømer Gyldenløve», side 274-75:

«P. A. Munch identifiserer henne med den Ulfhild på Tronstad som omtales flere steder i RB, men dette synes tvilsomt da denne Ulvhild vistnok var død før 13.03.1396 (DN IV 660). Nær beslektet må imidlertid de to damer i motsatt fall sikkert ha vært.

Munch oppgir videre at Ulfhild var gift 1. gang med Kolbjørn Torgilsen på Tronstad. Dette vet man imidlertid

¹⁹⁷ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274, 278-79. Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», side 314, 325).

intet om. Kolbjørn kjennes kun fra en notis i RB (side 106) hvoretter «Þorgyls a Þrondzstadum ok Kolbiorn sun hans» hadde skjenket ½ markebol i Nordre Torestveit til Hofs kirke. Når disse personer levde og hvorvidt Kolbjørn overhodet var gift er fullstendig ubekjent».

En eldre bror til Herr Torgaut Benediktsen var utvilsomt væpneren Guttorm Benediktsen, som må antas å være oppkalt etter Herr Guttorm Eiriksen. Han nevnes første gang i 1419 og var riksråd 1426 og enda i 1434, men døde antagelig ikke mange år senere.

Slektskapsforholdet fremgår bl. a. av den omstendighet at både Benedikt [Benkt] Nicolassen, Guttorm Benediktsen og Herr Torgaut Benediktsen eide parter i gården Svidre i Lier (DN IV 554, IV 556, V 685 og V 798, samtidig som de alle førte samme våpenmerke, en bøyld, egentlig vepnet, arm (feilaktig tolket som en bjørnelabb).

Da dette våpenmerke også ble brukt av Henning Guttormsen – stamfar for Munk'ene i Gudbrandsdalen – er det neppe tvilsomt at denne var sønn til Guttorm Benediktsen.¹⁹⁸

(Barn XIV:16197, Far XVI:64787, Mor XVI:64788)

Gift med forrige ane.

XV:32397 mm mm mm fm ff fm mf f

Sigurd Haldorsen Listad. Født omkring 1345. Levde 1390 på Listad, Sør-Fron (OP). Død før 1429.

Sigurd var sønn til Haldor Gudbrandsen Listad (~1315 - ~1349).

Han er kun nevnt en gang, og det som vidne sammen med Sigrid Sigmundsdatter (hans hustru?). Det gjaldt en arvesak i Glømmen-ætta som var nære slektninger. Diplomet er skrevet på Hilstad i Ringebu 12.01.1390. Han sønner skulle da ha vært Halldor på Blakar i Lom og Haakon på Rolstad i Fron som begge fikk gaver av Hustru Gjertrud Paalsdatter (DN VI 329, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1574):

«Ollum monnum þeim sem þættæ bræf sæia ædær œyræ sændæ Guttormær Þoræsson ok Þorkæil Gudbranzson q. g. ok sinæ. mitt wilium ydær kunnigh gæra at mitt warum a Heillæstodum sem ligær j Ringæbu sokn a myduikædagæn næstæ æftir Brettiuæ mæsso dagg a fystæ aræ wars wurdæligæ hærræ hærræ Erikkær mædær guds naad Noregs konongær sagom ok hœyrdum a at Erikkær a Raumssasum tok iiii mannæ witni sem Þorær Bardæ son lætt gangæ er sua eitæ Sigurdær Haldorsson ok Sigrith Sigmundæ dotter er sua sor a bok mædær fullum eidi at Andres Sigurszson ok Siggæridh sem arfveræn fel eftir varu sysskynæ sin j mællum þo mœdh saman. jtæm læidi ok Þorær Bardæ son samstundis ii mannæ er swa eitæ Gyridh Einars dottær ok Sigrith Sigmundæ dottær at þær satu brylaup ok hœyrdum feisting þa er Andræs Siggurdæsson feisti Ragnildu Juarsz dottær mædær guds lagum. þær mædær er Grimær Andres son skilgætæn vitnaa. Till sannydum settum mit wor jnsigghli firir þættæ bref er gæiort war a dægi ok are sem fyr segir.»

Sammendrag.

«Vitnebreve om prov utstedt av Guttorm Toresson og Torkjell Gudbrandsson:

De var samme dag på Hilstad i Ringebu sogn da Eirik på Romsås ved Tore Bårdsson førte disse fire vitnene: Sigurd Halldorsson og Sigrid Sigmundsdatter, som avla ed på at Andres Sigurdsson og Sigrid som det var arv etter, var søsken på morsiden. Likeledes avla Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter ed på at de var i bryllup og hørte på da Andres Sigurdsson festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andresson er ektefødt.

Beseglet av utstederne.»¹⁹⁹

(Barn XIV:16199, Far XVI:64793)

Gift med neste ane.

Barn:

Haldor Sigurdsen Blakar. Født omkring 1380. Død omkring 1461. (Se XIV:16199).

XV:32398 mm mm mm fm ff fm mf m

Sigrid Sigmundsdatter.

Sigurd og Sigrid hadde følgende barn (minst):

Ca. 1380: Haldor, til Blakar i Lom, død ca. 1461.

Ca. 1380: Haakon, til Rolstad i Fron, døde før 1441.²⁰⁰

(Barn XIV:16199)

Gift med forrige ane.

¹⁹⁸ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274-75, 278-79. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript (1951), side 108. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

¹⁹⁹ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 51, 56.

²⁰⁰ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 51, 56.

XV:32415 mm mm mm fm ff mm mm f

Svein på Gautestad. Væpner. Født omkring 1380. Levde 1436 på Gaustad, Romedal (HE).

Svein var bosatt på Gautestad (Gaustad i Romedal). Trolig var de to Gaustad-gårdene fortsatt samlet i Sveins tid, og må ha vært blant de største i distriktet.

Vi vet ikke sikkert om det var Svein – eller hans hustru Soleig – som var barn til til Sunnolv Ivarsen (nevnt mellom 1383 og 1412).

Per Reidar Bjørnerud Christiansen har i sin artikkel «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427, en tabell som fører Svein på Gautestad som «Svein (Sunnulvsson?)» og som sønn til Sunnolv Ivarsen og Sunnolv som bror til Berdor Ivarsen på Hove (Hovin) uten nærmere begrunnelse.

Tidligere har Henning Sollied på sin side plassert Soleig som datter til Sunnolv Ivarsen i hans andre ekteskap med en datter til «Ingerid på Hovin». Han hevder at:

«Da det i tingsvidnet opplyses at hustru Soleig eiet Imset etter mannens død er det på bakgrunn av datidens rettsregler overveiende sannsynlig at gården har vært hennes og ikke mannens odelsods». («Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 396).

Vi vet derfor ikke sikkert om det var Svein eller Soleig som var barn til Sunnolv.

«Sven på Gautestad» omtales bl. a. i et brev datert 23.06.1436 (DN II 724) og må etter hustruens tittel ha vært håndgangen mann (væpner):

«Ollom monnom þeim sem þetta bref sea ædher høra sendher Andres Jonsson soren loghretto man q. g. ok sina kunniktt gerande ath ek war a Fiædharstadam j Wangxsokn j Rumadale a rettom stefnoby Jons wakv efttan a vii are ok xl rikes mins wurduligx herra Erikx med gudx nadh Noregis konungx kuadde mik ok krafde Amundher Bassa- son ath taka prof sitt vm Asbiørgho frenkono sina. jtem tok ek þær eith skilriktt wittne som svo heittr Biørn Guttormsson ok a bok sor med fullom eidhstaf at bodh kom til mik ok badh mik ganga wpp till Skærfuar ok saghde ath Asbiørgh lagh dødth wti gardenom tokom mitt þa Swen a Gotastadam ok iak ok barom hona dødth inn i stofuuna. jtem tok ek æn ii skilrik wittne som svo heitha Biørn Aslaksson ok Joron Jonsdotter ok a bok soro med fullom eidhstaf at þau komo til Skarfuar samstundis ok sagho ath bradnatt hafde swællitt som kuinnan hafde dødth oppa. til sanninde sette ek mitt insighe fir þetta bref som giortt war dagh ok are som fyr sigher.»

Sammendrag:

Lagrettemand Andres Jonsson optager paa Amund Bassessøns Forlangende forskjellige Prov om hans Frændkone Asbjörg, som var funden død i Gaarden paa Skerve i Vangs Sogn i Romedal (Hedemarken).

Kilde: Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglet mangler.

Hans segl finnes under et diplom fra 05.02.1461 (DN VIII 370).

Angående eiendomsforholdet til Hovin på 1400-tallet vet man ikke mye.

Det vi har å holde oss til er de vitneprov «beskjedelige mann Mogens Trulsen» innhentet på Gudaker tingsted 08.06.1518. Andres Jonsen og Audun Trondsen vitner da at Imset i Løten i sin tid hadde tilhørt Svein på Gautestad og deretter Sveins hustru, Hustru Soologh (Soleig).

Svein og Soleig var sammen foreldre til

- Åse Sveinsdotter, som etterlot seg datteren Jorunn Nilsdotter, og
- Ragnild Sveinsdotter, som etterlot seg datteren Ingeborg Jonsdotter.

Vitnene forteller videre at Ingeborg Jonsdatter nå er død, og at Marit og Birgitte Gaudesdøtre er hennes arvinger. Det opplyses til slutt at Marit og Birgitte er nest odelsbårne til Imset, og at godset har fulgt deres slektninger i hundre år (DN VII 548):

«Thet kennis jegh Aslac Hokonsson mæster Hansses lænsman i swderlwthen aa Heeydmarken ath iegh var paa Gwdaker retthen stefneby tisdagen fore Barnabe apostoli anno dominij mdxviiijo laglige til- krafde aff beeskeedelig man Mons Trvelsson ath takæ proff och rætth vitnesbyrd om ein gard liggendis i Lawtene sokn som heyther Ymesætther. Togh ieg ther ij skellige vitne och vore thee laglige fore stæfnde som saa heythe Andress Joonsson och Awdin Trondzsson vitnede med theyris insigle thet the veesthe mellom gud och segh ath Swen a Gawtestad fwilde forde Ymesætter frælst och heeymalt for hwærio manne och siidhen hwstrv Soologh hans hwstrv och ther næsth effer bæggis theyris barn Aase Swensdotter och Ragnild Sweynsdotter, aatthe thee een dotter hwer theyre efther seg som heeythe Joorand Nilsdotter och Ingeborgh Joonsson och tømptdis nw arfwen effer Ingeborgh Joonsson. vithe wij i sanind for gwdi ath Maritte Gawtesdotter och Birgitta Gawtesdotter ære nesth odelsborne ther til och gørss thet ytthermeyre beehoff tha veelie wij vitne efther vor faderss ordh ath theyris slæktinge hafwe fwilth forde goodz i hwndredhe aar.

Til ytthermeyre sanind och vitnesbyrd henge wij vore jnsigle nedhen for thette breff som gioort var aar dagh och stadh som fore siger.»

Tillegg: Bagpaa, yngre: breff vm Ymesetter. - Proffsbreff om Jmsetter i Løuttensogen.

Tillegg: Sammesteds findes endnu to Breve af 1647 og 1648 angaaende denne Gaard.

Sammendrag:

Aslak Haakonsson, Mester Hans (Mules)Lensmand paa Hedemarken, afhører efter Mons Thrulssøns Begjæring to Vidner angaaende Eierne og Odelsretten til Gaarden Imeseter (Imset) i Lauten.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i danske Geheimearkiv (Sehest. Breve Conv. 13 No. 56). 2det Segl vedhænger, 1ste mangler.

(Jfr. Norv. I. No. 1021 og 1057; II. No. 724, 884, 1031 og 1068; V. No. 263 og 369; VI. No. 381 samt ovenfor No. 316 og 318).

201

(Barn XIV:16208)

Gift med neste ane.

Barn:

Aase Sveinsdatter Gautestad. Født omkring 1410 på Gaustad, Romedal (HE). Levde 1492. (Se XIV:16208).

XV:32416 mm mm mm fm ff mm mm m

Soleig Sunnulvsdatter(?). Født omkring 1385. Død etter 1436.

Jeg har ført Soleig som datter til Sunnulv Ivarsen, men det er usikkert hvorvidt det var Soleig eller hennes mann, Svein, som var barn til Sunnulv.

Svein og Soleig hadde følgende barn (minst):

Ca. 1415: Aase, gift med en Nikles etter hennes datters patronymikon, levde 1492.

Ragnhild, gift med Jon Kjetilsen på Nøttestad.

Da deres datter Aase Sveinsdatters fødselsår må antas å falle mellom 1410 og 1420, er hustru Soleig rimeligvis født engang i 1380-årene. Hun tilhører ihvertfall tydeligvis samme generasjon som Hustru Jorunn Sunnulvsdatter og må da antas, som denne, å være datter til Sunnulv Ivarsen, og ha arvet Imset etter faren.²⁰²

(Barn XIV:16208, Far XVI:64831)

Gift med forrige ane.

XV:32579 mm mm mm mf mf ff fm f

Guttorm Tjøstolvsen Hundorp. Lensmann. Født omkring 1280. Død omkring 1349 på Hundorp, Sør-Fron (OP).

Guttorm var sønn til Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter (~1250 - >1330).

Han giftet seg ca. 1310 med en datter til Sigurd Eldjarn på Sandbu.

De hadde antagelig 2 barn:

1. Paal, født ca. 1315, nevnt i 1345, 1346 og 1362, men var antagelig død i 1362. Han ser ut til å ha vært gift 2 ganger. Hans første hustru er ukjent, men de hadde datteren «Hustru» Gjertrud Paalsdatter, født ca. 1345-49, gift med Hallvard Alvsen og odelsarving til Sandbu-godset. Paal var gift 2. gang med Margit Toraldsdatter, nevnt i 1362, ingen kjente barn.

2. En datter, antagelig Synne eller Synnøve, født ca. 1320, som ble stammor til den ætta som arvet Sandbu-godset etter Hustru Gjertrud Paalsdatter. Det ser ut til at hennes sønnesønner, Ivar, Arne og Gudmund Tjøstolvssønner, har vært brorsønner til en Gunnar Ivarsen som eide Veikle i Kvam. Hun var gift med en Ivar, men eller kjenner en ikke mannen fra gamle diplom.

Guttorm levde i 1345, men døde antagelig i den store mandedøden høsten 1349.

Gården Askehaug i Øyer, som «Hustru» Gjertrud Paalsdatter eide, tilhørte i 1330 en kvinne som het Turid Haakonsdatter, selv om det muligens bare var en part. Et brev skrevet på Hundorp 14. mai det året, forteller at Haakon Tjøstolvsen, lensmann for sysselmannen Guttorm Eiriksen, kunngjorde at hun solgte det hun hadde i arv etter sin far i Askehaug til Heinse Jonsen. Hennes ombudsmann ved dette salget var Finn Tjøstolvsen. Han kan ikke ha vært gift med henne, det hadde i så fall blitt nevnt i brevet. Hun var nok gammel da og han en nær slektning (DN II 177, «Regesta Norvegica» IV, nr. 748):

«Allum mannum þeim sem þætæ bref sea æder høyræ sendir Hakon Þiostolfs son lensmadr Gudþorms Æirix sonar Gudþormer a Hunþorpe q. g. ok sinæ ydær gerom mit kunnict at mit varom j hia a Hunþorpe a Frone a manadagen nestæ firir Haluars mæssø a xi are rikis okars virdulix herræ Magnusar Norex Suia ok Gota konongs heldo þau þer hondom soman Hænsi Jons son j æinni halfu en af annere Þurid Hakonar doter ok Finnar Þiostolfs so(n) j vmbode henner mædr þui skilyrði at Hænsi skal æiga þa iord er Þurid laut æftir Hakon faudur j Asku haugi j Öeyæ frealsæ ok

²⁰¹ Henning Sollied: Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg, NST VI (1937-38), side 145-147. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 395-96, 419, 402. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 419-20, 427.

²⁰² Henning Sollied: Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg, NST VI (1937-38), side 145-147. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 395, 400, 402. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 395-96, 419, 402. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 419-20, 427.

hæimola firir Þuridu ok henner barnnum til alre æigu ok afrædes ok lauk þa þeim ii kyr log j hand ok þa hafde hon alt firir þa iord. til sannyndæ situ mit okor insigli firir þetæ bref þeimæ mannum hia verandom Æiriki skiæg Þiolliote Arnnae ryt Ogmundi rigi Jone gyltu.»

Tillegg: Bagpaa omtrent samtidigt: vm Askuh(a)ugh i Æyæ.

Sammendrag:

«Vitnebreff om salg fra Håkon Tjostolvsson, Guttorm Eirikssons lensmann, og Guttorm på Hundorp:

De var på Hundorp i Fron, da Turid Håkonsdatter med sin ombudsmann Finn Tjostolvsson solgte til Hønse Jonsson det hun hadde arvet etter sin far i Oskehaug i Øyer; hun fikk 2 kyrlag og hadde da fått full betaling.

Til stede var Eirik skjegg, Torljot, Arne ryt, Ogmund rigi og Jon gylte.

Beseglet av utstederne [og vitnene?].».

Orig (perg): Rindal i Øyer (1852).

Denne Heinse Jonsen må være død kort tid senere, Han ser ut til å ha vært gift med en Eldri Berdorsdatter, for 05.11.1332 – sted ikke nevnt – ble det skrevet et brev der det står at Guttorm på Hundorp betalte Eldrid Berdorsdatter 7 kyrlag for Askehaug «thau er fyrenemfder Gudthormer ate lukæ Heinse». Med «lukæ» skulle her være ment at Guttorm hadde lagt ut pengene for Heinse, og så har han med dette tatt gården i bruk (DN II, 196, «Regesta Norvegica» IV, nr. 909).

Den neste eieren vi kjenner er «Hustru» Gjertrud. En må naturligvis regne med den mulighet at gården har blitt solgt en eller flere ganger i de nærmere hundre år som ligger imellom. Med det er her mer grunn til å tro at det ikke finnes noen brev, da gården har gått i arv.

Guttorm på Hundorp må ha vært bror til Haakon, for han må være identisk med Guttorm Tjostolvsen. Dette fremgår av et brev skrevet på Rindal i Øyer 19.05.1345 der det er sagt at Bård Olavsen, Gunnar ..... Thore Snyri, Arnfinn Petersen og Halstein på Listad vitner at Guttorm Tjostolvsen solgte 5 øresbol i Rindal til Alv Haakonsen, og at sønnen Paal Guttormsen ga samtykke til dette (DN II 271, «Regesta Norvegica» V, nr. 772):

«Ollum monnum þeim [sem] þetta bref sea ædær høeyra sendæ Bardær Olafs son Gunnær . . . . . Þorer snyrii *Anfinni Petærs son ok Halstæin a Liidstadum q. g. ok sinæ mer gerom [ydær] kunnict at a þosdaghen nest eftir Haluardz mæssu a setto are ok .xx. rikis vars vy[rdu]lægs herræ Magnus med guds miskun Noregs Suyæ ok Skanæ konongs varom mer j hia j Rindædalii j Æyæ er Gudthormær Þestolfs son seldii Alfue Hakonær syni fim auræ boll jærdær j Rindædalii frialst ok hæimolt firir huarium manne med ollom lynnændum sæm till eighu at lighiæ at forno ok nyu vttæn gardz ok jnnæn firir þesse alnæmdæ peninghæ fim kyr j var ok fim hundræt jans ok fim hundræt jans at midfostu þær nest eftir ok .x. kyr at Haluardz mæssu þær nest eftir þett þa heldo þær þa samstundis ok samdax hondom somon Pall Gudthorms son ok Alfuar Hakonær son med þuy skylyrdii at fyrenæmdær Pall samþykty þa vidær Alf med ja ok handsalii þuy jærdær kaupii sæm Gudthormær fader Paals hafde gort vidær Alf vm fyrenæmt jærdær kaup j Rindædalii at þett skall standæ *vbrighdilighær a veghnæn Palls sæm Gudthormær fader hans gerde sua at aldrii skuldii oft næmdær Pall aghaunghu þesse jord *væitti huarke Alf ædær hans arfum sætozst þær þa ok vinsamlighæ med handærbande oft næmdær Paall ok Alfuar a þænn haatt at Paall gaf þa Alf allungis kuittæn ok lidughæn firir þætt knifs lagh sæm Alfuar hafde gefuet Paale sua at [þæi]r skulu nu vera sater ok alsater huar þæræ vidær annæn en huar sæm þette [ryfuær] ædær rofs men till fær þa skall þæn ipuyliku firir suara sæm han ganghe a gr[í]d o]k gorrær sætetter till sannyndæ sakar þa settum mer vor jn siglii firir þette bref [er gort] var a degghi ok are sæm fyr seghir.»

Sammendrag:

«Vitnebreff om salg fra Bård Olavsson, Gunnar ..., Tore snyrii, Arnfinn Petersson og Hallstein på Listad:

De var samme dag på Rindal i Øyer, da Guttorm Tjostolvsson solgte til Alv Håkonsson 5 øb i Rindal for 5 kyr i vår og 500 jern, 500 jern neste midtfaste, og 10 kyr til hallvardsmesse dernest etter.

Samtidig samtykte Pål Guttormsson i det salget far hans hadde gjort og lovet at han aldri skulle bestride det.

Pål ble forlikt med Alv om det knivsticket Alv hadde gitt ham.

Beseglet av utstederne.»

Orig (perg): Rindal i Øyer (1852).

Antagelig bodde begge brødrene på Hundorp.

Alv Haakonsen må ha vært sønn til Haakon Tjostolvsen. Det ser ellers mest ut som om Alv Haakonsen også bodde på Hundorp, for i fasten 1341 ble det på Hundorp skrevet et brev om at Erling Olbjørnsen solgte 2 øresbol i «Loftsgard i Lid i Øyer» til Alv Haakonsen, og det er ikke noe som tyder på at vitnene, Sigurd Lotsen eller Alv Skinner, har levd på Hundorp (DN III 207, «Regesta Norvegica» V, nr. 737).

Man skal også merke seg at det i en sak mellom Birger og Bjørn i Rud om en part i Reistad, «Bellegard», der det falt dom på Reistad 16.11.1331, er Guttorm på Hundorp nevnt som første mann, noe som peker på at han må ha overtatt ombudet etter broren og blitt lensmann i søre Gudbrandsdalen (DN IV 91, «Regesta Norvegica» V, nr. 852).

Guttorms sønn Paal, må ha fått Askehaug etter faren. Han var trolig en ung mann i 1345, antagelig født omkring 1320-25.

En mann med samme navn som 20.05.1336 var med å sette opp et brev på Segalstad i Ringebu må ha vært en annen og eldre mann (DN III 186, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1179).

Men så finnes det på Valbjør i Vågå, hvor så mange brev som gjelder Sandbu-ætta er samlet, et gammelt skinnbrev. Det er skrevet på Gardlaus i Fron 20.10.1346. Der står det at Jon Eiriksen, Jon Erlandsen, Paal på Hundorp og Eirik på Hundorp var vitner i en sak mellom brødrene Niculas og Bård Sigurdssonner (DN III 240,

«Regesta Norvegica» V, nr. 893):

«Ollum monnum þeim sœm þetta bref sia æder høeyra senda Jon Æirixson Jon Ælænzson Ppall a Hundorphe ok Æiriker a Hundorphe q. g. ok sinnæ. mer wilium yder kunigt gera at mer warom a Garllausum a hærastæmpnu bœnom a Fronne er bod hafde firir faret a friadaghen nestæ æiptir wethænethæ a viii are ok xx rikis vars wurdulæx herra Magnusær mæd gudæs miskunner Norex Siya ok Gotha konongs er Niculas Sigurdær son stæmpdi Barde brœdæ sinnum till logmansz siaunathom æiptir allæilagræmeso ok þria daga j stæmpnu. ok þesær a nempder saker vm lansky(l)d ok abud jerdær minni ok vm aller þær tilltalur sœm ek hæifuir till þui at talla mæd laugum. till sannynnda sethu mer vor jncigli firir þete bref er gort var a dæigi ok are sœm fyr sæigir.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om stevning fra Jon Eiriksson, Jon Erlendsson, Pål på Hundorp og Eirik på Hundorp:

De var samme dag på Garlaus i Fron, herredstevnebøen, da Nikolas Sigurdsson stevnet sin bror Bård til lagmannen angående landskyld og åbud på jorden hans.

Beseglet av utstederne.»

Orig (perg): Valbjør i Vågå.

Det viser at Guttorm på Hundorp må ha hatt en sønn som het Paal, likeledes som Guttorm Tjøstolvsen. At det derfor må ha vært samme mann kan det ikke være tvil om!

Eirik på Hundorp kan ha vært i slekt med ham, men neppe hans sønn. Likevel fører Engebret Hougen opp denne «Eirik på Hundorp» (med spørsmålstegn) som sønn til Guttorm, død omkring 1349 (Engebret Hougen: «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I, side 63).

13.04.1432 gjorde lagrettesmennene Hogne Lavranssen, Elling Aslesen og Paal Jonsen det kjent at de hadde vært på Sandbu «vist 15 år før hustru Gjertrud Paalsdatter døde» og hadde hørt at hun og Haakon Sigurdsen var enige om at den som levde lengst, skulle ha begge markebol i Ralstad (Rolstad i Fron), nordenfor åa (DN VIII 287).

Man kan se at de nok ikke var helt sikre på tidspunktet. Gjertrud døde 09.04.1428 og hadde nok ikke blitt husfrue på Sandbu så tidlig som i 1413-14. Det må ha vært sent på året 1415 eller noe senere. I overensstemmelse med dette ble det så 21.01.1441 skrevet et brev hvor Gudmund og Arne Tjøstolvssønner med godkjennelse fra brorsønnen Gunnar Ivarsen avsto til «Haakon Sigurdsens barn» det jordegods de hadde i Rolstad på Fron (DN VIII 311).

Det siste brevet som gjelder dette spørsmålet ble skrevet 27.04.1465, der to lagrettesmenn vitner at de to år tidligere hadde vært tilstede da Botolv Bjørnsen og Synnøve Ivarsdatter skiftet jord. Hun hadde fått hele «Hekne i Hjördalen» (Sjårdalen i Vågå) og Botolv hadde fått hele øvre gården i nordre Bjørke «i Stafs Tinglag» på Tretten som Synnøve og hennes bror, Gunnar Ivarsen, hadde i arv etter Gjertrud Paalsdatter på Sandbu (DN XVIII 84).

Det er disse, Gudmund og Arne Tjøstolvssønner og barna til deres bror Ivar Tjøstolvsen, Gunnar Ivarsen og Synnøve Ivarsdatter som var arvinger etter Hustru Gjertrud Paalsdatter. Ivar må ha vært eldst, da det var hans barn som beholdt godset. Det er ikke umulig at Gudmund og Arne har hatt barn.

Haakon Sigurdsen og hans barn var også i slekt med Hustru Gjertrud, men de var ikke arvinger i Sandbu, noe som også gjaldt flere andre.

07.08.1442 ga Paal Hallvardsen og Halldor Sigurdsen vitneprov på Skåden i Øyer etter anmodning av Finn og Gudbrand Alvssønner om det de hadde hørt «avdøde Hustru Gjertrud Paalsdatter på Sandbu» si da hun ga deres far, Alv Hallvorsen, sin frende, øygårdene Skard, Kverndal og Askehaug, som ligger sør for Rindal i Øyer sogn. Likeledes vitnet de at Hallvard Alvsen hadde sagt at han ville ha Askehaug til nedre Stalsberg, men at Hustru Gjertrud da hadde svart at hennes frende Alv skulle ha Askehaug etter at Hallvard var død (DN II 750).

Samme dag som Hustru Gjertrud hadde gitt Geisar til sin stesønn, Paal Hallvardsen, dvs. 09.04.1428 ble det skrevet et annet gavebrev der hun ga Halldor Sigurdsen gårdene Hauge, Bringe og Yttrin i Dal sogn i Luster (DN III 694).²⁰³

(Barn XIV:16290, Far XVI:65157)

Gift omkring 1310 med neste ane.

Barn:

Paal Guttormsen Hundorp. Født omkring 1315. Levde 1346.

Paal er født ca. 1315, nevnt i 1345, 1346 og 1362, men var da antagelig død.

Paal ser ut til å ha vært gift 2 ganger.

Hans første hustru er ukjent, men de hadde datteren

Ca. 1345-49: «Hustru» Gjertrud Paalsdatter som døde på Sandbu 09.04.1428.

Gjertrud var odelsarving til Sandbu-godset og gift med sysselmannen og riksrådet Hallvard Alvsen i hans andre ekteskap. De hadde ingen barn.

Fra Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 57:

«Vi må kunne regne med at «Hustru» Gjertrud Paalsdatter var datter til Paal Guttormmsen på Hundorp. Det slektskapet vi kjenner til fra gamle brev, gir i og for seg ett fullgodt grunnlag, slik at vi kan gå ut fra

²⁰³ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 43-45, 57, 63-64.

at det har vært slik, men dertil kommer noe som også er av betydning. Man må regne med at hun, med odelsrett til det mektige Sandbugodset ikke kan ha vært en «hvem som helst», kommet av ringe kår, ikke heller fra vanlig bondeætt. Og etter sysselmannen, Guttorm Eiriksen, Eldjarn- og Gjeslingætta, fantes det i Gudbrandsdalen på denne tiden ikke gjevne folk enn lensmannsætta på Hundorp.»

«Hustru» Gjertrud Paalsdatter døde på Sandbu 09.04.1428 som var hennes hovedgård.

Paal var gift 2. gang med Margit Toraldsdatter, nevnt i 1362, ingen kjente barn.

Vitnebrev skrevet på Vingsnes i Fåberg 24.09.1362 (DN VIII 177, «Regesta Norvegica» VI, nr. 860):

«Ollom monnom þeim sem þetta bref sea æder hæyra senda Holte [Gunnars son] ok Gudbrander Semunda son q. g. ok sina. yder gerom mitt kunnikt at mitt varom a Vinghanese j [Gudbran]dz dalum a laughurdaghen nesta firir Mikials messo a attande (are) rikis okars virduleghs herra Hakonar med [guds] nad Noreghs konunghs ok hæyr- dum a at Margit Þoralda dotter vider kendizt at jord þa sem Pall hus-bonde hennar hafde selt Hafvarde Bierne syni ok Rinderdall hæitir at þett var henne goder vili ok till sannynnda settum mitt okor insighli firir þetta bref er gort var dæighi ok are sem fyr sæighir.»

Tillegg: Bagpaa med Haand fra 16de Aarhundrede: breff om Ryndal.

Sammendrag.

«Vitnebrev om samtykke til jordsal, utf av Holte ... og Gudbrand Sæmundsson:

Dei var same dagen på Vingnes i [Gudbran]dsdalen. Der erklærte Margret Toraldsdatter at det var med hennar gode vilje Pål, husbonden hennar, hadde selt jorda Rindal til Håvard Bjarnesson.

Besegla av utf.»

Denne Paal må ha vært Paal Guttormsen, men han var neppe i live i 1362.

Utgiverne av Diplomatariet har gått ut fra at denne handelen gjaldt gården Rindal i Fåberg, men har samtidig i en note vist til andre brev om gårder i Øyer. Og det er nok korrekt, for det var helt andre folk som eide Rindal i Fåberg.

Alv Haakonsen, sønn til Paals farbror Haakon Tjøstolvsen Hundorp, eide alt tidligere jord i Rindal, for 12.06.1342 hadde han på Rindal i Øyer gjort makeskifte med Olav Niculassen (trolig sønn til Niculas på Alme, nevnt i 1330), slik at Alv fikk 7 øresbol i Rindal mot at Olav fikk 1 markebol i Brekke. Alv skulle dessuten betale et mellomlegg som (sysselmannen) Guttorm Eiriksen og Alv Finssen skulle avgjøre størrelsen på (DN II 249, «Regesta Norvegica» V, nr. 567).

Dette ble gjort 13.12.1342, da sysselmannen skrev en bekreftelse på dette. Antagelig var Olav Niculassen svoger til eller på annen måte i slekt med Alv (DN II 252, «Regesta Norvegica» V, nr. 597).

25.02.1345 fikk Alv Haakonsen fullmakt av Alv Finssen til å «tiltale de menn som hadde talt ille om han i Guttorm Eiriksens syssel». Det fremgår ikke hvor brevet er skrevet, men det finnes i gårdsarkivet på Rindal (DN II 268, «Regesta Norvegica» V, nr. 742).

Siste gang vi finner noe om Alv Haakonsen, er i et diplom han er med å skriver på Brettingen i Ringebu 17.03.1345 (DN XIII 19, «Regesta Norvegica» V, nr. 754).

Det ser derfor ut til at han strøk med høsten 1349. Han har trolig hatt barn, men en kan ikke se at noen av disse har levd etter ham.²⁰⁴ Jeg har valg å ta med et utdrag fra

Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter.

III Sudrheim-ætten». 2. NST VIII, side 269-270 og 273-279:

som gir en interessant og lærerik biografi over sysselmannen Hallvard Alvsen – dattersønn til Hr. Guttorm Eiriksen – og hans to ekteskap, først med Gunnar Erlandsen i Sandbus enke, Jarthrud Paalsdatter, og så hans andre ekteskap med Paal Guttormsen Hundorps datter, Gjertrud Paalsdatter.

Artikkelen er også informativ når det gjelder den tids arvelover og ekteskapspolitikk i de ledende skikt.

«Hvad hr. Guttorm Erikssons døtre angår er først og fremst å bemerke at riksråden og sysselmannen i Gudbrandsdal, Halvard Alvsson i Sundbu, utvilsomt, som antydnet av N. Stene, må være en dattersønn av ham. I brev av 14.03.1403 (DN III 566) avstår nemlig Hallvard sin odelsrett til Tom til hr. Agmund Berdorsson Bolt, en omstendighet som neppe kan forklares på annet grunnlag. Konjekturens riktighet fremgår forøvrig klart av de nedenfor omtalte yngre arveforhold.

Hallvard Alvssons mors navn opplyses ikke i kildene. Hans far antas av Stene og E. Hougen å være identisk med en Alv Finsson, som, ved fullmektig, i brev av 11.12.1322 (DN I 169) kjøper en part i en gård Skodin i Gudbrandsdal, og som senere et par ganger, senest 1345, nevnes i forbindelse med hr. Guttorm Eriksson (DN II 241, 249, 268, IV 269). Denne, i sig selv rimelige antagelse, kan imidlertid ikke være riktig.

Hallvard Alvssons våben var en avskåret elgfoot gjennomboret av en pil (NS 1312). Dette våben sees også å være ført av en Gyrd Paalsson, som nevnes som medutsteder av en rekke brev fra Oslo mellom 1334 og 1348 og må ha vært håndgangen mann [væpner] og sannsynligvis rådmann i Oslo. I et brev av 20.07.1337 (DN II 220) nevnes sammen med ham en "Hr. Paalsson" som det ligger nær å anta er hans bror. At dette også forholder sig således og at Alv Paalsson må være far av Hallvard Alvsson, fremgår av dennes og Gyrd Paalssons felles våbenmerke sammenholdt med den omstendighet at Alv Paalsson og en annen værsønn av Hr. Guttorm som ovenfor nevnt var sameiere i en gård på Romerike.

²⁰⁴ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 57.

Alv Paalsson nevnes ikke i Oslo etter 1337, men han er muligens identisk med en "Alfuer a Trotzætre". (i. e. Trosset) som 30.08.1344 utsteder et brev fra Faaberg prestegård (DN III 227) og, da han nevnes foran en prest, i det minste var håndgangen mann. Senere sees han ikke omtalt og er kanskje også revet bort i sortedøden.

Hallvard Alvsson må være født i slutten av 1340-årene og nevnes første gang i et brev av 11.07.1379 hvori han kjøper en gårdpart i Lom (DN I 457). Allerede ved denne anledning kalles han Hallvard Alvsson i Sandbu og har altså overtatt Gæsling-ættens gamle hovedgård. I forskjellige brev mellom 1384 og 1415 nevnes han som sysselmenn i Gudbrandsdal (DN III 433, XV 48, III 610 og 623), men har muligens i noen år kort etter 1400 hatt sysselen i Nordre Gudbrandsdal, hvis han da ikke i denne tid overhodet har vært ute av funksjon. I kong Eriks stadfestelsesbrev på Hansastædenes privilegier av 29.08.1398 (DN V 382) nevnes Hallvard Alvsson som riksråd, en verdighet han etter sin anciennitet ved denne anledning å dømme må ha hatt i det minste noen år. Det er forøvrig ganske påfallende at han til tross for sin byrd, rikdom og embedsstilling ikke fikk ridderslaget ved kong Eriks kroning i Kalmar i 1397, da 133 riddere, deriblandt en rekke nordmenn, blev dubbet. Dette kan vel bero på en tilfeldighet – han kan selvsagt ha vært forhindret fra å være tilstede ved begivenheten, – men det er også mulig at der har spilt politiske hensyn inn, og at Hallvard Alvsson har vært blandt de mange her i landet som misbilliget og kanskje søkte å motsette sig Erik av Pommerns valg til tronfølger.

Hallvard Alvsson døde på Sandbu mellom 8/1 og 1/2 1429 (DN X 150 f., III 698) og må da ha vært i 80-års alderen.

Med hensyn til Hallvard Alvssons ekteskapsforhold vites kun at han 2. gang var gift med Hustru Gjertrud Paalsdatter som døde på Sandbu 9/4 1428 uten å efterlate sig barn.

Note 1: (Hun het Gjertrud og ikke Jartrud. Navnene Geirþrúdr og Jarþrúdr går vel på 1400-tallet over i hverandre, men i det foreliggende tilfelle er det førstnevnte navn tydeligvis det rette).

Note 2: (I to brev utstedt denne dag (DN III 694, VIII 281) bekreftes forskjellige testamentariske disposisjoner hustru Gjertrud hadde truffet samme dag mens hun lå på dødsleiet).

[Min anmerkning: Hallvards første hustru – som må ha vært Jarthrud Paalsdatter, 1. gang gift med Guttorm Erlandsson på Sandbu – blir behandlet senere i artikkelen.]

I et brev utstedt på Bjerke i Fron 01.02.1429 (DN III 698) kunngjør fire menn at de dengang de tjente «wællbornom manne» Hallvard Alvsson ofte hørte ham og hans hustru Gjertrud Paalsdatter bekrefte de gaver de hadde gitt hinannen, hvorefter Hallvard, for det tilfelle at hustru Gjertrud skulde overleve ham, skjenket henne for sin levetid gårdene Skaaden og Laanke samt Hunderfossen og Sila-varpet Kosten i Laagen – alt i Øier –, mens hustru Gjertrud på samme vilkår skjenket Hallvard om han overlevde henne gårdene Sandbu, Sørem, Rud og Snerle samt kvernen i Tessåen – alt i Vaage. Etter lengstlevendes død skulde godset tilfalle ektefellenes respektive arvinger.

Det er således helt på det rene at Sandbu var hustru Gjertruds odelsgods og hovedgård, og den sees da også etter Hallvard Alvssons død, sammen med annet gods, hvoriblandt sikkert de øvrige ovenfor nevnte gårder i Vaage, å være tilfalt hennes slektsarvinger, nemlig brødrene Gudmund, Ivar og Arne Tjostolvssonner (DN I 755, VIII 311, XVIII 84). Arven synes imidlertid først å være blitt skiftet mellom brødrene i 1440-årene, etter at Ivar Tjostolvsson var avgått ved døden ca. 1439, og Sandbu kom da til å tilfalle dennes sønn Gunnar Ivarsson. (Fra Gunnar Ivarsson nedstammer samtlige senere eiere av Søndre Sandbu like til seneste tid. Arvelinjene går dog flere ganger gjennom kvinneledd). Det gjaldt dog bare Søndre Sandbu, hvis skyld på denne tid utgjorde 10 huder. Nordre Sandbu hadde hustru Gjertrud allerede i brev av 1/4 1418 (DN III 259) sammen med et par andre gårder skjenket Ullinsyn prestebol i Vaage, med det forbehold at Hallvard Alvsson skulde beholde godset i Sandbu til sin død.

Forøvrig testamenterte hustru Gjertrud forskjellig jordegods til Alv Halldorsson, Halldor Sigurdsson og Haakon Sigurdsson av hvilke den førstnevnte uttrykkelig sies å være hennes frende, hvad imidlertid også de to sistnevnte helt utvilsomt må ha vært (DN II 750, III 694, VIII 287). Hustru Gjertruds hensikt med disse gaver, som må gjelde gods hvortil hennes ovennevnte slektsarvinger ingen odelsrett har hatt, har sikkert vært å forebygge rettstvister mellom hennes fedrene og mødrene slektninger.

Også til sin stedsønn Paal Hallvardsson testamenterte hustru Gjertrud en gårdpart (DN VIII 281).

Hvad hustru Gjertruds slektsforhold angår, kan endelig nevnes at hun ca. 29.09.1414 av sin frenke hustru Ragna Ingemundsdatter fikk skjenket jordegods i Vaage (DN III 623).

På grunnlag av hustru Gjertruds eiendommer og de foran meddelte opplysninger lar der sig med hensyn til hennes avstamning dra forskjellige slutninger, som det imidlertid vil føre for vidt å drøfte i denne forbindelse.

Når ekteskapet mellom Hallvard Alvsson og hustru Gjertrud blev inngått lar sig ikke fastslå; første gang hun omtales er i forbindelse med hustru Ragnas gave.

Navnet på Hallvard Alvssons 1. Hustru, med hvem han hadde sønnen Paal Hallvardsson, opplyses ikke i kildene, men lar sig fastslå ad indirekte vei.

Som ovenfor nevnt var Hallvard Alvsson allerede i 1379 i besiddelse av Sandbu, og på dette tidspunkt må hans 1. ekteskap forlengst være inngått. Paal Hallvardssons mor, der som nedenfor skal påvises, må altså ha hatt rådighet over Sandbu. På den annen side kan hun ikke selv ha vært odelsarving til gården,

både fordi denne i så fall etter hennes død vilde ha tilfalt sønnen – og fordi Hallvard Alvssons to hustruer i så fall utvilsomt måtte ha vært nærmere beslektet innbyrdes enn de kanoniske ekteskapsbestemmelsene tillot. (Bestemmelsene på denne tid forbod bl. a. ekteskap mellom en person og vedkommendes avdøde ektefelles firmenninger eller nærmere slektninger). Herav følger imidlertid at Paal Hallvardssons mor ved inngåelsen av sitt ekteskap med Hallvard Alvsson uten tvil har vært enke etter den tidligere eier av Sandbu og fått beholde denne gård for sin levetid, enten i henhold til en disposisjon fra hennes 1. ektefelles side, i likhet med hustru Gjertruds forføining til fordel for Hallvard Alvsson, eller i medhold av kong Haakon Magnussons retterbot av 02.05.1331 art 1. (Denne bestemmelse går ut på at når et barn hadde arvet den ene av sine foreldre og derefter døde uten livsarvinger – og søsken, dersom det var faren det hadde arvet – arvet den gjenlevende av foreldrene barnets løsøre og kjøpegods, men fikk for dets odelsgods vedkommende kun bruksretten i sin levetid, hvorefter godset skulde tilfalle barnets nærmeste odelsberettigede slektninger).

Nu var den siste kjente eier av Sandbu før Hallvard Alvsson den tidligere omtalte Gunnar Erlandsson som nevnes sammen med sin hustru Jartrud Paalsdatter i 1353 og 1356 og levde i hvert fall ennu i 1362. Det synes da heller ikke å være tvilsomt at det er denne hustru Jartrud som etter Gunnar Erlandssons død – antagelig omkring 1370 – er blitt Hallvard Alvssons 1. ektefelle. Riktigheten av denne slutning godtgjøres for øvrig av følgende omstendigheter. Blant det gods Gunnar Erlandsson og hustru Jartrud i 1353 i forbindelse med arveoppgjøret etter hr. Sigurd Erlandsson og hans hustru forpliktet sig til å avstå til hr. Sigurd Haftoresson var som ovenfor nevnt også et laksefiske i Sokndal i Rogaland. Dette må hr. Sigurd også ha fått overlatt, da han i 1357-58 solgte det til hr. Svale Ølversson, etter hvis død i 1363 det arvedes av hans søstersønn, Hallkell Hallvardsson, som i 1368-69 overdrog det til Agmund Berdorsson Bolt. Nu sees imidlertid Hallvard Alvsson i 1395-96 å ha solgt et halvt netlag i et laksefiske nedenfor Kierland (nu Kjelland) i Sokndal till Agmund Bolt hvad der etter det foreliggende neppe kan forklares på annen måte enn at Gunnar Erlandsson har beholdt en part i lakselven, og at Hallvard Alvsson har erhvervet dette ved sitt ekteskap med Gunnars enke.

Hallvard Alvssons to giftermål gir for øvrig et karakteristisk bilde av datidens omhyggelige ekteskapspolitikk. Etter hustru Jartruds død, som vel er intruffet omkring 1400, skulde Sandbu, og det av Gunnar Erlandssons øvrige odelsgods hun hadde sittet med, tilfalle hans slektsarving – som utvilsomt var Gjertrud Paalsdatter, og ved å ekte denne har Hallvard Alvsson da undgått å måtte opgi sin hovedgård og godset for øvrig.

Også med hensyn til hustru Jartrud Paalsdatters opprinnelse gjør kildene det mulig indirekte å dra en del slutninger.

I et brev utstedt i Oslo bispegård 06.02.1393 (DN III 510) kunngjør 2 lagmenn og 3 rådmenn et forlik mellom Hallvard Alvsson og Paal Arnfinnsson angående arven etter Jartrud Arnfinnsdatter i Sogn. Allerede etter disse personers navn kan det ikke være tvilsomt at man her har slektninger av hustru Jartrud, og at det er på hennes vegne Hallvard Alvsson optrer, skjønt dette ikke er uttrykkelig sagt i brevet. Forliket gikk ut på at Paal skulde avstå til Hallvard alt Jartrud Arnfinnsdatters gods, med undtagelse av det han hadde fått i fjerdings- og tiendegave. (Ifølge Magnus Lagabøters Landslov V, 21 stod det enhver fritt for å skjenke hvem man vilde etter sin død en tiendedel av alt arvet og en fjerdedel av alt selverhvervet gods, løst og fast). Herav følger at hustru Jartrud Paalsdatter må ha vært Jartrud Arnfinnsdatters slektsarving, mens Paal Arnfinnsson har vel vært en etter arvetallet fjernere slektning av denne.

Nu viser det sig å være mulig å bestemme det jordegods Hallvard Alvsson fikk ved skiftet i 1393. Skiftebrevet er nemlig bevaret i en vidisse av 28.06.1432 (DN III 716) hvori en prest og 3 lagrettemenn kunngjør å ha hørt lest "breff hans Pal Haluardson om Ærhrena goz som ligger j Sogne". Dette gjelder Æri i Lærdal som gjennom hele senmiddelalderen var hovedgård i et eiendomskompleks. Æri gods, hvis nøiaktige sammensetning kjennes fra hr. Vincents Lunges jordebok av 1535 (NRJ IV s. 485 f). Godsets historie og de slutninger eiendomsforholdene her gir anledning til skal bli nærmere behandlet i annen forbindelse. Foreløpig skal kun nevnes at hustru Jartrud Paalsdatter utvilsomt må være datter av Paal Arnfinnsson på Hvam i Hafslo som omtales i forskjellige brev mellom 1325 og 1333 (DN I 179, 205 214, IV 198, I 222) og førte et våben med en skråttstillet spenne – samme merke der som ovenfor nevnt førtes av hustru Jartruds 1. ektefelle Gunnar Erlandsson. Paal Arnfinnssons hustru nevnes i 1331 og 1333 og het Ragnhild (DN I 214, 222).

Den i skiftebrevet av 1393 omtalte Paal Arnfinnsson må være identisk med "Paal Arnfinnsson guldsmed" som eide gården Grisen i Bergen og døde noget før 1396 (DN XII 150, 182, jfr. 145, 179). Som påvist av Olaf Sollied var sistnevnte sønn av "Arnfinn Brattsson gullsmed" som likeledes eide Grisen, var rådmann i Bergen og nevnes mellom 1371 og 1382 (DN VII 105, XI 64, II 453, 458, VII 312, XII 179) – og sannsynligvis sønnesønn av Paal Arnfinnsson i Hvam som da har hatt tilnavnet "Bratt". Ser man nu skiftebrevet av 1393 på bakgrunn av disse opplysninger synes det for det første å kunne fastslås at denne siste konjunktur må medføre riktighet, og videre, datidens arvegangsregler tatt i betraktning, at Jartrud Arnfinnsdatter som eide "Ærigodset", rimeligvis har vært en, vel noget yngre søster av Paal Bratt i Hvam.

Hallvard Alvsson og hustru Jartrud Paalsdatters eneste barn som vokse op var sønnen "Paal Hallvardsson", som må være født omkring 1375 og nevnes i en rekke brev mellom 1428 og 1442 (DN VIII 281, X 150f, IX 251, III 716f, I 766, II 735, I 776, II 750, III 772). I 1432 omtales han som

kongens ombudsmann (sysselmann) i Nordre Gudbrandsdal, en stilling han vel har fått etter farens død. Etter sin mor arvet han bl. a. Æd-godset i Sogn, etter faren bl. a. dennes betydelige odelsgård Skaaden i Øier, som blev hans hovedgård i Gudbrandsdal, og forskjellige andre gårder og gårdparter som senere i kildene benevnes "Skaaden gods".

Paal Hallvardsson var før 1430 gift med Sigrid Eriksdatter, datter av Erik Sigurdsson og Rannveig Eilifsdatter, med hvem han i hjemmegave må ha fått en del av nordre Bjølstad i Hedalen; hun levde som enke ennu 1449 (DN IX 251, III 807).

Med hustru Sigrid hadde Paal Hallvardsson neppe barn som levde opp. Hans sønn Guttorm Paalsson synes å være født i et tidligere ekteskap, med en dame hvis navn for tiden ikke kjennes. Guttorms fødselsår må falle omkring 1415. I et brev utstedt på Skaaden 31.10.1438 (DN II 735) kunngjør Paal Hallvardsson å ha opnevnt en Hallgeir Kviksson som sin ombudsmann for "Audna" (nu Utne, i Ullensvang) og sine andre gårder og gårdparter i Hardaner, idet en tidligere herom med Haakon Bolt inngått overenskomst nu var utløpet "sakar thes Guttormer min son er nw till sinna fultidha ara komen". Guttorm har altså ved denne tid, eller snarere noget før, fylt sitt 20 år. (Da Sigrid Eriksdatters foreldre begge var i live ennu i 1449 er det allerede av kronologiske grunner lite rimeig at Guttorm er hennes sønn. Det fremgår forøvrig også av eiendomsforholdene at dette neppe kan være tilfelle.) Omtrent samtidig må han også være blitt håndgangen mann; blant andre "righesens thiænistemæn i Noregh" medbesegler han Riksrådets brev til kong Erik av 22.08.1440 (NGL 2, i a s.188). Guttorm Paalsson nevnes siste gang i brev av 25.04.1441 (DN I 776), og må være død uten å etterlate sig barn kort tid senere, sannsynligvis før 21.09.1442, da Paal Hallvardsson stadfester et av sønnen avslutet makeskifte (DN III 772), og i hvert fall før faren, som må ha arvet ham.

Paal Hallvardsson selv nevnes siste gang i live ved denne anledning, og må være død, likeledes uten å etterlate sig barn, før 28.10.1443, da både Skaaden og annet av hans gods sees å være overtatt av hans urarvinger (DN VIII 322f).

Det fremgår klart av arveforholdene, at Hallvard Alvssons efterslekt utdøde med Paal Hallvardsson.»²⁰⁵

Synne Guttormsdatter Hundorp. Født omkring 1320. (Se XIV:16290).

XV:32580 mm mm mm mf mf ff fm m

??? Sigurdsdatter [Eldjarn] Sandbu. Født omkring 1275 i Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1349.

Hun var datter til Sigurd Eldjarn på Sandbu (~1230 - ~1310) og en datter til Ivar «unge» Gjesling.

Sammen med Guttorm hadde hun 2 barn (minst):

Ca. 1315: Paal, på Hundorp, nevnt i 1345, 1346 og 1362, men var da trolig ikke i live.

Ca. 1320: En datter, trolig Synne eller Synnøve, gift med Tjøstolv Ivarsen Sandbu.

Sønnen Paal ser ut til å ha vært gift to ganger.

I det første ekteskapet – hvor hustruens navn er ukjent – hadde han datteren

«Hustru» Gjertrud Paalsdatter (født ca. 1345-49),

odelsarvingen til Sandbu-godset.

Gjertrud var gift med Hallvard Alvsen, men de hadde ingen barn. ²⁰⁶

(Barn XIV:16290, Far XVI:65159, Mor XVI:65160)

Gift omkring 1310 med forrige ane.

Generasjon XVI

XVI:64787 mm mm mm fm ff fm ff mf

Torgaut Jonsen [Smør]. Fehirde i Tønsberg. Levde 1350. Død omkring 1375.

Det er ukjent hvem som var far til Torgaut.

Han var trolig gift 2 ganger:

I sitt første(?) ekteskap med Gjertrud Guttormsdatter hadde han datteren

Ulfhild, gift med ridderen Benedikt Nicolassen.

I et andre(?) ekteskap med en ukjent kvinne hadde han sønnen

Eiliv, væpner og riksråd, gift med Gunhild Agmundsdatter [Bolt].

P. A. Munch hevdet i «Det norske Folks Historie», Anden Hovedafdeling. Unionsperioden, 1. Deel (Christiania

²⁰⁵ N. Stene: «Norsk-islandske slegtsforbindelser i Middelalderen» (NST, bind IV, side 161 ff.). Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter, III. Sudrheims-ætten 2.» (NST bind VIII, side 269 ff.).

²⁰⁶ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 63-65.

1862), side 908, at Torgaut var sønn til Jon Ranvaldsen [Smør].

Geirr I. Leistad har behandlet emnet i 2 artikler i NST XXXV. Jeg har gjengitt utdrag av disse i biografien til Torgauts antagelig bror, Hallvard.

Torgaut var utvilsomt nær beslektet med Svale Jonsen [Smør] hvis søster – som hans egen datter – bar det sjeldne nevnet Ulfhild. Det er høyst sannsynlig at Herr Jon Hallvardsen [Smør] var en brorsønn til Torgaut.

Torgaut selv og hans etterkommere – så vel som den trolige brorsønnen, Herr Jon Hallvardsen [Smør]'s etterkommere – førte våpenmerket «Leopardhode under sparre», noe som har blitt oppfattet som «Smørvåpenet».

Smør-ætta var en av de sentrale ættene i norsk politikk og samfunnsliv i middelalderen. Opprinnelsen er imidlertid dunkel.

Ætta tilhørte høyadelen i Norge, og hadde etterkommere bl. a. i Orm-ætta, Galte, og Benkestok. Folk i ætta eide mye jordegods, særlig på Vestlandet. Det var riddere, riksråder og flere fremstående menn i disse slektene.

På grunn av tilnavnet [Smør] er merket tillagt en adelsslekt med samme navn. En slik adelsslekt eksisterte imidlertid ikke i Norge i middelalderen, forestillingen om «Smør» som slektsnavn oppstod på 1500-tallet og har gitt opphav til den vrangforestilling at det virkelig fantes en adelsslekt med dette navn i norsk middelalder, da norske ætter ellers vanligvis ikke hadde faste familienavn.

Torgaut nevnes første gang 20.07.1350 som fehirde i Tunsberg (DN VIII 156, «Regesta Norvegica» V, nr. 1245):
«Provsbrev fra Peter Porodszon:

Han var samme dag på Vad i Sigdal, i ombud for Torgaut Jonsson, fehirde i Tønsberg, da Hallbjørn Bjarneson møtte i ombud for Gudbrand Hallvardsson, som hadde stevnet Bjørn Torgeirsson til å høre hans vitner om hvem som hadde levd lengst av mennene på Hoffar. Sigrid Toraldsdatter svor på at Torgeir hadde overlevd både sin far og sin mor og alle sine søsken, men Groa Bjarnesdatter døde likevel senere. Brynjulv på Val og Arnstein på Hundstad svor, etter vitnesbyrd av Peter Einarsson og Torgunn Helgesdatter, at Groa døde sist. Olav Geirmundsson og Ogmund Arnmodsson var til stede.

Beseglet av Gunnulv på Lesteberg [og utstederen].»

Store Norske Leksikon:

«Fehirde var navn på de norske kongers skattmestere i middelalderen. Opprinnelig var fehirden en hirdombudsmann som fulgte kongen rundt i landet. På 1300-tallet var Norge delt i 5 skattedistrikter, fehirdsler (Trondheim, Bergen, Oslo, Tunsberg, Båhus), hver med sin fehirde, som dessuten var kongelig befalingsmann på slottene. I unionstiden gikk fehirden over til å bli lensherre og slottshøvedsmann.»

I 1353 var han i dronning Blanchas tjeneste (DN IV 363, «Regesta Norvegica» VI nr. 246):

«Brev om regnskap for betrodde gods utstedt 03.10.1353 på Tomn i Råde av Olav på Sunnby, Tjodolv på Hamn og Helge smed:

De kom til Tomn 28. september tilkalt av ridderen Ogmund Guttormsson for å se over det godset (løsøre) han hadde tatt hånd om på vegne av barna til Munan Amundsson. Herr Ogmund sendte bud på Torgaut Jonsson, at han skulle komme og ta imot godset på vegne av dronning Blanche. Til 2. oktober ventet de på Torgaut, og på Gudulv på Berg som herr Ogmund hadde overlatt godset til. Ingen av de to kom. Herr Ogmund var på vei til kongen på Båhus og kunne ikke drøye lenger. De gikk da gjennom godset og sammenlignet dette med brevet som beskrev godset. De fant alt som sto i brevet, unntatt noen kar, hodebunader, klesplag og hærklede samt noe gull og brent sølv. Det som manglet ble regnet opp og tildels nærmere omtalt. Herr Ogmund la fram noen klesplagg og senge- og benkeklær i stedet for en del av det som manglet. Utstederne vurderte de tingene han la fram som jevngode med de tingene de skulle komme i stedet for. Om det bortkomne godset som han ikke erstattet, sa herr Ogmund at han skulle gjøre et forlik med dronningen når han møtte henne.

Beseglet av utstederne.»

Det ble skrevet et vitnebrev om arveskifte 03.10.1367 på Krossbøl i Enebakk av Audun, prest på Enebakk, Bjørn Hallvardsson og Þorer Jonsson (DN II 397, «Regesta Norvegica» VI, nr. 1220):

«De var samme dag på Krossbøl i Enebakk sogn. Der ble Amund Torgardsson og Åsmund Eivindsson forlikt med Aslak stulle og Torunn Gunnarsdatter, kona hans. Åmund og Åsmund skulle ha nordre gården på Krossbøl, og Torunn søndre gården. Aslak erklærte at han nå hadde mottatt hele fars- og morsarven til Torunn.

Beseglet av utstederne.»

Han var riksråd i 1369. 19.05.1369 på Akershus (DN VIII 185, «Regesta Norvegica» VI, nr. 1364):

«Fullmaktsbrev fra kong Håkon [VI Magnusson] av Norge og Sverige for ridderen herr Fjellar pik, prosten i Oslo herr Peter [Eiriksson], høvedsmannen på Båhus, Lavrans Bjørnsson, og Gaute Eiriksson:

Med råd og samtykke fra de fremste menn i Norge sender kongen disse fire rådgiverne sine til Tyskland for å forhandle med fyrster, landsherrer og rådmenn fra sjøbyene om vennskap og fred. Han gir de fullmakt til å inngå våpenvile for så lang tid som de finner rimelig, avtale at han selv skal møte til forhandlinger, gi leide til sendemenn som vil forhandle med ham, eller eventuelt slutte et endelig forlik.

Sammen med biskopen Hallvard i Oslo og Magnus på Hamar, baronen Jon Havtoresson, ridderne Jon Toraldsson, Ulv Holmgersson og Ulv Jonsson, [vepnerne] Torgaut Jonsson, høvedsmannen på Tønsberghus Lodvik Eivindsson og Alv Haraldsson lover kongen å hoilde det de fire sendemennene avtaler på vegne av ham selv og hans rike.

Beseglet av utstederne og de ni løftesmennene.»

Vitnebrev om gjeld utstedt på Nesø (Nesøya i Asker) 17.03.1370 av [ridder] Jon Toraldsson, Bård prest på Asker, Håkon Asleivsson og Lodvid Tordsson (DN II 405, «Regesta Norvegica» VII, nr. 25):

«De overvar på Nesøya samme dag at Alv Ivarsson erkjente å skylde Torgaut Jonsson en øres vekt (þunghe) med plogjernet(?), 8 forarbeidede ljaer og 6 økser og stilte som sikkerhet 20 øresbol i Kråbøl i Jørdal (Jæredale) i Gausdal sogn, som skulle bli full eiendom om ikke gjelden ble betalt innen 24. juni.

Beseglet av utstederne».

Han omtales som hirdmann i flere brev, senest 14.05.1370 (DN II 409, «Regesta Norvegica» VII, nr. 34):

«Vitnebrev om dom i arvesak, utstedt av Håkon Jonsson, Torgaut Jonsson, Holte Gunnarsson, Gunnar Hjarrandsson, lagmann i Bergen, Erlend Filippusson og Gudbrand Alvsson.

De var samme dag forsamlet i vinterhallen i bispegården i Bergen oppnevnt som dom[skommisjon] av kong Håkon [VI] for å dømme i saken mellom Håkon Munansson [også] i fullt ombud for sin bror Ragnvald og hustru Margreta [Viljalmsdatter]. Håkon anklaget Margrreta for å ha holdt på det jordegods som var hans og brorens arv etter moren Elin Ragnvaldsdatter, og som også omfattet det hun hadde arvet i den store mannedøden etter sin bror Jon Ragnvaldsson. Håkon beviste at det var morens arv etter hennes bror. Derfor ble Håkon og hans bror tildømt alt dette jordegodset. De skulle også få godtgjort all den landskyld hun hadde oppebåret av det.

Beseglet av utstederne».

P. A. Munch skriver at Torgaut synes å ha hjemstavn i Borgesyssele. Han hadde jordegods på Romerike, Oslo syssele og Vestfold.

I årene 1371-73 var han hirdstjorde – en slags kongelig statholder over et større distrikt – på Island.

Han forlot Island igjen i 1373 og døde i 1375 (Isl. Ann. VIII, IX).²⁰⁷

(Barn XV:32394, Far XVII:129573)

Gift 1. gang med neste ane.

Barn:

Ulvhild Torgautsdatter [Smør]. Født omkring 1360. Død omkring 1433. (Se XV:32394).

Gift 2. gang med **Ukjent hustru.**

Torgaut hadde med en ukjent kvinne en sønn, nemlig væpneren Eiliv Torgautsen.²⁰⁸

Barn:

Eiliv Torgautsen [Smør]. Væpner. Riksråd. Død etter 1422.

Hans far var Torgaut Jonsen [Smør], nevnt fra 1350, død ca. 1375. Hans mor er ukjent.

Eiliv nevnes mellom 1392 og 1402.

Han førte også «leopardhode under sparre».

Eiliv kan ikke være født i Torgauts ekteskap med Gjertrud.

Han var gift med Gunhild Agmundsdatter [Bolt]. De hadde sønnen Jon på Eie, gift med Margrete Torgardsdatter, døde ca. 1471.

(Utdrag fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid»):

«I Danmarks Nasjonalmuseum har det vært oppbevart et flott utstyrt drikkehorn (DNM 10538) som etter en oppskrift fra 1696 skal ha tilhørt erkebiskop Aslak Bolt. Hva den tradisjonen er verd, skal drøftes nedenfor. Det som her er interessant, er at hornet er utstyrt med et munningsbeslag i forgyllt sølv og prydet med tre graverte skjold med våpenmerker som er velkjente i norsk middelalderheraldikk. Slike drikkehorn synes å ha vært populære hos adelen i Norge, og vi kjenner andre eksempler på tilsvarende utstyrte horn i museene.

Munningsbeslaget viser fra venstre et skjold med øksehode i rosenkrans, dvs. samme våpenmerke som ble ført av Herr Lodvik Eivindsen og hans brorsønn Herr Olav Haakonsen, videre et skjold med leopardhode under sparre, dvs. det våpenmerke som er blitt tillagt den såkalte Smør-ætten, og endelig et

²⁰⁷ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274-75. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript (1951), side 108. Odd Handegaard: «Vår felles slektshistorie», side 109. Geirr L Leostad: «Om ættene RØMER og SMØR samt en seiglivet gjenganger i norsk middelaldergenealogi» (NST XXX (1985-86), side 124-130. Geirr L Leostad: «De re Hallvard'ene» (NST XXXV (195-96), side 124-130, 171-174. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 331, 342-44.

²⁰⁸ Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 343.

delt skjold med en halv lilje fast på delingen i første felt og to sparrer i det annet. Dette er Bolt-ættens våpenmerke, og det er vel grunnen til at drikkehornet har vært satt i forbindelse med erkebiskop Aslak Bolt. Som kjent tilhørte erkebiskopen Bolt-ætten på morssiden, mens faren var av ætten Rømer. Aslak Bolt fører da også Rømer-ættens våpenmerke, nemlig en halv lilje fast på delingen i første felt og to tverrbjelker i annet. Heraldisk sett er det derfor ingenting som knytter erkebiskopen til drikkehornet.

På stilistisk grunnlag er det ikke noe i veien for å datere hornet til tiden omkring 1400. Man kan tenke seg at hornet er prydet med munningsbeslag og våpenmerker av en eier til minne om en eller annen konkret begivenhet, f. eks. i ætten, og at våpenmerkene har vært ført av eieren og personer han har vært i frendskap eller mågskap med. Spørsmålet er nå om det lar seg påvise en slik slektsmessig konstellasjon omkring år 1400 og som kan knyttes til våpenmerkene og hornet. Det ligger da nær å tenke på Bergsvein-døtrenes ektefeller Herr Haakon Eivindsen og Herr Agmund Berdorsen [Bolt]. Vi kjenner ikke til at disse to var beslektet med menn som førte leopardhodet under sparren, men det er likevel en forbindelse. Fehirden Torgaut Jonsen som er nevnt slik i 1350 og døde i 1375, var gift med Gjertrud Guttormsdatter, altså moster til Bergsvein-døtrene Elin og Gunhild. I ekteskapet med Gjertrud hadde Torgaut datteren Ulvhild som var gift med sysselmannen over Eiker, Modum og Tverrdalene, Benkt Nikolassen, og i hvert fall levde til ca. 1410. Benkt Nikolassen og sønnene i ekteskapet med Ulvhild, Guttorm og Torgaut samt deres søster Ingebjørg førte samme merke som faren, nemlig en bøyd, vel egentlig væpnet, arm (feilaktig tolket som en bjørnelabb).

Nå hadde Torgaut med en annen kvinne en sønn, nemlig vepneren Eiliv Torgautson som, slik yngre godsforhold og kilder viser, må ha vært gift med en datter til Herr Agmund Berdorsen i et tidligere ekteskap. Foruten denne datteren, som også het Gunhild, det samme som navnet til Herr Agmunds annen ektefelle, var det en datter til i dette ekteskapet, en Gjertrud som ble gift med vepneren Peder Ulvsen til Ervalla, sønn til den norske ridder og riksråd Ulv Jonsen som var stamfar til denne svenske grenen av Sørum-ætten. Ekteparet Gjertrud og Peders gravsten, prydet med deres våpenskjold, finnes forøvrig den dag i dag i Vadstena klosterkirke.

Vi kan nå tenke oss at hornets heraldiske utsmykning har sitt opphav i den konstellasjon som bestod mellom Agmund Berdorsen, Haakon Eivindsen og Eiliv Torgautsen, idet de to første var måger og gift med hver sin søster og Eiliv sønn av en mann som hadde vært gift med moster til Haakon og Agmunds ektefeller. Det er også mulig at våpenskjoldet med oksehode i rosenkrans tilhørte Fru Elins sønn Olav Haaakonsen, søstersønn til Gunhild Bergsveinsdatter. Da Herr Haakon Eivindsen synes å være død allerede i 1380, og Eiliv neppe var gift med Gunhild Agmundsdatter på den tid, kan det tenkes at i hvert fall utsmykningen av hornet er utført etter 1399, det året da Olav Haaakonsen ble myndig, mens terminus ante quem da må settes til dødsåret for Agmund Berdorsen, dvs. ca. 1419, fordi Eiliv ennå levde i 1422.²⁰⁹

XVI:64788 mm mm mm fm ff fm ff mm

Gjertrud Guttormsdatter.

Gjertruds foreldre var Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og Elin Olavsdatter (~1317 - ~1349).

Torgaut og Gjertrud hadde følgende barn (minst):

Ca. 1360: Ulfhild Torgautsdatter, nevnt 1398-1413, gift med Benkt Nicolassen, døde ca. 1433. Dertil muligens sønnen Klas, riksråd i 1398. Brukte Smørvåpen.

Geirr I. Leistad i «Nesøya og Nesøygodssets eiere i middelalderen og tidlig nytid», side 340:

«Donasjoner til kirken og yngre eiendomsforhold peker i retning av at datteren Gjertrud som var gift med Torgaut Jonsson, må ha arvet gods i Lier, omkring Drammensfjorden og i Eiker-Modum-traktene etter sin far, Herr Guttorm. Om disse eiendommene hadde noen hovedgård vet vi ikke, men en ikke urimelig gjetning kunne være en av de store gårdene i Eiker.»

Henning Sollied skriver at Torgauts hustru utvilsomt må være den «Hustru Gjertrud» som nevnes sammen med ham i Biskop Eysteins jordebok [den «Røde Bok»], side 517.

«Forskjellige forhold gjør det sannsynlig at Hustru Gjertrud var datter til herr Guttorm Eiriksen og at hun er identisk med den ukjente datter til herr Guttorm som var gift med Bergsvein Baardsen. Er dette riktig, vil det være forklarlig at Fru Elin Bergsveinsdatter og Hustru Ulfhild Torgautsdatter – som altså i såfall har vært halvsøstre – begge skjenker parter i gården Søndre Midaaker på Eiker, henholdsvis 11 og 9 øresbol «j samr jord ok stofue» til Haug kirke (RB side 88). Bergsvein Baardsen nevnes siste gang i et brev fra 1356-57 og er visstnok død kort tid senere.

Hustru Ulfhild, som synes å være født omkring 1360, kan altså, for tidsregningens skyld, meget vel ha vært datter til Bergsveins enke i et nytt ekteskap.»

Tore Hermundsson Vigerust – Debattinnlegg på <http://forum.arkivverket.no> – 16.12.2007 - 17:04:

«Unnskyld at jeg har villedet noen her. Hvis spørsmålet er om Torgaut Jonsson var i slekt med Agnes Sigurdsdotter, så er det forlenget bekreftet at de må ha vært det. Vi vet ikke nøyaktig på hvilken måte de var i slekt,

²⁰⁹ Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodssets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 342-44.

men slektninger burde de ha vært. Torgaut Jonsson var gift med Gjertrud Guttormsdotter, en datter av herr Guttorm Eiriksson. Herr Guttorm førte våpnet med en rose, samme våpen som herr Sigurd Havtoreson, Agnes' far. I Geirr I Leistads store artikkel om Nesøya i Asker og Bærum historielags skrift 37, 1997, finnes en rekke slektstavler som viser forskningsstatus på forholdet i dag. (En del av det samme finnes i NST.) Geirr tenker seg at Guttorm Eiriksson var sønn av Eirik Hudfat, bror til Jon Ivarsson Raud, som var Sigurd Havtoresons farfar.²¹⁰

(Barn XV:32394, Far XVII:129575, Mor XVII:129576)

Gift med forrige ane.

XVI:64793 mm mm mm fm ff fm mf ff

Haldor Gudbrandsen Listad. Født omkring 1315 på Listad, Sør-Fron (OP). Død omkring 1349 på Skaaden, Øyer (OP).

Haldor må ha vært sønn til Gudbrand Sigurdsen Listad (nevnt i 1370) og Valgjerd Finnsdatter Hundorp (~1295 - >1369).

Han hadde følgende barn (minst):

Ca. 1345: Alv, til Skaaden (Rindal), nevnt mellom 1426 og 1433(?).

Ca. 1345: Sigurd, gift med Sigrid Sigmundsdatter, død før 1429.

Ca. 1350: Guttorm, gift med Tora Einarsdatter, til Rolstad, nevnt mellom 1407 og 1410.

Halldors sønnesønn, Halldor Sigurdsen Blakar (~1380 - ~1461) hadde en datter som giftet seg med Henning Guttormsen Blakar «av Vaaben».

Halldor nevnes i et vitnebrev om salg utstedt 04.02.1341 av Guttorm Eiriksen (DN II 241, «Regesta Norvegica» V, nr. 407):

«Ollum monnum þeim sæm þetta bref sea æder høeyræ sender Gudþormer Eiriks son q. g. ok sinæ ek vil yder kunnict gera at a Agato messo eftæn a odru are ok xx rikis mins virdulægs herre Magnus mæd gud's miskun Noregs Swia ok Gota konongs var ek j hia a Raumsase er þær helldo hondom Vesete a Raumsase ok Haldor Gudbrandz son mæd þi skylyrði at Haldor væita þa viðr gonghu at han hafde þa fyrstæ peningh ok efstæn ok allæ þær j millum firir þrigiæ auræ booll j Raumsase er han hafde sælt Kolbini þo sua at Vesete lauk honom i halft kyllagh en alt annæt Kolbion til sannyndæ setti ek mit in sigli firir þette bref er gort var a degghi ok are sæm fyr sæghir þæimæ godo(m) monnum hia verandæ Alfue Finz syni siri Amund j Fodvangghe ok Siugurde slagh ok marghum odrum godom monnum.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om salg fra Guttorm Eiriksson:

Han var samme dag på Romsås [i Ringebu], da Halldor Gudbrandsson vedgikk å ha solgt til Kolbein og Vesete på Romsås 3 øresbol i Romsås, og fått full betaling.

Beseglet av utstederen, i nærvær av Alv Finnsson, sira Amund i Fåvang, Sigurd Slagh og mange andre gode menn.»²¹¹

(Barn XV:32397, Far XVII:129585, Mor XVII:129586)

Gift

Barn:

Alv Haldorsen Hundorp/Skaaden. Født omkring 1345 på Listad, Sør-Fron (OP). Levde 1433.

Alv må ha vært sønn til Haldor Gudbrandsen Listad (~1315 - ~1349).

Han var gift med Tora Einarsdatter Listad, uten barn.

04.05.1421 var Alv sammen med Grim Andresen og en Jon Bjørnsen på Langgard i Tretten vitne til en gårdshandel (DN XVIII 50, «Regesta Norvegica» X, nr. 135):

«Vitnebrev om jordhandel, utst søndag etter korsmesse [den om våren?] av lagrettemennene Jon Bjørnsson, Alv Halldorsson og Grim Andresson:

De var samme dag til stede på Langgaard på Tretten i søndre luten av Gudbrandsdalen da Håvard Jonsson og hans helbrødre [samborne brødre] Audun og Erling vedgikk å ha solgt Nikulas Pålsson 20 øresbol i øvre Stalbjør, i Stavs tinghå på Tretten, samt Ramnemer og kråbel, som tidligere lå til øvre Stalbjør, med alle tilliggende, og de tilhjemler ham også den parten deres bror Ogmund eide. Brødrene vedgår å ha mottatt full betaling.

Beseglet av Håvard, og medbeseglet av de gode menn som nevnes tidligere i brevet.»

[Bakpå, 16 årh]: Brev på Stalsblør på Tretten.

²¹⁰ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274-75. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 29. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodssets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 340.

²¹¹ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 47-49, 51, 56, 63.

Alv var lagrettesmann og var 15.08.1421 på Glømmen i Øyer og vidnet at en Gjertrud Jonsdatter ga seg inn til Grim Andresen med alt hun eide og med samtykke av hennes mann. Torstein Josteinsen. Dertil skulle Grim arve henne (DN II 658, «Regesta Norvegica» X, nr. 160):

«Vitnebrev om flettførsel. utst. Vårfruemesse fyrr av Asgaut [Kjetilsson], prest i Øyer, og lagrettemennene Stefan Andresson, Alv Halldorsson og Amund Alvsson:

De var samme dag til stede på Glømme på Tretten i søndre Gudbrandsdalen da Jartrud Jonsdatter, med samtykke fra sin husbond, Torstein Josteinson, inngikk avtale med Grim Andresson, sin arving, om at hun skulle gi seg inn til ham med alt det hun eide og måtte komme til å eie, både i løst og fsst gods. Grim forplikter seg til at han selv eller hans arvinger skulle forsørge henne så lenge hun lever.

Beseglet av utst.»

Flettførsel: Livslangt opphold om underhold mot å overlate undrholdsytteren alt en eier eller lommer til å eie.

04.03.1433 ble det på Skåden skrevet et brev av to lagrettesmenn om at de hadde vært tilstede i festeølet til Torstein Alvsen og Ingrid Audunsdatter på Mo i Tretten, og der hadde Alv Halldorsen gitt sin sønn, Torstein, 12 øresbol jord i Rindal og hele Kverndalen i giftegave (DN II 714):

«Thet skal allom godhom mannom kunnigt wæra som thetta bref see æller høra at mit Arne Symonsson oc Omunder Asmundzson logrettomæn warom a Moo a Trøttena tha Thorstein Alfsson feste Ingeridho Audhons dotter med gudz laghum oc helagre kirkio oc war tha helmingsfelaag thera millom lagt badhe j lauso oc j fasto æn widher barn ware at skipta. Oc Alfuer Haldoorsson fyrnæmpder gaf adhernæmpdom Torsteine syne sinom til giptingar xii aura bool jærder j Rindodale j Øyie oc allan Queardalen som ligger j fyrnæmpdo Øyie til æuerdelica eigho oc alz afrædhis oc hans æruingiom frælsar oc agangolausar fire huariom manne med allom lutum oc lunnendom som ther til bør at liggia fra forno oc nyio wtan gardz oc jnnan eingo wndan takno. Oc til thes mera wisso oc witnisburd hær wm settom mit okkor jncigle fore thetta bref som scrifuat war a Skodhina monadaghen næsta æpter korsmøssso wm warit a fiorda (are) oc firationda rikis okkors wyrdeligs herra Ericx med gudz naad Noregis konungs oc anno dominj millesimo quadringentesimo xxx tercio.»

Sammendrag:

To Lagrettemænd kundgjøre, at Thorstein Alfssön fæstede Ingerid Auduns- datter, og fik af sin Fader Alf Haldorssön i Udstyr 12 Öresbol i Rinddal og hele Kveardalen i Öyer Sogn i Gudbrandsdalen.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Rinddal i Öyer. Seglene mangle. b.02 s.535

Alv eide altså nesten all den jord i Rindal i Øyer som Alv Haakonsen hadde samlet i årene før den store mannedøden. Det var 12½ øresbol som først Paal Guttormsen hadde eid, etter ham (frenden?) Haavard Bjarnesen – som trolig var barnløs – fra 1362, slik at jorda har gått i arv til hans søskenbarn(?), Finn Tjøstolvsen og hans etterkommere. Da de fleste brev om disse gårdskjøpene ligger i gårdsarkivet på Rindal, i alle fall alle viktige rettighetsdokumenter, er det ikke rimelig at noe skulle ha kommet bort. Når det dertil ikke foreligger noen opplysninger om hvordan jorda i Rindal tilkom Alv Halldorsen, må grunnen være at det har vært vanlig arv, der det ikke var nødvendig med noen offentlig bekreftelse. Likeledes må en kunne gå ut fra at når gavebrevet ble skrevet på Skaaden og ikke på bryllupsgården Mo, er det fordi Alv bodde på Skaaden. Men antagelig var Alv Halldorsen ikke i live da denne bekreftelse ble skrevet.

Ellers må Skaaden alt på den tiden ha vært delt. Antagelig eide Alv nordre gården, mens Paal Hallvordsen hadde sygard.

Torstein Alvsen må ha gått bort før 07.08.1442, for i brevet om den gaven hustru Gjartrud Paalsdatter hadde gitt sin frende, Alv Halldorsen, er det bare nevnt to sønner, nemlig Finn og Gudbrand (DN II 750).

«Ollom monnom theim som thetta bref see eller høyræ ssender Paal Halwordzson och Haldor Sigurdzson q. g. och sinæ kungørande ath efther thet wi warom laglega til krafder af Finnæ och Gwdbrandæ Alfs sonom ath bæra theim rettan wtnis bwrð wm gawor som hwstrw Jærtrwd Paals dottor gudh hennæ sæl nade hafdæ gewet Alwæ Haldorsyni fador teiræ tha kennomst wi och fulælegan wtnisbwrð berom wndher wart incigle at wi warom i Sonbw som liger a Waga sagom och høyrdom at fyrnemd hwstrw Jærtrud kendest at hon hafdæ gewet fyrnemdom Alf Haldorsyni frendæ sinom the sama øydæ parthæ som so æithæ Skard Kwærdal och Askohawg som liggæ fore swnnan Rin- dædal i Øygæ sokn i sydræ lutan i Gudbrandz dalum fra sig och sinom erwingiom oc wnder fyrnemdan Alf oc hans erwingiæ til æwordelega eigo och aldz afrædes sagdæ tha fyrnemd hwstru Jartrwd tæs bider iak ider Halwor at i laten honom fa idert bref wppa tha swarade Halword Alfson som gwd hans sæl miskunne iak wil gewa honom mit bref wm Skard och Kwærdal en Askohowg wil iak hawa til nedræ Stalsbiærga. tha sagdæ fyrnemd hwstrw Jærtrwd en tho i hawa thet medan idert lif er atther til Stalsbiærgæ tho hawer iak gewet thet fyrnemdom Alf fre(n)dæ minom efther ider daga frialst och heimalt fore hwariom manne til ævordelegæ eigo. til meiræ wisso och sannind heingiom wi wor incigle fore thetta bref som scriwat war a Skodinæ som liger i Øygæ a tistdagen nest fore sancte Lafrans dagh anno domini mo cdo xl secundo.»

Sammendrag:

Paal Halvardssön og Haldor Sigurdssön erklære paa Opfordring af Finn og Gudbrand Alfssönner, hvad de havde hørt Hustru Gertrud Paalsdatter paa Sundbu ytre, da hun gav deres Fader Alf Haldorssön Ödegaardene Skard, Kwærdal og Askehaug i Öyer, og hvad hendes Husbonde Halvard Alfssön dertil havde

sagt.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Rinddal i Öyer. Seglene vedhænge.

Riktignok hadde Torstein og Ingrid et barn, men det døde før denne dagen. Det foreligger et diplom, trolig skrevet 21.06.1451, der Finn Alvsen kjøpte 1 markebol i Rindal – som vi ser er dette Torstein Alvsens bryllupsgave – av Jon Guttormsen som hadde fått det med sin hustru, Ingrid Audunsdatter, og hun hadde arvet det av sitt barn, står det. Brevet finnes på Rindal, og et av vitnene var Gudleik Audunsen, trolig bror til Ingrid (DN II 794):

«Thet kennes ek Jon Guttormsson swren lagretta man at ek hafuir selt Finne Alfssyni eith marka bool jorder jn j Rindadall som ligher (j) Øya sokn j Stafz tingaa ok j sudre lutenum j Gudbrandzda- lum som Ingeridhe Oudhens dotter egna kona minne baar j gift ok erft hafde efther barn sith med *fullam godhum wilia ok samtykt Ingeridha Oudhens dotter fornemda egna kona minna fraa ws ok warum eruingum ok vnder Fin Alfsson fornemdan ok hans eruinga till euerdhelika egha ok alz afredhis. jtem ther med allum sinum lutum ok luninum fornum ok nyum badhe wtan gardz ok jnnan som til ligher hellir lighet hafuir fraa forna ok nya frelst ok hemult ok akeraløyst fore huarium manne ok ther med hafuir ek vpburit af Finne fornemdmum första peningh ok øfssta ok alla ther j millum som j koup akurt kom fore adernemda jordh. til sanninder her vm sette Gudheleikir Oudhenson ok Juar Euindzson swrne lagretta men a Trøttene sin jncigle med mina jncigle fore thetta bref er gjort war a manadaghin nest efter trinitatis messa anno domini mo cdlietc.»

Sammendrag:

Jon Guttormsön sälger til Finn Alfssön 1 Markebol i Rinddal i Öyer, som han havde faaet med sin Kone Ingerid Audunsdatter.

Kilde: Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Rinddal i Öyer. 2det Segl vedhænger.

212

Sigurd Haldorsen Listad. Født omkring 1345. Levde 1390 på Listad, Sør-Fron (OP). Død før 1429. (Se XV:32397).

Guttorm Haldorsen Listad/Ulberg/Rolstad. Født omkring 1350 på Listad, Sør-Fron (OP). Levde 1407 i Rolstad, Sør-Fron (OP).

Guttorm må ha vært bror til Alv og Sigurd. Han ble før 1407 gift med Tora Einarsdatter, datter til Einar Pedersen og Helga Eilivsdatter (Ulberg).

En må ellers nevne at det ikke er helt klart om det var Guttorm Halldorsen som hadde arveretten til Listad. Vi vet bare at hans hustru levde der i 1379. Følgende brev er skrevet 31.01.1380 på Mo i Lom (DN III 403, «Regesta Norvegica» VII, nr. 835):

«Provsbrev utstedt av Steine Petersson, prest på Moen, og lagrettemennene Einar Greipsson og Bjørn Alvsson:

De var samme dag i klokkerstua på Moen i Lom da Bård Trondsson lot Torgils Silvestersson og Sigurd Berdorsson vitne at de var på Listad i Fron torsdag nest etter Antonsmesse nest føre [17 januar samme år] da Bård stevnet Tora Einarsdatter eller hennes ombudsmann til Moen ovennevnte dag for å høre prov om når Magnhild Åsmundsdatter på Hamar døde den store mannedødshøsten. Bård lot Erlend Øysteinsson og Ivar Eilivsson edlig bevitne at hun døde allehelgensmesseaften [31 okt 1349].

Beseglet av utstederne og Nikulas Andresson, som ville sverge og vitne som Erlend og Ivar.»

Det ser imidlertid ut til at hun og Guttorm har bodd på Rolstad senere, for 31.07.1407 ble det utstedt et vitnebrev om salg av 6 kyrleier jord i nordigard Lunde i Vågå (DN V 452, «Regesta Norvegica» IX, nr. 313):

«Vitnebrev om betaling, utstedt søndag etter tidlige olsok av lagrettemennene Eirik Torgrimsson, Audfinn Helgesson og Bergsvein Nikulasson:

De var samme dag til stede på Rolstad i Fron da ekteparet Guttorm Halldorsson og Tora Einarsdatter vedgikk å ha mottatt full betaling av Fredrik Torsteinsson for 6 kyrleier i nørdeste og nederste Lunde i Vågå, med alle tilliggender, som Toras frenke Ingegjerd Steinarsdatter hadde solgt Fredrik.

Beseglet av utstederne og medbeseglet av Guttorm».

Det er mulig at Tora enda ikke var gift i 1379. Hun arvet jord etter foreldrene som hun og Gudbrand 22.07.1408 solgte til Torleiv Ivarsen på Oden (DN II 599, «Regesta Norvegica» IX, nr. 426):

«Vitnebrev om jordhandel utst søndag før tidlige olsok av Audfinn Helgesson svoren lagrettemann på Fron: Han var samme dag til stede på Anne på Fron da Guttorm Halldorsson vedgikk at han med sin kone Tora [Einarsdatters] samtykke hadde solgt Torleiv Ivarsson 6 ½ øresbol i Ulberg i Langlia med alle tilliggender og å ha mottatt full betaling.

Beseglet av utst.»

Orig (perg):På gården Ulberg på Fron (1852).

Ellers vet vi at Guttorm en gang før 1410 kom i skade for å slå i hjel en mann, for 25.03.1410 ble det

på Hjetlund i Fron kunngjort et vitnebrev (DN IX 210, «Regesta Norvegica» IX, nr. 566):

«Vitnebrev om avkall og underholdsløfte, utstedt tirsdag etter påske av Einar Berdorsson, Eirik Ossursson og Sigurd Gudbrandsson:

De var til stede på Hjetlund på Fron i Gudbrandsdalen da Guttorm Halldorsson vedgikk at han intet eide i sin kone, Tora Einarsdatters, gård. Han hadde betalt i drapsbøter alt han selv hadde eid, og hadde i tillegg solgt det hun eide i Frisvoll, 3½ kyrleie for 20 kyrlag og ... (antagelig 6½ øresbol i Ulberg) for 14 kyrlag og ... på Vågå for 34 kyrlag. Tora unte ham underhold av hennes jordegods dersom han overlevde henne.

Beseglet av utstederne.»

Han var nok da en eldre mann, og døde trolig kort tid senere uten barn, da han ikke er nevnt i noe gavebrev fra Hustru Gjertrud Paalsdatter. Det er trolig at han ble et offer for mandedøden i 1349. ²¹³

XVI:64831 mm mm mm fm ff mm mm mf

Sunnulv Ivarsen. Væpner. Sysselmann. Levde fra 1383 til 1412.

Sunnulv var væpner og sysselmann på Søndre Hedmarken.

Han må ha vært gift 2 ganger.

I sitt første(?) ekteskap hadde han barna:

Ca. 1372: Herr Arnbjørn, prost i Bergen i 1398 og biskop på Hamar i 1420, døde ca. 1432.

Ca. 1380: Jorunn, gift 1. gang med Niklas Andresen fra Glømmen-ætten.

gift 2. gang med Harnikt Henriksen, væpner og riksråd, hun døde ca. 1441.

I sitt andre(?) ekteskap [med en datter til «Hustru Ingerid på Hovin»?] hadde han datteren

Ca. 1385: Soleig, gift med Svein på Gautestad (kan være omvendt!).

Sunnulv kjøpte opp gårdsparter i gården Imset i Løten.

06.06.1383 på Gillund [på Stange] (DN VII 316, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1092):

«Vitnebrev om salg av jord utst av Tord Valgardsson og Eindride Ivarsson, lagrettemenn på Hedmark:

De var samme dag på Gillund i Skaun da Sunnulv Ivarsson, sysselmann for søndre Hedmark, håndtokes med Ingerid på Hårstad, Eirik Gases enke. Ingerid vedgikk å ha solgt Sunnulv 18 øb jord i Imset i Fauskom [Fauskar(?)] i Løten og å ha fått full betaling. Skulle Sunnulv fradømmes jorda, skal han ha like mange øb i østre Hårstad i Hegvindom [Heggvinn (?)] i Hommelstad sogn.»

26.11.1383 på Fjælgård [i Løten] (DN VII 318, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1134):

«Salgsbrev utst av Alv Jonsson:

Han har solgt Sunnulv Ivarsson 9 øb jord i Imset i Fauskom [Fauskar(?)] i Løten sogn. Blir jorda fradømt Sunnulv skal han ha 9 kyrlag av Alv eller arvingene. Alv vedgår å ha fått full betaling.

Beseglet av utst og Amund Eiriksson, lagrettemann i Romedal, på Fjælgård i Aall i Fauskom.»

24.04.1395 på Voll [i Romedal] (DN V 369, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 368):

«Vitnebrev om gave av jord utst av Kolbjørn Sveinsson og Valgard Andresson, lagrettemenn i Romedal:

For 3 år siden var de på Voll i Romedal da Torbjørn Narvesson, Ogmund Godensson og Rønnaug Narvesdatter, hans kone, med handarband gav Sunnulv Ivarsson 2 øresbol i Imset i Løten sogn til fri eiendom fordi han hadde inndrevet deres penger for dem.

Beseglet av utst lørdag før markusmesse.»

13.03.1412 på Kavlum (DN V 381, «Regesta Norvegica» IX, nr. 783):

«Vitnebrev om jordhandel, utst søndag etter midfaste av Orm Arnesson og Eirik Dagfinnsson, lagrettemenn på Nes:

De var samme dag til stede på Kavlum da Amund Torkjellsson og hans kone, Ragnhild, solgte Sunnulv Ivarsson 2 øresbol i Imset på Fauskom i Løten sogn. Skulle jorda bli lovlig fratatt Sunnulv, skal Amund betale ham pengene tilbake.

Beseglet av utst.»

[Bakpå, hender fra 1600-t]: Brev om Imset i Løten sogn. Om 2 øresbol i Immeszette i Løten sogn.

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 394-399:

«Hvad hustru Jorunn Sunnulvsdatters slektsforhold angår kan det for det første ikke være tvilsomt at hun som almindelig antatt er datter av væbneren Sunnulv Ivarsson som var sysselmann på Søndre Hedmark og nevnes i flere brev mellom 1383 og 1412. Navnet Sunnulv er meget sjeldent, tids- og samfunnsforhold passer, og hustru Jorunn og hennes andre mann eide adskillig jordegods på Hedmark.

Det må også kunne antas at Hustru Jorunn er søster til Herr Arnbjørn Sunnulvsen, som var prost ved Apostelkirken i Bergen i 1398 og senere, og i 1420 ble biskop på Hamar, i hvilken stilling han synes å være død i 1432.

Sunnulv må imidlertid etter all sannsynlighet ha hatt minst ett etterlevende barn til, i tillegg til Herr Arnbjørn og Hustru Jorunn. Han eide nemlig bl. a. Imset i Løiten, hvor han etter hvert hadde kjøpt parter på nesten 4 markebol (DN VII 316, DN VII 318, DN V 369 og DN VI 381). Det er forøvring rimelig å anta at disse kjøp i virkeligheten

²¹³ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 47-49, 51, 56, 63.

representerer en innløsning fra slektninger og medarvinger, og at Sunnolv selv – eller muligens hans hustru – har vært den nærmeste odelsberettigede til gården. Nå er Imset ikke nevnt blandt det gods hustru Jorunn etterlot seg, og da hennes bror, biskop Arnbjørn, døde lenge før henne, må man kunne gå ut fra at gården ved Sunnulvs død er tilfalt en annen sønn eller datter.

Dette viser seg også etter all sannsynlighet å medføre riktighet. I et brev av 08.06.1518 opptas på begjæring av Mogens Trulsen et tingsvidne om eiendoms- og odelsretten til Imset (DN VII 548), hvori to menn erklærer

«ath Swen a Gawtestad fwlde forde Ymesætter frælst och heeymalt for hwærio manne och siidhen hwstrv Soologh hans hwstrv och ther næsth effter bæggis theyris barn Aase Swensdotter och Ragnild Sweynsdotter, aatthe thee een dotter hwer theyre efther seg som heeythe Joorand Nilsdotter och Ingeborgh Joonsdotter och tømptdis nw arfwen effter Ingeborgh Joonsdotter. vithe wij i sanind for gwdi ath Maritte Gawtesdotter och Birgitta Gawtesdotter ære nesth oodelsborne ther til och görss thet ytthermeyre beehoff tha veelie wij vitne efther vor faderss ordh ath theyris slæcktinge hafwe fwth forde goodz i hwndredhe aar».

Det opplyses her altså at Maritte og Birgitte Gautesdøtre var odelsbårne til Imset og rette arvinger etter Ingeborg Jonsdatter som det nå skulle skiftes etter. Når vidnene, etter å ha redegjort for slekten gjennom tre generasjoner, har ansett det overflødig å nevne Gautedøtrenes plass i ætleggen, må det være fordi sammenhengen var så enkel at den var fullt vitterlig for alle. Det kan derfor ikke være tvil om at Maritte og Birgitte er døtre til den Jorunn Nielsdatter (Niklesdatter) med hvem ætleggen avsluttes. Dette viser seg da også å stemme overens med hensyn til tidsregning og navneskikk.

Da det i tingsvidnet opplyses at hustru Soleig eide Imset etter mannens død er det på bakgrunn av datidens rettsregler overveiende sannsynlig at gården har vært hennes og ikke mannens odelsods. Svein på Gautestad (Gaustad i Romedal), som etter Soleigs hustru-tittel må ha vært håndgangen mann (vepner), nevnes i et brev av 23.06.1436 (DN II 724). Da hans datter Aase Sveinsdatters fødselsår må antas å falle mellom 1410 og 1420, er hustru Soleig rimeligvis født engang i 1380-årene. Hun tilhører ihvertfall tydeligvis samme generasjon som Hustru Jorunn Sunnulvsdatter og må da antas, som denne, å være datter til Sunnolv Ivarsen, og ha arvet Imset etter faren.

Under denne forutsetning er det tilsynelatende påfallende at Harniktsønnenes store godsbesittelser, ihvertfall for den alt overveiende dels vedkommende, må skrive seg fra Hustru Jorunn eller ha gått i arv gjennom henne, ved Herr Benkt Harniktsens død ikke tilfalt hans moster, Hustru Soleig eller dennes barn, men langt fjernere slektninger. Dette lar seg alene – men fullt tilstrekkelig – forklare ved å anta at Hustru Jorunn og Hustru Soleig kun har vært halvsøstre – altså har hatt hver sin mor – og at det ikke er gjennom sin far, men gjennom sin ukjente mor, at hustru Jorunn nedstammer fra Herr Guttorm Eiriksen. Hustru Jorunns mormor må være identisk med den datter til Herr Guttorm som var gift med Alv Paalsen.

At Hustru Jorunn og Hustru Soleig bare var samfedrene søstre synes forøvrig å stemme helt med andre eiendomsforhold. Hovin-godset ble etter Jorunns død tilskiftet «odelsfolk». Hvem dette var fremgår av to brev av henholdsvis 1480 og 1492 som ble fremlagt under en rettssak om Sundplassen ved Hovin i 1630 og, som det heter, «formelder at hustru Aase Suendsdatter skulle eige forne Hoffuin» (Akershus lensregnskaper 1631-32 (bilag). Pk. 40a (R.A.)) – (skal være pakke 105, legg 2, litra 1, 1931-32, Fogderegnskap F Gudbrandsdalen, folio 22 ff.). Nærmere opplysninger om brevenes innhold gis dessverre ikke, men den omstendighet at det var påkrevet å fastslå eiendomsforholdet kan tyde på at dette har vært omtvistet. At Hustru Aase selv var i live ved brevenes utstedelse er ikke gitt.

Da både Hovin, Imset og Gaustad på 1500- og 1600-tallet sees å tilhøre personer som utvilsomt var etterkommere til Maritte Gautesdatter, er det helt på det ene at hustru Aase er identisk med Svein på Gautestad og Hustru Soleigs datter med samme navn. Det må være Hustru Aase – og hennes søster – eller foreldrene, som i egenskap av odelsberettigede i 1442 får seg tilskiftet Hovin-godset. At Hustru Aase, men ikke hennes moster, Hustru Jorunn, er odelsbåren til dette, kan også synes noe påfallende, men er fullt forklarlig dersom man antar at odelsretten til Hovin skriver seg fra Hustru Soleigs ukjente mor. Det kan selvsagt også tenkes at det er Svein på Gautestad som er odelsbåren til Hovin, men forskjellige forhold gjør den nevnte løsning mer sannsynlig.»²¹⁴

(Barn XV:32416, Far XVII:129661)

Gift 1. gang

Barn:

Arnbjørn Sunnulvsen. Biskop på Hamar. Født omkring 1372. Død 1432.

Arnbjørn var sønn til Sunnolv Ivarsen (nevnt 1383-1412) i hans første ekteskap.

Han var biskop på Hamar i 1420 (DN XXI 283).

Arnbjørn levde til ca. 1432.

Navnet Sunnolv er meget sjeldent. Det må derfor kunne antas at Hustru Jorunn var søster til Herr Arnbjørn Sunnulvsen, som var prost ved Apostelkirken i Bergen i 1398 og senere, og i 1420 ble biskop på Hamar, i hvilken stilling han synes å være død i 1432.²¹⁵

²¹⁴ Henning Sollied: Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg, NST VI (1937-38), side 145-147. Christian Spangen: «Slektskretsen omkring Hovin i Fåberg», N.S.T. VI (1937-38), side 214. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderlekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 390, 394-400, 402.

Jorunn Sunnelvsdatter. Hustru. Født omkring 1380. Død omkring 1441.

Jorunn var datter til Sunnolv Ivarsen (nevnt 1383-1412) i hans første ekteskap.

Hun var gift 2 ganger:

1. gang med Niklas Andressen Glømmen, og
2. gang med væpner og riksråd Harnikt Henriksson, nevnt fra 1400-10.

Som Tore H. Vigerus beskriver nedenfor, hadde Harnikt og Jorunn neppe noen felles barn. Biskop Olav må ha vært Jorunns sønn i et tidligere ekteskap, og Benkt hennes stesønn. Hennes første ektefelle og far til sønnen Olav må ha vært Niklas Andresen, bror til Stephan Andresen som nevnes i følgende diplom med ukjent dag i 1457 (DN VIII 364):

Sammendrag i diplomatariet:

«Björn Jonssön kundgjör, at han var paa Hofvin i Fagabergs Sogn, da Biskop Olaf (af Bergen) gjorde Arveöl efter sin Moder Hustru Joron (Sunolfsdatter), og at han da gav sin Farbroder Stephan Andressön alt sit Jordegods paa Thrötten nemlig Langegaard, Holen, Blikar, hvad han eiede i nedre Tande, og halve Lagatun i Musedal sammesteds.»

Et diplom datert 10.07.1442 behandler skiftet mellom biskop Olav og Benkt Hartviksen som da skifter foreldrenes store eiendommer i Gudbrandsdalen og på Hedmark (DN I 783).

Sammendrag i diplomatariet:

«Biskop Olaf af Bergen og Benkt Hartvikssön Ridder skifte Jordegodset efter sine Forældre Hartvik Henrikssön og Hustru Jorund Sunolfsdatter, hvorved Olaf beholdt forskjelligt Gods i Gudbrandsdalen, Hedemarken og Romerike, Hartvik ligesaa i Gudbrandsdal, Hedemarken og Thoten, og desuden beholdt Olaf en Gaard i Korskirke Sogn i Bergen, mod at Hartvik fik Olafs Lod i Ivar Flæmings Pantegods. Som Vidner medforsegle Bisperne Gotskalk af Holar og Gunnar af Hammer samt Kannikerne i Hammer Erling Erikssön og Finboge Nikulassön.»

Tore H. Vigerust i «Glommen-ætten fra Øyer» (på internet 05.10.2003):

«Årsaken til forvirringen med hensyn til Andres Sigurdssons hustruers navn, er tidligere slektsforskeres bestrebelse etter å finne forklaringen på det kompliserte slektskapet mellom Olav, biskop i Bergen, og ridderen Bengt Harniktsson. En fullstendig litteraturliste over den tidligere debatten er gitt i NST xxx, s. 211.

Man trodde at biskop Olav og herr Bengt var brødre, siden de i et skiftebrev i 1442 skifter etter deres "far og mor", som ble tolket som begges far og begges mor (Harnikt Henriksson på Glømmen og Jorunn Sunnulvsdotter, senere på Hove i Fåberg). Og siden Bengt Harniktsson var nærmeste arving til erkebiskop Aslak Bolt, har en antatt at Bengt var etterkommer til slekten Bolt. Dernest ble det kjent at Aslak Bolt stammet fra slekten Bolt på morsiden og fra slekten Rømer på farsiden, hvoretter slektsforskerne antok at Bengt Harniktsson også måtte være etterkommer til slekten Rømer. Aslak Bolt hadde en kjent søster, Elsebe Harniktsdotter (Rømer), kjent 1419, og gift med ridderen Johan Molteke. Men denne Elsebe kan ikke være stammor til Bengt Harniktsson, av grunner som er publisert tidligere men som det vil være for vidløftig å gå nærmere inn på her. Blant annet var det jo henne eller hennes barn som skulle være Aslak Bolts nærmeste arving, og ikke Bengt Harniktsson, og Bengts far er Elsebes samtidige og ikke hennes barn.

Løsningen idag er at biskop Olav var sønn av Jorunn Sunnulvsdotter og stesønn av Harnikt Henriksson, og Bengt Harniktsson hennes stesønn, og at Olav tilhørte den samme Glømmen-ætten som Grim Andresson. Biskop Olav kaller Stefan Andresson sin farbror, noe som må være rett, og Olav må derfor være Niklas Andressons sønn, fra dennes ekteskap med Jorunn. Forhold og personer knyttet til slektene Bolt og Rømer skal fullstendig utgå av drøftingene og problemene vedrørende Glømmen-ætten, men hører fortsatt hjemme i drøftingene av forfedrene til Bengt Harniktsson og hans far, Harnikt Henriksson. Disse to sistnevnte kan tilhøre slekten Rømer på sin farside, eller Harnikt Henriksson stammer fra Rømer på annen måte. At Andres Sigurdsson skulle være gift med en Elsebe, var altså kun en gjetning som bygde på noen forutsetninger som ikke lenger er til stede, for å forklare en vanskelig problem, som nå er forklart uten denne gjetningen.»

Både som biskop i Bergen og som riksråd satt Olav, kraft inn på å styrke makten og autoriteten til kirken i tråd med idéene fra Basel-konsilet (1432-38). På lokalplanet tok han oppgjør med hanseatane og var sentral i arbeidet med å sikre engelske kjøpmenn rett til handel i Bergen.

Herr Benkt forekommer første gang i et brev fra 18.02.1437 (DN II 727) og var da væpner og riksråd. Som riksråd nevnes han også i de følgende år. I et brev fra 13.08.1438 erklærer han på vegne av sin festmø, Jomfru Magnhild Odds datter, å ha mottatt hennes arv etter hennes far, Odd Botolfsen på Finnen, av hennes farbrors enke, Hustru Gertrud Jakobsdatter (DN I 764). Han ble sannsynligvis ridder ved kong Christophers kroning i 1442 og nevnes i et brev fra 09.04.1444 som høvedmann i Gudbrandsdalen (DN VIII 322). Kort tid senere – visstnok i 1445 og i hvert fall en tid før 23.02.1446 (DN III 789) – ble han

²¹⁵ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - I Rømer-Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 268. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 400.

drept av storbøndene i dalen, blandt disse Sigurd Torsteinsen [List] (DN I 927).

Fra Henning Sollied: «Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg», NST VI (1937-38), side 146-147, hvor det feilaktig antas at Olav og Benkt var brødre og sønner til Herr Harnikt og Hustru Jorunn til tross for at brevet fra 1457 siteres!

«Hovin omtales i flere brev i Diplomatarium Norvegicum. Således makeskifter presten i Fåberg, Gunnar Brynjulfson (som tilhørte Kusse-slekten) i et brev datert 04.04.1388 (DN II 510) 10 øresbol i Nordre Hovin og ½ markebol i Klundrevold til en Berdor Ivarsen mot 14 øresbol i Faxeberg i Fåberg. Berdor nevnes for øvrig også i flere brev mellom 1381 og 1398.

Sannsynligvis er han identisk med den «Berdor på Hovin» som omtales – som forlenget død – i et brev datert 25.07.1463 (DN II 848) hvori to menn vidner om at deres fedre i sin tid hadde hørt «Guttorm Alfson på Hunder» erklære at han hadde lånt sin frende Berdor på Hovin sin odelsgård Eidesby på livstid, og at Guttorm, da Berdor og dennes sønn Halvard var døde, hadde talt til «Hustru Jorunn på Hovin» og søkt å få godset tilbake, noe Jorunn imidlertid hadde avslått med den begrunnelse at hun da «ikke ville få bygslet nordre Hovin».

Men man kjenner mer til hustru Jorunn. I et brev fra 1457 (DN VIII 364, uten dato) kunngjør en Bjørn Jonsen at han var på Hovin da Biskop Olav av Bergen gjorde arveskifte etter sin mor, Hustru Jorunn, ved hvilken anledning Olav hadde skjenket sin farbror Stephan Andersen forskjellig gods på Tretten. Denne gave ble også bekreftet i et annet brev samme år (DN X 330) av en Nikles Olavsens på Hovin. Hustru Jorunn på Hovin er således identisk med Hustru Jorunn Sunnulfsdatter som var gift med Harnikt Henriksen [Gyldenløve] til Glømen med hvem hun hadde barna Olav Harniktsen, biskop i Bergen, og Herr Benkt Harniktsen, lensherre i Gudbrandsdalen, død i 1446. Disse brødre skifter 10.07.1442 jordegodset etter foreldrene (DN I 783). Da Hovin overhodet ikke nevnes på skiftet, må sammenhengen sannsynligvis være den at Hustru Jorunn før ekteskapet med Harnikt har vært gift med Hallvard Berdorsen på Hovin, og har fått beholde bruken av denne gård for sin livstid. Hustru Jorunn var datter til Sunnulf Ivarsen som nevnes mellom 1383 og 1415, og som en tid var sysselmann på Hedemarken og søster til Arnbjørn Sunnelvsen som var prost i Bergen i 1398 og fortsatt i 1410.»²¹⁶

Gift 2. gang

Barn:

Soleig Sunnulfsdatter(?). Født omkring 1385. Død etter 1436. (Se XV:32416).

XVI:65157 mm mm mm mf mf ff fm ff

Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter Hundorp?]. Ombudsmann. Født omkring 1250. Levde 1330.

Tjøstolvs foreldre er ikke kjent, men det er trolig at hans far het Haakon.

Han hadde følgende barn (minst):

Ca. 1275: Haakon, levde i 1323 og døde ca. 1330.

Ca. 1275: Finn, nevnt i 1323 og 1330.

Ca. 1280: Guttorm, gift med en datter til Sigurd [Eldjarn] på Sundbu, nevnt i 1345, begge døde trolig høsten 1349.

Tjøstolv hadde trolig følgende søsken:

Turid Haakonsdatter(?).

Bjarne.

Tjøstolvssønnene som tok arv etter «Hustru» Gjertrud Paalsdatter, må ætte fra en farsøster til «Hustru» Gjertrud, og etter alderen må det da være denne Tjøstolv som er hennes søskenbarn.

Det var ikke lite gods den mektige fruen på Sandbu eide. Først og fremst hele Sør-Sandbu som i 1600-årene hadde en landsskyld på 10 huder med Heimdalen og Heimdalsvannet, to gårder i Nord-Sandbu, trolig hele Sandbu da ikke noen annen eier er nevnt i den tiden. Dertil 1 markebol i Rolstad, Fron, de tre ødegårdene i Øyer, og nordigard Bjørke på Tretten, Geisar på Lom, sygard Sunde og en part i Råstad, Sorem, Rud (Rudi) og Snerle i Vågå, kvernene i Tesse, minst 5 øresbol i Lid, Gausdal, og de tre gårdene i Dal sokn i Luster.

Hvem kan så ha vært far til disse Tjøstolvssønnene, Guttorm, Finn og Haakon? Tjøstel eller Tjøstolv, som nok var den vanlige skrivemåten, er et navn som var svært lite brukt i Gudbrandsdalen i så gammel tid som først i 1300-årene. Blandt alle de brev vi kjenner, er det bare nevnt en gudbrandsdøl som bar det navnet. Det er Tjøstolv Dikter, som nevnes i to diplomer omkring 1330 som ombudsmann for sysselmannen i Gudbrandsdalen, hr. Guttorm Eiriksen.

²¹⁶ Henning Sollied: Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg, NST VI (1937-38), side 146-147. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - I Rømer-Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 268. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 395, 400. Store Norske Leksikon om Olav Harniktsson. Tore H. Vigerust: «Glommen-ætten fra Øyer», på internet 5.10.2003.

Han satt opp et brev på Jorekstad (Jørstad i Fåberg), datert 21.05.1330(?). Datering er uvisst, brevet er antagelig noe eldre. Det gjaldt en sak som Bjarne Eysteinsen på Myre hadde reist om pantsetting av Enge på Tretten (DN VII 132 «Regesta Norvegica» IV, nr. 749):

«Allum mannum þeim sem þetta bref sea ok höyræ sændir »iostolfr diktære vmbodæs madr Guðþorms Eiriks sunar q. g. ok sinæ. ek gere ydr kunnikt at a manædagen nestæ æftir hægæ þorsdagh var ek a Joregstadum stæmnbönom a Fogabæ(r)gi let þa Biænne j Myri ganga vitni firir mer er baro Öystein Hauadr sun ok »olleifr Jons sun at þeir varo hia ok höyrdu a Norðreimi er Biænna j Myri stæmdi Jfuære tava vi nattæ stæmnu til Joregstada at lydæ þær vitnum sinum vm iorðænæ j Eingivm a »röten. þet hafdu þeir ok i vitnis burð sinum at Biænne stæmdi fyrnæmdum Jfuære til logma(n)zs i Hamar vi *mattom firir Botholfs vaku vm *fy(r)nændæ iorð. æ(f)tir þet baro þeir vitni vm Agmundr træntær ok »olleifr at Öystein fader Biænna fek Jfuære taua iii kyyr ok sætti iorð sinæ j væd j mote j Eingium ok skildi Öystein eigæ a köypri a sua myklu sem fall vyrði j Eingium af Jfuære. item toko þeir bok j hond ser ok vitnædo Alfr *Guðrnær sun ok »olleifr Jons sun at Jfuær tauæ veiti þui vidr gaungu at han hafde fystæ pening ok öfstæ ok allæ þær j millim af Öysteini bondæ firir halft fimtæ öyris boll j Eingium ok ero nu liðnir xiii vetr sidæn er þesser iorð var vt sæt att vede ok til sanz vitnis burdr sætti Asle a Jostadum sit insighli med minu insigli firir þetta bref er gort var a þeim timæ sem fyr sægir.»

Sammendrag:

«Provsbrev fra Tjostolv "diktære", Guttorm Eirikssons ombudsmann:

Han var på Jørstad, da Øystein Håvardsson og Torleiv Jonsson vitnet at de var på Nordrum da Bjarne [Øysteinsson] i Myre stevnet Ivar tave angående jordene i Enge på Tretten, først til Jørstad og så til lagmannen i Hamar.

Videre vitnet Agmund træntær og Torleiv at Bjarnes far Øystein gav Ivar 3 kyr og [Ivar?] satte sin jord i Enge i pant imot, og at Øystein skulle ha rett til å kjøpe så mye jord i Enge som Ivar ville være av med.

Likeså vitnet Alv Gudrunsson og Torleiv Jonsson at Ivar vedgikk å ha fått full betaling av Øystein bonde for 4½ øb i Enge, og at det var gått 13 år siden denne jorden var satt i pant.

Beseglet av utstederen og Asle [Ivarsson?] på Jostadum.»

Orig (perg): Jørstad i Fåberg (1867).

Det andre diplom er datert 08.03.1329 (DN XXI 42, «Regesta Norvegica» IV, nr. 653):

«Provsbrev fra Tjostolv "dictere", ombudsmann for Guttorm Eiriksson:

Han var samme dag på Jørstad, da Agmund i Kasterud og Trond vitnet at Alv på Fliflet hadde stevnet Audun Klundr til Jørstad angående en ku. Torleiv Jonsson og Dis Håkonsdatter vitnet at de hadde sett kua, som Alvs far Øystein hadde eid, og likeså at de hadde vært til stede da kua ble solgt. Agmund og Trond vitnet dessuten at Audun hadde avlagt ed på at han ikke skyldte Øystein eller hans arvinger noe.

Beseglet av utstederen og Reidar på Jørstad.»

Dette viser at vi er på rett vei. Først har Tjostolv "Dikter" hatt lensmannsombudet, så sønnen Haakon, og da han døde kom hans bror, Guttorm Tjostolvsen, og etter ham sønnen Paal Guttormsen.

Antagelig hadde Tjostolv en søster som het Turid Haakonsdatter, i så fall var hans patronymikon Haakonsen.

Et vitnebrev datert 14.05.1330 fra Haakon Tjostolvsen, Guttorm Eiriksens lensmann, og Guttorm på Hundorp omhandler et salg (DN II 177, «Regesta Norvegica» IV, nr. 748):

«Vitnebrev om salg fra Håkon Tjostolvsson, Guttorm Eirikssons lensmann, og Guttorm på Hundorp:

De var på Hundorp i Fron, da Turid Håkonsdatter med sin ombudsmann Finn Tjostolvsson solgte til Hønsel Jonsson det hun hadde arvet etter sin far i Oskehaug i Øyer; hun fikk 2 kyr lag og hadde da fått full betaling.

Til stede var Eirik skjegg, Torljot, Arne ryt, Ogmund rigi og Jon gylte.

Beseglet av utstederne [og vitnene?].»

Orig (perg): Rindal i Øyer (1852).

Tjostolv hadde en bror som het Bjarne. Tjostolvs sønn, Haakon, kjøpte et halvt øresbol i Rindal av sin farbror ifølge et brev skrevet på Rindal i Øyer 07.05.1323 (DN II 149, «Regesta Norvegica» IV, nr. 220):

«Vitnebrev om salg fra Torleiv prest på Fåberg, Botolv prest i Øyer og Erlend vicarius:

De var samme dag på Rindal, da Haakon Tjostolvsen og Bjarne, hans farbror, håndtokes, og Bjarne vedgikk å ha fått full betaling for ½ øresbol i Rindal og fjerdedelen i kvernhuset i Megn, som Haakon hadde solgt ham.

Beseglet av utstederne».

Det har blitt skrevet mye i historieøkene om den store mannedøden i 1349. Flere av våre mest kjente historiegranskere i eldre og nyere tid har forsøkt å regne ut hvor stort folketapet kan ha vært, men de har ikke klart å bli enige om ett visst antall. Det kan ha vært mellom en og to tredjedeler av befolkningen!

Men det som fremvises her om Hundorpsætta, gjør det i det minste mulig å få rede på mannefallet i en spesiell ætt, selv om ikke det heller er helt pålitelig. Det er et minstetall, da vi ikke kjenner hele ættekretsen og må regne med at vi ikke har kunnskap om alle. Noen døde muligens i så ung alder at de ikke er nevnt i gamle brev. Men vi kjenner i det minste 25 kvinner og menn blandt de nærmeste slektninger og skyldfolk til Guttorm Tjostolvsen og vet at av disse døde 10 i de forferdelige dagene i november og desember 1349. Guttorm selv strøk med, sammen med sin hustru, dertil en av brorsønnene hennes og hans hustru. Videre antagelig Guttorms sønn, hans datter og hennes mann, som nylig må ha blitt gift. Dertil døde to brorsønner til Guttorm og en brordatters sønn. De som fortsatt levde var 8 voksne – 4 av disse var gamle folk – og 7 småbarn!

Hundorp gård i Sør-Fron er kjent som Dale-Gudbrands gård, og kjent fra Olav den helliges kristning av

Gudbrandsdalen i 1021.

²¹⁷ Gården ligger midt i et storhaugsentrum fra jernalderen. Gerhard Schøning beskriver i 1755 fem store gravhauger, og man holdt på å fjerne den ene av dem. Nå ligger fire igjen, med diameter mellom 23 og 32 meter er de utvilsomt de største i Gudbrandsdalen. Foruten haugene er det en firkantet steinsetning og rester av en rund steinsetning på stedet. En regner også to mellomstore hauger på nabogården Hjetlund med til storhaugene på Hundorp.

«Dale-Gudbrand» er en person som opptrer i «Olav den helliges saga» i Snorres «Heimskringla». Han skal ha bodd på gården Hundorp i Gudbrandsdalen på 1000-tallet, og skal ha vært en av de mektigste menn i Gudbrandsdalen på den tiden, med rang som herse. Han nevnes i Håkon jarls saga som alliert med Håkon jarl i striden mot Harald Gråfell.

Heimskringla, Snorre Sturlasons kongesagaer, beskriver i «Olav den helliges saga», møtet mellom Olav Haraldson og hersen Dale-Gudbrand på gården i 1021. Olav Haraldson lurte Dale-Gudbrand og bondehæren hans til å se bort fra Torsbildet ved å si «Se, der kommer vår gud med stort lys!» og peke på soloppgangen i øst. Samtidig tok en av mennene til Olav Haraldson, Kolbein den sterke, og knuste torsbildet med klubben sin. Det ble starten på innføringen av kristendommen i Gudbrandsdalen, og Dale-Gudbrand måtte senere bygge en kirke på gården sin. Klubben til Kolbein den sterke er også avbildet på Sør-Frons kommunevåpen (Wikipedia).²¹⁸

(Barn XV:32579)

Gift

Barn:

Haakon Tjøstolvsen Hundorp. Lensmann. Født omkring 1275. Levde 1323. Død omkring 1330.

Haakon var sønn til Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter (~1250 - >1330).

Han var lensmann og er nevnt første gang i et brev skrevet på Rindal i Øyer 07.05.1323 Han kjøpte da et halvt øresbol i Rindal av sin farbror Bjarne (DN II 149, «Regesta Norvegica» IV, nr. 220):

«Allum mannum þæim sem þætta bref sea edr høeyra sendr Þorlæifuer prestr a Foghaberghi Botolfuer prestr j øya Erlændr prestr vikarius q. g. ok sine ydr gerom mer kunnict at mer varom j hia j Rindar dalle a laugherdaghen nesta eftir hælgha þorsdagh a iiiii are rikis vyirduleghs herra Magnusar Noreghs Suia ok Gota kononghs at þæir toko handom soman Hakon Þostolfs sun ok Biærne fadur broder hans med þui skillorde at Biærne viðr gek at han hafdi allæ penigha firir halfs øyris boll j Rindrulle. ok fiordonggen or kuærnhussinu j Megn þui er han hafði sællt hanum ok till sanz vitnis burdr sætu mer vor insigli firir þætta bref er gort var dagh ok tima sem fyr sæghir.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om salg fra Torleiv prest på Fåberg, Botolv prest i Øyer og Erlend vicarius: De var samme dag på Rindal, da Haakon Tjøstolvsen og Bjarne, hans farbror, håndtokes, og Bjarne vedgikk å ha fått full betaling for ½ øresbol i Rindal og fjerdedelen i kvernhuset i Megn, som Haakon hadde solgt ham.

Beseglet av utstederne».

Å være lensmann på den tiden var et viktig ombud. Han har således vært en fremstående mann i Sjørdalen, og en skulle ha ventet å finne navnet hans flere ganger. Det var meget vanlig å få lensmannen til å ordne med gårdshandler og å sette opp brev. Men vi finner ham bare nevnt en gang til, på Farestad (Forresgtad i Venabygd) der han setter opp et brev om en arvesak som gjaldt Bø 29.05.1330 (DN VI 136, «Regesta Norvegica» IV, nr. 750):

«Provsbrev fra Håkon Tjostolvsson, Guttorm Eirikssons lensmann:

Han var på Fåråstad i Venabygda, da brødrene Guttorm og Helge på egne og faren Jons vegne, og på den annen side [Simon?]¹ og Odd i ombud for Ogmund Halldorsson, møtte i en strid om 10 øb i Bø i Venabygda, som brødrene bodde på. Brødrene førte vitnene Sunniva og Olov Erlingsdatter på at Ogmund Hallvardsson [utydlig i original, kan være Haldorsson] tidligere hadde vedgått at Jon og sønnene eide jorden.

Beseglet av utstederen, Sigurd slu, Trond på Steine, Bergsvein på Fåråstad og Håkon på Lunde.»

Han må da trolig ha gått bort omkring denne tiden, muligens allerede samme år.

Haakon hadde antagelig sønnen

Ca. 1310: Alv Haakonsen Hundorp, nevnt i 1341 (DN III 207) og 1345 (DN II 271).

Alv eide jord i Rindal etter sin far. 12.06.1342 hadde han på Rindal i Øyer gjort makeskifte med Olav Niculassen (trolig sønn til Niculas på Alme, nevnt i 1330), slik at Alv fikk 7 øresbol i Rindal mot at Olav fikk 1 markebol i Brekke. Alv skulle dessuten betale et mellomlegg som (sysselmannen) Guttorm Eiriksen og Alv Finssen skulle avgjøre størrelsen på (DN II 249).

Dette ble gjort 13.12.1342, da sysselmannen skrev en bekreftelse på dette. Antagelig var Olav Niculassen svoger til eller på annen måte i slekt med Alv (DN II 252).

²¹⁷

²¹⁸ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 39-40, 43, 46, 62-64.

25.02.1345 fikk Alv Haakonsen fullmakt av Alv Finnsen til å «tiltale de menn som hadde talt ille om han i Guttorm Eiriksens syssele». Det fremgår ikke hvor brevet er skrevet, men det finnes i gårdsarkivet på Rindal (DN II 268).

Siste gang vi finner noe om Alv Haakonsen, er i et diplom han er med å skriver på Brettingen i Ringebu 17.03.1345 (DN XIII 19).

Det ser derfor ut til at han strøk med høsten 1349. Han har trolig hatt barn, men en kan ikke se at noen av disse har levd etter ham.²¹⁹

Finn Tjøstolvsen Hundorp. Født omkring 1275. Levde 1330. (Se XVIII:259171).

Guttorm Tjøstolvsen Hundorp. Født omkring 1280. Død omkring 1349 på Hundorp, Sør-Fron (OP). (Se XV:32579).

XVI:65159 mm mm mm mf mf ff fm mf

Sigurd Eldjarn. Født omkring 1230. Død omkring 1310.

Sigurd er født ca. 1230 og døde ca. 1310.

Han hadde

sønnen Erland. født ca. 1270, og som trolig døde ung, samt en datter. født omkring 1275, gift med Guttorm Tjøstolvsen Hundorp.

Han skal etter bygdetradisjonen ha vært ridder, men dette fremgår ikke i kildene og er antagelig en sammenblanding med hans sønnesønn med samme navn.

A. Hole sier i Sunnmørstidsskriftet at han var sysselmann, men det kan heller ikke bekreftes.

[Sigurd nevnes bare en gang – på Våge 07.05.1336 – lenge etter at han døde (DN III 185, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1178):

«Wyrdulæghom herræ sinum herræ Magnusi mædr guds miskun Norex Ssyya Gota kononge. sændr Olauer Bryniulfs son Eindridi Nikulas son [Arne Nichulas son I)] Pall Kiæytills son Eilifuer Nichulas son. Eirikær Ellænz son. q. g. ok sinæ audmykia þionosto. Ydr se kunnigt at mer warom a þingi a Wagha a tystdaghen nesta firir hælghaþorstdaghen a xvii are ydars rikis. at herræ Sighurdr Ellenz son let þær bera firi oss ssua fallen vitni vm vafn þet sæm hæitir Hæimdall. Baro þær sua vitni Arne staur. Biorn fauskær. Narue gester. at þær waro a Liufærwange a Wagha er allþingi war nordæn at Rost eftir frafall Magnusær konongs. Let þa Sighurdr elldiarn lesa bref Ssuærris konongsen. at han gaf Jværa gamlæ gesleng er atte Sundbu ok allum hans eftirkomandom wafn fyrnæmt Hæimdall. Eftir þæt hœyrdu þær bref Hakoner konongs gamlæ. ok Magnusær konongs er samþyctu bref Suærris konongs mædr sinum brefuenom vm fyrrinæmt vafn till allrær æighu. þær eftir baro þær sua vitni ord faudurs sins ok sinæ samvisku Pall stetær Erlingær moske. Sighurdær rœfuer. Jvæ pramær. Eirikær Monan son Kollbæin a Haraldzstaudum Gunnær Biærnær son. at aller Sundbuss men er att hafua Sundbu eftir Jvæ gesleng. hafua friallslega ok a kiærolaust ofnæmt Hæimdals vafn aat. till allrer eighu. Jtem baro þær2 vitni Stæinfinnær a Hamre Holmær skalle Jon a Spæirristaudum. Eirikær stamf. Arne Botolfs son. Arne kiæpper at aldri vissu þær annet en aller Sundbus men atto frialst Hæimdals vafn till allrær æighu. Jtem budu þær þær eftir aller þingh men a þui þinghi at þær vissu æighi annat sannære firir gudi. en þær haufdu þa boret. Tok ek Olauer fyrnæmdær ok till stæmdær j vmbode Gudslæiks Eindridær sonar er syslu ok vmbod ydart min hærræ hafuer nordr mædr oss vm nœdræluta Gudbranzdala þæssor vitni. Ok till sanz vitnisburdær settom mer wor jnzsigli firir þetta bref er gort war a dæighi ok are sem fyr seghir.»

1) Dette Navn er i Sundbu-Brevet forglemt og tilskrevet efter de øvrige; i Bjölstad-brevet har det derimod den her givne Plads.

2 Bjölstad Brevet tilføier sua.

Sammendrag.

«Provsbrev fra Olav Brynjulvsson (ombudsmann for Gudleik Eindrideson, kongens sysselmann i Nord-Gudbrandsdalen), Eindride Nikolasson, Arne Nikolasson, Pål Kjetilsson, Eiliv Nikolasson og Eirik Erlendsson til kong Magnus [Eriksson]:

De var samme dag på tinge i Vågå, da herr Sigurd Erlendsson førte sine vitner angående eiendomsretten til Heimdalsvatnet:

Arne staur, Bjørn fausk og Narve gjest vitnet at de var på Liufærwange på Vågå, på det alltinget som ble holdt nord for Rost [grenseskille som må søkes mellom Kvam og Sødorp sogn i N Fron] etter kong Magnus' [Lagabøtes] død, hvor Sigurd Eldjarn lot lese kong Sverres gavebrev på Heimdalsvatnet til Ivar gjesling på Sandbu og hans etterkommere, og likeså kongene Håkon gamles og Magnus' stadfestingsbrev.

Deretter vitnet Pål stett, Erling moske, Sigurd ræfuer, Ivar pram, Eirik Munansson, Kolbein på Harildstad, Gunnar Bjørnsson, Steinnfinn på Hammer, Holm skalle, Jon på Sperstad, Eirik stamf [Muligens etter Stamstad i Lom], Arne Botolvsson og Arne kiæpper at Sandbu- mennene alltid siden hadde hatt full eiendomsrett til vannet.

Beseglet av utstederne.»

Det gjelder det samme for Eldjarn-navnet som for Gjesling. Opprinnelsen er ett personlig tilnavn som en bare kjenner fra skinnbrevet gjengitt ovenfor, men det er senere blitt brukt som navn på etterkommerne til Sigurd Eldjarn:

«Let þa Sighurdr elldiarn lesa bref Ssuærris konongsen. at han gaf Jværa gamlæ gesleng er atte Sundbu ok allum hans eftirkomandom wafn fyrnæmt Hæimdall».

²¹⁹ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 43-45, 62.

Den egentlige form av Eldjarn er «Eldiarn», med betydningen «ildstål», dvs. fyrstål (Henning Sollied - Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten 2, side 270 (NST Bind VIII).

Fra Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I om Eldjarnætta på Vågå, side 18-20:

«Man har forsøkt å knytte ætta til gården Valbjør i Vågå, men de finnes intet i kildene som gir grunnlag for dette i den eldste tiden. Gården nevnes første gang i 1495, da Erlend Trondsen solgte gården til Lasse Munk (DN III 997).

Det var, så vidt det er mulig å greie ut, ikke etterkommerne til Sigurd Eldjarn som hadde odelsretten til Valbjør, men Tynnølætta. Sønnene til Trond Eindridsen(?) på Tynnøl og hans første kone må ha vært i nært slektskap med Erlend Trondsen, men noen forbindelse mellom Erlend og den eldste Eldjarnætta kan ikke påvises.

Da professor Gerhard Schøning reiste gjennom Gudbrandsdalen i 1775, var han også på Kvarberg også, og der hørte han sagnet om Eldjarnætta som han forteller slik:

"Her Knut Ildjern, som havde 7 Sønner, og at deres Moder var en meget dydig og gudfrygtig Dame, som af Sorg over sine Sønners slette Opførsel, slog sig fra Verden, og satte sig ned, i en Avkrog, paa ett Sted, kaldet Skaar Vangen. Hun var selv en Giæsling, af hvilken Familie de endnu værende Opsiddere paa Gaarden Quarberg i Vaage Sogn berette sig at nedstamme, der ved deres ædle Tænkemaade og Opførsel, berettes at skille sig fra den gemene Hob, og viise en ædel Herkomst."

Det eneste som en her kan si må være feil, er at mannen skulle hete Knut Ildjern. Det må være Sigurd Eldjarn det er ment.

Man kan spørre seg hvilken vekt som kan legges på slike muntlige overføringer. I dette tilfelle var antagelig fortelleren Erik Øysteinsen Kvarberg, født ca. 1738, og som trolig levde i 1775. Hans farfars mor var Ingeleiv Jacobsdatter. Hennes mor var Eli Pedersdatter Valbjør, datter til Peder Trondsen Valbjør og Anne Ivarsdatter Sandbu, født ca. 1600. Om hun, som rimelig er, fortalte historien da hun var gammel, blir sagnet bare ca. 100 år gammelt når professor Schøning skriver det ned.

Det er i det hele ikke mye vi ved om mannen. Han levde og eide Sandbu i 1280, for det står det i brevet fra 1336.

Dessuten fant professor Schøning et skinnbrev i Lom prestearkiv fra 1270, som Sigurd var medforfatter til, men brevet er ikke gjenfunnet senere og må ha kommet bort. Han var da sammen med to krossbrødre på Hamar og en Erlend Amundsen.

Det er sagt at han eide Valbjør og det er selvfølgelig mulig, men noe kildegrunnlag for dette finnes ikke. Det kommer seg trolig av det at så mange brev som gjelder Eldjarnætta er funnet på Valbjør, men de har kommet dit senere.

Om nå Sigurd Eldjarn hverken var ridder eller sysselmann, så sier det seg selv at han som eier av det mektige Sandbugodset, må ha hatt høy status i bygda og dalen og vært en av de fremste menn på Opplandene i den tiden. Da var Sandbu en gård, nå er det fem.

At han var gift med odelsarvingen i Gjeslingætta hadde også mye å si, selv om hans svigerfar – Ivar «Unge» Gjesling av Sandbu – hadde mistet den kongelige gunst.»²²⁰

(Barn XV:32580)

Gift mellom 1245 og 1250 med neste ane.

Barn:

Erlend Sigurdsen Sandbu. Ridder. Født omkring 1270.

Erlend døde antagelig ung, hvilket kan forklare hvorfor han ikke er kjent fra gamle kilder.

At han døde etter faren fremgår av navneskikken på den tiden, da Erlands eldste sønn het Sigurd, og ett levende menneske ble ikke oppkalt dengang. Slikt kom først i bruk på 1600-tallet.

Erlend hadde 2 sønner, Ca. 1300 Sigurd, gift med Gudrun Ivarsdatter, døde i den store mannedøden høsten 1349, og Gunnar, gift med Jarthrud Paalsdatter [Bratt].

Deres eldste sønn, Hr. Sigurd Erlandsen «av Sundbu», er født ca. 1300 og døde sikkert under mannedødshøsten 1349, sist i oktober eller i begynnelsen av november.

Første gang han nevnes er i et brev av 07.05.1336 om retten til Heimdalen (DN III 185, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1178):

Sammendrag.

«Provsbrev fra Olav Brynjulvsson (ombudsmann for Gudleik Eindrideson, kongens sysselmann i Nord-Gudbrandsdalen), Eindride Nikolasson, Arne Nikolasson, Pål Kjetilsson, Eiliv Nikolasson og Eirik Erlendsson til kong Magnus [Eriksson]:

De var samme dag på tinge i Vågå, da herr Sigurd Erlendsson førte sine vitner angående eiendomsretten til Heimdalsvatnet:

²²⁰ Gerhard Schøning: Reise gjennom Gudbrandsdalen, side 40-42. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 16, 18-20, 56.

Arne staur, Bjørn fausk og Narve gjest vitnet at de var på Liufærwange på Vågå, på det alltinget som ble holdt nord for Rost [grenseskille som må søkes mellom Kvam og Sødorp sogn i N Fron] etter kong Magnus' [Lagabøtes] død, hvor Sigurd Eldjarn lot lese kong Sverres gavebrev på Heimdalsvatnet til Ivar gjesling på Sandbu og hans etterkommere, og likeså kongene Håkon gamles og Magnus' stadfestingsbrev.

Deretter vitnet Pål stett, Erling moske, Sigurd ræfuer, Ivar pram, Eirik Munansson, Kolbein på Harildstad, Gunnar Bjørnsson, Steinfinn på Hammer, Holm skalle, Jon på Sperstad, Eirik stamf [Muligens etter Stamstad i Lom], Arne Botolvsson og Arne kiæpper at Sandbu- mennene alltid siden hadde hatt full eiendomsrett til vannet.

Beseglet av utstederne.»

Han er der kalt «Herre» og har således da vært ridder. Vi vet ikke når han ble ridder, men han var gift med en datter fra Sudreimætta som sto i nær skyld til kongehuset.

Det er trolig at Sigurd ble slått til ridder i forbindelse med høytidelighetene da Magnus Eriksen ble erklært myndig i Norge i 1332, bare 16 år gammel, og hr. Erling Vidkunnsen gikk av som drottsete. Det var nok ved dette tilfelle at festeøllet ble drukket, for han må ha blitt gift med fru Gudrun Ivarsdatter, datter til hr. Ivar Jonsen, (ridder, død i 1310), og sønn til hr. Jon Ivarsen Raud til Sudreim, (baron, riksråd og ridder, død i 1302) og Aasa. Hun var således brorsdatter til hr. Havtor Jonsen, en av de fremste menn i landet.

18.11.1345 falt det dom i en sak mellom to krossbrødre og prester om en gård «Røyenn», der det er sagt «fikk (d.e. ga) hr. Sigurd Erlandsen till fullrar eigu». da det knapt har levd to riddere med dette navnet, må det være hr. Sigurd i Sundbu som har gitt denne gården til kirken (DN IV 294, «Regesta Norvegica» V, nr. 806):

Sammendrag.

«Domsbrev fra Guttorm [Pålsson], biskop av Stavanger, Salmund Styrmerisson, kannik samme sted, og Tore [Halldorsson] klerk:

Kom på stevne for dem i bispegården i Stavanger 16 nov sira Torgeir Berdorsson, i sak med sin brorsønn Eirik Håvardsson, i samsvar med vedfestede brev og kongebrev [nr 777-778].

Eirik møtte ikke. Eirik hadde overtatt alt gods etter sin far, sira Håvard [Berdorsson], som om han skulle være ledet til arv etter loven. I tillegg søkte Eirik av herr Sigurd Erlendsson 8 mmb i Røyne som herr Sigurd hadde overtatt fra Torgeirs bror sira Gudbrand [Berdorsson].

Eiriks krav kjennes maktesløse, og hele arven etter sira Håvard tilkjennes sira Torgeir, som skal ha full erstatning av Eirik for tapt landskyld, og bøter etter seks manns dom, foruten 10 mark forngild for strev og bry.

Beseglet av utstederne-»

Det må også være han som 16.02.1349 i Vågå satt sitt segl på et brev, selv om han der hverken er nevnt som herre eller ridder (DN V 207, «Regesta Norvegica» V, nr. 1118):

Sammendrag.

«Innberetning om provsopptak fra Alv Erlendsson, ombudsmann for Eirik slembe, til kong Magnus [Eriksson]:

På kirkevollen i Vågå vitnet for ham Sigmund, Henrik, Bård og Tormod at de var i Holdbø i Vågå, på herredsstevnebøen, da Olav Grimsson tok kongens vissøre, i vadmél, korn, kuhuder, bukkeskinn og geiteskinn.

Likeså vitnet Jon Erlingsson om det samme.

Til stede ved provsopptaket var Sigurd Erlingsson, Eindride Nikolasson, Eiliv Nikolasson, Sigurd Vikingsson, Dag Arneson og Helge Bårdsson.

Beseglet av disse vitnene og utstederen.»

Om han og fru Gudrun har hatt barn er ukjent. Antagelig hadde de det, men de må være døde før foreldrene og i forbindelse med den store mannedøden.

Det var hans yngre bror, Gunnar, som fikk Sundbu-godset.

Han er født kort tid etter 1300 og død etter 1362, men før 1378. Det er mulig at han strøk med i «Drepsotta» i 1371.

Den første kjende pestepidemien i Norge var Svartedøden, som kom til Bergen i 1349. Senere kom det pest til landet i 1359-60 (barnedøden) og i 1371 (drepsotta).

Gunnar ble gift med Jarthrud Paalsdatter av Brattætta i Sogn mellom 1345 og 1353.

30.03.1353 (feildatert i diplomatariet) avtalte Gunnar og Jartrud, som da alt hadde overtatt Sundbu, på Grytting i Fron med slektsarvingen til fru Gudrun Ivarsdatter, hr. Sigurd Havtorsen av Sudreim og Giske (hennes søskenbarn), der de avsto til hr. Sigurd Havtorsen alt gods hr. Sigurd Erlandsen og fru Gudrun Ivarsdatter hadde eid på Romerike, Hadeland og i Agder, med laksefisket i Sogndal, mot at alle andre krav skulle falle bort. En kan se at dette har vært et arveskifte etter barnløse folk, der skyldfolket på begge sider var enige om delingen. Dette er først gang Gunnar Erlandsen er nevnt (DN I 284, «Regesta Norvegica» VI, nr. 205):

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea edr høeyra senda sira Audun Kolbeins son Holte Gunnars son

Jon Erlendz son Gudmundr slæghr Halfuuarðr staur Sigurðr Finsson Barðr a Odhin ok Barðr a Pozsini Q. G. ok sina. Mer gerom ydr kunnict at mer varom a Grytingh a Frone j suemfstofonne j sydra gardenom saghom handerband þeira ok hýrdum ord þeira af einni halfuu Herra Sigurðar Hafþores sonar ok annare halfuu Gunnars Erlendz sonar ok Iarþrudu Paalls dottor kono hans vndir þuiskillorde at þau Gunner ok Iarþrud gafuo ok afhendo herra Sigurði Hafþores syni þetta anemft gooz. fyrst allær þær iarder sem herra Sigurðr Erlendz son atte a Raumariki ok fru Gudrun Ifuers dotter kona hans ok sua allar þæær iarder sem þau atto a Aghdom med laxa fiski j Sokna dalenom a Hadalande ok Heidmorkenne. gaf herra Sigurðr þar apþr j mote Gunnare ok kono hans Iarþrudi Paalls dottor allan þan rett ok till talu er han hafde till þess arfs eppter herra Sigurð ok fru Gudrunu ok afhende fra seer allungis huar sem han kan þat vpp spyria vttan adærnemft gooz ok iarder. hafdu þau þat j skillorde sino Gunnar ok Iarþrud at þau [ok] þeira arfuinghir skula aldri eigha tilltalu till fynemfdra gíafuar edr satmala, en suaframt at Gunnar edr Iarþrud edr nokor þeira erfuinghia riufa edr riufa lata þenna satmala þa skall herra Sigurðr vera sialfsettr apþr j fynemfdan arf eppter herra Sigurð ok fru Gudrunu, en Gunnar ok kona hans Iarþrud edr þeira erfuinghiar skulu aldri eigha rett edr tilltalu till þess arfs. Varo þau saat ok alsaat vm allt þat gooz sem herra Sigurðr Hafþores son hafde haft till þesso daghs. Ok till sannynda her vm setti Gunnar sitt insigli med varom insiglum firir þetta bref er gort var a Grytinghi laughrdaghen j paska viku a xiiii are ok xx rikis vars wyrdulaghs herra Magnúsar med guds naad Noreghs Swia og Skane konongs.»

Tillegg: Bagpaa Vidissen med en noget senere Haand: vm gose þet sëm a Augdum liggir ok laxsa fiski sëm herræ Sygurðr Hafþors son... :

Sammendrag.

«Vitnebrev om arveforlik, utf av sira Audun Kolbeinsson, Holte Gunnarsson, Jon Erlendsson, Gudmund sløg, Hallvard staur, Sigurd Finnsson, Bård på Ode og Bård på Tokse:

Dei var i søvnstua i søre garden på Gryting på Fron. Der handtokst Gunnar Erlendsson og Jartrud Páldotter, kona hans, med herr Sigurd Havtoresson og lét han få all jord som herr Sigurd Erlendsson og fru Gudrun Ivarsdotter, kona hans, hadde ått på Romerike, Hadeland, Hedmarka og Agder, og laksefisket i Sokndal.

Til gjengjeld gav herr Sigurd avkall på all annan arv etter desse to. Freistar Gunnar og Jartrud eller arvingane deira å bryte forliket, forspiller dei alle krava sine på arven, som då skal gå til herr Sigurd Partane var no forlikte om det godset som herr Sigurd Havtoresson hadde hatt hittil.

Besegla av Gunnar og utf.»

Tre år senere, 03.02.1356, kunngjør Sigurd Petersen på Aukrust i Lom og Sigurd Olavsén at Gunnar Erlandsen og hans hustru, Jarthrud Paalsdatter har solgt 12 kyrleier jord i nordre Surheim (Sulheim) til Hallvard Isaksen. Dette salget ble foretatt på «Sigmundsnes» i Lom (DN III 288, «Regesta Norvegica» VI, nr. 375).

30.05.1362 er Gunnar Erlandsen tilstede som vitne på Lyen i Vågå, men er ikke nevnt senere (DN III 326, «Regesta Norvegica» VI, nr. 835).

Gunnars enke, Jarthrud Paalsdatter [Bratt], var datter til Paal Arnfinnsen [Bratt] i Hvamm i Hafslo, født ca. 1300 og nevnt i 1325 og 1333. Hennes mor het Ragnhild. Jarthrud hadde en bror, Arnfinn «Brattson», som var gullsmed i Bergen. Han er født ca. 1335, nevnt 1371-82 og død ca. 1393. Hun var brorsdatter til Jarthrud Arnfinnsdatter på Æri.

Hun kan knapt være født tidligere enn ca. 1325-30 da Paal Arnfinnsen [Bratt] er født ca. 1300. Hun har således vært meget yngre enn Gunnar Erlandsen.

En tid etter at Gunnar gikk bort, giftet Jarthrud seg 2. gang med væpneren Hallvard Alvsén, nevnt som kongens sysselmann og ombudsmann i Gudbrandsdalen i tiden mellom 1384 og 1412. Hustruttittelen fikk hun da hun giftet seg med Hallvard.

Det er ikke kjent når han fikk ombudet, men han har trolig hatt det fra før giftemålet og til han døde i 1429.

De må ha giftet seg før 11.07.1379 for da kjøpte «Hallvard Alvsson i Sundbu» en part i Bjarnebo i Lom av Andres Kolbeinssén på Markstein (Marstein) og hans hustru Gudrun. Da hadde han nok antagelig bodd på Sundbu en tid (DN I 457, «Regesta Norvegica» VII, nr. 807):

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea æder h/oe/yræ. sendæ Stæini Petersson præster aa Monum. Gudþormer Aalfsson ok Gudbrandr Hakonæson logrettamæn. Q. g. ok sinæ. Þæt se yder kunnigt. at mer varom a Margstæinum a Loom aa tysdaghen nestæ firir Botolfs voku aa fiordæ aare ok xxta rikis vaars wyrduligs herræ herræ Hakonær med guðs naad Noregs konongs. saam ok hýrdum aa att Andres Kolbæinsson aa Margstæinum ok Gudrun hans æiighiin kona. hældo j hand æærligs manz Haluwardz Aalfssonar j Sunbu ok vidergengo at þau hafdu sællt honom æinæ kyr læighu jærdr j Biærnærboø. er ligger aa Loom till æuerdligre æiighu ok allz afræðs freallsæ ok hæimolæ firir huarium manne med ollum luttum ok lunnændum fornok ok nyum vttæn gardz ok jnnæn. Þæræftir kiændozst ok Andres ok Gudrun fynæmfder. att adrnæmfder Haluwarder Aalfsson hafde þæim vææll. med fulnæde loket allæ værðaura firir fýrsagðæ kyr læighu jærder j Biærnærboø æftir þi sem j kaupþ þæiræ kom. Till sanyndæ settum mer voor jnzsigli firir þetta bref er gort var a Monum. manædaghen nestæ æftir Sæliu mannæ møsso ok aa aare sem fyr sæghir»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. 2 og 3 Segl mangle.

Sammendrag.

«Vitnebrev om salg av jord utst av Steine Petersson, prest på Moen, og lagrettemennene Guttorm Alvsson og Gudbrand Håkonsson:

De var samme dag på Marstein i Lom da Andres Kolbeinsson på Marstein og hans kone Gudrun solgte ærlig mann Hallvard Alvsson på Sandbu 1 kyrleie jord i Biærnbø i Lom, og vedgikk å ha fått full betaling.

Beseglet av utst.»

27.03.1384 var sysselmannen Hallvard Alvsson på Geirlo i Lom og kunngjorde sammen med to andre menn at Ivar Eiriksen avsto til Sigerlod Dagsdatter og hennes sønner 5 kyrleier jord i Garmo, 3 i Hattrem på Lesja og 9 øresbol i Oppsal i Fåvang i drapsbøter for mannen, Bård Arnesen (DN III 453, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1163).

06.02.1393 er han i Oslo, der to lagmenn og tre rådmenn er vitne til en overenskommelse mellom ham og Paal Arnfinnsen (gullsmed i Grisen i Bergen) om arven etter Jarthrud Arnfinnsdatter på Eri, og der måtte Paal avstå alt han hadde etter henne utenom fjerdings- og tiendegaver. Dermed kom Eri-godset til Sundbufolket (DN III 510, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 208):

«Allom mannom them thetta breff sææ ædder høra sende Finboghe Thoreson lagman aa Oplandom Haralder Kolbiørnason lagman j Oslo Vluer Lafrenson Gudbrand Niculas son radmen ther sama stad q. g. oc sina mer gørom jder kunnikt at a thorsdaghen nesta epter kyldylsmesso aa fierda are rikis vars wrdex herra herra Erikx med gudz naad Noregs kunugs varom mer j biscops gardenom j Oslo saghom oc hordom aa at ther giorda satmala sinæ mellom med ja oc handarbande af enne haluo velboren man Haluard Alfson en af annare haluo Pal Anfinson om arff then ok goz sem Jærthrud Anfinnsdotter j Sogne atte bade j louso oc fasto med thy skilorde at fornemder Pal skal anduarda fornemdom Haluarde sva mykit goz som han ther af hafde bade j louso oc fasto huar som thet vte stender oc kan vp at spøria. skal han oc honom visa med svornom æidhe oc twer godher men sanna æid hans fore vtan fierdungs giæf oc tivnda giæff skal oc titnemder Pal thessa gief behalla oc ægha frelsa oc hemollo af fornemdo goze. oc huar som thenne satmala riuer heller rofsman tel fenge han skulle haua riuet triggan tolfmanna doom oc lagmans orskurd tel sanind setium mer var insigle fore thetta breff a stad dæghi oc are som sygher.»

Kilde:

Efter Vidisse af 29 Juni 1432 hos Capt. Munthe paa Kroken.

Sammendrag.

«Vitnebrev om arveforlik utst av Finnboge Toresson, lagmann på Opplandene, Harald Kolbjørnsson, lagmann i Oslo, Ulv Lavransson og Gudbrand Nikulasson, rådmenn i Oslo:

De var til stede i bispegården i Oslo torsdag etter kyndelsmesse da velbåren mann Hallvard Alvsson og Pål Arnfinnsen med handarband sluttet forlik om arv og gods etter Jartrud Arnfinnsdatter i Sogn.

Forliksvilkårene gikk ut på at Pål skulle overlevere til Hallvard det han hadde av dette godset, både fast eiendom og løsøre, og bekrefte riktig oppgjør med ed med 2 mededsmenn. [Lýrittareidör]

Unntatt var fjerdings- og tiendegave som Pål skulle beholde og eie med full hjemmel.

Beseglet av utst.»

Det rettslige grunnlaget for at Jartrud Paalsdatter på Sundbu og hennes mann Hallvard Alvsen fikk arven etter Jartrud Arnfinnsdatter var at Jartrud på Sundbu var brorsdatter til Jartrud Arnfinnsdatter og derfor hadde arverett før Paal Arnfinnsen, som var brorsønns sønn.

29.08.1398 var han med på riksmøtet i København som sammen med kong Erik stadfestet de tyske Hanssteders privilegier. Han kalles nå væpner og riksråd (DN V 382, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 654).

Jarthrud Paalsdatter må ha gått bort mellom 29.09.1414 og 16.03.1415

Hun og Hallvard hadde sønnen Paal Hallvardsen som arvet godset etter Hallvard. Paal må være født mellom 1373 og 1379. Det var neppe flere barn, i alle fall ikke som ble voksne.

Paal hadde sønnen Guttorm som døde barnløs i 1442.

Året etter døde Paal, og med ham døde denne ættegrenen ut.

16.03.1415 tok Anders Jonsen på Kleppe, som var lensmannen til Hallvard Alvsen, opp bevis i en tingsstevning på Hof i Lom fra vitner som Halvard Alvsen førte frem, at Ragna Ingemundsdatter hadde vært på «syndre Sundbu» ved mikkelsmessetid samme år (det må nok ha vært mikkelsmess høsten året før), og da hadde hun gitt sin frendekone, hustru Jarthrud Paalsdatter, alt det gods hun eide på Lalm og i Sel (DN III 623, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1073):

Sammendrag.

«Brev om provsopptak, utst lørdag etter gregorsmesse av Andres Jonsson, Hallvard Alvssons lensmann:

Han var til stede på Hove på Hovstranda på Lom, rette stevnegården, og opptok prov av vitnene som ærlig mann Hallvard Alvsson lot føre,

Eirik Pålsson, Audun ergsveinsson og Einar Olavsson, som svorboked på at de samme år ved mikkelsmesseleite1 var til stede i søndre Sandbu på Vågå da hustru Ragna Ingemundsdatter ga og avhendet

til hustru Jartrud Pålstdatter, sin frenke, all jord hun eide på Sel og Lalm i Vågå, med alle tilliggender.»
Beseglet av utst og medbeseglet av de gode menn Ivar Toresson, Bergsvein Audunsson og Kolbein Guttormsson, som var til stede ved provsopptaket.»

[Bakpå samtidig]: Item om gavebrev om jorda på Sel og Lalm.

Før 01.04.1418 giftet Hallvard seg andre gang med Gjertrud Paalsdatter. Jartrud og Geirtrud går nok i 1400-årene over i hverandre, men så tidlig var det enda to adskilte navn.

I et brev som ble skrevet denne dag hjemme hos Hallvard Alvsen «i syndre loftstue på syndre Sundbu» ga Gierthrud Paalsdatter sygarden Sunde og det hun eide i Råstad samt i to gårder i nordre Sundbu til Ullinsyn (d.e Vågå) kirke og presten der, men på det vilkåret at Hallvard Alvsen skulle ha bruksretten så lenge han levde (DN VIII 259, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1284).

09.04.1428 var presten på Vågå, Roland Godtskalksen og Halldor Sigurdsen vitne «i syndre loftstova i syndre Sundbu», da hustru Giertrud Paalsdatter testamenterte det hun eide i «Gesarf i Aabostranden i Lom» (nå Geisar) til stesønnen Paal Hallvardsen. Hun lå da for døden og det var trolig samme dag de brente likhalmen hennes (DN VIII 281, «Regesta Norvegica» X, nr. 835).

Det er viktig å merke seg at det var hun og ikke Hallvard Alvsen som eide Sandbu, Sunde og Råstad, og som satt med odelsretten til hele Sandbugodset.²²¹ Jeg har valg å ta med et utdrag fra

Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter.

III Sudrheim-ætten». 2. NST VIII, side 269-270 og 273-279:

som gir en interessant og lærerik biografi over sysselmannen Hallvard Alvsen – dattersønn til Hr. Guttorm Eiriksen – og hans to ekteskap, først med Gunnar Erlandsen i Sandbus enke, Jarthrud Paalsdatter, og så hans andre ekteskap med Paal Guttormsen Hundorps datter, Gjertrud Paalsdatter.

Artikkelen er også informativ når det gjelder den tids arvelover og ekteskapspolitikk i de ledende skikt.

«Hvad hr. Guttorm Erikssons døtre angår er først og fremst å bemerke at riksråden og sysselmannen i Gudbrandsdal, Halvard Alvsson i Sundbu, utvilsomt, som antydnet av N. Stene, må være en dattersønn av ham. I brev av 14.03.1403 (DN III 566) avstår nemlig Hallvard sin odelsrett til Tom til hr. Agmund Berdorsson Bolt, en omstendighet som neppe kan forklares på annet grunnlag. Konjekturens riktighet fremgår forøvrig klart av de nedenfor omtalte yngre arveforhold.

Hallvard Alvssons mors navn opplyses ikke i kildene. Hans far antas av Stene og E. Hougen å være identisk med en Alv Finsson, som, ved fullmektig, i brev av 11.12.1322 (DN I 169) kjøper en part i en gård Skodin i Gudbrandsdal, og som senere et par ganger, senest 1345, nevnes i forbindelse med hr. Guttorm Eriksson (DN II 241, 249, 268, IV 269). Denne, i sig selv rimelige antagelse, kan imidlertid ikke være riktig.

Hallvard Alvssons våben var en avskåret elgfoot gjennomboret av en pil (NS 1312). Dette våben sees også å være ført av en Gyrd Paalsson, som nevnes som medutsteder av en rekke brev fra Oslo mellom 1334 og 1348 og må ha vært håndgangen mann [væpner] og sannsynligvis rådmann i Oslo. I et brev av 20.07.1337 (DN II 220) nevnes sammen med ham en "Hr. Paalsson" som det ligger nær å anta er hans bror. At dette også forholder sig således og at Alv Paalsson må være far av Hallvard Alvsson, fremgår av dennes og Gyrd Paalssons felles våbenmerke sammenholdt med den omstendighet at Alv Paalsson og en annen værsønn av Hr. Guttorm som ovenfor nevnt var sameiere i en gård på Romerike.

Alv Paalsson nevnes ikke i Oslo etter 1337, men han er muligens identisk med en "Alfuer a Trotzætre". (i. e. Trosset) som 30.08.1344 utsteder et brev fra Faaberg prestegård (DN III 227) og, da han nevnes foran en prest, i det minste var håndgangen mann. Senere sees han ikke omtalt og er kanskje også revet bort i sortedøden.

Hallvard Alvsson må være født i slutten av 1340-årene og nevnes første gang i et brev av 11.07.1379 hvori han kjøper en gårdpart i Lom (DN I 457). Allerede ved denne anledning kalles han Hallvard Alvsson i Sandbu og har altså overtatt Gæsling-ættens gamle hovedgård. I forskjellige brev mellom 1384 og 1415 nevnes han som sysselmenn i Gudbrandsdal (DN III 433, XV 48, III 610 og 623), men har muligens i noen år kort etter 1400 hatt sysselen i Nordre Gudbrandsdal, hvis han da ikke i denne tid overhodet har vært ute av funksjon. I kong Eriks stadfestelsesbrev på Hansastædenes privilegier av 29.08.1398 (DN V 382) nevnes Hallvard Alvsson som riksråd, en verdighet han etter sin anciennitet ved denne anledning å dømme må ha hatt i det minste noen år. Det er forøvrig ganske påfallende at han til tross for sin byrd, rikdom og embedsstilling ikke fikk ridderslaget ved kong Eriks kroning i Kalmar i 1397, da 133 riddere, deriblandt en rekke nordmenn, blev dubbet. Dette kan vel bero på en tilfældighet – han kan selvsagt ha vært forhindret fra å være tilstede ved begivenheten, – men det er også mulig at der har spilt politiske hensyn inn, og at Hallvard Alvsson har vært blandt de mange her i landet som misbilliget og kanskje søkte å motsette sig Erik av Pommerns valg til tronfølger.

Hallvard Alvsson døde på Sandbu mellom 8/1 og 1/2 1429 (DN X 150 f., III 698) og må da ha vært i 80-års alderen.

Med hensyn til Hallvard Alvssons ekteskapsforhold vites kun at han 2. gang var gift med Hustru Gjertrud Paalsdatter som døde på Sandbu 9/4 1428 uten å efterlate sig barn.

²²¹ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 21. 24-26, 28-31, 33, 56.

Note 1: (Hun het Gjertrud og ikke Jartrud. Navnene Geirþrúdr og Jarþrúdr går vel på 1400-tallet over i hverandre, men i det foreliggende tilfelle er det førstnevnte navn tydeligvis det rette).

Note 2: (I to brev utstedt denne dag (DN III 694, VIII 281) bekrefte forskjellige testamentariske disposisjoner hustru Gjertrud hadde truffet samme dag mens hun lå på dødsleiet).

[Min anmerkning: Hallvards første hustru – som må ha vært Jartrud Paalsdatter, 1. gang gift med Guttorm Erlandsson på Sandbu – blir behandlet senere i artikkelen.]

I et brev utstedt på Bjerke i Fron 01.02.1429 (DN III 698) kunngjør fire menn at de dengang de tjente «wællbornom manne» Hallvard Alvsson ofte hørte ham og hans hustru Gjertrud Paalsdatter bekrefte de gaver de hadde gitt hinannen, hvorefter Hallvard, for det tilfelle at hustru Gjertrud skulde overleve ham, skjenket henne for sin levetid gårdene Skaaden og Laanke samt Hunderfossen og Sila-varpet Kosten i Laagen – alt i Øier –, mens hustru Gjertrud på samme vilkår skjenket Hallvard om han overlevde henne gårdene Sandbu, Sørøm, Rud og Snerle samt kvernen i Tessåen – alt i Vaage. Etter lengstlevendes død skulde godset tilfalle ektefellenes respektive arvinger.

Det er således helt på det rene at Sandbu var hustru Gjertruds odelsods og hovedgård, og den sees da også etter Hallvard Alvssons død, sammen med annet gods, hvoriblandt sikkert de øvrige ovenfor nevnte gårder i Vaage, å være tilfalt hennes slektsarvinger, nemlig brødrene Gudmund, Ivar og Arne Tjostolvssonner (DN I 755, VIII 311, XVIII 84). Arven synes imidlertid først å være blitt skiftet mellom brødrene i 1440-årene, etter at Ivar Tjostolvsson var avgått ved døden ca. 1439, og Sandbu kom da til å tilfalle dennes sønn Gunnar Ivarsson. (Fra Gunnar Ivarsson nedstammer samtlige senere eiere av Søndre Sandbu like til seneste tid. Arvelinjene går dog flere ganger gjennom kvinneledd). Det gjaldt dog bare Søndre Sandbu, hvis skyld på denne tid utgjorde 10 huder. Nordre Sandbu hadde hustru Gjertrud allerede i brev av 1/4 1418 (DN III 259) sammen med et par andre gårder skjenket Ullinsyn prestebol i Vaage, med det forbehold at Hallvard Alvsson skulde beholde godset i Sandbu til sin død.

Forøvrig testamenterte hustru Gjertrud forskjellig jordegods til Alv Halldorsson, Halldor Sigurdsson og Haakon Sigurdsson av hvilke den førstnevnte uttrykkelig sies å være hennes frende, hvad imidlertid også de to sistnevnte helt utvilsomt må ha vært (DN II 750, III 694, VIII 287). Hustru Gjertruds hensikt med disse gaver, som må gjelde gods hvortil hennes ovennevnte slektsarvinger ingen odelsrett har hatt, har sikkert vært å forebygge rettstvister mellom hennes fedrene og mødrene slektninger.

Også til sin stedsønn Paal Hallvardsson testamenterte hustru Gjertrud en gårdpart (DN VIII 281).

Hvad hustru Gjertruds slektsforhold angår, kan endelig nevnes at hun ca. 29.09.1414 av sin frenke hustru Ragna Ingemundsdatter fikk skjenket jordegods i Vaage (DN III 623).

På grunnlag av hustru Gjertruds eiendommer og de foran meddelte opplysninger lar der sig med hensyn til hennes avstamning dra forskjellige slutninger, som det imidlertid vil føre for vidt å drøfte i denne forbindelse.

Når ekteskapet mellom Hallvard Alvsson og hustru Gjertrud blev inngått lar sig ikke fastslå; første gang hun omtales er i forbindelse med hustru Ragnas gave.

Navnet på Hallvard Alvssons 1. Hustru, med hvem han hadde sønnen Paal Hallvardsson, opplyses ikke i kildene, men lar sig fastslå ad indirekte vei.

Som ovenfor nevnt var Hallvard Alvsson allerede i 1379 i besiddelse av Sandbu, og på dette tidspunkt må hans 1. ekteskap forlengst være inngått. Paal Hallvardssons mor, der som nedenfor skal påvises, må altså ha hatt rådighet over Sandbu. På den annen side kan hun ikke selv ha vært odelsarving til gården, både fordi denne i så fall etter hennes død vilde ha tilfalt sønnen – og fordi Hallvard Alvssons to hustruer i så fall utvilsomt måtte ha vært nærmere beslektet innbyrdes enn de kanoniske ekteskapsbestemmelsene tillot. (Bestemmelsene på denne tid forbød bl. a. ekteskap mellom en person og vedkommendes avdøde ektefelles firmenninger eller nærmere slektninger). Herav følger imidlertid at Paal Hallvardssons mor ved inngåelsen av sitt ekteskap med Hallvard Alvsson uten tvil har vært enke etter den tidligere eier av Sandbu og fått beholde denne gård for sin levetid, enten i henhold til en disposisjon fra hennes 1. ektefelles side, i likhet med hustru Gjertruds forføining til fordel for Hallvard Alvsson, eller i medhold av kong Haakon Magnussons retterbot av 02.05.1331 art 1. (Denne bestemmelse går ut på at når et barn hadde arvet den ene av sine foreldre og derefter døde uten livsarvinger – og søsken, dersom det var faren det hadde arvet – arvet den gjenlevende av foreldrene barnets løsøre og kjøpegods, men fikk for dets odelsods vedkommende kun bruksretten i sin levetid, hvorefter godset skulde tilfalle barnets nærmeste odelsberettigede slektninger).

Nu var den siste kjente eier av Sandbu før Hallvard Alvsson den tidligere omtalte Gunnar Erlandsson som nevnes sammen med sin hustru Jartrud Paalsdatter i 1353 og 1356 og levde i hvert fall ennu i 1362. Det synes da heller ikke å være tvilsomt at det er denne hustru Jartrud som etter Gunnar Erlandssons død – antagelig omkring 1370 – er blitt Hallvard Alvssons 1. ektefelle. Riktigheten av denne slutning godtgjøres for øvrig av følgende omstendigheter. Blant det gods Gunnar Erlandsson og hustru Jartrud i 1353 i forbindelse med arveoppgjøret etter hr. Sigurd Erlandsson og hans hustru forpliktet sig til å avstå til hr. Sigurd Haftoresson var som ovenfor nevnt også et laksefiske i Sokndal i Rogaland. Dette må hr. Sigurd også ha fått overlatt, da han i 1357-58 solgte det til hr. Svale Ølversson, etter hvis død i 1363 det arvedes av hans søstersønn, Hallkell Hallvardsson, som i 1368-69 overdrog det til Agmund Berdorsson Bolt. Nu sees imidlertid Hallvard Alvsson i 1395-96 å ha solgt et halvt netlag i et laksefiske nedenfor

Kierland (nu Kjelland) i Sokndal till Agmund Bolt hvad der efter det foreliggende neppe kan forklares på annen måte enn at Gunnar Erlandsson har beholdt en part i lakseelven, og at Hallvard Alvsson har erhvervet dette ved sitt ekteskap med Gunnars enke.

Hallvard Alvssons to giftermål gir for øvrig et karakteristisk bilde av datidens omhyggelige ekteskapspolitikk. Etter hustru Jartruds død, som vel er inntruffet omkring 1400, skulde Sandbu, og det av Gunnar Erlandssons øvrige odelsgoods hun hadde sittet med, tilfalle hans slektsarving – som utvilsomt var Gjertrud Paalsdatter, og ved å ekte denne har Hallvard Alvsson da undgått å måtte opgi sin hovedgård og godset for øvrig.

Også med hensyn til hustru Jartrud Paalsdatters opprinnelse gjør kildene det mulig indirekte å dra en del slutninger.

I et brev utstedt i Oslo bispegård 06.02.1393 (DN III 510) kunngjør 2 lagmenn og 3 rådmenn et forlik mellom Hallvard Alvsson og Paal Arnfinnsson angående arven etter Jartrud Arnfinnsdatter i Sogn. Allerede etter disse personers navn kan det ikke være tvilsomt at man her har slektninger av hustru Jartrud, og at det er på hennes vegne Hallvard Alvsson optrer, skjønt dette ikke er uttrykkelig sagt i brevet. Forliket gikk ut på at Paal skulde avstå til Hallvard alt Jartrud Arnfinnsdatters gods, med undtagelse av det han hadde fått i fjerdings- og tiendegave. (Ifølge Magnus Lagabøters Landslov V, 21 stod det enhver fritt for å skjenke hvem man vilde etter sin død en tiendedel av alt arvet og en fjerdedel av alt selverhvervet gods, løst og fast). Herav følger at hustru Jartrud Paalsdatter må ha vært Jartrud Arnfinnsdatters slektsarving, mens Paal Arnfinnsson har vel vært en etter arvetallet fjernere slektning av denne.

Nu viser det sig å være mulig å bestemme det jordegods Hallvard Alvsson fikk ved skiftet i 1393. Skiftebrevet er nemlig bevaret i en vidisse av 28.06.1432 (DN III 716) hvori en prest og 3 lagrettemenn kunngjør å ha hørt lest "breff hans Pal Haluardson om Ærhrena goz som ligger j Sogne". Dette gjelder Æri i Lærdal som gjennom hele senmiddelalderen var hovedgård i et eiendomskompleks. Æri gods, hvis nøiaktige sammensetning kjennes fra hr. Vincents Lunges jordebok av 1535 (NRJ IV s. 485 f). Godsets historie og de slutninger eiendomsforholdene her gir anledning til skal bli nærmere behandlet i annen forbindelse. Foreløbig skal kun nevnes at hustru Jartrud Paalsdatter utvilsomt må være datter av Paal Arnfinnsson på Hvam i Hafslo som omtales i forskjellige brev mellom 1325 og 1333 (DN I 179, 205 214, IV 198, I 222) og førte et våben med en skråttstillet spenne – samme merke der som ovenfor nevnt førtes av hustru Jartruds 1. ektefelle Gunnar Erlandsson. Paal Arnfinnssons hustru nevnes i 1331 og 1333 og het Ragnhild (DN I 214, 222).

Den i skiftebrevet av 1393 omtalte Paal Arnfinnsson må være identisk med "Paal Arnfinnsson guldsmed" som eide gården Grisen i Bergen og døde noget før 1396 (DN XII 150, 182, jfr. 145, 179). Som påvist av Olaf Sollied var sistnevnte sønn av "Arnfinn Brattsson gullsmed" som likeledes eide Grisen, var rådmann i Bergen og nevnes mellom 1371 og 1382 (DN VII 105, XI 64, II 453, 458, VII 312, XII 179) – og sannsynligvis sønnesønn av Paal Arnfinnsson i Hvam som da har hatt tilnavnet "Bratt". Ser man nu skiftebrevet av 1393 på bakgrunn av disse opplysninger synes det for det første å kunne fastslås at denne siste konjunktur må medføre riktighet, og videre, datidens arvegangsregler tatt i betraktning, at Jartrud Arnfinnsdatter som eide "Ærigodset", rimeligvis har vært en, vel noget yngre søster av Paal Bratt i Hvam.

Hallvard Alvsson og hustru Jartrud Paalsdatters eneste barn som vokse opp var sønnen "Paal Hallvardsson", som må være født omkring 1375 og nevnes i en rekke brev mellom 1428 og 1442 (DN VIII 281, X 150f, IX 251, III 716f, I 766, II 735, I 776, II 750, III 772). I 1432 omtales han som kongens ombudsmann (sysselmann) i Nordre Gudbrandsdal, en stilling han vel har fått etter farens død. Etter sin mor arvet han bl. a. Æd-godset i Sogn, etter faren bl. a. dennes betydelige odelsgård Skaaden i Øier, som blev hans hovedgård i Gudbrandsdal, og forskjellige andre gårder og gårdparter som senere i kildene benevnes "Skaaden gods".

Paal Hallvardsson var før 1430 gift med Sigrud Eriksdatter, datter av Erik Sigurdsson og Rannveig Eilifsdatter, med hvem han i hjemmegave må ha fått en del av nordre Bjølstad i Hedalen; hun levde som enke ennu 1449 (DN IX 251, III 807).

Med hustru Sigrud hadde Paal Hallvardsson neppe barn som levde opp. Hans sønn Guttorm Paalsson synes å være født i et tidligere ekteskap, med en dame hvis navn for tiden ikke kjennes. Guttorms fødselsår må falle omkring 1415. I et brev utstedt på Skaaden 31.10.1438 (DN II 735) kunngjør Paal Hallvardsson å ha opnevnt en Hallgeir Kviksson som sin ombudsmann for "Audna" (nu Utne, i Ullensvang) og sine andre gårder og gårdparter i Hardaner, idet en tidligere herom med Haakon Bolt inngått overenskomst nu var utløpet "sakar thes Guttormer min son er nw till sinna fultidha ara komen". Guttorm har altså ved denne tid, eller snarere noget før, fylt sitt 20 år. (Da Sigrud Eriksdatters foreldre begge var i live ennu i 1449 er det allerede av kronologiske grunner lite rimeig at Guttorm er hennes sønn. Det fremgår forøvrig også av eiendomsforholdene at dette neppe kan være tilfelle.) Omtrent samtidig må han også være blitt håndgangen mann; blant andre "righesens thænistemæn i Noregh" medbesegler han Riksrådets brev til kong Erik av 22.08.1440 (NGL 2, i a.s.188). Guttorm Paalsson nevnes siste gang i brev av 25.04.1441 (DN I 776), og må være død uten å etterlate sig barn kort tid senere, sannsynligvis før 21.09.1442, da Paal Hallvardsson stadfester et av sønnen avslutet makeskifte (DN III 772), og i hvert fall før faren, som må ha arvet ham.

Paal Hallvardsson selv nevnes siste gang i live ved denne anledning, og må være død, likeledes uten å

etterlate sig barn, før 28.10.1443, da både Skaaden og annet av hans gods sees å være overtatt av hans urarvinger (DN VIII 322f).

Det fremgår klart av arveforholdene, at Hallvard Alvssons efterslekt utdøde med Paal Hallvardsson.»²²²

??? **Sigurdatter [Eldjarn] Sandbu.** Født omkring 1275 i Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1349. (Se XV:32580).

XVI:65160 mm mm mm mf mf ff fm mm

??? **Ivarsdatter Gjesling.** Født mellom 1225 og 1230.

Hun var datter til Ivar «unge» Gjesling (~1200 - ~1240).

Sammen med Sigurd hadde hun barna (minst):

Ca. 1270: Erland antagelig død kort etter 1310, ikke så lenge etter faren.

Ca. 1280: En datter, gift ca. 1305 med Guttorm Tjøstolvsen på Hundorp.

Sønnen Erland, som antagelig døde ung, hadde to sønner:

Ca. 1300: Hr. Sigurd Erlandsen «av Sundbu», antagelig død under mannedødshøsten 1349.

Efter 1300: Gunnar, gift med Jarthrud Paalsdatter [Bratt], død mellom 1362 og 1378.

At mannslinjen i Eldjarnætta gikk ut med Gunnar Erlandsen kan det neppe være tvil om.²²³

(Barn XV:32580, Far XVII:130319)

Gift mellom 1245 og 1250 med forrige ane.

Generasjon XVII

XVII:129573 mm mm mm fm ff fm ff mf f

Jon Smør. Død mellom 1320 og 1350.

Torgauts far er bare kjent gjennom sønnes patronymikon.

Odd Handegaard i «Vår felles slektshistorie», side 144:

«Kunnskapen om Smør-ætta går bakover til slutten av 1200-tallet til en Jon som vi ikke kjenner foreldrene til, selv om det foreligger flere gjetninger på farsnavnet.»

Tore Hermundsson Vigerust markerte i en grafisk oversikt i avsnittet «De Benkestokkers historie ca. 1350-1550» (Benkestokk-seminaret) at det ikke finnes noen informasjon om ham ut over sønnes patronymikon!

Det er trolig at Jon Smør hadde sønnene

Torgaut, gift 1. gang med Gjertrud, datter til Herr Guttorm Eiriksen,

gift 2. gang med en ukjent kvinne, mor til Eiliv Torgautsen [Smør].

Hallvard, kun kjent gjennom sønnene Jons og Hallkjells patronymikon.

I litteraturen forekommer det flere oppslag når det gjelder Jons identitet.

P. A. Munch hevdet i «Det norske Folks Historie», Anden Hovedafdeling. Unionsperioden, 1. Deel (Christiania 1862), side 908 dette om Smør-slektas første kjente mann:

«Elin Ragnvaldsdatter, der hørte til den anseede Familie, som førte Tilnavnet "Smør". Det eldste bekjendte Medlem af denne Familie var Hr. Jon Ragnvaldssøn, en af de gamle Lendermænd og Magnater fra Aarene omkring 1280, hvilken vi i det foregaaende oftere have haft Anledning til at omtale. Jons Søner vare Ragnvald og Hallvard, Hallvards Søn heed Jon og vil i det følgende blive omtalt; Jon havde Sønerne Otte, Jon og Hakon, af hvilke Otte skal have været gift med Munaan (Agmundssøn?) Stumpe».

Det er en allmen oppfatning i dag at Munch ikke har dokumentert disse påstandene, men Tore H. Vigerust sier likevel i et debattinnlegg på Digitalarkivet at «det som har kommet frem, viser jo at muligheten selvsagt, foreligger for at Jon Smør = Jon Ragnvaldsson. Og at P A Munch kan ha hatt rett» (nr. 33290) (må vel tolkes som at dette er en av flere muligheter?).

Erik Bakkevig deler Munchs oppfatning i «Sundhordlandslekter», bind I:

«Slekten tilhørte høiadelen. Den eide meget jordegods, især på Vestlandet. Det var flere riddere, riksråder og fremstående menn i slekten. Våbenet var et gull leopardhode nedenfor en rød sparre i blått felt. Den første kjente av slekten var:

²²² N. Stene: «Norsk-islandske slegtsforbindelser i Middelalderen» (NST, bind IV, side 161 ff.). Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter, III. Sudrheims-ætten 2.» (NST bind VIII, side 269 ff.).

²²³ N. Stene: «Norsk-islandske slegtsforbindelser i Middelalderen» (NST, bind IV, side 161 ff.). Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter, III. Sudrheims-ætten 2.» (NST bind VIII, side 277 ff.). Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 16, 20, 26, 56.

Jon Ragnvaldsen, født antagelig ca. 1240, død 1328, da der blev ordnet sjelemesse for ham i Olden kirke i Nordfjord. P. A. Munch mener at Jon kanskje er sønn av Ragnvald Urka, som var med kong Haakon Haakonsen på Skottlandsferden i 1263. Jon var ridder og riksråd og en av stormennene i landet. Munch nevner ham som lendermann. Han var gjaldker i Bergen, som dengang var Norges hovedstad. (Gjaldkeren var kongens høieste embedsmann i byen. Han holdt orden der, arrangerte rettergangen og krevde inn kongens inntekter). I 1295 møtte han på Hindsgavl kongsgård i Danmark og medundertegnet våbenstillstanden mellom Norge og Danmark. Året etter stadfestet han sammen med kong Erik et forlik mellom erkebisen i Nidaros og hans domkapitel. I 1297 var han med ved flere store saker i Trøndelag, og 1305 vidnet han om dronning Eufernias medgift. Han eide meget jordegods i ytre Sunnfjord og det pantsatte han i 1300 for 5 år til Munkeliv kloster, men det blev ikke innløst.

Jon hadde sønnene: a) Ragnvald Jonsen, b) Thorgaut Jonsen, c) Halvard Jonsen.»

P. A. Munch og Erik Bakkevig nevner altså en Ragnvald som eldste (første) sønn. Jeg vet ikke om denne sønnen har eksistert, eller om det er en konstruksjon for å bekrefte at Jon Smør er identisk med Jon Ragnvaldsen Smør?

Hverken Tore Hermundsson Vigerust eller Geirr I. Leistad har sønnen Ragnvald med i sine plansjer over «Slekten Smør og Evje-ætten», henholdsvis «Om ættene Rømer og Smør».

Odd Handegaard angir i «Vår felles slektshistorie» at hans navn var Jon Hallkjellson (Smør) i en slektstavle. Det kan vel dreie seg om samme slags resonnement, da en av sønnen Halvards sønner het Hallkjell.²²⁴

(Barn XVI:64787)

Gift

Barn:

Torgaut Jonsen [Smør]. Levde 1350. Død omkring 1375. (Se XVI:64787).

Hallvard Jonsen [Smør].

Hallvard er kjent gjennom sønnenes – Hr. Jon Hallvardsen Smør's og Hallkjells – patronymikon.

Han var antagelig gift med en søster til Hr. Svale Ølversen, nevnt 1353 og død 1363.

Jon Hallvardsons sønn, hr. Svale Jonsen Smør, var den første som synes å ha brukt slektsnavnet Smør. Han var en av de mektigste menn i landet i begynnelsen av 1400-tallet, og er nevnt fra 1397 til 1442, dvs. bl.a. i regjeringstiden til Erik av Pommern fra 1386 og Kristoffer av Bayern fra 1442. Jon Smør bodde i Bergen og var lensherre på Bergenshus i 1404. I 1425 og 1426 var han som riksråd med og avgjorde flere store saker mellom Norge og Skotland. Han var ridder i 1442 og var med i Oslo og kronet Kristoffer av Bayern til norsk konge.

I en artikkel «Om ættene Rømer og Smør» (NST XXX, side 124-130) skriver Geirr L. Leistad:

«Sollied henleder i NST VII (s. 262-264) oppmerksomheten på noen brev fra årene 1368-69 om en godsavhendelse fra en "Hallkell Hallvardsson. Av disse og en påskrift i et brev av 25.08.1399 (DN II 561) fremgår det at dette godset var en arv etter hr. Svale Ølversson og at hr. Otte Rømer er Hallkells medarving til samme gods. Godset som Hellkell selger ligger i Rygge og Onsøy. Hovedgården i det må ha vært "Fresje i Rygge". Det er dette "Fræsia gotz" som Svale Ottesson Rømer pantsatte til erkebiskop Aslak Bolt (DN I 749). Kjøperen av Hallkell Hallvardssons gods var hr. Agmund Berdorsson Bolt. Otte Rømer må derfor som odelsberettiget ha innløst størstedelen av godset fra hr. Agmund.

Det fremgår av kildene at Hallkell Hallvardsson var søstersønn av hr. Svale Ølversson som døde i 1363. Helt berettiget slutter Sollied at også Otte Rømer var hr. Svalens søstersønn (NST VII s. 263). [I teorien kan riktignok Otte Rømer være hr. Svalens morbror – en omstendighet som sikkert kan lates ute av betraktning]. Sollied antar forøvrig, nærmest en passant, at Hallkell Hallvardsson, Otte Rømer og Svale Ølversson alle er utlendinger, født i Sverige. Av det eksisterende kildemateriale kan det imidlertid trekkes andre konklusjoner. Sollied berører ikke dette nærmere idet avhandlingens emne jo er Boltætten. Et par momenter er dog så viktige at de bør påpekes.

For det første er Otte Rømer naturligvis ikke sønn av Svale Ølversson. Derimot må en søster av denne være Ottens mor. Videre følger det at Otte Rømer i Norge ikke er identisk med Otte Rømer i Mecklenburg, nevnt sammen med sin bror i brev av 12/5 og 29/8 1370, som formodet av Sollied (dog med det forbehold at de kan ha vært brødrøssønner) og senere av Eyvind Dahl (NST XV s. 231 ff.). Sollieds tabell over slekten Rømer setter, med forbehold, hr. Otte Rømer i Norge opp som bror av brødrene Harnikt og Henning Henningsønner (NST VI s. 276). Harnikt var som kjent far til erkebiskop Aslak Bolt, som jo fører Rømeravslaget. Men Henningsønnen var neppe Svale Ølverssons søstersønn og da er det mer sannsynlig at deres p.t. ukjente far Henning er en bror av Otte Rømers like ukjente far. Sollied antar også at hr. Otte og Henningsønnen kan ha vært brødrøssønner, fjernere kan ikke slektskapet ha vært, mener

²²⁴ P. A. Munch: «Det norske Folks Historie», Anden Hovedafdeling. Unionsperioden, 1. Deel (Christiania 1862), side 908. Erik Bakkevig: Sunnhordlandslekter, Bind 1 (1941), side 105-107. Geirr L. Leistad: «De tre Hallvard'ene» (NST XXXV (195-96), side 124-130, 171-174. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodssets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 331, 342-44. Tore Hermundsson Vigerust: «De Benkestokkers historie ca. 1350-1550», Benkestokk-seminaret 14.-15. august 1999 Meløy, (Oslo 1999), side 22-28. Odd Handegård: «Vår felles slektshistorie - Hardanger, Sunnhordland, Ryfylke m.m. 1170- 1650» (Vale forlag, 2004)

han.

Muligens er Rømerne innkommet til Norge via Sverige. Når Sollied gjør Hallkell Hallvardsson til utlending (NST VII s. 263) kan jeg imidlertid ikke følge ham. Som kjent hadde Otte Rømer sønnen Svale Ottesson n. 1388-1415 og avdød 1435 (NST VI s. 257). Foruten av Svale Ottesson og Svale Ølversson er navnet Svale kjent båret av bare en person til i middelalderens Norge, nemlig riksråden Svale Jonsson (Smør) n. 1397-1434. Hans far het utvilsomt hr. Jon Hallvardsson Smør, men moren kan ikke, som Sollied antar, være hr. Svale Ølverssons datter. Etter arve- og navneforholdene er det derimot rimelig å formode at Jon Hallvardsson Smør er bror av den ovenfornevnte Hallkell Hallvardsson og som denne hr. Svale Ølverssons søstersønn. Smørætten er antatt å være av norsk opphav og det er derfor ikke noen grunn til å gjøre Hallkell Hallvardsson till svenske, dersom han var hr. Jon Hallvardssons bror. Deres far Hallkell har jeg hittil ikke kunnet identifisere i norske kilder, men Jon og Hallkell er trolig født senest ca. 1340-45 og Hallvard kan være revet bort i Manndauden. Videre må den ukjente Hallvard være en nærfrende av væpneren Torgaut Jonsson som førte Smørvåpnet, nevnt som fehirde i Tunsberg 20.06.1350 (DN VIII 156, RN V 1245) Han døde i 1375. Torgaut hadde datteren Ulfhild – likeledes hadde Svale Jonsson (Smør) en søster Ulfhild. Trolig har da Torgaut Jonsson vært en (yngre?) bror av Jon og Hallkell Hallvardssønners far, som rimeligvis også har hatt Jonsson som patronymikon.

Torgaut og Hallvards fødselsår faller trolig rundt 1310. Hvem deres far Jon kan ha vært håper jeg å kunne drøfte i en annen forbindelse. Identisk med "Jon Ragnaldsson, ridder og gjaldker i Bergen, n. 1280-1300, er han i hvert fall ikke. En oversikt over disse slektsforholdene gis i vedføyde tavle. – Det eneste positive vi vet om hr. Otte Rømers hustru er navnet Gjertrud. Hvem hun var datter av er p.t. helt ukjent. Men det må som nevnt ha vært hun som bragte Austråt til Ottes datter Elsebe (Sollied, NST VI s. 259 ff.). Det er rimelig å tenke seg at Gjertrud nedstammer fra eller er beslektet med Austråtmenn som nevnes i 1311 (DN I 127). Men hvordan forholdet har vært er p.t. heller ikke kjent.»

I norsk slektshistorisk litteratur er det tre personer med samme fornavn og formodet samme farsnavn hvis slektsforhold fra tid til annen har vært gjenstand for diskusjon, nemlig far til ridderen herr Jon Hallvardsson (Smør), herr Hallvard Jonsson på Haga, fehirde i Oslo, og endelig herr Hallvard Jensson Næpa.

Geirr L. Leistad påviser artikkelen «De tre Hallvard'ene» (NST XXXV (1995-96)) at dette er tre forskjellige personer.

Om ridderen herr Hallvardsson Smør skriver han:

«Ridderen herr Jon Hallvardsson Smør er slik nevnt i en gammel stamtavle som trolig ble laget i forbindelse med en rettssak i midten av det 16. århundre om jordegods som stammet fra ættene Kane, Galtung og Smør. I samtidige kilder er det ikke mye å finne om herr Jon Hallvardsson (Smør), men han er muligens identisk med den Jon Hallvardsson som var en av kongens ombudsmenn i Bergen i 1375 (DN II 435, 440, 441). Ellers tier kildene om herr Jon, men i et brev av 1432 (DN XI 152) kan man slutte at hans ektefelle, mor til væpneren Svale Jonsson, må ha eid gården Djupvik – det senere Gjøvik – i Vardal. Denne gården hadde tidligere tilhørt Svalens morfar. Som anført i min artikkel i NST XXX "Om ættene Rømer og Smør samt en seiglivet gjenganger i norsk middelaldergenealogi" er det rimelig å anta at herr Jon Hallvardsson Smør hadde en bror Hallkjel Hallvardsson, som er nevnt i noen register av brev fra 1368-69 og i en påskrift på et brev av 25.08.1399 (DN II 561), og at begge er søstersønner av herr Svale Ølversson som døde i 1363. Likeledes må herr Otte Rømer være sønn av en annen søster av herr Svale. Det er også rimelig å trekke den slutning at far til brødrene Jon og Hallkjell må være nærfrende av væpneren Torgaut Jonsson som førte leopardhodet under sparren som våpenmerke. Det samme gjorde som kjent her Jon Hallvardssons sønn Svale og sønnesønn herr Jon Smør. Et annet indisium er navnet Ulvhild, som forekommer i både Torgauts og herr Jon Hallvardssons etterslekt, men som ellers ikke er noe vanlig kvinnenavn i middelalderens norske høyadel. Jons far, Hallvard, kan ikke identifiseres i noen kjent kilde og døde vel i manndauden. Tilnavnet Smør kan herr Jon ha arvet fra farfaren og sammenlagt blir konklusjonen at både Torgaut Jonsson og den ellers ukjente Hallvard kunne være sønner av en ellers ukjent Jon Smør – kanskje en av de personer Jon med dette tilnavn som er nevnt i "Biskop Eysteins Jordebog" (EJ s. 192) eller i "Bergens kalvskinn (BK s. 12a). Det kunne for så vidt være samme mann. Ellers skal man merke seg at innførselen i EJ gjelder en gård på Jeløya, gitt for Jon Smørs gravsted i Lavranskirken i Tønsberg, og Jeløya er ikke langt fra Rygge, hvor Torgaut Jonssons etterslekt residerte på Evje gård. Det er heller ikke urimelig å tro at den eldre Jon Smørs ektefelle og mor til Torgaut og Hallvard het Ulvhild.

Alt dette forblir imidlertid hypoteser som ikke direkte kan bekreftes av kildematerialet. Konklusjonen må bli at hverken Jon Hallvardssons far eller farfar for tiden kan identifiseres i kjente kilder, og at opphavet til ætten Smør foreløpig er ukjent. De arbeider som hittil har vært publisert om ætten, også her i tidsskiftet, er høyst utilfredsstillende og inneholder en rekke feil og misforståelser. Det bør for øvrig understrekes at Smør både på 1300- og 1400-tallet er et personlig tilnavn, som riktignok gikk i "arv", slik at en eldre "Jon Smør" kunne bli oppkalt i en yngre Jon, som så fikk samme tilnavn.»²²⁵

²²⁵ Erik Bakkevig: «Sunnhordlandslekter», Bind I (1941), side 105-107. Geirr L. Leostad: «Om ættene RØMER og SMØR samt en seiglivet gjenganger i norsk middelaldergenealogi» (NST XXX (1985-86), side 124-130. Geirr L. Leostad: «De tre Hallvard'ene» (NST XXXV (195-96), side 124-130, 171-174. Odd Handegård: «Vår felles slektshistorie - Hardanger, Sunnholdland, Ryfylke m.m. 1170- 1650» (Vale forlag, 2004), 109-112.

XVII:129575 mm mm mm fm ff fm ff mm f

Guttorm Eiriksen. Sysselmann. Riksråd. Ridder. Født omkring 1285. Død omkring 1349.

Guttorm nevnes i live i en rekke brev mellom 1317 og 1348, siste gang i 1348.

Han var i en årrekke, trolig fra midten av 1320-årene til ca. 1346, sysselmann i Søndre Gudbrandsdalen.

Stormannen Guttorm Eiriksen var også ridder og riksråd. Hans våpenmerke viser den samme rose som vi finner hos Sørum-ætten på 1300-tallet. Herr Guttorm tilhørte således trolig landets desiderte høyadel.

Hans hustru, Fru Elin Olovsdatter, arvet på skifte etter sin far Olav i 1317 (DN VIII 49), sammen med broren Hallvard Olavsens, en rekke gårder i Østfold og Sverige, herunder en part i det gamle stormannssetet Tom i Råde.

Det kan ikke være fra henne at Nesøya kommer. Gården må derfor være Herr Guttorms og var trolig hovedgården i hans gods som i stor utstrekning lar seg rekonstruere på basis av yngre kildemateriale.

Herr Guttorm og Fru Elin hadde fire døtre som vokste opp, og samtlige fikk etterkommere. I tillegg hadde ekteparet også to sønner, sira Olav og Gjardar som sammen med moren er nevnt i et brev av 1348 (DN IV 324, «Regesta Norvegica» V, nr. 1028).

Ingen av sønnene er omtalt senere, og arvegangen viser at de heller ikke kan ha hatt etterkommere. Sira Olav var som tittelen viser, presteviet og han var i 1348 korsbror i Oslo. Som presteviet må han være født før 1318, sannsynligvis omkring 1310. Dette om han er identisk med en Olav Guttormsen som i 1338 antagelig var i tjeneste hos biskop Salomon i Oslo (DN VIII 113).

Begge brødrene døde trolig i mannedøden i 1349-50.

Guttorm må, sammen med en rekke andre stormenn, ha deltatt i oppstanden mot kong Magnus Eiriksen i 1333.

I 1331, sannsynligvis på høstparten, ble Magnus Eriksson erklært myndig. Det var en ungdom på bare femten år som overtok regjeringsmakten i de to unionsrikene. Magnus var fra nå av personlig ansvarlig for styret. Formynderregjeringens funksjonstid var formelt ute.

En islandsk annalist forteller under året 1333 at Erling Vidkunsson, Hatoresønnene og Ulv Saxesson hadde inntatt Tunsberghus og nektet å utlevere borgen til dens rette herre. Dette var opprør. Noe senere gjorde de imidlertid avbikt og oppnådde kongens nåde. Bare Ulv Saxesson unnlot å gå kong Magnus til hånd, isteden flyktet han fra landet.

Dette er kanskje forklaringen til at han først fikk ridderslaget ved årsskiftet 1347-48. I hvert fall kalles han uttrykkelig ridder i et brev datert Oslo 16.02.1348 (NGL. 1.R. III, side 171-172, «Regesta Norvegica» V, nr. 1011):

«Domsbrev fra Arne, erkebiskop av Nidaros, Hallvard og Salomon, biskoper av Hamar og Oslo, Erling Vidkunsson, Jon Havtoreson, Ivar Ogmundsson, Ogmund Guttormsson, Bjarne Erlingsson, Arne Aslaksson, Sigurd Havtoreson, Orm Øysteinsson, Borgar Anundsson, Ulv Sakseson, Torgils Smidsson, Guttorm Eiriksson, riddere, og Olav Ulvsson, Trond Krakeson og Gunnar hvit, væpnere [sweinar]:

På begjæring av kong Magnus [Eriksson] var de samlet i bispegården i Oslo, for å dømme i sak mellom ham og almuen på Hedmark og Romerike. Kongen krevde å få sin vissøre utredet i forngilde penninger, og det fant de rett, i den grad bøndene krevde opp landskylden i forngilde penninger. Bøndene vedgikk også at de pleide å betale vissøre og leidang at forngildum auralogum, når de ikke hadde kontanter.

Dom: Både byfolk og bønder skal utrede vissøre og leidang i forngilde penninger. Har de ikke kontanter, skal 1 hud gjelde for 2 øre, 1 bukkeskinn 1 øre, og 1 geiteskinn ½ øre etter forn vurdering.

Beseglet av utstederne.»

Han døde sikkert under mannedøden i 1349-50.

Som avdød er han uttrykkelig nevnt i et brev fra 1352 (DN III 276, «Regesta Norvegica» VI, nr. 113):

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea eda høeyra sænda Biorn dynnir Æyfuinder Hakonerson ok Olafuer j Lid q. g. ok sina. ver gerom yder kunnigt at aa sunnudagen nesta firir kyndills messo aa xiiij. are ok xx. rikis vars virdulegs herra herra Magnuser med gudes miskun Noregs Swya ok Skanæ konongs. varom ver j Lid j Gausdale saom ok høeyrdum aa at Þorgills aa Lanngsætre ok Þorer son hans fengo Bergsuæini Barder syni med handerbande fim aura booll iærder j Hundyriu sem ligger j Æya friallst ok hæimollt ok akærolaust meder allum lutum ok lunnændom till liggjande fra fornno ok nyiu. vttæn garz ok innænn. firir þæn domm sem Þorgills fyrnæmfder var skyllduger herra Gudþorme Eirikssyni. varo þær ok þa satter ok aall satter vm allt þæt sem þæira millum hafde farett till þæssa dags. till sanz vitnisburder her vm sættu oftnæmfder Þorgills ok Þorer sin jnzsiglli med varom jnzsigillum firir þetta bref er gort var dægghi ok aa are sem fyr sæghir.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om jordoverdraging, utf av Bjørn dynner, Eivind Håkonsson og Olav i Li: Dei var same dagen på Li i Gausdal. Der handtokst Torgils på Langset og Tore, son hans, med Bergsvein Bårdsson og overlét han 5 øresbol i Hunder i Øyer sokn for det som Torgils var dømd til å betale herr Guttorm Eiriksson. Med dette var dei fullt forlikte.»

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid»:

«Det er ikke sagt uttrykkelig i noen samtidig kilde at Herr Guttorm eide eller bodde på Nesøya, men med utgangspunkt i arvegang og eiendomsforhold er det overveiende sannsynlig at Herr Guttorm er den første eier av Nesøya som lar seg påvise idag.

Første gang Nesøya nevnes i kildene er i et nå tapt brev fra 1346 eller 1347. Brevet, som bare er kjent i en regest (AR 173), angår et makeskifte mellom Nes i Asker og Nesøya. Neste gang nevnes Nesøya i 1365, da ridderen Jon Toraldesen makeskifter jord i Bærum (DN IV 447). Brevet som er utstedt på Nesøya, forteller at Herr Jon Toraldesen tilskiftet seg gården Oksehødet (Blommenholm). Samme mann er også nevnt i et brev utstedt på Nesøya i 1370 (DN II 405). Kildedestene gir imidlertid ikke noe holdepunkt for at Jon var eier av Nesøya. Herr Jon hadde gods i Lier og Skiptvet, hvor hans hovedgård øyensynlig var Solberg, og han var i 1351 gift med Fru Jorunn Bjørnsdatter, som nok har fått fruetittelen i ekteskapet med Herr Jon. Hun var enke etter lagmannen Harald Alvsen i Oslo som temmelig sikkert døde i mannedøden, og forøvrig mor til den fra norgeshistorien kjente ridder og riksråd Alv Haraldsen som førte Bolt-våpen. Med Fru Jorunn hadde Herr Jon en sønn, Bjørn, som døde ung og barnløs.

Da Fru Jorunn ikke senere nevnes i kildene og Bergsvein Baardsen heller ikke er nevnt etter 1361, er det en meget rimelig slutning at Herr Jon er blitt gift med Bergsveins enke, den datter til Herr Guttorm Eiriksen som arvet Nesøya. Ikke bare forklarer dette hvorfor herr Jon Toraldesen utsteder brev fra Nesøya, men det gir oss dertil en mulighet til å identifisere navnet på ektefellen til Bergsvein og Herr Jon. Både Herr Olav Haakonsen på Nesøya og hans systrung (fetter), Haakon Agmundsen [Bolt], hadde døtre som het Gudrun, og det er her all grunn til å tro at det dreier seg om oppkalling. Det er derfor sannsynlig at i alle fall en av Herr Guttorms døtre het Gudrun.

Nå er det i kildene fra 1300-tallet kun nevnt en kvinne som kan komme på tale, nemlig i biskop Øysteins jordebok hvor det fremgår at en Gudrun Guttormsdatter ga 12 øresbol i Blindern i Aker til Hallvardsalteret i Oslo domkirke (RB side 283). Videre forteller jordeboken at en Fru Gudrun ga 12 øresbol i Vakaas til evig årtidhold (RB side 112). Vakaas gikk senere opp i Asker prestegård, hvis gamle navn var Røyr. Sett i sammenheng gjør kildene nå på ingen måte det urimelig å tro at Gudrun Guttormsdatter og Fru Gudrun er en og samme person, og at Fru Gudrun har fått fruetittelen i ekteskapet med Herr Jon Toraldesen.»

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodssets eiere i middelalderen og tidlig nytid» –
Om Guttorms mulige forfedre.

«Vi vet ingenting sikkert om Guttorm Eirikssons opphav, men den omstendighet at han fører samme våpenmerke som Sørum-ætten, nemlig en rose, gjør det sannsynlig at han var nær beslektet med denne. Både våpenmerket og eiendomsforholdene synes å bekrefte dette, blant annet eide herr Guttorm og stormannen Sigurd Havtoresson, som var sønn av Havtore Jonsson på Sørum, parter i en senere forsvunnet gård på Romerike. Som nevnt deltok Herr Guttorm Eiriksson i oppstanden mot kong Magnus Eiriksson, og det gjorde også Havtoresønnene Jon og Sigurd. Etter alt å dømme har derfor Herr Havtore Jonsson, som var gift med kong Håkon V's frilledatter Agnes, vært en nær frende av Herr Guttorm, og mest sannsynlig er det at de var fettere, vel barn av brødre og med andre ord brødrunger slik de ville blitt kalt i samtiden. Spørsmålet er nå hvem Guttorms far kunne være. Den omstendighet at Guttorm var sysselmann i Søndre Gudbrandsdalen, gjør det på basis av kongedømmets praksis i samtiden sannsynlig at han kan ha hatt embedet før ham. Det ligger da nær å tenke på en ridder, Herr Eirik Hudfat, som i et brev fra 1329 (DN XIII 8) er nevnt som en tidligere sysselmann i Søndre Gudbrandsdal. Rimeligvis må det ha vært omkring år 1300. Det skal for øvrig nevnes at en person med navn Eirik Hudflat opptrer i Fron i 1342 (DN XXI 67) og han kunne tenkes å være en dattersønn av sysselmannen Eirik Hudfat. En mann med samme fornavn og tilnavn finnes også nevnt i 1440 (DN XXI 386), og det er ikke urimelig at denne yngre Eirik Hudfat igjen er en etterkommer av de to andre med samme navn. Slekten har i så fall hatt tilknytning til Gudbrandsdalen, og det er heller ikke urimelig å tenke seg at Herr Eirik Hudfat kan ha hatt en datter som var gift der, når i hvert fall en av Herr Guttorm Eirikssons døtre, om ikke to, ble gift med menn med tilknytning til Gudbrandsdalen.

Herr Guttorm hadde også adskillig jordegods i Gudbrandsdalen. Hovedgården var Skaaden i Øyer som kom til dattersønnen Hallvard Alvsen på Sandbu i Vågå og senere ble tilskiftet Henrik Jensen ved arveoppgjøret etter Herr Benkt Harniktsen. Det er ikke utenkelig at Guttorms mor selv tilhørte en fremtredende Gudbrandsdals-ætt, og at Skaaden var Guttorms morsarv.

Nesøya kan da ha vært Guttorms farsarv. Den hypotese om slektskapet som her er fremsatt, gjør det da sannsynlig at herr Eirik Hudfat må være en bror av baronen Jon Ivarsson på Sørum, det gamle stormannssetet som har gitt navn til herredet Sørum som opprinnelig het Skaun.

Hovedgården til baronen Jon Ivarsson som har vært regnet som stamfar for Sørum-ætten, var Skea i Sørum på Romerike. Det opprinnelige navnet på Skea var Skjeduhov, og da det i Håkon Håkonssons saga fra 1220-årene og frem til 1240 nevnes en stormann ved navn Ivar av Skedjuhov, har vi her utvilsomt Jons far. Når Jons sønn Havtore kunne bli gift med kong Håkon V's frilledatter Agnes, må han ha tilhørt en av landets fornemste ætter. Trolig stammer Sørum-ætten fra kong Harald Gilles og kong Inge Krokryggs lendmann Tjostolv Åleson som må ha vært lendmann på Romerike. Nå viser det seg at Havtores sønn Sigurd Havtoresson og hans kone Ingebjørg, datter av Erling Vidkunsson til Bjærkøy og Giske var firmenninger, og dette slektskapet kan knapt forklares på annen måte enn at de begge stammer fra stormannen Alv Erlingsson til Tanberg på Ringerike. Alv Erlingsson var gift med Ingebjørg Bårdsdatter av Rein-ætten, søster til hertug Skule, og Ingebjørg Erlingsdatter som var deres sønnedatters datterdatter. Trolig var det som et ledd i kong Håkon Håkonssons forsoningspolitikk etter svigerfarens fall i 1240 at Ivar av Skedjuhov ble gift med datteren til Alv Erlingsson og Ingebjørg Bårdsdatter. Nå har Jon Ivarsson to barnebarn ved navn Gudrun, og dette navnet er dessuten kjent fra Rein-ætten. Det er derfor ikke urimelig å anta at mor til Jon Ivarsson het Gudrun. Da Gudrun stadig dukker opp som navn på kvinner i herr Guttorm Eirikssons etterslekt, styrker det hypotesen om Guttorm Eirikssons tilknytning til Sørum-ætten. I Håkon Håkonssons saga nevnes både en Guttorm av Sørum og en Jon av Sørum – den siste sies å være kongens frende – og selv om navneformen på gården i sagaen er den samme som benyttes for gården Søreim i Luster, er det allikevel grunn til å tro at den islandske sagaskriver har benyttet feil navneform, og at det dreier seg om Sørum på Romerike. Guttorm og Jon har

derfor trolig vært nærfrender av Ivar av Skedjuhov og hans sønn Jon Ivarsson, og Sørum har i så fall gått i arv til Jon Ivarsson og hans etterkommere.

Endelig skal det nevnes at en mann ved navn Havtore Aslaksson, hvis levetid faller omkring 1300 og som har sønnene Guttorm og Sigurd Havtoresønner, har brukt et segl som viser et delt skjold med en halv rose i det første felt. Hans sønn Sigurd Havtoreson, som ikke må forveksles med kong Håkon V's dattersønn av samme navn, var lagmann i Oslo i 1340-årene og brukte samme våpenmerke som faren, men med feltene i skjoldet ombyttet.

Felles navneskikk, eiendomsforhold og det felles våpenmerke, rosen, gjør det svært sannsynlig at Guttorm Eiriksson selv tilhørte en gren av den gamle lendmannsætten fra Romerike og dertil stammet både fra Tanberg-ætten og Rein-ætten gjennom sin hypotetiske farmor Gudrun Alvsdatter av Tanberg.»

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten. 2»:

«Sudrheims-ættens våben var som bekjent en rød seksbladet, dobbelt rose i gullfelt - farvene kjennes fra Roos-våbenet. Herr Haftore Jonsson førte rosen i et skjold med en buetakkert bord.

Nøiaktig samme merke fører ridderen hr. Guttorm Eriksson. Allerede denne omstendighet sammenholdt med hr. Guttorms høie samfundstilling gjør det meget sannsynlig at han tilhører Sudrheims-ætten, eller ihvertfall er nær beslektet med denne. Dette bekreftes også av eiendomsforholdene. Således kan nevnes at både hr. Guttorm og hr. Sigurd Haftoreson må ha eid parter i en senere forsvunnet gård Vinjarvall i Sørum. I opstanden i 1333, da Haftoresønne, sammen med hr. Erling Vidkunsson og Ulv Saxesson, forholdt kong Magnus Tønsberghus synes også Guttorm Eriksson å ha deltatt. I hvert fall sees han 13.10.1332 å opholde sig i Tønsberg sammen med hr. Erling (DN I 224).

Guttorm Eriksson nevnes i en rekke brev mellom 1317 og 1348 og var sysselmann i Søndre Gudbrandsdal fra 1320-årene til ca. 1346. Dertil kan imidlertid føies at han, sammen med flere andre fremtredende menn, fikk ridderslaget ved årsskiftet 1347-48, han nevnes uttrykkelig som ridder i brev av 16.02.1348. At hr. Guttorm, som vel er født i 1280-årene, først opnår ridderverdighetene i en alder av flere og seksti år, tyder på at han ikke har stått særlig høit i kong Magnus Erikssons gunst, hvad der synes lett forklarlig på bakgrunn av hans deltagelse i opstanden i 1333. Hr. Guttorm nevnes siste gang i live i brev av 07.03.1348 og døde utvilsomt i sortedøden i 1349-50; som avdød omtales han uttrykkelig i brev av 20.01.1352 (DN III 276).

Kildene gir ingen direkte opplysninger om hr. Guttorms opprinnelse, men efter sitt våben må han som nevnt antas å være nær beslektet med hr. Haftore Jonsson. Da de to herrer må være nogenlunde jevngamle - hr. Haftore kanskje et tiår eldre - ligger det nærmest å gå ut fra at de er fettere, idet faste og arvelige våbenmerker her i landet neppe kom i bruk før ved midten av 1200-tallet. Forsåvidt hr. Guttorm selv tilhørte Sudrheims-ætten, skulde da hans far være bror av hr. Jon Raud, og - yngre - sønn av Ivar av Skedjuhof. Nogen Erik Ivarsson som kunde tenkes å være identisk med hr. Guttorms ukjente far forekommer imidlertid ikke i kildene, men for det første er kildematerialet for tiden omkring 1300 lite omfattende, og dessuten foreligger der den mulighet at hr. Guttorms far, i likhet med hr. Jon Raud, i almindelighet kun er blitt omtalt med et tilnavn.

Undersøker man nu, med henblikk på bestemmelsene i den ovenfor citerte retterbot av 1308, hr. Guttorms nærmeste forgjengere som sysselmann i Søndre Gudbrandsdal, ser man for det første at han i dette embede må ha avløst en Erik Topp som var i funksjon 1320 (DN III 120) og i hvert fall ennu levde i 1323 (DN VII 100). Med hensyn til dennes ætteforhold lar der sig imidlertid dra visse slutninger som synes å gjøre det mindre rimelig at han er far til hr. Guttorm. (Erik Topp må utvilsomt være opkalt efter, og vel sønnesønn eller dattersønn av, en eldre mann av samme navn som omtales i 1240 som kongelig sveitehøvding under den siste trefning med vårbelgene i Gudbrandsdal, og sønn eller nevø av Tore Eriksen Topp). Derimot omtales i et brev av 20.12.1329 (DN XIII 8) en ridder, hr. Erik Hudflat, som tidligere sysselmann i Søndre Gudbrandsdal. Hr. Erik synes ikke å være nevnt i andre kildesteder, men hans funksjonstid må falle omkring år 1300. Som ridder og sysselmann har han utvilsomt vært en fremtredende og høibyrdig mann, og efter omstendighetene synes det ikke urimelig å anta at han er identisk med hr. Guttorms far, så meget mere som det er vanskelig i kildene å påvise nogen annen som kunde tenkes å komme i betraktning i denne henseende.

....

Med hensyn til hr. Guttorm Erikssons jordegods gir kildene få direkte opplysninger, men på grunnlag av yngre eiendomsforhold kan sluttet at han har hatt vidstrakte besiddelser, hvoriblandt en rekke betydelige hovedgårder, over praktisk talt hele Østlandet. Han må således, som nedenfor skal påvises, ha eid Nesøy i Asker og det meste av det store gods som i begynnelsen av 1600-tallet lå under denne hovedgård og da fremdeles var i hans efterslekts eie. Også i Gudbrandsdalen må hr. Guttorm ha eid tallrike gårder og gårdparter, deriblandt sannsynligvis Trosset i Faaberg, hvor han sees å opholde sig i 1340 (DN XV 17) og som senere var i hans efterslekts besiddelse, og Skodin, nu Skaaden, i Øier som likeledes var en av efterslektsens hovedgårder.»²²⁶

(Barn XVI:64788)

Gift før 23.02.1317 med neste ane.

²²⁶ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 275. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 264-66, 268. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 312-14, 316-20, 323-24, 344. Knut Mykland: «Norges historie», bind 4, «Avfolkning og union, side 30.

Barn:

Olav Guttormsen. Prest. Født omkring 1310. Levde mellom 1338 og 1348. Død omkring 1349.

Olavs foreldre var Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og
Elin Olavsatter (~1317 - ~1349).

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten. 2»:

«Sira Olav var i 1348 korsbror i Oslo, og er sannsynligvis identisk med en Olav Guttormsson som i 1338 synes å være i tjeneste hos biskop Salomon av Oslo (DN VIII 113). Da han dengang ikke tillegges sira-titel, har han ennå ikke vært presteviet, og var sikkert ganske ung.»

Sira Olav og hans bror Gjardar nevnes sammen med moren i et brev av 07.03.1348 (DN IV 324, «Regesta Norvegica» V, nr. 1028).

Ingen av sønnene er omtalt senere, og arvegangen viser at de heller ikke kan ha hatt etterkommere.²²⁷

Gjardar Guttormsen. Levde 1348. Død omkring 1349.

Gjardars foreldre var Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og
Elin Olavsatter (~1317 - ~1349).

Han nevnes sammen med sin bror, sira Olav, og moren i et brev av 07.03.1348 (DN IV 324, «Regesta Norvegica» V, nr. 1028).

Ingen av sønnene er omtalt senere, og arvegangen viser at de heller ikke kan ha hatt etterkommere.²²⁸

Gudrun Guttormsdatter.

Gudrun foreldre var Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og
Elin Olavsatter (~1317 - ~1349).

Hun var 1. gang gift med Bergsvein Baardsen, nevnt 1344-61, død ca. 1361.

Gudrun og Bergsvein hadde følgende barn:

Elin, nevnt 1380-99, gift 1. gang med Herr Haakon Eivindsen som døde ca. 1380,
gift 2. gang med væpneren Haakon Munansen [Stumpe], nevnt 1380.

Gunhild, nevnt 1390-1422, gift med ridderen Agmund Berdorsen [Bolt], nevnt 1368/69-1418/19.
Guttorm.

Deres datter, Fru Elin og Herr Haakon Eivindsen hadde sønnen
Olav, ridder, nevnt 1399-1458, gift med Ingebjørg Jonsdatter av Sørnum.

Gudrun var 2. gang gift med Herr Jon Toraldesen, nevnt 1351-70
(Han var 1. gang gift med Fru Jorunn Bjørnsdatter).

Gudrun arvet Nesøygodset etter sin far.

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid».

«På 1500-tallet var det Erik Rosenkrantz som eide Nesøy-godset. Hans far og mor var henholdsvis dansk og tysk, men farfaren Holger Eriksen var gift med en norsk adelsdame, Margrete Bosdatter Flemming, som var datter til ridderen Herr Bo Flemming og Sigrid Erlandsdatter av Losna. Sigrid Erlandsdatter hadde en søster, Ingerd Erlandsdatter, som i et brev fra 1526 (DN X 514) kaller Sigurd Jonsen for sin mors morbror.

Drottseten Sigurd Jonsen på Sørnum var sønn til ridderen Jon Martinsen og Agnes Sigurdsdatter fra den gamle Sørnum-ætten og etterlot seg i ekteskapet med Filippa Hansdatter av Eberstein en eneste sønn, Junker Hans, som døde ugift og barnløs, antagelig i 1466. Han etterlot seg en enorm godssamling, vesentlig gammelt arvegods fra Sørnum-ætten og Giske-Bjarkøy-ætten, og dette godset ble i 1490 skiftet mellom utarvinger (DN VIII 426).

En tredjedel gikk til ridderen Alv Knudsen av ætten «Tre roser», en annen tredjedel til barna til ridderen Mats Jakopsen av den såkalte yngre Rømer-ætt, farfar til Fru Ingerd på Austrått, og en siste tredjedel til Losnadøtrene Sigrid og Ingerd.

De egentlige arvtakere var Herr Alvs mor Agnes Alvsdatter og hennes søster Gro Alvsdatter som var Herr Mats Jakopsens hustru, samt moren til Losnadøtrene Sigrid og Ingerd. Denne moren har det vist seg vanskelig å påvise i samtidige kilder, men det er ganske klart at grunnlaget for arven var at Sigurd Jonsen hadde en søster, Katarina Jonsdatter, som var mor til Agnes og Gro og dertil nok en søster Ingebjørg Jonsdatter som må være mormor til Sigrid og Ingerd Erlandsdatter. Dermed blir Ingerd Erlandsdatters

²²⁷ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 268-69. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 315, 318, 322.

²²⁸ Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 315, 318, 322.

utsagn fra 1526 fullt forståelig, og arvegangen følger helt ut de arverettsregler som finnes i Landslovens arvetall.

Etter en tradisjon som det kan være grunn til å prøve nærmere, het Losnadøtrenes mor Gudrun, og siden hennes mann, Erland Eindridsen av Losna, må ha vært besvogret med Sigurd Jonsen, er det ganske klart at hennes mor var Ingebjørg Jonsdatter, da Sigurd Jonsen bare hadde de to søstrene Katarina og Ingebjørg som nådde voksenalder.

Det egentlige Nesøygodset kom til Rosenkrantz-ætten fra denne Gudrun, og da Nesøygodset ikke var arv fra junker Hans eller Losna-ætten, er det rimelig å tro at Gudruns far var ridderen og riksrådet Olav Haakonsen som er nevnt mellom 1399 og 1460 og etter alt å dømme både eide Nesøya og var bosatt der ved midten av 1400-tallet. Det er med andre ord Herr Olav Haakonsen til Nesøya som er Ingebjørg Jonsdatters ektemake.

Det eksisterende kildemateriale gjør det mulig å trekke en rekke slutninger om Olav Haakonsens forfedre som viser at han må ha arvet Nesøya etter sin mor, Fru Elin Bergsveinsdatter. Hans far, ridderen Haakon Eivindsen som i hvert fall levde til ca. 1380, synes å ha tilknytning til Vestfold og Båhuslen. Elin Bergsveinsdatter var datter til en Bergsvein Baardsen som opptrer i Asker i 1350-årene. Nå stammer Bergsvein Baardsen fra en annen kant av landet, idet han trolig var sønn til gudbrandsdølen Baard Olavsen, og det må da være fra hans hustru – mor til Elin Bergsveinsdatter – at Nesøya senere kom til Olav Haakonsen.

Av kildene fremgår det at Bergsvein Baardsens hustru må ha vært datter til stormannen Guttorm Eiriksen, ridder, riksråd og sysselmann, hvis våpenmerke viser den samme rose som vi finner hos Sørums-ætten på 1300-tallet. Herr Guttorm tilhørte således trolig landets desiderte høyadel. Hans hustru, Fru Elin Olvsdatter, arvet på skifte etter sin far Olav i 1317 (DN VIII 49) sammen med broren Hallvard Olavsen, en rekke gårder i Østfold og Sverige, herunder en part i det gamle stormannssetet Tom i Råde, og det kan ikke være fra henne at Nesøya kommer. Gården må derfor være Herr Guttorms og var trolig hovedgården i hans gods som i stor utstrekning lar seg rekonstruere på basis av yngre kildemateriale.

En gang i 1445 ble ridderen Benkt Harniktsen, som var sysselmann i Søndre Gudbrandsdalen, drept av sørdølene. Et vitneutsagn fra 1460 (DN II 832) om skiftet av arven etter Herr Benkt viser at arvingene var Herr Olav Haakonsen, Herr Torgaut Benktsen, Henrik Jensen og en søstersønn til sistnevnte. Henrik Jensen er sikkert far til ridderen Herr Nils Henriksen, Norges siste rikshovmester, som var gift med Fru Ingerd til Austrått. I tillegg tok Herr Benkts enke, Fru Magnhild Oddsdatter som senere ble gift med Alv Knutsen, tiendegave i Benkts faste gods og fjerdingsskifte i løsgodset, dvs. løvsøre og kjøpt eiendom.

Etter arverettsreglene må det ved siden av Olav Haakonsen og Torgaut Benktsen være far til Henrik Jensen – trolig en vepner ved navn Jens Olavsen som hørte hjemme i Østfold eller på Follo – som var den egentlige arving etter Herr Benkt. Han føres samme våpenmerke (en gående fugl) som Henrik Jensen, den tredje av Herr Benkts arvinger, opprinnelig gjorde. Jens Olavsen må altså ha vært i live da Herr Benkt ble drept.

Det interessante er nå at arvegangen synes å ha sitt opphav i at Herr Olav Haakonsen, Herr Torgaut Benktsen og Jens Olavsen, som naturligvis alle stod i samme slektskapsforhold til Herr Benkt, i likhet med Herr Benkt nedstammet nettopp fra Herr Guttorm. Benkt Harniktsens mormors mor var trolig en Gyda Guttormsdatter, som var gift med en Alv Paalsen som i årene før 1350 opptrer som en av Guttorm Eiriksens ombudsmenn og klienter i Søndre Gudbrandsdalen. Torgaut Benktsen stammet fra Herr Guttorm gjennom datteren Gjertrud som var gift med fehirnden Torgaut Jonsen. Torgaut Jonsen var Torgaut Benktsens morfar. Tilsvarende var Bergsvein Baardsen morfar til Olav Haakonsen og følgelig også gift med den tredje datteren til Herr Guttorm. Dermed er det klart at både Herr Olav Haakonsen og Herr Torgaut Benktsen er tremeninger til Benkts mor (neppe til hans far), og da må det samme være tilfelle med Jens Olavsen, dvs. at hans mormor eller farmor må være en fjerde datter til Herr Guttorm. Den mest sannsynlige løsning er at denne fjerde datteren, som for tiden er helt ukjent, er mor til Jens Olavsens far Olav Pedersen.

.....

Med Bergsvein Baardsen, som aldri ble ridder, hadde Gudrun foruten de to døtrene Elin og Gunhild en sønn, Guttorm Bergsveinsen, som døde ung. Det fremgår av biskop Øysteins jordebok (RB side 113) at Guttorm Bergsveinsens arvinger ga hele Koia i Asker, ett markebol, til evig årtidhold og at denne jorden ble avhendet av en Haakon og Fru Elin. Elin Bergsveinsdatter var gift to ganger. Fruetittelen må hun ha fått i ekteskapet med ridderen Herr Haakon Eivindsen som nevnes i flere brev fra 1370-årene og siste gang i 1380, da han med samtykke av sin hustru, Fru Elin Bergsveinsdatter, solgte 4½ øresbol i Bondi i Asker (DN V 318). Herr Haakon Eivindsen må ha fått ridderslaget tidlig i 1370-årene og døde trolig ikke lenge etter at han siste gang er nevnt, for senere ble Fru Elin gift med vepneren Haakon Munansen [Stumpe].

Fru Elins sønn og trolig eneste barn var Olav Haakonsen som arvet Nesøya etter sin mor. Vi ser da også av biskop Øysteins jordebok at Olav Haakonsen ga gaver til kirken, for Herr Haakon og Fru Elins årtidhold, mens Fru Elin er alene om å gi en sjelegave i Leikvoll i Asker for Haakon Stumpes årtidhold (RB side 97 og 113).

Den andre datteren til Bergsvein Baardsen og Gudrun Guttormsdatter var Gunhild Bergsveinsdatter som ble gift med ridderen og riksrådet Agmund Berdorsen [Bolt]. Herr Agmund var en av de fremste stormenn i Norge omkring 1400, mangeårig høvedsmann på Akershus og som samlet et stort jordegods både

gjennom kjøp og arv.

Olav Haakonsens far, ridderen Haakon Eivindsen, var bror til ridderen Herr Lodvik Eivindsen som var høvedmann på Tønsberghus i alle fall fra 1369. Herr Lodvik førte nemlig som våpenmerke «oksehode i rosenkrans», og det gjorde også Olav Haakonsen. Beviset for slektskapet får vi imidlertid av et brev fra 1373 (DN XXI 146), utstedt i Tønsberg av Herr Haakon Eivindsen som kaller seg ridder. Brevet nevner uttrykkelig «Herr Lodvik, min bror». Opphavet til disse to brødre er foreløpig ukjent, men kildene gjør det nærliggende å tro at de hadde sin hjemstavn i Vestfold eller i Bohuslen.

Fru Elins sønn Olav Haakonsen er første gang nevnt i et brev utstedt i Oslo 30.01.1399 (DN III 545) som bevitner at Fru Elin oppga sin odelsrett til sin eiendom i Nordre Tom til Herr Agmund Berdorsen [Bolt] og hans hustru, sin søster Fru Gunhild. I dette samtykket Olav, hennes fullmyndige sønn. Da Olav var fullmyndig i begynnelsen av 1399, må han ha vært minst 20 år, altså født senest 30.01.1379 og helst litt tidligere, men ikke meget, for han ble etter datidens forhold en svært gammel mann. Det siste brev som nevner ham i live, er utstedt på Nesøya i februar 1458 (DN XII 226) av hans frende, ridderen Torgaut Benktsen som vitner om at han da var på Nesøya og hørte at «ærlig mann og velbåren Herr Olav Haakonsen ridder» på den ene side og Henning Guttormsen på den annen side avsto til Peder på Skidager to gårder som Olav hadde arvet etter Lucia som satt på Skidager. Henning var brorsønn til Torgaut Benktsen og var visstnok sysselmann i Nordre Gudbrandsdal hvor han hadde giftet seg til gården Blakar i Lom. Herr Olav Haakonsen var Lucias frende og arving. Hennes fulle navn var Lucia Sigurdsdatter, og det bevarte brevmateriale fra Gudbrandsdalen gjør det mulig å trekke slutninger om hennes slektskapsforhold. Brevene viser at frendskapet med Olav Haakonsen må gå gjennom den ovenfor nevnte Baard Olavsens, slik at det blir et indisium på at Bergsvein Baardsen var Baards sønn.

Olav Haakonsen må som arveforholdene i etterslekten viser, ha fått et fornemt gifte. Han datter Gudrun var nemlig en av de tre kvinner som arvet junker Hans Sigurdsen da han døde i 1466. Junker Hans var sønn til Sigurd Jonsen på Sørum og Filippa Hansdatter av Eberstein. Da Gudruns mor var søster til Sigurd Jonsen, må hun være identisk med Ingebjørg Jonsdatter som var datter til Herr Jon Martinsen på Sørum og fru Agnes Sigurdsdatter.»²²⁹

Gyda Guttormsdatter.

Gyda foreldre var Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og Elin Olavs datter (~1317 - ~1349).

Gyda var gift med væpneren Alv Paalsen, nevnt 1337-44.

De hadde følgende barn (minst):

Hallvard, til Sandbu, væpner og sysselmann, nevnt fra 1379, døde i 1429,

gift 1. gang med Jarthrud Paalsdatter, nevnt i 1393, døde ca. 1414

(Jarthrud var første gang gift med Gunnar Erlandsen Sandbu),

gift 2. gang med Gjertrud Paalsdatter, hun døde i 1428.

En datter, viss datter var gift med

væpneren og sysselmannen Harnikt Henriksen, nevnt 1400/10-34.

(Harnikt var 2. gang gift med Jorunn Sunnulvsdatter).

Alv opptrer i årene før 1350 som en av Herr Guttorms ombudsmenn og klienter i Søndre Gudbrandsdalen.

Herr Guttorms formodede morsarv, Skådengodset i Øyer, ser ut til å ha gått til datteren Gyda.²³⁰ Jeg har valgt å ta med et utdrag fra

Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter.

III Sudrheim-ætten». 2. NST VIII, side 269-270 og 273-279:

som gir en interessant og lærerik biografi over sysselmannen Hallvard Alvsen – dattersønn til Hr. Guttorm Eiriksen – og hans to ekteskap, først med Gunnar Erlandsen i Sandbus enke, Jarthrud Paalsdatter, og så hans andre ekteskap med Paal Guttormsen Hundorps datter, Gjertrud Paalsdatter.

Artikkelen er også informativ når det gjelder den tids arvelover og ekteskapspolitikk i de ledende skikt.

«Hvad hr. Guttorm Erikssons døtre angår er først og fremst å bemerke at riksråden og sysselmannen i Gudbrandsdal, Halvard Alvsson i Sundbu, utvilsomt, som antydnet av N. Stene, må være en dattersønn av ham. I brev av 14.03.1403 (DN III 566) avstår nemlig Hallvard sin odelsrett til Tom til hr. Agmund Berdorsson Bolt, en omstendighet som neppe kan forklares på annet grunnlag. Konjekturens riktighet fremgår forøvrig klart av de nedenfor omtalte yngre arveforhold.

Hallvard Alvssons mors navn opplyses ikke i kildene. Hans far antas av Stene og E. Hougen å være identisk med en Alv Finnsen, som, ved fullmektig, i brev av 11.12.1322 (DN I 169) kjøper en part i en gård Skodin i Gudbrandsdal, og som senere et par ganger, senest 1345, nevnes i forbindelse med hr. Guttorm Eriksson (DN II 241, 249, 268, IV 269). Denne, i sig selv rimelige antagelse, kan imidlertid ikke

²²⁹ Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 310-314, 316-17, 324-25, 340.

²³⁰ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 29. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 340.

være riktig.

Hallvard Alvssons våben var en avskåret elgfoot gjennomboret av en pil (NS 1312). Dette våben sees også å være ført av en Gyrd Paalsson, som nevnes som medutsteder av en rekke brev fra Oslo mellom 1334 og 1348 og må ha vært håndgangen mann [væpner] og sannsynligvis rådmann i Oslo. I et brev av 20.07.1337 (DN II 220) nevnes sammen med ham en "Hr. Paalsson" som det ligger nær å anta er hans bror. At dette også forholder sig således og at Alv Paalsson må være far av Hallvard Alvsson, fremgår av dennes og Gyrd Paalssons felles våbenmerke sammenholdt med den omstendighet at Alv Paalsson og en annen værsønn av Hr. Guttorm som ovenfor nevnt var sameiere i en gård på Romerike.

Alv Paalsson nevnes ikke i Oslo etter 1337, men han er muligens identisk med en "Alfuer a Trotzætre". (i. e. Trosset) som 30.08.1344 utsteder et brev fra Faaberg prestegård (DN III 227) og, da han nevnes foran en prest, i det minste var håndgangen mann. Senere sees han ikke omtalt og er kanskje også revet bort i sortedøden.

Hallvard Alvsson må være født i slutten av 1340-årene og nevnes første gang i et brev av 11.07.1379 hvori han kjøper en gårdpart i Lom (DN I 457). Allerede ved denne anledning kalles han Hallvard Alvsson i Sandbu og har altså overtatt Gæsling-ættens gamle hovedgård. I forskjellige brev mellom 1384 og 1415 nevnes han som sysselmenn i Gudbrandsdal (DN III 433, XV 48, III 610 og 623), men har muligens i nogen år kort etter 1400 kun hatt sysselen i Nordre Gudbrandsdal, hvis han da ikke i denne tid overhodet har vært ute av funksjon. I kong Eriks stadfestelsesbrev på Hansastædens privilegier av 29.08.1398 (DN V 382) nevnes Hallvard Alvsson som riksråd, en verdighet han etter sin anciennitet ved denne anledning å dømme må ha hatt i det minste noen år. Det er forøvrig ganske påfallende at han til tross for sin byrd, rikdom og embedsstilling ikke fikk ridderslaget ved kong Eriks kroning i Kalmar i 1397, da 133 riddere, deriblandt en rekke nordmenn, blev dubbet. Dette kan vel bero på en tilfældighet – han kan selvsagt ha vært forhindret fra å være tilstede ved begivenheten, – men det er også mulig at der har spilt politiske hensyn inn, og at Hallvard Alvsson har vært blandt de mange her i landet som misbilliget og kanskje søkte å motsette sig Erik av Pommerns valg til tronfølger.

Hallvard Alvsson døde på Sandbu mellom 8/1 og 1/2 1429 (DN X 150 f., III 698) og må da ha vært i 80-års alderen.

Med hensyn til Hallvard Alvssons ekteskapsforhold vites kun at han 2. gang var gift med Hustru Gjertrud Paalsdatter som døde på Sandbu 9/4 1428 uten å efterlate sig barn.

Note 1: (Hun het Gjertrud og ikke Jartrud. Navnene Geirþrúdr og Jarþrúdr går vel på 1400-tallet over i hverandre, men i det foreliggende tilfelle er det førstnevnte navn tydeligvis det rette).

Note 2: (I to brev utstedt denne dag (DN III 694, VIII 281) bekrefte forskjellige testamentariske disposisjoner hustru Gjertrud hadde truffet samme dag mens hun lå på dødsleiet).

[Min anmerkning: Hallvards første hustru – som må ha vært Jarthrud Paalsdatter, 1. gang gift med Guttorm Erlandsson på Sandbu – blir behandlet senere i artikkelen.]

I et brev utstedt på Bjerke i Fron 01.02.1429 (DN III 698) kunngjør fire menn at de dengang de tjente «wællbornom manne» Hallvard Alvsson ofte hørte ham og hans hustru Gjertrud Paalsdatter bekrefte de gaver de hadde gitt hinannen, hvorefter Hallvard, for det tilfelle at hustru Gjertrud skulde overleve ham, skjenket henne for sin levetid gårdene Skaaden og Laanke samt Hunderfossen og Sila-varpet Kosten i Laagen – alt i Øier –, mens hustru Gjertrud på samme vilkår skjenket Hallvard om han overlevde henne gårdene Sandbu, Sørem, Rud og Snerle samt kvernen i Tessåen – alt i Vaage. Etter lengstlevendes død skulde godset tilfalle ektefellenes respektive arvinger.

Det er således helt på det rene at Sandbu var hustru Gjertruds odelsods og hovedgård, og den sees da også etter Hallvard Alvssons død, sammen med annet gods, hvoriblandt sikkert de øvrige ovenfor nevnte gårder i Vaage, å være tilfalt hennes slektsarvinger, nemlig brødrene Gudmund, Ivar og Arne Tjostolvssonner (DN I 755, VIII 311, XVIII 84). Arven synes imidlertid først å være blitt skiftet mellom brødrene i 1440-årene, etter at Ivar Tjostolvsson var avgått ved døden ca. 1439, og Sandbu kom da til å tilfalle dennes sønn Gunnar Ivarsson. (Fra Gunnar Ivarsson nedstammer samtlige senere eiere av Søndre Sandbu like til seneste tid. Arvelinjene går dog flere ganger gjennom kvinneledd). Det gjaldt dog bare Søndre Sandbu, hvis skyld på denne tid utgjorde 10 huder. Nordre Sandbu hadde hustru Gjertrud allerede i brev av 1/4 1418 (DN III 259) sammen med et par andre gårder skjenket Ullinsyn prestebol i Vaage, med det forbehold at Hallvard Alvsson skulde beholde godset i Sandbu til sin død.

Forøvrig testamenterte hustru Gjertrud forskjellig jordegods til Alv Halldorsson, Halldor Sigurdsson og Haakon Sigurdsson av hvilke den førstnevnte uttrykkelig sies å være hennes frende, hvad imidlertid også de to sistnevnte helt utvilsomt må ha vært (DN II 750, III 694, VIII 287). Hustru Gjertruds hensikt med disse gaver, som må gjelde gods hvortil hennes ovennevnte slektsarvinger ingen odelsrett har hatt, har sikkert vært å forebygge rettstvister mellom hennes fedrene og mødrene slektninger.

Også til sin stedsønn Paal Hallvardsson testamenterte hustru Gjertrud en gårdpart (DN VIII 281).

Hvad hustru Gjertruds slektsforhold angår, kan endelig nevnes at hun ca. 29.09.1414 av sin frenke hustru Ragna Ingemundsdatter fikk skjenket jordegods i Vaage (DN III 623).

På grunnlag av hustru Gjertruds eiendommer og de foran meddelte opplysninger lar der sig med hensyn til hennes avstamning dra forskjellige slutninger, som det imidlertid vil føre for vidt å drøfte i denne

forbindelse.

Når ekteskapet mellom Hallvard Alvsson og hustru Gjertrud blev inngått lar sig ikke fastslå; første gang hun omtales er i forbindelse med hustru Ragnas gave.

Navnet på Hallvard Alvssons 1. Hustru, med hvem han hadde sønnen Paal Hallvardsson, opplyses ikke i kildene, men lar sig fastslå ad indirekte vei.

Som ovenfor nevnt var Hallvard Alvsson allerede i 1379 i besiddelse av Sandbu, og på dette tidspunkt må hans 1. ekteskap forlengst være inngått. Paal Hallvardssons mor, der som nedenfor skal påvises, må altså ha hatt rådighet over Sandbu. På den annen side kan hun ikke selv ha vært odelsarving til gården, både fordi denne i så fall efter hennes død vilde ha tilfalt sønnen – og fordi Hallvard Alvssons to hustruer i så fall utvilsomt måtte ha vært nærmere beslektet innbyrdes enn de kanoniske ekteskapsbestemmelsene tillot. (Bestemmelsene på denne tid forbod bl. a. ekteskap mellom en person og vedkommendes avdøde ektefelles firmenninger eller nærmere slektninger). Herav følger imidlertid at Paal Hallvardssons mor ved inngåelsen av sitt ekteskap med Hallvard Alvsson uten tvil har vært enke efter den tidligere eier av Sandbu og fått beholde denne gård for sin levetid, enten i henhold til en disposisjon fra hennes 1. ektefelles side, i likhet med hustru Gjertruds forføining til fordel for Hallvard Alvsson, eller i medhold av kong Haakon Magnussons retterbot av 02.05.1331 art 1. (Denne bestemmelse går ut på at når et barn hadde arvet den ene av sine foreldre og derefter døde uten livsarvinger – og søsken, dersom det var faren det hadde arvet – arvet den gjenlevende av foreldrene barnets løsøre og kjøpegods, men fikk for dets odelsgods vedkommende kun bruksretten i sin levetid, hvorefter godset skulde tilfalle barnets nærmeste odelsberettigede slektninger).

Nu var den siste kjente eier av Sandbu før Hallvard Alvsson den tidligere omtalte Gunnar Erlandsson som nevnes sammen med sin hustru Jartrud Paalsdatter i 1353 og 1356 og levde i hvert fall ennu i 1362. Det synes da heller ikke å være tvilsomt at det er denne hustru Jartrud som etter Gunnar Erlandssons død – antagelig omkring 1370 – er blitt Hallvard Alvssons 1. ektefelle. Riktigheten av denne slutning godtgjøres for øvrig av følgende omstendigheter. Blant det gods Gunnar Erlandsson og hustru Jartrud i 1353 i forbindelse med arveoppgjøret efter hr. Sigurd Erlandsson og hans hustru forpliktet sig til å avstå til hr. Sigurd Haftoresson var som ovenfor nevnt også et laksefiske i Sokndal i Rogaland. Dette må hr. Sigurd også ha fått overlatt, da han i 1357-58 solgte det til hr. Svale Ølversson, efter hvis død i 1363 det arvedes av hans søstersønn, Hallkell Hallvardsson, som i 1368-69 overdrog det til Agmund Berdorsson Bolt. Nu sees imidlertid Hallvard Alvsson i 1395-96 å ha solgt et halvt netlag i et laksefiske nedenfor Kierland (nu Kjelland) i Sokndal till Agmund Bolt hvad der efter det foreliggende neppe kan forklares på annen måte enn at Gunnar Erlandsson har beholdt en part i lakselven, og at Hallvard Alvsson har erhvervet dette ved sitt ekteskap med Gunnars enke.

Hallvard Alvssons to giftermål gir for øvrig et karakteristisk bilde av datidens omhyggelige ekteskapspolitikk. Efter hustru Jartruds død, som vel er inntruffet omkring 1400, skulde Sandbu, og det av Gunnar Erlandssons øvrige odelsgods hun hadde sittet med, tilfalle hans slektsarving – som utvilsomt var Gjertrud Paalsdatter, og ved å ekte denne har Hallvard Alvsson da undgått å måtte opgi sin hovedgård og godset for øvrig.

Også med hensyn til hustru Jartrud Paalsdatters opprinnelse gjør kildene det mulig indirekte å dra en del slutninger.

I et brev utstedt i Oslo bispegård 06.02.1393 (DN III 510) kunngjør 2 lagmenn og 3 rådmenn et forlik mellom Hallvard Alvsson og Paal Arnfinnsson angående arven efter Jartrud Arnfinnsdatter i Sogn. Allerede efter disse personers navn kan det ikke være tvilsomt at man her har slektninger av hustru Jartrud, og at det er på hennes vegne Hallvard Alvsson optrer, skjønt dette ikke er uttrykkelig sagt i brevet. Forliket gikk ut på at Paal skulde avstå til Hallvard alt Jartrud Arnfinnsdatters gods, med undtagelse av det han hadde fått i fjerdings- og tiendegave. (Ifølge Magnus Lagabøters Landslov V, 21 stod det enhver fritt for å skjenke hvem man vilde efter sin død en tiendedel av alt arvet og en fjerdedel av alt selverhvervet gods, løst og fast). Herav følger at hustru Jartrud Paalsdatter må ha vært Jartrud Arnfinnsdatters slektsarving, mens Paal Arnfinnsson har vel vært en efter arvetallet fjernere slektning av denne.

Nu viser det sig å være mulig å bestemme det jordegods Hallvard Alvsson fikk ved skiftet i 1393. Skiftebrevet er nemlig bevaret i en vidisse av 28.06.1432 (DN III 716) hvori en prest og 3 lagrettemenn kunngjør å ha hørt lest "breff hans Pal Haluardson om Ærhrena goz som ligger j Sogne". Dette gjelder Æri i Lærdal som gjennom hele senmiddelalderen var hovedgård i et eiendomskompleks. Æri gods, hvis nøiaktige sammensetning kjennes fra hr. Vincents Lunges jordebok av 1535 (NRJ IV s. 485 f). Godsets historie og de slutninger eiendomsforholdene her gir anledning til skal bli nærmere behandlet i annen forbindelse. Foreløbig skal kun nevnes at hustru Jartrud Paalsdatter utvilsomt må være datter av Paal Arnfinnsson på Hvam i Hafslo som omtales i forskjellige brev mellom 1325 og 1333 (DN I 179. 205 214, IV 198, I 222) og førte et våben med en skrättstillet spenne – samme merke der som ovenfor nevnt førtes av hustru Jartruds 1. ektefelle Gunnar Erlandsson. Paal Arnfinnssons hustru nevnes i 1331 og 1333 og het Ragnhild (DN I 214, 222).

Den i skiftebrevet av 1393 omtalte Paal Arnfinnsson må være identisk med "Paal Arnfinnsson guldsmed" som eide gården Grisen i Bergen og døde noget før 1396 (DN XII 150, 182, jfr. 145, 179). Som påvist av Olaf Sollied var sistnevnte sønn av "Arnfinn Brattsson gullsmed" som likeledes eide Grisen,

var rådmann i Bergen og nevnes mellom 1371 og 1382 (DN VII 105, XI 64, II 453, 458, VII 312, XII 179) – og sannsynligvis sønnesønn av Paal Arnfinnsson i Hvam som da har hatt tilnavnet "Bratt". Ser man nu skiftebrevet av 1393 på bakgrunn av disse opplysninger synes det for det første å kunne fastslås at denne siste konjunktur må medføre riktighet, og videre, datidens arvegangsregler tatt i betraktning, at Jartrud Arnfinnsdatter som eide "Ærigodset", rimeligvis har vært en, vel noget yngre søster av Paal Bratt i Hvam.

Hallvard Alvsson og hustru Jartrud Paalsdatters eneste barn som vokse opp var sønnen "Paal Hallvardsson", som må være født omkring 1375 og nevnes i en rekke brev mellom 1428 og 1442 (DN VIII 281, X 150f, IX 251, III 716f, I 766, II 735, I 776, II 750, III 772). I 1432 omtales han som kongens ombudsmann (sysselmann) i Nordre Gudbrandsdal, en stilling han vel har fått etter farens død. Etter sin mor arvet han bl. a. Æd-godset i Sogn, etter faren bl. a. dennes betydelige odelsgård Skaaden i Øier, som blev hans hovedgård i Gudbrandsdal, og forskjellige andre gårder og gårdparter som senere i kildene benevnes "Skaaden gods".

Paal Hallvardsson var før 1430 gift med Sigrid Eriksdatter, datter av Erik Sigurdsson og Rannveig Eilifsdatter, med hvem han i hjemmegave må ha fått en del av nordre Bjølstad i Hedalen; hun levde som enke ennu 1449 (DN IX 251, III 807).

Med hustru Sigrid hadde Paal Hallvardsson neppe barn som levde opp. Hans sønn Guttorm Paalsson synes å være født i et tidligere ekteskap, med en dame hvis navn for tiden ikke kjennes. Guttorms fødselsår må falle omkring 1415. I et brev utstedt på Skaaden 31.10.1438 (DN II 735) kunngjør Paal Hallvardsson å ha opnevnt en Hallgeir Kviksson som sin ombudsmann for "Audna" (nu Utne, i Ullensvang) og sine andre gårder og gårdparter i Hardaner, idet en tidligere herom med Haakon Bolt inngått overenskomst nu var utløpet "sakar thes Guttormer min son er nw till sinna fultidha ara komen". Guttorm har altså ved denne tid, eller snarere noget før, fylt sitt 20 år. (Da Sigrid Eriksdatters foreldre begge var i live ennu i 1449 er det allerede av kronologiske grunner lite rimeig at Guttorm er hennes sønn. Det fremgår forøvrig også av eiendomsforholdene at dette neppe kan være tilfelle.) Omtrent samtidig må han også være blitt håndgangen mann; blant andre "righesens thænistemæn i Noregh" medbesegler han Riksrådets brev til kong Erik av 22.08.1440 (NGL 2, i a s.188). Guttorm Paalsson nevnes siste gang i brev av 25.04.1441 (DN I 776), og må være død uten å etterlate sig barn kort tid senere, sannsynligvis før 21.09.1442, da Paal Hallvardsson stadfester et av sønnen avslutet makeskifte (DN III 772), og i hvert fall før faren, som må ha arvet ham.

Paal Hallvardsson selv nevnes siste gang i live ved denne anledning, og må være død, likeledes uten å etterlate sig barn, før 28.10.1443, da både Skaaden og annet av hans gods sees å være overtatt av hans urarvinger (DN VIII 322f).

Det fremgår klart av arveforholdene, at Hallvard Alvssons efterslekt utdøde med Paal Hallvardsson.»²³¹

Gjertrud Guttormsdatter. (Se XVI:64788).

??? Guttormsdatter.

En datter (med ukjent navn) til Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og
Elin Olavsdatter (~1317 - ~1349).

Hun var trolig gift med Peder Olavsén, antagelig væpner, nevnt i 1339.

De hadde sønnen Olav, nevnt 1365-82, gift med en Simonsdatter.

Hvor det gods som tilfalt den fjerde, ukjente datter som var oldemor til Henrik Jensen lå, vet vi ikke, men Henrik Jensens etterslekt hadde i alle fall senere jordegods på Opplandene, og dette godset kan godt ha blitt arvet i direkte slektslinje, da det ikke inngår i Herr Benkt Harniktsens etterlatte gods som Henrik Jensen arvet en femtepart av.²³²

XVII:129576 mm mm mm fm ff fm ff mm m

Elin Olavsdatter. Levde 1317. Død omkring 1349.

Elins slekt var knyttet til storgården Tomb i Råde.

Tomb i Råde – det gamle Borge-syssel – ligger innerst ved Krogstadbukten som skjærer seg inn i Råde fra Oslofjorden. At den er en eldgammel herregård vises bl. a. av at det var kapell på gården. På 1300-tallet eide kapellet en hel del jordegods (R. B. s. 489: Þufna kirkia). Det må være dette kapell som ble kaldt St. Margretes kirke eller kapell i DN II 916 og DN II 1049.

De eldste former av gårdens navn er Þufn, Þumn, Tofn, Tumpn, Tum, Tuwn og Tomb. Det er mulig at det var på Tomb i Råde som lagmannen Simon a Þufn, nevnt i Sverres saga, hørte hjemme.

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid»:

²³¹ N. Stene: «Norsk-islandske slektsforbindelser i Middelalderen» (NST, bind IV, side 161 ff.). Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter, III. Sudrheims-ætten 2.» (NST bind VIII, side 269 ff.).

²³² Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 340.

«Elin må sammen med sin bror Hallvard ha vært odelsberettiget til storgården Tom i Råde, hvor hun på skifte etter sin far Olav arvet en part i gården sammen med en rekke andre eiendommer i Østfold og Sverige. Tom var allerede tidlig på 1300-tallet delt mellom flere eiere, og det er tvilsomt om Elins far bodde der. Broren Hallvard hadde forøvrig etterkommere, uten at vi for tiden har noe nærmere kjennskap til dem. De mange tvistemål om odelsretten til Tom omkring 1400 synes å ha sin bakgrunn i at de impliserte parter alle var etterkommere til Elin eller Hallvard.

Guttorm og Elin giftet seg før 23.02.1317. Guttorm arvet da med sin hustru fra sin ukjente svigerfar forskjellige gods i Østfold, Bohuslen og Sverige (DN VIII 49, «Regesta Norvegica» III, nr. 1013):

«Vitnebrev om arveskifte skrevet på Thufn (Tom) fra Odd på Hisingby, Åmunde på Åker, Arne i Kalszrud, Sæmund i Rød, Bård i Åker og Aslak i Hiaranderud:

Var til stede da Hallvard Olavsson og Elin Olovsdatter representert ved sin mann Guttorm Eiriksson skiftet etter sin far. Hallvard fikk gårdparter i Tom, Hiaranderud, Røstad, Breivik med laksevarpet og Møllerød. Guttorm fikk Lundene, Midbøn med alle rydningsplasser, Hellubek og Mauratorpe. De skiftet også følgende gårder i Sverige: Røflile, Hestengene, Miunubækinn, Dyrræbergh og Vestby nedre og kvernene på Dalli, Klofonæ, Hellunæ og Issekverna.

Vitner: Peter Olavsson, Klemen Gudbrandsson, Peter Sæmundsson, Arnulv Alvsson og mange andre gode menn. Beseglet av Hallvard Olavsson og utstederne».

Gården Tom i Råde var på 1300-tallet delt i to, en nordre og en søndre gård. De 12 øresbol som Hallvard fikk var den nordre gården i Tom.

Guttorm og Elin hadde følgende barn (minst):

Olav, nevnt i 1338, nevnt som korsbror i Oslo i 1348, døde antagelig høsten 1349.

Gjardar, nevnt i 1348, døde antagelig høsten 1349.

Gudrun, gift 1. gang med Bergsvein Baardsen i Asker, nevnt 1344-61,

gift 2. gang med Herr Jon Toraldesen, nevnt 1351-70.

Gyda, gift med væpneren Alv Paalsen, nevnt 1337-44.

Gjertrud, gift med fehirde og væpneren Torgaut Jonsen [Smør], nevnt fra 1350, døde ca. 1375.

En datter (ukjent navn), trolig gift med væpneren(?) Peder Olavsens, nevnt i 1339.

Datteren Gudrun og Bergsvein hadde barna (minst):

Elin, nevnt 1380-99, døde ca. 1422,

gift 1. gang med ridderen Herr Haakon Eivindsen, nevnt i 1372, døde ca. 1380,

gift 2. gang med væpneren Haakon Munansen [Stumpe].

Gunhild, nevnt 1390-1422, gift med ridderen Agmund Berdorsen [Bolt], nevnt 1368-1418.

Guttorm, døde ung, ugift og uten barn.

Datteren Gyda og Alv Paalsen hadde sønnen

Hallvard Alvsen, til Sandbu, væpner og sysselmann, nevnt fra 1379, døde i 1429,

gift 1. gang med Jartrud Paalsdatter (hun gift 1. gang med Gunnar Erlandsen),

gift 2. gang med Gjertrud Paalsdatter.

Datteren Gjertrud og Torgaut hadde datteren

Ulvhild, nevnt 1398-1413, gift med væpneren og sysselmannen Benkt Nikolasson, nevnt 1378-98.

Datteren med ukjent navn hadde sønnen Olav Pedersen, nevnt 1365-82, gift med en Simonsdatter.

Fru Elin levde enda 07.03.1348 da deres to sønner nevnes i et gavebrev fra [herr] Guttorm Eiriksen (DN IV 324, «Regesta Norvegica» V, nr. 1028):

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea ædær høyra sendir Guthormær Eirikssun quediú gudes ok sina ydær see kunnicht at ek hefuir gefuet ok afhænt capitulo korsbrøðrom t Haluars kirkiu j Oslo gudi till hæidærs. meer ok minni kono Elini Olafs dottor till salar hialpar till kumunenne mærkær booll jærdar dølkst j Trumsænese j Ringabu sokn med þui skilorde t þæir ok þæiræ eftirkomande þett fyrsta sem þæir kunnu frægna annars huars okars frafall skulu þæir sæighia ok sæighia latta huarn okarn artidadagh æuerdlægha.salatidir ok salamosso med ringingh ok fiorom markum vax till lysinghar. halfua mork peningha j offær. fødæ fiora olmosomen ok tua klukkara. jtem gaf ek fyrnefdær Guthormær firir mik ok mina kono Elinu fyrnefda till altares hins hælgha Johannis baptiste j Haluards kirkiu fyrnæmds stadar mærkær booll j samre jord med þui skilorde t præstær sa huar sem þett altare hefuir skall hafua aminninght okra bæiggia sua lifuanda sem daudra j huærri møsso sem han sæighir t þui altære. gaf ek þæssæ iord ok afhendi sunum minum sira Olafue korsbrøðær j Oslo ok Giærdære brøðær hans hiauemandom oksamþykkiandom skyldande sik ok sina erfuinghia fyrnefda jord frialsæ ok hæimola gera capitulo ok altari adærnefdom firir huærium manne ok sua goda landskyld af lukazt. tolf aura smorgilda ok tolf aura forna j tæindu jarne half kumunenne en half altarinu. ok till sannynnda settu fyrnefdir synir minir sin jnsigli med minu firir þetta bref er gor(t) var jn die sanctarum Perpetue et Felicitatis virginum anno domini mo. ccco. xlo. octauo.»

Tillegg:

Bagpaa samtidigt: Gudþorms Æirighs sunar tuægia marka boll j Trumsanæisi j Ringabu sokn.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i Dipl. Arn. Magn. fasc. 66. No. 13. Seglene mangle.

Sammendrag:

«Han har gitt til kannikene ved Hallvardskirken i Oslo, til sjelehjelp og årtidhold for seg og sin kone Elin Olavsdatter, 2 markebol dølsk i Tromsnes i Ringebu sogn – 1 til kommunet og 1 til St. Johannes Døperens alter.

Gavene er gitt i nærvær og med samtykke av hans sønner sira Olav [Guttormsson], kannik i Oslo, og Gerd [Guttormsson]. Landskylden skal være 12 øre smørgilde og 12 øre forn i stangjern for det hele.

Beseglet av utstederen og hans nevnte sønner.»

I tillegg til arv etter Herr Guttorm må deres døtre ha avet gods etter Elin, ikke bare den søsterlut av farsarven som ble tilskiftet henne i 1317 og som ikke utgjorde med enn 2½ markebol i Norge og ca. 10 laupsbol i Sverige. Dette var ikke noe storgods, men i tillegg må Elin og broren Hallvard også ha arvet gods etter sin ukjente mor, og det er heller ikke urimelig å tro at en del av farsarven på forhånd var gitt som giftingsgods til dem begge. Vi vet i hvert fall at Elin Olavsdatters etterkommere også hadde annet gods i Østfold, og man skal ellers merke seg at Fru Sigrid Erlandsdatter i 1501 donerer den store gården Huseby i Råde til kirken, og stadfester Herr Bo Flemmings gave av gården Jørsøy samme sted (AR 611, 610). Huseby kan meget vel også ha vært arv etter Elin Olavsdatter.

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten. 2»:

«Hr. Guttorm Eriksson hadde med fru Elin 2 sønner og minst 3 eller 4 døtre som vokste op.

Sønnene, sira Olav Guttormsson og Gjardar Guttormsson, nevnes i det ovenfor citerte brev av 07.03.1348, men forekommer ikke senere, og må, da hr. Guttorms og fru Elins eiendommer sees å være tilfalt døtrene, sikkert også være falt som ofre for sortedøden.

Sira Olav var i 1348 korsbror i Oslo, og er sannsynligvis identisk med en Olav Guttormsson som i 1338 synes å være i tjeneste hos biskop Salomon av Oslo (DN VIII 113). Da han dengang ikke tillegges sira-titel, har han ennå ikke vært presteviet, og var sikkert ganske ung.

Hvad hr. Guttorms døtre angår, er først og fremst å bemerke at riksråden og sysselmannen i Gudbrandsdal Hallvard Alvsson i Sundbu utvilsomt, som antydnet av N. Stene, må være en dattersønn av ham. I brev av 14.03.1403 (DN III 566) avstår nemlig Hallvard sin odelsrett til Tom til hr. Agmund Berdorsson Bolt, en omstendighet som neppe kan forklares på annet grunnlag.»²³³

(Barn XVI:64788)

Gift før 23.02.1317 med forrige ane.

XVII:129585 mm mm mm fm ff fm mf ff f

Gudbrand Sigurdson Listad. Levde 1370 på Listad, Sør-Fron (OP).

Et forlik inngått på 22.03.1370 på Listad kirkebø i Søndre Fron viser at Gudbrand var gift med Valgerd Finnsdatter. (DN III 367, «Regesta Norvegica» VII, nr. 22):

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea æðær høeyræ sændæ Æirikær Sighurdærson prestær a Frone Jfvær Otreksson ok Þorer Lodensson q. g. ok sinæ. mer vilium ydr kunnighit gera at mer varom a Lidsta(d)um kirkiu bœnom a Frone a sunnudaghen j fyrstæ viku fostu a fimtande are vars virdulax herra herra Hakonær mæd gudæs naad Noreks kononghns sam ok høeyrdum a at þau hældo hondom soman af æini halfu Gudbrandær Sighurdson ok Valgiærdæ Fins doottir. æn af annæræ halw Haldor Þollæifsson mæd þui skilorde at fyrnæmder Haldor skal vera satter ok alsatter vidær þau ok þærær æruinghiæ um þaa af runi sem opnæmder Haldoor hafde væit vforsiniu Nikulos Finssyni brœdær adær næmdæ Valgiærdo ok til sannyndæ sættom mer vor jnsighli firir þetta er gort var aa dæghi ok are sem fyr sæighir.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om forlik utst av Eirik Sigurdsson, prest i Fron, Ivar Otryggsson og Tore Lodensson:

De overvar på Listad kirkebø i Fron samme dag at Gudbrand Sigurdsson og Valgerd Finnsdatter inngikk fullt forlik med Halldor Torleivsson for den urett (afruni) han uforsettlig hadde gjort Valgerds bror Nikulas Finnsen.»

Det er mulig at dette gjaldt en drapssak.

234

(Barn XVI:64793)

Gift med neste ane.

Barn:

Haldor Gudbrandsen Listad. Født omkring 1315 på Listad, Sør-Fron (OP). Død omkring 1349 på Skaaden, Øyer (OP). (Se XVI:64793).

XVII:129586 mm mm mm fm ff fm mf ff m

Valgerd Finnsdatter Hundorp. Født omkring 1295 på Hundorp, Sør-Fron (OP). Levde 1370 på Listad, Sør-Fron

²³³ Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274-75. N. Stene, Bergen: «Tom i Råde», N.S.T. VIII (1939-40), side 76ff. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende noen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 268-69. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 315-19, 322, 340-41.

²³⁴ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 48, 56, 63.

(OP).

Halldor Gudbrandsen Listad. født ca. 1315, nevnt i 1341, og antagelig død i 1349, må ha vært deres sønn.

Haldors sønnesønn, Halldor Sigurdsen Blakar (~1380 - ~1461) hadde en datter som giftet seg med Henning Guttormsen Blakar «av Vaaben».

Valgjerd må ha vært datter til Finn Tjøstolvsen Hundorp (født ca. 1275, nevnt i 1370).

Finn Tjøstolvsen sønn – Alv Finnsen – kjøpte Nordigard(?) Skaaden i 1322. Alv Halldorsen eide gården i 1433 og mellom disse må det ha vært minst ett, antagelig to slektsledd.

Nå hadde Alv Halldorsen seks barn, sønnene Finn, Gudbrand og Torstein og døtrene Sigrid, Bothild og en vi ikke kjenner navnet til. Disse navnene burde en da kunne finne blandt deres forfedre, selv om en neppe vil finne alle.

Navnet Halldor var ikke så sjeldent. Vi kjenner tre fra denne tiden, Halldor Eyvindsen i 1358 og 1362, Halldor Torleivsen i 1370 og Halldor Gudbrandsen som 04.02.1341 på Romsaas i Ringebu fikk betaling av Vesete på «Raumsaas» for 3 øresbol som Halldor hadde solgt ham i gården. Her var Alv Finnsen ett av vitnene. I andre brev som gjelder denne gården er det nevnt flere menn som tydeligvis har forbindelse med hans ætt.

Nå finner vi ingen Gudbrand Alvsen som kan knytte ætterekka sammen, men på Listad i Fron ble det 03.03.1370 av presten i Fron og to menn kunngjort at de ved Listad kirke hadde vært vitne til at Gudbrand Sigurdsen og Valgerd Finnsdatter ble forlikte med Halldor Torleivsen som hadde forbrutt seg mot hennes bror, Niculas Finnsen (drapssak?) (DN III 367, «Regesta Norvegica» VII, nr. 22).

Gudbrand og Valgjerd må ha bodd på Listad, og når så Alv Halldorsen på Skadens bror, Guttorm, 20-30 år senere hadde Listad, må de ha vært eldre folk i 1370.

Det er derfor trolig at hun var datter til Finn Tjøstolvsen.²³⁵

(Barn XVI:64793, Far XVIII:259171)

Gift med forrige ane.

XVII:129661 mm mm mm fm ff mm mm mf f

Ivar ???.

Ivar er kun kjent gjennom sønnes patronymikon.

Det er trolig at Sunnulv Ivarsen og Bendor på Hove var brødre.

(Barn XVI:64831)

Gift

Barn:

Sunnulv Ivarsen. Levde fra 1383 til 1412. (Se XVI:64831).

Berdor Ivarsen Hovin. Væpner, Sysselmann. Levde mellom 1381 og 1398.

Bendor var antagelig bror til væpneren og sysselmanen Sunnulv Ivarsen.

Han hadde sønnen

Hallvard på Hove. Kongens ombudsmann i Søndre Gudbrandsdalen 1405 og 1408.

Berdor Ivarson kjøpte gods (DN I 468 og III 488) som senere gjenfinnes blant «Hovingodset».

15.04.1383 på Hove [i Fåberg] (DN I 468, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1134):

«Vitnebrev om makeskifte utst av Audun Sindresson, Håkon Torgeirsson og Andres Toresson: de var samme dag på Hove i Ålen i Fåberg sogn da Berdor Ivarsson håndtokes med Ivar Bjørnsson og makeskiftet 12 øb i Oppsal (Upsalum) i Vingrom mot Ivars 14 øb i nordre Børke i Vingrom. Ivar vedgikk å ha oppebåret av Berdor mellomlegget som skilte deres jord i verdi.

Beseglet av utst.»

15.05.1390 på Lillehammer (DN III 488, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1594):

«Salgsbrev utst av Sigurd Ogmundsson: Han har solgt Berdor Ivarsson 12 øb i øvre gården i søndre Børke i Vingrom i Fåberg sogn og fått full betaling.

Beseglet av utst, Håkon Torgeirsson og Roar Gunnarsson som var til stede da Sigurd og Berdor håndtokes.»

Dertil byttet han til seg bl.a. 10 øresbol i Nord-Hove. Brevet er datert Hamar 04.04.1388 (DN II 510, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1436):

«Makeskiftet utst av Gunnar Brynjulvsson, prest på Fåberg: Berdor Ivarsson har makeskiftet til Gunnar 14 øb jord i Faghsæbergi på Fåberg til bordhold for presten på Fåberg mot 10 øb jord i nordre Nord-Hove, som har tilligget presten på Fåberg til bordhold, samt ½ mb i Klundrauollom ved Hove i Ålen i Fåberg. Hver borger for at jorda er frels.

Beseglet av utst og Berdor.»

²³⁵ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 48, 56, 63.

Christian Spangen i «Slektskretsen omkring Hovin i Fåberg», N.S.T. VI (1937-38), side 211-212:
 «Å gå ut fra at hustru Jorunn Sunnulvsdtr. var datter av sysselmannen Sunnolv Ivarsson, skulde ikke være betenkelig. Er så tilfelle, skulde eiendomsforholdet til Imset gjøre det ennå sannsynligere at Svein på Gautstad var Sunnulvs sønn eller sønnesønn.

Nu kan DN II 848 (25.07.1463 på Øyer) tydes slik at hustru Jorunn skulde være enke efter Berdor Ivarson, og dette har utgiveren av diplomatariet gjort:

«Ollom them godhom mannom som thetta bref lesa see ædher høra lesit gørom wi Thorir Eriksson ok Guttormer Alfsson suornir logrettomæn kunnigt at wi hørdom wara fædher seghia ordh Guttorms Alfssonor bonda a Hundera. iac hafuer lent Berdore a Hofuina frenda minom Eidhes byn i hans lifs dagha odhals iordh mina. æn sidhan skall iac hona atter hafua ok miner eruingiar. hermdo ok ware fædher thet at Berdor sende Guttorme firnæmpdom opta i mæla sila firir then goduilian, æn sidhan Berdor ok Haluorder son hans waro dødhir taladhe Guttormer till hustru Jorunna a Hofuina nw will iac sielfuer hafua ok radha Eidhesbynom. nei Guttormer min sagde hustru Jorunna tha faar iac ikke bygt nørdræ Hofuina. lat thu mik hafua han. iac will gifua thik i mæla sila a huariu are. Jtem warom wi Thorir Arnason lang ok Botolf Biorsson i Orixstadha kirkio garde i Øyghe sokn ok fleire godhe mæn saghom ok hørdom at Torgrimer Roarsson handfeste witnisburd Daghe Arnasyni a sancti Jacobs apostols aptan. som han will sueria fullan eidh aat. nar han er lagliga ther till stempder. at han hørde Guttorm a Hundera seghia. iac hafuer lent Berdore a Hofuina frenda minom mina odhals iord Eidhesbyn mædhan han lifuer. æn sidhan will iac sielfuer han atter hafua ok radha. æn æpter theræ dødha Berdors ok Haluordz hans sons. taladhe Guttorm optnæmpder till hustru Jorunna.nw will iac sielfuer radha Eidhes bønóm. hustru Jorun sagde. ney Guttormer min. gør ikke thet. iak kan tha ikke byggia nørdræ Hofuina. latt mik hafua han iac skall gifua tik een mæla sila a huariu are. Ok till ytermera sannind ok witnisburd her wm settom wi waar jncigle firir thetta bref som scrifuad war anno domini mo cdo lxmo tercio ipso die beati Jacobi apostoli.»

Sammendrag:

To Lagrettemænd kundgjøre deres Fædres Udsagn, at Guttorm Alfssøn havde givet sin Frænde Berdor paa Hofvin halve Eidesby paa Livstid, hvilken Gaard dennes Enke Hustru Joron nu negtede at fravige.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle.

På den annen side inneholder ikke brevet noget som nødvendiggjør en slik slutning. Hele brevet innhold gjør det tvert imot mer sannsynlig at Hustru Jorunn har vært en fjernere slektning, og hun kan ha vært blant arvingene efter Berdors sønn Halvard. Denne tør være den Halvard Berdorson som var kongens ombudsmann i Søndre Gudbrandsdalen 1405 og 1408.

I 1462 er det en Jon Sigurdson som gir hr. Alv Knutson fullmakt til å innkreve det faste gods efter en Halvard Berdorson som var hans mors brødrung (DN II 844):

«Ollom monnom them som thetta breff sea eder høra sender Jon Sigurdson q. gudes ok sina kunnught gørande med tesso myno opno breffwe at iek haffuer fenghit welbornom manne herra Alffue Knwtzsyni riddere fult ok loglight vmbodh om swa mykit fastha gotz som feldh epter Halword Berdorson mynna modor brødhrwnggh gud hans saal nade som iek med laghum wel maa til at tala epter thwi som wattar i rettharbothom wördelighens herra Hakonar med gudz nadh Noregx koningx etc. Thwi at iek wett fore gudi at iek er retter erffwinghe epter honom ok enghen annar. Ok alt thet som fornempde her Alffuer gør i tesso myno vmbode, wil iek haffua ok haldha vtan alt ythermera til tall. Til sanninde her om tha bedis iek tessa godra manna insigle med myno fore thetta breff som er Kolbiorn Herleiksson ok Saxe Wigheiksson logrettesmen som scriffuat war i Grepshheim xijo kalendas Junii anno domini m cd lx secundo.»

Tillegg: Bagpaa noget senere: Breff om then arffue som vor ffallen effther Haluord Berdorsson.

Sammendrag:

Jon Sigurdssøn giver Hr. Alf Knutssøn sin Fuldmagt angaaende Halvard Berdorssøns faste Gods, hvis rette Arving han er.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Levning af Seglene.

Brødrung var i eldre tider en betegnelse for søskenbarn (særlig fettere) på farssiden (Store norske Leksikon).

Fra Christian Spangens «Slektskretsen omkring Hovin i Fåberg», N.S.T. VI (1937-38), side 211-212:

«Det er så at Hovin ikke er nevnt blant det gods som blev skiftet efter hustru Jorunn (DN I 783), derimot Geitstad som var og delvis ennå er et underbruk under Hovin. Nu ser vi på den annen side at Berdor Ivarson kjøpte gods (DN I 468 og III 488) som senere gjenfinnes blant "Hovingodset". Likeså ser vi at Jon Sigurdson 1455 selger en part i Nedre Tande i Øyer (DN II 811), mens en part i samme gård også fulgte "Hovingodset". (DN II 783, VIII 355, 364). Vi vet så lite om hvad både Berdor Ivarson og Jon Sigurdson eide, at tydeligere spor av en sammenheng ikke kan ventes.

Den antagelse at Jorunn Sunnulvsdtr. er blant arvingene til Hovin, underbygges av den omstendighet at Sunnulvs farsnavn var Ivar. Det er ingenting som taler imot at han kunde være Berdor Ivarsons bror, og hvis Jon Sigurdsons morfar er død før arven efter Halvard Berdorson falt, vilde Halvards eventuelle farbror Sunnolv Ivarson være nærmere til arv enn en farbrorsdatter, Jon Sigurdsons mor. Efter Sunnolv Ivarsons død kan Hovin ha vært utlagt hustru Jorunn til åsete, selv om Svein på Gautestad arvet det meste

i gården til eiendom. At forholdet virkelig har vært så, synes å fremgå av en lagtingsakt av 1622, trykt i Bygd og Bonde 1024.

Denne sak førtes av Nils Aalstad om underbruket Geitstad under Hovin, som "var forglemt den gang Hovin hovedgods blev skiftet". Det blev fremlagt et brev utstedt i Oslo av biskop Olov 16.07.1442, samme dag som for skiftebrevet efter hustru Jorunn, og i dette skifter han Geitstad under odelsfolk "– – efter det makeskiftebrevs lydelse som den ætt har fulgt i 177 år".»

Henning Sollied drar i det følgende den feilaktige sluttsats at Berdors sønn, Hallvard Berdorsson, var gift med hustru Jorunn i hennes første ekteskap. Dette er feil. Som framgår av hustru Jorunns biografi var hun i sitt første ekteskap gift med Niklas Andresen Glømmen!

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 391:

«Berdor på Hovin må være identisk med Berdor Ivarsson som nevnes i en rekke bev mellom 1381 og 1398, hvorav flere er utstedt på Hovin. Da det i ett av disse opplyses at han holdt sveiner, har han antagelig vært kongelig ombudsmann, og vel da i Søndre Gudbrandsdal. Sønnen Hallvard Berdorsson omtales i brev av 1403 (utstedt på Hovin) og 1408 som kongelig ombudsmann i samme distrikt, og har da etterfulgt sin far i denne stilling omkring århundreskiftet.

Diplomatariets utgivere går i regesten til brevet av 1463 ut fra at hustru Jorunn var gift med Berdor på Hovin, men efter sammenhengen kan det ikke være tvilsomt at hennes ektefelle var Hallvard Berdorsson, som må ha overtatt Hovin efter faren. Herfor taler også kronologiske grunner, idet Hallvard og hustru Jorunn tydeligvis tilhører samme generasjon.

Hallvard Berdorsson må være avgått ved døden i slutten av 1408 eller begynnelsen av 1409, da hustru Jorunns ekteskap med Harnikt Henriksson ikke godt kan være inngått senere enn sistnevnte år.»²³⁶

XVII:130319 mm mm mm mf mf ff fm mm f

Ivar «Unge» Gjesling av Sandbu. Født omkring 1200. Død omkring 1240.

Ivar «Unge» av Sandbu var sønn til Haavard Ivarsen Sandbu (~1163 - <1239).

Han må være født ca. 1200 og død ca. 1240.

Ivar var tilstede på det møtet hertug Skule Baardsen holdt i Trondheim 06.11.1239, da hertugen «fikk» kongsnavn på Øretinget. Ivar «Unge» Gjesling brøt dermed med den politiske linjen hans farfar og far hadde holdt seg til.

Fra Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns saga, kapittel 198:

«Hertug Skule fór efter dette ind til byen igjen og holdt ofte samtaler med sine mænd og raadgivere. Disse lendermænd var da hos ham: Alv av Tornberg,

Ivar av Sundbu,

Baard Bratte, Baard Varg, Olav av Vigdeild (518), Erling Ljodhorn (519), Vesete litle, Klemet Fader og Guttorm av Sudrheim (520). Hertugen talte jevnlig med dem om det, som siden kom frem, at han vilde la sig gi kongsnavn. Stundom lot han dem tale med sig enkeltvis og vilde paa den vis bli viss paa, hvad hver av dem syntes. Men det var begge slag: somme egget ham til ulov og sa, at han var blit ranet for sin brorsarv, og at han hadde ret til at bære kongsnavn efter kong Inge; men somme talte noget imot. Han hadde ogsaa jevnlig samtale med korsbrødrene og spurte dem tilraads. Av dem var det ogsaa somme, som egget ham og sa, at han var ret arving til kongedømmet, endda en anden bar kongsnavn. De læste op for ham bøker (521), og efter det hadde han ikke mindre ret til at ta kongsnavn i arv end eiendommer og odel. Hertugen hadde jevnlig nogen av korsbrødrene hos sig. Det begyndte nu at bli snak mand imellem om, at han nok hadde noget nyt raad under hænderne. Hans egen hug samtykket altfor meget med disse mænd, som raadde ham til ugagn og unytte. Og tilslut drev hans egen æresyke og de andres fortaler ham til at stevne Øreting og sende bud til de bedste bønder baade inde og ute i Trondheim. ....»

Fotnoter:

518. Gaarden Vigtil paa Frosta i Trondhjemsfjorden.

519. Tidligere sveitehøvding hos kong Haakon og av Standhaleætten.

520. Gaarden Sørurn i Leinstranden sogn i Guldalen eller Sørurn paa Romerike?

Ifølge Flatøyboken var Klemet far til Guttorm.

521. D. e. lovbøkene.

Etter tinget ble Ivar sendt til Opplandene med oppdraget å drepe de av kong Haakons menn han kunne komme over.

Fra Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns saga, kapittel 201:

«Efterat hertug Skule hadde latt sig gi kongsnavn, kaldte han sine lendermænd og raadgivere til sig og spurte, hvad for et raad var det likeste at ta til. Somme raadde til, at han straks skulde fare sydover mot kongen med hele sin styrke, før det kom nys derom iforveien; for alle veier blev vogtet, baade paa sjø og land. Somme gav det raad, at han skulde fare op i landet med hele sin hær og være der, mens vinteren var paa det haardeste. Somme egget ham til at bli i Trondheim, til det blev vaar, og ruste sig der som bedst. Det var ogsaa nogen, som gav det raad at skifte sin

²³⁶ Christian Spangen: «Slektskretsen omkring Hovin i Fåberg», N.S.T. VI (1937-38), side 211- 212; Henning Sollied:

«Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 391:

hær og sende folk ut alle vegne fra sig og la dræpe de kongsmænd, som de fik tak i. Dette raad blev tat, for det hadde han selv mest hug paa. Disse sveitehøvdinge fór nord paa Haalogaland: Algaute, Paal Pott (531) og Sigurd Patten. Til Oplandene fór

Ivar i Sundbu,

Alv av Leivastader, Vesete litle, Gudine Geig (532), Sigurd Tolessøn, Sigurd Hit (533), Ulv Fase (534) og Eirek Gullvægg med fem hundrede mand. Sydover mot kongen sendte han Olav av Vigdeild og Guttorm av Sudrheim med hirdmændene, gjestene og kjertesvendene og den største og bedste del av hæren.»

Fotnoter:

531. Potte, gryte.

532. Gudine er egentlig et engelsk navn (Godwin); tilnavnet betyder «trussel, skade».

533. En anden Sigurd Hit (farfar til denne?) faldt i Nordfjorden paa Magnus Erlingssøns side i 1184. Tilnavnet betyder bælg, flettet skind.

534. Kanske en svensk mand. Der var ved denne tid en svensk jarl av Folkungeætten ved navn Ulv Fase. Tilnavnet kommer av svensk fasa, «frygt»?

Antagelig har han så fulgt Skulle Baardsen på hans senere ferder, og deltatt i striden på Låke i Nannestad mot den gamle baglerhøvdingen Arnbjørn Jonsen og Ribbungehøvdingen junker Knut Haakonsen, som begge nå var kong Haakons menn. Han var trolig også med i striden 21.04.1240 i Oslo da kong Haakon Haakonsen vant den avgjørende seieren.

Senere er intet kjent om Ivar, men det er godt mulig at han kom fra striden med livet i behold og har deltatt nok en gang, da hertug Skule reiste tilbake til Trondheim, og at han først mistet livet da hertug Skule ble drept i Elgeseter kloster 21. mai samme år.

Ett er sikkert: Selv om kong Haakon hadde det ettermele at han var meget villig til å gi sine motstandere grid, er det klart at Ivar – om han kom fra dette i live – ikke kunne regne med fortsatt å være sysselmann i Gudbrandsdalen.

Han hadde ingen sønner, men en datter som ble gift med den neste beboeren på Sandbu, Sigurd Eldjarn. Dette stemmer helt ut overens med det folkeminnet kan fortelle, og det virker rimelig at en svigersønn, som hørte til en annen ætt, kunne bli forlikt med kongen og derfor arve både godset og ombudet.²³⁷

(Barn XVI:65160, Far XVIII:260637)

Gift

Barn:

??? **Ivarsdatter Gjesling**. Født mellom 1225 og 1230. (Se XVI:65160).

Generasjon XVIII

XVIII:259171 mm mm mm fm ff fm mf ff mf

Finn Tjøstolvsen Hundorp. Født omkring 1275. Levde 1330.

Finn var sønn til Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter (~1250 - >1330).

Han hadde 4 barn:

1. Alv, til Skåden i Øyer, født ca. 1300 og døde trolig høsten 1349.
2. Niculas, nevnt i 1370 (drept?).
3. Sigurd, til Nordigard Bjørke, Øyer, gift med Tora Einarsdatter, nevnt i 1353, 1380 og 1381, død uten livsarvinger.
4. Valgerd, født ca. 1295, gift med Gudbrand Sigurdsen Listad, begge levde i 1370.

Finn var 14.05.1330 ombudsmann for Turid Haakonsdatter (DN II 177, «Regesta Norvegica» IV, nr. 748): «Vitnebrev om salg fra Håkon Tjøstolvsson, Guttorm Eirikssons lensmann, og Guttorm på Hundorp:

De var på Hundorp i Fron, da Turid Håkonsdatter med sin ombudsmann Finn Tjøstolvsson solgte til Hønse Jonsson det hun hadde arvet etter sin far i Oskehaug i Øyer; hun fikk 2 kyrslag og hadde da fått full betaling.

Til stede var Eirik skjegg, Torljot, Arne ryt, Ogmund rigi og Jon gyllte.

Beseglet av utstederne [og vitnene?].²³⁸

(Barn XVII:129586, Far XIX:518341)

Gift

²³⁷ Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns saga, kapittel 198 og 201 - 1914-utgaven oversat ved Alexander Bugge - I. M. Stenersens Forlag, Kristiania, 1914. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 15-16, 20, 56.

²³⁸ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 43, 46-49, 62.

Barn:

Valgjerd Finnsdatter Hundorp. Født omkring 1295 på Hundorp, Sør-Fron (OP). Levde 1370 på Listad, Sør-Fron (OP). (Se XVII:129586).

Alv Finnsen Hundorp/Skaaden. Født omkring 1300 på Hundorp, Sør-Fron (OP). Død Trolig høsten 1349 på Skaaden, Øyer (OP).

Finn må ha vært far til Alv Finnsen som 11.12.1322 ved ombudsmannen Bergsvein Sigurdson, i Oslo kjøpte «1 ørtugsbol mindre enn 7 øresbol dølsk» i Skaaden (Øyer) for 30 fornkilde mark i smør og brent sølv av sysselmannen i nordre Gudbrandsdalen, Gudleik Eindridsen (DN I 169, «Regesta Norvegica» IV, nr. 189):

«Salgsbrev fra Gudleik Eindrideson i Knutsgården i Oslo:

Han har solgt til Alv Finnsson, representert ved Bergsvein Sigurdsson, 6 øb og 2 øtb dølske i Skåden for 30 mark fornkilde i smør og brent sølv, og har mottatt full betaling. Til stede var Pål puke, Ogmund skolle, Øystein raggað, Klemet i Torelvagården og mange andre gode menn.

Beseglet av utstederen og vitnene.»

Han er også nevnt som vitne i en gårdhandel på Romsås i Ringebu 04.02.1341, det er ellers ikke vist at det er samme mann (DN II 241, «Regesta Norvegica» V, nr. 407):

«Vitnebrev om salg fra Guttorm Eiriksson: Han var samme dag på Romsås, da Halldor Gudbrandsson vedgikk å ha solgt til Kolbein og Vesete på Romsås 3 ?b i Romsås, og fått full betaling.

Beseglet av utstederen, i nærvær av Alv Finnsson, sira Amund i Fåvang, Sigurd slaggh og mange andre gode menn.»

Siste gang han er nevnt er i et brev fra 25.02.1345 (DN II 268, «Regesta Norvegica» V, nr. 742):

«Fullmaktsbrev fra Alv Finnsson for Alv Håkonsson:

Gir ham fullmakt til å stevne de menn som har "talatt illa till" ham i Guttorm Eirikssons syssel [Gudbrandsdalen], eller har forbrutt seg mot hans eiendom.

Beseglet av utstederne».

Antagelig døde også han høsten 1349.

Alv har trolig hatt barn, men en kan ikke se at noen av disse har overlevd ham.²³⁹

Niculas Finnsen Hundorp. Levde 1370.

Niculas nevnes – muligens som drept – i et forlik inngått på 22.03.1370 på Listad kirkebø i Søndre Fron (DN III 367, «Regesta Norvegica» VII, nr. 22):

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea ædær høyræ sændæ Æirikær Sighurdæron prestær a Frone Jfvær Otreksson ok Þorer Lodensson q. g. ok sinæ. mer vilium ydr kunnighit gera at mer varom a Lidsta(d)um kirkiu böenom a Frone a sunnudaghen j fyrstæ viku fostu a fimtande are vars virdulax herra herra Hakonær mæd gudæs naad Noreks kononghns sam ok høeyrdum a at þau hældo hondom soman af æini halfu Gudbrandær Sighurdson ok Valgiærdæ Fins doottir. æn af annæræ halw Haldor Þollæifsson mæd þui skilorde at fyrmæmder Haldor skal vera satter ok alsatter vidær þau ok þæiræ æruinghiæ um þaa af runi sem opnæmder Haldoor hafde væit vforsiniu Nikulos Finssyni brædær adær næmdæ Valgiærdæ ok til sannyndæ sættom mer vor jnsighli firir þetta er gort var aa dægghi ok are sem fyr sæighir.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om forlik utst av Eirik Sigurdsson, prest i Fron, Ivar Otryggsson og Tore Lodensson: De overvar på Listad kirkebø i Fron samme dag at Gudbrand Sigurdsson og Valgerd Finnsdatter inngikk fullt forlik med Halldor Torleivsson for den urett (afruni) han uforsettlig hadde gjort Valgerds bror Nikulas Finnsson.»

Det er mulig at dette gjaldt en drapssak.

240

Sigurd Finnsen Hundorp/Bjørke Nordigard. Levde mellom 1353 og 1381. Død før 1429 på Bjørke Nordigard, Øyer (OP).

Sigurd var gift med Tora Einarsdatter og trolig bror til Alv Finnsen.

Han overtok Nordigard Bjørke i Øyer.

En Sigurd Finnsen var vitne på Grytting i Fron 30.03.1353 da Gunnar Erlandsen og hr. Sigurd Havtorsen skiftet arven etter hr. Sigurd Erlandsen og Fru Gudrun Ivarsdatter (DN I 284, «Regesta Norvegica» VI, nr. 205):

«Vitnebrev om arveforlik, utf av sira Audun Kolbeinsson, Holte Gunnarsson, Jon Erlendsson, Gudmund sløg, Hallvard staur, Sigurd Finnsson, Bård på Ode og Bård på Tokse: Dei var i søvnstua i søre garden på Grytting på Fron.

²³⁹ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 27-28, 43, 46-49, 62.

²⁴⁰ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 43, 46-49, 62.

Der handtokst Gunnar Erlendsson og Jartrud Pålsson, kona hans, med herr Sigurd Havtoresson og lét han få all jord som herr Sigurd Erlendsson og fru Gudrun Ivarsdatter, kona hans, hadde ått på Romerike, Hadeland, Hedmarka og Agder, og laksefisket i Sokndal. Til gjengjeld gav herr Sigurd avkall på all annan arv etter desse to. Freistar Gunnar og Jartrud eller arvingane deira å bryte forliket, forspiller dei alle krava sine på arven, som då skal gå til herr Sigurd. Partane var no forlikte om det godset som herr Sigurd Havtoresson hadde hatt hittil.

Besegla av Gunnar og utf.»

Det er nok samme mann som i en 6-mannsdom på Kvarberg i Vågå 16.05.1381 ble dømt til å betale 3 stykke klede og 26 øresbol jord i Birke (Bjørke) på Tretten i drapsbøter som han løste inn med 3 merker gull, slik at han fikk tilbake Bjørke (DN VI 303, «Regesta Norvegica» VII, nr. 947):

«Domsbrev utst av Sigurd Alvsson, Jon Olavsson, Nikulas Toresson, Torstein Håvardsson, Asle Sigurdsson og Gudbrand Håkonsson:

De var på Kvarberg hallvardsmesse [15 mai] 1381 for å fastsette bøter for Sigurd Sigurdsson, som Sigurd Finnsson drepte uforsettlig.

Bøtene ble satt til 23 stikker godt klede og 6 øb i Børke i Tretten til Cecilia Håreksdatter, med ja og håndslag fra henne, i innløsning for 5 mark gull.

Beseglet av utst.»

Nordre Bjørke var en av de gårdene som Synnøve Ivarsdatter og Gunnar Ivarsen arvet etter Hustru Gjertrud Paalsdatter.

20.03.1380 ga Sigurd Finnsen ifølge et diplom fra Teige i Fron gården Veikle i Kvam til en Gunnar Ivarsen (DN VIII 204, «Regesta Norvegica» IV, nr. 847):

«Gavebrev utst av Sigurd Finnsson:

Han har gitt Gunnar Ivarsson så mye jord som han eier i Veikle i Kvam.

Beseglet av utst, Einar Petersson og Erling Finnbogesson.»

Sigurd må ved denne tid ha vært en gammel og barnløs mann. Gunnar, som mottok gaven, må ha vært hans farbrors (Guttorm Tjøstolvsen) dattersønn.²⁴¹

XVIII:260637 mm mm mm mf mf ff fm mm ff

Haavard Ivarsen Sandbu. Sysselmann. Født omkring 1163. Levde 1235. Død før 1239.

«Havardur af Sundbui» må ha vært sønn til Ivar «Gamle» Gjesling (~1135/50 - ~1200).

Han er født ca. 1163 og død ca. 1238.

Vi vet at han en tid før 1223 ble kong Haakon Haakonsens sysselmann i Gudbrandsdalen.

Han var tilstede på det store høvdingmøtet i Bergen 20.08.1223 da kong Haakon ble hyllet som enekonge. Da ble det også avtalt med Skule Baardsen jarl at han skulle rå for Nord-Norge til Sunnmøre.

På høvdingmøtet i Bergen var det også tilstede en Ivar Gjesling, prost i Oslo, som er med og vitner på et diplom hos bispem i Oslo i 1224. Da han bør være født før ca. 1190 – man måtte være 30 år gammel for å bli presteviet – kunne prost Ivar for alderens skyld godt ha vært bror til Haavard. Om det er slik, bør han være født allerede ca. 1170, men da levde Ivar «Gamle» Gjesling, og en sønn ble ikke oppkalt etter sin far, om han da ikke døde kort tid før sønnen ble døpt. Det er da mer trolig at han har vært i nær slekt, men av en annen gren.

Fra Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns, kapittel 86:

«Dette stevne begyndte Olavsvoka (209). Kongen var før i Bergen [1223], og med ham biskop Haavard, biskop Heinrek av Stavanger og biskop Sørkve av Færøene (210) og disse lærde mænd: Nikolas erkedjajn og Sigurd abbed (211). Disse lendumænd var der ogsaa: Paal Flida, hans søn Peter, Brynjulv Knutsson, Jon Staal, Gaut av Mel og Ivar Nev. Der var og kommet Jon jarl av Orknøene og Bjarne biskop og Gregorius Kik (212) fra Hjaltland og lagmændene fra Gulatingslagen, Dagfinn bonde og Aamunde Remba. Fra hvert fylke var de bedste bønder opnævnt, og alle abbeder og sysselmand kom. Fra Trøndelagen kom disse: Erkebiskop Guttorm, Svein prior av Elgesæter, abbed Aasgaut i Holm (213), abbed Sigurd i Tautra, mester Bjarne, Peter av Husastader og Øystein raadsmænd (214) og disse lendumænd: Gregorius Jonsson, Paal Vaagaskalm og Aasulv av Austrat (215), lagmændene Gunnar Grjonbak, Bjarne Mardsson og Torstein Aasmundsson (216). Østenfra Viken kom Skule jarl, Arnbjørn Jonsson, Lodin Gunnesson, Lodin Paalsson, Simon Kyr (217) og lagmændene Øystein og Tord Skalle (218). Fra Oplandene var disse lagmænd: Sakse av Haug (219) og Tord Gudmundsson (220) og sysselmandene Hallvard Bratte, Gunnbjørn Jonsbror (221), Kolbjørn Raude og Harald Vesetessøn. De fleste av disse hadde raadd og sagt Skule jarl, at han var ret arving til Norge efter kong Inge. Der kom og biskop Nikolas av Oslo, Askatin, abbed i Hovedøy, og Orm abbed i Tunsberg, og provstene Ivar Gjesling fra Oslo, Jofrøy fra Tunsberg, Aamunde fra Grenland, Olav fra Konungahella og Torgeir erkedjajn. Fra Oplandene kom mester Torleiv og Baard provst og sysselmandene Olav Mok, Harald Stangarfylja, Aslak, Torgeir biskopsmand,

Haavard i Sandbu (222),

Fridrek Slavse, Eindride Bekkil og Eiliv Keik.»

²⁴¹ Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 43, 46-49, 62.

Fotnoter:

209. Olsok, 29 juli; «vaka» er samme ord som «voka» i norsk folkemaal.
 210. Biskop paa Færøene 1216-1237.
 211. Av Munkeliv?
 212. Kongens sysselmand paa Hjaltland.
 213. D. e. Nidarholms kloster paa Munkholmen ved Trondhjem.
 214. Mester Bjarne, Peter av Husastad (senere erkebiskop) og Øystein raadsmand var korsbrødre eller kanniker. Husastad er gaarden Hustad i Inderøens prestegjeld. «Raadsmand» kaldtes en forstander eller gaardstyrer ved en bispestol.
 215. Sønnedattersøn av Guttorm Aasulvsson paa Rein (omkr. 1136); han hadde faat Austraat ved giftermal med Baugeid Jonsdatter av Saksvik-ætten.
 216. Gunnar Grjonbak var lagmand i Trøndelagen, Bjarne Mardsson i Haalogaland og Torstein Aasmundsson rimeligvis i Jemteland.
 217. Simon Ko (Kyr) var en gammel baglerhøvding; han blev lendermand i julen 1223-24, rimeligvis sønnesøn av Simon i Skriksvik, som var lendermand i Ranrike under Magnus Erlingsson.
 218. Øystein Roessøn var lagmand for Viken nordenfor Svinesund og Tord Skalle for Viken søndenfor Svinesund
 219. Lagmand for Hedemarken og den nordre del av Oplandene.
 220. Lagmand for den sydlige del av Oplandene.
 221. Baade Hallvard Bratte og Gunnbjørn Jonsbror blev senere lendermænd. Gunnbjørn var bror til lendermanden Jon Drotning og hadde hjemme paa øen Tjørn.
 222. Sandbu i Vaage i Gudbrandsdalen.

Fra Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns, noe fra kapittel 87:

«Saa har kloke mænd, som dengang var i Bergen, sagt, at ikke har det i deres dage kommet bedre mandevalg sammen i Norges rike. ...»

Haavard i Sundbu var fremdeles sysselmann i Gudbrandsdalen i 1235 da hertug Skule gjorde opprør. Det er derfor klart at Haavard har hatt den makt og det embetet Ivar «Gamle» Gjesling hadde før ham, og slike ombud var på den tiden vanligvis arvelige.

Fra Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns saga, kapittel 183:

«Da kong Haakon kom til Nidaros, blev det sagt ham, at jarlen var redet bort. Han sendte da med sine venners raad Paal Vaagaskalm og Ivar Nev efter jarlen. De traf ham i Opdal og sa, at kongen vilde, at han skulde snu om, og at de skulde forlike sig og sitte begge sammen i Trondheim om vinteren. Jarlen holdt da samtale med sine mænd, og de fleste raadde ham til at vende tilbake. Men somme sa, at det saa ilde ut saa snart at gjøre om det raad, han hadde tat. Jarlen svarte: "Jeg ser, at det vilde være raadeligere at snu om; men de faar raa, som egger mig til at fare sydpaa." Derefter tok han veien op til fjeldet og videre sydover. Da kong Haakons sysselmand paa Oplandene spurte, at jarlen var kommet nordenfra, tok de alle de skibe, som var i Mjøsen, og gik ombord paa dem, 11 sveitehøvdinge. Formænd for dem var: Gregorius Andressøn,

Haavard av Sundbu (471),

Aslak Smørstakk, Jon Ketling, Aamunde av Folavold, Dag av Grova (472), Odd Eiriksson og Sakse Bladspjot. De hadde mandsterke sveiter. Skule jarl stanste ikke, før han kom til Hamarkaupang paa Hedemarken; der dvælte han en stund med alle sine mænd.»

Fotnoter:

471. Sandbu i Vaage i Gudbrandsdalen.
 472. Rimeligvis Grue i Udenes sogn, Nes paa Romerike.

En kan nevne at kong Haakon Haakonsen i 1218 gjorde Eindride Bokil og Baard Hole til sysselmenn i Gudbrandsdalen, men om en av disse har hatt Norddalen i syssel, kan det bare ha vart en kort tid. Det bør i så fall ha vært Baard Hole (hell Hale), for Eindride er nevnt i 1223 også, sammen med Haavard i Sundbu.

Haavard er ikke nevnt etter 1235 og må ha gått bort før 1239.²⁴²

(Barn XVII:130319, Far XIX:521273)

Gift

Barn:

Ivar «Unge» Gjesling av Sandbu. Født omkring 1200. Død omkring 1240. (Se XVII:130319).

²⁴² Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns saga, kapittel 86, 87 og 183 - 1914-utgaven oversat ved Alexander Bugge - I. M. Stenersens Forlag, Kristiania, 1914. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 14-15.

Generasjon XIX

XIX:518341 mm mm mm fm ff fm mf ff mf f

Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter Hundorp[?]. Født omkring 1250. Levde 1330. Gjentakelse, se side 213.

XIX:521273 mm mm mm mf mf ff fm mm ff f

Ivar «Gamle» Gjesling av Sandbu. Lendmann. Født mellom 1135 og 1150. Død omkring 1200.

Ivar «Gamle» Gjesling av Sandbu (Sundbu) var lendmann i Gudbrandsdalen.

Han er antagelig født ca. 1135, i alle fall ikke senere enn ca. 1150. Dette fordi han antagelig var en mann i sine beste år og ikke lenger helt ung, da han første gang stiger frem i lyset i 1177. Før ca. 1125 kan han neppe være født, for han levde rimeligvis til ca. 1200.

«Gjesling» er ikke opprinnelig et ættenavn, slike ble ikke brukt i så gammel tid. Det var et personlig tilnavn og ble bare brukt sammen med Ivar-navnet. Senere ble det et ættenavn og ble da brukt sammen med andre mannsnavn.

I kapittel 12 og 13 i «Sverres saga» fortelles det at kong Sverre Sigurdson hadde samlet folket til Øreting i Trondheim, og at de ga ham kongsnavn der (ved jonsokleite i 1177).

Fra Norges Kongesagaer - Sverres saga, kapittel 12:

«Efter dette vendte Sverre paany nordover til Trondhjem, og da de kom til byen, gjorde bymændene som det sømmet sig likeoverfor en konge: de ringte over hele byen og gik i procession imot ham. Siden lot kongen stevne Øreting (78), og nævnte dertil 12 mænd fra hvert av de 8 fylker, som er indenfor Agdenes, og da de kom, blev det git Sverre kongsnavn paa dette otte-fylkersting, og det blev tildømt med vaabentak (79), og land og undersaatte tilsvoret ham efter gammel landslov. Disse tidender fór hastig om og kom for kong Magnus og Erling jarl; de samlet straks en hær og styrte nordover langs med landet. Kong Sverre spurte dette og vilde ikke bie, men tok sine skibe og mænd, og de fór ut til Orkedalen; der satte de skibene op, satte ild paa dem og brændte dem alle op. Siden tok de veien til Oplandene, og da de kom over Dovrefjeld til Gudbrandsdalen, holdt de ting, og fra tinget drog de videre til et vand, som heter Mjors [Mjøsa] (80); men i Mjors hadde lendermænd samlet en flok, og de hadde 18 skibe. Der var der tre lendermænd, Hallvard av Saastad (81), Sæbjørn Sindressøn og

Ivar Gæsling (82).

De hadde en anden flok iland, det var 1200 [1440] mand (83). Kong Sverre hadde 200 [240] mand; han raadførte sig med sine mænd om, hvad de skulde gjøre; men alle vilde kjæmpe. Kongen svarte:

"Ikke synes jeg det samme som I, ti det tykkes mig her stor overmagt at kjæmpe med; jeg har større haab om paa anden vis at ta hevnd end at gaa i slik en snare; ti jeg faar ikke mere hevnd for min far eller brødre eller mange forfædre derved, at jeg blir fældet til jorden eller drevet paa flugt."

Siden fór de efter kongens raad derfra to dagsreiser. Kongen sendte 40 mænd i forveien til Hadeland til det vand, som het Rond [Ransfjorden] (84), og de tok alle de skibe, som var der. Men da kongen kom efter, var der tre flokker samlet mot dem, tre hundrede [360] mand paa to steder og fem hundrede [600] paa et sted. Da skiftet kongen sin hær i halvdel, han hadde selv et hundrede mand [120] men det andet hundrede sendte han til Assur Balles (85) gaard, og der tok de gods til 20 mark guld. Mens de var borte, vilde ikke kongen sitte uvirksom og tok det raad at gaa med den flok, som var efter hos ham, imot den ene samling, som der var 300 mand i. Derefter rustet begge flokker sig med de midler, som til var, og gik siden imot hverandre. Men saasart som birkebeinerne løftet sine vaaben, faldt det skræk i bondekarlenes bringer; de tok da et bedre raad: bad om grid for sig og kastet sine vaaben og viste saaledes sin rædsel. Kongen gjorde som før og gav grid til hver mand, som bad om det. Men da de, som hadde været i den anden samling, saa, hvorledes det var gaat deres lagsmænd, forlikte ogsaa de sig med kongen. Det blev da lovet ham slik lydighet som aldrig før paa Hadeland, og det blev stevnet ting der og avtalt forliksmøte. Dette møte var ikke ment uten svik av bønderne, ti de saa, at kongen hadde en ringe styrke, og tænkte paa at gaa imot kongen der paa tinget. Men den dag, tinget skulde holdes, kom de, som hadde faret for at ta Assurs gaard, tilbake; da var kongens hær større end bøndernes, og de turde da ikke 'lægge sine ord i en anden skaal', end kongen vilde. Kongen la da paa dem slikt, som han syntes, og de gik ind paa alt. Det blev da regnet for, at de var forlikt; men dog prøvdes det som forut, at det var noget svik i sindet hos bondekarlene. De tok det raad at sende bud til Orm kongsbror (86), at han skulde fare ind fra Viken imot kongen; ti han holdt sig da paa skibe; de sa, at de skulde søke imot ham, om han vilde komme. Siden lot Orm samle en stor hær og lot store skibe dra op fra det vand, som heter Tyrve (87). Han vilde siden op i Rond imot kong Sverre, som var der paa skibe. Da var det saa avtalt, at det paa Hedemarken var 14 skibe i Mjors. Dette spurte kong Sverre. Han tok da det raad, at han lot, som om han vilde fare imot Orm, og sendte dit alle sine speidere. Men selv drog han med 40 mand til en skog, og de fældte trær. Ingen mand visste, hvad det skulde være til; men han hadde git sine mænd bud, at de skulde komme efter ham, og saa gjorde de og var der om natten. Men i dagningen næste morgen lød lurene; da stod hele hæren op, men ingen visste dog, hvad kongen vilde utføre. Og da mændene var klædt, satte han sin hær i verk og bød dem dra de skibe, som var i Rond, fem mil paa en vei, hvor folk aldrig før hadde faret med skibe (88). Nu trængtes det ikke at spørge om, hvad disse trær skulde brukes til, som kongen hadde latt fælde i skogen, for det var lunner (89). De stanset ikke denne færd, førend de kom til Mjors; og da de kom der, rodde de straks, raskere end det ventedes, imot de lendermænd, som holdt sig der. Deres møte endte paa den vis, at den "fik gagn, som Gud vilde." Kong Sverre drev nu bort alle sine fiender. Og da det var rensset der, fór kongen til Hamar-kaupang (90) og holdt der ting. Der talte

ingen mand imot hans vilje. Lendermændene flydde for kongen syd i vandet, og det var da langt imellem dem, ti Mjors er saa stort et vand, at det mere er som sjøen.»

Fotnoter:

78. (*) Tinget paa Ørene ved Nidelvens munding utenfor Nidaros (nu Bratøren) bruktes til hyldningsting.
79. (*) Tingalmuen vedtok beslutninger ved «vaabentak», d. e. ved at række sine vaaben i veiret eller ved at slaa dem mot hverandre.
80. Mjøsen.
81. Nu Saastad i Stange, Hedemarken.
82. Paa Sundbu (Sandbu) i Vaage.
83. (*) I Skaalholtbok angives tallet bare til 700 (840).
84. Randsfjorden.
85. (*) Balle betyder maaske «den sterke». Han kaldtes ogsaa Assur Bilse («den svigtende«?). Han var rimeligvis lendermand og en av hovedanførerne for bønderne.
86. Kong Inges halvbror, uegte søn av hans mor, dronning Ingerid. (*) Han styrte paa Østlandet for kong Magnus.
87. Tyrifjorden paa Ringerike.
88. Nemlig oover «Kjølveien» til Einavand og derfra ned gjennom Hunnelven til Mjøsen (ved Gjøvik).
89. Lunner, d. e. ruller under skibene, naar de trækkes.
90. (*) Det gamle Hamar laa paa gaarden Storhammers grund i Vang paa Hedemarken.

Fra Norges Kongesagaer - Sverres saga kapittel 13:

«Hallvard paa Saastad og andre lendermænd holdt et stort gilde paa Saastad, og han indbød til dette alle, som vilde komme, for at deres flok kunde bli saa stor som mulig. Det var paa den tid kirkemesse (91) dér; der var 300 [360] mand tilstede ved dette gjestebud, men dog kom flere end de, som var buden. Birkebeinerne fulgte ogsaa til kirkemessen og gjorde sig rede til kamp. Begge flokker fylket sine krigsmænd og gik saa imot hverandre og skjød paa hverandre. Men snart la lendermændene og deres hær sig paa flugt; syv mænd blev dræpt, men fem fanget. De, som kom ubuden, tok nu gildet; men de, som gjorde det istand, blev drevet bort. De løp nu til Orm kongsbror og fortalte om sin litet hæderlige færd. Siden lot kong Sverre spørge efter hos de mænd, som var fanget, hvor deres skibe var gjemt, og det fortalte de. Derefter tok kongsmændene alle de skibe, som var i Mjors, baade smaa og store. Der fik kongen alt det gods, som lendermændene og de, som flygtet, eide, og likeledes alle landskylder, som kong Magnus og Erling tænkte at faa. Nu hadde kong Sverre tilegnet sig alle Oplandene og Østerdalene, og det gik stadig dem bedre, som vendte sig til ham, end dem, som vendte sig fra ham. Og efterhvert som folk saa, at hans magt tok til at vokse, og det mere paa grund av vise raad end av folkemængde, syntes det stadig mere og mere ønskelig at slutte sig til ham. Det samlet sig da folk stod helt til reformationen. til ham, saa at han hadde mere end 300 [360] mand.»

Fotnote:

91. (*) Kirkemesse, d. e. messe, som holdtes paa aarsdagen for en kirkes indvielse og som var en av de fornemste fester i sognet. Kirken paa Saastad

Sverres saga har ikke mer å fortelle om Ivar Gjesling, men vi vet at kong Sverre flere ganger senere fór gjennom Gudbrandsdalen, i 1178, 1179?, 1181 og tidlig i februar 1182. Det er fortalt at etter bardagen på Voss fór kong Sverre til Valdres og tok veitsler der på sine gårder, derfra til Gudbrandsdalen, og der ble det stelt til med halvmånedsvaitsle for ham og alt folket hans på kongsgården Steig. Det må ha vært ved dette tilfelle, senhøsten 1177, at kong Sverre og Ivar Gjesling møttes og ble venner, og at Ivar til lønn for den støtte han ga kongen, fikk Heimdalen og Heimdalsvannet til evig eie for seg og sine etterkommere.

Vi vet at Karl Jonsen var abbed for klostret i Tingøy på Island mellom 1169 og 1181 og at han reiste til Norge i 1185. Han var hos Sverre i Trondheim vinteren 1185-86. Det var da kongen fortalte ham sin saga. Etter den skulle Sverre ha vært 24 år gammel da han fikk kunnskap om sin ætt. Han skulle være født i 1151. Nok en vinter var han hjemme på Færøyene før han fór til til sin fars søster Birgit og senere til Birger Jarl i Auster-Gautland. Dit kom han tre netter før jul i 1176. Han ble fører for Birkebeinerflokket 6. eller 7. mars 1177, og på deres første ferd kom han til Trondheim fredag før hvitsøndagen, 10. juni samme år. Han var derfor bare 26 år gammel da han møtte Ivar Gjesling, som må ha vært betatt av den hellige vilje og kraft og tro på egen sak hos det unge kongsemnet.

Det er nesten umulig å forstå at den mektige bondehøvdingen og lendmannen risikerte å binde sin skjebne til kong Sverre. Heimdalen var riktignok en kongelig gave, stort og rikt, mange mil høyfjell med beitegress, reinsjakt og fiskevann, men det kan ikke ha vært avgjørende for Ivar. Engebret Hougen mener det var to kloke og sindige menn som møttes og bant seg til hverandre med håndslag som holdt livet ut for begge.

Erling Jarl og kong Magnus behersket Vestlandet og det meste av Viken. Vestlandet var på den tiden Norges «mått ok Megin». Det er en misforståelse at Trøndelag var tyngdepunktet i landet på den tiden. Gang på gang i de første kampårene måtte kong Sverre ta til flukten for overmakten, og da var alltid Oplandene og Gudbrandsdalen den sikre tilfluktsveien. Hva dette betydde for Sverre, er det lettere å forstå om en tenker seg at Sverre ikke hadde hatt Ivar Gjesling og hans døler å støtte seg til. Sverreætten hadde da neppe blitt Norges herskere frem til at den unge kong Olav Haakonsen, det siste skuddet på Haraldsætta, døde på Falsterbo slott 03.04.1387.

Men også for Ivar Gjesling og hans ætt var enigheten med kong Sverre avgjørende. Nesten hele den gamle norske adelsstand ble utslettet i stridene mot kong Sverre, og hans birkebeinere overtok tomrommet etter de gamle

høvdingene. Kong Sverre sa selv før slaget på Kalvskinnet 18.06.1179, der Ivar antagelig deltok, at «den som kan bevise at han har drept en lendmann, skal bli lendmann, og at alle skal få slik rang i landet som han har ryddet seg rom til. Den skal bli hirdmann som dreper en hirdmann, og dertil få annen god ære». At han holdt sitt løfte, er tydelig. Han ga mennene sine godt gifte og i de kongelige ombudene kom det inn mange nye folk etter denne tiden.

Men i motsetning til så mange andre av de gamle høvdingættene fikk Gjeslingene leve og fortsatt ha makt.

Med hensyn til Ivar «Gamle» Gjeslings etterkommerne vet vi følgende:

Et skinnbrev datert 07.05.1336 forteller at hr. Sigurd Erlendsen i Sundbu førte vitne på at Sigurd Eldjarn på Alltinget i Rusten etter at kong Magnus døde (kong Magnus Lagabøter døde i 1280) lot lese kong Sverres brev om at han ga Ivar Gamle Gjesling som eide Sundbu, og alle hans etterkommerne, Heimdalsvatnet. Han leste også kong Haakon Gamles og kong Magnus' bekreftelse på dette. Skinnbrevet forteller også at flere menn vitnet om at Sundbumennene etter den tid upåtalte hadde eid denne retten (DN III 185, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1178):

«Wyrdulæghom herræ sinum herræ Magnusi mædr guds miskun Norex Ssyya Gota kononge. sændr Olauer Bryniulfs son Eindridi Nikulas son [Arne Nichulas son I] Pall Kiæytills son Eilifuer Nichulas son. Eirikær Ellænz son. q. g. ok sinæ audmykia þionosto. Ydr se kunnigt at mer warom a þingi a Wagha a tystdaghen nesta firir hælghaþorstdaghen a xvii are ydars rikis. at herræ Sighurdr Ellænz son let þær bera firi oss ssua fallen vitni vm vafnn þet sæm hæitir Hæimdall. Baro þær sua vitni Arne staur. Biorn fauskær. Narue gester. at þær waro a Liufærwange a Wagha er allþingi war nordæn at Rost eftir frafall Magnusær konongs. Let þa Sighurdr elldiarn lesa bref Ssuærris konongsen. at han gaf Jværa gamlæ gesleng er atte Sundbu ok allum hans eftirkomandum wafn fyrnæmt Hæimdall. Eftir þæt hæyrdu þær bref Hakoner konongs gamlæ. ok Magnusær konongs er samþycty bref Suærris konongs mædr sinum brefuenom vm fyrrinæmt vafn till allrær æighu. þær eftir baro þær sua vitni ord faudurs sins ok sinæ samvisku Pall stetær Erlingær moske. Sighurdær ræfuer. Jvær pramær. Eirikær Monan son Kollbæin a Haraldzstaudum Gunnær Biærner son. at aller Sundbuss men er att hafua Sundbu eftir Jvær gesleng. hafua friallslega ok a kiærolaust ofnæmt Hæimdals vafn aat. till allrer eighu. Jtem baro þær2 vitni Stæinfinnær a Hamre Holmær skalle Jon a Spæirristaudum. Eirikær stamf. Arne Botolfs son. Arne kiæpper at aldri vissu þær annet en aller Sundbus men atto frialst Hæimdals vafn till allrær æighu. Jtem budu þær þær eftir aller þingh men a þui þinghi at þær vissu æighi annæt sannære firir gudi. en þær haufdu þa boret. Tok ek Olauer fyrnæmdær ok till stæmdær j vmbode Gudslæiks Eindridær sonar er syslu ok vmbod ydart min hærræ hafuer nordr mædr oss vm nœrdreluta Gudbranzdala þæssor vitni. Ok till sanz vitnisburdær settom mer wor jnzsigli firir þetta bref er gort war a dæighi ok are sem fyr seghir.»

1) Dette Navn er i Sundbu-Brevet forglemt og tilskrevet efter de övrige; i Bjölstad-brevet har det derimod den her givne Plads.

2 Bjölstad Brevet tilföier sua.

Sammendag.

«Provsbrev fra Olav Brynjulvsson (ombudsmann for Gudleik Eindrideson, kongens sysselmann i Nord-Gudbrandsdalen), Eindride Nikolasson, Arne Nikolasson, Pål Kjetilsson, Eiliv Nikolasson og Eirik Erlendsson til kong Magnus [Eriksson]:

De var samme dag på tinge i Vågå, da herr Sigurd Erlendsson førte sine vitner angående eiendomsretten til Heimdalsvatnet: Arne staur, Bjørn fausk og Narve gjest vitnet at de var på Liufærwange på Vågå, på det alltinget som ble holdt nord for Rost1 etter kong Magnus' [Lagabøtes] død, hvor Sigurd Eldjarn lot lese kong Sverres gavebrev på Heimdalsvatnet til Ivar gjesling på Sandbu og hans etterkommere, og likeså kongene Håkon gamles og Magnus' stadfestingsbrev.

Deretter vitnet Pål stett, Erling moske, Sigurd ræfuer, Ivar pram, Eirik Munansson, Kolbein på Harildstad, Gunnar Bjørnsson, Steinfinn på Hammer, Holm skalle, Jon på Sperstad, Eirik stamf2, Arne Botolvsson og Arne kiæpper at Sandbu-mennene alltid siden hadde hatt full eiendomsrett til vannet.

Beseglet av utstederne.»

Her kalles Ivar altså «Ivar Gamle Gjesling», Det må derfor også ha levd en «Ivar Unge Gjesling». Dertil kan ættelinja fra Ivar Gamle Gjesling til hr. Sigurd Erlendsen ikke ha vært brutt. En kan selvfølgelig ikke gå ut fra at de har eid Heimdalen «mann etter mann», det kan også ha vært flere kvinneledd imellom.

Men vi kan gå ut fra at Ivar Gamles sønn var Haavard i Sundbu som en tid før 1223 ble kong Haakon Haakonssons sysselmann i Gudbrandsdalen.²⁴³

(Barn XVIII:260637)

Gift

Barn:

Haavard Ivarsen Sandbu. Født omkring 1163. Levde 1235. Død før 1239. (Se XVIII:260637).

²⁴³ Norges Kongesagaer - Sverres saga, kapittel 12 og 13 - 1914-utgaven oversat ved Gustav Storm og Alexander Bugge - I. M. Stenersens Forlag, Kristiania, 1914. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 10-14.

???, Arne -1380?- (3975)	157
???, Gudleik (3978)	186
???, Ingebjørg 1410?-1487- (3942)	127 161
???, Ivar (4158)	238
???, Niklas [Nils, Nikolas] (4013)	180
???, Ragnhild (3865)	21
Alme, Karin Paalsdatter -1515-1520? (3950)	104 119
Alme/Bø, Paal Amundsen -(1458..1473)-1480? (3952)	118
Amundsdatter, Kari -1675?-1717- (3792)	25
Arnesdatter, ??? -(1380..1405)- (3949)	121 157 162
Austrem, Anders Arnesen (1560..1570)-(.1624) (3797)	37 49
Austrem, Endre Andersen 1615?-(...) (3794)	28 38
Austrem/Klones, Svend Endresen 1649?-1691 (3791)	24 31
Benediktsen, Guttorm 1385?-1443? (3996)	174 192
Benediktsen, Torgaut 1392?-(1437..1460)- (4160)	192
Berge, Arne Andersen -1565- (3844)	48 64
Bersvendsdatter, Kari 1760-1822 (962)	11 18
Bersvendsen, Hans 1706?-1784 (3777)	20 23
Bersvendstuen, Bersvend Hansen 1669?-1752 (3779)	23
Bersvendstuen, Bersvend Hansen 1728?-1800 (1287)	13 20
Bjølstad [Bratt], Endrid Eiriksen 1400?-1460? (3941)	124 161
Bjølstad [Bratt], Guttorm Endridsen 1435?-1530? (3938)	109 126
Bjølstad [Bratt], Østen Guttormsen 1475?-1545? (3852)	84 112
Bjølstad/Valbjør, Trond Erichsen 1550?-1638? (3811)	55 71
Bjørnsdatter, Aase 1490?-(1548..) (3993)	115 144
Blakar av Vaaben, Henning Guttormsen -1445-(1475..) (3994)	162 177
Blakar [Munk], Henning Lassesen -1527-1560? (3987)	113 141
Blakar [Munk], Lasse [Olavsens?] 1443?-1519- (3989)	139
Blakar [Munk], Lauritz Henningsen 1505?-1565? (3855)	101 115
Blakar [Munk], Michel Lauritzsen 1540?-1625? (3835)	72 102
Blakar [Munk], Oluf Lauritzsen -(..1574) (4154)	101
Blakar, Birgitte Henningsdatter -1519- (3992)	141 164
Blakar, Haldor Sigurdsen 1380?-1461? (4022)	177 195
Blaker [Munk], Eline Lauritzdatter -1590- (4155)	102
Bø, Gjertrud Steinarsdatter -1490-1500? (3953)	119 153
Eiriksdatter, Eldrid -(1420..1440)- (3956)	153
Eiriksen, Guttorm 1285?-1349? (4027)	227
Eldjarn, Sigurd 1230?-1310? (3923)	216
Endridsdatter, Britt 1460?-1490? (3967)	126
Erlendsen, Østen (3958)	169 184
Fellese, Gunnar -1574-1643? (3809)	42
Fellese/Valbjør, Jacob Gunnarsen 1612?-1682? (3806)	35 45
Forbrigd , Marthe -(1608-1645)-1600- (3841)	53
Forbrigd, Olav Torsteinsen -1591-1608? (3832)	68
Forbrigd, Siri Østensdatter -1600- (3821)	42 53
Forbrigd, Østen [Olavsens] -1609-1635? (3825)	52 70
Fredriksdatter, Borgylla -1410- (3964)	161
Frisvold, Gunhild 1510?-1525- (3859)	102
Gautesdatter, Birgitte 1460?-(1518..) (4156)	165
Gautesdatter, Maritte 1460?-(1516..) (4008)	144 165
Gautestad, Aase Sveinsdatter 1410?-1492- (4014)	180 197
Gautestad, Svein på 1380?-1436- (4016)	196
Gjesling, ??? Ivarsdatter (1225..1230)-(1245..1250)- (3924)	224 241
Glømmen, Amund Grimsen -(1429..1468)-1452- (4062)	157 173
Glømmen, Anne Eiriksdatter 1515?-(1601..) (3847)	67 83 84
Glømmen, Baard Amundsen -(1490..1505)- (4060)	124 158
Glømmen, Eirik Olsen -1528- (3867)	83
Glømmen, Finn Baardsen -1528- (4058)	109 124
Glømmen, Gjøda Finnsdatter 1493?-(1557..) (3868)	84 109
Glømmen, Grim Andressen 1370?-(..1452) (4064)	172 186
Glømmen, Niclas Andressen -1394- (4169)	186
Glømmen, Stefan Andressen -(1420..1462)- (4170)	186
Gudleiksdatter, ??? -(1350..1364)- (3985)	187
Gudleiksen, Peder 1330?-1399- (3962)	173 187

Guttormsdatter, ??? (4046)	235
Guttormsdatter, Gjertrud (4002)	206 235
Guttormsdatter, Gudrun (4044)	230
Guttormsdatter, Gyda (4045)	232
Guttormsen, Gjardar -1348-1349? (4043)	230
Guttormsen, Olav 1310?-1349? (4042)	230
Hafström/Tonning, Johan Isakson 1747?-1830 (3445)	6
Haldorsdatter, ??? (4023)	164 180
Haldorsdatter, Arno -1380?- (3976)	157
Hansdatter/Endresdatter, Ragnhild -(1615-1634)-1599?- (3798)	38
Harildstad, Anders Arnesen 1480?-(1518..1528)- (3870)	63 79
Harildstad, Kolbein 1310?-1360? (3897)	183
Harildstad/Sandbu, Aasmund 1500?-1564- (4052)	74
Helle, Eirik Jonsen (..1549)-(..1610) (3864)	49 67
Helle, Kari[?] Eiriksdatter 1590?-1613- (3862)	40 50
Helle/Vestad, Østen Jonsen 1535?-(..1611) (3849)	65
Hjelle, Erich Finnsen -(1615-1629)-(..1630) (3823)	50 68
Hjelle, Finn Jonsen -1612-(..1615) (3830)	67
Hjelle/Kongsli, Johannes Erichsen -1600-(..1632) (3820)	41 51
Holsaker?, ??? Engebretsdatter(?) (4190)	101
Hovin, Berdor Ivarsen -(1381..1398)- (4159)	238
Hovin, Bjørn Bjarnesen -(1482..1520)- (4007)	142
Hundorp, Finn Tjøstolvsn 1275?-1330- (3932)	216 241
Hundorp, Guttorm Tjøstolvsn 1280?-1349? (3917)	197 216
Hundorp, Haakon Tjøstolvsn 1275?-1330? (3931)	215
Hundorp, Niculas Finnsen -1370- (4166)	242
Hundorp, Paal Guttormsen 1315?-1346- (3934)	199
Hundorp, Synne Guttormsdatter 1320?- (3905)	182 203
Hundorp, Valgjerd Finnsdatter 1295?-1370- (4040)	237 242
Hundorp/Bjørke Nordigard, Sigurd Finnsen -(1353..1381)-(..1429) (4165)	242
Hundorp/Skaaden, Alv Finnsen 1300?-(..) (4164)	242
Hundorp/Skaaden, Alv Haldorsen 1345?-1433- (4025)	207
Hundorp[?], Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter 1250?-1330- (3926)	213 245
Ivarsdatter, Ragnild -1390- (4067)	186
Ivarsen, Sunnolv -(1383-1412)- (4019)	210 238
Jacobsdatter, Barbro -1625-1679 (3795)	31 40
Jensdatter, Karen 1755?-1826 (3446)	7
Jonsen [Smør], Hallvard (4163)	225
Jonsen [Smør], Torgaut -1350-1375? (4001)	203 225
Kleppe [List], Arne Sigurdsen 1440?-1497- (3872)	79 106
Kleppe, ??? Jonsdatter -1375?- (3881)	156 172
Kleppe, Andres Jonsen -(1415-1465)- (4188)	171
Kleppe, Jon Olavs -(1372..1397)- (3883)	170 184
Kleppe, Olav Jonsen -(1355..1372)- (3885)	184
Klones, Ingelev Olsdatter 1716?-1761 (1289)	18 22
Klones, Ole Svendsen 1685?-1765 (3788)	21 25
Kongsli Sygard, Erich Johannessen 1600?-(..) (3817)	31 41
Kongsli Sygard/Kvarberg Uppigard, Østen Erichsen 1639?-1685 (3800)	26 34
Kvarberg Uppigard, Eli Østensdatter 1683?-1725- (3789)	22 28
Larsdatter, Synne 1676?-1751 (3780)	23
List, Paal (Torsteinsen?) (..1350)-1375?- (3880)	154 170
List, Torstein -1333- (3887)	169
Listad, Gudbrand Sigurdsen -1370- (4039)	237
Listad, Haldor Gudbrandsen 1315?-1349? (4037)	207 237
Listad, Sigurd Haldorsen 1345?-(..1429) (4034)	195 209
Listad/Ulberg/Rolstad, Guttorm Haldorsen 1350?-1407- (4032)	209
Michelsdatter [Munk], Eline 1560?-(1620..) (3812)	57 74
Møller, Anna Johanna 1839-1928 (856)	2
Møller, Johan Arnt 1815-1893 (859)	2
Nicolassen, Benedikt -1378-(..1400) (3998)	189
Niklasdatter, Jorunn 1435?-1516? (4011)	166 180
Olavs datter, Elin -(..1317)-1349? (4028)	235
Olavs en(?), Gaute -1490- (4010)	164
Paalsdatter [List], Gudrid 1380?-1461- (4167)	155

Paalsdatter [List], Olof 1375?- (4187)	155
Paalsen [List], Torstein 1375?-1440- (3876)	119 155
Pedersen, Gudleik 1360?-1405? (3948)	123 161 174
Røssum, Helge Endridsen 1403?-(1469..) (3907)	149
Røssum, ??? Ivarsdatter 1385?-(1412..) (3900)	148 169
Røssum, Ivar Kolbeinsen 1350?-1394- (3895)	168 183
Sandbu, ??? Sigurdsdatter [Eldjarn] 1275?-1349? (3919)	203 224
Sandbu, Anne Ivarsdatter 1591?-1614?- (3804)	48 62
Sandbu, Arne Tjøstolvsen 1380?-1442- (3935)	166
Sandbu, Erland Sigurdsen 1270?- (3933)	217
Sandbu, Gunnar Ivarsen 1412?-1495? (3921)	116 148
Sandbu, Haavard Ivarsen 1163?-(..1239) (3912)	243 247
Sandbu, Ivar 1315?- (3904)	182
Sandbu, Ivar Aasmundsen 1544?-1634? (3814)	57 75
Sandbu, Ivar Gunnarsen 1445?-(..1515) (3840)	103 118
Sandbu, Ivar Tjøstolvsen 1375?-1439? (3899)	147 166
Sandbu, Ivar «Gamle» Gjesling av (1135..1150)-1200? (3929)	245
Sandbu, Ivar «Unge» Gjesling av 1200?-1240? (3928)	240 244
Sandbu, Synnøve Ivarsdatter 1510?-1585? (3838)	75 104
Sandbu, Tjøstolv Ivarsen 1350?- (3902)	166 182
Sigmundsdatter, Sigrid (4035)	195
Sigurdsen, Andres 1340?-(..1390) (4066)	185
Skidaker, ??? Gyrdsdatter(?) -1480?- (3969)	134
Skidaker, Cecilie Pedersdatter -(1500..1509)-1480?- (3939)	112 134
Skidaker, Peder Gudleiksen 1404?-1482- (3946)	124 130 162
Slette, ??? Lodvarsdatter (4053)	70 79
Slette, Lodvar [Gunnarsen?] -1561-1602? (4055)	77 84
Slette, Rønnoug Lodvarsdatter -1596? (4056)	63 79
Slåen/Bersvendstuen, Niels Hansen 1761?-1786- (960)	8
Smør, Jon -(1320..1350) (4161)	224
Sunnulvsdatter, Jorunn 1380?-1441? (4029)	212
Sunnulvsdatter(?), Soleig 1385?-(1436..) (4017)	197 213
Sunnulvsen, Arnbjørn 1372?-1432 (4030)	211
Svendsdatter, Guri -1636-1670 (3818)	34
Sørem, Jacob [Nielsen?] -1610-1634? (3861)	39
Taulstad/Bjølstad, Eirik Bjørnsen 1375?-(..1441) (3944)	158
Tjerne, Tora Thordsdatter 1485?-1525? (3853)	92
Tjøstolvsen, Gudmund 1380?-(..1450) (3936)	167
Tønning, Isak Petter Johansen 1786-1813 (853)	3 7
Tønning, Karen Isaksdatter 1809-1854- (875)	1 5
Torgautsdatter [Smør], Ulvhild 1360?-1433? (3999)	194 205
Torgautsen [Smør], Eiliv -(1422..) (4051)	205
Torsteinsen [List], Sigurd 1405?-1470? (3874)	105 121
Trondsdatter, Barbara 1515?-(..1606) (3966)	82
Trondsdatter, Gunnhild -(1490..1500)- (4070)	106
Tynnøl, Tore Trondsen -1590 (4195)	83
Tynnøl, Trond Eindridsen[?] -1490?-(1533..) (3843)	80 84 109
Tynnøl/Bjølstad, Erich Trondsen 1510?-1595? (3827)	70 82
Tynnøl/Glømmen, Jon Trondsen 1515?-(..1573) (3846)	64 82 84
Ukjent hustru, (4191)	96
Ukjent hustru, (4636)	205
Valbjør, Eli Pedersdatter 1615?-(1697..) (3807)	36 48
Valbjør, Ingeleiv Jacobsdatter -1666-1697 (3801)	28 36
Valbjør, Peder Trondsen 1580?-1614?- (3803)	45 56
Østensdatter [Bratt], Aase -(..1570) (3893)	94
Østensdatter [Bratt], Sidsel -1575- (3982)	96
Østensdatter [Bratt], Tora -1540?-(..1595) (3828)	71 96
Østensen [Bratt?], Imbrikt -1555- (4193)	95
Østensen [Bratt?], Ivar -1555- (4192)	95
Østensen [Bratt] (?), Christian (4194)	100
Østensen [Bratt], Eirik -1563-(..1572) (3980)	96
Østensen [Bratt], Peder -1555? (3981)	93
Østensen [Bratt], Steinar 1390-1450? (3955)	150 169
Østensen [Bratt], Tord -1560 (3979)	93

Øy, Erlend Østensen -(1367..1380)- (3960)	183
Øyen, Bersvend Nielsen 1792-1880 (4327)	8
Øyen, Hans Nielsen 1794-1842 (4325)	9
Øyen, Niels Nielsen 1797- (4326)	10
Øyen/Snerle, Sigri Nielsdatter 1786-1822 (866)	5 8
[Ivarsen?], Endrid 1340?-1410? (3909)	149

Alme, Sør-Fron (OP)	104 119
Assistents kirkegården Fredens Bolig, Bergen (HO)	3 7
Austrem, Vågå (OP)	24 28 31 37 38 40 49
Bakke, Strinda (ST)	2
Bakklandet, Bakke, Strinda (ST)	1 2 5
Berge, Follebu, Gausdal (OP)	48 64 169
Bergen (HO)	3 7 93
Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP)	1 5 8 9 10 11 13 18 20 22 23
Bjølstad, Heidal, Sel (OP)	55 70 71 82 84 92 112 158
Bjørke Nordigard, Øyer (OP)	242
Blakar, Lom (OP)	57 72 74 101 102 113 115 139 141 144 162 164 177
Brænde Plads, Holungsøy, Vågå (OP)	6 7
Bø, Lesja (OP)	71 95 96
Fellese, Vågå (OP)	42
Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP)	52 53 68 70
Frisvold, Eid, Rauma (MR)	102
Gaustad, Romedal (HE)	180 196 197
Glømmen Nordre, Glømmen, Tretten (OP)	83 84 109
Glømmen Søndre, Glømmen, Tretten, Øyer (OP)	109 124 158
Glømmen, Tretten, Øyer (OP)	67 83 84 157 158 172 173 186
Hammerstad, Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF)	3 6 7
Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP)	57 63 74 75 79 168 183
Heidal, Sel (OP)	70 71 82 96
Helle, Vågå (OP)	40 49 50 64 65 67 82 83 84
Hemne (ST)	1 2 5
Heringstad, Heidal, Sel (OP)	93
Hjelle, Fåvang, Ringebru (OP)	50 67 68
Hovin, Fåberg (OP)	142
Hundorp, Sør-Fron (OP)	197 216 237 242
Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST)	2
Kleppe, Sjødalen, Vågå (OP)	170 184
Kleppe, Vågå (OP)	171
Klones, Vågå (OP)	18 21 22 24 25 28 31
Lade, Strinda (ST)	1
Lasarettet, Bergen (HO)	3 7
Leinstrand, Melhus (ST)	2
Lesja (OP)	149
Listad, Sør-Fron (OP)	195 207 209 237 242
Nedre Stryn, Indvig (SF)	3 7
Nesna (NO)	1
O, Vang	136
Rana (Mo) (NO)	1
Rolstad, Sør-Fron (OP)	209
Røssum, Nord-Fron (OP)	148 168 169 183
Sandbu, Vågå (OP)	116 147 148 166 203 224
Skaaden, Øyer (OP)	207 237 242
Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP)	112 124 130 134 162
Slette, Heidal, Sel (OP)	77 84
Snerle, Vågå (OP)	5 6 8
Sygd, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP)	26 31 34 41 42 51 53
Sør-Sandbu, Sandbu, Vågå (OP)	103 116 118 148
Sørum, Vågå (OP)	39
Taulstad, Lalm, Vågå (OP)	158
Tjerne, Ringsaker, Ringsaker (HE)	92
Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF)	3 7
Trondheim (ST)	1 2 5
Tynnøl, Lesja (OP)	80 83 84 106 109
Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP)	57 63 74 75 79 104
Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP)	22 26 28 34 36
Valbjør, Vågå (OP)	35 36 45 48 55 56 57 62 71 74
Vestad, Ringebru (OP)	65
Viklem kirke, Ørland (ST)	2
Vågå (OP)	1 3 5 6 7 8 11 13 18 20 21 22 23 25 26 28 31 36 37 38 39 49 173 187